KISS ZITA

KISS ZITA

1943-ban született Alsónémediben. Nyugdíjazásáig a külkereskedelemben dolgozott titkárnőként. Reneszánszkori képek másolataival kezdte a festészetet. 2001-ben rendezték első önálló kiállítását. Budapesten él. Többek között Fischer Ernőt és Bakonyi Mihályt tartja mesterének.

Művészetbarátok 2003. kiállítás a Pataky Galériában

2003. OKT. 20 - NOV. 15.

vecz^ma, A századforduló magyar

KISS VILMA

Új művészet

1999/ápr.

19.o.

Kistjeben I Mythovnki 1885. Sáros

1) alapraja 1:100.

2). kis alapraja, déli oldallal, rozlat.

3) távlati kép.

4. nyugati homlokzat 1:100

5. déli " 1:100

6. északi homlokzat

7. hosszmetszet..

8. keresztmetszet Zárkövekkel

9. hentsegtár alapraja okkal. $7\frac{1}{2}^{a} = 1^{m}$

10. nyugati ajtó, vállkövek, vizmerekkel – $6\frac{1}{2}^{au} = 1^{m}$

11. keresztmetszet sugjeb részletek vállkövek, nagyléptéti

12. hentsegtár fülke vállkövek $11^{in} = 1:00$.

13 ~~fő oltár~~ h. mária oltár $7\frac{1}{2} = 1^{m}$ – 14. h. annaoltár

15 főoltár kihúzásönöve 7 parm. [illegible]

16. Stallum. $12^{m} = 1^{m}$

17. részletek ismeretek.

Külön mappa

34.

37.

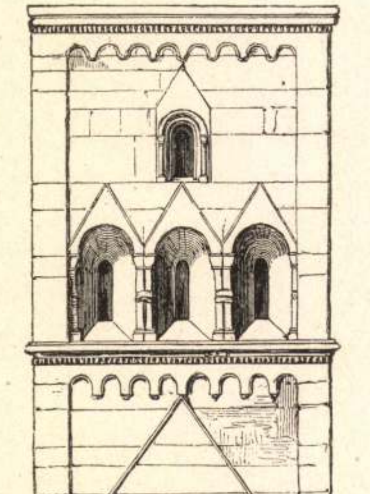

43.

44.

Kissolymosi Simó Zoltán MDK

Leányka-fej, gipsz

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Kissolymosi S. Zoltán MDK

gr. Takách-Tolvay József, gipsz

Mücsarnok 1937 Téli kiállitás

Kissolymosi Simo Zoltán MDK

Önarcmás, gipsz

Mücsarnok 1939 dec.-1940 január

Kissomlyó vára

Szentkl Krassó

160. l.

Kisszalóki rk. templom

(Szepesvm)

Dav Felsom.

239. l.

592.
580– Zala György.
Sz. Felső Lendván 1853 ápr
Az aradi szabadságszobor

580. Pöltenberg Ernő.

Vállig látható, kissé jobb
juszának egyik szárnya lelóg, szak
lája zsinóros. Testét babérgaly karo
jelzése a jobbváll alatt: Zala Györ

Kerek gypszmedaillon, átmé
Készitette Zala György.
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

904: V. 5.

< Kisebeni Bere-
vicay-emlék >

Romer F. Ferenc:

A < >

Arch. Ért. 1887.
360 - 362. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Kiszeben

(Sáros m.)

Plébánia templom
szentségtartó-
jának ajtaja
XV. sz.
Repr

Művészi Ipar

1885/86. 2901

Kisszeben

Ker. Szent János
templom két
mellékstára.
Az Iparmüvé-
szeti Muzeum számára
vette meg Radisics.
Lőcsei Pál mühelyé-

MAGYAR MUVESZET

1928. 683. l.

→ ből valók Divald
Vernet

HALMOS ALADÁR
rádio és villamossági szaküzlete
Budapest, XI. Horthy Miklós-út 46.
Telefon: 2-585-77.

Kisszeben.

Kor. Szent János
templom szárnyas
főoltára
a Szépmivészeti Mu-
zeumban.

Magyar Művészet
1928. 682-
696 l.

János Eppel
A NS monogrammú
mestere Divald szerint
Alexander Neosoliensis
Schnitzer (Sculptor)

„Ember vagy, Dom Miguel. — mondja az ezredes, — elviszem magam!“

A fiu megint szabadabban lélekzett, és várta, mikor vezényli az ezeredes az elmenetelt, azért szem közt nézett vele, mintha életre halálra várakoznék, de ime az ezredes ur közelebb lép és meghatottan mondja :

‚Kezet ide, fiu, — egy Dom Miguel megérdemli, hogy ezredese kezet fogjon vele, — *mert elmondhatom, hogy ma böcsületes emberrel fogtam kezet.*

* * *

Szóról szóra ezen szavakat mondá D . . . . . ezredes, s én édes örömmel irám le e történetet, mellyhez ugyan nincs több; hanem azt mondom ám én is : elég ebből ennyi.

Ime, illyen a Dom Miguel most, és illyen volt az előtt.

Kis-Szeben.

Vannak védfalak s városok, mellyek erösebben daczolnak az idövel, mint szikla, illyen Szeben városa Sáros megyében. Ezen kis népességü városka Eperjestől mintegy négy órányira fekszik északra gyönyörü lapályban, melly lombos hegyekkel van övezve. Kijövetkor Eperjesről az első, a magasan emelkedö hegy, Sáros várával, alatta van a város, mellyet a Tarcza folyó foly keresztül; fölfelé mentiben a jó karzatba helyezett uton elér az ember Kis-Szeben alá; a város az első látásra mindjárt magára vonja figyelmét. Az a szép hegy jobb oldalán a városnak, melly ujabb idökben izletteljes kertté alakittatott, egész paradicsommá változtatja a vidéket. A várost magát falak övezik, mellyek még most is számos tornyaikkal jó karban állanak a város körül. Belsejét igen szépen rendezett házak és utczák diszitik; a falak alatt van a sáncz-gödör, mellyet a szorgalmas lakosok kertek gyanánt használnak; ezeken számos hidak vezetnek keresztül. Szeben alapitása a nép monda szerint ez : A magas Sáros várban tartózkodott udvarával István, a sárosi és szepesi herczeg, mellyeket Nagy Lajostól nyert. A hosszu mulatozás a vár falai közt unalmassá lön, s öt társaival együtt a szabadba üzé. Egykor vadászaton társaitól eltévedt az erdö sürüjében, kimenetelt nem találván, a hosszas keresés után egy helyre akadt, melly neki kényelmesnek látszott nyugalomra; ö már a lóváról a nyerget levenni akará, midön ennek nyugtalansága s kutyájának szaglása figyelmessé tevé, körültekintve észrevett István a lombok sürüjében egy pislogó világot és távoli kutyaugatást, örvendve veté magát ismét nyeregbe s lovát meginditván rövid idö mulva egy kis várda elött állt, mellynek kapuja hosszu zörgés után megnyilt, a várdának zászlósa Tarczay csak hosszas kérdezösködés után nem igen szivesen bocsátá öt a várda falai közé, miután hallá, hogy István háznépe közül való ember. A herczeg megelégedve fogadá el az adott szivességeket, minthogy tudá, hogy a várdának örzője Tarczay az egész környékben mint mogorva ember vala ismeretes, s azért is, mert hire járt a nép között Tarczay gyönyörü leányának, kit bár senki nem láthatott, mert Tarczay erös örizet alatt tartotta, de szépségének hire, és hogy Szabinának hivaték ismeretes volt. — István véletlenül meglátta a lyánt, s igazolva találta a hírt, mit felöle hallott; más nap reggel, a nélkül, hogy ki létét fölfedezné, visszalovagolt sárosi várába Ott legelső teendöje az volt, hogy titkon mikép kerülhetne Szabinához? a nélkül, hogy a vendégszeretetlen Tarczay megtudná, sikerült is különbféle ürügyek alatt Tarczaytól elfogadtatást nyernie. S nem lett nehéz Szabinát viszontszerelemre birni. De a titok nem maradt soká Tarczay tudtán kivül, és a herczeg kedvesét eröszakkal akará zsarnok atyja kezeiből kiragadni. Egy háborúbai pénzsegély ürügye alatt Bodónak, a herczeg egyik csatlósának kellett a vendégszeretetlen vitézt hosszadalmas párbeszédbe vonni, mialatt Gergely, a herczeg udvarnoka, Szabinát az örizetlen várkertben kocsijába ülteté, s nyargalt vele Sáros felé. Tarczay azonban majdnem utóléré öket, midön István maga hajdúival feléjök jött, Gergely akkor a diadal jeléül három rózsát emelt föl, azon perczben karját egy nyil fúrá át, mellyet Tarczay dühében utánok külde, de a czél eléretett, Szabina István karjaiba jutott, ki a boldog találkozás helyére Szabina várost epitteté, melly késöbb a lakosok nyelvén Szebenre változott át, s ezen név alatt mint erösség is épittetett, s a viszályos idökben sokáig daczolt mindenféle ellenséggel; Rákóczy szintén elfoglalá, s legkedvesebb várainak egyike volt. István hü szolgájának Gergelynek a nem messze levö alsó-felsö Lak falukat ajándékozá elsöbb rendü nemességgel, öt pedig Gergelylakynak nevezé, czimerébe egy nyillal átlövött kart, melly ostort és három rózsát tartott fölfelé, üdvözlé öt személyesen; a legutolsó ága a 17. században halt ki ösi városában.

TÁRHÁZ.

Kakas Márton a szinházban.

XXXIV. Levél. Nöm meghalt. Kövér Lajostól.

Ne tessék megijedni : senki sem halt meg : mindnyájan megéltünk, még a darab is. Kivételképen valahára ollyan szinmüvet is láttunk már egyszer, a mellyben a becsületes emberek, a jó férjek diadalmaskodnak feleségeik csábitöin, s a jó madarak ő kegyelmeik lesznek nevetségesekké. Az eszme vakmerő volt; de szerző becsülettel megküzdött vele. Felhozott egy jámbor férjet, a kit a felesége igazán szeret, s ki nejét épen legjobb barátjától félti; azt pedig nem veszi észre, hogy a főbiró miért tartja öt ollyan igen hivatalképesnek, s egy gazdag földesur, olly kikerülhetlenül jószágigazgatóságra hivatottnak, mig egyszer a gyanusitott jó barát azt a tanácsot adja neki, hogy hiresztelje el felesége halálát. Perse, hogy a főbiró mindjárt nem találja *az özvegy férjet* hivatalra valónak s a töldesur sem ohajtja öt özvegyen tiszttartóvá venni; a nő megjelenése pedig megszégyeniti a pirulásra méltókat; a tisztességes férjek nagy elégtételt kapnak, a lepke urfiak pedig annak rendi szerint megkorbácsoltatnak. Megvárjuk minden feleséges criticustól, hogy e jeles szinmüvet tehetségei szerint méltányolja s minden jó házaspártól, hogy elmenjen bele, mikor adják, és ott teljes erejéből tapsoljon, az igazgatóságtól pedig, hogy farsangon át legalább háromszor adassa : ugy is nehéz az embereket beleédesgetni a szent házasságba.

Kakas Márton.

Irodalom és müvészet.

— Következő nyilatkozat küldetett be hozzánk :

„A „*Losonczi Naptár*“ szerkesztősége többek megnyugtatására, kik a Naptár bizonyos adomáját magukra vették, jelenti, hogy azzal távolról sem czélozott senkire, s hogy az a „Mindig nevető Democritus“-ból van véve, s az csak gyarlóságát árulja el, a ki egy igen sok évvel ezelőtt irt kalendáriomi adomát magára veszen a XIX század utó felében.“

— Gyulán megjelent a *Szeberényi Lajos* által szerkesztett s kiadott „*Néptanitók könyvének* mult évi utolsó vagy is a II kötet 6-ik füzete. A tartalom most is sok érdekest nyujt. Igy az értekezések között. Levelek a növelési reformról *Rákositól*. Erkölcsi módok a szülöket gyermekeik iskoláztatására rábirni *Gaál D.*-től. Elemi iskolai fegyelem *Raicher J.*-tól. A német országi tanitók 8. közgyülése. *Szeberényi* L.-tól. Séták a népiskolában. Sz. A.-tól. Az értekezéseken kivül vannak élet és jellem rajzok, növelési munkák birálatai, ujabb könyvek elősorolása, s a Tárczában számos külföldi s hazai iskolai s növészeti közlések. — A füzet végén közli a szerkesztő mult évi előfizetőinek névsorát is, összesen 231-et, a vállalat belbecséhez és szükségességéhez képest valóban piritólag csekély szám, főkép ha még hozzáveszszük, hogy előfizetési dija nem több 2 ft. 30 krnál! A szerkesztő mindazáltal nem ijedt vissza e részvétlenségtől s uj előfizetést nyit a „*Néptanitók könyve*“ 1857 évi vagy is harmadévi folyamára, ohajtjuk, hogy dicséretes buzgalma végre érdemlett méltánylásra találjon.

— Maros-Vásárhelyen egy kis irodalmi mü jelent meg illy czimmel „*Mindenkit szorgalmas templom-gyakorlásra ébresztő, lelkesitő s kötelező Indokok*“, népszerü versezetben olvasmányul iskolát végző gyermekek s ifjak számára. Szerzette *Sebestyén István*, mező-madarasi ev. ref. pap. Maros-Vásárhelyen, nyomtatta Kali Simon 1856. kis 8 rét. Ára nyomt. papiron 12 kr., irópapiron 16 kr. p. A kis mü nagyon el van terjedve az ottani vidéken s ismertetése e lapok szerkesztőségéhez három érdemdus egyházi férfiu ajánlataival küldetett be, kiknek nevei : Péterfi Károly, Antal Imre, Viski Zsigmond.

x* Az előfizetőiben és belértékében napról napra gyarapodó *Nagy Tükör* 3-ik füzete is megjelent következő tartalommal : Politikai körut gyalog. — Románcz. — Baromtörténetek, *Kakas Mártontól* : I. „A nemesszivü bika.“ II. „Az érzékeny disznó.“ — Hirhedett iróink arczképei. — Müforditások. — Synonimák. — Lélia asszony. — Férges almák. — A figyelmetes csösz. — Valószinü. — Libaper. — Török adoma. — Mellyik jár jól? — Gonosz kategoria. — Csinján binján. — Szófogadás. — Hamlet apjának a lelke. — Pénz elrepül. — Fokozat. — Kegyes tanács. — Befelel neki. — A gibernyázi kovács mint fogorvos. — Adomák. — Székely képek. — Krumpli Jeremiás hallatlan epigrammái. — II. Arczkép a Nagy Tükörre elő nem fizető celebritások.

x* „*Kaczagányok.*“ *Bernáth Gáspártól*. A csinosan kiállitott 100 lapra terjedő könyvecskének mondva se csinálhatott volna senki jobb czimet, mert annak változatos tartalmát ugy állitá össze, a mi régi jó idökből is ismert, apadhatlan kedélyü, örökifju tréfa és szikrázó élczmesterünk, hogy a Kaczagányok bármelly lapjára nyisson az ember, néhány soron végig futva csakugyan kaczagnia kell. De nincs is panasz vevők hiánya ellen, mert nagyon kelendők a Bernát Gazsi által fölprémezett és kisujtásozott „*Kaczagányok.*“ Kiadja Müller Gyula. Ára 40 pkr.

x* *Kis Hegedü*, vagy magyar dalok kis gyermekek számára, készité *Horkai*

Ezer meg ezer ember szaladt össze e látványra, s az őrállás előtt dohányzó tizedest megkérdi egy magyar ember :

‚Földi, — mit bámul ez a *jámbor* népség.‘

„A fehér zászlót nézi, uram!“ mondja a tizedes.

‚Nojsz azt én is látom; de hát mit jelent az?‘

„Csak annyit, uram, hogy nincsen rab az egész ezredben.“

‚Micsoda ezred ez a vörös hajtókás?‘ kérdi az ur.

„A Dom Miguelezred, uram, ha talán hallotta hirét nagy Magyarországon.“ Mondja a tizedes ollyan büszkeséggel, mint ha most lépné meg határát egy nagy uradalomnak, s az utolsó lépésnél azt mondaná : *ez a darab föld az enyim!*

Az ur megemelinté kalapját a *Dom Miguel* szóra, aztán kezet fogott a tizedessel még pedig olly keményen, mintha az egész ezrednek egy keze volna, s épen most a tizedesé volna.

‚Hogy hívják az ezredest?‘

„D . . . . . nak hívják uram, — mondja a tizedes, — az a regementünk apja!“

E szavakat olly szent meggyőződéssel mondá el a tizedes, hogy most már a magyarázattal is adósak maradtunk; hanem ezt az adósságot tüstént le is rójuk.

Alig lehet nagyobb bőcsülete valamelly osztrák ezrednek, mintha csatában legelőször küldik tüzbe, békében pedig Bécsben van a törzse.

Illyen kitüntetett ezred most a Dom Miguel ezred, mellynek épen ollyan ezredese van most is, hogy az egész ezred édes apjának tartja.

Ezen édes apának megvan azon *erkölcse*, mi minden édes apának megvan, hogy gyermekét legjobban szereti, és nem is hiszi, hogy annál különb fiu legyen széles e világon.

Ezt a tulajdonságot mások gyengeségnek tartják, én *erkölcsnek* mondám az ezredes urban; mert az ezredes ur kedves gyermekeit nem kényezteti el, s akar hányszor szemeivel látta, hogy az ő fiai csupa engedelmességből meg is tudnak *halni*.

Ennél nagyobb engedelmességet az édes apa sem kívánhat kedves fiaitól; hanem a fiuk is jól tudják, hogy az ezredes urat miért hivják édes apjuknak.

Az ezredes urat hallaná valaki, milly büszke akármellyik közlegényre, s ha már annyi ezer derék fiu kész halálra menni egy emberért, ő meg szintolly kész meghalni ezen jó fiukért, kiknek böcsületét drága kincsként őrzi.

A Dom Miguel-ezrednek zenekara méltó jeles, hogy a kitüntetett ezrednek büszkesége legyen, s a hol a bécsi ember meglátja a vörös hajtókás zenekart, tódul a jó csárdásokat hallani, s a csinos fiukat nézni, kik a laktanyában a tömeg közé keveredve, mint meg annyi házi gazdák szivesen látják a kedves vendégeket.

A mult évben bizonyos alkalommal a laktanyában játszván a zenekar, a bécsi előkelővilág nagy kedvvel hallgatá a zenedarabokat, s ugyanezen alkalommal egy előkelő szép hölgy drága karpeczét élveszté a laktanya udvarán.

Néhány órával később az ezredeshez menvén, esengve kéré, tudakoltatná meg a kaszárnyában, nem lelte-e meg valaki a katonák közül a karpereczet? melly magában is szerfölött értékes, de értekesebb, mint emlék, s igy a hölgy nehéz szivvel viselné a veszteséget.

‚Ha Dom Miguel találta meg, — asszonyom, — szól az ezredes, jótállok, meglesz!‘

„Bajos dolog jótállni, mosolyog a hölgy, — nem is gondolva, hogy az ezredes milly nagy nyomatékkal hivja saját katonáit Dom Migueleknek.“

‚Ismételve mondom, — szól az ezredes, — ha Dom Miguel találta meg, akkor már be is jelentette!‘ Fejezi be a beszédet, egyszersmind a napos tisztért küldé, hogy a dolgot minél hamarább elintézhesse, s meg igéré a hölgynek, hogy egy óra alatt tudósitni fogja!

Kis-Szeben. — (Lásd a szöveget 34-ik oldalon.)

A jelentést mindjárt meghozta a napos tiszt, egyszersmind a karpereczet is az asztalra helyezé, jelentvén, hogy egy fiatal közember lelte meg a földön, s azonnal az őrházban tette le.

Az ezredes ezt igen természetesnek találta, hisz Dom Miguel nem is tehet máskép; hanem azért a fiut magához rendelé, s a mereven megálló fiut előbb végig nézve, aztán egész atyai bizalommal mondja neki :

‚Fiam, te találtad ezt a karpereczet?‘

„Igen is, méltóságos uram.“

‚S rögtön bejelentéd?‘

„Igen is, bejelentém, méltóságos uram!“

‚Ember vagy, Dom Miguel,‘ — mondja az ezredes gyönyörködve a fiuban, aztán pedig a karpereczet fölvévén az asztalról mondja :

„Ezt a karpereczet elviszed most azon asszonysághoz, ki ezt elveszitette.

A fiu elvörösödött ugy, hogy a hajtóka nem volt pirosabb, mint az egészséges arcz, mellyre valami szégyen ült ki.

‚Méltóságos uram, — kérdi a fiu, — *muszáj* nekem ezt elvinni?‘

„Miért kérded, fiam?“

‚Ha én ezt oda viszem, majd azt találja gondolni az az uri asszonyság, hogy én ezért valamit várok.‘

Vas. Úp. 1857. 32, 33. l

Kisszeben.

Plébánia templom

1461-ben leégett -
Adatok ujra építéséről

u

MAGYAR MŰVESZET

1928 689 l.

Magyar szentes miseruha szövete sárga selyemalapon erüsthurkos dísz, nagy indás mintákkal. Firenze, 1430 körül. Mag. 127 cm. — Keresztjén kupolás baldachinok alatt lapos himzésben a Madonna Jézussal, alatta Sz. István ~~[illegible]~~ király, majd Sz. László, végül Sz. Imre álló alakja. Vízszintes szárakban ~~Sz. Gellért (vagy Adalbert)~~ balról Sz. Bíboros kezében templommodellel, ~~[illegible]~~ jobbról szent püspök, félalakok. Legalól a kereszt alsó szára mellett jobbra Kutassy János 1590. ~~[illegible]~~ felirat címere. Velencei hatás alatt készült magyar munka 1470 körülről.

Kutassy János prímás még győri püspök korában, 1590-ben szerezte.

Dankó 99–102 l. (repr. XXXX. tábla)

Irodalom. Egyházművészeti Lap 1–1880,

Kis szeben

l.

Vas. Ujs. 1857

33, 34. l.

képpel.

Kisszeben.

Keresztelő Szent
János temploma.

A fölvétel a budapesti
Képzőművészeti Múzeum-
ban.

Lócsai festő és
[illegible] munkája

Csánky Dénes

MAGYAR MŰVÉSZET
1937. 348. c.

Kisszeben

Mária koronázása
A kisszebeni jöoltárról
fenyőfa

Régi Művészet M.N.G. 1974.

Kisszeben

Az utolsó ítélet harsonái
A kisszebeni főoltárról
fenyőfa

Régi Művészet M.N.G. 1974.

Kisszeben

A kisszebeni szent Anna
Oltár két szárnya
fenyőfa

Régi Művészet M.N.G. 1974.

Kisszeben

A kisszebeni Szent Anna oltár szekrényszolva

Madonna, hárosfa, festett

Régi Művészet M.N.G. 1974.

Kisszeben

A kisszebeni Szent Anna
oltár szekrényszobra

Szent Anna
[illegible], festett

Régi Művészet M.N.G. 1974.

Kisszebeni egyházatyák oltára

Csánky Dénes

MAGYAR MŰVESZET

1937. 348. l.

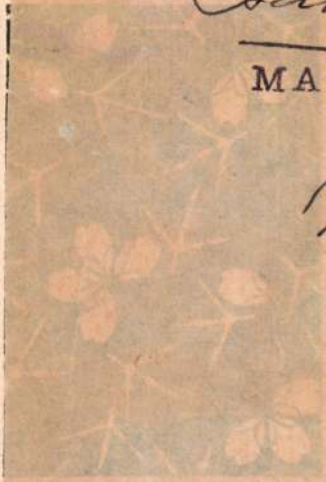

und Handwerk in Japan.

ethető. Hisz Kelet-Ázsia művészetével
ét ízben a 16-ik és 18-ik században
ezett az európai művészet, a nélkül hogy
mmisült volna.
ébként pedig az ilyen elméleti termé-

Kisszebeni főoltár

a Szépművészeti Múzeumban

Pigler Andor

Századok 1934, 334. l.

Kiszebeni sk. -28

templom stalluma

1.

Magyar Művészet

1934. 119. l.

Kisszebeni Szent István (?)

és Szent Bálint

szárnyképe

Csánky Dénes

MAGYAR MUVESZET

1937 · 348. l.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszte

10284 szám.
15.411,

A Műemlékek Orsz. Bizotts. lek. Elnö

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Bpest
Rádos u. 10

Egy belsőépítész festményei

Kisszebeni Marcell munkáiról

Meglepetéssel ajándékozta meg ismerősein kívül kollégáit és a kiállításlátogatókat a 70. életévét betöltött alkotó. Egy elmaradt kiállítás helyett, mint profi színészek szoktak, „beugrott" a Vigadó Galéria jellemző profiljának megfelelően. Néhány belsőépítészeti terve mellett döntően festményeit, akvarelljeit, rajzait mutatta be áradó bőségben. Köszöntésére megjelentek barátai, Szabolcs Attila, *a XXII. kerület polgármestere,* és Döbrentei Kornél, Szalay Károly *írók, akik egy korábbi, a mestert köszöntő budatétényi kiállítás jeles ajánlói is voltak. Szerkesztőségünk e katalógus egyik írásának részleteivel és néhány illusztrációval köszönti a gazdag belsőépítészeti munkásságú művészt, abban a reményben, hogy rendez majd szakmai bemutatót is.*

Az építész, a belsőépítész ritkán állít ki, ritkán rendez kiállítást. Építészeti terveket, rajzokat, dokumentumokat, maketteket és esetleg egy-két eredeti tárgyat kiállítani ugyanis nem ugyanaz, mint ha a festő, a grafikus vagy a szobrász bemutatja munkáit. Míg egy kép vagy egy jó szobor egy ilyen térben kiválóan tud élni és a mű minden szépségét nézője elé tudja tárni, addig az építész szinte sosem tudja az eredeti műtárgyat kiállítótermi körülmények között közönség elé vinni. […]

Önök itt a kiállításon sok dokumentumot olvashatnak és információt látnak a művész szakmai életútjáról. […]

Apja bár látta fia érzékenységét a művészetek irányában, mégis mérnököt akart belőle „faragni", bár ő maga is igen jó autodidakta festő volt. *Kisszebeni Marcell* a kecskeméti középiskolás években sok mindennel foglalkozott, komolyan zenélt is, de hogy pályája végül úgy alakult, ahogy, abban nagy szerepe volt *Mátis Kálmán*nak, Kecskemét művészeti élete különleges személyiségének, aki létrehozta az ottani rajzfilmkészítést, de színvonalas rajzszabadiskolát is működtetett. Ő biztatta a fiút mind a műegyetemi, mind a főiskolai felvételre, s ő végül is az utóbbit választotta. Nehéz időkben: az ötvenes években volt főiskolás, de tanulmányai közben is olyan súlyos személyiségekkel találkozott, akik meghatározóak voltak további érdeklődése, pályája alakításában. Így kell megemlítenünk *Sajó Gyula* festőművész nevét, aki a főiskolán rajzot, festést tanított, s aki a természet megismerése felé terelte hallgatóit, s így kell *Hornicsek László*ét, aki a gyakorlati tervezőképzésben vált számára meghatározó erejűvé.

Kisszebeni Marcell 1956-ban diplomázott, s azonnal elhelyezkedett, a *Kereskedelmi Tervező Vállalat*nál lett tervező, s az itt eltöltött majd húsz év egész szakmai útját, eredményeit is jelentősen befolyásolta. Itt is kapott egy – a merev korhoz képest – kreatív vezetőt, *Kovács Aladár* igazgató személyében, s hosszú ideig eredménnyel tudott dolgozni. Tanárainak, nyitottságának köszönhető az a sajátos művészi pálya, hogy – mint látják –, ő mindig fontosnak tartotta a képzőművészeti megközelítést,

Kisszebeni Marcell: Ügyfélforgalmi iroda berendezése, XXII. kerületi Városháza, Budapest / Marcell Kisszebeni: Customer service bureau furniture, City Hall, XXIInd District, Budapest
2000

Fotó: Kovács Tamás

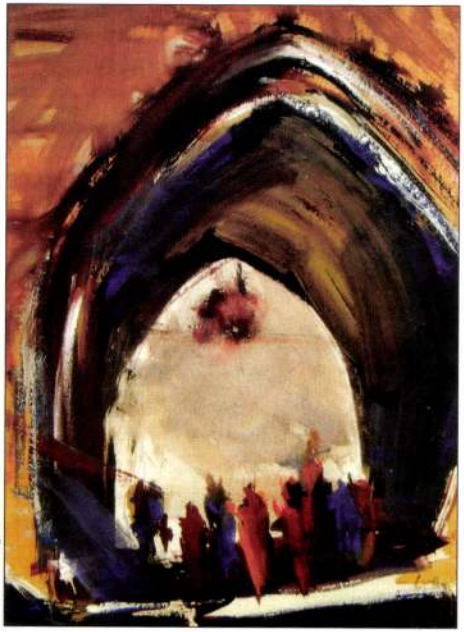

Fotó: katalógus

Kisszebeni Marcell: Károly kapu / Marcell Kisszebeni: Charles' Gate
1998 körül, akvarell, 40x60 cm

érzékeny-akvarelleket készített – hála Sajó mester kiváló terelgetésének, korrigálásának –, melyekben ma is látható és érezhető a nagy empátiakészség és ábrázolási felkészültség, és ezzel együtt alakította tervezői, művészi pályáját. E pálya kezdettől fogva tele sikerekkel, mégpedig olyanokkal, melyek egy belsőépítész életútjában jelentősek. Az ötvenes évek végén ő tervezi az első önkiszolgáló rendszerű eladóteret, kiemelkedő szempontnak tartva az ergonómiát, amely gyakorlati tudomány hazai alkalmazásában, tervezői tevékenységében élen jár, hiszen itt van szó először a munkafiziológia, a munkapszichológia és a tervezőmérnöki szempontok együttes, komplex hasznosításáról. Még olyan időket élünk akkoriban, amely elsorvasztotta az e területet igazán éltetni tudó magánkereskedelmet, mégis Kisszebeni Marcell már a hatvanas évektől alapeszméjévé tette a kereskedelemfejlesztést, melynek eredményeként e terület szakértője is lett, annak szerzői jogi vonatkozásával együtt. A hetvenes évektől tevékenysége – már a tapasztalatok és a gyakorlat birtokában – tovább terebélyesedett, és igazolt épülettervező építész lett, aminek egyik legeredményesebb hozadéka, eredménye a körmendi *áruház* vagy a budapesti Vörösmarty téren ma is hangsúllyal jelen lévő „Air India" *utazási iroda*, melynek létrehozása során ő alkalmaz először *keret nélküli portálmegoldás*t. Természetesen nem tudunk végighaladni most tervezői útja még csak jelentősebb állomásain sem, de fontos tudnunk, hogy az exteriőr és az enteriőr építésze lett, melybe az is beletartozik, hogy igen sok nemzetközi vásári megbízatása volt külföldön és belföldön egyaránt. Talán legnagyobb szabású építészi tervezői munkája a békéscsabai *nagyáruház* tervezői munkájában való jelentős szerepvállalás. Kisszebeni Marcell mindezzel együtt nemcsak hogy kreatív építész tehát, hanem innovatív is, hiszen bejegyzett találmánya is van, az úgynevezett *marokvasalás*, védett szabadalma, melynek szerényebb alkalmazását itt is bemutatja, s amely nagyon is magában rejti a sokirányú és széles felhasználás lehetőségét. Így figyeljék meg az itt is kiállított *állólámpák*at és a *kis asztalok*at.

Kisszebeni Marcell egész élete egy szakmapolitikailag elkötelezett alkotó útja. Mint itt is látjuk: sosem vált úgynevezett „szakbarbárrá", mindig érzékenyen figyelte képzőművészként is a világot. Utazási élményeit, immár negyedszázada lakóhelye, Budafok hangulatos szépségeit, egyedi atmoszféráját szívesen ábrázolta oldott *akvarell*jein.

Akik ismerjük, tudjuk: Kisszebeni Marcell igazi „nehéz" ember. Nemcsak azért, mert neki is van olyan találmánya, mely ilyen-olyan körülmények miatt nem tudott igazán hasznosulni, hanem azért is, mert lendülete, hallatlan dinamizmusa, eruptív személyisége, az ezzel együttes ötlet- és gondolatgazdagsággal mindenkit próbára tesz, barátait és ellenségeit egyaránt. Változtatni akaró alaptermészete, a

Fotó: katalógus

Kisszebeni Marcell: Szlovákiai sikátor / Marcell Kisszebeni: Alley in Slovakia
1999 körül, akvarell, 40x60 cm

rosszba végképp bele nem nyugvó alkata [...] legtöbbször vihart kavar. Pedig „csak akkor születtek nagy dolgok, ha bátrak voltak, akik mertek", s éppen ezért kell ezt a ma már nem jellemző emberi magatartást és személyiséget nagyra értékelnünk, s igénybe venni szellemi, fizikai alkotóerejét.

FELEDY BALÁZS
művészettörténész, a Vigadó Galéria vezetője

(Kisszebeni Marcell belsőépítő-művész kiállítása. Vigadó Galéria, Budapest, 2002. július 11–28.)

Részletek a budatétényi Budafok-Tétény Művelődési Házban rendezett kiállítás 1998. szeptember 22-én elhangzott megnyitójából. A teljes szöveg megjelent a művész 2002. évi kiállításának katalógusában.

Az illusztrációkat a művész bocsátotta rendelkezésünkre.

Kisszebeni Marcell belsőépítész

szerepel a Belsőépítőnek

Kiállításon az Ernst Múzeumban

Magyar Nemzet 1971 január 8

4. old.

Kisszebeni Marcel

T/illai/ É/rnő/: Pécs, Bolgárkert, ABC kisáruház /Tillai Ernő építész, Kisszebeni Marcel belsőépitész/ - Müszaki Tervezés, 1967. 12.sz. 12. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

79. l.

Kisszebeni Marcell

A váci utcai Óra Ékszer Boet
berendezését tervezte (szepró)

Mikecz István: Tervezői nivódíj új
kereskedelmi és vendéglátó egységést

Kizarat 1969 jul. 18 old.

Kisrebeni Morell

nevét mint a jelentős alkotók sorába lépett művészét említi, munkáit értékeli /képpel/

dr. Vápossy Ferenc: Belsőépitész kiállitás- belsőépitész hivatás. Magyar Épitőművészet, 1971.4.sz.58-63.l.

63.l.

Kisszebeni Marcell
építész

A belsőépítész szakosztály
titkára

-----: A Magyar Képzőművészek Szövetsége Titkársága.
Művészet,1973.julius 45.oldal

Kipszebeni Marcell

Sátoraljaújhelyen született 1932-ben 1956-ban végezte el az Iparművészeti Főiskolát, mesterei Kaesz Gyula és Hermesch László voltak.

Magyar Képzőművészek Szövetsége belsőépítész szakosztályának kiállítása, Budapest, 1970

221

Kiszebeni Marcell

Legjelentősebb munkái: lakótelepi kereskedelmi létesítmények, Vác Dunai Cementmű, Miskolc Kilián lakótelep, Óbuda Kisérleti lakótelep.

Magyar Képzőművészek Szövetsége belsőépítész szakosztályának kiállítása, Budapest, 1970

Kisszebeni Marcell

Pécs-Meszes, Zugló stb. Áruházak: Otthon Áruház Budapest, Párizsi Áruház Budapest, Körmendi Áruház; Váci utcai Óra és Ékszer üzlet.

Magyar Képzőművészek Szövetsége belső-építész szakosztályának kiállítása, Budapest, 1970

4

Kiszebeni Marcell

Kis Nemzeti cukrászda, Szent István körúti Csemegebolt. Külföldi kiállítások tervezése: Lipcse, Kiev, Minszk, Novi-Sad.

Magyar Képzőművészek Szövetsége belső-építész szakosztályának kiállítása, Budapest, 1970

220

Kisszebeni Marcell

Pécs, Bolgárkert, ABC kisáruház. /Tillay Ernő építész, Kisszebeni Marcell belsőépitész./ - Magyar Építőipar, 1968.1.sz. 33.1.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.

155. l.

Kisszebeni Marcell

Nagyta a KTI harmadik díját (nivódíj) a Váci utcai Ofotért bolt Terveréséért és berendeséért.

Kiadták a KTI nivódíjait.

Magyar Hírlap, 1969. április 3. S.l.

Kiszebeni Marcell

Mezőgazdasági Kiállításokon több magyar pavillon. Air India budapesti irodája, „LOT", „Alitalia", „Lufthansa", „Sas" irodái Budapesten.

Magyar képzőművének Szövetsége belső-épitész szakoztályának kiállitása, Budapest, 1970

220

Kiszebeni Marcell

A Magyar Képzőművészek Szövetsége Belsőépítész Szakosztályának kiállításán, – melyet 1970. dec.-ben az Ernst Múzeumban rendeztek, – munkái szerepeltek.

„Légitársaság Irodája, Bpest" (repr.

dr. Vámossy Ferenc: Belsőépítész kiállítás belsőépítész hivatás.
Magyar Építőművészet, Bpest, 1971. 4. 63. old.

Kisszebeni Marcell

Az Orsz. bútorterapályázaton a VII. kategóriában (irodai és munkahelyi közületi bútorok) megosztott III. díjat (15.000) kapott.

Botka Zoltán: Orsz. bútorterapályázat 1973; Ipari Művészet, 1973/3. sz. 17. l.

Kisszebeni Szent Kereszt-
oltár

MAGYAR MŰVESZET

Csánky Dénes

1937. 348. l.

legtökéletesebb, s mely fő előnyét képezi
kutatta a technikai eljárások legapróbb ré
teit. Épen ebből a szempontból érdek
agyagipart és a fémipart tárgyazó két czik
például a japáni bronz művekről már s
írtak, de azoknak legnagyobb előnyét a
nát, annak készítési módját ily behatóan
senki sem ismertette. De érdekességre n
valamennyi fejezetet fölülmúlja az, melyb
japáni lakkot és a lakkozás technikáját, a
járás apró titkait és fogásait tárja föl az o
előtt. Így csak az írhat, a ki miként szerz
ját maga is, kezébe vette a szerszámot és

Kisszebeni szárnyasoltárok mestere.

2 db az Iparmüvészeti, 1 db (főoltár) Szépmüvészeti Muzeumban, 2 db Kisszebenben.

Dívfelséták. 126. l.

Eperjes.

A középtérben levő váro
élénkitik [illegible], a háttérben he
térben pedig jobbra a rajzoló
zeit a földre tette és a kitő
mölcs tolvajokat. Felirata:

EPERIES

alól jobbra: gedr. in lithogr

Szines kny., méretei 36

140-95.

Kisszebeni templom
oltárainak mestere

Az Iparmüvészeti Múzeum-
ban elhelyezett 2 mel-
lékoltár a Szépmüvé-
szeti Múzeumba helyez-
tetett át.

Petrjnesz 1931-34. 3. l.

Orchan:

A egész ~~Egész~~ alakban, diván
látható ~~szemlélhető~~. Mind a ké
kendő, tart ~~van~~. ~~Tején~~ turba
palástja galléros. Alól ke
alatt három sorban:

Orchan
Osmans Sohn, Zwey
im Jahre

s a felső jobb sarkon: „2

Rézmetsze

KISSZEBEN

Museumi Műtárgyvédelem
3/1976

Seres László - Szentkirályi Miklós - Velledits Lajos:

A KISSZEBENI ANGYALI ÜDVÖZLET OLTÁR PREDELLÁJÁNAK RESTAURÁLÁSA ÉS SZERKEZETI MEGERŐSITÉSE

A kisszebeni Angyali Üdvözlet oltár a Magyar Nemzeti Galéria Régi Müvészeti Gyüjteményének (ltsz. 52.756.4 - 52.756.18) egyik kiemelkedő jelentőségü szárnyasoltára, az 1510-es években készülhetett.[1] Egyes részei restaurálásának befejeztével, az oltár felépitése után közel eredeti szépségében lesz látható a Galéria állandó kiállitásán. Az oltárépitmény négy nagy egységre bontható: predella, oltárszekrény, merev és mozgó szárnyak, valamint a diszesen faragott gótikus oromzat.(V/12.) E tanulmányban a predella szerkezeti megerősitéséről és restaurálásáról számolunk be.

Vizsgáljuk meg először, hogyan épitették fel e szerkezetet, amelyre az egész oltár sulya nehezedik.

Anyaga hárs és fenyőfa, magassága 75 cm, szélessége 269 cm, mélysége 42 cm. Vázát a talpdeszka, a fülke két oldalsó deszkája, valamint a predella tetődeszkája alkotja. Ezeket az elemeket fecskefarku csapolással illesztették össze. A talp- és tetődeszkába vágott trapéz alaku mélyedésekbe (nutokba) csusztatták be a két függőleges deszka alul és felül hasonlóan kialakitott végeit. (VI/15.) Az illesztéseket ékekkel merevitették, és függőleges irányu facsapokkal rögzitették. Erre a vázra épitették a predella hátát, az elülső oldalra pedig a két ornamentikával diszitett lapot. Ezeket a talp- és tetődeszka felől függőleges, a fülke oldaldeszkájához vizszintes csapolással erősitették. Igy két konzolt és közöttük egy fülkét képeztek ki. A fülke két oldalsó deszkája elé egy-egy prizmás lábazatot és félpillérköteget helyeztek. Végül a konzol oldalának boritását végezték el 3-4 mm vastag hajlitott hársfa lemezekkel. Ezeket faszegekkel és enyvezéssel erősitették a hát- és előlap éléhez. A fülkét felül ornamentális faragás diszitette, de ez elveszett. (VI/13.)

A restaurálási munka megkezdésekor alapos, minden részletre kiterjedő kutatást végeztünk. Az eredmények arra engedtek következtetni, hogy a predellát kétszer ujitották fel. A hátoldalon talált 1623-ból származó felirat valószinüleg az első javitásra utal, ugyanis ez a rész az oltár szétszerelése nélkül nem közelithető meg. A fülkében elhelyezett Mária gyermekével szobor vizsgálatánál bukkantunk Franz Brühl templomi orgonista és mükedvelő restaurátor levelére, amelyben leirja a szobrok 1887-ben elvégzett felujitását.[2]
A felujitások és javitások a predella szerkezetében jelentős változásokat idéztek elő.

- A talpdeszka és a hátoldal találkozásánál lévő csapolásokat megváltoztatták. A fa itt elkorhadt, ezért a talpdeszkából kb. 2 cm-t lefürészeltek, amit egy szélesebb fenyődeszkával pótolták.

- A hátlapba a száliránynak megfelelően négy darab 4x0,7 cm-es fenyőfa merevitő lécet süllyesztettek és enyveztek. Ez sulyos hibának bizonyult. (1. ábra)

- A pillérlábazat hiányzó részeit fenyőfával egészitették ki, a pontosabb illesztés kedvéért az eredetiből is levágtak. (2. ábra)

István Lente:

DIE KÜNSTLERISCHEN FRAGEN DER RESTAURIERUNG VON WANDGEMÄLDEN

Zusammenfassung

In der Abhandlung werden die Elemente der Konservierung und Restaurierung der Wandgemälde, die Aufgaben des Restaurators und die Rolle der ästhetischen Gesichtspunkte erörtert. Es werden die Grundprinzipien, nach denen sich jede Restaurierung richten muss dargelegt. Laut dieser Grundsätze sind die Wandgemälde authentische historische Dokumente, das heisst ihre Werte sind ausschliesslich mit ihren ursprünglichen Stoffen verbunden, gleichzeitig sind sie aber auch als gegenwärtig fortlebende künstlerische Werke zu betrachten. Es werden Grundbegriffe gedeutet wie z.B: was ein Wandgemälde ist, wie ist es mit seinen Stoffen verbunden, was ist der Unterschied zwischen der Originalität vom Wandgemälde und vom Gebäude, was für Folgen die Veränderungen des ursprünglichen Stoffes haben. Es wird festgestellt, dass die Restaurierung nicht von der Hypothese des Originalzustandes, sondern nur vom gegenwärtigen Zustand ausgehen darf und ihr einziges Ziel nur die zur Zeit vorhandenen Werte zur Geltung zu bringen sein muss, Die störende Wirkung der Beschädigungen und Lücken wird auch untersucht, falls diese die Deutung und das Zustandekommen des künstlerischen Erlebnisses verhindern. In der Abhandlung werden die Ergänzungsmethoden, die Bedeutung der "Schraffierung", die Grenzen der didaktischen Lösungen und die Rekonstruktion beschrieben. Ferner werden diejenigen Faktoren, die das Mass der Ergänzung beeinflussen, zusammengezählt. Es werden Fragen beantwortet wie die Rolle der künstlerischen Eigenart der Gemälde, ihre Flächenartigkeit, die Erscheinung der Illusion des Raums in der Kunst und deren Folgen, bis zu welchen Grenzen man den fragmentarischen Zustand annehmen kann und wann eine vollständige Ergänzung notwendig wird, was für Bedingungen durch die Verbindung mit dem Gelände gestellt werden, welche sind die Grenzen der Retusche und der Rekonstruktion. Die Abhandlung legt die Methoden der Präsentierung von fragmentarischen Werken und die Möglichkeiten der Verwirklichung eines harmonischen Gesamtbildes dar. (Tafel I-IV. Abb. 1-11.)

A korábbi beavatkozások során nemcsak a predella szerkezetét módositották, hanem az aranyozott részek kivételével át is festették. A festékrétegek vizsgálatának eredményeire később térünk vissza. Előtte még beszélnünk kell azokról a károsodásokról, amelyek az anyagok öregedéséből, a farontó rovarok pusztitásából és a gombafertőzésből erednek. (IX/23.)

- Az egyes deszkák megvetemedtek, az illesztések szétváltak, a csapok elkorhadtak.
- Mindkét konzol előlap három darabra tört.
- A konzolok boritó lemezeinek jelentős része hiányzott, vagy utólagos pótlásként került rá.
- A talpdeszka két darabja eltávolodott egymástól, a jobb sarkából nagy darab hiányzott.
- A hátlap egy része teljes hosszában megsemmisült.

A károsodások nem pusztán rovarkárra és gombafertőzésre vezethetők vissza, hanem a korábbi javitások hibáira is. Az, hogy a hátlapba fenyőléceket süllyesztettek, nemhogy erősitette volna, hanem gyengitette a fát. A lécek, mivel szilárdságuk és mozgásuk nem volt azonos az eredeti roncsolt fával, azt több helyen megrepesztették. Minden léc mentén megtaláltuk ezeket a repedéseket, sőt felülről a negyedik, az eredeti fa nagy darabjával együtt kiszakadt, és elveszett. (VI/14.)

Emlitettük, hogy a felujitások alkalmával nemcsak a fa hiányait pótolták, hanem átfestéseket is végeztek. A legtöbb helyen az átfestéseket és az eredeti festékréteget egyértelmüen meg tudtuk különböztetni, mivel a festékek kötőanyagai különbözőek, és ábrázolásmódjukban is eltértek egymástól. Már az első vizsgálatnál világossá vált, hogy a fülke három oldalát boritó olajfestmény később került fel. Az eredeti kép ugyanis jóval levegősebb. Itt csak az aranyozott részek alatt találtunk kréta alapozást, mig másutt a nyers deszkát enyvezéssel tették festésre alkalmassá.

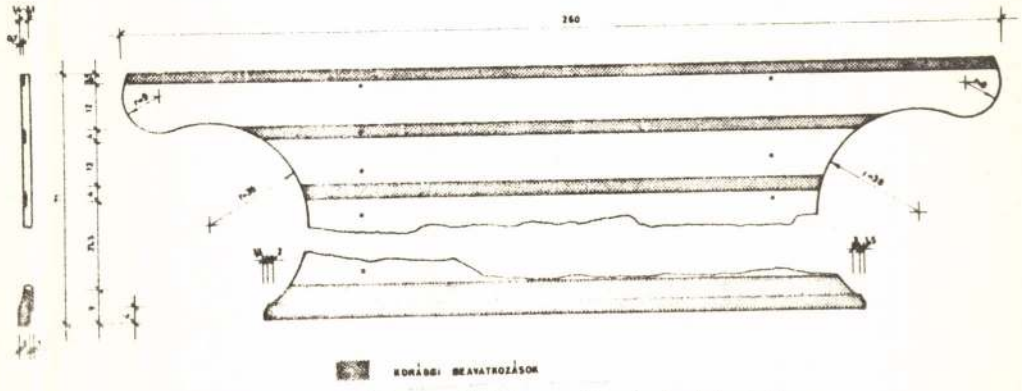

1. ábra: A hátlapon talált korábbi beavatkozások felmérése.

Fig. 1.: Assessment of previous interventions on the reverse.

Abb. 1.: Abmessung der früheren Eingriffe auf der Hinterfläche.

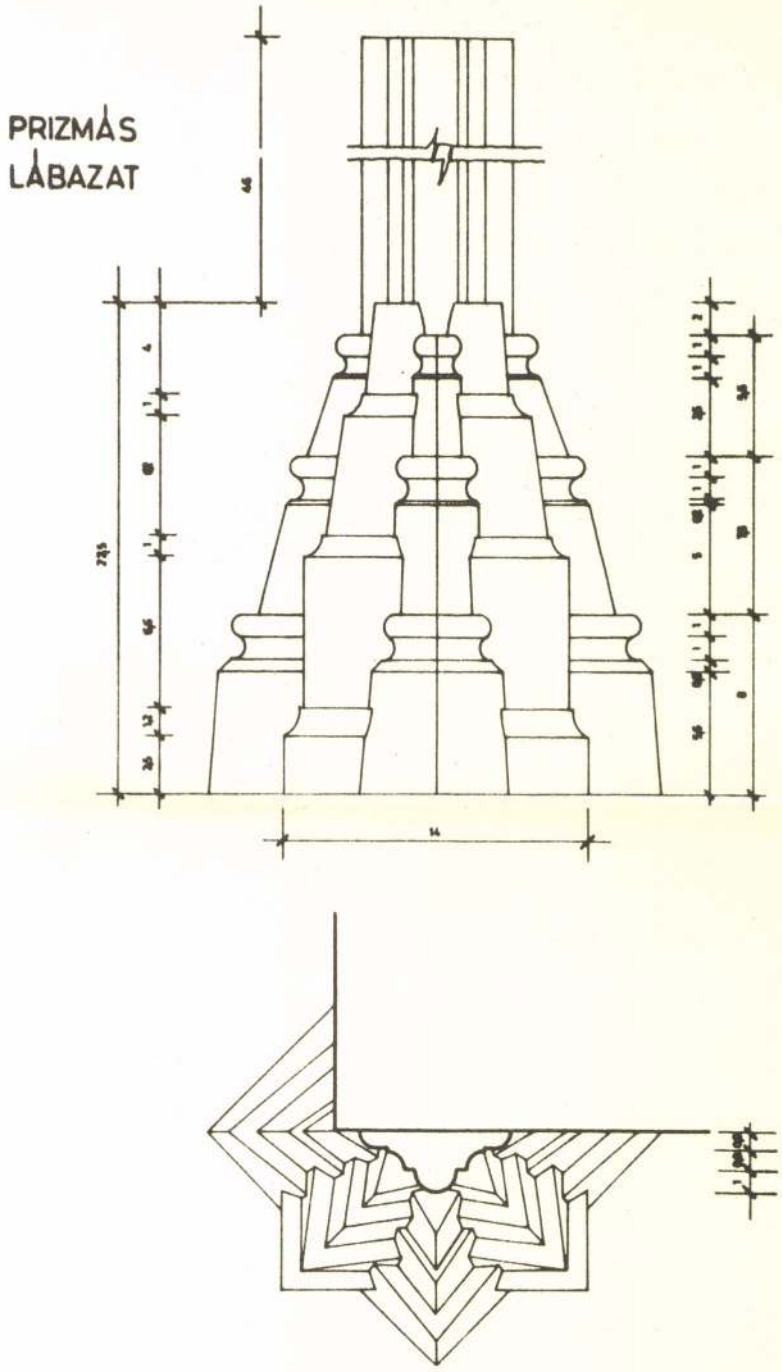

2. ábra: A rekonstruált pillérlábazat.

Fig. 2.: The reconstructed pedestal.

Abb. 2.: Der rekonstruierte Pfeilersockel.

A talpdeszka eredeti festése a ráállitott gyertyák és más hatások miatt nagyrészt elpusztult, az eredeti állapotra csak következtetni lehetett.
A konzolok előlapjain az aranyozott ornamens közei, a konzol boritó lemezei, a tetődeszka, a pillérkötegek középső tagjai, valamint a lábazat középső mezője kék szinüek voltak. A lábazat pálcatagjai fehér festékkel voltak bevonva.

A szinek vizsgálatakor több kérdés várt tisztázásra, mivel a tisztitópróbák három réteget mutattak ki. A legfelső réteg olajfesték, alatta szintén kék tempera, amelynek anyaga a pigmentvizsgálat szerint azuritnak bizonyult. Ennek a rétegnek eredetiségét a további kutatások megkérdőjelezték. A konzolok előlapjain az azuritréteg a repedéseket és a rovarok kirepülőnyilásait is befedte. A konzol boritólemezeinél eleve ki kellett zárnunk azokat a darabokat, amelyek fenyőfából készültek. Ezeket csak kék olajfesték fedte. Az eredeti hárslemezeken legfelül a kék olajfestéket, középen azuritréteget, legalul egy zöld, diszitett temperaréteget fedtünk fel. Ezen a zöld alapon fekete-fehér festett ornamens, valamint sok bekarcolt évszám és név bukkant elő a XVI.-XVII. századból (Georg Fabian Anno 1623)
A tetődeszka fülke felőli oldalán fekete alapon fehér csillagokat találtunk.
Az egyes festékrétegek meghatározását binoculáris mikroszkóppal és cseppelemzéssel végeztük.

A predella állapota megkövetelte, hogy alkotó elemeire bontsuk. Ez az eredeti összeépités forditott sorrendjében történt. Első lépésben az oldalát boritó lemezeket választottuk le ugy, hogy a későbbi javitás vasszegeit kihuztuk, majd az eredeti facsapok közepébe furtunk, és a megmaradt darabokat kivéstük. Hasonló módon emeltük le a hátlapot is. Nehézséget jelentett a ragasztott felületek szétválasztása, ezt preciziós fürésszel végeztük. Ezután az egyes darabokat megtisztitottuk a régi ragasztóanyagtól és a szennyeződésektől.

A szivacsossá vált fa konzerválásához 10 százalékos paraloid B 72 mügyanta oldatot használtunk. Ez az anyag a fa mechanikai tulajdonságait javitja, nedvességfelvevő képességét csökkenti. Az oldathoz 3-4 százalék pentaklórfenolt adagoltunk, ami a biológiai kárositók ellen megfelelő védelmet nyujt. Az impregnálást ecsetteléssel, fecskendővel és infuziós készülékkel végeztük. A hatóanyagot a repedésekben és a farontó bogarak kirepülő nyilásain keresztül juttattuk be a fába. A vastagabb deszkák hátoldalát 10-15 cm hosszu, 1,5 mm átmérőjü ferde furatokkal láttuk el, hogy a konzerváló szer behatolását megkönnyitsük.

A korhadás okozta nagyobb hiányokat, a letört darabokat az eredeti deszkának megfelelően hárs vagy fenyőfa foltokkal pótoltuk. Az eltört konzol előlapokat csapolással erősitettük meg, és Weginol mügyanta ragasztóval ragasztottuk fel.

A két konzolt ugy erősitettük meg, hogy az oltárszárnyakat biztosan hordozza. Ezt a müveletet egybekötöttük a konzolt boritó lemezek nagy hiányainak pótlásával. A merev szárnyak alá ivesen kialakitott, három centiméter vastag rétegelt lemezt épitettünk be. A felfekvéseknél sinszerüen kiképzett faalátétekre ültettük. (VIII/19.) A boritólemezek hordozására fenyőfából tartószerkezetet épitettünk, és erre csapoltuk illetve ragasztottuk az eredeti darabokat és a pótlásokat. Szerkezetünk pontosan követte a konzol ivét, és miután beillesztettük a helyére, alulról és felülről 2-2 csappal rögzitettük. Igy a meggyengült éleket semmilyen igénybevételnek

sem kellett kitenni, és a konzolokat is megtámasztottuk. (VIII/20.)

Emlitettük már hogy a hátlap korábbi javitásánál milyen hibákat követtek el. Szétszerelés után a hátlap két darabból állt. A felső, nagyobbik darab erősen rovarrágott és vetemedett volt. Az alsó, keskenyebb töredék faanyaga pedig annyira elkorhadt, hogy az eredeti fa megmentése kérdésessé vált. A két rész közötti hiány a teljes nagyságnak kb. 1/5-ét tette ki.

Mindenekelőtt meg kellett szabaditanunk a hátoldalt a merevitő lécektől. Ezért a két darabot festett oldalával lefelé egy filccel boritott asztalra fektettük, és a léceket kivéstük. Ennek következtében a hátlap vetemedése megszünt, és rásimult az asztallapra. Ezután szoritó csavarokkal rögzitettük, és impregnáltuk. A mügyanta oldat megszilárdulása után festett felületén egyenes, szilárd tartásu lapot kaptunk. A merevitő lécek helyeit statikai és esztétikai okokból pótolnunk kellett, de nem akartunk abba a hibába esni, mint a régi javitást végző mester. Ezért a hiányokat 16 cm hosszu, 1x1 cm keresztmetszetü, két végén 45°-os szögbe vágott, összeforditott hársfalécekkel töltöttük ki. A lécecskék végeinél a 45°-os illesztési felületek soronként váltakozó irányuak. Ezenkivül az illesztéseket soronként fél lécnyi távolsággal csusztattuk el. Ezzel a megoldással a vetemedések lehetőségét kiküszöböltük.

A hiányzó rész kiegészitésénél több követelményt kellett figyelembe venni. A kiegészitendő felület olyan nagy, hogy ezt egyetlen deszkából a vetemedés lehetősége miatt nem ajánlatos pótolni. A hátlap vastagsága nem egyenletes, 1,4-2,1 cm között váltakozik, s ezt a pótlásnak is követnie kell. Figyelembe kellett vennünk az alsó töredék rossz állapotát is. Ezért egy panelt készitettünk. Ennek váza 5 mm vastag rétegelt lemez, ami megfelelő merevséget biztosit. A lemez mindkét oldalára ugyanolyan lécecskéket ragasztottunk, mint az előbb emlitett pótlásoknál. (3. ábra) A panel felső élét a törésfelületnek megfelelően alakitottuk ki, és ragasztással, valamint 7 mm átmérőjü csapokkal erősitettük a hátlaphoz. Az alsó töredék fáját 2 mm vastagságura sorvasztottuk, és ezt ültettük át az uj panelre.[4] Ragasztás a pótolt részt a hátlap egyenetlen felületéhez igazitottuk. (VI/16; VII/17.) Végül a hátlapok 4 darab parkettával erősitettük meg. Ezeket szálirányra merőlegesen helyeztük el, és ragasztott tartóelemekkel rögzitettük. (4. ábra, VIII/22.)

*

E munkák befejezése után került sor az egyes darabok teljes tisztitására, majd esztétikai helyreállitására. Rekonstrukciót ott alkalmaztunk ahol ez lehetséges és indokolt volt. A hátlapon az épen maradt eredeti részekből következtetni tudtunk a hiányzó motivumokra, igy ezt vonalkázó retussal kiegészithettük. (VII/18.) A tetődeszka élén és a bal oldali előlap alsó részén is teljes rekonstrukciót alkalmaztunk. Az oldallemezek hiányait részlegesen retusáltuk.

Az egyes darabok helyreállitása után az első részben tárgyalt sorrendben állitottuk össze a predellát. A ragasztást - ahol lehetséges volt - elkerültük. Az összeillesztéshez uj facsapokat és ékeket használtunk. Legvégül a predellát védőbevonattal láttuk el. (VIII/21; IX/13.)

A restaurálást 1975 szeptemberében fejeztük be a Magyar Nemzeti Galéria Régi Müvészeti Osztályának restaurátormühelyében.

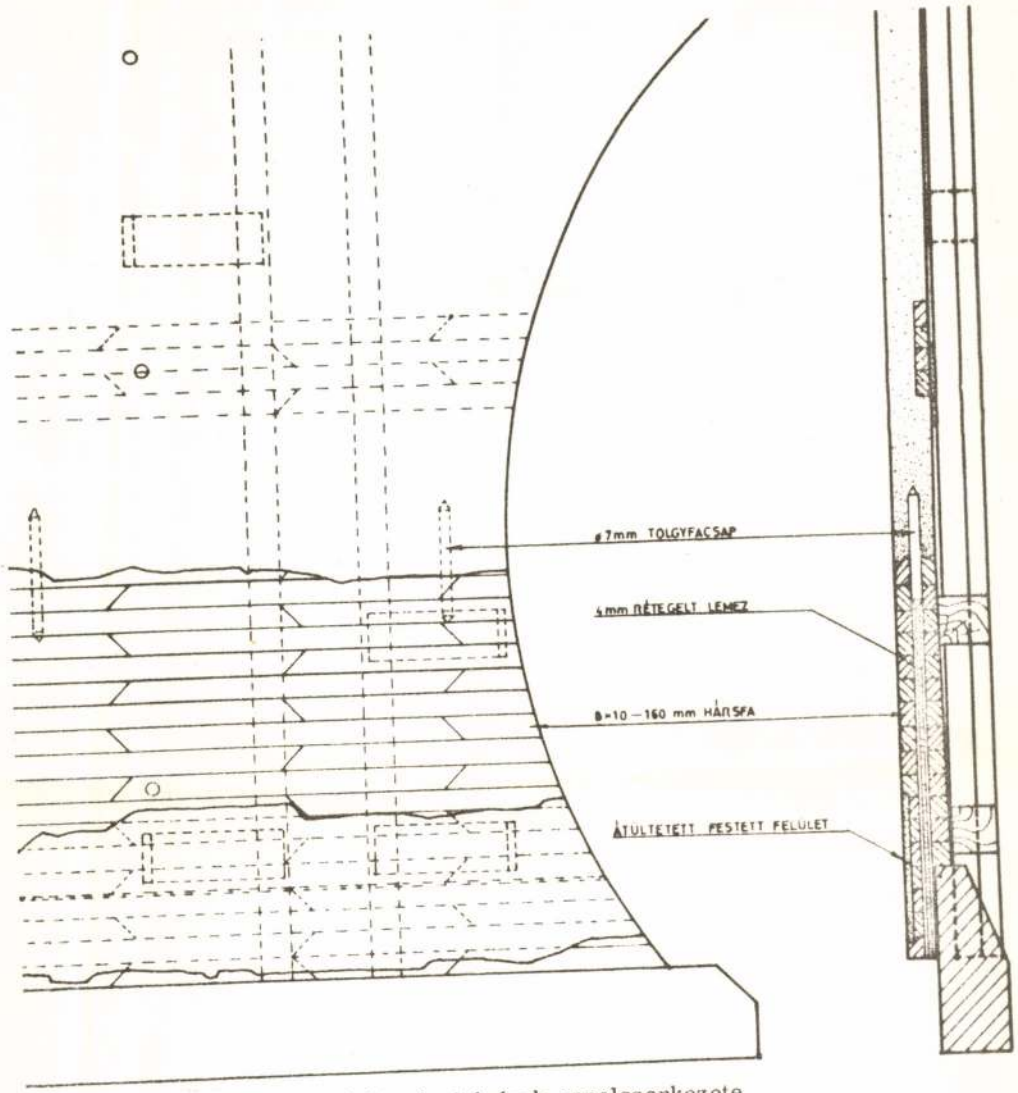

3. ábra: A hátoldal kiegészitésének panelszerkezete.
Fig. 3.: The panel construction of the completion of the reverse.
Abb. 3.: Panelkonstruktion der Ergänzung auf der Rückseite.

Irodalom

1. Radocsay Dénes: A középkori Magyarország faszobrai
Bp., 1967. 184. o. (itt lásd további irodalom) 112-113. o.

2. Franz Brühl levelét a predella szoborcsoportjának restaurálása után publikáljuk.

3. Az azurit réteg alatt talált csillagok a jelenet ikonográfiájához tartoznak.

4. A hátlapba beépitett paneles megerősités ötletéért és munkánk során nyujtott segitségéért Móré Miklósnak, a Szépmüvészeti Muzeum főrestaurátorának mondunk köszönetet.

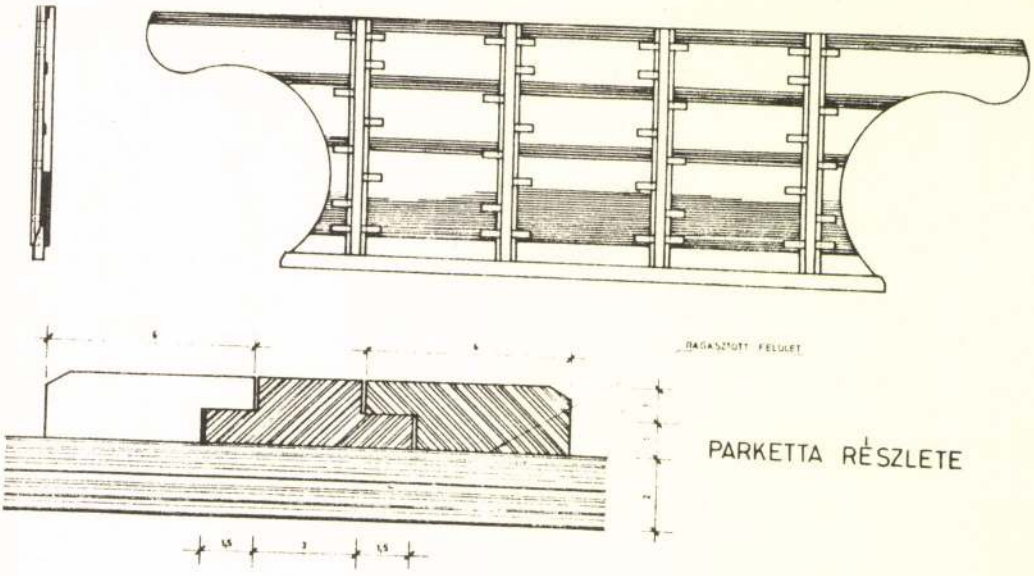

4. ábra: A hátlap kiegészitése és parkettázása.
Fig. 4.: Completion and parquetry of the reverse.
Abb. 4.: Ergänzung und Austafelung der Rückseite.

Összefoglalás

Cikkünkben a kisszebeni Angyali Üdvözlet oltár predellájának restaurálásával és szerkezeti megerősitésével foglalkozunk. A XVI. sz. elején készült szárnyasoltár a Magyar Nemzeti Caléria Müvészeti Gyüjteményében található.

A cikk első részében tárgyaljuk a predella szerkezetét, a későbbi módositásokat, átfestéseket és az egyes alkotóelemek hibáit, amelyekről pontos felmérést és fotódokumentációt készitettünk. Ez határozta meg a restaurálás menetét.

Az alkotóelemeire bontott predella konzerválási és restaurálási munkái közül a hátlap pótlásának megoldását szeretnénk kiemelni. A hátlap a szétszerelés után két darabból állt, és a két töredék között kb. 15 cm szélességben az eredeti deszka hiányzott. Ezt a nagyfoku romlást a korábbi szakszerütlen javitás okozta, amikor hosszanti irányba fenyőléceket süllyesztettek és ragasztottak a hátlapra. Ezeket eltávolitottuk, majd az igy keletkezett hiányokat hársfalécecskékkel pótoltuk. Ugyanezekből a lécecskékből épitettük fel azt a panelt, amellyel a hiányt pótoltuk. Az alsó, kisebbik töredéket átültettük a panelre.

A restaurált elemek összeépitésénél a fülke jobb és bal oldalánál lévő konzolba olyan tartószerkezetet épitettünk be, amely lehetővé teszi, hogy a predella biztosan hordozza az oltár többi részét.

László Seres - Miklós Szentkirályi - Lajos Velledits:

RESTORATION AND STRUCTURAL FASTENING OF THE ANNUNCIATION ALTAR PREDELLA OF KISSZEBEN

Summary

The authors account of the restoration and structural fastening of the Annunciation altar predella of Kisszeben. The winged altar was made at the beginning of the 16th century and is now exhibited in the Ancient Art Collection of the Hungarian National Gallery. The structure of the predella is outlined, the proceeding modifications, repaintings and the imperfections of certain components with a photo documentation. They bring into prominence the solution of the back part completion among the other conserving and restoring works of the disassambled predella. After its disassembling the back part consisted of two fractions and the original board between them was incomplete, having a gap of approximately 15 cm. width. This great inadequacy was the consequence of the earlier inefficient repairing, when fir planks were sunk and fastened into the back part. These have been removed and replaced by lime laths . The authors built up from the same laths that very panel with which the gap was filled in. The smaller, lower fraction has been transposited to the panel. In the course of assembling the restored parts a supporter was built into the console of the right and left side of the niche, thus the predella sustains safely the whole altar.
(Table V-IX. Fig. 12-24.)

László Seres - Miklós Szentkirályi - Lajos Velledits:

DIE RESTAURIERUNG UND DIE KONSTRUKTIONSVERSTARKUNG VOM PREDELLA DES AVE MARIA ALTARS IN KISSZEBEN

Zusammenfassung

Die Autoren befassen sich mit der Restaurierung und mit der Konstruktionsverstärkung des Predellas vom Englischen Gruss-Altar in Kisszeben. Dieser vom Anfang des 16. Jahrhunderts entstammender Flügelaltar ist in der Alten Kunstsammlung der Ungarischen Nationalgalerie zu finden.

Im ersten Teil des Artikels erörtern sie den Aufbau des Predellas, die späteren Abänderungen, Übermalungen und die Fehler der einzelnen Bestandteile, über welche sie auch genaue Vermessung und Photodokumentation gefertigt hatten. Der Verlauf der Restaurierungsarbeiten wurde auf Grund dieser Faktoren bestimmt.

Von den Konservierungs- und Restaurierungsarbeiten des auf Bestandteile zerlegten Predellas haben sie die Verwirklichung der Ersetzung der Rückseite besonders hervorgehebt. Die Rückseite bestand nach der Zerlegung aus zwei Teilen und zwischen den beiden Bruchstücken fehlte das ursprüngliche Brett in der Breite von etwa 15 cm.

Eine dermassen grosse Beschädigung ist mit einer früheren laienhaften Reparation zu erklären, wenn in vertikaler Richtung Leisten aus Nadelholz in die Rückseite gesenkt und geklebt wurden. Diese Leisten wurden von den Autoren entfernt und die so entstandenen Lücken mit Leisten aus Lindenholz ersetzt. Das Paneel mit dem die Lücke ersetzt wurde, ist auch aus solchen Lindeholzleisten gebaut worden. Das kleinere untere Bruchstück haben wir auf das Paneel umgesetzt.

Beim Zusammenbauen der restaurierten Elemente wurde in die Konsolen an der rechten und linken seite der Nische ein derartiges Tragwerk eingebaut das dem Predella ermöglicht die anderen Teile des Altars fest zu tragen.
(Tafel V-IX. Abb. 12-24.)

VI.

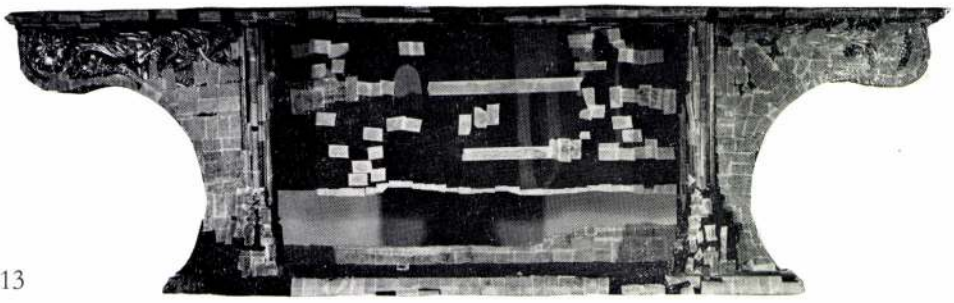

13

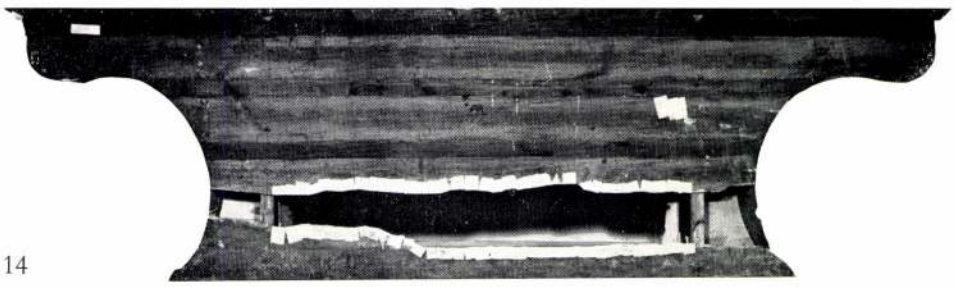

14

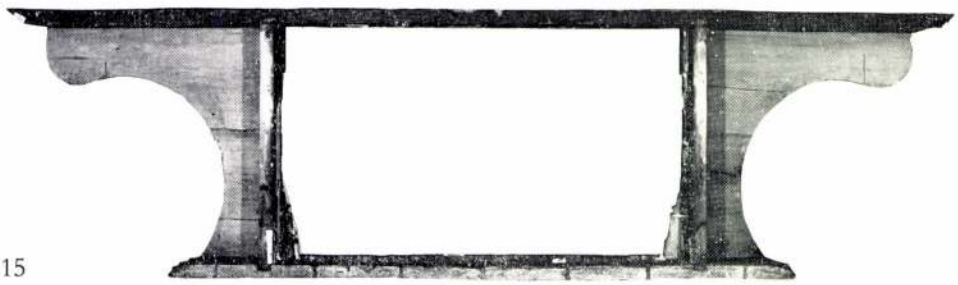

15

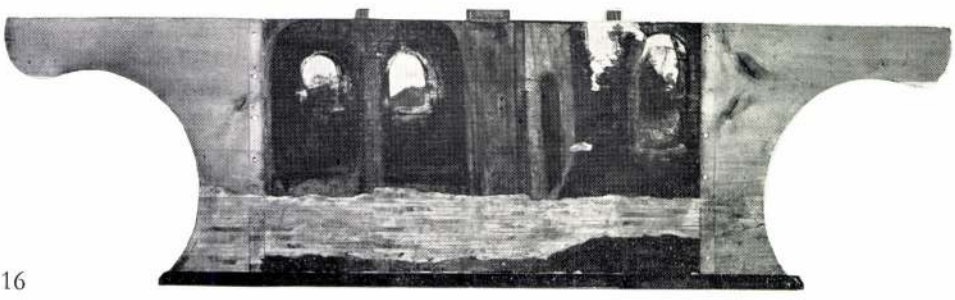

16

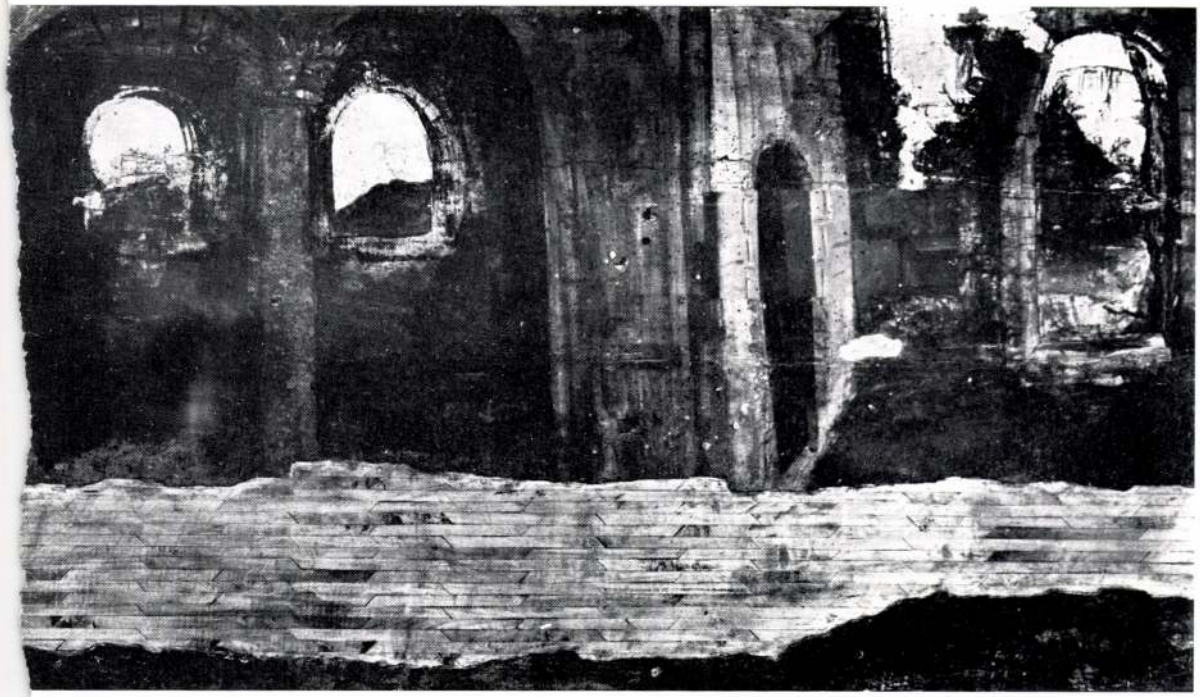

17

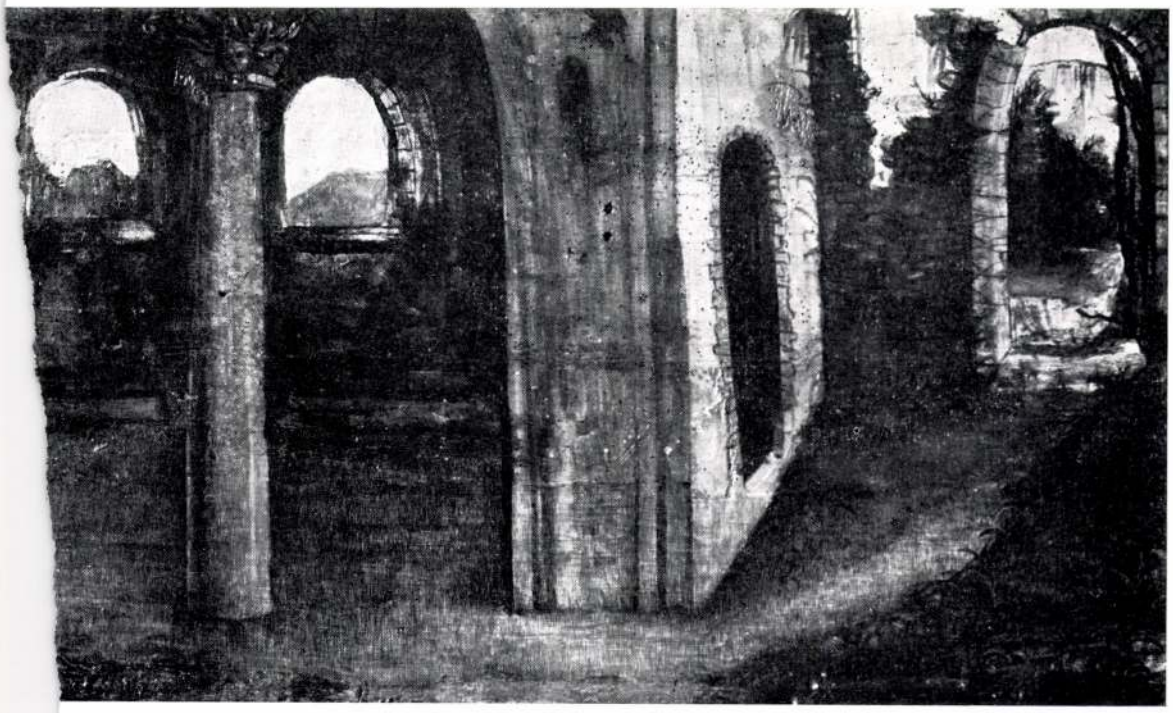

18

VIII.

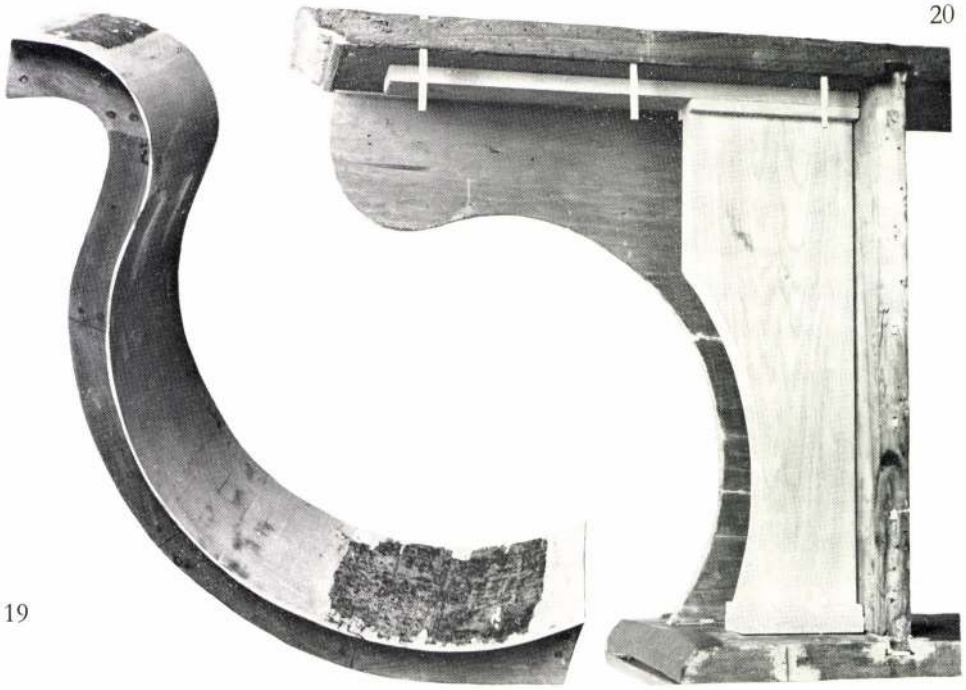

19 20

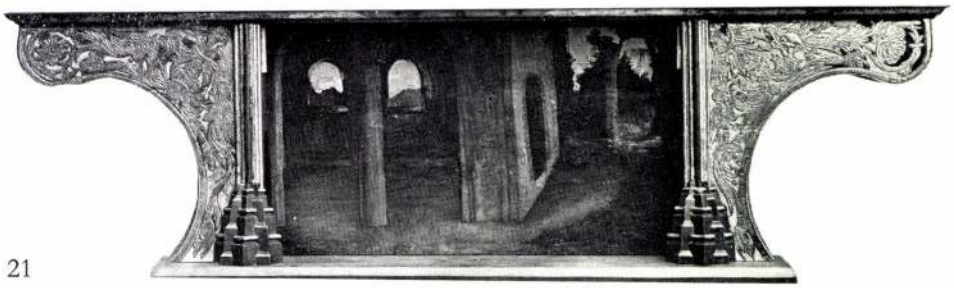

21

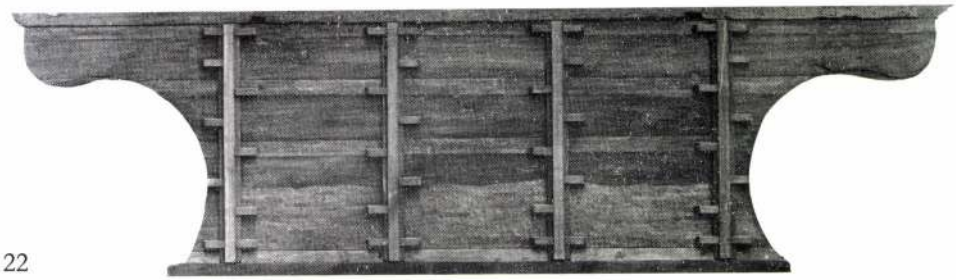

22

23

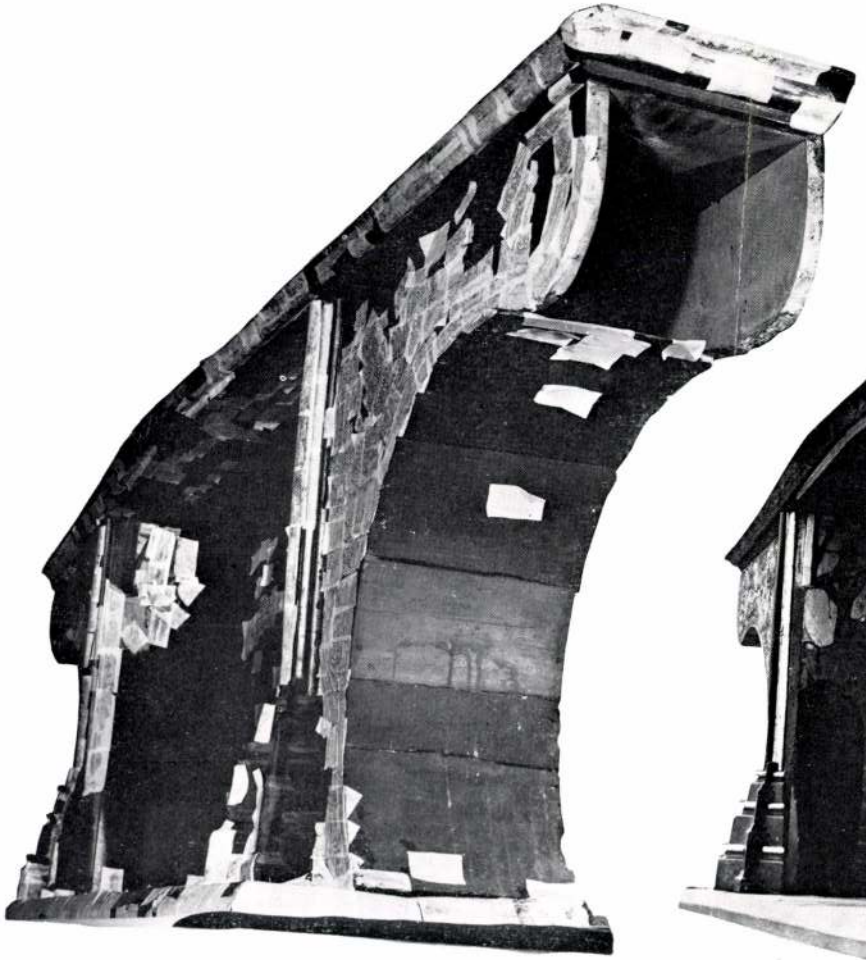

24 IX.

X.

25

26

SERES László — SZENTKIRÁLYI Miklós — VELLEDITS Lajos

A kisszebeni Mettercia-oltár szekrényének restaurálása

Műemlékvédelem 4 (1977)

A kisszebeni Angyali üdvözlet oltár predelláján végzett munkánk befejezése után sor került az ugyancsak Kisszebenből származó Szent Anna oltár szekrényének, és a szekrényhez tartozó Angyal domborműnek a restaurálására.

A művészettörténeti kutatás a két oltárt egyazon mester életművébe sorolja. "Stilárisan együvé tartozó emlékeink kétségkivül annak a faragónak az alkotásai, akit Kampis, két oltára alapján, a Szent Anna oltárok mestere névvel jelölt. Ő a sárosi Stoss-iskola legjelentősebb egyénisége, tevékenysége mintegy két évtizeden át követhető nyomon, szobrai a lőcsei Anna-oltár és az iglói Kálvária kivételével sárosi templomokat díszítettek... Architektonikus szerkezete és díszítményei szerint mesterünk legkorábbi műve a kisszebeni Anna oltár... A kisszebeni retábulum 1510 táján épült, az ifjú század első negyedében, amikor a templom új oltárokkal népesedett be."[1]

Részletesen foglalkoztunk annakidején a predella felépítésével és ugyanezt szeretnénk most tenni, mielőtt az oltárszekrényen végzett munkák leírásába kezdenénk, mivel az oltárépítménynél alkalmazott "műhelygyakorlat" ismerete segíthet az egyes műhelyek, vagy mesterek munkáinak megkülönböztetésében. Az oltárok összeépítése után azok a jellegzetességek, amelyekből az asztalos és fafaragó munka menetére következtethetünk, már nehezen, vagy egyáltalán nem vizsgálhatóak, mert az építmény többi része legtöbbször takarja azokat.

Az oltárszekrény építését a két oldalfal, a talp és a tetődeszka összeillesztésével kezdték. Az alsó két sarkot fecskefarkú sarokkötéssel oldották meg, míg a felső deszkát a két oldalfal közé illesztve 3-3 darab köldökcsappal erősítették a helyére. Miután ezt a négy deszkát ilyen módon összeépítették, az elülső éleire hársfából készült pálcatagos profilléceket ragasztottak, ezek a sarkokon 45°-os szögben találkoznak. Az alsó profilléc a gótikában alkalmazott építészeti megoldásokhoz hasonlóan élszedett lehetett, de mivel az eredeti darab elveszett, a rekonstrukciónál az oltár mozgó szárnyainak azonos részét vettük alapul.

Ezután alakították ki a szekrény alsó részében azt a talapzatot, melyre a szobrokat állították, valamint a szekrény felső részét díszítő faragványokat. Mindkét elem 3-3 darabból áll. Beépítésük magasfokú mesterségbeli tudásról tanuskodik és olyan ötletes, hogy érdemes egy kicsit részletesebben is foglalkozni vele.

A középkori mesterek fölösleges ragasztás és csapolás nélkül oldották meg feladatukat. Fontos szerepet szántak a talapzat elemeinek rög-

zítésénél a pálcatagos profilléceknek, melyek a szekrény belseje felé szélesednek és hátsó - nem látható - oldaluk síma. A talapzat három darabból áll: a szemlélőhöz legközelebb egy fekvő, nyujtott téglalapalakú áttört faragvány helyezkedik el, amely alapozva és aranyozva van. Mögötte egy valamivel alacsonyabb kék azurittal festett deszka található, hátteréül szolgál az aranyozott dísznek és a negatív formákban előtűnik. A harmadik darab a talapzatot borító fedőlap. A két függőleges irányú elemet a szekrény oldal profilozott léceinek hátuljához illesztették, majd két deszkadarabbal megtámasztották, és azokat belülről a szekrény oldalához szögelték. Igy a talapzat két darabja teljes biztonsággal a helyére került, anélkül, hogy bárhová ragasztani, csapolni, vagy szögelni kellett volna őket. Ezután illesztették rá a tetődeszkát, amelynek alsó oldalába - teljes hosszúságban - egy nútot gyalultak, és ez - ha a deszkát a helyére illesztik - az elülső faragvány tetejére csúszik, és mivel az elülső éle profilozott, a többi ilyen léccel együtt szépen keretezi a faragványt.

Nem kevésbé ötletes a szekrényt felül díszítő ornamensek beépítése. Legelől kettős szamárhátív között gótikus ágfonadék helyezkedik el, amelyet szintén egy kék azurittal festett vékony deszkával tettek hangsúlyossá. A faragvány és a szekrény hátfala közé a mesterek egy faragott baldachint építettek és az összefogó élek találkozási pontjaiba két, növényi motívumokból komponált függő díszt illesztettek, hasonlóan a késő gótikus templomok függő záróköveihez. Itt az ágfonadékos faragványt kellett elsősorban ügyesen rögzíteniük. A szekrény oldalába belülről jobbról-balról egy-egy "V" alaku vágást faragtak, úgy hogy a faragvány alsó csücskei ide illeszkedjenek. Most kap különösen fontos jelentőséget az a korábban említett megoldás, hogy a tetődeszka nem fecskefarku sarokkötéssel kapcsolódik a két oldalsóhoz, hanem köldökcsapokkal. Ez tette lehetővé, hogy a tetődeszkát leemelve a három fölül tulnyuló csücsök számára trapéz alaku réseket fürészeljenek be, és a visszaillesztés után a faragvány tökéletesen rögzitve legyen. Nem tud tehát előrebukni, mivel a trapéz keskenyebb oldala van elől, és nem tud leesni a "V" alaku bevágások miatt.

Az, hogy az oltárépítésnél régóta érlelődő mesterfogások tökéletes alkalmazásával állunk-e szemben, vagy ennek a műhelynek egyéni leleményessége szülte ezeket a megoldásokat, pillanatnyilag még nem dönthető el. Minden esetre kötelességünknek éreztük, hogy leírjuk, dokumentáljuk, hiszen kiindulópont lehet azoknak a szakembereknek, akik ezzel a kérdéssel foglalkoznak.

Az oltárszekrény egyes darabjai: - a műhelygyakorlatra utaló megoldásokon kívül - közvetlen bizonyitékok is vallanak az oltárépítő mesterek munkamódszereiről. A talpdeszka felfelé néző oldala a szamárhátíves faragvány szerkesztési rajzát őrizte meg. A szerkesztéshez használt vonalakat vonalzó mellett bekarcolták a fába, majd a szamárhátíveket vörös krétával húzták meg. Érdekes ezen kivül, hogy a talapzat tetődeszkájának nem látható oldalán lecsorgott alapozás nyomokat találtunk. A csorgások által kirajzolt formákból következtetni lehet arra, hogy ezen alapozták az oromzat áttört faragványait. A munka végeztével ezt a darabot a rászáradt alapozó masszával és a beleragadt ecsetszőrökkel

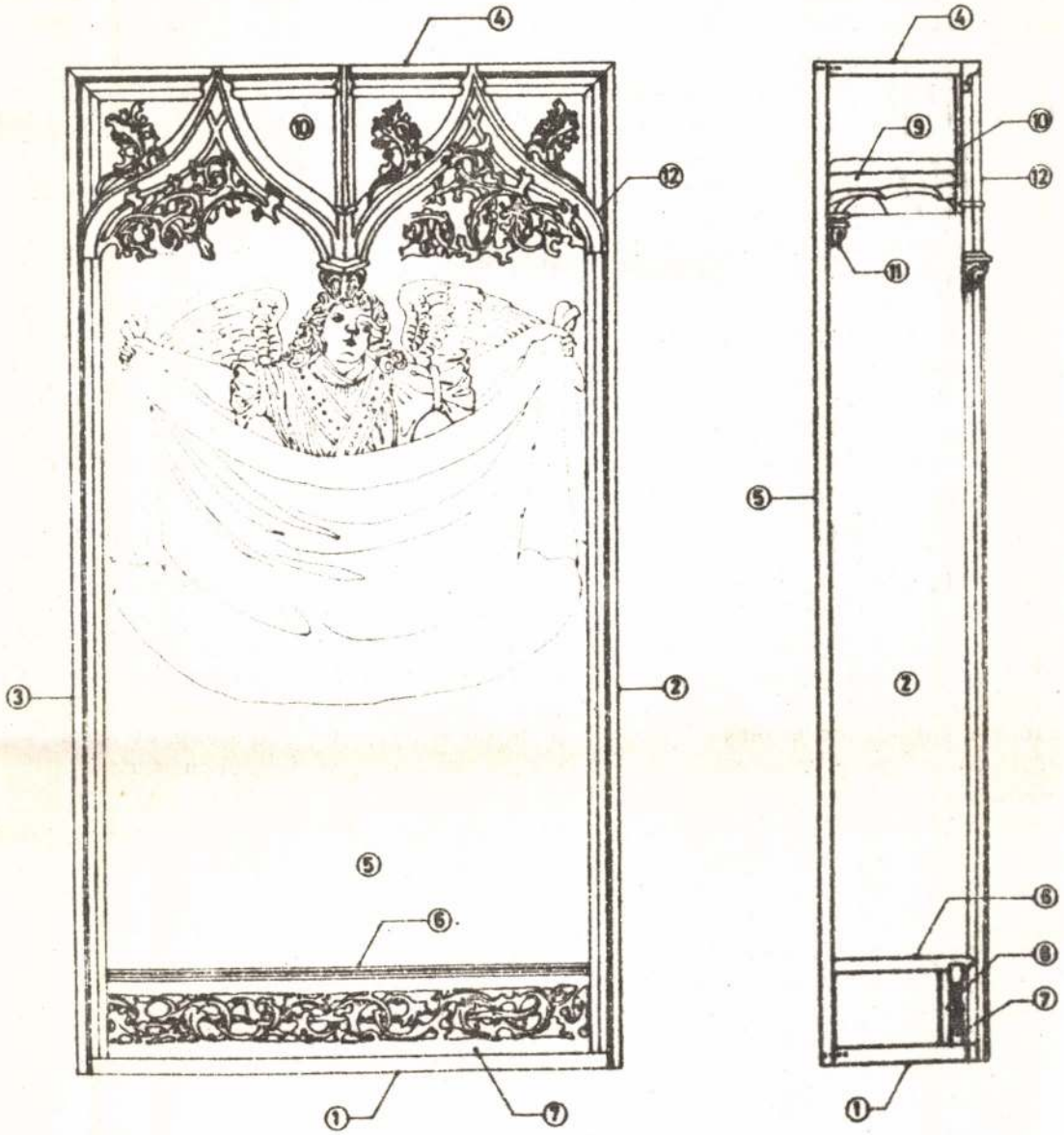

1. ábra: Az oltárszekrény felmérési rajza restaurálás előtt.

(1 - talpdeszka; 2-3 - jobb és bal oldali oldaldeszka; 4 - tetődeszka; 5 - hátlap; 6 - a talapzat tetődeszkája; 7 - a talapzat áttört faragványa; 8 - a faragvány mögötti lap; 9 - baldachin; 10 - a szamárhátív mögötti lap; 11 - a baldachint díszítő faragványok; 12 - szamárhátív faragvány)

együtt lefelé fordítva a szekrénybe építették. A mesterek igen szűk műhelyben dolgozhattak, ha az alapozást a már méretre vágott szekrénydeszkán kellett végezniük. Talán eredeti az a fehér krétával rajzolt angyalszárny és fejsziluett is, amelyet a felső dísz takar.

Az asztalos és fafaragó munkák elkészülése után a festett és aranyozott felületeket alapozták. Mint láttuk a szekrény bizonyos elemei elmozdíthatók a helyükről és így lehetőség volt arra, hogy a faragványokat az egész építménytől függetlenül alapozzák. Hogy ez így történt, erre bizonyíték a korábban említett alapozó hulladék. Kétségtelen, hogy együtt alapozták a szekrény oldalait és a hátlapját, mert a találkozásoknál az alapozó massza megszakítás nélkül folytatódott és ma csak a deszkák zsugorodása miatt nem illeszthetők össze. A hátlapot alkotó három deszka illesztéseinél az alapozás alá vászoncsíkokat ragasztottak, ezek az idő folyamán elváltak a fától és az alapozással együtt felpöndörödtek. A szobrok és az angyal-domborművek helyét kihagyták, illetve az alapozás valamivel nagyobb felületet borít, mint amit a szobrok takarnak, de az aranyozás - az anyag drágasága miatt - már pontosan egybevág ezekkel a szélekkel. A brokátmintás mustra elkészítése után ezt a felületet sárga bólusszal vonták be, amely szintén nagyobb, mint amit az aranyozás megkíván. Majd bóluszt hordtak fel, erre kerültek az aranyfüst lapocskák. Az angyal-domborművet nem borítja egyenletes vastagságú alapozás. A karok és szárnyak aranyozása, valamint a lepel fémborítása alatt többrétegű, míg a mélyen, gazdagon faragott részeknél - hajszálvékony. Szintén vékonyabb az arc és a kéz felületén.

Az alapozó anyagokból mintát vettünk, s megfelelő preparálás után a polarizációs mikroszkóppal vizsgáltuk meg őket. Azt tapasztaltuk, hogy angyal domborművéről származó alapozó anyag nem egyezik az építészeti elemeket borító masszával. Túl messze vezetne, ha most a megfigyeléseinket részletesen le akarnánk írni, másrészt elhamarkodott bármilyen következtetést levonni, amíg több vizsgálat eredményével nem tudjuk alátámasztani. Az eltérést viszont egyértelműen lehetett észlelni, hiszen a faragvány alapozó anyaga igen nagy mértékben tartalmaz kalcit kristályokat, míg a másik mintán ez nem volt megfigyelhető.

A szárnyasoltár történetét vizsgálva három javítást tudunk egymástól megkülönböztetni:

1. a barokk korban az oltár jelentős felujításon esett át,
2. a XIX. század végén az Iparművészeti Múzeumban "kiállítható állapot"-ba hozták,
3. a felszabadulás után a Szépművészeti Múzeumban megkezdték az oltár restaurálását.

A hárs- és fenyőfa elemekből épített oltár állapota a rovar- és gombafertőzések miatt hamar romlásnak indult. Talán nem járunk messze az igazságtól, ha az első teljes felujítást az 1623-as évre helyezzük, mivel a Kisszebenből (Sabinov) származó mindhárom oltár hasonló karakterü javítást szenvedett el. Az Angyali üdvözlet oltár predellájának restaurálásakor már szóltunk arról az évszámról, amely véleményünk szerint ennek az oltár felujító műhelynek tevékenységével hozható kapcsolatba.[2] Munkájuk főképp a kopott felületek átfestéséből állt. Az oldaldeszkák profilozott széleit - ahol eredetileg cinóberrel voltak festve - sötétvörös

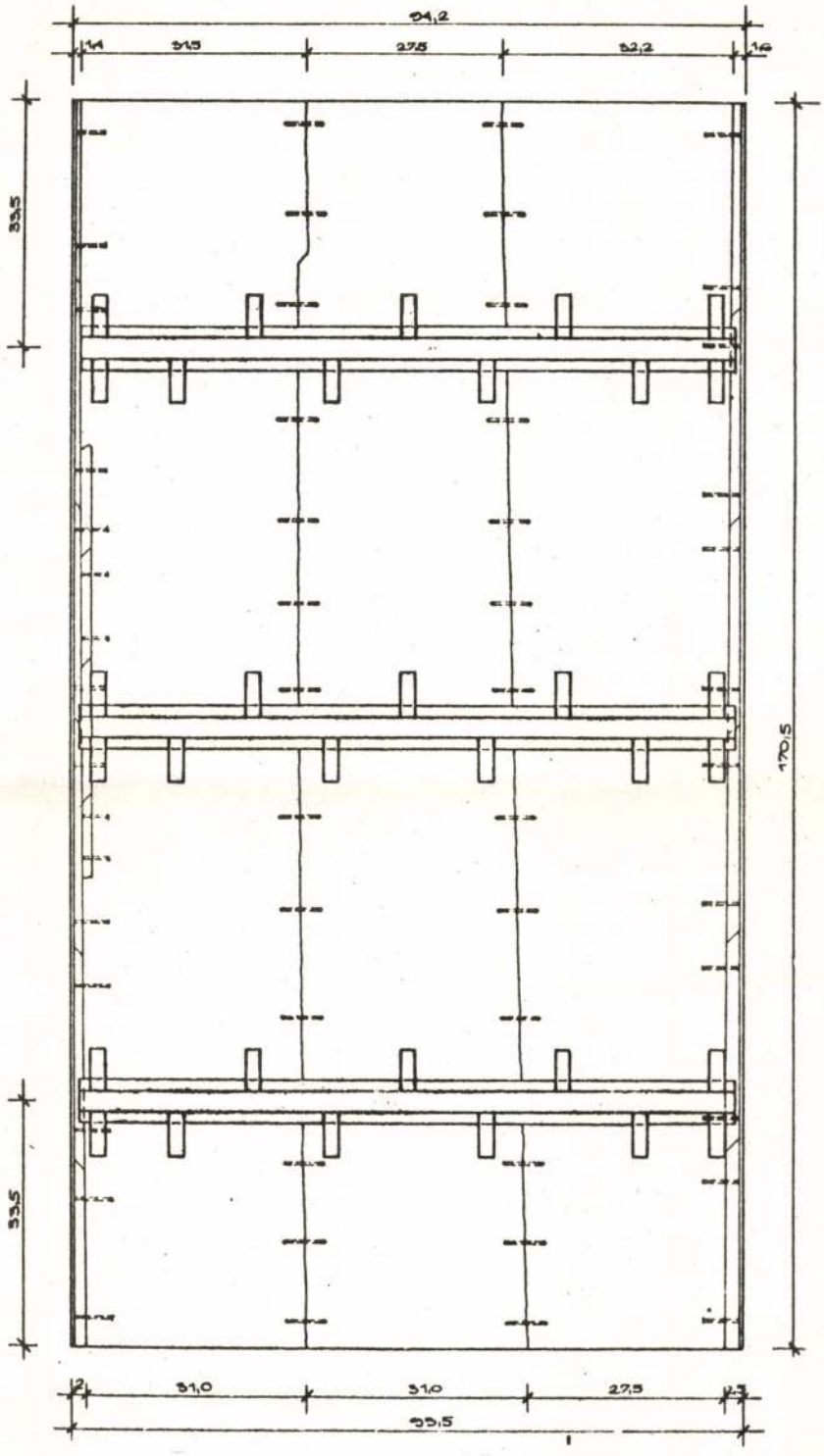

2. ábra: Az oltárszekrény hátlapjának megerősítése

olajfestékkel befedték, az Angyal domborművén az arany kivételével minden felületet átfestettek. Az azuritot az olaj kötőanyagú festék megbarnította.

Az Iparművészeti Múzeumban a darabokban szállított, és az idő folyamán tovább romlott oltárt kiállítható állapotba hozták. Ekkor az oltárszekrény már erősen töredezett volt, ezért szerkezeti megerősítéseket és fa-pótlásokat is végeztek. A szekrény vázát és a hátlapot gyári vasszögekkel egymáshoz szögelték. A törött baldachint megragasztották és a fa szálaira merőlegesen fenyőléccel megerősítették. A törött felület illesztése nem tökéletes és a repedés mentén a két darab elcsúszott egymástól. A profilozott lécek hiányait fenyőfával pótolták, úgy hogy az illesztés kedvéért az eredetiből is levágtak egy-egy darabot. Nem pótolták az alsó elveszett lécet, mivel a korabeli fényképeken ez már nem szerepel. A kisebb lyukakat egy malterra emlékeztető anyaggal tömítették és szürkéskék olajfestékkel átfestették. A kettős szamárhátívből és az ágfonadékból a középső darab már hiányzott és hogy kiállítható legyen az íveket fenyőfával pótolták anélkül, hogy a fa eredeti szálirányára tekintettel lettek volna. Az illesztés itt is tökéletlenül sikerült és az ív profilja is lényegesen eltér az eredetitől. Az ágfonadékot nem erősitették meg és külön szerencse, hogy a rovarrágott faragvány nem tört darabokra. Az angyal-dombormű újabb átfestésen esett át, ahol a lepel, - melyet a barokk korban ujra ezüstöztek és lüszterezték - fekete szint kapott. Talán az eloxidálódott ezüst fekete színét tartották eredetinek és ehhez igazították az átfestést.

A Szépművészeti Múzeumban az oltárral kapcsolatos munka az egyes darabok restaurálásával indult meg.[3] A talapzat faragott díszét tisztították és a hiányokat vinavilos falisztt el, majd vinavilos krétával tömítették, az angyal-dombormű lepel-részénél jelentős területet feltártak, anélkül, hogy a fát konzerválták, vagy bármilyen kutatást végeztek volna. Igy fordulhatott elő, hogy a mechanikus eszközökkel végzett tisztításkor - szikével az átfestéseket lepattintották - az eredeti festékréteget is eltüntették. Ahhoz, hogy egy ilyen munkát sikeresen lehessen végezni - természetesen a dombormű hordozó anyagának megerősítése után - rétegről rétegre kellett volna haladni. A művész szándékát és anyagait nem ismerve a feltárt felületet a levegő hatásának tették ki és igy a szigetelés nélküli fémbevonat hamar oxidálódott és megfeketedett. A Nemzeti Galériába való szállításhoz a fellazult festékrétegeket colettával és cigarettapapírral leragasztották.

Amikor a munkát elkezdtük, az oltárszekrény a korábbi javításoktól függetlenül is igen rossz állapotban volt. Az épitmény darabokra esett szét, az eredeti facsapok, és az alsó sarkok fecskefarkú kötései elkorhadtak. A baldachin, a szamárhátíves faragvány és az oldaldeszkák profilirozott részei erősen sérültek és hiányosak voltak. A domborművet hét darabban szállították át a raktárból a restaurátor műhelybe. A lepel jobb sarkából nagy darab hiányzott.

Az oltárépítmény megerősítésénél két szempontot kellett figyelembe venni: megerősíteni a rovarok és gombák által károsodott fát, úgy hogy elejét vegyük a további fertőzéseknek, valamint az elkorhadt csapolásokat ujakkal kellett pótolni, hogy az épitmény eredeti rendeltetését betölthesse.

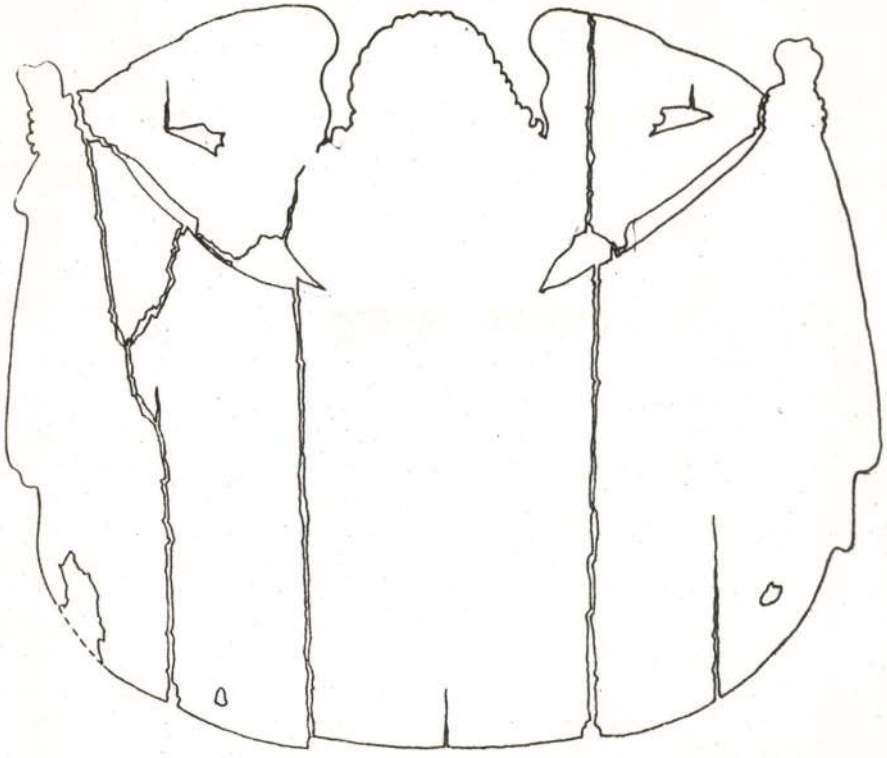

A töredékek elhajlása

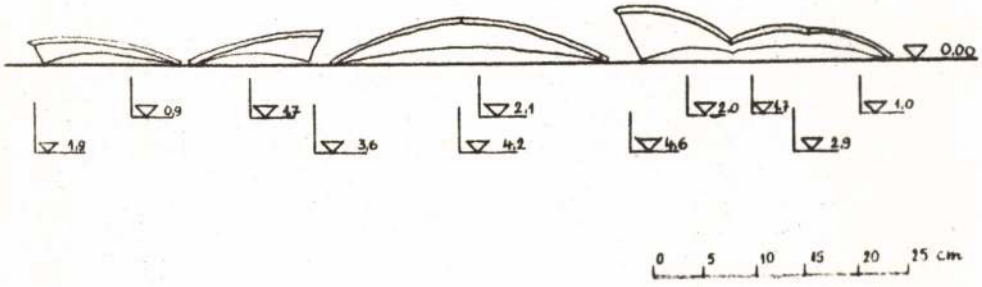

3. ábra: A dombormű törései, és a töredékek vetemedése

A konzerválás szerteágazó munkafolyamatai közül az első két fecskefarkú sarokkötés megoldása számíthat a legnagyobb érdeklődésre. Az az első pillanattól világos volt előttünk, hogy a szétkorhadt régi kötéseket nem tudjuk megmenteni, mert bármivel is konzerválnánk őket, nem képesek a deszkákat összetartani. A részleges fapótlás sem lett volna eredményes, mivel nem volt olyan stabil része a saroknak, amihez ragasztani tudtunk volna. A Nemzeti Galéria asztalosát, Patay Józsefet kértük meg, hogy az eredetivel tökéletesen egyező sarkokat készítsen. Ezután eltávolítottuk a szétkorhadt deszkavégeket, majd a talpdeszka, valamint az oldalsó deszkák végeibe nútot fűrészeltünk, ide illesztettük be az új sarokelemeket, amelyeket veginollal beragasztottunk. A pótlás és az eredeti megöregedett fenyő felülete különbözött egymástól és célszerűnek látszott az eredeti felület visszaállítása. Habár ez a része a talapzat és a mozgószárnyak által takart, mégis fontosnak tartottuk, hogy az eredetiből minél nagyobb darabot megmentsünk. A leesett deszkavégeket középen elfűrészeltük és mindkét oldalából 2 mm vastagságu "borítást" készítettünk, amelyeket az új sarkokra átültettünk. Elértük, hogy a sarkok visszanyerjék eredeti rendeltetésüket és a felület folyamatosságát is helyreállítottuk.

A baldachin javításakor először is a rosszul sikerült ragasztást kellett szétválasztanunk, ez a merevítőnek használt léc eltávolításával egyéb beavatkozás nélkül sikerült - szétesett. Öt darab "V" alakú elemet készítettünk hársfából, amelyek követik az eredeti fa szálirányát és a merevitők között ráragasztott üvegszövettel erősítettük meg.

Részletesen szeretnénk beszélni az angyal domborművének a szekrény hátlapjának konzerválásáról, mivel ez akkor előttünk is nehezen megoldható feladatnak tűnt. A korhadt rovarrágta fa megerősítését, a különbözőképpen vetemedett töredékek összeillesztését, valamint a dombormű felerősítését kellett megoldanunk. A hátlap hasadásait elsősorban a csapolások okozták, melyekkel a vázhoz erősítették - mert nem biztosítottak szabad mozgást a zsugorodó deszkáknak. Az természetes, hogy a szélein mereven rögzített hátlap nem tud kellőképpen mozogni és a gyengébb ellenállású ragasztott éleknél válik szét. A mester annak idején három darab kovácsolt vasszöggel a hátlaphoz szögezte az angyalt. Magától értetődő, hogy a hátlap deszkák feszültsége a felerősített domborművet is szétrántotta. Olyan megoldást kellett tehát keresnünk, hogy a két darab egymástól függetlenül tudjon mozogni. Már az első lépésnél - a hátlap konzerválásánál - kérdéses volt, hogy a fa zsugorodásával keletkezett hézagokat meghagyjuk-e, vagy a deszkákat összeépítsük. Az előbbi esetben a deszkák között 5-15 mm-es rés marad és az illesztések a vetemedés miatt nem találkoznak. Az utóbbi esetben az aranymustra folyamatossága mindenképpen megszakad és a hiány vagy a sarkoknál jelentkezik, - ami kevésbé zavaró -, vagy a kiemelt és jól megvilágított hátlap felületén. Az egybeépítés mellett döntöttünk.

A konzerválást egybekötöttük a hátlapdeszkák részleges egyenesítésével azért, hogy a ragasztandó élek ismét találkozzanak. A fa sejtjei a paraloid oldat hatására megduzzadnak és ha enyhe nyomás alatt hagyjuk az oldószert elpárologni, a deformálódás csökkenthető. Ezzel a módszerrel természetesen nem szüntethettük meg a deszkák donga-formáját,

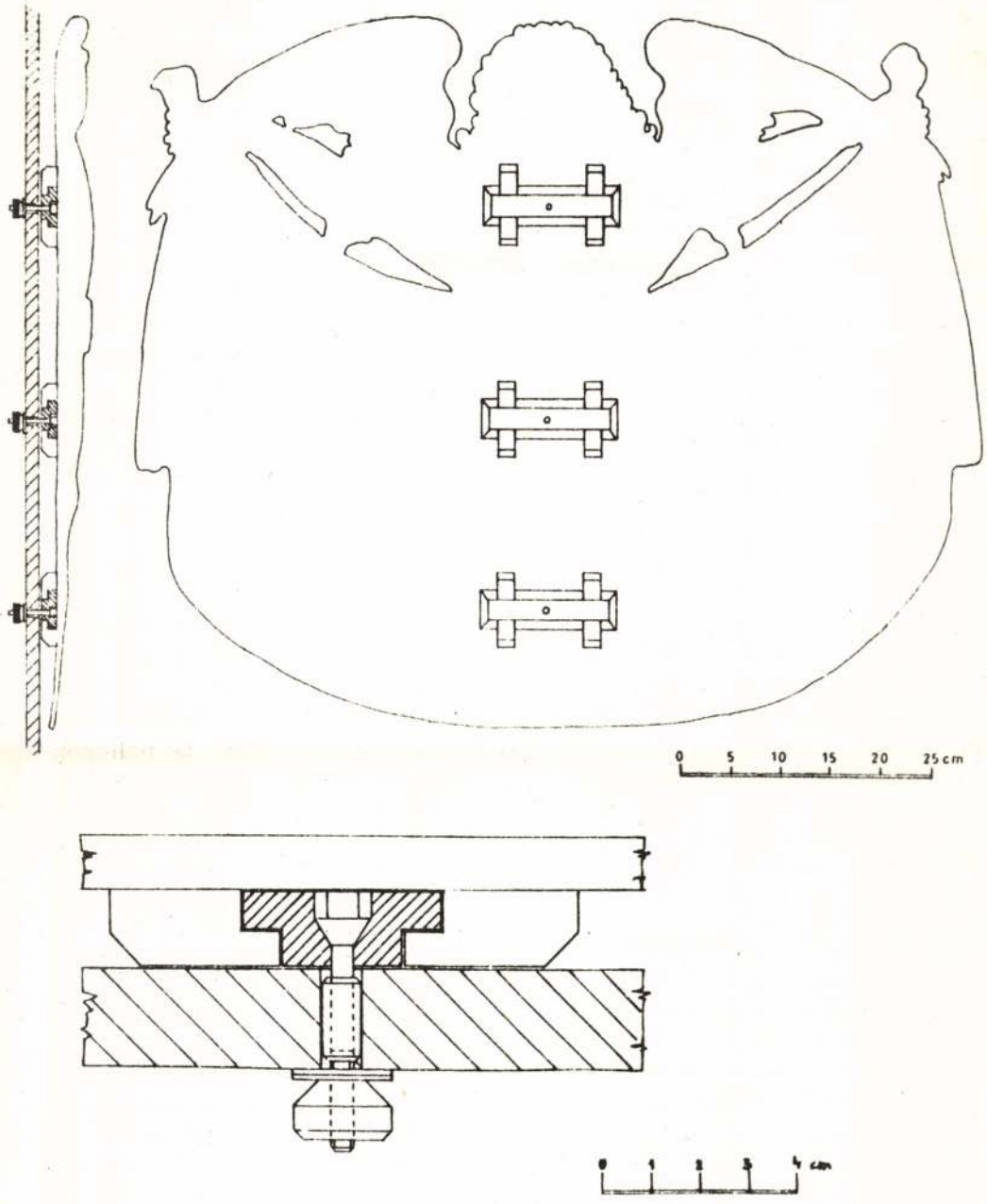

4. ábra: A dombormű felerősítésének szerkezete

de elértük, hogy ragasztható állapotba kerültek. A polivinilacetát alapanyagú ragasztón kivül még rejtett köldökcsapokat is építettünk be. Nagyméretű szorítóval a deszkákat egymáshoz préseltük ugy, hogy közben az illesztések két oldalát ékekkel és szorítócsavarokkal rögzítettük. Szárádás után a lapot színével lefelé egy filccel borított asztalra fektettük és három darab fenyőfából készült vezetősínhez parkettáztuk. A hiányzó széleket fenyőfalécekkel a megkívánt méretnél nagyobbra egészítettük ki és a fölösleget csak a vázzal történt egybeépítés után gyalultuk le.

Az angyal-dombormü töredékeinél a deformálódások lényegesen nagyobbak voltak és így nem tudtuk azokat a hátlaphoz hasonlóan összeragasztani. A vékony, finom plasztikájú reliefnél nem alkalmazhattunk rejtett csapolásokat sem. Miután a hátoldalról a szennyeződéseket 75% aceton, 25% viz keverékével letisztítottuk 10 mm-enként a fa vastagságának megfelelően 0.1 mm-es fogtechnikai körfürésszel vágatokat fürészeltünk. Ezzel biztosítottuk a konzerváló anyag tökéletes behatolását a rovarrágta porhanyós fába, valamint megszüntettük a vetemedést előidéző szilárd kéreg feszítőerejét. A dombormü számára prést készítettünk és a paraloid B72 oldattal átitatott töredéket enyhe nyomás alatt ebben szárítottuk az oldószer teljes elpárolgásáig. A müveletet háromszor ismételtük meg, mig megfelelő eredményt kaptunk. Ezután tudtuk a töredékeket egymáshoz ragasztani. Epoxigyantát használtunk, hogy az éleinél ragasztott vékony felület megfelelő szilárdságát elérjük. A dombormü ismét egy darabban volt. A hátoldalát viszont meg kellett erősítenünk, és ehhez epoxigyantával ragasztott vékony üvegszövetet használtunk, amely a felesleges ragasztóanyag eltávolítása után áttetszővé vált és megfelelő szilárdságot biztosított.

A következő lépés a relief felerősítése az oltárszekrény hátlapjára. A megoldás, amelyet alkalmaztunk, lehetővé teszi, hogy az angyalt bármikor le tudjuk emelni, hiszen még hátra volt a tisztítása, a fa hiányainak pótlása, a felület folyamatosságának helyreállítása, valamint a retusálása. Ezeket a munkákat nem tudtuk volna a mereven beépített dombormüvön elvégezni. Előnye még, hogy nincs kiszolgáltatva a hátlap elmozdulásainak és a két darab között minimális hézag marad, amely a legkényesebb izlésü szemlélőt sem zavarja. A hátlap középső deszkájába egymás alá három lyukat fúrtunk és ezekbe bronz perselyeket illesztettünk. Ide csusznak a menetes rézcsavarok, amelyek nyolcszögletü végeit a parketta mozgó elemeibe építettük. A bronz perselyek megvédik a hátdeszkát attól, hogy a dombormü leemelésekor, vagy visszahelyezésekor a csavar menetes része kárt tegyen a fában. A parketta mozgó elemeit 4-4 darab fenyőfalécecskével erősítettük a hátoldalhoz. A csavarok végeit átdugva a perselyeken hátul az alátétek után anyacsavarokkal lehet biztosítani. A csavaranya formáját úgy terveztük meg, hogy kézzel könnyen kezelhető legyen, nehogy villáskulccsal kelljen csavarni. Az orsó beépített nyolcszögletü vége pedig lehetetlenné teszi, hogy az anyával együtt megforduljon.

Nem esett még szó a kettős szamárhátív és a növényi ornamentika kiegészítéséről. A négy kúszólevél közül egy hiányzott, ezt újjal pótoltuk. A töredezett ágfonadékot rekonstruáltuk, mivel nemcsak esztétikai szempontból volt zavaró a hiány, hanem a szabadon álló, csak kevés

ponton rögzített vékony faragványt a töredezés veszélye fenyegette. A szamárhátíveken belüli díszek csak első pillanatra tünnek azonosnak, figyelmesen szemlélve észrevehető a különbség. Azonban a kiindulási pontok és végződések lehetővé tették a rekonstrukciót.

Nem tértünk ki az építmény egyes elemeinek konzerválására, hiszen a művelet majd minden esetben hasonló volt. A festetlen falfelületeket megtisztítottuk az évszázadok óta rárakódott portól és egyéb szennyeződésektől, majd a hátoldal felől ferde irányú furatokkal biztosítottuk a konzerváló szer behatolását, amelyet infúziós készülékkel és fecskendővel vittünk be. Konzerváló anyagként 7-10%-os paraloid B72 oldatot használtunk, adalékként pentaclorfenolt tettünk a fertőzések elhárítására.

A konzerválás és szerkezeti megerősitések után kerülhetett sor az oltárszekrény festett felületein több-kevesebb hiánnyal meglévő eredeti festékréteg feltárására. Kutatóablakokkal kezdtük meg a domború feltárását, hogy a mester festőtechnikáját megismerjük. A "festőtechnika" kifejezés itt nem egészen pontos, mivel a lepel felületét fémbevonattal és az ezt borító festékrétegbe karcolt mintával díszítette.

A tisztítás műveletének ismertetése előtt szeretnénk erről a díszítő eljárásról beszélni. A jobb megismerés céljából vékony csiszolatot készítettünk és ezen csekély nagyítás mellett is láthatóvá vált a festékrétegek felépítése. Az öt rétegben felhordott kalcit-kristályokat tartalmazó alapozó massza csiszolása után a felületet vörös bóluszból készített polimenttel vonták be. Ezt - az elvégzett cseppanalizis szerint - egyenletesen beborították ezüstfóliával, polírozták, majd ólomfehérből és tojásemulzióból temperát készítettek és ezzel lefestették. A mustráról készült fotón jól megfigyelhető az ecsetvonások iránya. A fehér réteget megkarcolva előtünt a csillogó ezüst, ilyen módon karctűvel rajzolták meg a mintát, a lepel ezüstszállal hímzett textilhatását adja. A bekarcolt részeken a levegővel érintkező ezüst oxidálódott és ezáltal a kontraszt a fehér festék és a feketedő ezüst között nőtt. A vékony-csiszolatban az eredeti rétegek jól felismerhetőek, az átfestések ezzel szemben egybefüggő szennyeződésnek tünnek, amelyben kristályos anyagok jelenlétét nem lehet kimutatni.

Az arc festékrétegeinek kutatásánál - ha csak rövid időre is - megtévesztett bennünket a Szépművészeti Múzeumban restaurált szekrényszobrok és szárny-domborművek arcának állapota. A feltárás akkor csak a XVII. századi átfestésig jutott el, az angyal esetében ez erősen hasonlított a középkori felülethez, viszont azt a síma "porcelán" hatást nem közelíti meg, ami annyira jellemző a kor festett faszobraira. Az egész arcot megtisztítottuk már a barokk átfestésig, de mivel az eredmény nem volt számunkra kielégitő, tovább kutattunk. Egy közbeeső sötét lakkréteg alatt megtaláltuk a márványosan síma eredeti réteget. A jobb szemöldök fölött a haj közelében két tűhegyes ecsetvonást fedeztünk fel, bizonyára itt próbálták ki az ecsetet. Ez az eredmény feljogosít bennünket arra a reményre, hogy a szekrény-szobrok és szárny-domborművek ujbóli restaurálásakor ott is feltárható lesz az eredeti réteg.

A tisztításhoz használt vegyszereket az egyes részeknek megfelelően kellett megválasztani: az olajátfestések szuper kromofággal és dimetil formamiddal oldódtak, anélkül, hogy az eredeti réteg megsérült volna.

RÉTEGTÁBLÁZAT

TÁRGY	Kisszebeni Szent Anna oltár Angyal lepellel	ŐRZÉS HELYE M. N. G. Régi Művészeti Osztály
RESTAURÁTOR	Seres-Szentkirályi-Velleditz	LELTÁRI SZÁMA 52. 757. 1.

HELY/SZÁM	arc-kéz	szárnyak-ing	gallér	kereszt-pánt	lepel	lepel széle	lepel belső oldala
ALAP	hársfa	hársfa	hársfa	hársfa	hársfa	hársfa	hársfa
ALÁ-RAGASZTÁS	-	fahibákon lenvászon	-	-	fahibákon lenvászon	-	-
ALAPOZÁS	enyves kréta, vékony	enyves kréta, több réteg	enyves kréta, vastag	enyves kréta, vastag	enyves kréta, több réteg	enyves kréta	enyves kréta
SZIGETE-LÉS, EGYÉB	?	sötétvörös poliment	sötétvörös poliment	sötétvörös poliment	sötétvörös poliment	sötétvörös poliment	sötétvörös poliment
V VÉDŐBEVONAT	vajszín AF vékony fényes	laparany polirozott	ezüst polirozott sérült	ezüst polirozott	ezüst polirozott	ezüst polirozott oxidált	ezüst polirozott oxidált
AFS ÁTFESTÉS	világos test-szín, tempera fényes	olajos sötét lakk V	?	arany ill. zöld lüszter	fehér temp. motívumok visszakarcolva	zöld lüszter sérült, megbarnult	arany lüszter
R RETUS-KIEGÉSZÍTÉS	rózsaszín árnyalás vékony	szennyeződés	kréta A	világospiros, olaj AFS pasztózus	sötétbarna lakk nyomokban V	kréta A	világospiros, olaj AFS pasztózus
A ALAPOZÁS	sárgásbarna lakk nyomokban V	-	világospiros, olaj AFS pasztózus	sötétvörös olaj-lazur AFS	olaj, sárga pigmenttel színezve A	világospiros, olaj AFS pasztózus	sötétvörös olaj AFS vékony
E ELŐRAJZ	sötét-rózsa-szín, vastag olaj AFS	-	sötétvörös olaj-lazuros AFS	szennyezett lakk	ezüst matt AFS	sötétvörös olaj AFS vékony	sötét lakk
AF ALÁFESTÉS	barna test-szín, pasz-tózus, olaj AFS	-	szennyezett lakk	-	zöld lüszter repedezett AFS	sötét lakk	szennyező-dés
RÉTEGFELÉPÍTÉS (SZÍN, ANYAG, FELÜLET, VASTAGSÁG STB.)	sötétszürke szennyezett lakk V	-	-	-	zöldesfekete, olaj, vas-tag AFS	szennyező-dés	-
VÖRÖS — EREDETI RÉTEGEK	-	-	-	-	szennyező-dés	-	-
ZÖLD — ELTÁVOLÍTOTT RÉTEGEK	-	-	-	-	-	-	-

Az aranyozott felületek tisztításához szuper kromofág és amonium solátum volt a megfelelő, míg a zöld és aranylüszter átfestésének eltávolításához négy rész butilacetát, négy rész cellosolv, 1-2 rész hangyasav keveréke volt az oldószer. Közömbösítéshez ammóniaoldatot és terpentint használtunk. A lepel felületén különös óvatossággal haladtunk, mert a fehér tojástempera csak gyengén kötődött a fémbevonathoz. A korábbi mechanikus tisztításkor is itt vált el a legkönnyebben. A feltárt felület szépsége és viszonylag jó állapota őszinte csodálatot váltott ki belőlünk. Épségben maradt meg az arc, az aranylüszter (eltekintve a technikára jellemző pikkelyes kitöredezéstől), a mainál lényegesen vastagabb aranyfóliával borított szárnyak és a gazdagon redőzött ing. A lepel sok helyen kopott és fája - amely itt egészen vékony - sérült, a terülődísz viszont nehézség nélkül mindenütt követhető volt. A lepel szegélyének zöld lüszterezése erősen megbarnult, feltehetően a kötőanyagként alkalmazott gyanta sötétedése miatt. A felső részét eredetileg öt darab fémdísz vagy fémbe foglalt kő díszíthette, ezek elvesztek, csak az ólomszegek maradtak meg. Ugyanígy hat kivételével hiányoztak az angyal mellén kereszteződő pántokat díszítő gombok. A dús csigákba faragott haj kagylóaranya erősen megkopott.

A felület folyamatosságának helyreállítása és retusálása kezdetén azt állapíthattuk meg, hogy sem az oltárszekrénynek, sem a dombormünek nincs olyan része, ahol az eredeti szint ne lehetne meghatározni. A munka, amelyet eddig elvégeztünk, lényegesen nagyobb volt, mint az esztétikai helyreállítás müvelete. A hiányzó alapozásokat, a nyers fa enyvezése után nyulenyvből és dorogi mészkőporból főzött masszával egészítettük ki. Ez főképp az aranyozott felületeknél volt indokolt, hogy a felhordott fóliák polírozás és koptatás után az eredeti aranyfüsttel harmonikus egységet alkossanak. Minden festett felületet megkülönböztethető, vonalkázott, retusálással egészítettünk ki, pótoltuk a dombormű pántjainak elveszett gombjait, rekonstruáltuk a szekrény alsó élszedett lécét, amelynek felületét aranyoztuk, illetve az eredetinek megfelelően vonalkázva retusáltuk.

Nem állítottuk viszont helyre a korábbi barbár tisztítás okozta sérülést a dombormű lepelrészén. Egyrészt a rongálódás túl nagy ahhoz, hogy a retusálás ne tűnjék erőszakolt megoldásnak, - nem beszélve arról, hogy a minta itt nehezen követhető - másrészt a szekrény szobrai eltakarják és így a látogatót nem zavarja majd az oltár szemlélésekor. A szakembereket pedig, akik behatóan tanulmányozzák majd a művet, nem áll szándékunkban megtéveszteni.

A retusálások befejeztével a festetlen fafelületeket fehérített méhviasz carnauba viasz, damnár gyanta és terpentin keverékéből főzött viaszpasztával kezeltük. Dammárgyanta oldatot használtunk közbeeső firniszként, majd a végső bevonatot Rembrandt retouching varnis-sal adtuk meg.

Legvégül pedig az eddig külön kezelt darabokat ujra összeépítettük. Az elkorhadt eredeti csapokat mindenütt újakra cseréltük ki és a szerkezet korábban ismertetett igen pontos és jól átgondolt eredeti felépítése lehetővé tette, hogy az elemeket könnyen újra egybe lehessen építeni. A szobrokat tartó emelvény ma is úgy áll eredeti helyén, hogy azt bármikor minden erőszakos beavatkozás nélkül elemeire lehet szedni és láthatóvá válik a mester szerkesztő rajza a talpdeszkán.

IRODALOM

1. RADOCSAY Dénes: A középkori Magyarország faszobrai. Bp. 1967. 183. old. (itt lásd további irodalom) 111-112. old.

2. Múzeumi Műtárgyvédelem 3. Bpest. 1976. 28. old.

3. RADOCSAY Dénes: A középkori Magyarország faszobrai. Bpest, 1976. 183. old.

SERES - SZENTKIRÁLYI - VELLEDITS

A kisszebeni Mettercia-oltár szekrényének restaurálása

A cikk részletesen foglalkozik a Kisszebenből származó Szent Anna oltár szekrényének építésmódjával. Tárgyalja a korábbi javításokat, majd rátér a konzerválás ismertetésére.

Ezek közül a szekrény két alsó sarkának megoldását, valamint az angyal és a hátlap megerősítését, és a dombormű felszerelését tartjuk említésre méltónak. A töredékek vetemedését csökkentve össze lehetett ragasztani az egyes darabokat és az angyalt ugy erősítették fel, hogy a hátlap esetleges mozgásait ne vegye át. A továbbiakban az elvégzett tisztításokat és kiegészítéseket ismertetjük. (Lásd XVII-XXIII. tábla.)

SERES - SZENTKIRÁLYI - VELLEDITS

The Restoration of the Mettercia-altar's Cupboard of Kisszeben

The construction method of the cupboard of the Kisszeben Mettercia-altar is described in detail in the article. The former repairs are mentioned first then the conservation is described.

From these the solution of the cupboard's two lower higes, the reinforcement of the angel and the backboard, and the mounting of the relief are worth mentioning. The reducement of the fragments' distortion made it possible to glue the fragments together. The angel was mounted in such a way, that it would not take over the movements of the backboard. The cleanings and completions carried out are described in the next part of the article. (See XVII-XXIII. tables.)

SERES - SZENTKIRÁLYI - VELLEDITS

Die Restaurierung des Mettercia-Altarschreins aus Kisszeben

Der Artikel beschäftigt sich eingehend mit der Bauart des Schreine des aus Kisszeben stammenden St. Annen-altars. Er behandelt frühere Reparaturen und geht sodann auf die Erläuterung der Konservierung über.

Erwähnung verdient unseres Erachtens die Lösung der beiden unteren Ecken des Schreins, die Befestigung des Engels und der Rückwand sowie die Montierung des Reliefs. Unter Mässigung des Verwurfs der Bruchstücke können diese zusammengeklebt werden und der Engel wurde so befestigt, dass er ev. Bewegungen der Wand nicht folgt. Im Weiteren werden die vorgenommenen Reinigungen und Ergänzungen behandelt. (S. Tafeln XVII-XXIII.)

XVIII.

3

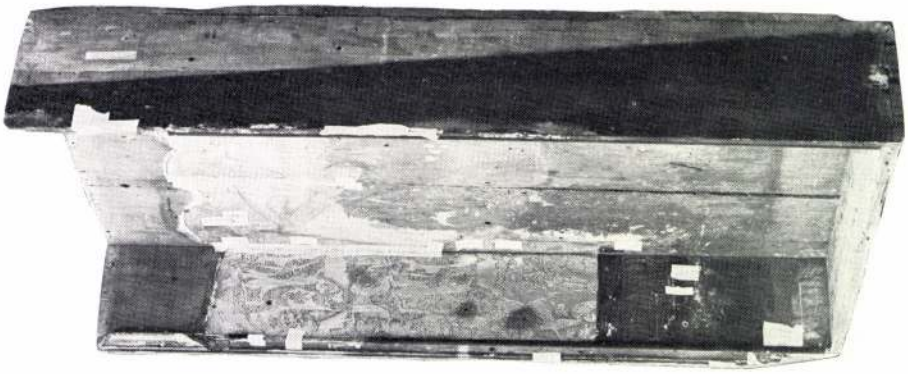

2

1

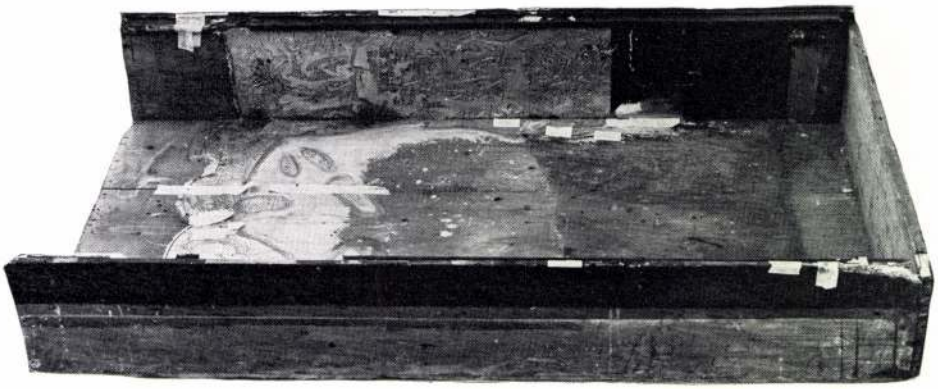

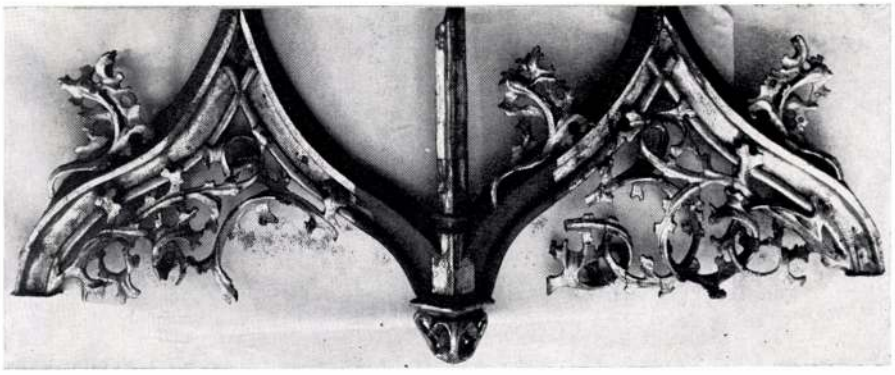

1

2

3

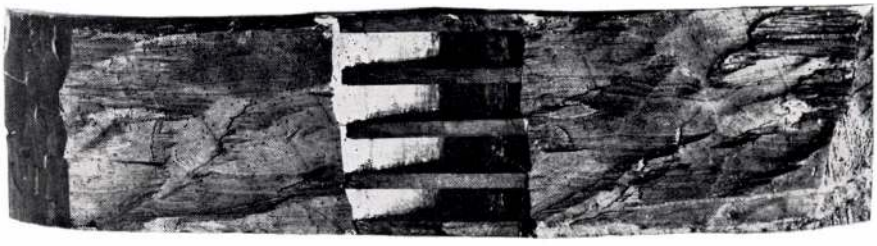

4

XX.

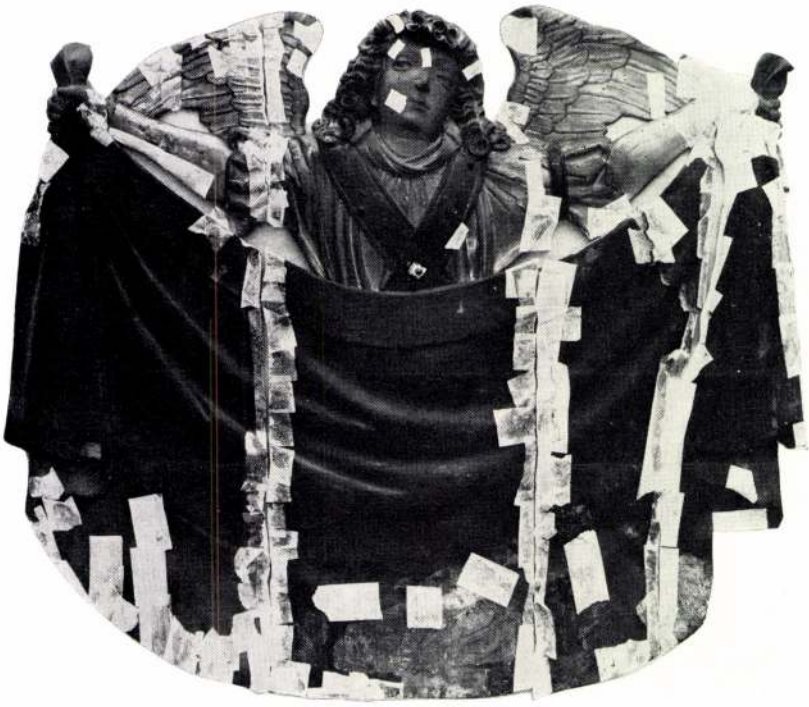

1

2

1

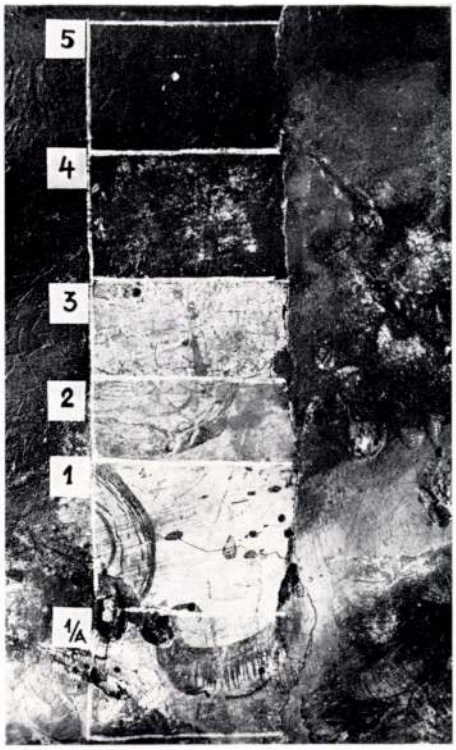

3

2

4

XXII.

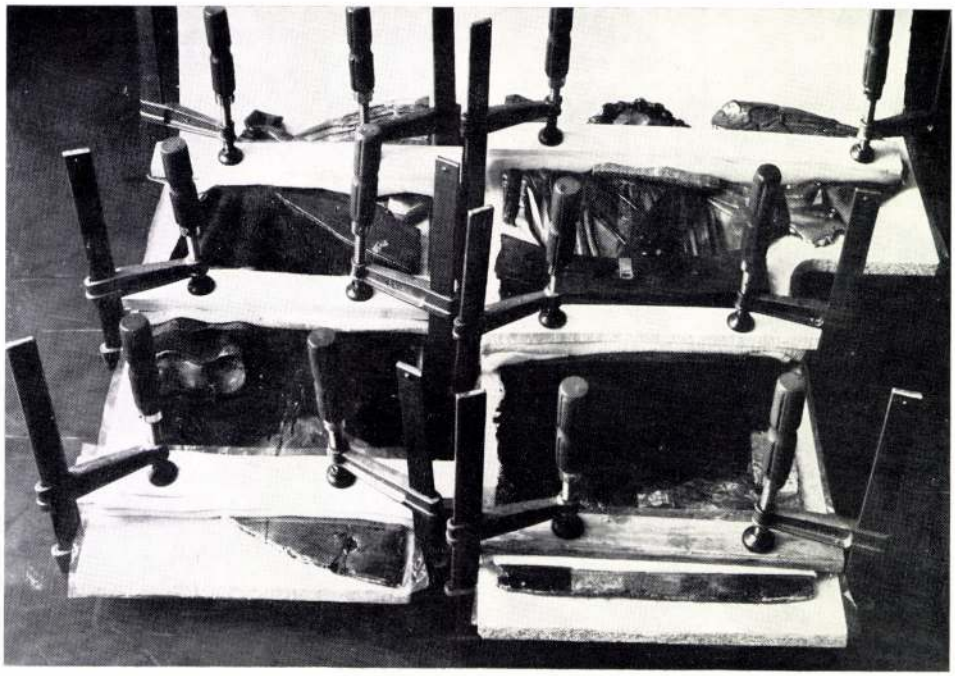

1

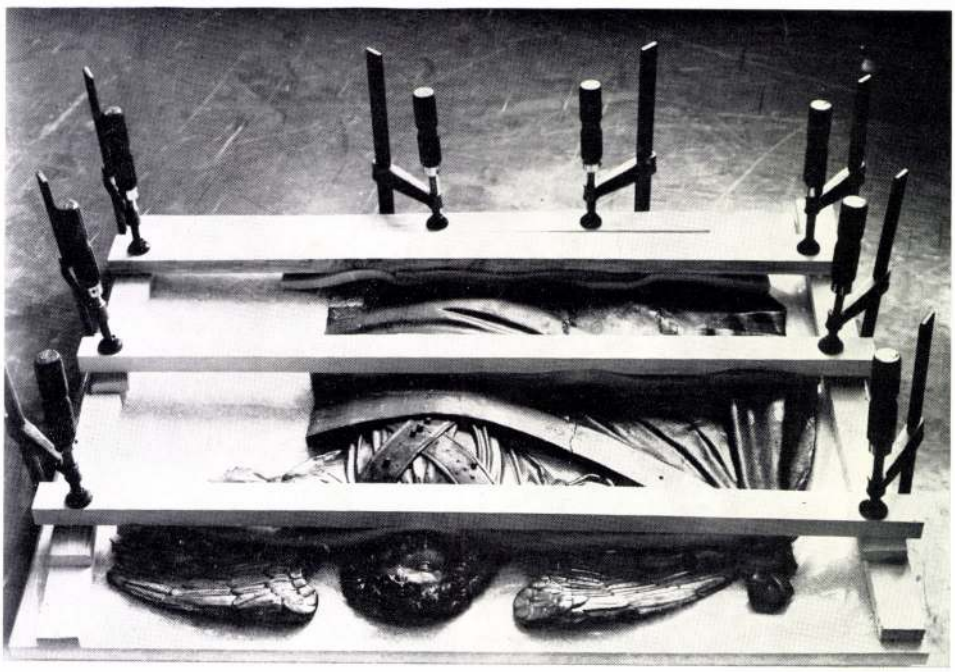

2

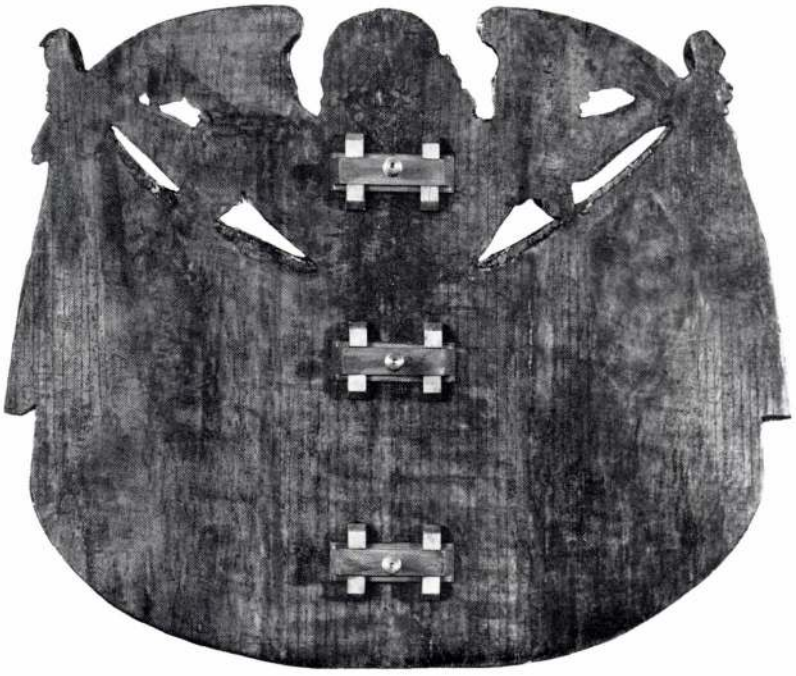

1

2

XXIV.

Kisszebeni templom

főoltára

Szépmův. Múzeum

Genthon István

A végi magyar festő-
művészet. Vác, 1932.
99. l.

Kisfeben II Sáros

Mýshovsky

1) Sabina háza 3cm = 1m

18/a Templom díszkapuja 8cm = 1m

19/ " bejáró és részletek. 11½ = 1.25

20/. déli elő csarnok boltvulánk festése

21. Aubram és Genoveva hobrán vállalkozik

2/oltár vázlati terve [illegible]. 16cm = 1m

22. Ktehlo 1:10 - 2 mellékoltár vázlati rajza 1905

23. Torony vezeréstervek 5 db. kr 0. Schulek 1917

24 " sanulvány ok 16 db.

Külön mappa

34.

37.

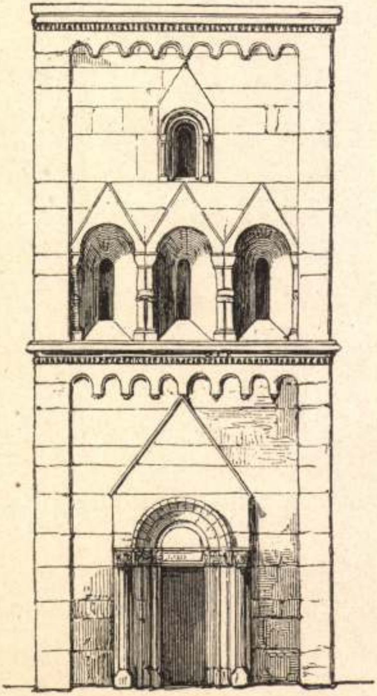

43.

44.

Tisztelettel meghívjuk Önt

KISSZEBENI MARCELL

belsőépítőművész

kiállításának megnyitására
2002. július 11-én 17 órára a
VIGADÓ GALÉRIA
emeleti kiállítótermébe
(1051 Budapest, Vigadó tér 2. tel.: 318-7070)

Megnyitja:
Dr. FELEDY BALÁZS
művészeti író

A művészt köszönti:
SZABOLCS ATTILA
Budafok-Tétény polgármestere
és
SZALAY KÁROLY
író

Közreműködik:
GYŐRFFY GERGELY
hegedűművész

Megtekinthető:
2002. július 11-től július 28-ig,
hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

A kiállítás létrejöttét támogatták:
Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete
Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány
Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány
Nemzeti Kulturális Alapprogram Iparművészeti Szakkolégiuma
Képző-és Iparművészeti Közalapítvány a XXII. ker. Kulturájáért
Budafok-Tétény Budapest XXII. ker. Önkormányzata

MT Reklámiroda: 436-9119

roly professzor norvég származású anyósának, Nilsennek nevét vették fel. Nilsen Helga biztatott, hogy könyvemet angol nyelven is ki kell adni. Magánkiadásban, saját pénzemen jelent meg 1997-ben *Manó Kogutowicz the great Hungarian cartographer* című könyvem ötszáz számozott példányban, amely a magyar nyelvű kiadás javított, bővített kiadása.

Török kori kéziratos térképeink hazánk viharos történelme következtében Európa különböző gyűjteményeibe kerültek. Az elmúlt negyven év során Karlsruhéban (1971, 1979, 1997), Münchenben (1971), Stockholmban (1975), Isztambulban (1976), Párizsban (1979), Stuttgartban (1997) kutattam. Svédországi kutatásaim eredményeként adtam ki 1996-ban *Törökkori várrajzok Stockholmban* című könyvemet ezer példányban. Ez a mű 122 vár és erősség rajzának másolatát tartalmazza. Többségük magyar vonatkozású. A mai napig vitatott kérdés, hogyan kerültek a színes mappák a svéd király levéltárába.

Stuttgarti kutatásaim eredményeként adtam ki kétnyelvű (magyar–német) könyvemet *Száz várrajz Württembergben* címmel, ötszáz számozott példányban. Az összes térképi szöveget közlöm magyar és német nyelven. A térképek a korabeli hadtörténet fontos forrásai. 1999-ben adtam ki az *Egy kartográfus barangolásai* című könyvemet ötszáz példányban. Az ebben olvasható 140 tanulmányom felöleli a megelőző negyvenkét év utazásait, kutatásait. A könyv újdonsága, hogy a magyar könyvészetben először méretarányonként minden katonai térképből egy-egy részlet bemutatásra kerül. Ezek korábban titkosak voltak.

1968 óta kutatom a Karlsruhéban őrzött 407 magyar vonatkozású, török kori, kéziratos térképet. Megszereztem az összes filmet, a németek díjtalan publikálást engedélyeztek. Megírtam a könyvet (696 oldal) 423 térképes, A/4-es nagyságú másolattal. Alapítványi támogatást kaptam a nyolcszáz példányos kiadásra: *Karlsruhei térképek a török háborúk korából*. Ez is kétnyelvű lesz, a teljes térképi tartalom közlésével.

Boldog ember vagyok. Hetvenedik évembe lépve elmondhatom, megvalósítottam gyermekkori álmomat, beutaztam a fél világot Los Angelestől Syndeyig, megírtam hosszú életem, kutatásaim történetét. Ez az új világ úgy hozta, hogy a népszerű tudományos könyvek írójának három funkciót kell vállalnia: meg kell írni a könyvet, saját pénzén ki kell adnia, és végül el kell adnia. Nem azért, hogy ebből anyagi haszna legyen, hanem mert így jön össze a pénz a következő könyv nyomdaköltségére. Könyveim sikeresek, Stockholm, Koppenhága, Hannover, Bécs, Oxford, Cambridge gyűjteményei is a megrendelőim közé tartoznak. Magyarország százhúsz városában vásároltak tőlem. Kárpátalján és Erdélyben ajándékba adom.

Eljutottam „az Értől az Óceánig".

Kisari Balla György

Kisszebeni Marcell

belsőépítész (Sátoraljaújhely, 1932. július 7.)

Értelmiségi családból származom. Ez nem mindenben jelentett előnyt számomra. A második világháború elszakított hazámtól. Életcélom a család és a hivatás volt, sőt a hivatást mai napig gyakorlom – a kiegyensúlyozott családi élet mellett.

Mint kezdő szakember, 1956-ban a pusztulást követő helyreállításokban hamar önálló munkákhoz jutottam. A zene, az irodalom, a képző- és iparművészet, sőt a szakterületet érintő jog egyaránt érdekelt.

Azt hiszem, a mi generációnk igen változó életkörülményeket hagy maga mögött.

Kiváló tanítómestereimnek köszönhetem, hogy sikerült a szakmai követelményeknek megfelelni. Számos cél áll előttem, kérdés, a hátralévő időmből mire telik.

Nős vagyok, két gyermekem van. 1951-ben érettségiztem a Kecskeméti Katona József Gimnáziumban, majd 1956-ban a Magyar Iparművészeti Főiskolán szereztem diplomát. 1956–1975-ig tervező, osztályvezető, majd műteremvezető voltam a Kereskedelmi Tervező Vállalatnál. 1975–1980-ig belsőépítész csoportvezető a Pannónia Szálloda és Vendéglátóipari Vállalatnál, párhuzamosan a Bútoripari Fejlesztési Intézet tervezési csoportjának vezetője voltam. 1980– 87-ig tervezési csoportvezető, főépítész a Dél-Budai Vendéglátó Vállalatnál, majd 1987–1990-ig tervező a Kereskedelmi építő és Szolgáltató Vállalatnál. 1990–1992-ig vezető manager a Praxis Kft.-nél, 1992-től szabadalkotó művész, művészeti fővállalkozó, tervező, szervező, kivitelező művész, kiállító művész.

1956-tól napjainkig a Művészeti Alap, majd a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének tagjaként szerzői jogi szakértő, az első kuratórium tagja. Átmenetileg a Vigadó Galéria vezetője voltam mint kuratóriumi biztos. Számos művészpolitikai beadványt készítettem.

A Szerzői Jogvédő Hivatal megalakulása óta szerzői jogi szakértő vagyok, a 69213. sz. szabadalom tulajdonosa. „A" osztályú belsőépítészeti szakági és komplex épülettervező vagyok 1973-tól, 1975-től kereskedelemfejlesztési és szervezési szakértő.

1959-től napjainkig a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének vagyok a tagja (a hetvenes években szakosztálytitkár); 1956-tól a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának tagja, 1992-től a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének tagja (1992–1995 között kurátor). 1956-tól jelenleg is a Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezetének tagja, a MAG tagja vagyok.

Jelentősebb munkáim: a kereskedelemfejlesztés és -tervezés terén: új kereskedelmi formák elterjesztése (az

önkiszolgáló kereskedelem hazai elterjesztése); kereskedelmi épülettervezés terén: üzletházak, áruházak, számos üzlethelyiség felújítási és átalakítási munkái; középületek tervezése terén: Szófiai Magyar Intézet, Bolgár Kulturális Intézet, Budapest Postabank fiókintézete, AIR India Légitársaság irodái, LOT, Lufthansa, Alitalia, SAS légitársaságok irodái, a Közterületfenntartó Vállalat székházának felújítása, Erzsébet irodaház, ügyfélforgalmi irodák; kiállítás terén: hazai szakkiállítások 1958-tól folyamatosan,

Campona design

számtalan hazai cég bemutatója tavaszi, őszi BNV-ken, hazai, nemzetközi és külföldi szakkiállítások (NDK, Szovjetunió, Jugoszlávia, Kuba stb.). Fentiekhez kapcsolódóan kiállítási típusinstallációk kifejlesztése folyamatosan a mai napig. A Vadászati Világkiállítás indiai és természetvédelmi pavilonjai, díszítések és térdíszítések. Egyéni kiállítás: a legutolsó 1998 szeptemberében a Budatétényi Galériában volt, majd 2001-ben Budafokon és Kiskunlacházán.

Művészeti fővállalkozó vagyok, melynek keretében egy évtizede saját tervezéseimnek művészeti kivitelezését is ellátom.

Közszerepléseim: Szakmai kiállítási rendezvények Budapesten, Varsóban, Berlinben; FATE rendezvények, szakelőadások, kiállítási megnyitók, a Vigadó Galéria vezetése. Bérbeadási és értékesítési programokban vettem részt: Bp. V. Szép u. 5. és Bp. Dohány u. 5., Hédervári-kastély bérbeadása.

Sulyok Vince

költő, műfordító (Ménfő, 1932. július 7.)

Rossz időpontot választottam a megszületésre, már amennyiben ezt egyáltalán választani lehet: a legnagyobb dologidőre esik, amikor a mienkéhez hasonló középbirtokos parasztcsaládokban minden dolgos kézre égető a szükség kertben és mezőn egyaránt. A Ménfőn eltöltött gyerekkor világa és élményei meghatározó erővel hatottak egész életemre, rányomva bélyegüket mind írásaimra, mind gondolkodásomra. Könyvekbe szerelmes édesanyámtól örököltem az írott szó iránti igen korai érdeklődésemet: már az elemi megkezdése előtt írtam-olvastam.

A tanítónak nem volt nehéz rábeszélnie szüleimet taníttatásomra. A gimnáziumot 1944 őszén kezdtem a győri bencéseknél, az egyházi iskolák államosítása után a Révai Miklós gimnáziumban került sor érettségimre 1952-ben.

Jeles bizonyítvánnyal ugyan tovább tanulhattam, de oda vettek fel, ahova nem is jelentkeztem: az Eötvös Loránd Tudományegyetem Jogtudományi Karára. Jelesen lerakott vizsgáim ellenére egy év után mégis elzárták előlem a további tanulást, mondván: „kulákgyanúsak" a szüleim. Egy évi gyári munka és a Nagy Imre fellépése nyomán megenyhült politikai légkör azonban újból lehetővé tette számomra a tanulást, ezúttal orosz–magyar szakosként a budapesti, majd ennek megszűnte után az egri tanárképző főiskolán. Ekkoriban már jelentek meg írásaim, főképpen versek, s viszonylagos „ismertségem" folytán választottak be a főiskolai MEFESZ vezetőségébe 1956-ban. A forradalom kirobbanásakor tagja lettem a városvédelmi bizottságnak Egerben, mely mindvégig a helyi forradalmi események irányítója volt. A főiskolások képviseletében beválasztottak Eger Városa Forradalmi Tanácsába, másnap pedig Heves Megye Forradalmi Tanácsába, ahol aztán nyomban kineveztek a megye napilapjának, a Népújságnak a főszerkesztőjévé. Az 1956-os forradalom napjai épp oly meghatározó erővel hatottak rám, mint gyerekkorom paraszti világa.

November 13-án az időközben Egerbe is visszatért szovjet csapatok parancsnoka azonnali hatállyal kiutasított a városból. Ekkor vonatokra kapaszkodva szüleim házába tértem vissza, Ménfőcsanakra. Falunkon is, meg a szomszédos Győrön át is tízezrével vonultak a menekültek a közeli osztrák határ felé, de én nem tartottam velük, mert úgy éreztem: minden a szülőhazámhoz köt. 1957-ben, január vége táján, hivatalos levélben értesítettek arról, hogy kizártak az ország összes egyeteméről és főiskolájáról. Készültek arra, hogy „felelősségre" vonjanak. Február 6-án délelőtt virágnyelven írt táviratot küldött egy jóakaróm, hogy a hatóságok letartóztatásomra készülnek. Azonnal elhagytam szüleim házát, ahol alig két órával később már meg is jelent értem a belügyminisztériumi gépkocsi. Szinte csodába illően (de amiért a valóságban súlyos ezreket

KISSZEBENI Marcell

Nagyut 2001 dec.

Kisszebeni Marcell

Kereskedelmi Tervező Iroda munkáiból /Jankó Kálmán, Pintér Katalin, Kisszebeni Marcell, Weil József, Vasai Béla építész / Magyar Építőipar, 1966. 15. évf. 1.sz. 26-27. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 248. l.

Kisszebeni Marcel

A bovitón és a melléklaten összeállítást közlünk a KERTI munkatársai Gaubek Júlia, Mikó Sándor, Szörényi Béla, Nyáry László és Kisszebeni Marcel belsőépítészek terveiből.

Új Irás VII. évf. 6. sz. 1967. jún., 2. l.

Kisszebeni mester

Kisszebeni (Sabinov) templomban lát-
ható, 1516-ból származó oltárképén
Krisztus születését ábrázoló jelenetben
kevés szereplőt ábrázol.

Radocsay Dénes: The Nativity in Hunga-
rian Mediaeval Painting. The New Hun-
garian Quarterly, évf. 1967. 28. sz. 193-97 1951.

Kisrebeni rk.
templom
régi repr.

Szutórisz Frigyes:
Sárosvármegyei
album.
Eperjes é. n. 25-l.

A m. kir. vallás- és köz

9524/1934. szám.

A Müemlékek

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Kisreben
Sáros m.

R. k. főtemplom

Harangok: 1. súlya 54 bécsi mázsa, 1471-ből,
felirata: In + honorem + Sancte + Joannis +
Baptiste + O + rex + Gloríae + Veni + Cum +
Pace + A + D + M + CCCC + L + XXI. Majuskulák.
2. súlya 22 bécsi mázsa, 1470-ből, gót betűs
felirata: De elemosina pampetium in honorem +
Virginis + Mariae + A + D + 1470.

Kiszebeni Angyali üdvözlet oltár

1515.

Repr.

Kampkörejkfaszolv.

268. l.

I. Mustafa:

Az Egész alak ~~ban~~ ban, ül~~ve~~ve és kis
ható ~~török czár~~. Térdére támaj
nyitott könyvet tart. Maga
szakált hord. Köntösét derekán
alatt három sorban:

Mustaf
fünfzehenter Kais
im Jahre 16

s a felső jobb sarkon „15."

Reinmetszet, méretei

934

Kisszebeni sk. plébs

templom gotikus

oltárai

Képük repr.

Emlkassaiegyhm.

I. 347. l. elott

A főoltár a Szép-

művészeti Muzeumba

Erdutt.

Tekintetes

Európa Film és könyv
Lapterjesztő vállalat

Budapest

V Rottermann u. 12 III. 2.

Kisszebeni rk. pléb.

templom (gótikus)
(Sáros vm.)

Igen jó képe repr.

Emlkassaicgylnu

I. 329. l. elött

A templom bel-
sejenek képe
repr
u.o. I. 343. l. elött
Szöveg u.o. 343 és kv. ll.

Tek

Európa
lapterjesztő

Budapest

V. Rothermere-u. 12. III. 2.

% kamat

LEJÁRAT			Kamat	Kamatszám	ÖSSZEG	
év, hó	nap		nap		Pengő	f.

6

Tihany.

KELET		Hivatkozás	TÉTEL
év, hó	nap		
1933.			
jan.	21.	1.	Eladtam k.p. - ért 60 q. hal
jan.	~~2~~ 23	1.	Eladtam. 1 havi hitelre 40 q.

Kisszebeni rk. plé-
bánia templom
(Sáros vm.)
Falképmaradvá-
nyok

Gerecze falképek
520. h.

~~Szlavonia IV. 176.~~

Kisszebeni főoltár

nobrai

1.

Gerevich emlékkönyv

62. l. 40. tábla
42. "

Kisszebeni Szent Anna
oltár nobrai
M. O. 41. tábla

Pozsony.

A háttérben balra látjuk P
térben pedig az utakat járó-kel
egy lóval, melyet etetnek és jo
gyerekek játszanak, libák szala
darab szarvasmarha áll dogál.

Aquarell, mér. 2

140-95.

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Budapest

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

Kiszebeni Szt Anna-
oltár

(Bp. Iparművészeti
Museum)
repr.

Kampis Antal:
A Szent Anna oltárok
mesterei. Bp 1937. 8.l.
12.l.

A fenti napra összehívott közgyűlést határozatlanképtelenség esetén

június hó 26-án, délután 6 órakor

a camponai ásatások bemutatásával *Nagytétényben tartjuk meg. Erre külön meghívót nem küldünk.*

Találkozás a Szent Gellért-téri HÉV. állomáson. Indulás pont 5 órakor. A közgyűlés színhelye a nagytétényi állami iskola. Az ásatásokat, részben helyszíni bemutatással ***Paulovics István*** tagtársunk ismerteti.

Az ásatások megtekintése után a nagytétényi halászcsárdában társasvacsora.

Az Elnök

Kisszebeni Angyali üdvözlet oltár mestere ?

MDK

Az "ngyali üdvözlet oltár jeleneteinek stílusa ~~axxaxdx~~ XVI.szazadi festményeink között leghivebb követői az altdorferi irányzatnak.
Az oltár képeinek reprodukciói a könyvben:
Menekülés Egyiptomba CCXX.tábla
Pásztorok imádása CCXXI. "

Kisszebeni Angyali üdvözlet oltár mestere ?

Kisszebeni MDK

~~xxxxxxxx~~/, Sabinov, v.Sáros vm./ Angyali üdvözlet oltárra /1510-1520/ vonatkozó ~~xxx~~ adatok adattárban: Az oltárt a Szépmüv. Muzeumban őrzik. Képek: 1.Mária halála, 2.Krisztus születése, 3.Mária koronázása, 4.Krisztus körülmetélése, 5.Vizitáció, 6.Menekülés Egyiptomba, 7.A 12 éves Jézus a templomban, 8.Krisztus megjelenik az asszonyoknak.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 357-358.l.

Kisszebeni Marcell

terverő

M.D.K.

Modern butor tervei népek.

Pongrácz Zsuzsa: Polyeszter asztallap és laticelkárpatozású karszék
Magyar Nemzet, 1959. május. 14

4 l.

Kisszeteni főoltár mestere

A hártfai Mager Veronika oltár Madonnáját követi

Balogh Jolán: Kőnéjkori famobrainak stilusszeredetéről
MTA II. Tars.-tört. Tud. Ont. Közl. II. köt. 1. n. (1951) 45. l.

Kisszebeni mester

a szepesi iskola hatására alkothatta a főoltár táblaképeinek gazdag sorozatát; 24 táblán egyszerű és naiv formák szerepelnek, a részletek reálista ábrázolásával.

Radocsay Dénes: „Középkor és renaissance." L'art de Hongrie du X au XX siècle. Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus

Kispzebeni mester

Plasztikus alakok - mozdulataik különös módon érvényesülnek. A sorozat nem egy mester műve, a sorozatot takaró vastag festék-réteg nem ad lehetőséget a stílus analízisére.

Radocsay Dénes: „Középkor és renaissance." L'art de Hongrie du X au XX siècle. Kiállítás, Paris, 1966. Katalógus.

Kisszebeni mester

A kisszebeni főoltár hét táblaképe, fa, 145 x 73,5 cm. a) belső oldal: „Az angyal jövendölése Ker. Szt. János születéséről.

L'art de la Hongrie du X au XX siècle

Kiállítás, Paris, 1966, katalógus.

Kisszobeni mester

Külső" oldal: „Jézus születése"

b) belső" oldal: „kép. Szt. Johnos születése,"
külső" oldal: „Az Angyali üdvözlet"
1516 előtt. Szép.müv. muz. 65.sz.

L'art de Hongrie du X au XX siècle,
Kiállitás, Paris, 1966. Katalógus.

M. D. V.

KISSZEBENI Marcell belső építő

Kertimagtermesztés pavilonja

(III. épületkategória I. díj) (Repr.)

Bojthe Tamás: Képek és megjegyzések a mezőgazdasági Kiállításról

Magyar Építőművészet 1959 9/10 sz. 287.

292.

M. D. K

KISSZEBENI Marcell belsőépítő

Disznövénybemutató Repr

(IV. épületkategória I. díj)

Bajthe Tamás: Képek és megjegyzések a Mezőgazdasági Kiállitásról

Magyar Építőművészet 1959. 9/10. 287., 288. l.

RÉGI GONDOLAT ÚJ KÖVETŐI

— Az iparművészek közönség kapcsolatáról —

Kisszebeni Marcell

Sokszor és sokat írtunk már a képzőművészek és munkások kapcsolatairól. Ahogyan telnek azonban a hónapok, évek, mindig kiderül: nem lehet róla eleget beszélni, és ma már szinte alig lehet feltárni azt a sok színt, meleg, emberi kapcsolatot, sokrétű összekötöttetést, amely *művészek és munkások között* fonódik. A legtöbbet eddig a festők ilyen értelmű munkásságáról tudtunk elmondani, s alátámasztani az évenként ismétlődő *Ernst Múzeumbeli* bemutatóval.

Az *iparművészek* ilyen értelmű törekvéseiről *még kevés* szó esett. Talán azért, mert egész művészi munkásságuk követeli meg az állandó, szoros kapcsolatot a közönséggel, vagy mert tekintélyes számban, munkahelyük szerint is üzemi dolgozók, kevésbé kutattuk további lehetőségeiket. S most bebizonyosodott: sok színnel, nagyon hasznosan építik e kapcsolatokat, s azokhoz *új kereteket is* találnak. A szakszervezetünk elnöksége mellett működő iparművész szakmai bizottság lelkes kis csoportja: *Juris Ibolya, Kováts Judit, Bódy Irén, Major István, Lőrincz István, Papp János* és a többiek a SZOT segítségével kapcsolatot teremtettek a szakszervezetek művelődési otthonaival. Beszélgettek arról, hogyan lehetne a korszerű iparművészet legszebb termékeit *népszerűsíteni*, ismertetni, megismertetni a közönséggel. Beszélgettek az épülő új lakásokról, a *korszerű lakásművészetről*, kifejezésre juttatták azt a kívánságukat: szeretnének jelen lenni, amikor alkotásuk találkozik a közönséggel, szeretnék mégjobban megismerni a közönség igényeit, s egész egyéniségükkel szeretnének hatni ennek az igénynek az alakulására. A kezdeményezést a szakszervezetek művelődési otthonainak munkatársai nagy örömmel fogadták. S alig telt el az emlékezetes megbeszélés óta két-három hónap, az iparművészek legjobbjai széles körben mutatták be munkásságukat művelődési otthonok kiállításain, Budapesten és részben vidéken is. Mindegyik kiállítást kérdéssel és felelettel kötötték össze, a közönség kérdezett, a művész válaszolt, előfordult azonban néha fordítva is. Júliusban *Szombathelyen*, augusztusban a *SZOT Fehérvári úti kultúrotthonában*, szeptemberben a *MOM művelődésházában*, *Veszprémben* és a *Danuvia* művelődésházban volt már iparművészeti kiállítás és ankét. A tervek között még ez évben szerepel az *újpesti* munkásotthon, a *Vasas* Művelődési Ház Pesterzsébeten, a *Ganz-MÁVAG* művelődési otthona, a *Fővárosi Tanács klubja*. A Ganz-Mávagban novemberben mintegy 500 résztvevővel tanfolyam indul, amelyet iparművészeti kiállítás nyit meg. Az eddigi és az ezután következő kiállításokon, beszélgetéseken az említett művészeken kívül *Percz János, Engels József, Szabó Erzsébet, Lőrincz István, Kisszebeni Marcell, Kiss Roóz Ilona, Szuppán Irén* vett, illetve vesz részt többek között. A névszerinti felsorolást már csak azért is bajos lenne megoldani, mert csupán a SZOT művelődési otthonban augusztus 21-én, az említett művészeken kívül mintegy tizenöten vettek részt. Az iparművészek kezdeményezését sok munkával, szeretettel és anyagi erőfeszítéssel is támogatta a *Műcsarnok* és az *Iparművészeti Vállalat*. Az említett intézmények megértése és áldozatvállalása járult hozzá ahhoz, hogy a kiállítások mindenütt megfelelő keretben, színvonalon kerülhettek megrendezésre. *Lányi Margit* és *Kondoray Gyuláné*, a Műcsarnok és az Iparművészeti Vállalat dolgozói, úgynevezett „hivatali" munkájukon jóval felül áldoztak időt és energiát.

Ma már a művésztársadalomban körülbelül száz-százötvenre tehető azoknak a képző- és iparművészeknek a száma, akik nem egyszerűen „kapcsolatokat" építenek a munkásokkal, a dolgozó néppel, hanem akik számára olyan természetesen jelentkezik ez az igény, mint maga az élet. Izeit és színeit maguk keresik és találják meg. Szakszervezeti mozgalmunk kötelessége felkarolni és segíteni elgondolásaikat, s akkor a bizonyíték: az új, korszerű, szocialista művészet kialakulása közelebb kerül az időben.

(Sz. Zs.)

kiszabadítása érdekében.

A felhívást *Aragon, Picasso, Vasarely, Alberto Giacometti, Zadkine, Georges Boudaille, Jean Cassou, Pierre Abraham, Claude Roy, Pierre Gamarra* és még sokan mások írták alá.

A TWISTESÍTETT „HÁROM NAGY B"

New Yorkban szerepel ez az ifjúsági twist-együttes, amelynek tagjai trikójukra híres zeneszerzők arcmását festették. Kik felelnek meg leginkább a twistnek? A három „nagy B" — Bach, Beethoven és Brahms... Szerencse, hogy a három B minderről semmit sem tud...

AHOL OTHELLO TILOS...

A Délafrikai Köztársaságban Shakespeare-et nemcsak cenzúrázzák, hanem be is tiltják... A fokvárosi színház bemutatta az Othellót — másnap betiltották, azzal a hivatalos indokolással, hogy a dráma az úgynevezett „erkölcstelenségi törvény" által tiltott cselekményt tartalmaz. Vagyis azt, hogy egy fehér nő szerelmes egy színesbőrű emberbe... Othello és Desdemona történetét nemcsak a színpadról parancsolták le, hanem indexre tették a fajüldöző kormány rendeletére a délafrikai könyvtárakban is.

MIÉRT CSODÁLATRA MÉLTÓ PICASSO?

Arra a kérdésre, hogy ki a legcsodálatra méltóbb férfiú, McNamara amerikai hadügyminiszter így válaszolt:

„Picasso. Nincs még egy ember, aki ilyen drágán tudta eladni az olaját." (McNamara pedig csak tudja, hiszen olajmilliomos!...)

MŰSORVÁLTOZÁS...

Egy londoni filmszínházban az állatvédő ligák tiltakozására levettek a műsorról egy madarászásról szóló filmet, azzal az indokolással, hogy „megengedhetetlen kegyetlenkedéseket" tartalmaz.
Helyette háborús filmet tűztek műsorra a dzsungelharcokról.

AKI VISSZATÉR A NÉMAFILMHEZ

Kisszebeni Marcell

TERVEK BIRODALMA

◄ BALATONGYÖNGYE, a keszthelyi vízi étterem és cukrászda. Forgó Gábor építőművész terve

▼ KIS VENDÉGLŐ, amelyet a kővágószőllős uránbánya lakótelepén építenek. Weigl Károly és Kisszebeni Marcell iparművészek terve

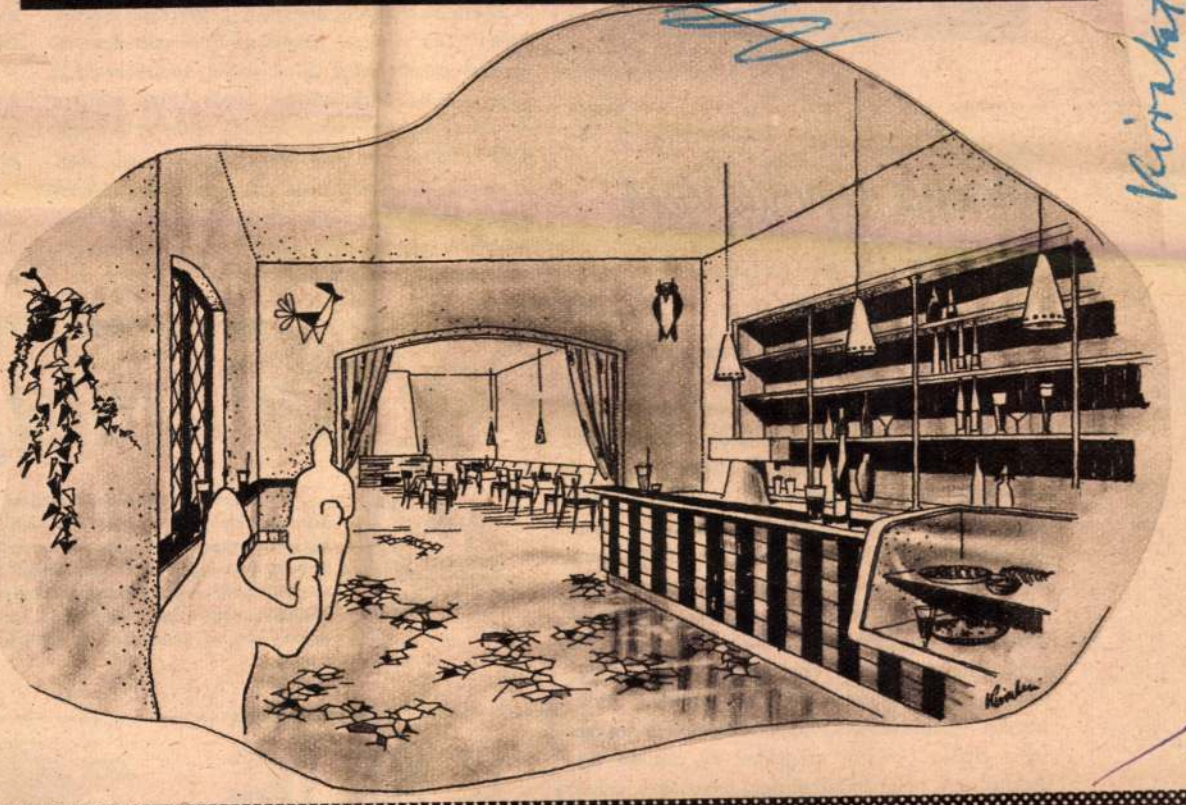

Kirakat 1957 május

NEVETŐ kirakat

Matha cipőkéjkert

Karinthy Frigyes:
Nem nekem köszöntek c. könyvéből

„Hogy még mindig nem vettem meg Pistikének azt a szandált, édes lelkem — hát kérlek, először bementem az »Er-Go« cipőcsarnokba, ott kértem egy harminckettest, de azt mondták, ez a szám egyáltalán nincsen, húsztól harminckilencesig nincs gyermekcipő, belátható időn belül nem is lesz. — Kérdésemre, hogy miért nem, azt felelték, hogy azért, mivel ezt kéri mindenki, tehát ebből nem is lehet —, ellenben, ha parancsolok, van nagyszerű gyerekcipő 48-tól 156-os számig, ilyen gyerekcipőt ugyanis nagyon ritkán kérnek, tehát ebből van. Kérdésemre, hogy az a tízezer pár cipő, amit a polcon látok, milyen; megmutatták, hogy azok olyan ötszögletes cipők, belülről szögekkel és miután fejalakjuk van, tehát fölhúzni nem lehet őket, ennek következtében nem igen veszik és így óriási rak-

Leértékelt értékek b...

Saját jövőbelátó tudósítónk kicsit bandzsa lelki szemei előtt megjelent a jövő selejtboltjának képe. Fantáziáját az a tény működtette, hogy egyre több helyen látta a táblát: „Leértékelt árak olcsón."

Ebben az üzletben, amelynek „Leértékelt értékek boltja" lesz a neve, selejtüvegből készült homorú kirakat mögött selejt állványokon állnak majd a tárgyak. Az órák például olyan rossz alátétre kerülnek, hogy nyomban leesnek, mihelyt kiteszik őket. Ezáltal nem kell selejtórákat kitenni, lehet jó márkás Omegákat is az állványra rakni, hiszen úgyis leesnek, úgyis selejtté válnak. Minden óra egyébként egy-két órát késik vagy siet. Drágább minőségeknél a hajszálrugó lesz eltörve.

Lesz selejt tejbolt is. A tejet egy furfangos készülék segítségével már összement állapotban fejik.

A közlekedési selejt szaküzlet csak olyan úgynevezett dilis járműveket árul, amelyeknek hiányzik a kerekük. Háromkerekű autóbuszt, egykerekű biciklit és kétkerekű háromkerekűt.

A könyveladást is megreformálják. Azokból a könyvekből, amelyek nehezen fogynak, kitépnek egy tucatnyi lapot, hogy mint selejtek, olcsóbban keljenek el.

A műkereskedésekben a Rembrandt-képből kivágnak egy darabkát, a Rubensre vegytintát öntenek és a Goya-kép közepét levitriolozzák. Így mind a hármat leértékelt selejtként lehet eladni.

P. L.

Babaolaj nagyban

Nagyszerű önköltségcsökkentési módszert találtak ki az illatszerkiszerelők. Az eddigi helytelen gyakorlattól eltérően már nem 40—50 grammos üvegekbe csomagolják a közismert babaolajat, hanem 250 grammosba — azaz negyedliteresbe. Így öt üveg helyett csak egy üveget használnak fel a negyedliter olajhoz. A tapasztalat nyomán az sincs kizárva, hogy néhány hét múlva az illatszerboltok demizsonban, esetleg vashordókban mérik a babaolajat? ... Amelyik vásárlónak netalán egyszerre sok lenne ez a mennyiség, az gondoskodjék több babáról és megvan oldva a probléma ...

EZ NEM VICC

149 Kisszekeres

Szatmár vm.

Ref. templom a XV.
Századból, cinte-
remmel. Alatta
a Rozsályi Kúnok sír-
boltja s déli kapuzata
fölött Kún László címere.
A templomban valamelyik
Kúnnak művészi epitá-
fiumának töredéke.

Borovszky Magy. orsz. vm

Szatmár vm.
99 l.

7/b. Veszprém,muezum. 8696 faragott kő.

8/a. Esztergom, mintaterem.Oltárkő.

13/a. Esztergom,királyi kápolna, 9320.Oszlopfő. /Sasos/

13/b. Esztergom. Sas a porta speciosáról.

14/a. Esztergom,királyi kápolna, 9321. Oszlopfejek.

14/b. Esztergom,királyi palota. 9322. Oszlopfők.

16/a. Aracs, templomrom 8303.

16/b. Aszófő. Templomrom. 8405.

18/a. Szászhermán. Templomerőd.

18/b. Kisdisznód

MDK.

Kisszebeni Marcell

Rövid riport a művészről

Petőfi Népe 1965.márc.24. lap -

Kiszebeni mester

müve a Kiszeben-i „Keresztelő" Szent Jánosról elnevezett templom oltártáblája (1510-16), mely egy barokk festményréteg lemosása után került legutóbb napvilágra.

Urbach Zsuzsa: Art of the Renaissance Period in Hungary.
The New Hungarian Quarterly, Budapest.
1965. 18 sz. 1991.

Kisszebeni Marcellné

és Flach János, Gábriel Frigyes,
Weiszer József, Csonka Lajosné

Gellért szóló belső kiképzése, 1956-
1960, terve

A felszabadult Budapest művészete.
Kiállítás-katalógus, Budapest, 1960
14 l.

Kisszebeni Marcell belsőépitész M.V.K.

Az ÁBC áruház berendezése

Gárdonyi Jenő: Sajtókombinát és ÁBC áruház épül a Rákóczi ut és az Akácfa utca sarkán

Magyar Nemzet 1966. szeptember 8. 5.l.

Kisszebeni Marcell belső épitész M.D.K.

/KERTI/

Mezőgazdasági Kiállitás 1962. Nemzetközi Chemizálás pavilonja.

Grafikus: Szücs Pál.

repr.

Magyar Építőművészet 1963/2. 46.1.

Kisszebeni Marcell, [építész?] MDu

A Párizsi Áruház rekonstrukciója Demeter András, Kisszebeni Marcell és munkatársaik elgondolásai alapján készül

Kapalyag Imre: Boltok a tervező-asztalon 9. l.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1963. szept. 24.

M.D.K

KISSZEBENI Marcel belsőépítész
KERTI

A Párizsi Áruház átépítésének
terve

Korszerüsitik a budapesti áruházakat

Magyar Nemzet 1961. december 2 7.1.

MDK

Kisszebeni Marcellné építész

Felszabadult Bp. müvészete. N.Szal. 196o.

M. D. K.

KISSZEBENI Marcellné belső építése

A helyreállított Gellér-nálló belső kiképzésének munkatársa

Tervező: Flach János

Resz.

Magyar Építőművészet 1961. 2. sz. 14–18

K. D. K.

KISSZEBENI Marcellné belsőépítő

A Gellért szálló reprezentációs helyiségei (Repr.)

Társtervezők: Flach Jacios, Gábriel Frigyes, Weiszer József, Csonka Lajosné, Fesszel Alajos, Czoczek László

Magyar Építőművészet 1959. 5/6. sz. 190. l

191. l.

Stisszebeniné Körinczi Edit
iparművész

M.D.K.

A Gellért Szálló belső tervezésében
részt vett.

Molnár László: A Gellért Szálló lej berendezése.
Művészet, 1960. október. — 26 kep.

Kisszilvai templom harangja (Sáros vm)

Arch. Ért. 1920-22

1/3 l.

778. NAGY CSÉSZE ALJJAL, porcell
Bécs, 1848. — Grosse Schale mit
in Gold mit Blumenschmuck. Wie

779. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, bord
— Schale mit Untertasse, Porzella
Böhmisch, um 1830.

780. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, a cs
1830 k. — Schale mit Untertasse, P
um 1830.

781. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, testén
mit Untertasse, Porzellan, mit farb
um 1830.

782. KÉT CSÉSZE ALJJAL, porcellán,
mit Untertassen, mit farbigem Blu

783. TALPAS CSÉSZE ALJJAL, porc
ékkődisz. Jegye F & R (Fischer
Fuss und Untertasse, veilchenblaue
Pirkenhammer, um 1840.

784. TALPAS CSÉSZE ALJJAL, porcel
(Fischer és Reichenbach). Pirkenha
zellan, rot-blau gerippt und mit G

785. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, fénut

alabástrom kerek talapzaton, F. mintázójegy. Bécs,
lem Alabastersockel, mit Bronzefassung. Wien, 1818.

án Meissen látképe levonatos képben. Meissen, XIX. sz. e.
f der Leibung Ansicht von Meissen. Meissen, A. XIX. Jh.

gos és arany diszitéssel. Cseh, neobarok. — Blumen-
ddekor. Böhmisch, neobarock.

szines virágok. Cseh, bidermeier. — Flakon, Porzellan,
neyer.

n, testén vörös alapon két medaillon szines virágokkal.
er Leibung, Porzellan, mit Medaillone und Blumendekor.

án, domboru virágokkal és Watteaujelenettel. Német,
biges Porzellan, mit Reliefblumen und Watteau-Szenen.

ndás alapon, szines virágos medaillonok. Egy kávéfőző,
erle, 1849. — Kaffeeservice, Porzellan, auf Goldranken-
endekor. Ein Kaffeekocher, eine Milchkanne, 9 Schalen

JAL, porcellán, szétszórt buzavirág-diszitéssel. Elbogen,
ertassen, mit Streublumen. Elbogen, 1828.

, kék alap, domboru és aranyozott neorokokó-diszitéssel.
kanne, Porzellan, auf blauem Fond Neorokokodekor in

Kisszolyva (Bereg m.)

Gör. kath. templom

l.

Lebereglelkészségh

117, 118. l.

3.

4.

kapzsisággal fogtak a szerencsétlen Bokhara kirablásához a vad, Közép-Ázsia fővárosának roppant fényétől majdnem elvakitott mongolok, könnyen elképzelhetjük. Nemcsak hogy minden házba és szekrénybe betörtek s a legnagyobb kincseket zsákmányul ejtették, hanem még a különben értéktelennek látszó ereklyék se maradhattak meg kimélve a rablók dühétől. A koránokat széttépték s takarmányul a teherhordó állatok lábaihoz vetették, mig a ládákból, melyekben a szent könyvek őriztettek, lovaik számára ételő tekneket rögtönöztek. Nagy tekintélyü seikh-ek és mollah-k, kik a tudományosság fénylő csillagai valának, kénytelenek voltak a dorbézoló katonáknak pohárnokokul szolgálni, vagy nekik mongol dalokat énekelni és nagytiszteletü papoknak az öszvérek mellett kellett kocsiskodniok. — Igy beszéli ezt a mohammedán történetiró. A mi a megsértett vallásos érzületet illeti, lehet hogy a leirás szinei kissé igen is élénkek, de hogy ez esemény Bokharát igen keményen megviselte, sőt hogy ez első roham alkalmával borzasztót kellett kiállnia, kétséget nem szenved.

Dsengiz khán csak nehány óráig maradt a városban, ezután a falakon kivül fekvő Moszallát (nyilt imázó hely) látogatta meg, hol az egész lakosságot összegyüjtötte s kérdezte, hogy közülök kik az előkelőbbek azaz gazdagabbak? Mikor neki 280 embert jelöltek ki, kik közül 190 benszülött és 90 idegen vala s többnyire mind kereskedők voltak, ezekhez fordult és Mohammed szultán zsarnokságát roszalva, igy szólt: „Oh emberek, tudjátok meg, hogy ti nagy bünöket követtetek el; oly bünöket, melyekben a ti fejedelmeitek fő bünösök voltak. Kérditek: ki vagyok én, hogy ily módon beszélek hozzátok? No hát tudjátok meg, hogy én *isten ostora* vagyok. Ha nem vétettetek volna, isten bizonyára nem küld vala ide a ti büntetéstekre.“ „Most már,“ — folytatá, — „a mi a ti javaitokból és kincseitekből a *földön* van, arról mi nem kivánunk tőletek tudósitást, de azt mondjátok meg, hogy mitek van *a föld alatt*, és mindent mutassatok elő.“ Emellett nem mulasztá el a város főemberei mellé egy részint mongolokból, részint törökökből álló őrsereget rendelni, mely őket valóban meg is védte mindennémü sérelem és bántalmazás ellen. Igy álltak a dolgok, mig végre Dsengiz, Mohammed szultánnak a városban rejtve tartott harczosaitól háborgattatva, ezeknek végleges kiadatását követelte, s mikor a bokharaiak a helyett, hogy a győző kivánságának eleget tettek volna, a rejtett harczosokat titkos terveikben s éjjeli kirohanásaikban elősegitették, lángra lobbant Dsengiz méltó haragja, a várost felgyujtatta és a nagyobbára faépületekből álló Bokhara nehány nap alatt teljesen hamuvá égett. Csak nehány mecset és palota, melyek téglából voltak épitve, emelkedett ki az elégett házhelyek izzó tengeréből. A virágzó város a Zerefsán mellett romhalommá lön, de a citadella őrsége Kök khán vezérlete alatt még mindig oly vitézséggel védte magát, mely méltán megérdemli bámulatunkat. A mongolok minden kigondolható eszközt alkalmazásba vettek e fészek leküzdhetésére; magukat a bokharaiakat kényszeritették az ostromlétrákra, de minden hiába volt, s csak mikor az árkok az elesett állatok és emberek hullaival egészen megteltek, csak akkor vehették be ezt az utolsó buvóhelyet s hányhatták kard élére merész védelmezőit. Hanem e hőstettért a lakosság békésebb részének is lakolnia kellett. Miután több mint 30,000 ember halt el a hóhér keze alatt, a többieket az öregek kivételével mindnyáját minden rangkülönbség nélkül rabszolgákká tették, s Bokharának müvészetökről, tudományukról és erkölcseikről hires lakói nyomorba és gyalázatba sülyedtek s a szélrózsa minden irányában szerte széledtek. Csak kevesen kerülhették ki a végpusztulást s mikor egy a menekvők közöl Khoraszánba érkezett s ott szülővárosa sorsa felől kérdezősködtek tőle, a következő találó s később annyira hiressé lett persa verssel felelt:

Amedend n kendend n szukhtend n kustend n burdend n veftend. (Jöttek, romboltak, égettek, gyilkoltak, raboltak és elmentek.)

„Bizony iszonyu nap volt az,“ — mondja Ibn al Athir történetiró, — „nem lehetett hallani egyebet, mint a férfiak, nők és gyermekek zokogását és jajgatását, kiket örökre elszakitottak egymástól. A barbarok a nőket és leányokat saját hozzátartozóik szemei előtt becstelenitették meg, a kiknek tehetetlenségökben egyetlen fegyverül csak a könyek maradtak. Sokan inkább a halált választották, mint hogy e lázitó látványnak szemtanui legyenek; igy esett el például Bedred din, a khadi, Puku eddin imam fiával együtt, kik e sok gyalázat láttára felbőszülve, az egyenlőtlen harczban biztos halálukat lelték.“

Tárcza-levelek.

II.

Petőfi lakó-háza Pozsonyban.

Mikor Német-Óvárra mentünk, egyik barátnőnk egy kis könyvet hozott magával: „Führer durch Pressburg,“ s a mint lapozok benne, s épen a *várhegyről* olvastam fel, véletlenül e sorokat pillantottam meg:

„Ide, e Golgothára kellett, Magyarhon egyik legnagyobb költőjének, bánat és gondtelt szivét vonszolni, hogy szinig teljék az élet minden keserüségével, és költő-lelkét a fájdalom itt szentelje fel.

„Ez Petőfi volt.

„A 24-dik lépcsőjén e *via Posonii*-nak, mint a hogy ez utat bátran nevezhetjük, mert ezen vonult alá s fel Pozsony története, — e lépcsőnél áll ma is a roskadozó ház, melyben Magyarország *világhirü* és *szükséget szenvedő* fia, 1843-ban senkitől sem irigyelt, nyomoruságos hajlékot talált. Itt irta le a sokat olvasott, s az egész országban, sőt még azon is tul elterjedt országgyülési tudósitásokat, melyekért neki Záborszky, — egy aprón és sürün beirt ivért — 25 garast adott. Később saját maga által stylizáltatott is nyomattatott, és akkor a Záborszky garasai végkép elmaradtak. — Mit kellett Petőfinek e kunyhóban szenvednie, mennyi gondot, mennyi aggályt, olyan gondot és aggályt, a minőt csak egy költői lélek élhet át; és mennyi inséget és nélkülözést vehetett itt magának ama 25 garason!“ . . .

Eddig olvastam, s meglepetve néztünk össze. Másnap Bécsbe kellett volna utaznunk, de inkább nem mentünk, — fel kell keresnünk azt a házat, a hol Petőfi lakott, vagy is inkább: nyomorgott!

Azt mondták nekünk, ne menjünk oda, mert az oly városrészben van, hová, ha az ember honett ember és leány, épen nem megy. De mi daczoltunk mindennel; ugy öltöztünk, mintha hegyiutra indultunk volna, a tárczáinkat jól elrejtettük, rövid ruhákat vettünk, hogy a szeméten átgázolhassunk, s igy felkészülve a kis társaság neki indult az óriási szemétdombnak, az ugynevezett: várhegynek.

A vártól számtalan keskeny, szabálytalan utczácskák vonulnak lefelé, mintha csak olyan vizmosások volnának, a széleikre épitett házakkal. Már valami tiz ilyen vizmosásféle utczán felmentünk, de ismét visszatértünk, nem azok voltak, melyeket kerestünk, — mig végre megtaláltuk az igazit.

Nem mondom, hogy az rondább, piszkosabb, nyomorultabb volt, mint a többi, mert ugy hasonlitottak azok egymáshoz, mint egyik szemétgödör a másikhoz. Ugy látszik, hogy az egész város hulladéka, mint burgonyahaj, hagymaszár, csizmasark, rongyos kalap, szalma, meszes fazéktöredék, csont, cserép-darab, s más effélék, itt rendez-vous-t adtak egymásnak; és mintha a koldusok mind ide jönnének levetkezni e földi rongyokat, ha már az égi-dicsőség fényes palástjába kell öltözniök.

Végre a keresett ház előtt álltunk. Egy emeletes, lent egy ajtó s két ablak, fenn három ablakkal. A földszinti szobában egy foldozó-lakatos lakik, s a mint a házba bementünk, egy előszobafélébe, három darab lyukas, szétégett takarékkonyha várta a kifoldozást, az egyik egészen az ajtóban állt három csámpás lábon, melyek egyike ugy előre volt nyujtva, mintha menuettet táncolna; balra egy ajtó vezetett a földszinti szobába, s jobbra a falnál egy szüette mangorló, azontul a lépcsők, melyek az emeletre vezettek. Mi megálltunk, felmenjünk-e? mert a lépcsők előtt egy nagy lecsapó pinczeajtó volt, azaz: csak a nagy, sötét üreg, mert az ajtók hiányoztak róla, s csupán egy rövid korhadt deszka volt rajta keresztül téve hidnak.

— Hát itt lakott Petőfi? — gondolám keserüség és lázongó haraggal. — Most az egész ország büszkén emlegeti, pedig még több okuk volna szégyenleni *magukat*, ha rá csak gondolnak is! mert mennél több okot adott Petőfi, hogy büszkék legyenek reá, a nemzetnek annál több oka van magát szégyenleni! . . .

De ha eddig jöttünk, innen már még sem tértünk vissza. S a mangorlóba fogódzkodva végig mentünk a veszélyes hidon; a korhadt deszkadarab mozgott, ropogott alattunk, a mint egyenként átmentünk rajta, de ott még meg is kellett állni, mert annyi rondaság volt előtte, hogy a ruháinkat felszedtük s a deszkáról ugrottunk a második lépcsőre.

A lépcső nem recsegett a régiségtől, mert kőből van, s az az egyetlen, a mi legalább szilárd e házban. Fenn egy olyan konyhába jöttünk, mint egy kőszénbánya, mert már talán évszázadok óta nem volt meszelve, s a füst fényes fekete korommal vonta be a falakat. E konyhából vezetnek ajtók a két első utczai szobába, s egy a hátsó szobába. Itt mindenütt nagyon szegény emberek laknak, az egyik szobában egy asztalos-legény nejével, a másikban egy szabó-család, s a hátsó kis szobában egy szegény özvegy asszony, a ki takaritónő.

Ezt a szobát kerestük mi. Mélyen meg kellett hajolni, mikor az alacsony, kormos ajtón beléptünk, — de minő váratlanul kellemes látvány volt e parányi szoba! Alacsony, hosszas három szög, két ablaka rövid s oly magasan van egészen a gerendázat alatt, mint a kamrákon vagy börtönökön.

Fölnéztem az egyik ablakba, de ez ablakok a szomszédház fedelére nyiltak, s az előtt épen egy nagy füstös kémény állt.

— Még csak a csillagok se nézhettek be hozzá! Ez az otromba kémény egészen eltakarta előle az eget, — gondoltam szomoruan.

— Tessék csak a másik ablakra felnézni, — szólt ekkor dicsekedve a szoba lakója, a takaritónő, — onnan épen látni a nagy torony óráját. Oh, ez nagyon jó kellemes lakás, a legnagyobb óra egész Pozsonyban, mindig itt van az ember szeme előtt. Ennél jobb lakást már kivánni sem lehet.

E nő itt tökéletesen elégedett volt.

Körülnéztünk a szobában, olyan volt az, mint egy kis kápolna, tiszta, csinos, kedves; az ablakokon megtört a világosság, de egy nagy szüz Mária-kép előtt égett a szombati-lámpa, s alatta a fiókos nagy szekrény hófehér himzett kendővel beteritve, s azon csészék, diszes poharak s két virágtartóban violabokréták; s a violák tiszta illata mint tömjénfüst vette körül az isten-anyja képét s betöltötte az egész kis szobát.

S én elfeledtem, hol áll ez a ház, s minő uton jöttünk ide, s csak egy gondolatom volt:

„Szent a küszöb, melyen beléptem én,
Oh, szent a — — kunyhók küszöbe!
Mert — — — — — — az ég
A megváltókat ide küldi be!“
— — — — — — — — —

Aztán egy-egy violát vittünk magunkkal innen emlékül, s megajándékoztuk a takaritónőt, ki oly szegény és mégis oly gazdag, mert oly elégedetten él csinos szobácskájában, mint a kin teljesedésbe ment a költő áldása:

„A földre hajtom térdemet
E szük, de szent födél alatt:
Adjátok rám áldástokat, s én
Rátok adom áldásomat!“ —

Büttner Lina.

Vas. Ujs. 1872

A kis-sztapári Pannónia-szobor.

Mult szeptember hó 8-án ép oly szépen sikerült, mint a mennyire emlékezetes ünnepélye volt a Magyarország Kanaánja gyanánt tekintett alsó Bácskának. Ekkor lepleztetett ugyanis le a Ferencz-csatorna partján, a kis-sztapár-ujvidéki munkába vett csatorna torkolatánál azon körülbelül két-harmadfélölnyi magasságu Pannónia-szobor, melynek rajzát jelen számunkban veszik olvasóink.

Bármily nevezetes szerepe van is azon 14½ mértföldnyi hosszu csatornának, mely mintegy 90 év óta összeköti a Dunát a Tiszával, s mely e termékeny, de esős időben teljességgel járhatlan talaju vidéknek egyetlen közlekedési vonalát képezi, s bár e Ferencz császárról elnevezett csatorna gondolatának nagyszerüségét elvitatni egyátalán nem lehet — az koránt sem felelt meg teljes mértékben föladatának és e vidék igényeinek. Zsilipeken vezettetvén belé a viz, mig egyfelül könnyen kitehette Bácskát az elárasztás veszélyeinek, a csatorna hibás tervezeténél fogva száraz időben alig nyerhetett az öblét tápláló folyamból annyi vizet, a mennyi a mély járatu gabonás hajók igényeinek s ekkép a szállitás föltételeinek megfelelt volna. Ebben leli természetes magyarázatát azon körülmény is, hogy a Ferencz-csatorna az utóbbi időben már annyira eliszaposult, töltésének oldalait annyira ellepte a nád, hogy a kisebb járművek is a viz fenekét horzsolták s az egyetlen kiviteli utja Bácsmegye termékének majdnem teljességgel hasznavehetlenné vált.

Ezt a hiányt és hibát helyrehozni vállalkozott *Türr István* altábornagy, ki mióta hazánkba visszatérve itt állandóan megtelepült, a népoktatás terjesztésének ép oly nehéz, mint áldásos munkája mellett idejét leginkább közlekedési eszközeink javitásának szentelte, s Olaszországban, a geniális alkotásu vizimüvek e hazájában szerzett tudományos és gyakorlati tapasztalatait érvényesitendő, elkészitette a kis-sztapár-ujvidéki mellékcsatorna tervrajzát, melyet az országgyülés is egyhangulag elfogadott, s melynek kivitelét szintén Türr Istvánra és vállalkozó érdektársaira bizta.

E nagy horderejü uj vizimüvek, mely Kis-Sztapártól a Ferencz-csatornából Ujvidékig vezet, föladata egyfelül az, hogy ez irányban egy uj közlekedési vonalat nyisson, más felől pedig az, hogy megszerezvén a régi Ferencz-csatornának is azt az esést, melynek hiánya mostani eliszapodását okozta, ezt mindenkor bőséges és tetszés szerint szabályozható vizmennyiséggel lássa el.

Fölismerte e vállalatnak nagy horderejét nemcsak az illető vidék, de ő Fölsége is, ki Türr Istvánt azon kitüntetésben részesité, hogy ez év tavaszán, midőn alföldi körutjára indult, ő maga tette meg az uj csatornán az első kapavágást. Ez emlékezetes fejedelmi tényt megörökiteni van hivatva a kis-sztapári Pannónia-szobor, melyet Türr István mint fővállalkozó és a csatorna tervezője saját költségén emelt.

A szobormü, a nélkül hogy valami különös szépészeti értékre igényt tarthatna, csinosnak nevezhető. Különösen sikerült szemközt és déli oldaláról tekintve, északról és keletről a kritikus bizony nem egy fogyatkozást találhatna benne, de mindamellett elismerni kénytelen kettőt; először: azt, hogy e mű szoborszegény hazánkban nem a legutolsó; másodszor: hogy a magyar államegység eszméjének ily praegnans kifejezése, ezen többnyire nemzetiségi polgároktól lakott vidéken a legjobb gondolat volt. Ezen eszmének adott — általános helyeslés közt — kifejezést a leleplezésnél jelen volt Tisza Lajos közlekedésügyi miniszter is.

A szobor leleplezése szept. hó 8-án a délelőtti órákban ment végbe. Zomborból az egyesült magyar gőzhajótársaság egyik nagyobb propellerén történt az indulás Kis-Sztapárra, hol már ezernyi néptömeg várta az érkező külön vendégeket, kik közt disz-magyar ruhában lehetett látni Tisza Lajos minisztert, Türr Istvánt, a bácsbodroghmegyei főispánt, a jászkun kapitányt és a vidék tisztikarát.

A leleplezést megelőzőleg *Türr* István a következő alkalmi beszédet tartotta:

„Ő Fölsége a király — követve atyai szive sugallatát — személyesen kegyeskedett lejönni, hogy ezen épülendő csatornán az első ásócsapást megtegye s a viz által károsult vidéknek vigaszt és segélyt nyujtson. Ezen fejedelmi tett nem szorul emlékoszlopra, mert kiolthatlanul élni fog az a jelen nemzedék szivében. De hogy a jövő nemzedék is láthassa, mennyire szivén hordozá királyunk hazánk fölvirágzását: ennek maradandó jeléül hazafi kötelességemnek tartottam, — mint ezen csatorna engedélyese — ezen emlékoszlopot emeltetni, melynek leleplezési ünnepélyén hazánk alkotmányos kormánya Tisza Lajos közlekedési miniszter ur ő nagyméltósága által résztvenni sziveskedik. Mindannyian látjuk, hogy ő Fölsége a király, a kormány és a törvényhozó testületek az ország érdekeiért mily ernyedetlenül működnek. Adja az ég, hogy fáradozásaik áldásait a haza egyetértésben, békében, szellemi és anyagi előhaladásban élvezhesse!“

Erre megtörtént a leleplezés, mely után a társaság az uj csatorna tervrajzait és munkálatait szemlélte meg Caramora főmérnök vezetése mellett. Valóban meglepő, minő katonás erélylyel foly a csatornán a munka. Az alapmeder jóformán mértföldekre készen van már, pedig csak az év elején fogtak hozzá. Emellett öt kotrógép segélyével salakjától megtisztittatott a Ferencz-csatorna is, melyen most már vigan járhat a legnagyobb csavargőzös is. A beomlott töltésoldalak az egész csatornavonalon ki vannak igazitva, czölöpözve, megerősitve, a tőzeg elpusztitva — egyszóval sokkal vidámabb a kép az egész Ferencz-csatornán. Példát vehetnének Türr serénységéről közmunkáink többi kezelői is!

Adandó alkalommal lesz gondunk rá, hogy a munkában levő uj csatorna tájképével is kedveskedjünk olvasóinknak. *H. L.*

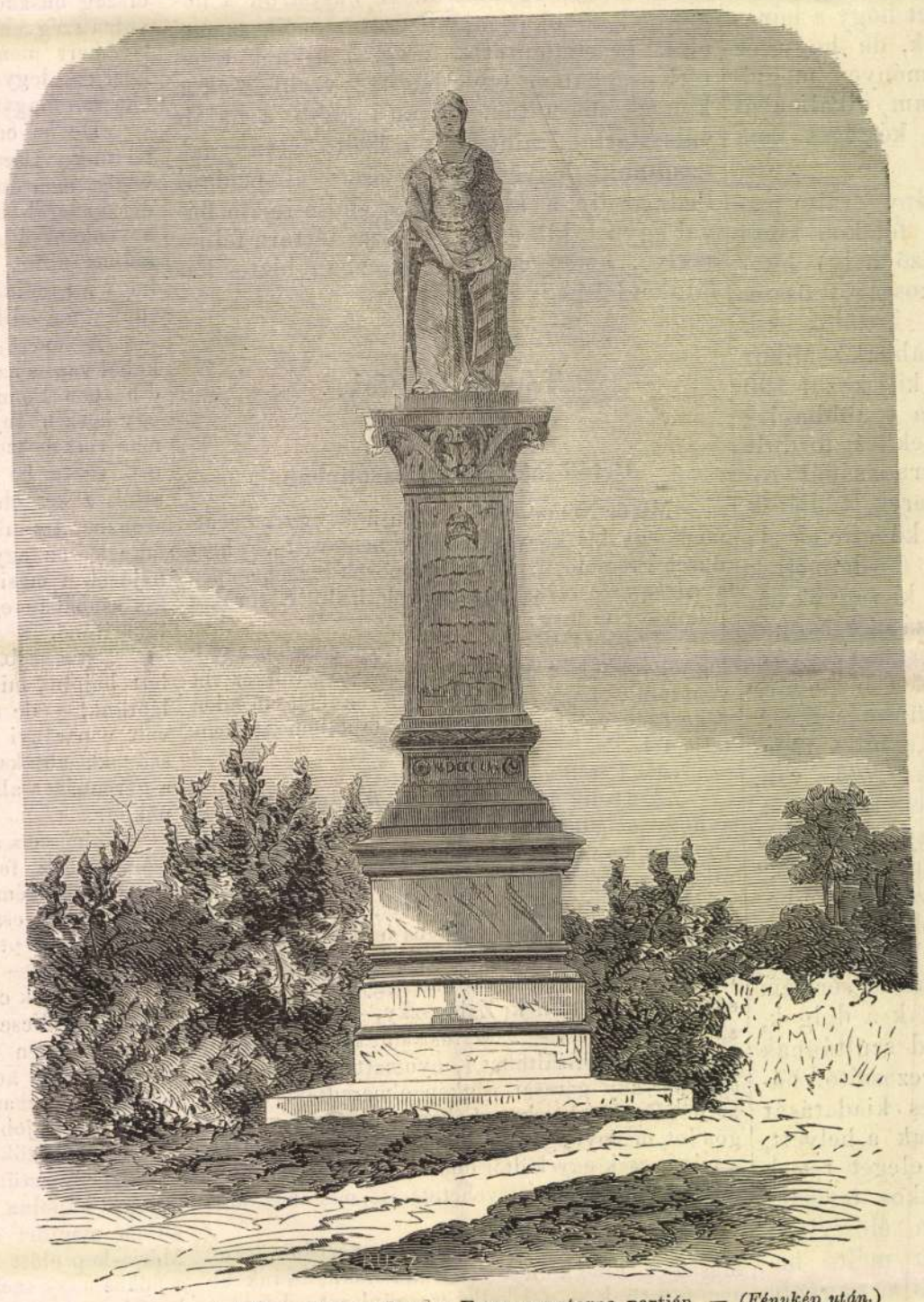

A kis-sztapári Pannónia-szobor, a Ferencz-csatorna partján. — *(Fénykép után.)*

Vizforgatagok a Boden-tavon.

Heiden svájczi fürdő a déli Németország és Svájcz közt tiz négyszög mérföldön elterülő Boden-tó közvetlen közelében a nyáron át Európa minden vidékéről oda özönlő idegeneknek sok tekintetben igen kedves tartózkodási helyül szolgál. A szelid, hüvös légáramlat igen kellemes és egészséges égaljuvá teszi e helyet s a mellett a tó is a lehető legváltozatosabb, néha meg épen ritka és nagyszerü természeti tüneményekkel gyönyörködteti a vendégeket.

De a tó felületén emberemlékezet óta egyetlen tünemény sem keltett oly nagy csodálkozást, mint az, mely az idén jul. 4-kén a regényes tó környékének lakóit a partra csődítette.

Az emlitett nap reggelén idegenek és benlakók lázasan siettek a falunak a Boden-tó felé nyiló szabad terére. Mindenfelőlről a csodálkozás hangjai hallatszottak. Vizforgatagok a Boden-tón, minő ritka jelenség! E többször ismétlődő tüneményt, mely a szárazföldi álló vizeken szerfölött ritka, Heidenből, mely a tótól csak egy órányi távolra fekszik, annál tisztábban lehetett látni, mert a kis falucska 1200 láb magasan feküdvén a tó szine fölött, ennek azurkék tükörfelületén innen majdnem korlátlanul végig lehetett pillantani. A sajátszerü felhőképződés a tó felülete fölött s a sváb partokon elterülő vidék szokatlan fényü megvilágitása már korán reggel feltünhetett a sétálóknak. Az ég e napon valamint az előbbi zivataros napokon is felhővel volt boritva, de mégis oly módon, hogy itt-ott a felhőnyilásokon át mindegyre ki-kivillant a kék szin, és tiszta, szép időt lehetett remélni. Csak a Boden-tó fölött borongott, annak majdnem egész hosszában, sötét szürke, terhes és valószinüleg villanyossággal erősen megtelt felhőfátyol. Különben reggel a tó felülete tökéletesen nyugodtnak látszott, ellenben a fölötte borongó, itt-ott csipkeszerüleg alácsüngő felhőtömegben igen erős légáramlat volt észrevehető, nyugotról kelet felé menő iránynyal. A természetnek ilyetén meteorológiai készülődései közben támadott aztán — alig egy órai időtartam alatt — hét vizforgatag, melyek közül öt a legtökéletesebb kifejlettség fokát érte el. Az első mozdulatot e valóban meglepő tünemény előidézésére a sötéten aláereszkedő felhőben keletkezett forgószél tette meg. Egy alant hegyes, felül szélesebb felhőzsák nyilsebességgel sülyedt alá, melyet a tó felületén egy épen oly hirtelen képződött viztölcsér fogadott, és igy a fehéren tajtékzó hullámalapon csakhamar egy tánczoló vizoszlop állt elő, mely a felhőt és tavat teljesen összekötötte egymással. Eleinte mindegyik vizoszlop függélyesen állott, de később a felső részt egy nyugotról jövő széláramlat kelet felé terelte, ugy hogy az egésznek ferde állást kellett vennie, mig egyszer a közepén hirtelen ketté szakadott. A vizsugár viszszaesésekor a tó tükre jó nagy kerületben hullámozni és tajtékzani kezdett, mit Heidenből puszta szemmel is nagyon tisztán lehetett látni.

A két gőzhajóról, melyek épen reggeli ut-

Kistalya

(Templeinvm)

Templom, 27 i. l.

Zádor – Rados

Kistállya

Plébánia templom

Fellner Jakab terveste

MMÉE közl
1935. 317 l.
Képpel

Szlovák követelések Prágától

Műemlékek kálváriája

PRÁGA – A cseh–szlovák közös állam megszűnésekor az egykori államszövetség vagyonának elosztásával egy időben napirendre került a Cseh Köztársaság területén található szlovákiai kulturális értékek és műtárgyak visszajuttatásának kérdése

is. A *Meciar*-kabinet kulturális minisztere, Dusan *Slobodnik* egy prágai napilapnak nyilatkozva már 1992 júliusában jelezte, kezdeményezni fogják a Szlovákia területéről jogellenesen elkerült műtárgyak visszajuttatását. „Negyvenkétezer műtárgyról van szó, ezek többsége a magyar múzeumokban és képtárakban található. De részben Csehországban is van belőlük, például a bajmóci oltár" – jelentette ki a miniszter.

A *Mladá Frontá Dnes* című prágai napilapban Petr *Volf* foglalkozik részletesebben a kérdéssel. Cikkéből kitűnik, a szlovák fél által benyújtott hivatalos listán csupán tizennyolc tétel szerepel. A lajstrom elején a bajmóci oltár áll, amely 1934-ben került Prágába. 1945 után a szlovák fél egyetértett azzal, hogy az értékes műtárgykollekció Prágában maradjon, de viszonzásként követelte, hogy a Prágai Nemzeti Galéria gyűjteményéből tíz szlovákiai eredetű táblaképet kapjon Szlovákia. Prága a kérést teljesítette. Tíz darab, az 1420–1465-ös időszakból származó táblaképet Szlovákiába szállították. A cseréről az akkori szlovák oktatási és kulturális megbízott igazolást is adott a cseh félnek.

A szlovákok követelik Prágától további tizenkét, az 1924–1927-es évekből származó Szent Vencel-dukát próbaveretének visszaadását is. Ugyancsak a listán szerepel az első Csehszlovák Köztársaság elnöke nyári rezidenciájának, a kistapolcsáni kastélynak berendezése, valamint a XVI–XVII. században a mai Szlovákia területén öntött néhány harang. De a követelések között szerepel a prágai vár egyik történelmi értékű csillárja is.

A cseh–szlovák vagyonelosztási bizottság a napokban Prágában tárgyalt a kulturális értékek visszaszármaztatásáról. A bajmóci oltárt illetően a felek által követelt okmányok hiánya miatt a bizottság elhalasztotta a döntést. Ugyanakkor senki sem vitatta az eperjesi zsidó hitközség tulajdonát képező, a Prágai Zsidó Múzeum gyűjteményében évtizedeken át őrzött műtárgyak visszaadását eredeti tulajdonosuknak.

A bizottság ülése után a cseh kulturális tárca képviselője újságírókkal közölte: a cseh fél eddig még nem terjesztett elő semmilyen hivatalos követelést.

Somogyi Mátyás

hogy az SZDSZ-
mellett, hanem azért
szeretném ha a Fidesznek egyedül
kellene állnia a két oldalról jövő támadásokat.
Az igazság az: SZDSZ inkább a baloldali liberálisokat tudja befogadni, a Fidesz pedig azokra hat, akik inkább a liberalizmus jobboldali vállfaját érzik magukhoz közel.

– Szavaiból az derül ki, hogy a Fidesz helyzete megerősödött, az SZDSZ-é meggyengült.

– Úgy látom, hogy a Fidesz, pozícióját tekintve, körülbelül egy év óta azonos szinten van. Ez érvényes a népszerűségre, a politikai akciókra. Az SZDSZ-é is stabil, csak egy alacsonyabb szinten, ami baj.

– Mi ennek az oka?

– Ez még a *Tölgyessy*-féle időszak belső konfliktusaiig megy vissza, amikor az SZDSZ elérte azt a pontot, ahol 6–7 százalékos népszerűségi indexet tudhat magáénak. Szerintem a két párt együttműködésével az SZDSZ kifelé jöhetne a gödörből.

– Hogyan ítéli meg az MDF és a kereszténydemokraták bázisát?

– A kereszténydemokratáknak a legstabilabb a szavazóbázisuk. A Fidesz nem a KDNP-től nyerhet magának szavazókat, hanem az MDF-től. Számos olyan MDF szavazó van ugyanis, aki bánja már, hogy rájuk szavazott, s most a Fideszen kívül más alternatívát nem lát a maga számára.

– Mennyire van ebben szerepe Csurkáéknak?

– Soha senki nem ártott annyit a Magyar Demokrata Fórum higgadt, valóban mérsékelt, jobbközép politikájának, mint *Csurka* István. Az, hogy az MDF-től el tudnak jönni a választók, az részben a kormány gyenge teljesítményének, részben pedig az MDF-en belüli, csurkista gondolatokkal van összefüggésben.

– Külföldi példák is bizonyítják, hogy az emberek a választásokon inkább ötven évvel ezelőtti, Antall József-típusú politikusok által vezetett pártokra voksolnak, velük érzik magukat biztonságban. Választási esélyeiket éppen ezért hogyan látja?

– Ebben a pillanatban Magyarországon nem lehet megmondani mennyi előny, s mennyi hátrány származik a fiatal korból. A felmérések szerint van egy hihetetlenül fontos vonzereje a Fidesznek: *minél több gyereke van valakinek, annál erősebben Fidesz-szimpati-*

konzervatívizmus
MDF képvisel, ho
A liberalizmusnak r

– Mi lesz a Fidesz számár a választások megnyerése va mény is?

– A mostani mandátum szorozódását elfogadhatónak hát egy 60-70 fős parlame igazi siker persze a válas lenne, amit egyáltalán nem z

– Az SZDSZ-szel való együ rán számolni kell azzal, hogy deoplutokrata-liberalizmussal Fideszt pedig zsidesznek csúfo

– Itt szeretném megjegye desz" kifejezés először a *Né* sábjain bukkant fel, s csak u falfirkaként. A Fidesszel szer dakat ma már nem szokták Csurka István odáig ment a nak adott nyilatkozatában, h a Fidesz az más, a fiatalokka ző vagyok. Maga a szélsőjob talán valamilyen nosztalgiku érzésektől vezettetve nem olyan mértékben, mint a ve politikailag több szempontbó dülő szabaddemokratákat.

– Viszont akit lezsidóznak táznak, az komoly hendikepp életben, megbélyegzetten ind kon.

– Jó kampánnyal, ügyes kával, határozott fellépéssel, tartással lehet semlegesíteni kában nem feltétlenül az jár láznak, hanem igen gyakra Az emberek nem szeretik, h zik vagy zsidózik. Különöse ha ilyen kérdéseket belekeve ba. Arra számítok, hogy a pány valójában a gazdasági fog forogni, s az ilyen han visszataszítóak lesznek.

– Mi a véleménye arról, h legutóbbi televíziós nyilatkoza ta: az MDF-ben sokkal több F selő van, mint a Fidesz-frakci

– Antall Józsefnek – el tu hogy igaza van. De ebből se következtetés nem adódik, il miniszterelnöknek figyelnie

KISTAPOLCSÁNY
17. Uevm 1953. évf. 23

JURÁTUSOK TANYÁJA.

A mi a pesti ifjúság életében volt a múlt század negyvenes éveiben a *Pilvax*, az volt öt-hat évtizeden át Pozsonyban a *Hollinger*-kávéház. Találkozások, összejövetelek, tüntetések, viták rendezésére való alkalmasság egyfelől, másfelől pedig üdítő és izgató szórakozások számára való institutum, melynek falai közé akkor vonult be az igazi élet, mikor megkezdődtek a diéták tanácskozásai. Az országgyűlési diéták révén évről-évre megjelent ugyanis Pozsonyban mintegy ezer kardos ifjú: ezek voltak a jurátusok. Velük özönlött a híres koronázó városba a megyék, szabad királyi városok követeinek serege, ezeknek családjai, aztán a színészek, szintársulatok, bűvészek, de feltünt e tarka társaságban egy új tipus is, a kor szegénylegénye és prófétája, a költő, a ki a maga eszméinek szintén ezen a piaczon keresett publikumot. Csokonai Vitéz Mihály gyalogszerrel ideirányozta lépteit a múlt század utolsó tizedében Dietai muzsájának megindítása czéljából. És innen tüzelte a hazafiakat ellenállásra, kulturára és az irodalom pártolására, mert magyar embernek diéták idején Pozsony volt a világ közepe. És ennek a világnak a maga belső területén ismét volt egy közepe, hova minden összefutott, honnan minden mozgalom, agitáczió, kaland és vállalkozás kiindult s a hol a nap minden órájában a dietai magyar társadalom elemeiből mindig és mindenkor találhatók voltak állandó jelenlevők. Ez a nevezetes hely pedig nem más volt, mint a Hollinger-kávéház. Lisznyay Kálmán nemrég felfedezett irói hagyatékának különböző adatai és feljegyzései teszik most aktualissá a Hollingerre való emlékezést.

*

Az 1843-iki diéta a nemzeti reform-munka nagy reményével kezdődött. Ekkor már Pozsonyban is volt politikai hirlap, de a pesti lapok is érdeklődtek a tanácskozások folyása iránt. A melyik csak tehette, tudósítót küldött Pozsonyba, a tudósító pedig, a mikor csak tehette, hazafias kötelességének tartotta a Hollinger-kávéházat felkeresni. Petőfin kívül Lisznyay Kálmán, Vachott Sándor, Vahot Imre, Kuthy Lajos, Degré Alajos is Pozsonyban voltak ekkor az irók közül. Petőfi a Fekete társulatánál szinészkedett, de mellékesen országgyűlési tudósításokat is másolt a Hollingerben, ivenként 25 krajczárért, felváltva jobbés balkezével, hogy gyorsabban menjen a munka. Egy napon a Dunaparton Pest felől érkező hajó utasait szemlélve, feltünt előtte egy csinosan öltözött, sűrüen zsinórozott mentéjü, hatalmas sarkantyús nyalka legény, a ki épen a *Huszár* Károly nógrádi követ málháinak kiváltásával bajoskodott. Egyenesen feléje tartott:

— Nemde Lisznyay Kálmán Ön?

— Az vagyok!

— A költő?

— Igen!

— Én Petőfi Sán . . .

Többet nem szólhatott, mert a másik pillanatban Lisznyay már megölelte, össze-vissza csókolta és a Huszár Károly málháinak hátrahagyásával czipelte Petőfit egyenesen a Zöldfába. Itt először is más ruhát adott neki, aztán ellátta pénzzel s mikor szépen kistafirozta, vitte magával egyenesen a Hollingerbe.

— Petőfi Sándor barátunk, a ki az Athenaeumban is irt már néhány *fáj'n* verset! — így mutatta be ismerőseinek.

A további ismeretség aztán gyorsan ment. Egyedül Kuthy Lajosnak arrogáns, arisztokratikus modorát nem tudta Petőfi elviselni, de annál igazabb barátot talált Lisznyayban és Vachott Sándorban, kik Pozsonyból való elutazását is lehetővé tették.

Ebben az időben Kossuth «Pesti Hirlap»-jának politikai riportere Vahot Imre volt, ki a diéta folyamán rendes tudósításokban referált a rendek tanácskozásairól. Vahot azonban nem elégedett meg a riportokkal, hanem a Hollingerben folyó kártyázások és tivornyaélet ellen is czikket irt, még pediglen «villámszóró» czikket, a mi nagy riadalmat keltett a jurátusok körében. El is határozták, hogy, mihelyt még egyszer beteszi a lábát a kávéházba, ünnepélyesen kidobják. Vahot azt ajánlotta ugyanis a jurátusoknak, hogy olvassanak hazai és külföldi könyveket, járjanak kávéház helyett inkább önképzőkörbe, tanuljanak, olvassanak — és más efféléket.

SCHEMUA BALÁZS ALTÁBORNAGY, A VEZÉRKAR ÚJ FŐNÖKE.

— Kidobjuk! — ez volt Vahot tanácsaira az egyhangú felelet.

Mikor aztán Vahot a figyelmeztetések ellenére is megjelent a Hollingerben, a kártyaasztalok mellől egyszerre felemelkedtek a jurátusok és in corpore kiáltották:

— Ez az a hunczut ujságiró! Dobjuk ki! Ki vele!

Egy ifjú meg is ragadta, de ekkor közbe lépett egy hatalmas termetű jurátus és csöndet intett:

— Micsoda? — mondotta. — Egy magyar irót megtámadni, a miért meg merte mondani az igazat. Vissza!

A kórus azonban újra megszólalt:

— Ki vele! Mind a kettőt dobjuk ki!

Csakhogy erre már nem volt idő, mert a jurátos a zajongók elébe állott és visszatartotta a tömeget. Az egyik kártyaasztal előtt álló játékosra mutatva pedig, így kiabált:

— Látjátok azon az asztalon azt a sok aranyat. Ezt a sok banknótát mind ez a hamis játékos lopta ki a zsebünkből. Ezt dobjátok ki!

És jó példát mutatva, belemarkolt az asztalon levő pénzcsomóba, mire a vesztesek követték példáját, a szökni akaró sipistát pedig a körülállók háromszor egymásután kidobták olyanformán, hogy egyik rész az ajtón kívül, a kidobott hamis játékost visszadobta, mire a bennlevők újra kidobták és a harmadik kidobás után szabadjára engedték.

A zajos élet azonban nem szünt meg ezután sem a Hollingerben, sőt olyan állandóvá és nevezetessé vált, hogy a bécsi lapokban is megemlékeztek róla. A kávéház belső életére legjellemzőbb mégis az a tudósítás, melyet a «Pesti Divatlap» tudósítója közölt 1847 végén a Hollingerben folyó életről. Ime az érdekes fotográfia:

«Van itt Pozsonyban, — kezdi a tudósító — egy bizonyos társalgási estély, melly olly zajosan gyakoroltatik, hogy a ki kívülről hallja, legalább is azt hiszi, hogy egy részeg csoport verekedik. Egy bőrrel bevont tekeasztalnál, mellyen több égő gyertya növeszti rőfös hamvait, ül magas karszéken egy komoly férfiú, vörös parókával fején s aranygyűrűkkel ujjain, előtte egy gyomros persely, vörös pénzhalmokkal körülkeritve, egyik kezében fekete zacskó, másikban hosszúra csinált facsésze: az asztal körül barátságos vegyületben szorongó csoport, mindenféle népből, melly a komoly férfi szavára nagy vigyázattal rakja táblájára üvegcserepeit. A férfiú mondja: «*sorsszám*», mire számos mulattató visszhang felel és csend következik. És kijön végre a quaternószám: «*Ötvenöt = fünf und fünfzig!*» — «*Da hier!*» — kiáltja egy örömittas hang. — «*Nem igaz! Kohlmark, ki a zsidóval, újra, tovább!*» rivalja a tömeg; és elkezdődik a zsivaj, mignem a trónuson ülő férfiú «*jól van!*» szava lecsillapítja a vad torkokat s a jámbor zsidó örömreszketve nyújtja horpadt kalapját a vörös pénznek. És ez estély nem egyéb, mint ama híres pozsoni lutri és a komoly férfiú nem más, mint e játéknak tulajdonosa, a hires Miska bácsi, ki e szabadalomért nagy adót fizet sz. k. Pozson városának: *és e játék történik a Hollingerben, esti határokor mindennap és minden évben*, a városi hatóság becses tudtával és nyilvánosan és szemtelenül. — *Hogy mi történik még egyéb a Hollingerben*, a feletti szomorúságunkat olvasóink iránti kiméletből, bús szivünk mélyébe rejtjük.»

*

Íme, így folyt a víg élet a pozsonyi Pilvaxban évtizedeken át, miközben egyik erkölcsbiró a másik után mennydörögte mázsás átkait a romlásnak indult erkölcsökre. Csakhogy ez az ifjúság, mely békés napjait háborúnak is beillő riadalmak és zajosságok nélkül talán el sem tudta képzelni, hirtelen megkomolyodott és emberré vált az idők komolyra való fordulásával. A negyvenes évek hirhedt pozsonyi és pesti tüntetéseit, a megyefőnökök, pecsovicsok ellen való ostromokat mind ő rendezte s a márczius 15-iki események szóba sem jöhettek volna az ő közreműködése nélkül. A rendi alkotmány megszünésével Pozsonyban semmi keresnivalója nem volt többé a jurátusnak. A hires szervezetet az új viszonyok lassanként átalakitották, lassanként a név is kiment használatból, viselői pedig beállottak az újonnan alakitott honvédcsapatokba és karddal, fegyverrel szolgálták a szabadság ügyét. Ekkor szünt meg igazában a Hollingerkávéház is, vagyis ekkor vedlett át spiszbürgerek tanyájává, nagyszabású csatazajban és juratus vigalmakban eltöltött viharos esztendők után.

HEGYTETŐN.

Valamikor —
Virághtató ifjúságom idejében
Álltam egyszer
Itt, e hegynek tetejében.

Alánéztem
A zegzúgos roppant tégla-rengetegre . . .
A házakra,
Az utczákra és terekre.

Néztem, néztem . . .
S a szememben minden olyan derűs, szép volt
Mintegy ékes
Titánmivű kép . . . *csak kép* volt.

Nem szállt hozzám,
Csak a jövő fénye, dala, álma onnan.
Szivem kinyílt . . .
Reggel volt s én ifjú voltam.

. . . Évek multak.
Világlátó férfikorom delelőjén
Imhol, újra
Itt állok a hegy tetőjén.

S hogy lenézek:
Oh, de másnak látom mostan azt a képet.
Nem csak kép már:
Házak, utczák, terek *élnek*.

És beszélnek . . .
Mind a multról és mind faggat és mind kérdez:
— Emlékszel-e?!
— Fény . . . dal . . . álom . . . — oh, mivé lesz?!

És beszélnek . . .
Ez kaczagva, az zokogva, más közönynyel.
Szivem szorúl
S megtelik a szemem könynyel.

Felrezzenek
Valami bús-mélán zengő harangszóra.
— Hátam mögött
Hajlik a nap nyugovóra . . .

Lampérth Géza.

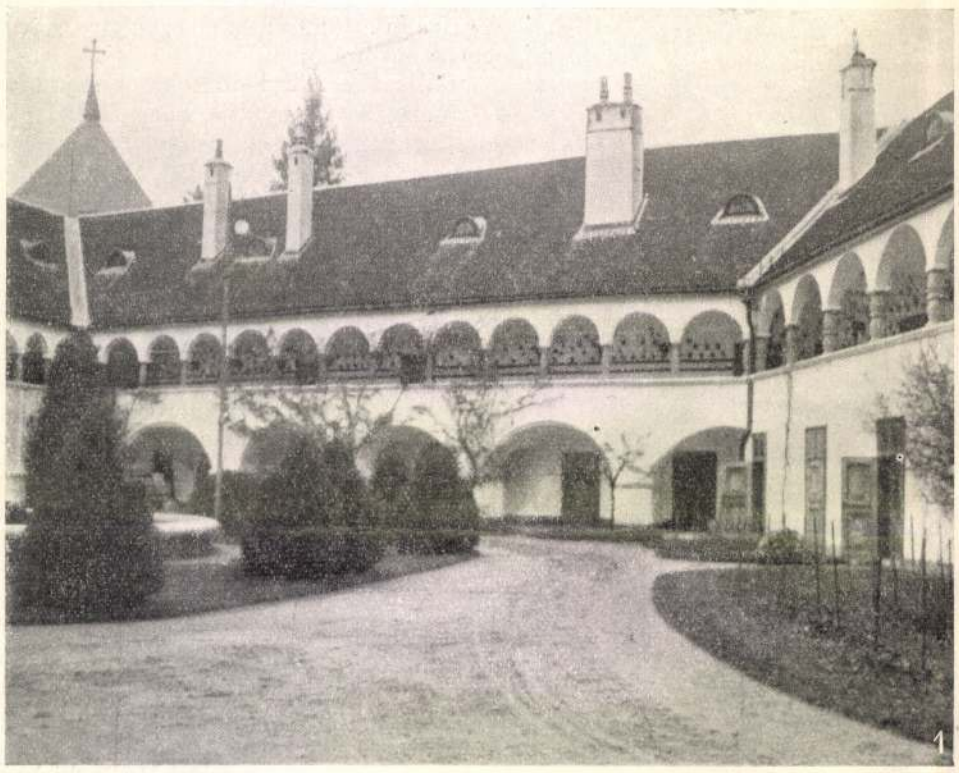

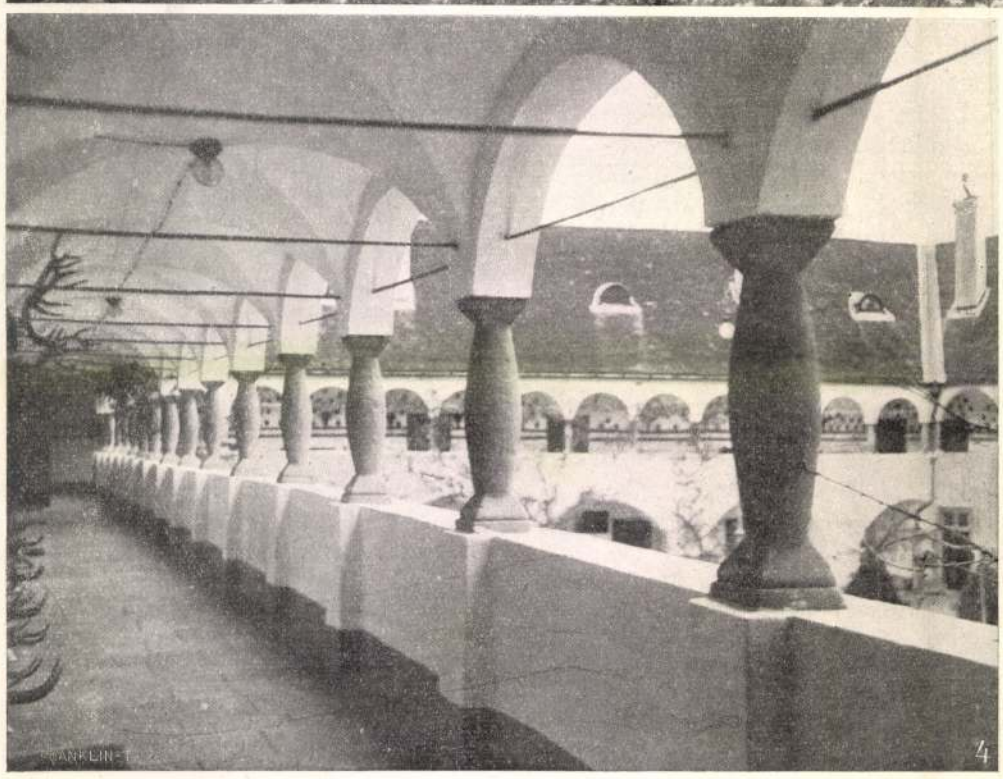

1. A várudvar. — 2. A kastély Rákóczi-korabeli szárnya. — 3. A főhomlokzat. — 4. Az emeleti folyosó. — 5. Szégyenoszlop a község piaczán.

JÓZSEF FŐHERCZEG KISTAPOLCSÁNYI KASTÉLYA. — Jelfy Gyula fölvételei.

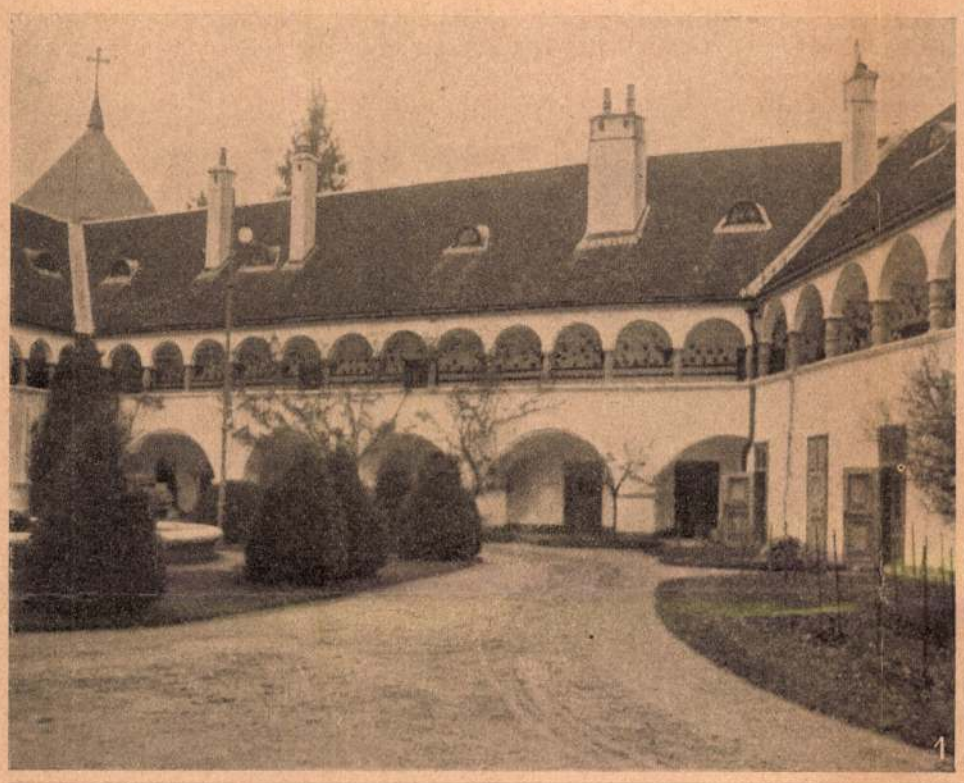

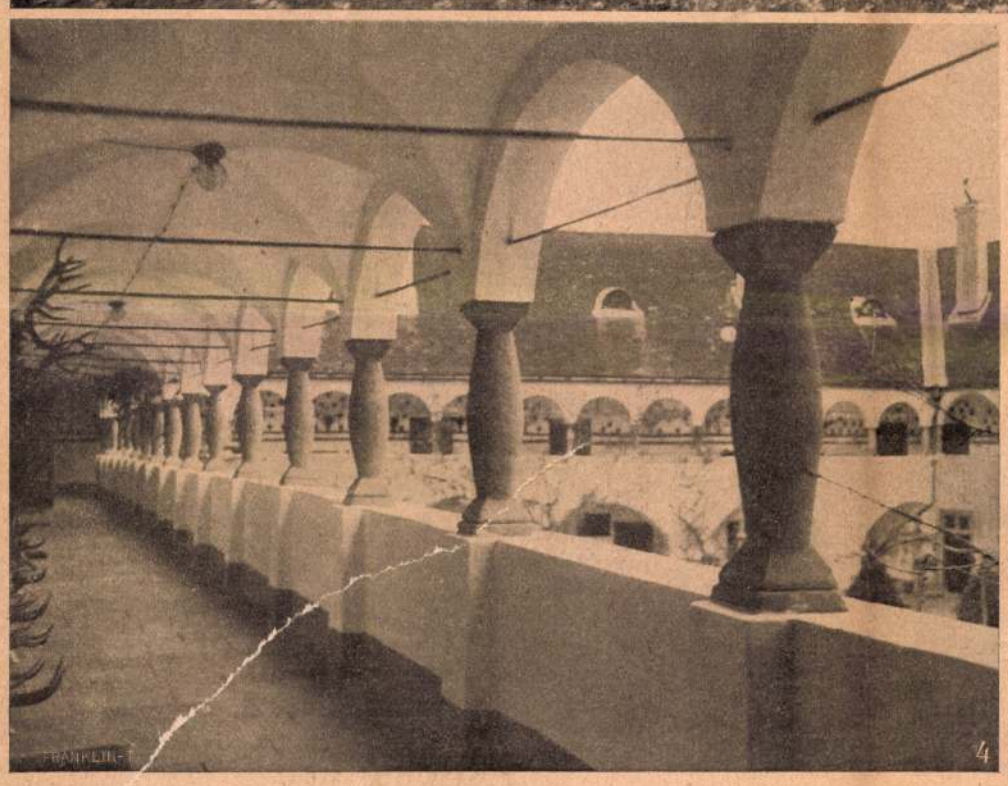

1. A várudvar. — 2. A kastély Rákóczi-korabeli szárnya. — 3. A főhomlokzat. — 4. Az emeleti folyosó. — 5. Szégyenoszlop a község piaczán.

JÓZSEF FŐHERCZEG KISTAPOLCSÁNYI KASTÉLYA. — Jelfy Gyula felvételei.

JURÁTUSOK TANYÁJA.

A mi a pesti ifjúság életében volt a múlt század negyvenes éveiben a *Pilvax*, az volt öt-hat évtizeden át Pozsonyban a *Hollinger*-kávéház. Találkozások, összejövetelek, tüntetések, viták rendezésére való alkalmasság egyfelől, másfelől pedig üdítő és izgató szórakozások számára való institutum, melynek falai közé akkor vonult be az igazi élet, mikor megkezdődtek a diéták tanácskozásai. Az országgyűlési diéták révén évről-évre megjelent ugyanis Pozsonyban mintegy ezer kardos ifjú: ezek voltak a jurátusok. Velük özönlött a híres koronázó városba a megyék, szabad királyi városok követeinek serege, ezeknek családjai, aztán a színészek, szintársulatok, bűvészek, de feltünt e tarka társaságban egy új tipus is, a kor szegénylegénye és prófétája, a költő, a ki a maga eszméinek szintén ezen a piaczon keresett publikumot. Csokonai Vitéz Mihály gyalogszerrel ideirányozta lépteit a múlt század utolsó tizedében Dietai muzsájának megindítása czéljából. És innen tüzelte a hazafiakat ellenállásra, kulturára és az irodalom pártolására, mert magyar embernek diéták idején Pozsony volt a világ közepe. És ennek a világnak a maga belső területén ismét volt egy közepe, hova minden összefutott, honnan minden mozgalom, agitáczió, kaland és vállalkozás kiindult s a hol a nap minden órájában a dietai magyar társadalom elemeiből mindig és mindenkor találhatók voltak állandó jelenlevők. Ez a nevezetes hely pedig nem más volt, mint a Hollinger-kávéház. Lisznyay Kálmán nemrég felfedezett irói hagyatékának különböző adatai és feljegyzései teszik most aktualissá a Hollingerre való emlékezést.

*

Az 1843-iki diéta a nemzeti reform-munka nagy reményével kezdődött. Ekkor már Pozsonyban is volt politikai hirlap, de a pesti lapok is érdeklődtek a tanácskozások folyása iránt. A melyik csak tehette, tudósítót küldött Pozsonyba, a tudósító pedig, a mikor csak tehette, hazafias kötelességének tartotta a Hollinger-kávéházat felkeresni. Petőfin kívül Lisznyay Kálmán, Vachott Sándor, Vahot Imre, Kuthy Lajos, Degré Alajos is Pozsonyban voltak ekkor az irók közül. Petőfi a Fekete társulatánál szinészkedett, de mellékesen országgyűlési tudósításokat is másolt a Hollingerben, ivenként 25 krajczárért, felváltva jobb- és balkezével, hogy gyorsabban menjen a munka. Egy napon a Dunaparton Pest felől érkező hajó utasait szemlélve, feltünt előtte egy csinosan öltözött, sűrüen zsinórozott mentéjű, hatalmas sarkantyús nyalka legény, a ki épen a *Huszár* Károly nógrádi követ málháinak kiváltásával bajoskodott. Egyenesen feléje tartott:

— Nemde Lisznyay Kálmán Ön?

— Az vagyok!

— A költő?

— Igen!

— Én Petőfi Sán . . .

Többet nem szólhatott, mert a másik pillanatban Lisznyay már megölelte, össze-vissza csókolta és a Huszár Károly málháinak hátrahagyásával czipelte Petőfit egyenesen a Zöldfába. Itt először is más ruhát adott neki, aztán ellátta pénzzel s mikor szépen kistafirozta, vitte magával egyenesen a Hollingerbe.

— Petőfi Sándor barátunk, a ki az Athenaeumban is irt már néhány *fáj'n* verset! — így mutatta be ismerőseinek.

A további ismeretség aztán gyorsan ment. Egyedül Kuthy Lajosnak arrogáns, arisztokratikus modorát nem tudta Petőfi elviselni, de annál igazabb barátot talált Lisznyayban és Vachott Sándorban, kik Pozsonyból való elutazását is lehetővé tették.

Ebben az időben Kossuth «Pesti Hirlap»-jának politikai riportere Vahot Imre volt, ki a diéta folyamán rendes tudósításokban referált a rendek tanácskozásairól. Vahot azonban nem elégedett meg a riportokkal, hanem a Hollingerben folyó kártyázások és tivornyaélet ellen is czikket irt, még pediglen «villámszóró» czikket, a mi nagy riadalmat keltett a jurátusok körében. El is határozták, hogy, mihelyt még egyszer beteszi a lábát a kávéházba, ünnepélyesen kidobják. Vahot azt ajánlotta ugyanis a jurátusoknak, hogy olvassanak hazai és külföldi könyveket, járjanak kávéház helyett inkább önképzőkörbe, tanuljanak, olvassanak — és más efféléket.

SCHEMUA BALÁZS ALTÁBORNAGY, A VEZÉRKAR ÚJ FŐNÖKE.

— Kidobjuk! — ez volt Vahot tanácsaira az egyhangú felelet.

Mikor aztán Vahot a figyelmeztetések ellenére is megjelent a Hollingerben, a kártyaasztalok mellől egyszerre felemelkedtek a jurátusok és in corpore kiáltották:

— Ez az a hunczut ujságiró! Dobjuk ki! Ki vele!

Egy ifjú meg is ragadta, de ekkor közbe lépett egy hatalmas termetü jurátus és csöndet intett:

— Micsoda? — mondotta. — Egy magyar irót megtámadni, a miért meg merte mondani az igazat. Vissza!

A kórus azonban újra megszólalt:

— Ki vele! Mind a kettőt dobjuk ki!

Csakhogy erre már nem volt idő, mert a jurátos a zajongók elébe állott és visszatartotta a tömeget. Az egyik kártyaasztal előtt álló játékosra mutatva pedig, így kiabált:

— Látjátok azon az asztalon azt a sok aranyat. Ezt a sok banknótát mind ez a hamis játékos lopta ki a zsebünkből. Ezt dobjatok ki!

És jó példát mutatva, belemarkolt az asztalon levő pénzcsomóba, mire a vesztesek követték példáját, a szökni akaró sipistát pedig a körülállók háromszor egymásután kidobták olyanformán, hogy egyik rész az ajtón kívül, a kidobott hamis játékost visszadobta, mire a bennlevők újra kidobták és a harmadik kidobás után szabadjára engedték.

A zajos élet azonban nem szünt meg ezután sem a Hollingerben, sőt olyan állandóvá és nevezetessé vált, hogy a bécsi lapokban is megemlékeztek róla. A kávéház belső életére legjellemzőbb mégis az a tudósítás, melyet a «Pesti Divatlap» tudósítója közölt 1847 végén a Hollingerben folyó életről. Ime az érdekes fotográfia:

«Van itt Pozsonyban, — kezdi a tudósító — egy bizonyos társalgási estély, melly olly zajosan gyakoroltatik, hogy a ki kívülről hallja, legalább is azt hiszi, hogy egy részeg csoport verekedik. Egy bőrrel bevont tekeasztalnál, mellyen több égő gyertya növeszti rőfös hamvait, ül magas karszéken egy komoly férfiú, vörös parókával fején s aranygyűrükkel ujjain, előtte egy gyomros persely, vörös pénzhalmokkal körülkerítve, egyik kezében fekete zacskó, másikban hosszúra csinált facsésze: az asztal körül barátságos vegyületben szorongó csoport, mindenféle népből, melly a komoly férfi szavára nagy vigyázattal rakja táblájára üvegcserepeit. A férfiú mondja: «*sorsszám*», mire számos mulattató visszhang felel és csend következik. És kijön végre a quaternószám: «*Ölvenöt = fünf und fünfzig!*» — «*Da hier!*» — kiáltja egy örömittas hang. — «*Nem igaz! Kohlmark, ki a zsidóval, újra, tovább!*» rivalja a tömeg; és elkezdődik a zsivaj, mígnem a trónuson ülő férfiú «*jól van!*» szava lecsillapítja a vad torkokat s a jámbor zsidó örömreszketve nyújtja horpadt kalapját a vörös pénznek. És ez estély nem egyéb, mint ama híres pozsoni lutri és a komoly férfiú nem más, mint e játéknak tulajdonosa, a hires Miska bácsi, ki e szabadalomért nagy adót fizet sz. k. Pozson városának: *és e játék történik a Hollingerben, esti határokor mindennap és minden évben*, a városi hatóság becses tudtával és nyilvánosan és szemtelenül. — *Hogy mi történik még egyéb a Hollingerben*, a feletti szomorúságunkat olvasóink iránti kiméletből, bús szivünk mélyébe rejtjük.»

*

Íme, így folyt a víg élet a pozsonyi Pilvaxban évtizedeken át, miközben egyik erkölcsbiró a másik után mennydörögte mázsás átkait a romlásnak indult erkölcsökre. Csakhogy ez az ifjúság, mely békés napjait háborúnak is beillő riadalmak és zajosságok nélkül talán el sem tudta képzelni, hirtelen megkomolyodott és emberré vált az idők komolyra való fordulásával. A negyvenes évek hirhedt pozsonyi és pesti tüntetéseit, a megyefőnökök, pecsovicsok ellen való ostromokat mind ő rendezte s a márczius 15-iki események szóba sem jöhettek volna az ő közreműködése nélkül. A rendi alkotmány megszünésével Pozsonyban semmi keresnivalója nem volt többé a jurátusnak. A hires szervezetet az új viszonyok lassanként átalakították, lassanként a név is kiment használatból, viselői pedig beállottak az újonnan alakított honvédcsapatokba és karddal, fegyverrel szolgálták a szabadság ügyét. Ekkor szünt meg igazában a Hollingerkávéház is, vagyis ekkor vedlett át spiszbürgerek tanyájává, nagyszabású csatazajban és juratus vigalmakban eltöltött viharos esztendők után.

HEGYTETŐN.

Valamikor —
Viráglátó ifjúságom idejében
Álltam egyszer
Itt, e hegynek tetejében.

Alánéztem
A zegzúgos roppant tégla-rengetegre . . .
A házakra,
Az utczákra és terekre.

Néztem, néztem . . .
S a szememben minden olyan derűs, szép volt
Mintegy ékes
Titánmivű kép . . . *csak kép* volt.

Nem szállt hozzám,
Csak a jövő fénye, dala, álma onnan.
Szivem kinyílt . . .
Reggel volt s én ifjú voltam.

. . . Évek multak.
Világlató férfikorom delelőjén
Imhol, újra
Itt állok a hegy tetőjén.

S hogy lenézek:
Oh, de másnak látom mostan azt a képet.
Nem csak kép már:
Házak, utczák, terek *élnek*.

És beszélnek . . .
Mind a multról és mind faggat és mind kérdez:
— Emlékszel-e?!
— Fény . . . dal . . . álom . . . — oh, mivé lesz?!

És beszélnek . . .
Ez kaczagva, az zokogva, más közönynyel.
Szivem szorúl
S megtelik a szemem könynyel.

Felrezzenek
Valami bús-mélán zengő harangszóra.
— Hátam mögött
Hajlik a nap nyugovóra . . .

Lampérth Géza.

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1925 május 28-iki számához. (14.)

Táborozó cserkészek.

MAGYAR KASTÉLYOK — KISTAPOLCSÁNY

A megszállt Felvidék egyik gyöngye, *József* főherceg birtokában volt mindaddig, amig Massaryk elnök le nem foglalta — sajátmagának. Azóta, különösen nyáron, nagyszámu palotaőröktől és prágai futároktól hangos a kistapolcsányi kastély s régi Rákóczi-őrtornyán cseh zászlót lenget a szél.

A Zsitva-völgye fölött uralkodó kastély hatalmas homlokzatával ellátszik egészen *Aranyosmaróthig*. Széles, boltives folyosóján sokezerre menő Rákóczi-korabeli trofeum van s azonkivül a 38 ezer holdas rengeteg-erdőben elejtett szarvasok csodálatos aganes-példányai. A kápolnában egy többszázéves festmény látható, amely II. Rákóczi Ferenc nagy-

József főherceg elorozott kastélya. Itt nyaral állandóan Massaryk.

A kastély főlépcsője.
Rákóczi fejedelem és Bercsényi Miklós gróf fővezér vadásztrofeái diszitik az előcsarnokot.

A kastély ebédlője.
A hatvanszemélyes ezüstterítéket a csehek szétosztották maguk között.

nénjét, *Rákóczy* Lászlóné grófnét ábrázolja a halottas ágyon. A néphagyomány ereklyévé avatta a képet s július 19-én messzeföldről zarándokolnak hozzá, mint valami csodatevő szenthez.

A rendkivüli izléssel és gazdagsággal berendezett kastély azelőtt legkedvesebb otthona volt József főhercegnek. Hatalmas parkja fokonkint megyen át a régi Magyarország legnagyobb vadászterületébe, amelyben azelőtt őzek, dámvadak, mufflonok és más erdei vadak éltek csapatostul. A parknak különben három tava is van s két patak szeli át.

A kastély mükincseit elszámlálni, ilyen rövidre szabott helyen, szinte képtelenség. Itt van *Keglevich* Péter báró páncélja a mohácsi vész idejéből, *Napoleon* asztala, melyet a győri csata után Keglevichéknek ajándékozott, sok csatákon meghurcolt zászlók s 40 ezer kötetes könyvtár, számos becses unikummal.

Henrik herceg II. Vilmos német császár öccse és József kir. herceg vadászaton a kistapolcsányi erdőben.

Mindez a csehek prédája lett *egyelőre*. A kastélynak külön két muzeumterme is volt azelőtt, szinte föl sem becsülhető értékü kincsekkel. Ezeket a csehek alaposan megdézsmálták. Az eltünt tárgyak között vannak:

I. Ferenc József király nászajándéka unokájának, *Auguszta* főhercegnő történelmi értékü, vertezüstből készült hatvanszemélyes asztaldísze, aranyozott tálak, tálcák, tányérok és evőeszközök, melyek sulya másfélmázsára tehető. Széthordták a főhercegtől elejtett csodaszép őz- és szarvasagancsokat is, mintegy háromezer darabot.

A fejedelmi vadászbirtokot a Rákócziak kipusztulása után *II. József* császártól a *Wimpfen*-grófi család kapta donációba. Vétel utján a *Keglevichek* birtokába jutott, akiktől 1890-ben királyunk öccse, *Károly Lajos* főherceg vásárolta meg. Hat évvel rá a birtok ujból eladóvá vált s

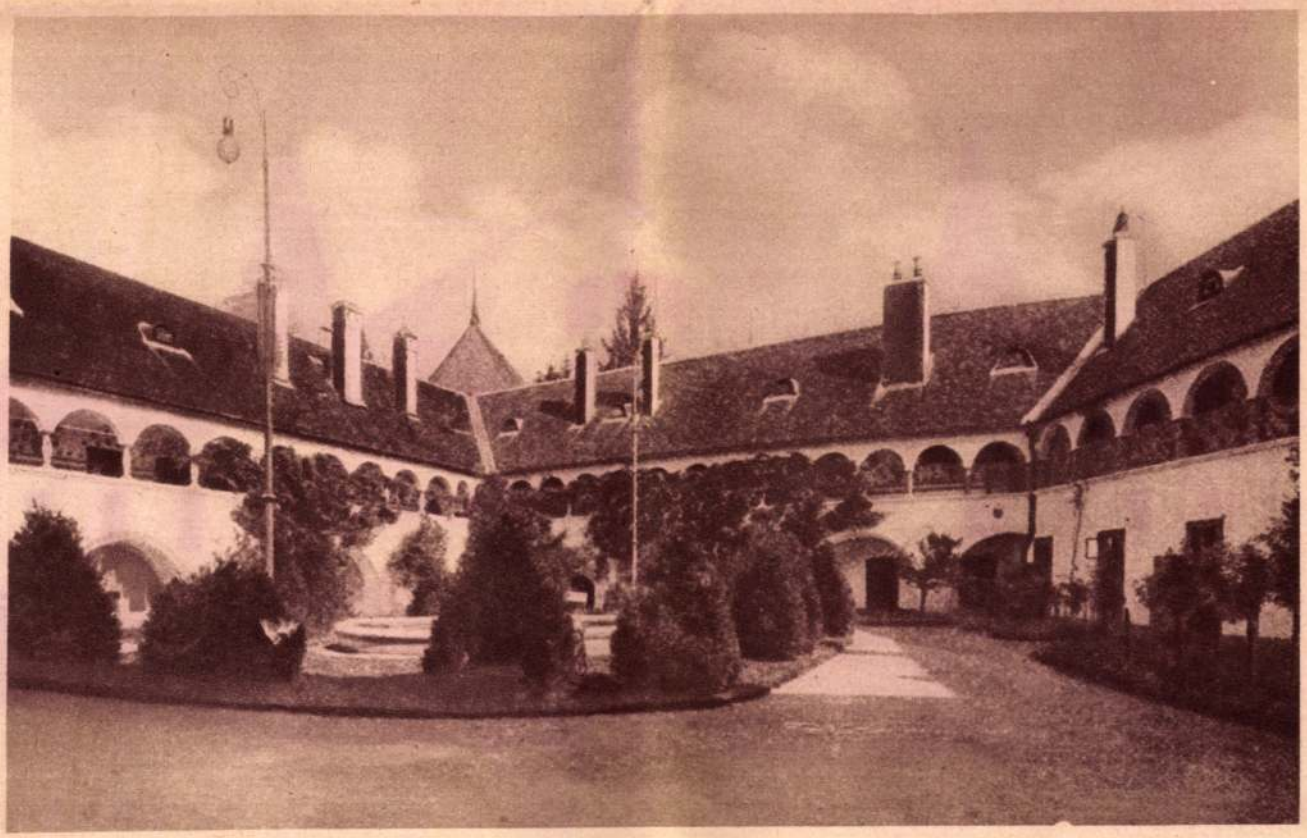

A kastély Rákóczi-udvara.

József kir. herceg nemrég restauráltatta Rákóczi udvarházát, Massaryk azonban tönkretette a történelmi emléket: második emeletet épittetett vendégszobák és testőrlaktanya céljaira.

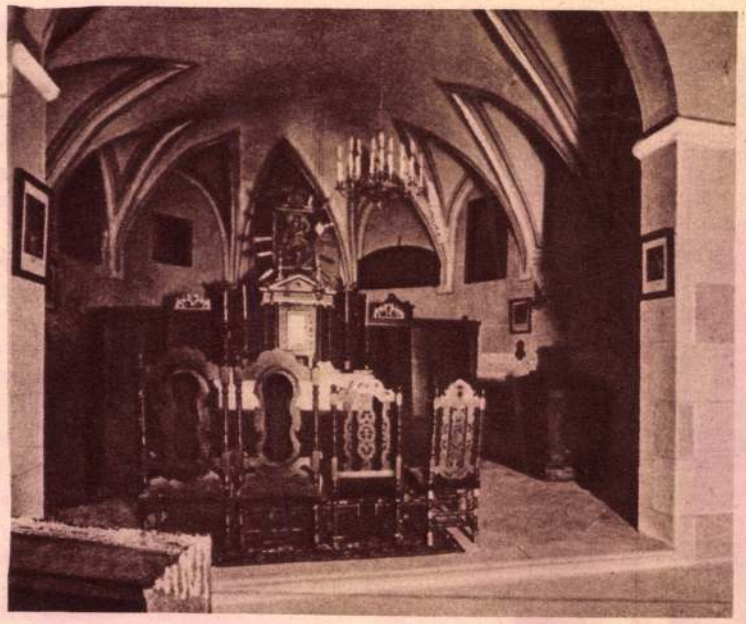

A kastély kápolnája, egykor II. Rákóczi Ferenc őrtornya volt.

ekkor néhai *József* főherceg a fia számára vásárolta meg és pedig magánvagyonából, a fejérmegyei Brunswick-féle uradalom eladása utján. A csehek tehát legalább is sulyosan tévedtek, mikor Kisapolcsányt mint Habsburg-vagyont foglalták le.

Rákóczi fejedelem »Fülemüle« nevü hirlövő bronzágyuja, amelyet elvittek a prágai muzeumba

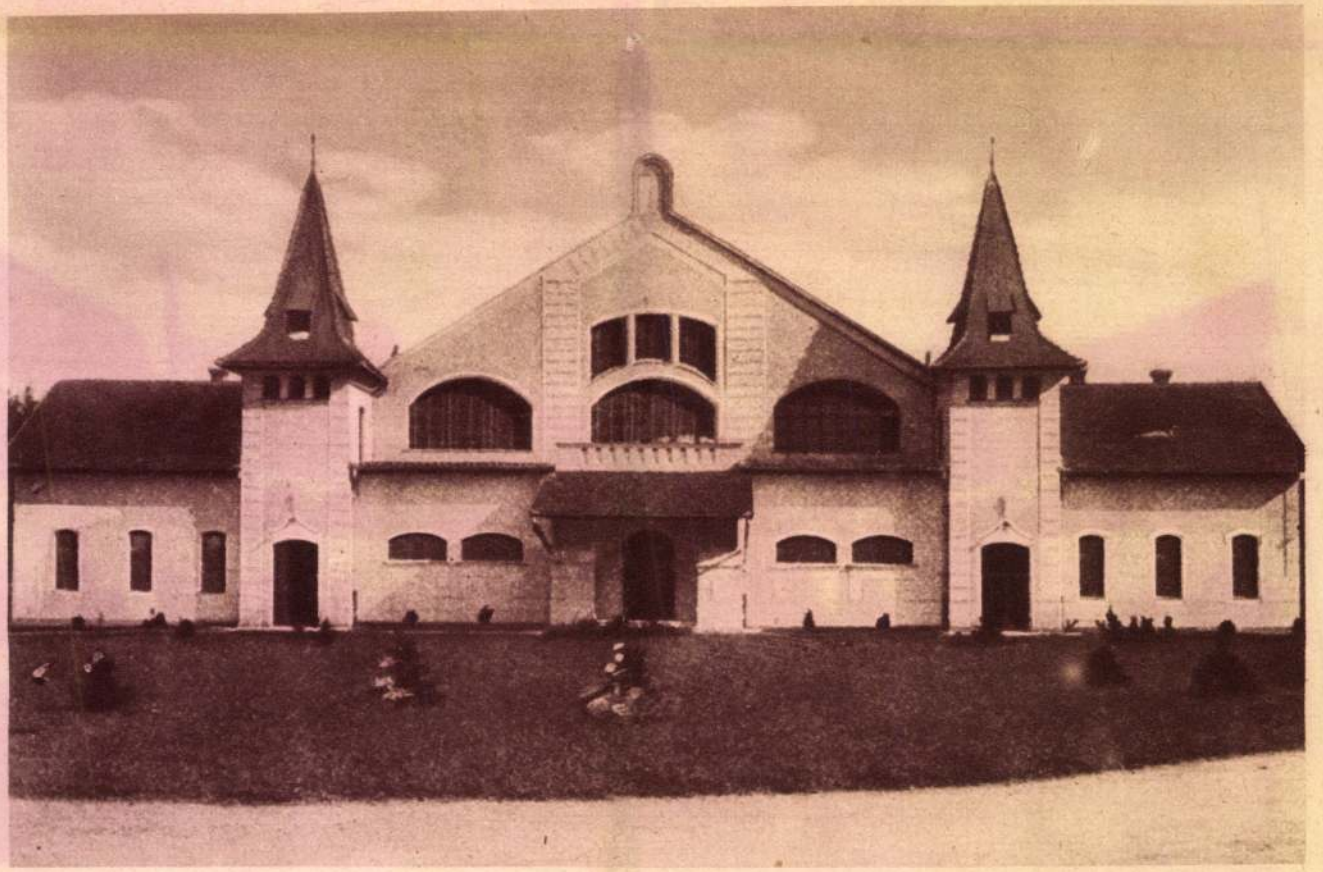

A lovarda homlokzata.
Massaryk esős időben itt galoppozik cseh lovastestőreivel.

Kistapolcsányi Erzsébet

Bariffy Erzsébet rava-
tali képe

Gerevich - Genthon
A magy. tört. képes könyve
Bpest. 1935

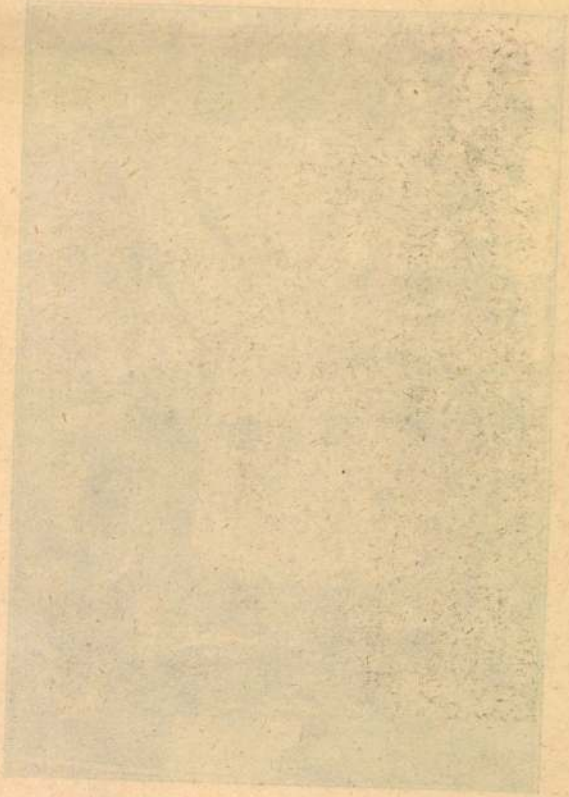

Kistapolcsányi vár

udvara

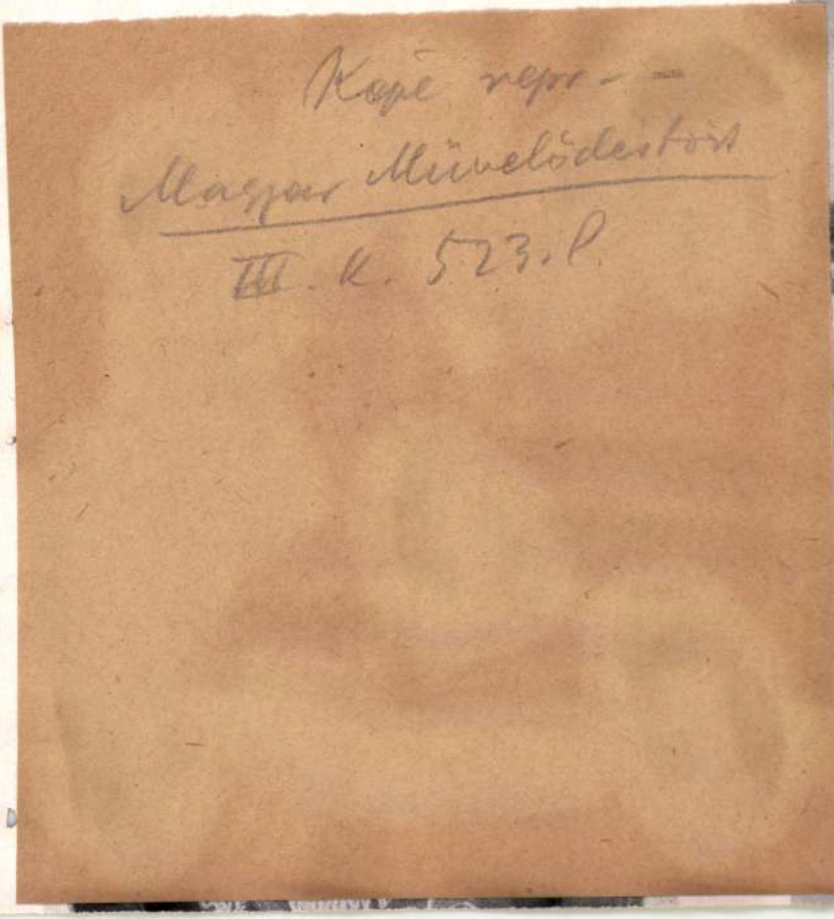

Kistapolcsány vár

Barsvm

l.

Hadtört. Közl

1914. 599. l.

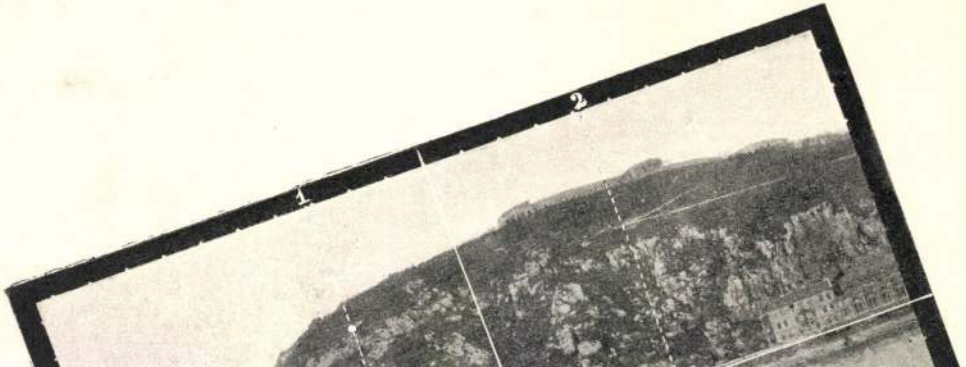
1
2

Kistarcsai rk. templom

(Pest vm)

A régi templom falai 1721-ben még állottak, sekrestyéje, kerítése romokban hevert.

E templom romjain épült 1880-ban a jelenlegi igény-telen templom.

Chobotvác 223, 224.

l.

Németalföldi festő 1480 körül: Krisztus - fej: Fa, tempera 50 × 42 cm.

Mazzaghy II. 478. szám

Kiskelegdi István

az alábbi pályázaton 3oooo forintos megvételben részesült 46.sz. pályamű egyik az erzője.

Bakos Béla: Gyógyfürdőszállók és gyógyfürdők tervpályázata, 197o. - Magyar Építőművészet, 197o.6.sz. 7-14.l.

M.D.K.

Kistelegdi István épitész

A Hóviz-tófürdő tervpályázaton 45oo Ft-os költségmegtérítésben részsült

Társtervező: Csete György- Jankovics Tibor- Bachmann Zoltán- Pusztaszeri Péter

Magyar Építőművészet 196(/2. 2-5.l.

Kistelegdi István

... reprezentatív kiállítású könyv... hagyta el nemrég a nyomdát. Címe: Ősi szivárvány. Pécsi festők, szobrászor, építészek, írók, költők alkotói összefogásának eredménye a kötet, amely a kommunista ifjúsági mozgalom születésének 50. évfordulójára készült. Munkatársai között találjuk a siklósi Symposion fiatal képzőműészeit..., a fiatal pécsi építészeket (Bachman Zoltán, Csaba Gyula, Fortvingler László, Jankovics Tibor, Kistelegdi István)...

A Jelenkor krónikája. Ősi szivárvány. Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 414. l.

Kisteleki István.

A pétfürdői képzőművészeti szabadiskola tagja. Rajzaa kiállításukon szerepelt.

Péti Munkás, 1952. März. 15.

Kistelegdi István, építész 1) Folytatás

Lachmann Zoltán – Kistelegdi István – Csabai Gyula: Református templom, Szamoskér, 1975.

(részl. repr.)

Magyar Építőművészet, 1984. 1. (Címlapon).

Kistelegdi István, építész 2. folytatás

Bachmann Zoltán – Kistelegdi István – Csaba Gyula:
Református templom, Szamoskér.

12. Bachmann Zoltán—Kistelegdi István—Csaba Gyula: Református templom, Szamoskér

12

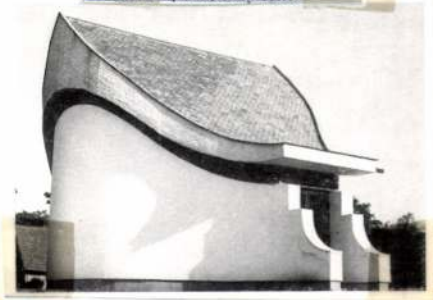

Magyar Építőművészet, 1984. 1. 33-old.

Kistelegdi István építész 14 3 Folytatás

14. Kistelegdi István: Ravatalozó, Siklós 1978

Magyar Építőművészet, 1984. 1. 33-old

1

2

3

4

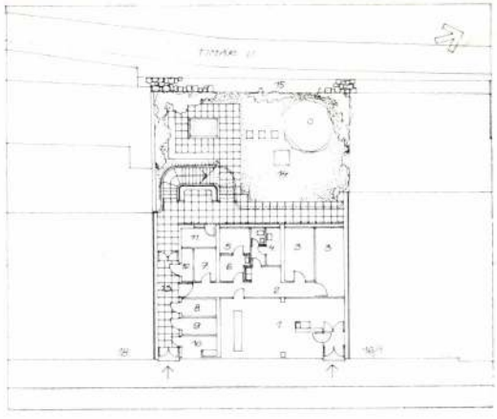

5

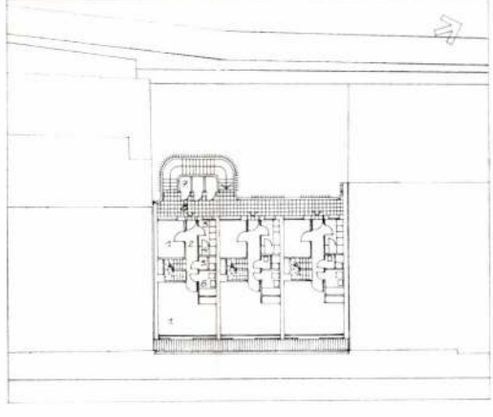

6

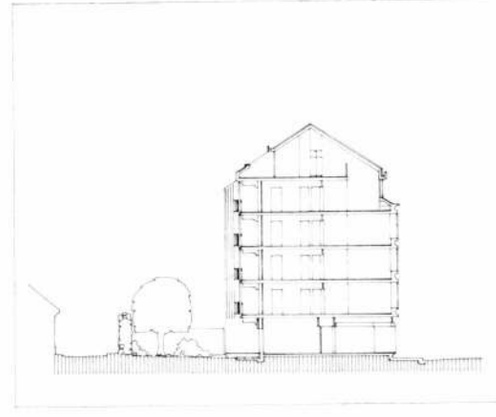

Felsőmalom utca, foghíj beépítés, Pécs

Építész: Kistelegdi István (PÉCSITERV)

Munkatársak: Ifjúsági iroda építészei; statikus: Várnagy Péter; fűtés: Bácskai Lajosné; víz, csatorna, gáz: Bakos Jenőné; villamos: Kemény Gyula; kert: Bőjte Tibor; közmű: Pallos Péter; beruházó: Pécs, Városi Tanács Tervosztálya; kivitelező: Mecseki Szénbányák Építési Üzeme; építésvezető: Szabó János; fotó: Panyik István, Lantos Miklós

A Pécs történeti belvárosát keletről határoló Felsőmalom utcában, zártsorú beépítés egyik telkére épült be foghíjszerűen a 12 lakásos lakóépület. A tervezést megelőzően a telken földszintes, rossz állagú és különösebb értéket nem jelentő épületek állottak az utca felé és az udvaron egyaránt. Az adott történelmi városszerkezet, a történeti városfal közelsége, a környező zártsorú beépítés városképi arculata, homlokzati megjelenése és párkánymagasságai, a telek szűkössége és az aránylag nagy lakásszám ellentmondása — meghatározó és befolyásoló tényezői voltak a tervezési munkának, bár a felsorolás nem is teljes.

A földszintes épületek lebontása által kiszabadult a történeti városfal és az épület és fal között kis udvar alakult ki. A földszinten a déli oldalon átmenő kapualjon át közelíthetők meg a lakások és az üzlet gazdasági bejárata. A lakásfunkciók egy belső kapuval szeparálhatók a kapualjban. Az üzlet bejárata az utcáról nyílik, a ház északi végén, mintegy ellentpontjaként a kapualji bejáratnak.

A három emeleten át — szintenként három lakással — 2 szobás nagyságrendű lakások helyezkednek el. A magastetős tömegformálás kínálta a lehetőséget a tetőtéri szint beépítésére, hasznosítására. A teljes légtér a kétszintes lakás kialakításával épülhetett be optimálisan s így mind alaprajzi, mind térképzési szempontból igényesebb, differenciáltabb megoldás, lakásfajta születhetett. Hasonlóan a többi szinthez a tetőtérben is három lakás készült 1 szoba, 2 félszobás—galériás kivitelben.

Az épület hagyományos, téglafalas felmenő szerkezettel, vb. gerendás alapozással (rossz,

KISTELEGDI ISTVÁN

Magyar Építőművészet 1981/5

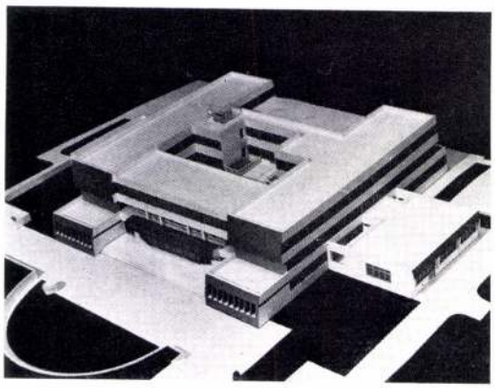

4

5

6

7

8

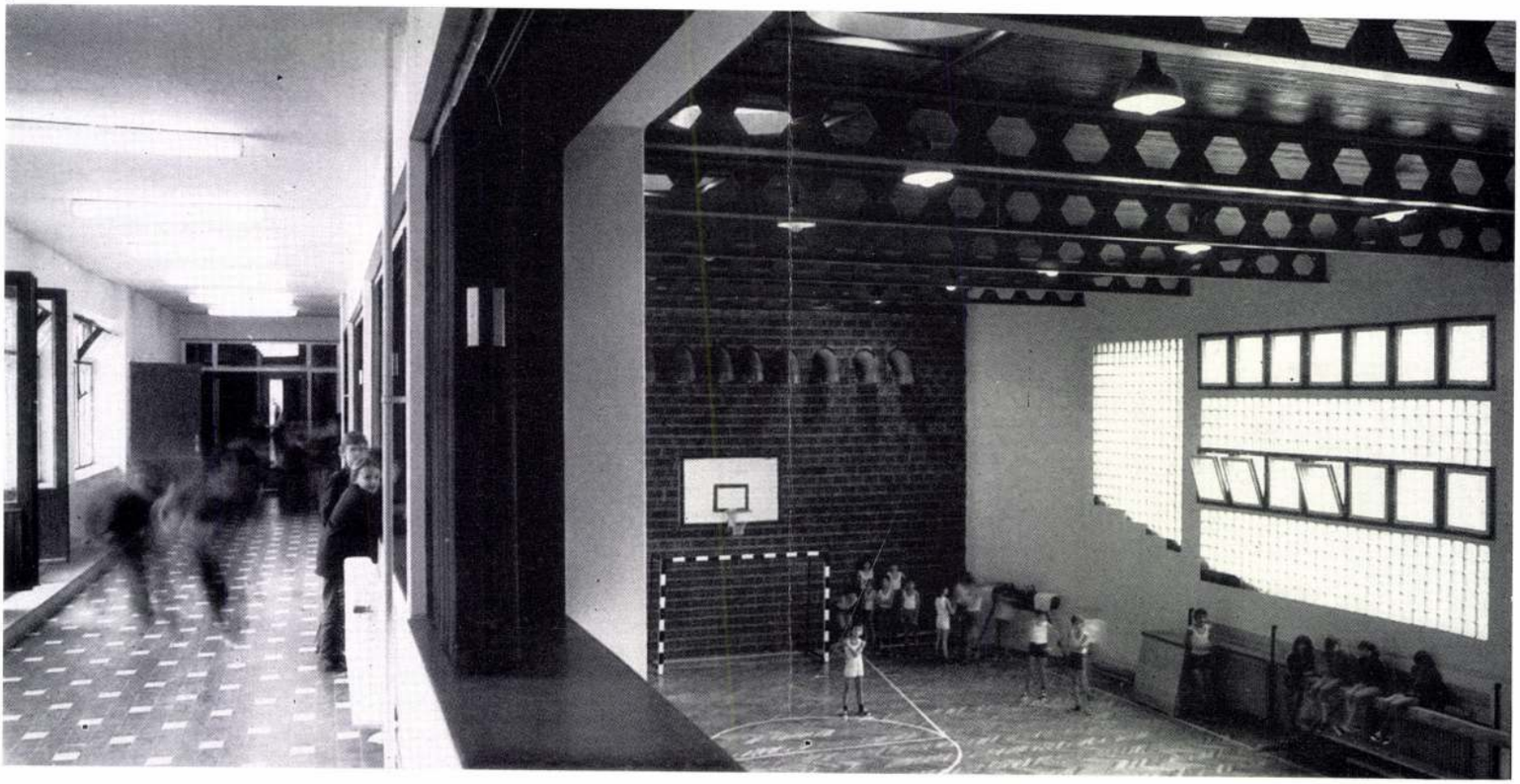

7

1. Felsőmalom utcai homlokzat
2. Tetőtéri lakás nappali szobája
3. Helyszínrajz
4. Földszinti alaprajz
   1. Üzlettér 2. Közlekedő 3. Raktár 4. Szociális blokk 5. Raktár 6. Iroda 7. Göngyöleg 8. Kazán 9. Olajtároló 10. Gyermekkocsitároló 11. Lomtároló 12. Szeméttároló 13. Kapualj 14. Udvar 15. Történeti városfal
5. Általános emeleti alaprajz
   1. Szoba 2. Előszoba 3. Konyha 4. Kamra 5. W. C. 6. Fürdőszoba 7. Olajtároló 8. Függőfolyosó
6. Metszet
7. Tetőtéri lakás belső
8. Udvari homlokzat részlete

8

1. Façade donnant sur la rue Felsőmalom
2. Séjour d'un appartement dans l'espace de toiture
3. Plan de situation
4. Plan du rez-de-chaussée
   1. Espace du magasin 2. Dégagement 3. Dépôt 4. Bloc social 5. Dépôt 6. Bureau 7. Emballage 8. Chaudière 9. Réservoir d'huile 10. Voitures d'entfants 11. Débarras 12. Déchets 13. Porte cochère 14. Cour 15. Mur de la ville historique
5. Plan général d'un étage
   1. Salle de bain 2. Antichambre 3. Cuisine 4. Dépense 5. Toilette 6. Salle de bain 7. Dépôt d'huile 8. Corridor suspendu
6. Coupe
7. Intérieur d'un appartement aménagé dans l'espace de la toiture
8. Détail de la façade donnant sur la cour

töltéses talajviszonyok miatt) és előregyártott vb. pallófödémmel készült. Belső válaszfal, padló és falburkolási és felületképzési technológiái szintén hagyományosak.

A foghíjbeépítéseknek jellegzetesen két arca, illetve homlokzata van szinte minden esetben. A Felsőmalom utcai városkép a déli szakaszán, az érintett foghíjtól délre az 50-es, 60-as években felújított homlokzatú épületekből áll. Ezek nem tükrözik már az előéletüket csak a magastetős formálásban architekturális vonatkozásban jellegtelen, „modernizált" képet adnak. Viszont az utca felső, északi szakaszán nagyon karakteres, a belváros egyik legszebb vonalvezetésű és utcaképi megjelenésű városszervezési egysége jelenik meg. Valamikor ezen az utcán sok tímár-ház állott, karakteres bőrszárító padlástérrel, tetőformával. Ma ennek egyik képviselője a Felsőmalom utca 9. számú műemlék épület.

A foghíjbeépítés tömegformálását az előbbiekben jelzett történeti hatás befolyásolta, a tetőtér tömege visszahúzott, bontott megjelenítésében. Ez adta a lehetőséget a főpárkány alacsonyabb szinten való tartására és a belső térképzés realizálására. A nyugati, udvari oldalon a tetőtérbe bevágott teraszok kialakítása a funkcionális hasznosságon túlmenően szerves tömegformálási eszköz, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik.

Az utcai homlokzat zárt falába bevágott, függőleges, nyújtottabb arányokat tükröző ablakrendszer megjelenésével próbálja az utcaképbe való szerves illeszkedés gondolatát szolgálni. Az ablaksávok minimálisan tagozottak a szemöldök és könyöklők vonalában, a földszint feletti elválasztó és főpárkány hangsúlyozott vonalvezetésű. A földszinten elhelyezkedő üzletfunkció új eleme a zártsorú, csak kapukkal felnyíló lakóépületből álló utcaképnek. A földszinti homogén üvegportál egyrészt jelzi a mögöttes funkciót, másrészt az épület két szélén levő bejáratok között egy, a lakásoktól karakteresen elváló lábazatot ad.

K. I.

8

Hollókő, rk. templomának műemléki helyreállítása

(Gondolatok Hollókő népi építészeti együttesének védelméről)

Építész—belsőépítész: Dr. Komjáthyné Kremnicsán Ilona (OMF)

Statikus: Vándor András; elektromos: Gléz Dezső; kivitelező: az Országos Műemléki Felügyelőség Egri Építésvezetősége, építésvezető: Négyessy Zoltán; brigádvezető: Szabó Vilmos (a berendezést Muka István készítette); tervezés éve: 1975; kivitelezés éve: 1977—79; helyreállítási költség: 1 266 200,— Ft.

Hálás feladatnak tűnhet minden szakember és az emléket ismerők, megismerők számára egy-egy kisebb emlék, illetve templom helyreállítása, az ezzel kapcsolatos építészeti feladatok ellátása. Mi, a műemlékvédelem területén dolgozók gyakorlatból tudjuk, hogy a feladatok nehézségét, a megoldások milyenségét léptékük, „nagyságuk" csak kis részben határozza meg.

A hollókői rk. templom helyreállítása a fenti megállapítás jó példája. Talán túlzás nélkül mondható, hogy mind helyreállításaink sora, mind gyakorlata egy, az ügyhöz méltó példával gyarapodott.

A templom helyreállításának ismertetése előtt érdemes áttekinteni az Országos Műemléki Felügyelőség által végzett munkákat, hiszen e helyreállítás is a védett együttesben folytatott műemlékvédő tevékenységhez kötődik.

Az 1968-ban készített műemléki rendezési terv (a tervet *Mendele Ferenc*, munkatárs: *Komjáthy Attila* készítette) helytálló értékét bizonyítja a helyreállított épületek sora. A terv azon célkitűzése, hogy a település középületeinek egy részét itt helyezzék el, helyesnek bizonyult és segítette az ó- és újfalu együttélését azon túl, hogy ezzel is bővíthető volt a mai, élő funkció adásával a „védett" házak köre. Ebben a programban valósult meg:

A *Kossuth u. 76. sz.* ház postahivatallá történő átalakítása az ó-falu szigetének keleti végén kialakult centrum, jeles hely egyik új,

KISTELEGDI István epiten

A kereszténység egy a többi vallás közül

Pluralizmus és tolerancia

Mindenki által ismert a teológia szó jelentése: Theos-logos = Istenről szóló tan, beszéd. Istenről sokféleképpen lehet beszélni. Ezt mutatják a legkülönfélébb megnyilatkozások. Azokat a beszédeket, amelyek a hit fényében szólnak Istenről – teológiának mondjuk a szorosabb értelemben.

A vallási megnyilvánulásokban mindig felfedezhető valamilyen teológia, – *mögöttes eszmerendszer*. Ez korántsem jelenti azt, hogy ez az úgynevezett mögöttes eszmerendszer megelőzné a vallási megnyilvánulást. Sőt, a vallásos gyakorlat előzi meg a tudományos reflexiót. Így is mondhatnánk, hogy *a teológia rendszeres reflexió a vallásos tapasztalatra, arra a valóságra, amely aztán még ezt a tapasztalatot is meghaladja.*

Tudományos rendszer

A teológia most aztán úgy áll előttünk, mint *egy tudományos rendszer*, amely a túllévőre irányul, de ugyanakkor ezt a túllévőt mindig közelhozó, értelemhez szabó (alakító) cselekedet – *gyakorlat*. Mindhogy a teológia értelemhez alakító cselekedet – ezért megértési horizontja változik, ahogyan az emberi gondolkodás fejlődése is alakul. A teológia nem merev, hanem dinamikus tudomány, amely az egész emberi életet képes megoldani, az éppen adott körülmények között. Minthogy az éppen adott körülmények között fejti ki tanítását, azért *aktuális tudomány*. Aktualitásának az eszköze a szellemi horizont egyrészt, másrészt pedig a szellemi kultúrkincs, ahova az emberiség eddig eljutott.

A teológiának pont ebből a tulajdonságából adódik az a *kihívás*, amely a vallási, kultúrális, gazdasági, tudományos, politikai szférából éri. Az egyes teológusok szerint, hogy hogyan értelmezik ezeket a kihívásokat, úgy határozzák meg a teológia feladatát. Pl. ha a teológusok úgy látják, hogy ma a *szekularizáció* a veszély, amely felrúgja a hagyományos erkölcsi értékeket és félreteszi a vallás tradicionális kifejezéseit – akkor a fő teológiai feladat ezek újraaktualizálása lesz. Ahol a *gazdasági, szociális, faji elnyomás* van előtérben, ott a teológia homlokterébe ezek legyőzése kerül. (ld. Felszab. teol). Ahol az *elidegenedés* a probléma, ott a teolgóia azon dolgozik, hogy miként lehet visszaadni az embernek azokat az értékeket, amelyektől eltávolodott, vagy elveszett. A teológiának ez a törekvése aztán itt kapcsolódik a művészethez is. (Pl. Van Gogh festészete miért nagy? Fest egy széket egy cipővel, napraforgót, stb. Tehát hétköznapi elemeket, – amelyek mind itt vannak a közelünkben –, de nem vesszük észre, mert eltávolodtunk tőlük. A festő azt akarja visszaadni, ami úgyis a miénk – ezért nagy az ő művészete.)

A teológia ilyen felfogásban *művészet* is – mert minden más tudománynál inkább akarja visszaadni az embernek azt, ami úgyis az övé. Ha ezt nem tudja megtenni, mert akadályozzák, mint pl. a különböző diktatúrákban (ld. Magyarország 40 éve), akkor legalább felhívja a figyelmet az emberben és az emberen kívüli értékekre.

A teológia maga közvetít

A különböző vallási tapasztalatok és ennek nyomán különböző vallási gyakorlatok létezhetnek egymás mellett, amelyek különböző korokban, más és más megértési horizonton fejlődtek ki. A közös bennük az, hogy mindegyik az Isten és ember kapcsolatát kívánja „érthetővé" tenni. Így nem kétséges, hogy a *kulturális, szellemi pluralizmus, pluralizmust eredményez a teológiában* is. Karl Rahner írja: Eddig a tomizmus, transzcendens filozófia, fenomenológia, egzisztencializmus, analítikus filozófia mind elfogadott módszer volt, hogy közvetítsen a kultúra és a teológiai reflexió között. Ma nincs ilyen egyértelmű közvetítő – mert, ha az egyik „módszert" használjuk, a másik már valami módon megkérdőjelez – és a vélt biztonság vagy garancia nem alakul ki.

A teológia számára az ilyenfajta *pluralizmus* kettőt jelent. Egyrészt: nem teremthető meg az a szintézis a kultúra és a teológia között, ami a középkorban létezett. Akik úgy gondolják, hogy ez ismét visszatér, szerintem tévednek. A kultúra pluralizmusa önmagában hátráltatja egy ilyen szintézis kialakulását. Másrészt: a teológia nem sajátít ki magának egyetlen ilyen vagy olyan filozófiát sem, amely kapcsolat lenne a hit és értelem között. Illetve nem nevez ki egyetlen létező gondolatrendszert sem hivatalos filozófiának. Ehelyett a teológia maga vállalkozik arra, hogy *saját maga közvetítsen* a különböző filozófiák és a pluralisztikus teológiák között. Így is mondhatnánk, hogy szűkebb értelemben a teológia azt keresi, hogy *miként fejezheti ki a kereszténységet a létező pluralisztikus kultúrában.*

Kié az igazi gyűrű?

Továbbmenve ez azt is jelenti, hogy a filozófiai pluralizmuson túl – a *vallási pluralizmussal* is találkozunk. A különböző világvallások jelenléte hatással van a keresztény teológiára is.

Lessing a német drámairónak van egy története – A Bölcs Nátán –, amely jellemzi a más teológia helyzetét. Három fiú örökölt apjától egy-egy gyűrűt. A három fiú jelképezi a zsidó, az iszlám és a keresztény vallást. Mindegyik gyerek úgy gondolja, hogy egyedül ő kapta az igazi gyűrűt (a kinyilatkoztatást) apjától. Mindhárman elmennek a bíróhoz és előadják érveiket. A bíró úgy tudja, hogy a gyűrűnek mágikus ereje van, amely befolyásolja tulajdonosának életét. A fiúk közül azonban egyik sem tud felmutatni olyan életvitelt – a szeretetnek azt a megnyilatkozását, amely arra engedne következtetni, hogy tulajdonában van az igazi gyűrű. A bíró arra a meggyőződésre jut, hogy esetleg egyiknél sincs az igazi gyűrű, vagy csak majd a jövőben derül ki – aszerint, hogy kinek az életében mutatkozik meg a gyűrű ereje. Lessing álláspontja rejtélyes – egyrészt egyik vallás sem állíthatja, hogy övé a gyűrű – illetve a gyakorlat mutatja meg – a mindennapi élet gyakorlata.

A történet kihívás számunkra – és egyre inkább az, mert tudatában vagyunk annak, hogy *a kereszténység egy a többi vallás között.* Nem csak az iszlám, a judaizmus, hanem ott van a buddhizmus, konfucionizmus stb.stb. és mindegyik hasonló igénnyel, látásmóddal. Ezek mind kihívások a kereszténységgel szemben, mégpedig pluralista kihívások, amelyek arra késztetik a kereszténységet, hogy még markánsabban és világosabban fogalmazza meg keresztény szempontból fontosságát, jelentését, egyetemességét, nem elszigetelten, hanem a más vallások viszonyában is.

A modernitás jellemzi nem csak a pluralizmusnak a felismerése a különféle gondolatrendszerekben, hanem a *növekvő realizmusa annak, hogy mit jelent a világ egysége.* Gazdasági rendszerek csoportokat, nemzeteket kapcsolnak össze. A népességnövekedés – technikai fejlődés szól bele a hagyományos természetes ökoszisztémába.

Ma már senki sem sziget

A nemzetek, népek nem csak gazdaságilag, hanem környezetvédelmi szempontból is függnek egymástól. Minden ember így függővé válik a másiktól nemcsak az említettekkel kapcsolatban, hanem pl. az emberi jogok vonalán, amely aztán kiterjed fajra, nemre, egyénre és ezen túl az ún. „közös emberiségre" – így aztán a világ egyre kisebb lesz az ilyenfajta „kommunikáció" által.

A teológia feladata kettős: *komolyan kell vennie a pluralizmust* és ugyanakkor *kifejteni a kereszténység sajátosságát* anélkül, hogy bezárná, vagy redukálná egy elszigetelt nyelvi formában – amely nem veszi figyelembe a másik vallásokat és az emberiség globális helyzetét.

A politikában hasonló a helyzet mint a vázolt előző gondolatmenetben. Egy sokszínű világban élünk, amelyben globális és helyi problémák egyaránt jelen vannak, átszövik egymást. „Ma már senki sem sziget" – egyaránt érintenek bennünket távoli és közeli események. Ezeknek az eseményeknek értelmezése – beépítése a sajátos körülmények közé ma mindenki feladata. A nagy kérdés az, hogy egy pl. mindenkire érvényes intézkedést, hogyan lehet úgy foganatosítani, hogy közben ne szűnjön meg az egyéni érték. *Hogyan lehet elkerülni a totalitarizmust* akkor, amikor a *globális természet* egységes intézkedéseket követel? Ezeknek a feladatoknak a megoldása roppant ismeretanyagot követel meg, mégpedig azért, hogy az adott kérdést minden előítélet nélkül lehessen megközelíteni. A másik fél megismerése elengedhetetlen feladat. *Ez a megismerés csak párbeszéd útján valósulhat meg.* A párbeszéd az a módszer, amelyben feltárulnak az egységes gondokban jelenlevő egyedi (pluralista) adottságok. Ma már sokkal nagyobb kárt okoz egy hódító politika egy ráerőszakolt diktatúra bármelyik népre. Ma a hódítás és erőszak már annak sem hasznos, aki leigáz. Ez vetíti előre a párbeszéd fontosságát – amely csak a másik felé való nyitottságban valósulhat meg. A legjobb megoldás közös keresése veti fel a tolerancia kérdését, ami alatt azt az előzetes bizalmat értjük, amelyet megadunk annak, akivel kapcsolatban vagyunk.

Megelőlegezett bizalom

A tolerancia az a *megelőlegezett bizalom*, amellyel megismerjük a másik fél álláspontját és a lehető legjobb szándékkal tárjuk fel saját meglátásunkat is. A nézőpontok találkozása – ütköztetése alakítja ki a közös álláspontot, amelyben kell, hogy előnyt kapjanak azok a megoldások, amelyek mindenki javát szolgálják.

A tolerancia azoknak az erénye, akik nem önző módon keresik minden ember javát. Ez egyfajta türelmes magatartás. Ilyen politikusokra, vezető emberekre van szükség mindenütt – akiknek magatartásából felismerhető, hogy az ő ujjukon a mágikus gyűrű.

Wolf Gyula

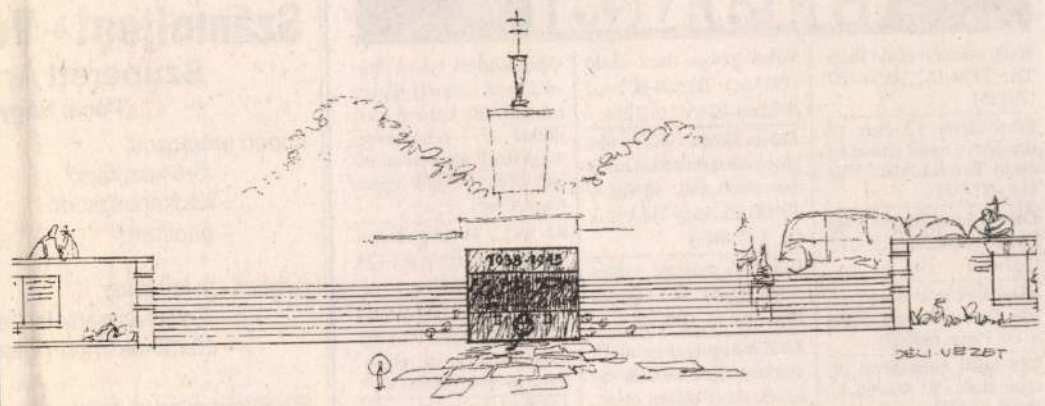

Elhunytak – valahol pécsi polgárok

Emlékhelyet – Pécsett!

Hetente megjelenik egy szomorú névsor, s mellette fotón kicsi és még kisebb települések emlékművei, ahol kiegészítették az I. világháborús hősi halottak névsorát II. világháborús hősökkel, áldozatokkal és 44 után elhurcoltakkal. Városunk ezzel még mindig adós.

A Városszépítő és Városvédő Egyesület tíz éve mozgalmat indított, ahol még csak áldozatokról lehetett szó, de lekerült a Városi és Népfront programról. 1989-ben már terv is készült, de elégnek tartották a temetői megemlékezést.

Most már a Városvédő Egyesülettel karöltve a Honvéd Hagyományőrző egyesület magáévá tette az Országos Műemlékvédelmi Hivatal jóváhagyásával a Széchenyi téren elhelyezendő emlékművet, maga mellett tudva a Megyei Hadkiegészítő Parancsnokságot, a Szigetvári Zrínyi Tüzérdandár Parancsnokságot és a Határőr területi Parancsnokságot.

Pécs város Polgármesteri Hivatala az emlékmű igényével egyetértett és a II. világháborús veszteség névsorának gyűjtéséhez kijelölte az alábbi helyeket:

Városháza, földszint, Kossuth téri ügyfélszolgálat, Apáczai Csere János Nevelési Központ aulája, Szigeti úti Adóhivatal portája, Komjáth Aladár úti Munkaügyi Központ porta.

Levéltári segítséggel készült a mellékelt kérdőiv, melyeket az urnák mellett lehet átvenni és kitöltés után ott bedobni. Kérjük csak azoknak a bejelentését, kik bevonulásukkor Pécsett laktak. Szeretnénk remélni, hogy az emlékmű mielőbbi helykijelölésénél és alapkő letételénél egy megközelítően pontos névsor egy réz urnában elhelyezhető lesz.

Az emlékmű alapítvány szervezés alatt áll, s az adományok csekkszámát a napilap és a rádió-televízió közölni fogja.

Kérjük Pécs polgárait a II. világháborús emlékmű megvalósításának eszmei és anyagi támogatására. **Felcser László**

Az 1938. október 1. és 1955. december 31. között katonai események, munkaszolgálat során vagy hadifogságban, kényszermunkán, illetve abból származó betegség következtében meghalt, holttá nyilvánított személy

családi és utóneve: .....

családi állapota: .....

születési ideje, helye: .....

foglalkozása: .....

katonai rendfokozata: .....

apja neve: .....

anyja neve: .....

utolsó bejelentett lakáscíme: .....

katonai (munkaszolgálatos) alakulatának neve, címe és az utolsó bevonulásának időpontja: .....

.....

halálának (vélelmezett) időpontja, esetleg helye: .....

.....

Az adatokat szolgáltató neve és címe: .....

.....

Az adatokat szolgáltató rokonsági kapcsolata: .....

A halálozással kapcsolatos esetleges irat, levél kelte és írója: .....

.....

Inakit elcsábították

A General Motors 52 éves mérnök-menedzsere, José Ignacio „Inaki" Lopez de Arriortua közölte, hogy faképnél hagyja munkáltatóját, a világ első számú autógyártóját, a GM-et és a Volkswagenhez pártol. A General Motors vezetői lakásán keresték fel a Nagy Inkvizítornak becézett beszerzési igazgatót és próbálták maradásra bírni. A tárgyalások eredményeként úgy tűnt, hogy „Inaki" marad, vasárnap azonban meglepetésszerűen bejelentették, hogy mégis átpártol a német konszernhez. Úgy hírlik, hogy a fényes karriert befutott menedzsert kirívóan magas, 5 év alatt 20 millió dollárt kitevő fizetéssel csábították át, és talán még hétfőn a felügyelőtanács elnökévé választják.

Markó Iván sikere

Markó Iványnak, a Győri Balett volt vezetőjének „Fal", valamint „Jeruzsálem fényei" című balettestjét kitörő sikerrel fogadta az izraeli közönség március 15-én, a jeruzsálemi nagyszínházban tartott előadáson.

Az Izraelben élő magyar művész előadásán jelen volt Teddy Kollek, Jeruzsálem főpolgármestere is. A politikus Magyarországról származik, nagyvázsonyi születésű.

Építész művészképző egyetemi szak?

Háromféle építész képzés létezik ma Magyarországon. A budapesti Műszaki Egyetem bocsátja ki az építészmérnököket, a műszaki főiskolák az építész üzemmérnököket, míg belső építészeket az Iparművészeti Főiskolán képeznek.

A pécsi Pollack Mihály Műszaki Főiskolán érlelődött az ötlet, amellyel főiskolai tanácsuk elé is léptek, hogy a speciális közös képzésre vállalkozó Janus Pannonius Tudományegyetemmel létrehozzák az építész művészképző egyetemi szakot. A szak azoknak szólna, akik az építész üzemmérnöki vagy építészmérnöki diplomájukat szeretnék bővíteni olyan ismeretekkel, amelyek képessé teszik őket magasfokú művészi munkára. Az okleveles építész a Magyar Építészek Kamarája és Szövetsége tagja lehetne, építészeti és művészeti tevékenységet folytathatna. Három éven át foglalkoznának elméletben és gyakorlatban is művész szintű építészeti tervezéssel, esztétikai, szerkezeti, közgazdasági, technológiai ismeretekkel.

A képzés nappali lenne, s a tervek szerint évente 20-25 hallgatót vennének föl. Ha minden fórumon elfogadják terveiket és az anyagi alap is megteremtődik, jövő ősszel kezdenék az oktatást ezen a szakon. *Kistelegdi István*, a műszaki főiskola főigazgatója a képzés személyi hátterét biztosítva látja részben a főiskola és a JPTE oktatóinak felkérésével, részben Pécs és a régió építészeti és művészeti műhelyeinek kiváló személyiségei megbízásával.

A Magyarországon hiányzó építő művészképzés terve mellett a Zalaegerszegen nemrégiben aláírt együttműködési szerződéssel is arra törekednek, hogy a főiskola kapcsolatait megerősítsék, hallgatóik nyári gyakorlataikat minél jobban biztosítsák.

A főiskola a Zalai Általános Építési Vállalkozó Részvénytársasággal többek között arról állapodott meg, hogy míg a főiskola oktatói közreműködnek a zalaegerszegi vállalat szakembereinek továbbképzésében, addig a hallgatóik mehetnek a vállalathoz gyakorlatra, ahol komoly feladatokat látják el őket.

A zalai szakemberek speciális témákban tartanak előadásokat a főiskolán, részt vesznek az államvizsgákon, lehetőséget nyújtanak kísérleti jellegű beépítésekre, bemutatják nagyobb építési, szerelési munkáikat.

Az együttműködés azért is figyelemre méltó, mert az építőipar átalakulásával kevés cég vállalkozik már a hallgatók fogadására is.

B. A.

GÉPJÁRMŰ

Nagy utánfutó eladó Ibafa. Tel.: 70/54-152, 70/54-107. (79186)

Ford Sierra 3,5 éves 1,6 benzines e.metál kitűnő áll. eladó. Tich B.boglár 85/50-106. (81485)

Ötéves korig Skodát vagy Ladát vennék. Tel.: 26-212. (535010)

Dízel háztáji kistraktor eladó. Drávapalkonya, Sallai u. 60. Pápai. (80607)

IZS lejárt műszakival olcsón eladó. T.: 46-966 13 órától. (74827)

412 Moszkvics érvényes műszakival+pótalkatrészekkel és 4 db téli Radiál gumival eladó. Érdeklődni: 34-380 telefonon. (81117)

Négyütemű Barkas kitűnő állapotban eladó Porth J. u. 8. I/5. (81121)

Volvo 244-es dízel eladó (1983-as). Tel.: 24-602 esti órákban 48-651. (81125)

120-as Skoda 1982-es sürgősen műszaki nélkül reális áron eladó. Érd.: 48-928 v. 45-751 tel., vagy Till J. u. 6. fsz. 2. (74846)

Utánfutó műszaki vizsga nélkül eladó. Érd.: Bogád Bem utca 15. (74867)

ZAZ 968 típ. jó állapotú (58 ezerkm) szgk. tartalék alkatrészekkel olcsón eladó. Tel.: 15-818. (81454)

Eladó Citroen BX 19 trd 85-ös Mazda 323 78-as karambolos Tiborc 61. Kaposi. Tel.: 30-370. (81481)

Honda Prelude 1989-es eladó. Tel.: 72/32-864 este. (74890)

Opel Kadett 1,4-es típusú 2 éves személygépkocsi, 20.000 km-rel, extrákkal felszerelve, megkímélt állapotban eladó. Tel.: 16-059 egész nap. (1965)

82 évj. Toyota Tercel 1300 eladó. Érd.: 43-134 telefon. (81759)

Karambolos BMW 524 TD és 3 éves platós ARO friss műszakival eladó. Tel.: 16-932. (80681)

126 P.Fiat 6 1/2 éves, kevés km-rel eladó. Érd.: Pécs, Bártfa u. 8. (80684)

Svájci autóvásárláshoz utitársakat keresünk. Tel.: 72/49-338. (67971)

Újszerű Simson S 51N eladó. Tel.: 29-370. (81482)

VETŐMAG-VÁSÁR
Uránvárosban a piac mellett,
A TÜKE BOLTBAN
holland-olasz-francia és hazai
zöldség-, virág-, gazdasági magvak, fűmag, dughagyma, vetőburgonya
NAGY VÁLASZTÉKBAN
Nyitva: hétfő-péntek: 8-17, szombat: 8-12 óráig
Telefon: (72)12-867
(2048)

Pi víz kapható
Pécs, Szilágyi Dezső u. 31. (Mártírok útja sarok)
Telefon: 15-108
(1797)

Ilyen még nem volt!
márc. 22–márc. 31-ig
Szigetváron a Talizmán Üzletházban minden árura
5% kedvezmény
(Háztartási hűtők, padlószőnyeg, műanyagpadlók, tapéták, kályhák, camping cikkek, szekrénysorok, kárpitozott garnitúrák és egyéb kiegészítő bútorok)
Egyes bútorokra
10-30%
rendkívüli árengedmény!
Várjuk kedves vásárlóinkat Szigetváron (a vasútállomás mellett)
Talizmán Üzletház.
(1820)

Óriási lakástextíl kínálat a Mecsek Áruházban
a II. emeleten a BÉTEX-től
Mecsek Áruház
Padlószőnyeg (4 méter széles)
Ebédlő, összekötő szőnyegek
Műanyag padlóburkoló
Függöny 30 cm szélestől a 3 m szélesig
(modern és hagyományos mintával)
Sötétítő függönyök
Törölközők 30 x 50
50 x 100
100 x 200 méretekben
Színes kerti abroszok 90x90 és 90x150 méretben
Konyharuha több méret és alapanyag
Paplan (brokát és pamut huzattal)
GYÓGYPAPLAN (allergia ellen)
Fehér lepedő 140x200 és EXTRA méretben
Ágynemű garnitúrák (3 részes) CSAK 690 Ft
Takaróvásár március 20-27-ig 20% árengedménnyel
HOZZÁNK MEGÉRI ELJÖNNI!
GYŐZŐDJÖN MEG RÓLA!
MINDEN HÉTEN AKCIÓ!
BÉTEX
(1995)

Számoljon! – Velünk! – Megéri!
Szuperett Áruház ajánlata!
(Pécs, Nagyárpádi út 13.)

Import crómozott	régi ár	új ár
– törölközőtartó	2880 Ft	1440 Ft
– kádkapaszkodó	6124 Ft	1840 Ft
– papírtartó	994 Ft	389 Ft
Kínálatunk továbbá:		
– 30x30-as padlólap fagyálló	124 Ft	93 Ft
– 20x30-as import csempe	85 Ft	65 Ft

Fürdőkád minden színben **csak:** 10.900 Ft
Lapradiátor még 92-es áron!
Pécsi CO Áfész
Érdeklődni:
72/38-407, 39-501-es telefonon
Nyitva tartás:
hétfő-péntek 8-15.30,
kedd-csütörtök 8-17-óráig
szombat 8-12-óráig
(1981)

Együtt a vásárlókért!
DÁLIA BOKRÉTA és DÁLIA
áruházak ajánlata március 22-27-ig
AKCIÓ!

Különleges vagdalthús 1/5	46 Ft
Ecet 10% 1 lit.	48 Ft
Stollwerk csokoládék 35 gr	14,20 Ft
Persil Supra mosópor 300 gr	132 Ft
Polifix cipőápoló 75 ml	99 Ft

ABC:
Siklós, (benzinkút mellett)
Szigetvár, Horváth Márk tér
Pécsvárad, Kossuth L. u.
Mohács, Radnóti lakótelep
Szentlőrinc, 11-es Kisáruház, Pécsi út
Harkány, 79-es ABC Tópart
Szederkény, Felszabadulás u.
Pécs, Agroker Üzletház, Jurisics M. u.
Pécs, Önért Diszkont, Gerle u. 1.

DÁLIA
Pécs, Verseny u. 19.
Pécs. Líceum u. 5.
Mohács, Budapesti országút 39.

DÁLIA nyereményakció!
1993. március 16 – augusztus 31-ig
Ha Ön, kedves Vásárlónk áruházainkban 1500 Ft felett készpénzben vásárol SUZUKI személyautó boldog tulajdonosa lehet, vagy értékes ajándékot nyerhet. Részletes tájékoztatónkat az áruházakban megtalálja.
Az akciót támogatja, a SUZUKI-VARGA Márkakereskedés, Lánycsók
DÁLIÁKBAN A SZERENCSE!
MECSEK FÜSZÉRT Rt
Dália Bokréta Áruházak
(1983)

VEGYES

Teherszállítás költöztetés 47-236. (80683)

Egyetemista matematika történelem korrepetálást vállal. Telefon: 35-153. (81469)

Harmadikos fiam mellé tanárt keresek. Tel.: 15-797. (74866)

Eltartási szerződést kötnénk idős nénivel. „Lehet családi ház is" jeligére a Ferencesek u. 1. hirdetőbe. (74858)

Erkély napellenző (árnyika) rendelhető 06-60/38-033.

Villanyszerelés 34-672. (81133)

A Szigeti I. Lakásfenntartó Szövetkezet a Rókus u. 5. sz. alatti épülete erkélykorlátjainak felújítására kivitelezőt keres. Jelentkezni a Szigeti út 9. sz. alatt hétfőn és csütörtökön 17-18 óráig lehet. (81137)

Legyen a csúcson, új jövedelem lehetőség Pécs/14 Pf/130. (81134)

Méltányos áron nyaralhat májustól szeptember végéig a borgátai termálfürdőnél lévő összkomfortos nyaralóban Berecz Sándorné 8484 Nagyalásony, Kossuth 45. (81143)

Fakivágást vállalok 17-330. (81162)

Vásározók, kereskedők papucsvásár 120-128 Ft-ig. Tel.: 72/50-293.

A Surján Rt versenytárgyalás útján bérleti szerződésbe adja a cserénfai CROSS CENTRUM területén lévő 20 db 2 ágyas fürdőszobás CROSS MOTEL-t, valamint CAMPING-et. A versenytárgyalás helye: Gálosfa Kastélyszálló ideje: 1993. március 26. délelőtt 10 óra. Alapár 200 EFt+ÁFA, mely összeget a versenytárgyalás időpontjáig kell befizetni a Kastélyszálló pénztárába. Bővebb felvilágosítást személyesen Gálosfán a Kastélyszállóban, vagy a 82/70-801 telefonszámon Leschinger Lajos igazgató ad. (1931)

Szobafestés, mázolás, tapétázás, kőművesmunkák. Tel.: 10-400. (79775)

Bútorszállítás, költöztetés 43-454. (74827)

Egyetemi tanárt keresek felvételihez magyarból sürgősen. Tel.: 47-462 17-21-ig. (79151)

Hűtő, boyler, tűzhely, mosógép javítás, épületvillamosítás közületnek is 47-252. (79739)

Gáz-, fűtésszerelés kedvezménnyel 72/25-187.

Igényes szülők 3 éves gyermekének magasszintű nevelését vállalom. Tel.: 21-825. (79085)

Parabola
akció: 19-046, 16-554. (80987)

SELLYÉN a volt TÜZÉP telepen kárpótlási jegyért bármi vásárolható. Forgalmazunk kapálógépeket is, valamint új MTZ traktorokat, melyek lízingelhetők is.

Kárpitozott bútorok javítása, áthúzása Péter kárpitos Pécs, Keszűi út 53. Tel.: 47-106. (80986)

Festés, mázolás, tapétázás takarítással is. Tel.: 43-867. (80996)

Utazzon velünk Isztambulba márc.24-én. Tel.: 61-064, 61-059. (80659)

Műholdvevő 18.800 telepítőknek kedvezmény, szaktanácsadás Pécs, Hungária 31. 22-290. (81464)

Ezermester lakásszervíz vízcsapok, WC-tartályok, zárak szerelése, ajtók, ablakok illesztése és egyéb. Tel.: 10-671. (74862)

Kőművest keresek házam burkolásához. Tel.: 71-085 13-tól. (81771)

Igényes balatoni nyaralókat keresek német vendégek számára. Tel.: 0049-6591-8848 este 7 óra után. (80695)

ADÁS-VÉTEL

Eladó 1 db 24x12 m-es vasvázas szín, 1 db OL-3x1250-es lemezvágógép, 1 db 16 tonnás présgép. Tel.: 74/51-248. (79189)

Eladó és folyamatosan, kapható használt, import hűtőszekrények, ládák, mosógépek, gáz és elektromos tűzhelyek, Tv-k, video, magnó, szárítógépek, fűnyírók, rokkantkocsik, solariumágy és sok egyéb más bútor, háztartási és műszaki cikkek. Érdemes körülnézni. Nyitva minden nap 9-18 óráig Gigi diszkont Pogány, Rákóczi u. 20. Tel.: 74-457. (81462)

Tyúk eladás a Pannonkert Rt baksai baromfitelepén. Érdeklődni: naponta 7-16 óra között a 72/72-021-es telefonszámon Gellai Tibor telepvezetőnél lehet.

5000 l gyári olajtartály, Robur bontott alkatrészek eladók Völgyi-dűlő 1. sz. (80687)

Kárpótlási jegyek névértéken eladók Pécs, Rakéta u. 12. (81778)

Fisher video, Akai magnó, Jamo hangfalak, Philips lemezjátszó eladók. Tel.: 46-244. (81490)

Olcsó kaputelefon-telefon eladás. Hajas I. u. 4. Nagy Imre 63-65. Tel.: 25-220 (8-16). Fax: 38-238. (535003)

Hasított sertések eladók 125 Ft/kg. Kisdér, Petőfi u. 58. Deli. (534995)

Ezüst étkészlet, Herendi süteményes eladó. „Ajándék" jeligére a Ferencesek u. 9. hirdetőbe. (535007)

Élelmiszerüzleti berendezések eladók: vitrines hűtő hűtőláda, kávédaráló, bolti mérleg, árazógép. Érd.: 43-370.

DIVATKERESKEDŐK KÖTŐSÖK felszámolunk leértékelten kiárusítunk kötőgépeket és tartozékokat szintén Tiborc 7. Pécs 9-16 óráig. Tel.: 19-914. (79159)

Krizantém újdonságok! Válaszbélyegért árjegyzéket küld: Tőkés Kertészet, Salgótarján, Művésztelep. (180)

Kismotorok Mountain bikok (új, haszn.) magyarországi importőrjeit keressük. Tel.: 0049 8121/7-11-26. (1800)

Kárpótlási jegyet vennék napi áron. Tel.: 72/47-594. (7278)

Méheket vennék 30 családot lehetőleg kaptár nélkül. Farkas Endre 7851 Drávacsehi, Kossuth u. 42. (4872)

R-18 D eladó. Tel.: 71-901. (67969)

Bosch-Suzuki 2 kW-os benzines áramfejlesztő újszerű eladó. Érdeklődni: a 63-029-es telefonon az esti órákban. (81086)

Roli gyermekbútor eladó Porth J. u. 8. I/5. (81120)

Hízó eladó Pécs, Testvériség u. 3. (81136)

Csincsilla ketrecek tartozékokkal eladók 7728 Somberek, Virág u. 2. (180/sz)

Gabi heverő felújított állapotban eladó Pécs, Hegyalja u. 37. T.: 34-270. (80660)

Hordozható cserépkályha faszén tüzelésű eladó 42-420. (79191)

8 tégelyes fagylaltgép, műanyag csónak, állványanyag, szörf eladó Pécs 23-939. (80647)

Kárpótlási jegyet névértéken eladok. Tel.: 23-667. (80669)

Olcsón eladó ebédlő bútor 13-156. (74843)

Kéthetes szuper nintendóm eladó olcsón 12.000 Ft-ért F-zéro kazetta hozzá 5000 Ft-ért. Érdeklődni: a 80-249-es telefonon egész nap. (74848)

Bécsi barokk ebédlő (három darabos) szalongarnitúra, vitrin eladók. Érdeklődni: a 16-605-ös telefonon lehet. (74852)

Új C24-es gázkazán 40 EFt-ért eladó. Tel.: 71-941 egész nap. (81148)

Eladó egy KF-250 hidraulikus keretes fűrészgép. Érd.: 72/81-008. (81451)

75/210 hevedertokos lemezajtó eladó. Tel.: 15-818. (81453)

2 db ipari mosogató 1 Fontaine gép eladó. Tel.: 38-980. (67972)

Használt mosógép és centrifuga eladó. Tel.: 20-500. (81463)

Olcsón eladó komplett tv antennarendszer összes tartozékkal, kézi fűnyíró, betonkerítés oszlopok, porszívó. Telefon: 72/39-884. (81465)

Eladó bemutató csemege hűtőpult és 600 l-es Grönland hűtő. T.: 40-606. (67981)

Lízingelt Westel rádiótelefon vonallal együtt kedvező áron átadó. Tel.: 13-705. (80671)

1 db 120 kg hússertés eladó. Érd.: 27-368 telefonon Pécs. (81757)

Magas áron veszek szarvasaggancsot és hibás trófeát nagy mennyiséget is, házhoz is érte megyek. Hét hónapos vemhes tehén harmadik ellésű nagy fejős Berkesd, Alkotmány 79. (80685)

S-VHS Kamkorder Panasonic MS-1 tartozékokkal eladó. Tel.: 72/81-992. (81756)

Automata mosógép, nyugatnémet eladó. Tel.: 72/81-997. (81755)

Színesfém átvétel magas áron. Cím: Kovácstelep, Árvácska u. 4. (81476)

Kese-kan eladó. Érdeklődni: szombat, vasárnap Lovas József Hegyszentmárton. Telefon: 28. (1988)

AGRO-GÉP DISZKONT
(Szentlőrinc 6-os út mellett a Gazdaboltnál)
nagyker áron kínálunk:

3,75 LE Briggs motor	14.900 Ft	MTD 3,5 LE fűnyíró csak	19.900 Ft
4 LE Briggs motor	16.900 Ft	Alko elekt. fűnyíró	11.900 Ft
R-56 3,75 LE kapálógép	29.000 Ft	NDK ponyvás szgk utánfutó	29.000 Ft
R-250 T 8 LE 3+1 seb.	79.900 Ft	Stihl, Husqváma stb. motorfűrészek	
RK-02 4 LE kapálógép	34.300 Ft		22.500 Ft-tól
RK-05 5 LE 1+1 seb	42.300 Ft	Kerékpárok (40 típus)	6.000 Ft-tól

Kárpótlási jegyet is elfogadunk.
Tel.: 70/71-505. Vasárnaponként a Pécsi Vásáron is árusítunk. (534997)

Kistelegdi István
(PTV)

Siklós, ravatalozó

Magyar Építőművészet
1979/2

Kistelegdi István

Csete György, Kistelegdi István, Kovács Attila, Oltai Péter:
„Kopjafa-variációk", részlet, fa, zimeg, 800 cm. 1976-77. (repr.)

Művészet, 1978, 1. 9. old.

Kistelegdi István, Ybl-díjas építész.
Rideg Gábor: Építészeti kiállítás a pécsi Művészetek Házában.

12. Siklós, ravatalozó. | repr. |

12 Kistelegdi István: Siklós, ravatalozó

Művészet, 1989, 9., 38-old.

(1. oldal)

Kisteleqdi István

építén

„Hajléz" címmel a Pécs Csoport
Ziállitása a Budapest Kiállitóte-
remben
(Balassa Zsuzsanna ajánlé)

Művészet
88/6

Kisztelegdi István, Ybl-díjas építész
Sarlós Júlia összeállítása: Ybl-díjasok '88.

1944-ben született Szombathelyen. 1968-ban diplomázott a BME Építészmérnöki Karán. 1981-ben lett műemlékvédelmi szakmérnök. 1968 és 1972 óta a Pécsiterv munkatársa, 1987 óta a vállalat építész szakági főmérnöke.
Az Ybl-díjat Pécs történelmi belvárosában végzett rehabilitációs tevékenységéért, különösen tekintettel az Elefántos tömbben levő Művészek Háza tervezéséért kapta.

„Elefántos tömb, Pécs" (repr.)

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 104-old.

ARADI VÉRTANÚK ÚTJA — KÁLVÁRIA ALAGÚT

ÉPÍTÉSZ: DÉVÉNYI SÁNDOR ÉS KISTELEGDI ISTVÁN

Generál tervező: Déldunántúli Vállalat; városrendező: Bicsó László—Fortvingler László; statikus: Ketterer Janka (zöldtámfal), Dulánszky Jenő és Csuzi András (alagút); közmű: Gyimesi József, Kedves Vilmos; útterv: Lehmann Gyula; kertészet: Böjthe Tibor, Detky Rita, Antal Istvánné; kivitel: Hídépítő Vállalat (Aradi vértanúk útja), Bognár József vez. Bányászati Aknamélyítő Vállalat (alagút), Kiffer Péter vezetésével. Tervezés, kivitelezés: 1981—87

A belváros közlekedés tehermentesítésére elkerülő út létesült, egy meglévő középkori lineáris létesítmény — a vizesárok — helyén.

A hegy — város — városfal — székesegyház együttes egyensúlyát felborító hidat terveztek itt két domb közé, az ezt kiváltó alagút megfogalmazása is ezt hangsúlyozza.

. Az Aradi vértanúk útja és az Alagút a városszerkezetben, a városfalat kívülről övező gykori vizesárok helyén 2. Az Aradi vértanúk útja

. The street of the Aradi vértanúk (Martyrs of Arad) and the Tunnel in the town structure, n the place of the former moat, which encircled outside the town wall 2. The street of the Aradi vértanúk (Martyrs of Arad)

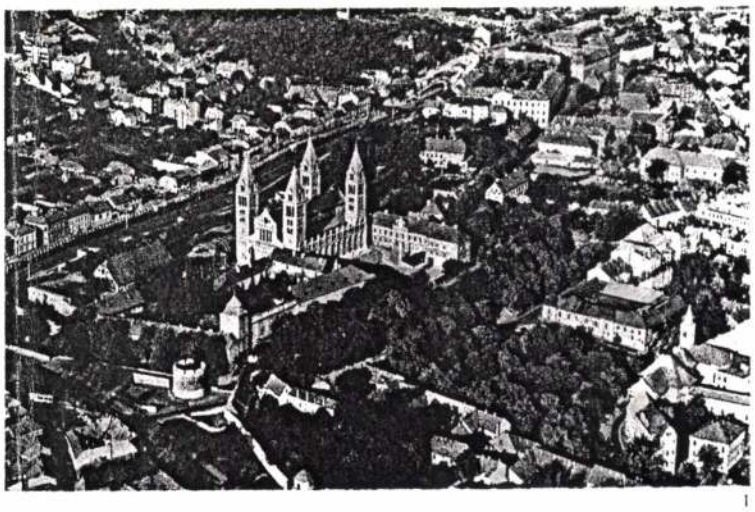

1

AQUARIUM — TERRARIUM, PÉCS

ÉPÍTÉSZ: DÉVÉNYI SÁNDOR

Tíme: Pécs, Munkácsy Mihály u. 30.; tervező cég: Déldunántúli Tervező Vállalat, 1983—85; kivitelező: Mecseki Kultúrpark, Zakariás László főmérnök vezetésével; fotó: Panyik István

. A terrarium
. A pincerendszer alaprajza
. „Tengerentuli" halak helye az aquariumban

3. The terrarium
4. The plan of the cellar
5. The place of „oversea" fishes in the aquarium

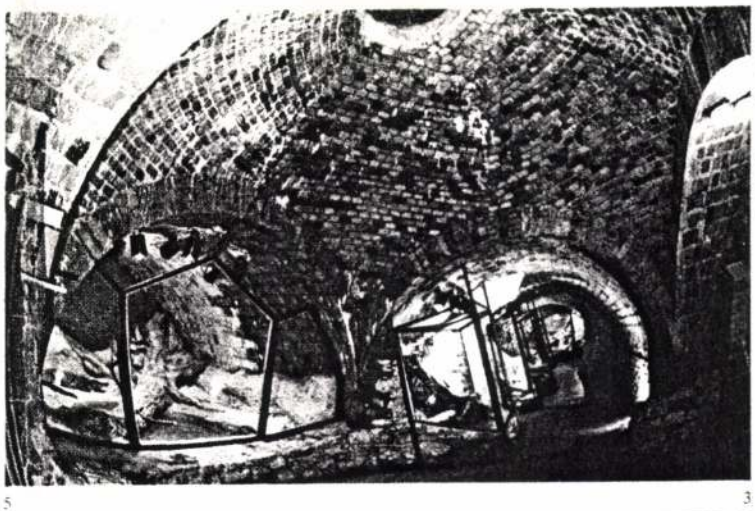

5

3

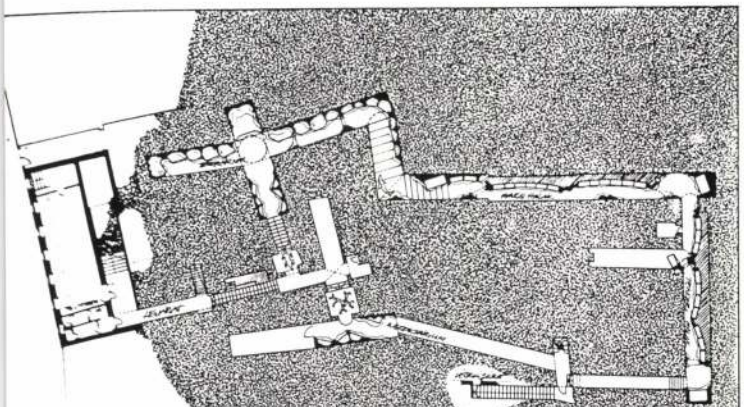

AZLARIUM TERRARIUM

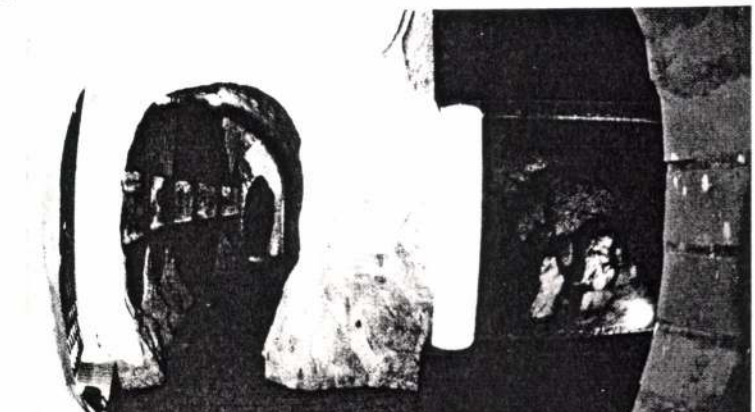

KISTELEGDI ISTVÁN

Magyar Ép. mér. 1989. 6.

Magyarok Velencében az építészeti biennálén

Először 1980-ban, a képzőművészeti világesemény mellett rendeztek építészeti szekciót. Ekkor a manierizmus újrafelfedezése volt a trend, amely a „másképpen modern" építészekre is hatott. A posztmodern részévé lett az az installációs ötletparádé, amelyet a lenyűgöző léptékű, többszáz éves, klasszicizáló ipari téglacsarnokban, az *Arzenál* régi kötélverőüzemében rendeztek az akkor legrangosabbnak tartott építészek meghívásával. Ez látványosságszámba ment, és így az építészet és a képzőművészet újra egymásra talált, azóta önálló biennáléja van az architektúrának Velencében. Az előző négy rendezvényen azt tapasztalhatta a közönség, hogy a modernizmus ismét feljövőben van, ahogyan a hollandok kiállításuk címében találóan fogalmazzák meg: „dogmák nélkül". Éppen ez lenne az az aktualitás, amelyen az építészeknek e kiállítások kapcsán gondolkodni nyílna lehetőségük, ám mindeddig ez nem jellemezte a biennálékat. Most, éppen a magyar „organikus" pavilon kényszeríti erre a teoretikusokat és gyakorló építészeket egyaránt.

A hatvanas években a Római Klub megfogalmazta világhírűvé lett jelmondatát: „szép, ami kicsi." A felelősségérzettől indított maxima mögött az ipari társadalmak túlzó nyersanyag-felhasználása, a presztízsfogyasztásra ösztökélt „gazdag" társadalmak pazarlása és a nyomukban kibontakozó ökológiai katasztrófa körvonalai érződtek. Lassan kialakult a környezetvédő mozgalom, amelyből inkább lett politika, semmint építészet. A környezetvédők a majd' százötven éves organikus építészeti irányzatban kerestek társat. Lehetőségét látták annak, hogy egy regionális hagyományok alapján és a helyi természetes építőanyagok felhasználásával dolgozó architektúra szembeszálljon a gigantomániás és technológiára orientált építészeti modernizmussal.

Amikor ezt a rokonszenvet az építészet organikus ága viszonozta, fogalmi zavar keletkezett. Az organikus és az ökoépítészet jelentése összeolvadt és valamiféle alternatív, ellenzéki értelmezés alakult ki. Ezt az átfedést mind a mai napig nem sikerült tisztázni, és a mostani magyar kiállítás sem próbálkozott ezzel. Kérdés lett, hogy mit nevezzünk organikusnak: a természetelvű építést, ezen belül az antropomorf, a biomorf és a zoomorf alkotó filozófiát? Vagy a panteista gondolkodásmódot, netán a teremtés szentségét tisztelő, a mai természettudományokkal szembenálló antidarwinista kiindulást? A regionalizmus építészeti megjelenésével a zavar csak fokozódott, mert a népi hagyományok megnövekedett becsülete, a művészetbe történt erőteljesebb beáramlása tovább szélesítette azt az eredetileg szűkebb kört, amelyet még a preraffaelliták, a szecesszió néhány alkotó építésze, majd a modernek közül elsősorban Frank Lloyd *Wright* fogalmazott meg organikus építészetként.

A magyar organikus építészetnek is van két, egymástól inkább szellemében, semmint formájában eltérő vonulata. Az egyik csoport *Csete* György körül alakult ki, akit inkább a népi kultúrából merített indíttatás jellemez és aki mégis keresi a komp-

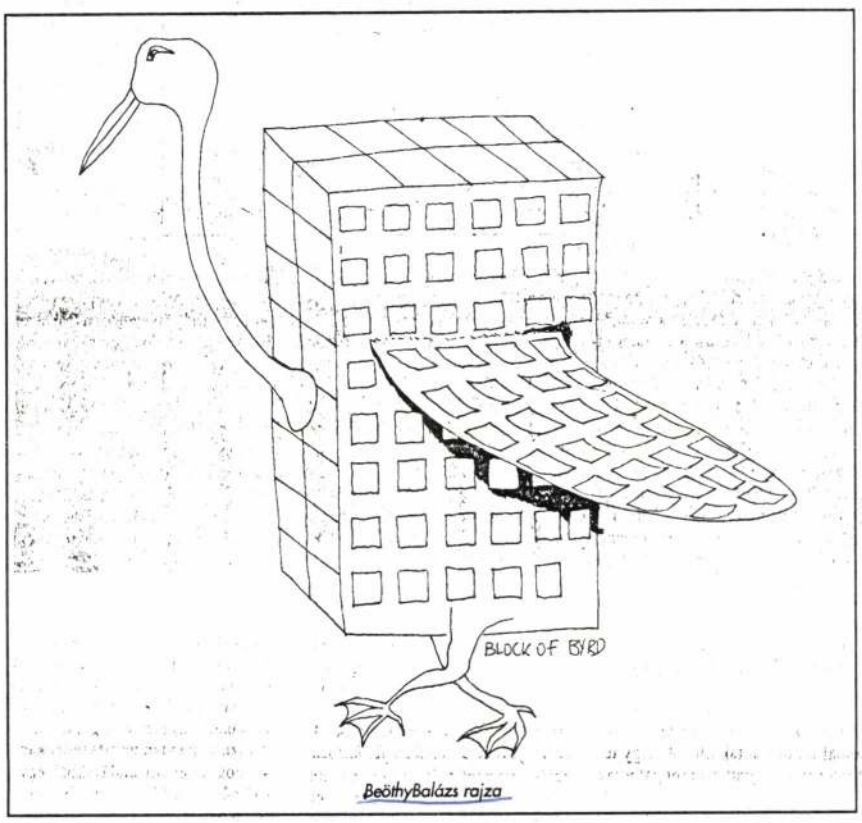

BeöthyBalázs rajza

romiszszumot a technika adta lehetőségek beépítésére. Olyan kísérletekre is emlékeztetnem kell, mint amit a paksi tulipános házak jelentettek és a legújabbak közül a természetes hőenergiák hasznosításával megkonstruált balatonszentgyörgyi vendéglátóipari együttes (Gulya-csárda) „napháza". Az ő Pécs-csoportjának alkotói szétszóródtak az országban és munkásságukat később alig tudták egymással koordinálni. *Makovecz* Imre építészetét filozófiai alapokról indította, nevezetesen Rudolf *Steiner* antropozófiáját és építészetét tekinti követendőnek. Ebben a szellemtudományos rendszerben meghatározó szerepe van a Jó és a Rossz szellemi energiák küzdelmének, és az építészetnek a Jót kell szolgálnia. A szimbolikus terek nála inkább kötődnek az emberi formákhoz, és az anyagban való megjelenés „szabályait" is igyekszik kidolgozni az a ma is prosperáló, fiatalokból álló tervezőgárda, amely Makovecz köré tömörült. *Kistelegdi* István, *Nagy* Ervin, *Rácz* Zoltán, *Salamin* Ferenc és *Sánta* Gábor nevét emelem ki, hovatartozás nélkül.

A két csoport munkáit eddig egyetlen alkalommal lehetett csupán együtt látni, az 1984-es BNV organikus építészeti pavilonjában, amelyet az a *Koppány* Zoltán tervezett, aki ma egyik társuláshoz sem számíthatja magát. Ilyen kiemelkedő organikusnak nevezhető a tervezők közül *Dévényi* Sándor is. Vannak viszont többen, akik valaha résztvevői voltak valamelyik irányzatnak, de munkáikat ma már nehéz ide illeszteni. A magyar építészet organikus ágát egy szűkebb, rokonszenvező nemzetközi építészfigyelem eddig is övezte, Makovecz Imre munkásságára pedig az egész világon felfigyeltek.

Ebben a világban véleményem szerint nemcsak az építészek, de az egész emberiség számára is kulcskérdés, hogyan alakul tovább az architektúra. A modernizmus válsága múlni látszik. Hiábavalók az ökológusok, a városvédők, az általában a humán értékek szószólóinak intelmei, a korábban ellenzéki vagy egyenesen avantgárd építészek is élnek a kecsegtető léptékű megbízások lehetőségével. Azaz visszaélnek azzal, mert az általuk eddig oly' sokat kritizált modernizmushoz hasonlóan támaszkodnak arra a nyugati *high-tech* ipari kultúrára, amely mögött a hadiipari fejlesztés és a nyomában járó „békés felhasználók" profitérdekei húzódnak. A nagy nevek által tervezett vas- és acélcsodák pedig mintául szolgálnak a világ bármely bankjához, kereskedelmi centeréhez. Közben azok az ökológiai károk, amelyekkel ezek az (építő)ipari technológiák összefüggenek, lassan lakhatatlanná teszik a Földet, miközben maguk a csodavárosok sokszor már most is lakhatatlanok.

A legnagyobb számban és súllyal ez a fajta építészet látható az október 6-ig nyitva tartó építészeti biennálén. Az amerikaiak Peter *Eisenmann*nal és Frank *Gehry*vel képviseltetik magukat; a japánok egy kyotói kultúrközpont nem túl gondolatébresztő tervpályázatával, amelyen többek között Arata *Isozaki* és Maki *Fumihiko* munkái is egyenesen az ötvenes-hatvanas évek modernizmusát idézik. Különösen gigantikusak a spanyolok barcelonai tervei, amelyekhez képest az osztrák Wilhelm *Holzbauer* vagy Hans *Hollein* új, posztmodern épületkolosszusai egészen emberléptékűen hatnak. James *Stirling* és Michael *Wilford Electa könyvpavilonját* fel is építették a parkban. A szinte organikus miniépület egyenesen megbukott funkciójában, mivel nem tudta befogadni a vásárlók rohamát. Egységes, szép kiállítással jelentkeztek a franciák, a románok, az izraeliek és a szovjetek.

Ebben a közegben így, együtt, a magyar „organikus" anyag igen jelentős ellenvéleményt, sőt, vétót képvisel és komoly figyelmet vonz. Csak üdvözölni lehet ezt a közös fellépést, amelyet eddig – talán a hatalom által egymás ellen kijátszott organikus építészeknek – nem sikerült megvalósítaniuk. Itt most nem egyszerűen „csak" a magyar kultúra megmutatásáról van szó, hanem az architektúra művelőinek felelősségvállalásáról, amelyre, úgy tűnik, most nekünk kell a világ építészeit figyelmeztetnünk. Ha a feladat teljesült, márpedig ez történt, akkor csupán apróságnak számít az, hogy az organikusokhoz nem számítható művek, vagy egyszerűen csak gyengébb alkotások is szerepelnek, és hogy ezek és a jelentős épületek között a hangsúlyok összemosódnak. Talán baj, hogy az anyag szinte teljességében csak fotódokumentációból áll, de az ezekből szerkesztett reprezentatív katalógus mégiscsak hiánypótló szerepet tölthet be, addig, amíg egy monográfia végre meg nem születik.

(Zárójelben kell megemlítenem, hogy a biennálé magyar pavilonja – *Maróti* Géza páratlan alkotása – jelenlegi állapotában csonka, torzó, és a közelgő biennálé-centenárium alkalom lehetne arra, hogy az épületet Magyarország helyreállítsa, illetve szűkebb környezetét rendezze.)

Szegő György

KISTELEGDI István építész

Kistelegdi István, Ybl-díjas építész

P. Szabó Ernő: Hajlék.

A Pécsi Csoport „Hajlék" címnek mottóval kiállítást rendezett. A Csoport tagjai: Csete György, Blazsek Gyöngyvér, Deák László, Rulánszky Jenő, Yankovics Tibor, Kistelegdi István, Kovács Attila, Nyári József, Ultai Péter törekvései, választott példaképei – pld. Lechner Jenő, Kós Károly – valóban építészetünk legjelentősebb (alakjai) közé tartoznak.

Budapest Folyóirat, 1988., 3., 4-old.

Kistelegdi István, építész

L: Csete György

-- E számunk --

Látóhatár, Bp. 1978. jún.

H.

Kistelegdi István

A Pécsi Tervező Vállalat Ifjusági Irodájának épitészcsoportja nevében: Csete György, D. Blazsek Gyöngyvér, Deák László, Dulánszky Jenő, Jankovics Tibor, Kistelegdi István, Kovács Attila, Nyári József, Oltai Péter és Pálfi Miklósné a paksi atomerőmű lakótelepének épitésztervezői, -"Kisérletünk Paksson" cimmel- szólnak hozzá a "Vita az épitészetről" c. cikksorozathoz.

Fenti cikk Major Máté nevénél található.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. nov. 15.
XIX. évf. 46. sz. 5. lap.

A lap bemutatja a lekótelep tervrajzát is a cikk mellett.

KISTELEGDI István épitész

Pro Architektura dij 1992. julius 1.

a pécsi Fema autós bevásárlóközpontért

MTA
SZTAKI

KISTELEGDI István építész

VITÉZY Zsófia: Rekonstrukció helyett ujra állagmegóvás /beszélgetés Kistelegdi István építésszel/:= Magyar Hírlap, 25.évf. 81.sz.1992. április 4. III. p. ill.

A századvégi naturalizmus és impresszionizmus
ta a lengyel művészetet, akárcsak a magyart, ennek
mentumaival ajándékozta meg a lengyel festészet
en befolyásolta művészetüket: *a festők felfedezték*
tájképeikbe beállították parasztjaikat, s most már
különösen a dekoratív művészet mezején s ornam
elemeket. Ettől kezdve *a lengyel művészet nemcsak*
lyült. „Vissza a néphez!" — ez lett a jelszava az új
egymásután keresték fel hazájuknak azokat a vidél
jén — még ősi romlatlanságában szinte nomád éle
századokkal ezelőtt, ahol még pompázóan színes a
naivan bájos termékei ezer motívumot kínáltak a f
lakóikat — a gorálokat —, s ez a mozgalom is eg
zakopanski-stílust, mely ugyan inkább csak az ipar
ki maradandóan.

A XX. század első negyedében aztán végleg kia
pe. A különböző „iskolákat" és a sokféle művészet
kat" figyelmen kívül hagyva, a mai lengyel festészet
csoportba sorozhatók. Az egyiknek fellegvára *Krak*
csolódik, a másiké *Varsó* — ez a modernebb —, s e
Krakkó a történeti hagyományokat ápolja, Varsó a
ahogy a XVIII. századtól kezdve állandóan keresz
a déli klasszikus, kifejezetten latin szellem és az és
ja fel egymást ma is az ízlés divatjának változása s
lép fel békésen egyidejűleg egymás mellett. Abba
hogy *a tisztán művészi kérdések* ma természetszerűl
lengyel festészetben is, mint a kép társadalmi vagy
talma, s hogy a naturalizmussal és impresszionizmu
igen tekintélyes csoportja is éppúgy egy új, *konstr*

KISTELEGDI ISTVÁN épitész

Az Év Lakóháza dij kiosztásán miniszteri dicséretet kapott

Magyar Nemzet, 1992.febr.6.

BUDAPEST

Rekonstrukció helyett újra állagmegóvás

— *Pécs építészete nemzetközi hírnevet jelent a városnak. Nem is kell szakembernek lenni ahhoz, hogy észrevegyük, jelentős építőművészeti munka folyik a városban, elég, ha elsétálunk a belváros gyönyörűen rekonstruált vagy jellegzetesen „pécsi" új épületei előtt. Mi teszi ilyen színvonalassá a pécsi építészetet?* — kérdem Kistelegdi István építésztől.

— A pécsi építésznek nem szabad szem elől tévesztenie, hogy ez a város kétezer éves múltra tekint vissza, ami építészetét is meghatározta és tükröződnie kell a jelen építőművészetében is. Úgy érzem, ez a feladat határozza meg az itteni építészeti munkát. Legfontosabb tennivalónk a történelmi belváros rendezése, rekonstrukciója, amivel egészen mostanáig remekül haladtunk. A belvárosi épületek a néhány műemlék kivételével 1978-ig folyamatosan romlottak, ugyanis csak ekkor mondták ki hivatalosan, hogy a történelmi épületállomány a nemzeti vagyon része. Ezzel a területtel igyekszünk egységesen bánni. Így ment végbe a főtér és a két sétálóutca rehabilitációja, valamint a színház rekonstrukciója. Jól működő rendszer szerveződött a munkálatok lebonyolítására, benne a tervező, az ingatlankezelő, az önkormányzati és a kivitelező apparátussal. Ez a szervezet sajnos felbomlott, a pénz elfogyott. Néhány helyen még folynak egyedi felújítások, de a nagy rehabilitációs munka elakadt.

Visszatértünk a húsz évvel ezelőtti időszak gyakorlatához, amikor az épületeket csak az összeomlástól védték meg. Hál' istennek a régészeti értékeket sikerült feltárnunk és rekonstruálnunk még akkor, amikor volt hozzá pénz és hatékony szervezeti keret. Építészeink igyekeznek ezeket az értékeket úgy „tálalni", hogy beépüljenek a város életébe. Ilyen Bachmann Zoltán ókeresztény sírkápolnája, amely nem csupán múzeum, de olyan kis tér, ahova bármikor le lehet menni, le lehet ülni, beszélgetni. Új épületeinken is igyekeztünk megjeleníteni azokat a jegyeket, amelyek Pécs történelmi hagyományaihoz fűződnek, ettől illeszkednek a városképbe.

Dévényi Sándor foghíjtelek-beépítése: a Boldogság háza

— *A pécsi építészek jelentős szakmai sikereket érek el. Minek köszönhető ez?*

— A hatvanas évek végén teamjellegű építészeti munka indult a városban. Csete György mester tanítványaiból állt össze az az organikus építészeti csoport, amelyet később a szakfolyóiratok Pécsi Ifjúsági Irodának kereszteltek, és ma már Pécs Csoportnak neveznek. Legtöbbet dolgozó és legismertebb kollégáim Dévényi Sándor, akinek munkáit országszerte ismerik, és Bachmann Zoltán, akinek nevéhez fűződik többek között a pécsi régészeti emlékek életre keltése.

— *Úgy tudom, számos építészeti kísérlet is folyik Pécsett.*

— Igen, a legutóbbi a Napház-kísérlet, amely Szász János és a Pollack Mihály Főiskola munkája. Ez az első olyan magyarországi ház, amely az ökologikus gondolkodásmódba illeszkedő passzív napenergia-hasznosításra épült.

— *Pécsett használták az IMS-technológiát is, amellyel többek között az életveszélyessé vált 22 emeletes házat építették. Mi lesz ennek a háznak a sorsa?*

— Meg lehet erősíteni a hibás tartószerkezetet, de pillanatnyilag nincs olyan vállalkozó, aki megcsinálná. Az önkormányzat nem tudja állni a javítás költségeit, ezért áruba bocsátották a házat. A helyreállítás költségeit így majd annak kell fizetnie, aki megveszi, ha megveszi valaki. Én annak örülnék a legjobban, ha lebontanák, mert most ez a város legmagasabb és egyben legcsúnyább épülete. Erre az épületre egyáltalán nincs szükség, csak azért épült annak idején, mert minden vidéki nagyváros vezetősége úgy érezte, jelentőségét emeli egy ilyen monstrum. Ez a 22 emeletes azonban csupán Pécs kiadásait emeli, és a városképet teszi tönkre.

KISTELEGDI István építész
Huszonöt 1997. április 6. 11.

váljon kevéllyé, kevésbé törődjön a világi hívságokkal...

— *Azt hiszem, azzal legalábbis nem vádolhatja magát, hogy a hatalom kegyeit kereste volna, hogy kiváltságért, díjakért művészi vagy morális kompromisszumot kötött. Bizonyíték rá, hogy a réges-rég megérdemelt Kossuth-díjjal is csak a rendszerváltás után, 1991-ben tüntették ki.*

— Nem voltam hajlandó beállni a talpnyalók közé. Három évtized alatt eszembe se jutott, hogy Aczél előszobáján kopogtassak. Csak azt csináltam, amit akartam. Pózolás nélkül mondhatom: a fattyú szerepe nekem kiváltság volt, mert szabadabb lehettem. Renitensnek tartottak, mert gyakran kifakadtam-kitörtem. Mindig a közállapotok háborítottak fel, sohasem a magánsérelmeim.

— *Milyen élmények, tapasztalatok, felismerések formálták ilyenné?*

— Messziről kell kezdenem. 1945-ben, mikor kijöttünk az óvóhelyről, akárcsak a fákban, fantasztikus „növekedési erély", energia halmozódott fel bennünk, hittünk az újrakezdésben. Mindenre nyitott, nagyszerű értelmiségi csapat jött össze, amit néhány év alatt szétvertek. A folytatás jól ismert: a hatalmi tébolyt, a Moloch működését a magunk bőrén tapasztalhattuk meg. Ötvenhatos reményeinket az orosz imperializmus taposta el, s nyakunkba ültették Kádárt, a magyar Quislinget. 1959—61 között, a főiskola elvégzése után nagy szerencsémre az olasz kormány ösztöndíjával két évig Rómában élhettem, s óriásit szippanthattam az „átkos" parlamenti demokrácia levegőjéből. Víz alá nyomva is sokáig bírtam. De nem lehetett nem észrevenni, hgoy micsoda alvilági erők működnek ebben az országban, milyen kéngőzös, áporodott, ármánykodással terhes a légkör. Mindezt az egypártrendszer még a koncepciós perek, a személyi kultusz időszakából hozta magával. Láttam magam körül a hatalom demoralizáló hatását, sokak jellemgyengeségét, hogy meghunyászkodtak apró koncért. Láttam művészek injektált sikerét, az ilyen-olyan megalkuvásért cserébe kapott komfortérzést. Mélyen érintett generációm, a fényes szellők nemzedékének tehetetlensége, majd teljes csődje is. Végigasszisztálhattam, hogy 56 után is egy nagyszerű, tehetséges generáció verődött össze, s aztán a körülmények hatására lassanként szétesett. A lobogó hajú, romantikus hősök családot alapítottak, komformistává váltak, kompromisszumot kötöttek. Dühített, hogy hamis igehirdetők, zan-

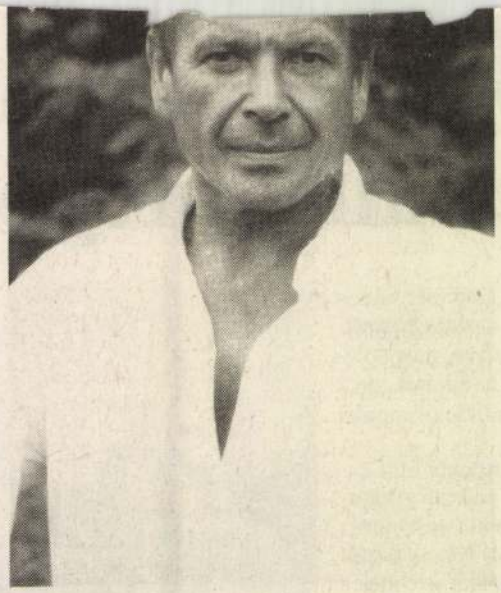

szített dokumentumfilmünk, az Oda-vissza miatt az illetékes elvtársak megvonták tőlem és Sárától a prémiumot, felháborodásukban, hogy két fiatal olyannak merte látni-láttatni a magyar valóságot. A Cigányok című rövidfilmünket két hét után levették a mozi műsoráról, s két évig nem engedték ki külföldi fesztiválra. A Sodrásban — amelyet egymillióan néztek meg — a külföldi meghívás ellenére sem juthatott ki a velencei filmfesztiválra. Az 1965-ben (!) született, az ötvenes évekkel foglalkozó Zöld árbant sem igen szívelte a hatalom, mert sok kádernek ráléptem a lábára. A Magasiskolában arról a veszélyről akartam szólni, hogy a fasizmus benne van a levegőben, be lehet lélegezni, s ha kedvező táptalajba kerül, gombamód szaporodik — s hatni kezd. A film után elszabadult a pokol, mindenhonnan támadtak. A lelkek elsivárosodását, az elszigetelt élet lehetetlenségét megmutató Holt vidék hivatalos fogadtatásától lett elegem végképp mindenből. Annyira, hogy komolyan fontolóra vettem: elhagyom az országot. De maradtam. Engem innen elzavarni sem lehet.

— *A rendszerváltozás mennyire váltotta be a reményeit, elképzeléseit?*

— Nem telt el olyan sok idő, ezért nem akarnék elhamarkodottan ítélkezni. Annyi mindenesetre biztos, hogy a nemzeti öntudatot nem lehet árvalányhaj-lobogtatással pótolni. És nem a korrupt nyugati bürokráciákat, az émelyítő desodorsprétől illatos fogyasztói „paradi-

hoz, hogy a demokráciánk valóban működőképes legyen?

— A kérdéshez erkölcsi oldalról közelítenék. Magyarországon változatlanul fárasztó élni. Túlságosan fanyarok, merevek vagyunk. Kevés mosollyal, derűvel, segítőkészséggel találkozni. Igyekszünk keresztbe tenni egymásnak. Ha az ösztöneinkre, felkorbácsolt indulatainkra hallgatunk, nem uralkodhatunk többé magunkon. És akkor kiütközik rajtunk a pestisjel: másokat akarunk az uralmunk alá hajtani. Munkára, önuralomra, másokkal való törődésre, több emberségre van szükség.

— *És hitre?*

— Legsúlyosabb problémánk: belső ösztöneink megregulázásában, abban, hogy valóban emberszabású lények lehessünk, csak a hit segíthet. Ha hitről beszélek, többek között Szent Pál, Teillard de Chardin, Pierre Emanuelle és Pilinszky János tanításaira gondolok. A hitet nem szabad vallások bazárává silányítani, összetéveszteni a túlbuzgó vallásossággal. Spirituális tevékenység ez, ami a mohó szerzéssel, anyagiassággal szemben mást ígér: szeretetet s egyfajta transzcendentális kapcsolatot.

— *Az emberi természet humanizálásában a hit mellett az ön „szakmája", a művészet is jelentős szerepet játszik. Hogyan áll választott feladatával? Mire készül, mit tervez?*

— Korábban Szakonyi Károllyal egy '57-es történeten dolgoztam, de letettünk tervünk megvalósításáról, mert úgy éreztük, hogy közben a történelem szuperszonikus gyorsasággal elrobogott mellettünk. Négy éve készülök viszont egy középkori témára: Tar Lőrinc Pokoljárásának megfilmesítésére. Nem a reneszánsz, hanem a virágzó lovagkor érdekel: Krizsafánfia, Becse György lovag, aki megjárta a középkori „önmegvalósítás" három lehetséges stációját — költő, katona, pap —, s végül elzarándokol az írországi St. Patrick szigetén lévő barlanghoz, ahol a korabeli mondák szerint a Purgatórium létezett. Ennek kénköves bejáratánál vár hősünk feloldozásra, üdvözülésre több száz gyilkos ság alól.

A földi létemet eltakaró függöny mö abból, ami még hátravan, csak halv nalakat látok. Egykor Trója fal ma már a Phaikákok földjén i szer el tudom úgy hajítan elismerést vívok ki —

KISTELEGDI István épitész

[KISTELEGDI István]: Elefántos tömb, rekonstrukció, Pécs : Épitész: Kistelegdi István, belsőépitész: Uherkovich Ágnes. = Magyar Épitőművészet, 83,1992, 5. 26 - 28. ill. E

városi adókönyvekben, ugyanezen évben a megyeházán végzett munkáiért kap bért.

VILFINGER Mihály gyöngyösi kőművespallérnak polgárjogáról a város levelet ad ki 1782-ben. (EÁL Gyöngyös v. tjgyzk. 7. k. p. 737.)

VILTINGER ács → WILDINGER.

VINCENCIUS olasz kőművessegéd 1562-ben szerződik az egri várba. (Détshy, Munkások I. 179. old.)

VINDLER Ferenc egri ács. Az 1790. évi adóösszeírás említi.

VINKLER József üveges. 1754-ben a gyöngyösi templom építésénél találkozunk nevével → Paur Lőrinccel együtt. (EÁL Gyöngyös v. tjgyzk. 6. k. 288. l.)

VINKOVICS Ádám kovács. Egerben a Szabadság tér 7. ill. Telekesy u. 2. sz. házak helyén állott Korona kocsma házának tulajdonosa 1800—1825-ig. Az előbbi tulajdonos (1782—1800) → Hering Lőrinc kovács.

VINTZKÓ János egri kőműves. Egerben 1814-ben szerepel az adókönyvben.

VIRÁG György asztalos. Az egri Külvárosban írják össze az általános összeírás alkalmával 1827-ben.

VISELLI Ignác olasz származású egri üveges. A kömlői templomban 1762-ben 11 db ablakrácsot készít. (EÁL ÉrsGazd L 1782. 265 szdm.)

VISNYÓCZKI István egri kőműves. Az egri városi adóösszeírás 1834—45 között tünteti fel nevét.

VITÉZ Alajos fazekas. 1834-ben szerepel az egri városi adózók között.

VITÉZ Ilona bádogos. Egerben a Dobó u. 21. sz. ház tulajdonosa 1903-ig.

VITÉZ Vince kőműves. Egerben az 1845-ös adóösszeírásban találkozunk nevével.

VITTMANN → WITTMANN

VITULINY István egri fazekas. Egerben 1834—45 között szerepel az adózók névsorában.

VIZL Antal pallér. Egerben 1766-ban az adókönyv említi mint ott működő iparost.

V K G névbetűs ötvös. Az egri főszékesegyházi kincstár Diana-fejes kelyhének egyik jegye 1881-es év-

KISTELEGDI István építész

1. sz. 6. p.

Új Művészet 1992

Virtutis præmium Gloria

KISTELEGDI István

Főszerkesztő: SINKOVITS PÉTER

ÚJ MŰVÉSZET

1992. január III. évfolyam 1. szám

ÉPÍTÉSZET	*Szegő György*	4	*Élő és élettelen. Az V. Velencei Építészeti Biennálé*
KIÁLLÍTÁS	*Lóska Lajos*	10	*A nagy visszatérés? Szlovákiai és magyarországi művészek kiállítása*
	Hegyi Lóránd	16	*A reduktivitás gazdagsága Pierre Soulages bécsi kiállítása*
	P. Szabó Ernő	21	*Magritte néz és hallgat. Modern és kortárs művészeti kiállítás Velencében és Veronában*
	András Edit	26	*Kisebbségi szekták papjai és hívei a Whitney-ben New York-i művészeti seregszemle*
	Sebők Zoltán	31	*Noé bárkája. Gondolatok Guillermo Perez Villalta kortárs spanyol művész szobra kapcsán*
MŰHELY	*Koncz András*	33	*Virágmintás Vas-balett (avagy hogyan kel életre a „művészi gimnasztika" a virágmintás tapéta alatt)*
	Pálos Miklós	36	*A nagy áteresz. Ősz Gábor székesfehérvári kiállításának ürügyén*
EMLÉKMŰVEK	*Wehner Tibor*	41	*Világokat elválasztó, világokat összekötő. Palotás József dunaújvárosi negyvennyolcas emlékműve*
	Szabó Júlia	45	*Emlékművek, szobrok Magyarországon*
EMLÉKEZÉS	*Szíj Béla*	48	*Megemlékezés A. Tóth Sándor pápai festőművész-rajztanárról*
	Frank János	51	*Sugár Gyula emlékére*
MŰVÉSZET AZ UTCÁN	*Sinkó István*	53	*Schnell*
KIÁLLÍTÁS	*Mezei Ottó*	56	*Molnár Sándor és a portré*
	Szuromi Pál	57	*A Mennyországon innen, a Poklon túl Pataki Ferenc gyűjteményes kiállításáról*
KIÁLLÍTÁSI KÖRKÉP	*Wehner Tibor*	60	*Gomolygásban Wagner János festőművész kiállítása*
	Justyák János	61	*A rejtőző világ. Bruno Bruel fotográfiái*
		61	*Fényképeim. Ata Kando kiállítása*
	Hudra Klára	62	*A Dobozos Ember. Zoltán Sándor kiállítása*
	Tímár Árpád	63	*A papírgőzös utazása, avagy merre tart a Várfok Galéria*
	Dr. Csorba Éva–Markója Csilla	65	*Az „új szenzibilitás" után*
VITA	*Bak Imre*	66	*Joachimidesnek földobtuk a labdát Hozzászólás Attalai Gábor: Kelet-Európai Művészet = Magazin Kunst? című írásához*
IN MEMORIAM NÉMETH LAJOS	*Németh Lajos*	69	*Javaslat a Szövetség átszervezésére*
PANORÁMA	*Nina Czegledy*	72	*Médiarobbanás Finnországban*
FOLYÓIRATSZEMLE		77	

Koncz András: Arbeiter-Sport, 1991, olaj, vászon, 200 x 150 cm (részlet)

ÉLŐ ÉS ÉLETTELEN

Az V. Velencei Építészeti Biennálé

Szegő György

Száz éve rendezik meg Velencében a képzőművészet biennáléit. Az utolsó két évtizedben, ahogyan a kelet-európai diktatúrák kulturális szorítása enyhült, egyre autentikusabb művészetet küldtek a keleti térségből is Velencébe. Lassan helyreállt legalább a képzőművészetben az az ősi egység, amit Európának nevezünk – nem földrajzi, hanem kulturális értelemben. Talán ennek köszönheti a Velencei Biennálé azt, hogy a világ egyik – ha nem a legfontosabb – ilyen rendezvénye lehet ismét. Az bizonyos viszont, hogy a város itt van a Kelet kapujában, sőt maga az „átjáró", mi is elérhetőnek érezzük távolságát.

Már 1980-ban is így volt, amikor az *Első Nemzetközi Építészeti Kiállítást* megrendezték, amelynek sikerét követte, immár ötödször, az idei építészeti biennálé. Azon az első kiállításon az Arzenál kötélverő üzemének oszlopsorából színházat csináltak, a posztmodern teátrumát. A főszerepet Frank *O. Gehry*, a *Studio G.R.A.U.*, Michael *Graves*, Allan *Greenberg*, Hans *Hollein*, Joseph Paul *Kleihues*, Ram *Koolhaas*, Leon *Krier*, Arata *Isozaki*, Charles *Moore*, Franco *Purini*, Massimo *Scolari*, Thomas Gordon *Smith*, Robert A. M. *Stern*, Stanley *Tigerman*, Oswald Mathias *Ungers* és a Robert *Venturi* – John *Rauch* – Denise *Scott-Brown* team játszották. Mindenki egy-egy oszlopköz installálásával járult hozzá a posztmodern diadalához, amely azután éveken keresztül a legmarkánsabb tendenciaként szorította ki a moderneket, ha nem is a világépítészetből, de az építészeti mustrák világából mindenesetre. És mert egy-egy ilyen kiállítás nemcsak teoretikus illusztrációja az építészeti gondolkodás változásának, hanem ötletbörze is, elkezdett az irányzat beszivárogni a „kismesterek" rajzasztalataira is, ma már valamire való iroda nem tekint el a posztmodern „követelmények"-től.

És éppen e folyamat tetőfokán, a mostani biennálén fordulatot tapasztalhattunk. Ezt inkább a holland kiállítás címének kiterjesztésével érzékeltethetném: „Modernizmus, dogmák nélkül" – azaz, éppen a posztmodern elvek nélküli módszerével zajlik a visszatérés a modern formáihoz. Ezt nemcsak a nemzeti pavilonokba válogatott építészek munkáinak zöménél láttam így, hanem azon a két tervpályázaton is, amelyet a biennáléra időzí-

KISTELEGDI István ejtsen

MŰVÉSZETEK HÁZA

7601 Pécs, Széchenyi tér 7-8. Pf.: 403. Telefon: (72)15-388, 15-045, 15-229

Igazgató: Molnár G. Judit
A Művészeti Tanács elnöke: Csorba Győző Kossuth-díjas költő
Háznagy: Brandstätter György
A Ház nyitvatartási ideje: hétfőtől-péntekig: 7.30-19 óráig, illetve a rendezvények végéig.

1993. FEBRUÁR

TETŐTÉRI GALÉRIA

POSTAÉPÍTÉSZET MAGYARORSZÁGON c. kiállítás
Megtekinthető: február 8-28-ig, naponta 12-17 óráig, szerda szünnap.

JÁTÉKTEREM

KALMÁR LAJOS FOTÓI
Megtekinthető február 4-ig a Művészetek Háza nyitvatartási idejében.

JALE VURAL
Figuratív és konstruktív tanulmányok c. kiállítása
Megtekinthető február 11-től március 4-ig a Művészetek Háza nyitvatartási idejében.

3. SZERDA, 18.30 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

FRANKOFON KLUB

AUSTRALIA (1987) francia nyelvű belga film
Rendezte: J. J. Andrien
Főszerepben: Fanny Ardant, Jeremy Irons, Tcheky Karyo
(Az Alliance Francaise és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

8. HÉTFŐ, 14 ÓRA, TETŐTÉRI GALÉRIA

POSTAÉPÍTÉSZET MAGYARORSZÁGON

A kiállítást Kistelegdi István Ybl-díjas építész, a Pollack Mihály Műszaki Főiskola főigazgatója nyitja meg.

18 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

KÖZKÍVÁNATRA!
„NEM BÁNOK SEMMIT SEM"

Vári Éva Edith Piaf műsora.
Közreműködik: Papp Zoltán (zongora) és Háry Balázs (dob).

Belépődíj: 100.- Ft, diákoknak 60.- Ft.

8. HÉTFŐ, 18.30 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

40 m^2 DEUTSCHLAND c. film német nyelven

Rendező: Tevik Baser
(A Goethe Intézet és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

11. CSÜTÖRTÖK, 17 ÓRA, JÁTÉKTEREM

JALE VURAL festőművész kiállítása
Megnyitja: Keserű Ilona képzőművész.

19 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

RENAN DEMIRKAN: TEA HÁROM CUKORRAL

Vendégünk a szerző. Az írónővel Dalos György műfordító beszélget
(A Goethe Intézet és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

12. PÉNTEK, 18 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

„MŰVÉSZET ANDY WARHOL UTÁN"

György Péter esztéta, – a Magyar Képzőművészeti Főiskola docense – előadása.

17. SZERDA, 18.30 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

SZATÍR-IKON (képzőművészeti szatírák)

Végvári Lajos művészettörténész beszél kötetének szereplőiről, többek között Medgyessy Ferencről, Amerigo Totról, Németh Lajosról, Körner Éváról, Szalay Lajosról.

18. CSÜTÖRTÖK, 19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

IN LINE

CSEPREGI GYULA (szaxofon), Vasvári Pál (basszusgitár), TÓTH GYULA (gitár), Bori Viktor (zongora), Kőszegi Imre (dob)
JAZZ KONCERTJE
Belépődíj: 100.- Ft

22. HÉTFŐ, 17.30 ÓRA, APOLLÓ FILMSZÍNHÁZ KLUBTERME

FRANCIA FILMNAPOK
LA VIE EST UN LONG FLEUVE TRANQUILLE (1988)

Rendezte: Étienne Chantiliez

(A filmeket franciául, felirat nélkül vetítjük!
A filmnapok az Alliance Francaise de Pécs és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

Belépődíj: 50.- Ft.

22. HÉTFŐ, 18.30L ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

YASEMIN c. film német nyelven

Rendező: Hark Bohm
(A Goethe Intézet és a Művészetek Háza közös rendezvénye.)

23. KEDD, 18.30 ÓRA, BREUER MARCEL TEREM

A VILÁG UTOLSÓ MISZTÉRIUMA

Vendégünk: Csorba Simon festőművész
Az est házigazdája: Kabdebó Lóránt egyetemi tanár

24. SZERDA, 17.30 ÓRA, APOLLÓ FILMSZÍNHÁZ KLUBTERME

FRANCIA FILMNAPOK
BOY MEETS GIRLS (1985)

Rendezte: Léos Carrax
Főszerepben: Mireille Pétrier és Denis Lavant
Belépődíj: 50.- Ft.

26. PÉNTEK, 17.30 ÓRA, APOLLÓ FILMSZÍNHÁZ KLUBTERME

FRANCIA FILMNAPOK
MAUVAIS SANG (1986)

Rendezte: Léos Carrax
Főszerepben: Juliette Binoche, Denis Lavant, Michel Piccoli
Belépődíj: 50.- Ft.

19 ÓRA, FÜLEP LAJOS TEREM

KOVÁCS ZSOLT (gordonka), KOVALSZKY MÁRIA (zongora)
KONCERTJE

Műsor: J. S. Bach: g-moll Gambaszonáta
Beethoven: A-dúr Szonáta
Debussy: Kis szvit
R. Strauss: Szonáta
Belépődíj: 100,- Ft., diákoknak 50,- Ft.

KÖZLEMÉNYEK:

ZSŰRI
Tervek beadása: február 1., 15.
Bírálat: február 8., 22.

Pénztári órák minden nap 9-12 óra között.

A könyvtár és a hírlapolvasó nyitvatartási ideje naponta 10-17 óráig, szombaton és vasárnap szünnap. A könyvtárat és hírlapolvasót csak klubtagok látogathatják.

MŰVÉSZETEK HÁZA

7601 Pécs, Széchenyi tér 7-8. Pf.: 403. Telefon: (72)15-388, 15-045, 15-229

PANNÓNIA KÖNYVEK

1993 ELSŐ FÉLÉVI AJÁNLATA

LÁBADI KÁROLY: OSKOLÁK A RÉGI DRÁVASZÖGBEN

Az egykori Jugoszláviából hazánkba menekült szerző, az ismert néprajzkutató és publicista tíz kistelepülés iskolájának történetét dolgozza fel gazdag egyházi és világi forrásanyag alapján. A közelmúlt tragikus eseményei különös megvilágításba helyezik ezt az értékes munkát.

ANGSTER JÓZSEF: ANGSTER. A PÉCSI ORGONAGYÁR ÉS A CSALÁD TÖRTÉNETE

A világhírnevet kivívott dinasztia és a gyár története ez a könyv, a XIX. század közepétől az 1949-es államosításig, valamint a neves örökség máig történő továbbéléséig. Szerzője a család harmadik generációjához tartozó, Pécsett élő egykori orgonatervező és -készítő mester.

PÁKOLITZ ISTVÁN: MEGVÁLTATLAN (Versek 1986-1989)

A Pécsett élő, József Attila-díjas költő új kötete önarcképszerű verseket, vallásos hitélményt tükröző lírai vallomásokat, gyermekkori élményeket idéző költeményeket és bravúros nyelvi játékokat tartalmaz. Eredeti hangvétele, archaikus nyelvezete, nyelvi zamata teszi – gondolatisága mellett – különösen vonzóvá ezt a kötetet.

KOVÁCS SÁNDOR IVÁN: A „SYRENA" ÉS A SZOBOR

(Zrínyi Miklós műve és dél-dunántúli kultusza)

A neves irodalomtörténész a Zrínyi filológia, a szöveghermeneutika egyik kiemelkedő hazai képviselője. Az itt közölt tanulmányok sokéves filológiai kutatómunkáján alapuló, élvezetes stílusban megírt munkák.

KENGYEL MIKLÓS: PERKULTÚRA

A nyolcvanas évek második felében végzett – több mint húsz bíróság tevékenységére és hétszáz polgári tárgyalás vizsgálatára kiterjedő – kutatás eredményeit összegzi a pécsi jogszociológus ebben a könyvében, amely vizsgálja a résztvevők magatartását, a tárgyalótermi kommunikációt és szerepalakítást, valamint a szimbólumrendszert is.

Felelős kiadó: Molnár G. Judit
Készült a Ferling-Press közreműködésével,
Molnár Csaba nyomdájában, Pécsett.

Kistenfeger Jakab

münchni üvegfestő

1496 – 1573.

magyar földön is dolgozott?

Fischer, J. L.: Zeitschrift für alte und neue Glasmalerei. 1914. 117 l.

Ságvegesipar 85. l.

Kiskenfeger Tarak

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 453

3676.

~~Thorwaldsen.~~

3676 *A pásztorok imádják Jézust.* (Máté 2. r. 11.).

Középütt egy jászolban fejjel jobbra fekszik az ujjonnan született Megváltó. Lábainál a Madonna térdel, ki kezeiben pólyát tart; balról szt. József áll bottal kezében és köpenynyel a vállán; jobbról pedig a pásztorok közül kettő térdre ereszkedve imádkozik, egy furulyán játszik s egy dudál. Fölül három éneklő angyal lebeg. Mária fejét leomló fátyol takarja s magas ruhája szük ujjú. A háttérben balról szamár és ökör tünik szemünkbe. Jelzése fölül balra »*No. 2.*« s a jászol alatt » . . *1842.*«

Gypsz-dombormű, méretei 68 : 123 cm. — Reményi Ede ajándéka. — Ltsza régi 34. és új 20. — A lépcsőházban.

Kistenfeger Tarul

Magyar Mineszet
1925. 453

Istituto di Studi Superiori (Firenze)

IV. 211.

KISTERENYE (Nógrád)

RMV 10, 62.2.

R. K. TEtemplom, középkori, 1798-ban és 1903-ban helyreállítva.

Kisterenye

Kisterenyei Ervin
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

SZOLNOK MEGYE
NÉPLAP

1966 JUN 26

K MEGYEI NÉPLAP 1968. június 26.

1621

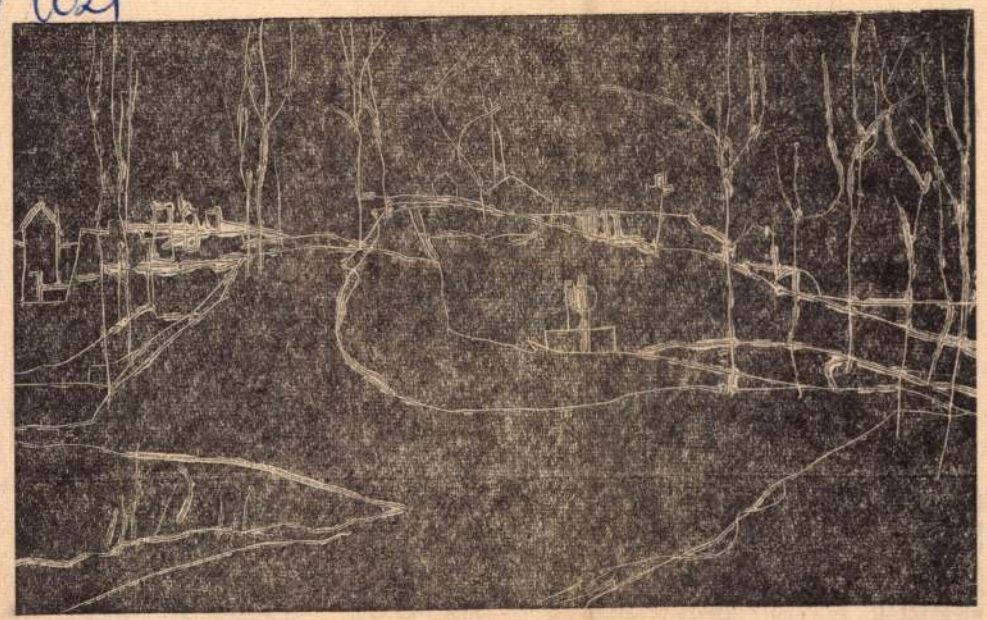

KISTERENYEI ERVIN: TEMETŐ

Egy évszázad negyed-része

A hangját sokkal előbb ismertem meg, mint őt magát. Gyakran hallottam a rádióban, felolvasott vagy verset mondott és mindig oda kellett figyelni, ha megszólalt és egy kicsit mindig tanulni lehetett tőle, hogyan kell szépen magyarul beszélni.

Tulajdonképpen tehát Győző László már régi ismerősöm volt

Színházban, az Operett-színházban, a rádió önálló társulatában és 1963-ban szerződött Szolnokra.

Találhattunk volna stílusosabb helyet az emlékek felidézésére, mint a színészbejáró melletti padok egyikét. Nyár van, nemsokára ez az évad is véget ér. A délutáni nap sugarai elől árnyékba húzódva ho-

sárnap, hiszen csak fél kettőkor kellett lent lennem a kapunál. Úgy látszik azonban, rosszul járhatott az órám, mert váratlanul egy kántáló hang riasztott fel: „Akácos út, ha végig megyek rajtad én..." Adakozzanak egy pár fillért a szegény állástalan színésznek...! —

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kisterenyei Ervin
SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP
1966 MÁJ 22

/1021

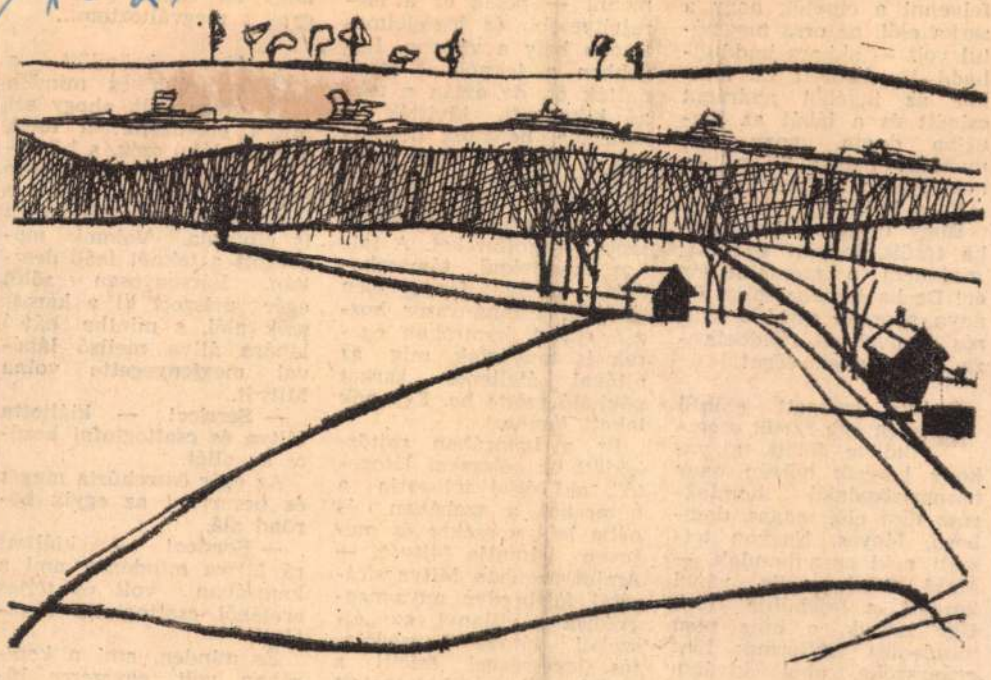

KISTERENYEI ERVIN: TANYÁN

tya egyszer úgy próbálta felvenni a cipőjét, hogy a sarka elől, az orra meg hátul volt — akkora hadd-elhadd kerekedett! És amikor az ingéből nadrágot csinált és a lábát az ingujjba dugta, anya azt mondta: belehal, ha ez mégegyszer előfordul.

És a haja!

Hogy utálja a homlokába fésült, lenyalt frizurát; majdnem a szemöldökéig ér! De ha összeborzolja, jön anya gyorsan azzal a szúrós fésűvel és rendbehozza... De ennek vége!

Mitya levágott elölről még egy fürtöt szemöldöke fölött, a vékony bőrcsík helyén nagy háromszögalakú homlokrész tűnt elő, magas, domború, fényes. Nagyon tetszett neki ez a homlok. — Majd középen is vágni kezdett, a fejebúbja felé. Úgy látszik, a haja nem mindenütt egyforma: fönt aranyszőke, ahol kivágta szürkés, a halántékán pedig majdnem fekete.

A kamrába is
menni — pedig
rejtélyesebb és
tesebb hely a vi
gebben a teknől
datták őt, de azt
nő kilyukadt, k
kamrába, befedté
val, a deszkára
denféle lim-lomot
egy régi bőrka
meg háromlábú, támlátlan széket, s koffereket. A falhoz mosóteknő támaszkodott, amely fenyegetően kongott, valahányszor hozzáértek. A kamrában egerek is tanyáztak, míg az ajtóval átellenes sarkot pókháló szőtte be. Egy pók lakott benne.

És a kamrában rejtőzködött az „éjszakai látogató", aki éjjel tologatja a bútorokat a szobában és néha leül a székre és mereven bámulja Mityát. — Amint azonban Mitya sírásától felébredve anya meggyújtja a villanyt, az „éjszakai látogató" csodálatos ügyességgel felölti a kisfiú székére hajtogatott ruháinak alakját. És Mi-

pókháló. Csak az „éjszakai látogatónak" sikerült most is elbújnia. Valami mocorgott a teknőt fedő deszkán. Bársonyosan sötét egér mászott ki a karos szék alól, s mintha hátsó lábára állva mellső lábával megfenyegette volna Mityát.

— Sersicc! — kiáltotta Mitya és csattogtatni kezdte az ollót.

Az egér összehúzta magát és besurrant az egyik bőrönd alá.

— Sersicc! — kiáltott rá Mitya mindenre, ami a kamrában volt és teljes erejéből csattogtatta az ollót.

És minden, ami a kamrában volt, egyszerre kicsi lett. Csak a poros, szür-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Kisterenyei Ervin
SZOLNOK MEGYEI
NÉPLAP
1980 JAN 9.

1021

KISTERENYEI ERVIN: TÉLI TÁJ

zeti Színház hosszú

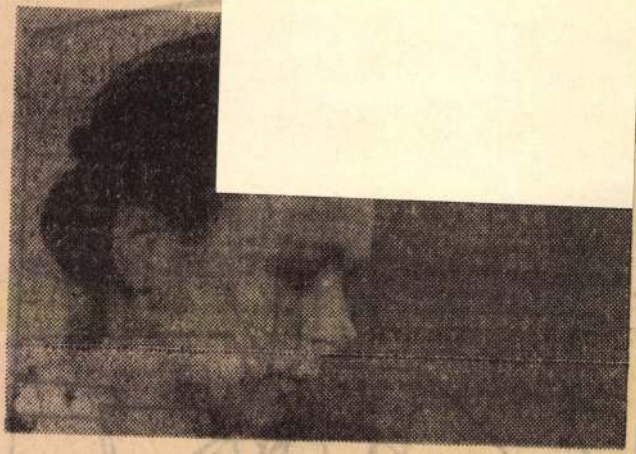

Győri Ilona, a dráma női főszereplője (Josie Hogan)

éjszakában, vagy a Vígszínház Amerikai Elektra előadásaira gondolunk.

Most a Szigligeti Színházban január 14-én bemutatásra kerülő drámája, a Boldogtalan hold O' Neill utolsó műve. Tematikai hovatartozását tekintve — család-dráma, mintegy a Hosszú út az éjszakában folytatása.

O' Neill szemléletében

A mérges

Kisterenyei Ervin
1961 MÁR 3 11.
1021

HEGYALJAI HÁZAK

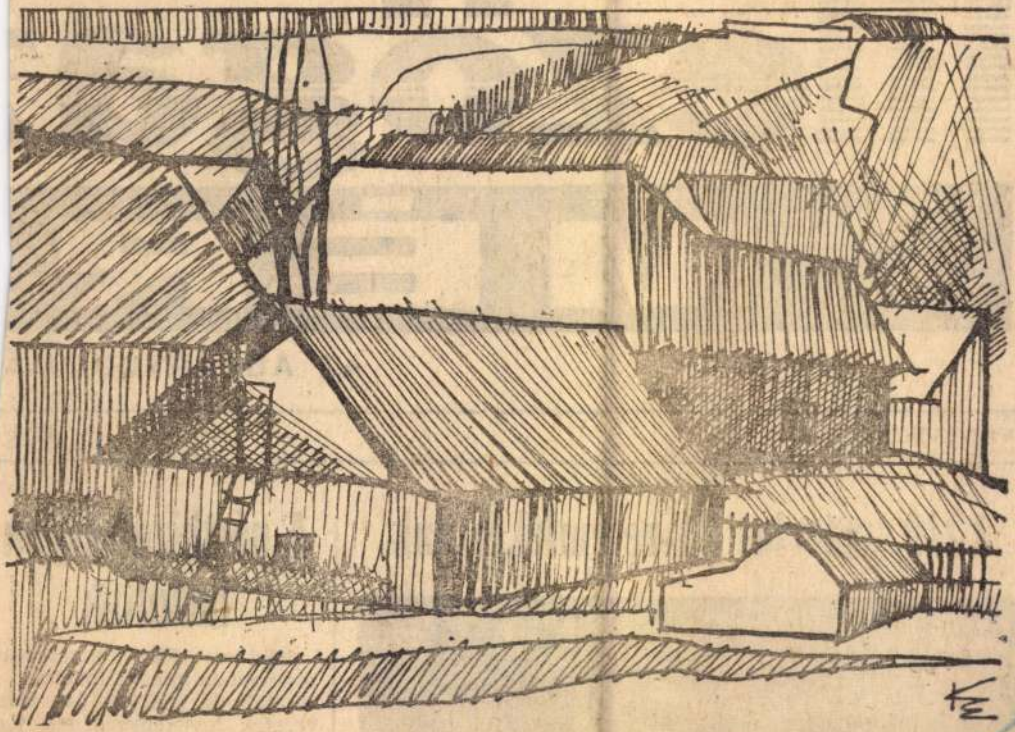

(Kisterenyei Ervin rézkarca)

MEZŐGAZDASÁGI MÉRNÖK
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Mezögaz
MÉR

AZ AGRÁRTUDOMÁ

XVIII. ÉVFOLYAM, 6. SZÁM ÁRA

1919. március 21-re emlékeztünk

A pártbizottságon hallottuk

Pártunk IX. kongresszusa alapvetően megváltoztatta a hivatali pártszervek és szervezetek tevékenységének jogkörét, a gazdasági vezetéssel való kapcsolatát. A határozat kimondja, hogy: *„valamennyi*

Kisterenyei Ervin

"Ex libris" c. müvének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. febr. 6.
XV. évf. 6. sz. 11. lap

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Kisterenyei Ervin

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

Kisterenyei Ervin metszete

1021

nelyet vonalban érzékelhető dal
lam rehabilitációjához. Ebben a
értelemben az Iconography No. 2
szimbolikusan érzékelteti szerzője
évtizedes fejlődésének irányát és
célját.

A kompozíció nyolc előadómű-
vészt foglalkoztat. A partitúra fő-
szereplője a kürt, amely egy vo-
nóstrióval játszik kamarazenét, a
három hangszer (fuvola, oboa, kla-
rinét) csak egyszer jut előtérbe; a
színek kikeverésében nagy szerepe
van az ütőhangszereknek. A kicsit
csúfondárosan, mechanikus karak-
ter-variációtól eltekintve, a mű
hangja szelíd, szemlélődő, mond-
hatnám, ábrándos; még a kürt szó-
noklata is szemérmes, és legszeb-
bek a bevezető és kicsendítő téte-
lek kékben vagy kék-aranyban
fürdő zenei képei. Ezeket érzem
leginkább önportré jellegűeknek.
A kompozíción a szerencsés, ter-
mékeny órák derűs légköre érző-
dik; húsz nap alatt készült, 1971
kora tavaszán. Megszólaltatásáról a
Rádióban a *Budapesti Kamara-együttes Tarjáni Ferenc* kürtszóló-
jával, *Mihály András* betanításá-
ban gondoskodott.

KISTERENYEI ERVIN

Új alkotásaiból kiállítás nyílt – Török László-val közösen – a Hatvani múzeumban.

Népújság - Eger - 1971. szept 22.

KISTERENYEI ERVIN

„Illusztráció" c. rézkarca szerepel a megyei képző művészek tárlatán, Gyöngyösön. (eml.)

(G. Molnár F.): Két gyöngyösi tárlatról.

NÉPÚJSÁG - EGER - 1971. szept. 24.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDEGYO
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

Majoros József

Kisterenyei Ervin: Ex libris

ÉLET ÉS IRODALOM

Nem azért lesz budi-vár építő, halálos szívbeteg, mert ez az em beriség idejét múlta, hanem mer kénytelen haszontalanságokban k élni magát, mivel a világ a mag esztelen rohanásában megveti, pé cegödör-ügyekbe szorítja ezt fajta emberséget. Ennyiből is k derül, hogy az eredeti Jeromos ir kább tragikomikus, mintsem bohó zati figura.

Filmbeli névrokona csak a neve ben és a foglalatosságában roko Valójában a Szabó család Wágne Zsigája költözött át színesfilmre.

ÉLET ÉS IRODALOM

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1021

Kisterenyei Ervin metszete

ÖLTÉSZET

z alábbi verseskötetet ajánljuk ol

MAGYAR LÍRA

r összes költeményei 1–2. kötve 19,– Ft
összes költeményei 1–2. kötve 55,– Ft
ly: Szőlőhegyen (válogatott versek) kötve 27,50 Ft
összes versei 1–2.
ós összes versei és műfordításai

R LÍRA

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG
Eger 1971 SEP 29

KISTERENYEI ERVIN

1021

Két fiatal hatvani művész kiállításáról

Örvendetes, hogy a hatvani múzeum, amely köztudottan nem bővelkedik kiállítótermekben, ismét lehetőséget nyújtott két fiatal művésztanár szereplésére. Az ilyen kiállítások folyamatosságát jó lenne hosszú távon biztosítani ebben a városban is, még ha olykor forrásban lévő alkotó egyéniségek jutnak is nyilvánossághoz, mint *Kisterenyei Ervin* és *Török László* mostani tárlata esetében történt. Csak a rendszeresen is... mélődő alkalmak mélyítik el az érdeklődőben a választott műfaj iránti vonzódást, teszik idővel érzővé és értethetővé a művészeti ágak bármelyikében. S a nyilvánosság, a közönség visszhangja gyorsítja a szereplő művészben is az érés folyamatát.

Kisterenyei mintegy 30 festményt, illetve grafikát bocsátott szülővárosa érdeklődő közönsége elé. Olajképeinek témakörе szűk. Aktok, csendéletek váltják egymást a kiállítóhelyiség falán, harsány színektől mentes, tartózkodó előadásban. S ha a kompozíciók belső rendje, tartalmi feszültsége hagy is kívánnivalót, *a fiatal művésztanár jövendő munkássága dolgában biztató jelként fedezzük fel művein a biztonságon alapuló széles ecsetkezelést, jó formaérzéket.* Utóbbi erények metszetein, tusvázlatain jelentkeznek igazán hatásosan. Ezek anyagának erősségei, reprezentatív darabjai. Különösen szellemes, eredeti ízt hordozó munka *Hagyományink* című groteszk sorozata, továbbá két női aktra szerzett krokija.

Festőnk akverellel is kísérletezik. Két munkája, a *Fehér ló* és a *Cigányok lova* érdeklődést keltő, ugyanakkor technikai fogyatékosságról is árulkodik.

Török László munkásságát hasonlóképpen kettéoszthatjuk, — legalábbis kiállított szobrai, érmei alapján. Két portréja — *Anti* és *Árpád bácsi* — ugyanis jóízű megfogalmazásban adja két embertípus karikatúráját. E művekre a jó arányérzék, anyagismeret és a témával való azonosulás hajlama jellemző.

Korlátai vannak azonban fiatal szobrászunknak, amikor érmekhez nyúl, s síkban, reliefszerűen akar ábrázolni. Gondolunk itt művészeket megidéző sorozatára, amely Paganini, Liszt, Sztravinszki, Michelangeló, Csajkovszki szellemét igyekszik közelünkbe hozni. E munkáin vagy a művesség hiánya, vagy pedig a karikatúra felé eltolódó, könnyed, frivol fogalmazás miatt siklik ki ujjai közül a lényeg, a választott modell jellege és szellemisége.

Összefoglalásként: ha Kisterenyei Ervin említett *grafikái* és Török László *portréi* kerülnek csupán kiállításra, egységesebb, súlyosabb anyaggal találja szemben magát a képzőművészet iránt érdeklődő hatvani polgár. A kevesebb sokszor többet mond!

(moldvay)

etőt a beruház

e a jó minő[illegible]
zügyi tervek tartása?

lányoki Péterrel, a Heves megyei
zási Vállalat főmérnökével

pontosan így igaz. Mégpedig azért nem, mert amikor a kivitelező aláírja a szerződést, csak a kezdés időpontjára vállal kötelezettséget, az átadási határidőről lényegesen később nyilatkozik. És mi van akkor, ha nem teljesíti? A mulasztók kötbért fizetnek.

— *A jelenlegi kötbérrendszerrel egyáltalán lehet-e ösztönözni a beruházásban részt vevő tervező, bonyolító, kivitelező vállalatokat?*

— Nem. A kötbérnek határa van. Nevetségesen alacsony határa. Az összköltség mindössze egynyolcad ezrelékével indul a kötbérfizetés, a maximum pedig nyolc százalék. Ez olyan jelentéktelen összeg, hogy gyakorlatilag még csak komolyan se veszik a vállalatok. Különösen akkor nem hiányzik ez a pénz, ha közben egy lényegesen jövedelmezőbb munkához jutottak. Ez pedig tulajdonképpen csak rajtuk múlik.

— *A beruházó vállalatok milyen formában, milyen módon érdekeltek az építési költségek tartásában, illetve csökkentésében?*

— Kár takargatni, az érintettek úgyis tudják: mi nem vagyunk érdekeltek a költségek csökkentésében. Sőt: ha egy létesítmény költsége menet közben megemelkedik az a beruházó vállalatnak is jó, hiszen a elszámolás a végszámlák alapján történik.

— *Ez nemcsak, hogy sportrendeleteket, hogy a szerződésekben szigorúan rögzítsék ezentúl a tervezők, a beruházók, a kivitelezők kötelezettségeit, a szerződés megszegőivel, a mulasztókkal szemben pedig szigorú szankciókat kell alkalmazni.*

— Jogos a javaslat a kérés, de legalábbis a mi vállaltunk előbb akar ezen a helyzeten változtatni. Felügyeleti szerveink javaslatára ugyanis rövidesen bevezetjük, hogy egy-egy építkezés lebonyolítására olyan szerződést kötünk, amely bennünket is a költségek tartására, illetve csökkentésére ösztönöz majd. A költség egy fix- és egy mozgó részből áll majd, és számunkra az lesz a gazdaságos, ha nem változik az eredeti költségvetés és ha csökken. Korántsem könnyű, egyszerű dologra vállalkozunk, de mi is belátjuk: a jelenlegi körülmények között nem tudjuk eredményesen védeni megrendelőinket. Ezenkívül a tervezői szolgáltatásunkat is bővíteni akarjuk, és egy-egy feladathoz több tanulmánytervet is készítünk majd.

A beszélgetés témáját szándékosan nem szűkítettük le a Heves megyei Beruházási Vállalat munkájára. Mégpedig azért nem, mert a főmérnök által is jelzett gondok az ország, a megye valamennyi építő, beruházó vállalatánál megtalálhatók.

elmúlt he-

1021

Kisterenyei Ervin ex librise — apró sajtóhibával!

Kisterenyei Ervin

ben van a *teljesen új, átdolgozott 3. kiadás* 1—3. kötete, szeretnénk rávilágítani a két kiadás közötti időben bekövetkezett pozitív változásokra, amelyek jótékonyan hatottak mind az enciklopédia tartalmára és szerkesztésére, mind a tényleges felhasználás lehetőségére, hogy az ismertetéssel hozzájáruljunk *korunk legnagyobb szabású, legkorszerűbb marxista enciklopédiájának* nemcsak kiakná zásához, hanem még *beszerzéséhez* is!

Tartalom, szemlélet, módszer

A 3. kiadás a Szovjetunió miniszte tanácsa és az SZKP KB együttes határ zata nyomán indult meg. Ez a tény mutatja, hogy a SZU-ban kiemelt állar és pártügy az általános enciklopédia k adása. Ennek megfelelően a főszerkes

KÖNYVTÁROS
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-248, 340-726
1971 JUL

Kisternyei Ervin

Kisternyei Ervin a Ferty
körkép restaurátora.

Tamás Ervin: Ó, Pusztaszer!
Tiliór, 1977. október 2 - 6 lap

Kisterenyei Ervin

Feszty Árpád „a magyarok bejövetele" c. körképe a háború alatt többé-kevésbbé megrongálódott. Kisterenyei Ervin a restaurátor-csoport vezetőjének véleménye szerint 4-5 év kell ahhoz, hogy a Feszty-mű újra felállítható legyen.

Új Szó, 1976. febr. 7.

KISTERENYEI Erwin ~~festő~~ grafikus,

és Nagy László grafikus, Ferrari Dante
festő kiállítása, Habvani Galéria, 1985.
ápr. 18. május 5. Habvan: Habvani G., 1985
[6] p.-ll

Kisterenyei Ervin, restaurátor

A Teszty-körkép a századfordulótól városunk legfőbb látványossága volt a Városligetben, mely a háború alatt tönkrement. A hatalmas, 120 mtr. hosszú és 15 mtr. magas festményt, ma csak korabeli metszetekből ismerjük, ezek segítik a restaurátorok munkáját, kiknek vezetője Kisterenyei Ervin.

Dél-Alföldi krónika.

1979. IV. 3. Televízió 16.10 (V. né).

Kisterenyei Ervin, grafikus

A hatvani képzőművészek kiállítása megnyílt júl. 31.-én a vásárhelyi Tornyai János Múzeumban.

Kisterenyei Ervin, nem mindennapi feladatot tűzött ~~feladatot~~ maga elé Derkovits Dózsa-sorozatának aktualizálásában. Az egyes lapok eltérően átírtak és ennek megfelelően eltérően meggyőzőek is. Mindenesetre az első pillantás, nem minden lapnál elég a tartalmi-gondolati kapcsolatteremtésre, mert a háttérszöveg is része egy-egy métszet teljes hatásának.

/említve/.

Dömötör János: Hatvani képzőművészek kiállítás Vásárhelyen.

Heves Szemle, 1982. 4. 6. old.

Kisteremjei Erwin festő

Repr: Kulváros

Szolnok Megyei Néplap 1966 már 13

Kisterenyi Ervin

"EX LIBRIS" feliratu metszetének repr.-ját hozza a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. május 22.
XV. évf. 21. sz. 10. lap

Kisterenyei Ervin

Metszetét -"Exlibris -Szigethy A." feliratal bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. aug. 14.
XV. évf. 33. sz. 11. lap.

Kisterenyei Ervin

"Exlibris" metszetének repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. ápr. 1o.
XV. évf. 15. sz. 7. lap

- És a csoport vezetője is fiatal, Kisterenyei Ervin, akinek a vezetésével itt a munkálatok folynak, 33 éves. ERvin, most arra kérlek Téged, hogy munkatársaid segitségével mutassuk be a nézőknek, hogy milyen munkafáziskokra van szükség ahhoz, hogy a Fesztikörkép ismét élvezhető legyen? Tehát mi ez az első fázis, amelyet most itt látnk, és amelyet, ezt most elmondjuk nézőinknek, csak a kedvünkért csinálnak most a munka társaid?

- Hát természetesen ezek a Fesztikörkép kis darabjai, amelyek töredékekben maradtak meg, egyébként ugyanezeket a munkákat 3o-4o méteres darabokkal végzzük. A munkánk legelső fázisa,

1976. okt. 12. Televízió, 21.50 – Vörös –
Kezdőkör

hogy a pergő festékréteget rögzitsük, japánpapirral ragaszt juk le a két teljes felületét.

- Ez tehát a képnek a szine, nem a hátoldala?

- A kép szinoldala, igen. Utána a képet megforditjuk, és hátoldalról viaszgyanta keverékkel vasaljuk be. A frissen felhor dott, még meleg keveréket vasaljuk be először, ezzel anagyobb ráncokat, nagyobb egyenletlenségeket tudjuk eltüntetni.

- Hogyan kerültek ezek a nagy ráncok a festményre?

- Egyrészt a háborus sérülések következtében, másrészt pedig a helytelen tárolás, és nem utolsósorban a helytelen levétel a romos épületből.

- Közvevetőleg annyit el kell mondanunk a nézőknek, hogy ez a kicsit talán hallható recsegés, ropogás azért van, mert a kamerát papiron huzzuk, ugyanis mi is a Fesztikörképen járunk, ezt bizony védeni kell néhány réteggel. Ha itt milyen munkála tokat látunk?

- Itt finomvasalás folyik filcréteg alátéten. Ez az un. hidegmeleg vasalás, amikoris a zsirpapirok között a kolofolium és viaszgyanta keveréket melegen bevasaljuk, majd pedig márványlapokkal sulyozzuk le, ezáltal tudjuk rögziteni kühült helyze tében simára, a vásznak és a festékréteget. A következő munka mozzanat, amit Balázsovics Zsuzsa mutat be, a viaszgyanta fölösleg leitatással történő eltávolitása, majd pedig a dubléro zásra való előkészületképpen a viasznak még meglevő feleslegét asztalosszerszámmal, a citlinggel kaparjuk le, hogy a dub lirozó keverék jól tudjon tapadni az eredeti vászon hátoldalá hoz.

- Sokminden adottság, képesség, tudás kell a restauráláshoz, de most azt is láthattuk, hogy bizony fizikai erőnlét is kell, mert ez egy komoly fizikai munka.

- Hát igen, különösen a nagy kövek emelgetését és a citlingelést illeti, ez valóban kemény fizikai munka. Az elmult évben is volt néhány ilyen részünk, például amikor a kép hátoldalá ról a helyenként több mm vastagságu porszennyeződést kellett drótkefével eltávolitanunk.

- Kedves Nézőink! Ezköben egy galériára értünk fel, ez ponto san afölött a munkaterület fölött található, ahol az imént jártunk. Erre azért volt szükség, mert a hely bizony elég szükös, tehát ezzel sokat nyertetek. Itt milyen munkálatok folynak?

- Itt a Galérián a felmérést végezzük el, gyakorlatilag arról van szó, hogy miliméterpapirra, tulajdonképpen mm-pontossággal 1:100-as léptékü mérnöki rajzot készitünk, a Körkép minden egyes darabjáról, A rajzi dokumentációval, vagy felméréssel egyetemben itt végezzük el a fotodokumentációt is. Tehát itt állitjuk majd össze, itt tudjuk meg, tulajdonképpen, hogymi is az, ami a képből megmaradt.

- És, ha mindezeknek a munkálatoknak a végére értek, akkor kvefkezik, ja odamenjünk!

- A következő munkafázis lesz majd a dublérozás, amivel tulajdonképpen még meglehetősen sok problémánk van.

- Mi az a dublérozás?

- Dublérozásnak nevezik azt a müveletet, amikoris a régi vászont egy ujabb vászonnal megerősitjük, tehát a régi vászonra egy uj vászon kerül. Nos, közbevetőleges rétegekre is szükség van, Olyan esetben, mint például itt látjuk, amikor akép felületén nagyobb hiányok, szakadások vannak, ahhoz, hogy először megtudjuk erősiteni az eredeti vásznat, tülréteget ragasztunk rá, vasalunk be a vászon felületére. Erre a rétegre kerül egy nedvesitett nátronpapir, egyrészt izoláló papirként az eredeti és az uj vászon között, másrészt pedgi nyulásánál, száradásánál fogva ez képes megfeszitenі a vászon területét. Erre kerül aztán rá az un. dublérozó vászon, tehát az uj vászonréteg, ami jelen pillanatban meglehetősen nagy probléma számunkra. Ez az itt látható vászondarab a Budakalászi Lenfonó és Szövőipari Vállalat által készitett. A Feszti Körkép eredeti vászonjával mindenben megegyező darab, de sajnos egy méterél szélesebben ők gyártani nem tudják, sőt Magyarországon sehol nem tudják ezt gyártani, jelen pillanatban a Szovjtunióból és Lengyelországból próbálunk négyméternél szélesebb dublérozó vásznat beszerezni.

- Na most, ha sikerül beszerezni és az összes előző fázison keresztül megy Feszti Körkép, akkor kerül majd erre a furcsa szerkezetre.

- Igen, a dublérozás után a kiszáradt képet, mivel nem lehet ilyen óriási méretü, 40 négyzetméteres darabokat feszitőkeretre, vakkeretre feszitenі, a rögzitést ugy oldjuk meg, hogy a hátoldalt, körülbelül fél, vagy egynégyzetméteres darabokban impregnált papir lépsejtszerkezettel fogjuk boritani, és ennek az üregeit polietirén habbal fogjuk kitölteni.

- Hány évig tart ez a munka?

- Ha mirajtunk mulik, akkor 1980-1-re készen van a kép, de bizony még nagyon sok technikai probléma közbeszól.

- Na ezekről andj még esik szó, dehát elhangzott, hogy 1980-ig, 1981-ig van mit dolgozniok a fiataloknak. Dolgozniok és élniök itt Szegeden. Éppen ezért, hogy hogy mondjam, itt munkahelyet teremtettek maguknak, hanem otthont is. Most arra kérem Andreát, hogy mutassa be lakószobájukat, amely ugyancsak ebben az épületben található.

- Munkahelyünknek ezt a részét lakosztállyá alakitottuk át, ez elég nehéz feladat volt, mert nehezen lehetett elképzelni hogy ezt a sarkot hogy tudjuk szobává formálni, és lakhatóvá tenni. A szeparáltságot aztán megoldották függönyök, amint látható, és azon kivül hoztunk magunkkal otthonról egy-két dolgot, amivel sikerült valahogy kényelmesebbé és otthonosabbá tenni. Például csak ezek az ágyak voltak itt, ezek a vaságyak, és aztán hulladék faanyagból készitettünk polcokat, asztalt, befestettük, aztán függönyt hoztunk, hogy valamivel barátságosabb, otthonosabb legyen.

- Régi szegedi vár, Mária Terézia korában épült, uj keleti falszárnyának a kapubejárata lehetett ez az épület, amelyet aztán a nagy szegedi árviz után a szegedi várat lebontották és ezt, az un. Mária Terézia kaput meghagyták, ebből alakult ki a mi kis restaurátor műhelyünk.

- Itt pedig egy épület tervrajzát látható. Ez mitábrázol?

- Ezt az épület tervrajztá a tél folyamán találtam meg budapesti Levéltárban, a Fővárosi Levéltárban, ez az első épület, amelyik a Szépművészeti Muzeum helyén állott, és Gráf Lajos nak, épitésznek a munkája. Érdekes, hogy mi ugy tudtuk, hogy Feszti Árpád öccse, Feszti Gyula tervezte, az épületet, dehát ezen a rajzon világosan kitünik, hogy az épület tervezője Gráf Lajos épitész volt.

- A tervrajz maga a már félig-meddig elkészült Körkép darabokon nyugszik. Tehát ezek a Körkép-darabok már végigmentek azokon a fázisokon, a dublirozás kivételével ugye?

- Igen, ezek már valamennyi konzervált darab, a következő munkafázist várják, azaz a dublirozóvásznat velem együtt.

- Hát itt metszeteket látunk, milyen metszetek ezek?

- Ezek közelkorabeli nyomdai metszetek, a két részletét mutat

ják be a Feszti Körképnek, ezáltal népszerüsitették korábban és ez a legismertebb része, a jobboldali Áldozat hadurnak' névre hallgat, az elképzelés szerinti fehér ló áldozatát örökiti meg, mig a másik az Árpádot áá a hét vezért ábrázolja, szemben a legyőzőttek csoportjával, és a bevonuló szekerező magyarokkal.

- Azt hiszem, hogy ezek a metszetek is nagy segitségetekre lesznek majd egyrészt a hiányzó részek pótlásánál, másrészt általában a restaurálásnál?

- Feltétlenül! Hiszen éppen ezeknek a metszeteknek a segitségével találtunk meg jónéhány érdekes dolgot a Körképen, amelyeket a későbbiek folyamán még vissza is fogunk térni.

- No, mutassuk ismét a környezetet, hát ez olyan raktárfélének néz ki.

- Igen, ez itt a raktár, főleg a japánpapiranyagot, zsirpapirt raktározzuk, mellette Kenény Gyulának a lakosztálya,

- Ja igen! Hát ezt is meg kell mutatni a nézőknek, hogy itt laknak, azk, akik dolgoznak, egy pillantás Gyula barátunk lakosztályába. Dehát nem fázik itt télen sem, mondtuk. Erre haladva tovább, én tudom, hogy itt szoktatok sütni-főzni, aztán itt van a bejárat, az imént itt mentünk fel az emeletre, és hát itt egy olyan fadarab látható, amelyről nem tudom, hogy tul sokat beszüljünk-e? Hát kedves Nézőink, nem akarjuk rejtvényként feladni, ennek a lényege az, hogy a jelenlevők kiszámitják, hogy a Feszti Körkép egy négyzetméterére hány liter elfogyasztott alkohol esik majd öt év mulva. Dehát ez a jelenlegi állás szerint olyan napi egy-két förcs ugye?

- Hát ez néha még kevesebb is annál!

- No ez ismét műhely, milyen műhely?

- Ez az asztalosmühely, itt a Muzeum öreg nyugdijas asztalosával vagyunk tulajdonképpen ilyen albérleti viszonyban. Ez mindkét részre nagyszerü, Ő segit bennünket, hiszen helünk nagyon sok asztalosmunkára van szükségünk, munkaközben.

- Hiszen ez még egy kicsit raktár is, látjuk itt,

- Igen, fent a polcokon még régészeti anyagok, ásatási régészeti anyagok várnak feldolgozásra.

- Itt haladva, áttérünk az épületnek, ugy is lehet mondani, a

másik hajójába, és itt ismét a Körkép már félig-meddig elkészült darabjai láthatók, és ittlátható egy metszet, amely a Magyarok bejövetelét teljesen ábrázolja. Mikor és ki készitette ezt?

- 1896-ban készitette Morelli Gusztáv, grafikus, fametszettel. Fametszet volt ez.

- Ez is azt hiszem, nagy kincs manapság.

- Igen, bár néhányat már felajánlottak, hallván a restaurálás hirét, lehet használni a munkánkhoz, de ennél sokkal pontosabb korabeli felvételekre volna szükségünk.

- Volna szükségetek, és ezzel már részben érzékeltetted is problémáitok egy részét.

- Ervin, hozzád szólna az első kérdés, amikor bemutattad a munkatársaidat, elmondtad, hogy 22-23-24 évesek, és amikor én mondtam, hogy Te is egy éve végeztél, de 33 éves vagy, akkor először itt a kollégáim meglepődtek, hogy hogyanlehet ez. Tehát kérlek, hogy magyarázd ezt meg, tehát egy éve végeztél, de közben 6-8 évvel idősebb vagy, mint az ugyancsak egyéve végzettek. Mit csináltál 6-8 évig?

- Kezdődött azzal, hogy érettségi után elmentem hiradástechnikai müszerésztanulónak, végeztem, mint hiradástechnikai müszerész, és elnézést kell kérnem a Te technikuskollégádtól, rövid időn belül rá kellett jönnöm arra, hogy nem ez az, amit énneken csinálnom kell életem folyamán. Talán azért, mert már akkor is szerettem rajzolni, de talán nem azon a szinten, mint ahogy szükség lett volna, Tanárképző Főiskolára jelentkeztem, szerencsém volt, felvettek ide Szegedre, a Tanárképző Főiskolára,

- Milyen szakra?

- Magyar-rajz szakra, méghozzá egy olyan különleges csportba, ahol amikor a szolnoki Müvésztelep mellé voltunk kihelyezve, az un. szolnoki rendkivüli tagozatba, két évig tanultunk,

részállamvizsgát tettünk, kikerültünk rögtön tanitani, én egy évet tanitottam Ecséden, aztán felkerültem Budapestre, a Várna utca Kollégiumban nevelősködtem, majd ugyanott tanitottam szakrajzot, és ebben az évben felvettek a Képzőművészeti Főiskola rendkivüli rajztanárképző tagozatára, ott elvégeztem két évet, és megismerkedtem sok emberrel, többek között egyik jó barátommal, Pintér Attila restaurátorral, s talán az Ő inspirációja volt az, hogy jelentkeztem a restaurátor tagozatra, és elvégeztem, és nagyon örülök neki, hogy elvégeztem.

- Most az Igazgató urtól az imént azt kérdeztük, hogy tulajdonképpen Neki is bátorságra volt szüksége, hogy ennyi fiatalt bizzon meg. De Nektek is, hogymondjam, elég nagymennyiségü önbizalommal kellett rendelkeznitök, hogy elvállaljátok ezt a munkát. Ervin, Te hogy mondjam, felelősséged tudatában vállaltad ezt el?

- Nagyon érdekes a kérdés. Amikor fdjött hozzám a szentesi Muzeum igazgatója, Hegedüs Kati, egyébként nagyon jó barátom, és mondta, hogy van egy kisméretü kép Szegeden, nincse kedvem restaurálni, mondtam, hogy hogyne! És mikor mondta, hogy 12o méter hossuz, 15 méter magas, azt hitten először, hogy vidcel. Aztán mondta, hogy nem, nem vicc az egész, a Fromayer ur őt komolyan ideküldte,hogy mit lehetne ezzel csinálni. Nemsokára leutaztam, és a Várban láttam óriási nagy fából készült 8-lo méter kábeldobokat, ami szögekkel felszögezve, ott volt ez az egész Körkép. Hát, ha azt mondom,hogy ahhoz az állapothoz képest, nem szaladtam el nindjárt, ahhoz bátorság kellett. De amikor már leszedtük a kábeldobokról ezeket a szörnyü állapotban lévő képeket, és eljutottunk odáig, hogy most már a gyakorlatilag a dublérozásra elővannak készitve, talán én is ugy érzem, hogy most már talán könnyebb lesz, most már lehet.

Ervin, ugy látszik a vezetői szóra vámak!

- Igen, hát a kérdés az két részben hangzott el, talán nind járt a nehezebbre próbálok válaszolni. Történelmi giccs, és hogyolyan szemlélet,amelyik káros. Hát tulajdonképpen, hogy történelmi giccs, az egy nagyon furcsak kifejezés, megmondom őszintén, nem is nagyonárten, hogy mit is jelent az. Ismeren a szavakat ugy külön-külön, de a kettőt együtt nehezebben. Én inkább ugy fogalmaznán, hogy ez egy romantikus mese. Tükrözi a kor akkori történelemszemléletét, benne van Jókai páratlan fantáziája, tulajdonképpnn nem más ez, mint Jókainak az elképzelése, amelyet Feszti Árpád megfestett. És, hogyha igy nézzük a dolgot, akkor már nindjárt más beállitottságba kerül az egész. Ők megpróbálták a saját koruk szinvonalán lehetőség szerint ragaszkodni a valósághoz, hihetetlen sok kutatást végeztek, néprazi kutatásokat. Például a kor akkor nagynak tartott tudósainak, de ha ugy nézzük, hogy ez az egész, az 1890-es évek szinvonalát, ugy a középátlaga, meg Jókai mesemondó fantáziája, meg az egész akkori romantákás elképzelése a honfoglalásról, akkor már félre kell tenni ezt a dolgot, hogy történelmi giccs. Ha a képzőművészeti vonatkozását nézzük a dolognak, akkoris nagyon óvatosankell fogalmazni. Tudniillik rengeteg vélemény elhangzott erről a Feszti Körképről, ugy, hogy azok, akik véleményt mondtak, már nem láthatták, vagypedig oly fiatal korukban láthatták a képet, hogy eleve nem lehet elfogadni a véleményüket.

- Ervin, most csak azért vágok közbe, hogy álljunk fel közben, és menjünk át a Körkép egy darabjához, amely ugyan hasonlóan a többi meglévőhöz, nem tökéletes,de talán az általad elmondottak illusztrálására alkalmas. Tehát Kedves Nézőink, itt látható a Feszti Körkép egy darabja. Hát Ervin,most arra kérlek, hogy illusztráld példákkal azt, amit eddig elmondtál.

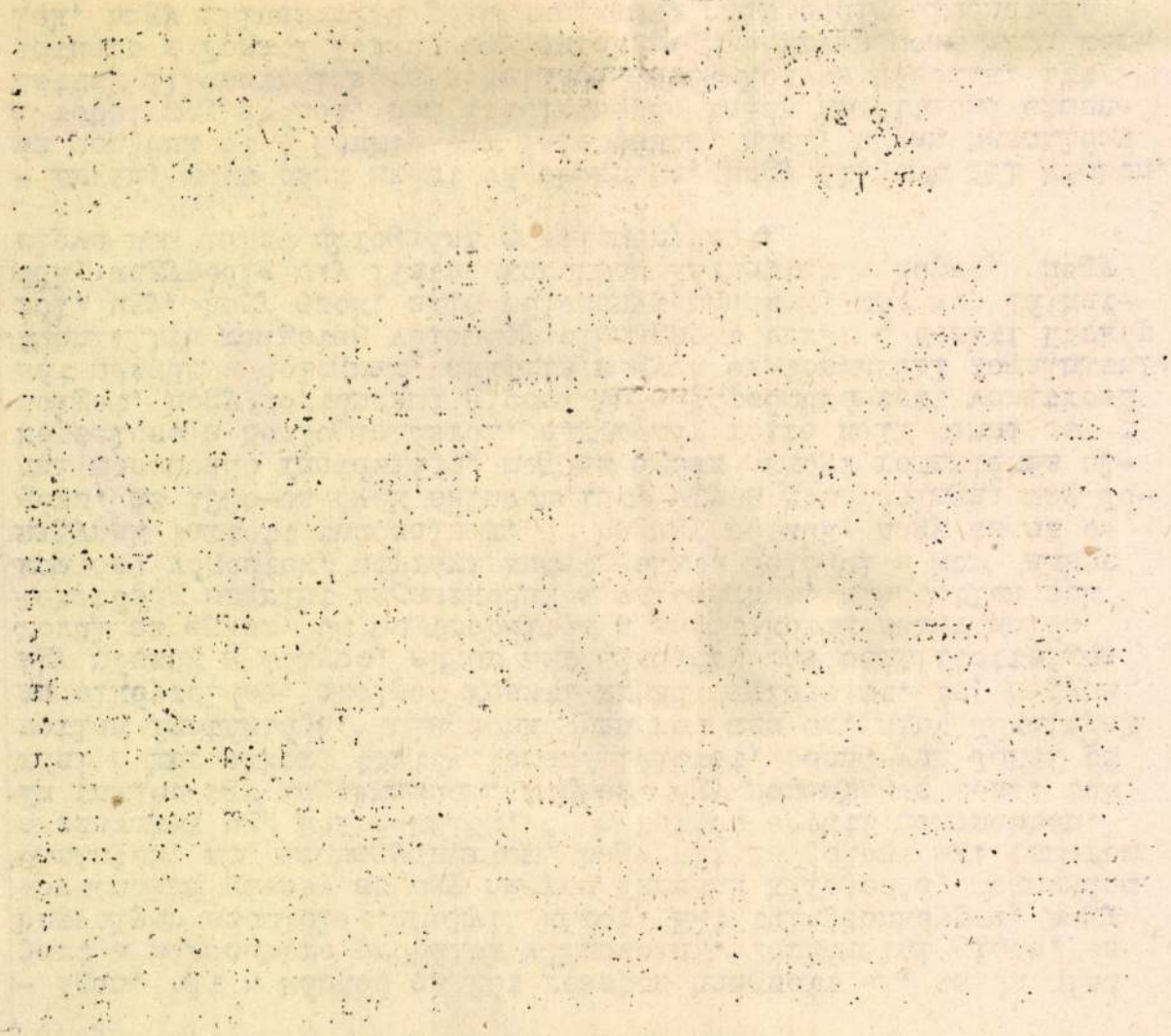

- Igen! Ez a kis töredék 3x8 méteres darabjának figurális részét látjuk, a nézőhöz eredetileg legközelebb álló csoportozat volt. Ami azt jelentette, hogy ezt a részletet a képből legközelebbről, azaz pontosan 1o méterről látni. A figurák ilyen nagyméretü kép esetében, 18oo négyzetméterre gondoljunk, egy futbalbálya fél területére, meglepően kicsinyek, háromnegyed életnagyságuak. A figura tulajdonképpen, az Árpád előtt hódoló legyözötteket mutatja be, és mögötte indul a Vágó Pál által festett hires, nagy Lovasrohan. Ha egyenként nézzük meg a figurákat és egyenként vizsgáljuk a portrékat, akkor is észrekell vennünk azt, hogy nem dilettánsok készitették ezt a képet, hiszen Feszti árpád,mellett a kor akadémikus festői, sőt még Mednyánszki is dolgozott,

- De most Ervin! Dilettáns és a zseni között nagyon sok a fokozat.

- Igen, de semmi esetre sem szabad ezt a képet elsősorban a fokozat legalsó lépcsőjén meghatározni, mert, ha ezt tesz szük, akkor nagyon sok képet megkéne vele együtt kérdőjelez ni.

- Most például Te melyik figurát tartod valamiért nagyon jónak?

- Az az igazság, hogy a képnek ez a részlete kevésbé alkalmas arra, hogy a nagyon jót bemutassam. A nagyon jó az a Vágó Pál által festett lovasroham, a Mednyánszki és Spányi által festett tájképi részletek, de azért az előtéri figurák, amelyek valószinü nagy részét Feszti Árpád festette, az egyes fejek, amelyek szinte portrészerüek, azok elárulják, hogy nem másodrendü munkáról van szó, még akkor is, ha ez nem tartozik a magyar festészet élvonalába.

- Na most melyik portrékra gondolsz, hogy operatőr kollégánk megtudja ezeket mutatni. Tehát arra, ott mutattál, aztán itt lent,

- Igen, érdekes ez a figura, vagy talán ez a roppant egyszerüen megfestett női fej, vagy a szláv vezér mellett álló két öreg és egy fiatal portréja.

- Láthatunk itt a képen egyszerü fehér krétával egy rajzot. Ez mi? Miért került ide?

- Ez egy roppant érdekes dolog! A restaurálás folyamán, amikor végeztük a viaszgyantás bevasalást, nagyon jól látszik a

a képen, egyes helyeken meppant nehezen tudtuk átvasalni a konzerváló anyagot, nem értettük, hogy miért más itt a festék, mint a többi felületen. Előfettük a korabeli metszeteket, és Fábián Dénes felfedezte, hogy hopp, itt hiányzik két figura. És az első oldalon, azon a részeken, ahol nem jött eléggé elő a konzerváló anyag, valóban kirajzolódik egy férfi és egy női alak, ami később lett lefestve, sőt láthatóan gyengébb technikával. Jelen pillanatban nem tudunk semmi biztosat róla, bár a még jelenleg is élő Feszti leszármazott, Feszti István azt mondta, hogy állitólag 1912-ben a Londonból történt visszahozatal után maga Feszti Árpád fedtette volna le, kevésbé tartom valószinünek.

- Milyen rajztudással, szóval ennek az eredeti és vitathatatlanul Feszti által festett képnek, Te hogy itéled Őt meg?

- Énneken, nikor lebontogattuk tavaly a képet és ugy sikerült végignéznem az egészet, nekem is megváltozott a véleményem, először én is azthittem, hogy tényleg ez egy erősen közepes kép, ami csak nagyméreteivel imponál. Megkellett azonbanbizonyosodni róla, hogy ez részleteiben is megérdemli azt, hogy foglalkozzunk vele. Ez a rész, pedig több festőkolléga is látta, és ők is nagy meglepetéssel, vagy vették tudomásul, nem ilyennek képzelték.

- Na most gyere, menjünk vissza barátaink közél És van a Feszti Körképről egy makettunk, amely olyan helyzetben van, ahogy az eredetiben volt, tehát Körkép formában. Ez azonnal feltünik majd a képernyőnk, megmutatjuk tehát a kedves Nézőknek, Feszti Körkép, igy ismeri,aki ismeri. Tehát ez egy 360 fokot bezáróan, köralakban volt elhelyezve. Itt látható. Na most tulajdonképpen ennek milyen volt a konstrukciója, a felépitése?

é Az épület maga, ahol elhelyezkedett, a kép, az a terület 15 méter magas volt, ezen a képen mi körülbelül 1o-12 méter magas résznek megfelelőt modelleztünk. Egyrészt elfogjuk hagyni az előtér épitett diorámáit, amiatt megváltozik a képnek az aránya, a felső égből, az atmoszférából is néhány métert csökkentünk. Nem hamisitás a dolog, egy külföl di példa már van rá, egy ehhez hasonló dologra. A kép középpontját látjuk, a bevonuló magyarok csoportját,majd két felé válik a csoport, itt az ökrösszekereket vezető öreg figuránál, fölötte a dombon Árpád és a vezérkara látható, A képen továbbhaladva, az Árpád előtt hódoló legyőzöttek, a kürtjüket fuvó lovasfigurák, és indul meg az előtéri nagyfigurák mögött a most még csak alig-alig sejthetően, a Vágó Pál által festett hires lovasroham. A képbe belógó kis példák, az eredeti magasságot, a 15 méteres magasságot modellezik.

- Továbbhaladva mit láthatunk?

- Továbbhaladva a harc dul a gyalogosan védekezők és a magyar lovasok között, majd szinte átgázolnak a marokgyi csoportokon, lassan lassan elül a harci zaj, a harci zsivaj, később lovukat vezető figurák tünnek fel, és az előtérben megjelenik a domb, az az Áldozati domb, ahol a fehér ló áldozata folyik, a Sámán, vagy a Táltos hadurnak, az akkori romantikus elképzelés szerint fehér ló áldozatot mutat be a győzelem örömére.

- Igen, ez látható most a képernyő középpontjában. Dénes barátunk forgatja tovább a képet, most mit láthatunk?

- A továbbiakban ilyen lerombolt földvárak, a háttérben pedig a vonuló magyarok szekerező, távorozó csoportja. Majd hamarosan felfog tünni egy teljesen hiányzó részlete a Kör képnek, most jött be a képernyőre ez a fehér darab, ez egy hiányzó 4xlo méter, tehát 4o négyzetméteres darab. A háttérben, a Mednyánszki által és a Spáy által festett háttéri részletek,. Az előtér fő figuráit itt is nagyrészben Feszti Árpád festette. Egyébként az egész kompozició Feszti Árpádnak a tervei alapján készült.

- Itt most nagy fehér folt látható, és azt hiszem ez az a legnagyobb rész,amely megsemmisült, vagy egyszerüen alkalmatlan restaurálásra?

- 99 %-ban megsemmisült, néhány töredék maradt meg belőle, ez közel 16 méter hosszuságu darab, hát itt lesz aztán szükség igazi festői munkára, ennek a rekonstrukciójának az elkészitésénél.

- Ez volt tehát a Feszti Körkép kedves Nézőink. Elhangzott itt, hogy hiányzik a Körképnek nem is jelentéktelen része. Elhangzott tehát az is, hogy a dublérozó vászonnal is van van gondjaitok. Mi minden más gondotok van még? Meg egyálta lán, ami pillanatnyilag elveszett, az ténylegesen elveszett, vgy csak lappang valahol?

- Na most ketté kell venni itt a dolgot, az egyik az, hogy rengeteg vázlatot készitett Feszti Árpád a Körképhez, hasonlót ahhoz, amit az előbb bemutattunk, az országban is van jónéhány, amiről tudomásunk van, és a Muzeum tárgyalásokat folytat a megvételéről. Hát esetenként előfordul olyan is, hogy valaki abszolut emberi gyengeségből hihetetlenül tulértékeli a kezében lévő darabot, és egy ehhez hasonló darabért például loo ezer forintot kér. Egyébként ennek az értéke a Nemzeti Galéria szerint 9-lo ezer forint körüli. Elsősorban keressük ezeket a darabokat, Feszti Árpádnak az eredeti szinvázlatait.

- Tehát, akinek esetleg van ilyen a birtokában, az nit tegyen?

- Az egy levélben ajánlja fel a Móra Ferenc Muzeumnak, és művészettörténésszel kimegyünk, és amennyiben használható darab, ugy nyomban megvásároljuk. A rekonstrukcióhoz ez számunkra tényleg elengedhetetlen.

- Na most tulajdonképpen egy kéréssel fordultunk a nézőkhöz, de ezért el kell mondanunk, hogy már nagyon sokan, magánemberek és vállalatok, intézmények sokat segitettek abban, hogy tulajdonképpen ilyen stádiumban van, amilyen stádiumban van és egyáltalán a restaurálás realitása elkövetkezett.

- Hát egyáltalán, hogy ebből a munkából lehet valami, hát már az is, hogy egy ilyen óriási munkát a megyei muzeum vállal, ez, aki egy kicsit is ért a szakmához, az tudja, hogy anyagilag hihetetlen nagy megterhelés. Ezt is ugy lehetett csak ugy elvégezni, hogy itt óriási mértékben beszállt a társadalmi segitség, például itt a galérián, mint már talán emlitettem, a csőállványt a DÉLÉP adta, a Falemezgyár kölcsönözte nekünk 2-3 évre a szükséges faanyagot, a Budakalászi Lenfonógyár teljesen önzetlenül tényleg elkészitette nekünk a Feszti vászon eredetijével megegyező vásznat, nem őrajtuk mulik, hogy géphiányban nem tudják 4 méter szélességben szőni, de megemlithetném a Dunaujvárosi Papirgyár, vagy a Nyiregyházi Papirgyár közös kooperációját, akik előállitják Magyarországon és magyar alapanyagból a kartonszerkezetet, amit egyébként csak külföldről lehetne igen drágán beszerezni, és pontosan a va-

lutaproblémák miatt a Muzeum szánára ez teljesen lehetetlen ség.

- Nagyon csöndben hallgattátok itt ezeket. Tulajdonképpen általatok mennyire ismert dolog, amiket elmond az Ervin? Szóval Ő ugy kisajátitja magának ugy a dolog szervezési részét? Vagy azt is megbeszélitek, vagy csak a szakmai dolgokat, tehát tényleg csak a restaurálás tényleges dolgait beszéli meg veletek?

- Nem erről szó sincs, előfordul, hogy mi is megyünk vele, és intézzük, legtöbbször persze intézkedik és utána beszámol, hogy mi történt.

- Alkalmaztatok itt technikai ujdonságokat Ervin? Szóval Te csiholtál ki az elmédből, vagy?

- Kénytelenek voltunk.

- Mit?

- Hát például maga az, amikor a kép idekürlt, azok a fahengerek, amin akép volt, az darabonként 2,5 mázsa volt. Tehát nyolcan alig tudtuk megmoccantani. Most pedig ezeka a darabok hungarocellből készült korongokra vannak felhengeritve, és igy 3-4 amber az egy-egy darabot tudja mozditani.

- Ervin a kondiciotok karbantartásáról is gondoskodik. Ez már az uj cipőd Ervin, vagy ez még a régi?

- Ez még a régi, az uj még egyenlőre nem érkezettmeg,

- Azt hiszem betudjuk mutatni ezt a nevezetes cipőt, Ervin ugyanis, azt hiszem, hogy ez restaurátorokra nem jellemző, elindult a szegedi maratonin is.

- Igen. Hát sajnos nem ugy sikerült, ahogyszeretten volna, nem megfelelő cipő következtében 2o kilométer táján ki kellett állnom.

- De futottál már végig maratoni távot?

- Versenyen nem, de próbaversenyen már igen.

- Milyenidővel?

- Akkor az volt a cél csak, hogy három órán belül fussak, és ezt szeretten volna, de majd jövőre.

- Namost én azt mondtam, hogy a kollégáid jó karbantartásá ról is gondoskodsz. Szóval itt futtok, ugy tudom.

- Igen, estelente rendszeres kocogónozgalom van a kiskörösi halászcsárda irányába és vissza, hát mindenki a kondiciójának megfelelő távolságot teszi meg. Van, aki a Szalámigyárnál már visszafordul,

- Az hány méter, száz méter?

- Nem, nem, az is oda-vissza két kilométer.

- Igen? És itt kezdtétek a futást, vagy ezt már csináltátok náskor is?

- Nem, itt kezdtük.

- És nincs apelláta, vagy azért szivesen csináljátok?

- Ez teljesen egyéni!

- Lányok a végén apellálnak általában, hogyha kapnak levegőt.

- Tényleg, hogy éltek itt? Hát most már amyi mindenről beszél gettünk, hogy telik itt egynapotok? Itt éltek nem is négy fal közt, nagyon sok fal közt, dehát mondjuk tételesen, itt éltek itt dolgoztok, itt főztők, sokmindent itt szórakoztok, hát szó val jól éltek itt, legalábbis a látszat ez. Mi a napirendetek?

- Az ugy szokott kezdődni, hogy reggel háromnegyedhét előtt tiz perccel az asztaloskona felkölt engem, én pedig kiverem a társaságot az ágyból.

- Az asztaloskona az, aki ott dolgozik kint az asztalosmühely ben?

- Nem, nem, Asztalos István, mivel Ő még főiskolai hallgató, az Ő beceneve Kona, van neki egy nagyszerü ébresztő karórája, és Ő tulajdonképpen a hajnalcsillag közöttünk, Hát azután min denki megtámadja a tejivót, és ott a napi szükségletet, fél, egyliter tej, vagy ilyen formában, és 7 órakor itt vagyunk. Általában ugy van, hogy egyik napról a másikra áthuzódik a munka, mindenki tudja, hol kell folytatni, holkell belépni. Ha véletlenül uj munkát kezdünk, akkor is pillanatokon belül rá lehet állni a dologhoz, és hát ez a vasalás, meg citlinge lés, meg cipekedés, meg ugy általában minden, folyik 12- 1 óráig, mindig attól függ, hogy mikor tudjuk a munkát párosá val abbahagyni, utána a Hungária Zónázó következik, Na idén

rendhagyó módon, mivel már gáztűzhelyünk is volt, a hölgyek néhányszor megörvendeztettek azzal, hogy ebédelni nem kellett elmenni, hanem főztek.

- És ez valóði örömre szolgált? A lányoknak ebben is van már praxisuk?

- Igen, 12o palacsintát sütött Andrea.

- 12o palacsintát?

- Andrea nagyszerüen főz különben?

- Nahát akkor megebédeltek. Hány órát dolgoztok naponta? Márta, Te megsem szólaltál.

- Tiz órát dolgozunk.

- Tiz órát?

- Igen.

- Hát az elég feszitett munka!

- Feszitett munka, egy óra ebédszünet, és azán folytatjuk tovább.

- Akkor ugy délután hat körül van vége. És akkor mit csináltok?

- Zuhanunk!

- Vagy futóedzések, vagy sulyzósások, egész nap ül az ember a vasaló mellett, egyszerüen elgörnyed az ember, és muszály átmozgatni magunkat.

- Van-e valamilyen kapcsolat a szegediekkel? Szóval van?

- Van!

- Kijártok, hogy ugymondjam a zónázón meg a tejivón kivül máshova is?

- A szabadtéri szinpadra jártunk nyáron, ameddig volt.

- Kaptunk tisz teletjegyeket.

- Meg a televizió!

- Meg a televízió!

- Meg a televízió!

- Az életetekről beszéltünk, dehát ez nyáron, jó egy hónappal ezelőtt részben kint is zajlott az udvaron. Hát most én azt javaslom, menjünk ki az udvarra, egyrészt megmutatjuk a nyári rekvizitiőeket, másrészt pedig megmutatjuk az épületet is kivülről, Tehát most megint keresztülmegyünk azon a folyóson, de gyertek Ti is ám!, ahol a Feszti Körkép darabjai láthatóak,

- Azután az asztalosmühelyen keresztül mindjárt a Mária Terézia korabeli kapubejárat következik.

- Igen, hát most már ugye modern vasszerkezet és üveg.

- Igen, az Országos Müemlék Felügyelőség állitotta helyre az egész Szegedi Várat. Ez a területünk ez a beton platsz, amikor nyár van, itt végezzük a müszaki fajzolást és a felméréseket.

- Hát gyertek most ide, álljunk ide, azt hiszem ez egy olyan pont, ahonnan nagyjából körbe tudjuk tekinteni a nyári életetek szinhelyét. Hát itt látható egy tüzhely, amelyetmost ismét már füstölög, talán a képernyőn is látható, begyujtott a Tamás, és ott van, amit most majd megfogunk sütni, és megeszünk. Hü! Mi van ebben, mond kérlek szépen!

- Van egy nagyadag sütőkolbács, közötte szalonnával megfelelő távolságban elválasztva, valamint hagyma, ismeni lesz!

- Eztmis Andrea csinálta? Hol vagy Andrea?

- Rablóhus parasztosan!

- Rablóhus parasztosan, hát nyáron mennyi sült itt meg összesen?

- Hát elég sokat, általában minden második, harmad nap vagy halászlé főzés volt, vagy bográcsgulyás, vagy ilyen rabló hus nyárson, ha mást nem, akkor viccet meséltünk.

- Na most itt látható egy kis fehér, talán, ha elállítok, jobban látja a kameránk, egy ilyen fehér, nem is tudom, hogy micsoda. De micsoda?

- Ez a nyári zuhanyozófülke. Amikor nyáron meleg van, bizony itt a betonplatszon meleg van, jól esik benenni és felfrissitzeni az emberneknagát.

- Na most, ha a kameránk tovább forduk, akkor az épületet pillantjuk meg kivülről, ez tehát a szegedi vár egykori kapuja. A kaputól egy kicsit balra, ha láthattuk az egykori kutyaólat. Na most itt sátor van felállitva. Ebben ki lakott?

- Igen, ez Kerti Tamásnak volt a rezidenciája, talán azért, hogy a nevét példázza. Ő látta itt el az éjjeliőr szerepét, meg kell mondanom, hogy ez a vár ilyen csőlakóknak volt a szálláshelye, akik időnként vissza-visszatértek. És hát most már, hogy komoly értékek vannak benne, hát szükség volt arra, hogy valaki ezt a szerepet vállalja, Ő maximáli san ezt a feladatát.

- Ervin, hát most már müsorunk végefelé járunk. Mikor lesz a munkátoknak vége és hol láthatóm/ajd/ a Feszti Körkép?

- Mint emlitettem, 1980-81-re szeretnénk befejezni ezt a munkát, az Ópusztaszeri Emlékparknak lesz egy része, már meg is tervezték a körcsarnoknak a helyét és szeretnék, ha a Körkép eredeti épülete épülne fel, természetesen modern technológiával, A helybeli épitész, a Tarnai maga is azt mondta,hogy ez egy épitészeti érdekesség lenne.

- És az imént láthattuk a képernyőn a Feszti Körkép egy darabját ismét, Kedves Nézőink, ezzel bucsuzunk el Szgedtől, ezzel bucsuzunk el Kisterenyei Ervintől, és munkatársaitól, akik jókedvvel, szakértelemmel és még nagyon sok évig dolgozhak azon, hogy majd 1980-ban vagy 1981-ben valahányan elmehessünk Pusztaszerre és gyönyörködhessünk abban az al kotásban, amely sok vita után, de azt hiszem jól mondtam, mégiscsak mindannyiunk gyönyörködésére és tanulságára szolgál majd. Ezzel bucsuzunk, a viszontlátásra!

- - - -

Kistihanyi rk. templom
romjai
romankori

l.
Mihályi falucsylum
7, 8 l.

Kistler Hans

órás 1595. Sopron

Lásd

Csatórásszék

44. l.

KISTLER JAKAB, kékfesto

Nem a pozsony mesterektol szerezte ismereteit,,hanem 1739-1745 között Csehorszag,Németorszag Szilézia festo központjaiban dolgozott. 59.old. 22.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek II.Festendő anyagok,céhviták 49.old

ARRABONA, A Győri Xantus Janos Múz.Évkönyve, 18. Győr, 1975

MDK.

Kistner, Johann

1965. A KT-nek bejelenti magát, mint kobrán. („Bildhauer")

MDK-A-I.-1/244.

Kistner Mihály

Kolozsvári orgonakészítő

csinálta a zilahi ref.

templom orgonáját,

szószék koronáját és a

kántori karzatot

1789-ben

Petri Mór

Szilagy vármegye

monographiája

II. k. Bp. 1901. 537. l.

dulásoka
lönböző
sodik fel
sait hall

Kom
Budapest
valamen
sági Int
tása mell
ismeretta
számbajö
átvette. I
rozó kész
egyrészt
bölését te
is előnyös
zett és ta
dolgozott
ban. A sz
ismerésére
sain, amel
meket ismert meg. A következő városokat tekintette meg: Breslau,

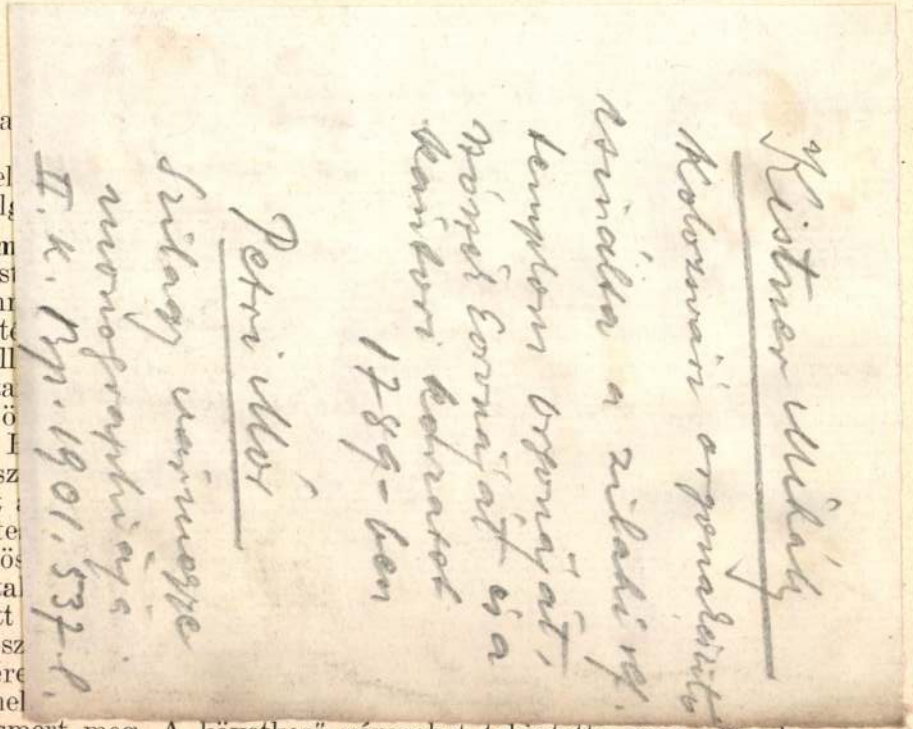

nösen a növényszociológia irodalmát. Elméleti tanulmányain kívül igen sok helyen végzett helyszíni bejárások kapcsán növényszociológiai vizsgálatokat és felvételeket, így a következő vidékeken: 1. Freiburg; 2. Schönberg-Bolschweil; 3. Schauinsland-Zastlertal-Feldberg; 4. Oberweiler, Badenweiler, Holzen; 5. Kaiserstuhl; 6. Moháserdők Freiburg, Lehen, St.-Georgen, Ihringen közelében; 7. Rajnaártéri erdők; 8. Mannheim. Résztvett Aichinger professzor Tirolba és Karintiába vezetett tanulmányútján, melynek állomásai a következők voltak: 1. Langen am Arlberg; 2. Patschkofel (Innsbruck mellett); 3. Grossglockner vidéke; 4. Heiligenblut-Lienz; 5. Lesachtal Wolayer See; 6. Dobratsch (Villach mellett); 7. Loibl völgye; 8. Faak am See. Az egyetemi év befejezése után bejárta és helyszínen tanulmányozta a gyakorlati erdőművelés szempontjából legfontosabb helyeket, mint: 1. Tiengen-Festetten (Hochrhein); 2. Karlsruhe-Durlach-Philippsburg; 3. Vogézek (Franciaország); 4. Spessart; 5. Stuttgart; 6. Gaildorf (Württemberg); 7. Hann, Münden; 8. Wenzen (Braunschweig): 9. Neubruchhausen (Bréma mellett); 10. Hohenlübbickow-Liebrose; 11. Freienwalde (az eberswaldei főiskola tanulmányerdeje); 12. Bärenthoren; 13. Harzhegység; 14. Grafrath (München mellett) vidékeit.

Ifj. Marsovszky Pál dr. (1909, Budapest, róm. kat.), a II. számú

állam
vizsgá
alapjá
ménny
iratba
ismerl
szati

G
gazda
Budap
men, a
hallga
gazda
adásol
súlyt
sági -
schaft
zett ip
keresz
kai és
schaft

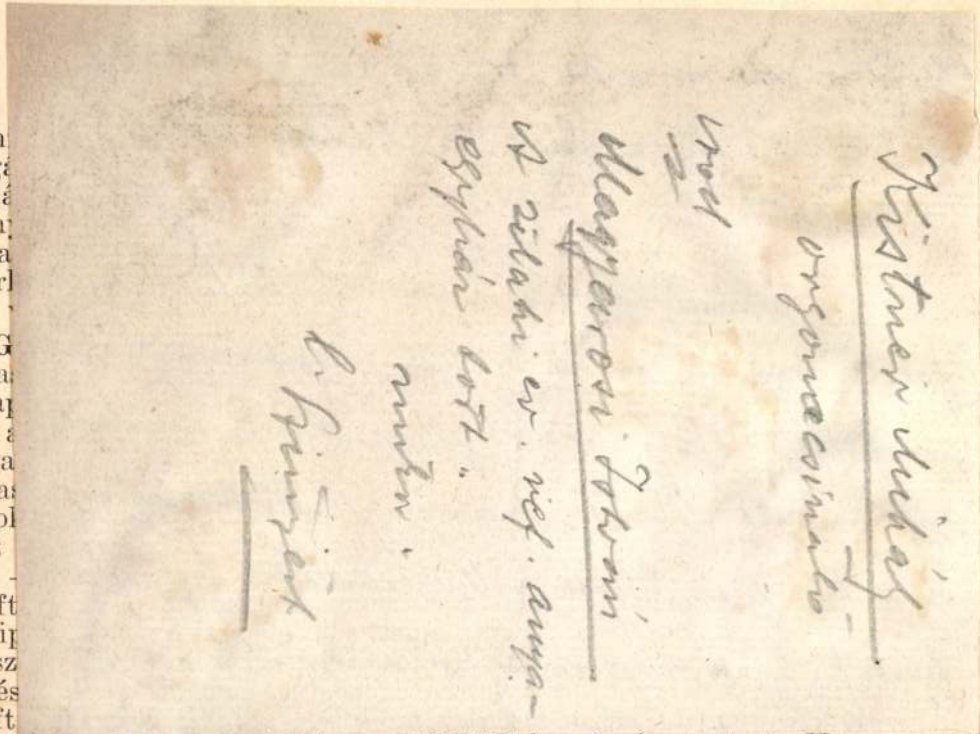

kéthetes tanfolyamán, Kölnben a külföldiek számára tartott „Han-

keresztül közvetlen tanulmányoznia Berlin közigazgatását és betekintést nyernie az ügyosztályok és üzemek munkájába. A további két hónapon keresztül a Deutscher Gemeindetag és a Wirtschaftsberatung Deutscher Gemeinden szervezetét és működését tanulmányozta. A Kommunalwissenschaftliches Instituttal mindvégig szoros kapcsolatban maradt és résztvett a Verwaltungs-Akademie előadássorozatán, valamint a Berlin-környéki kisebb városokba rendezett közigazgatási tanulmányi kirándulásokon. Hajókirándulás kapcsán a norvég fjordokat is megtekintette. Az utolsó hónapokban egy-egy hetet töltött Hamburgban, Essenben, továbbá Bruxellesben és Münchenben, főleg a városok közigazgatásának helyszíni tanulmányozásával. Ösztöndíjas éve alatt a következő közleményei jelentek meg: „Die Vervaltung europäischer Hauptstädte" (Der Gemeindetag, Zeitschrift für deutsche Gemeindepolitik, 15. August, 1937); „Az új német községi törvény előzményei és nemzetközi visszhangja" (Városok Lapja, 1937. évf., 2. szám); „Nemzetközi várospolitikai előadássorozat Berlinben" (u. o., 3. szám); „Dr. Ardi Silvio: Párt, állam és városok egymáshoz való viszonya Olaszországban" (u. o., 13. szám); „Berlin csatornázása" (u. o., 16. szám).

Ijjász Ervin (1903, Zemplén, róm. kat.), m. kir. s. erdőmérnök (Vági és Fehér professzorok), 1936. évi november hó 1-től 1937. évi november hó 31-ig tartózkodott Németországban, s a müncheni Maxi-

Kiskorony emlékei

Halaváts Gyula: Vizakna, Kiscsür, Kistorony emlékei. /Kny. Archeologiai Értesitő./ 8 o, K, L, Budapest, év nélkül. /1909./

képtábla-f

26 K, 56 L,

Gerevich T

helyzete. /

pest, 1924.

Gerevich T

/Kny. Magy

Gerevich T

Ungheria./

Gerevich T

4 o, 650 K,

Gerevich T

István korá

4 o, 22 K,

Gerlóczy Gy

Épitési Ipa

Gerlóczy Ká

szobrának l

Budapest, 1

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307.

1963 JUN 4

MAGYAR NEMZET

Kisvárday József

A Gutenberg Művelődési Otthon képzőművészeti körének kiállítása

A képzőművészeti körök munkálkodása, s tevékenységük eredményeinek rendszeres bemutatása jó ideje többet jelent már művészeti életünkben az egyszerű »színfolt«-nál. Többet és izgalmasabbat. És nemcsak azért, mert ezek a körök és csoportok a népművelés, a vizuális ismeretterjesztés fontos műhelyeinek, gyújtópontjainak bizonyultak az idők folyamán, bár ez sem elhanyagolható tényező, sőt elsődleges feladatuknak tekinthetjük e munka ellátását.

Az itt, ezekben a képzőművészeti körökben felnövő tehetségek azonban már túlmutatnak az előbb említett, s először megfogalmazott, elsődlegesen népművelési célokon és funkciókon, s azt sugallják — amit egyébként ezeknek a műhelyeknek tavaly megrendezett közös bemutatója már megfellebbezhetetlenül be is bizonyított —, hogy e körök, s műhelyek, a képességek kibontásának kohói is.

A *Gutenberg Művelődési Otthon képzőművészeti körének* tárlata mindkét állítást bizonyítja, mint ahogy megfelel mindkét céljának is. Tagjai — *Kisvárday* József, *Halmágyi* Sára, *Morelli* Edit, *Antal* Pál, *Fábián* Nóra és a többiek — valóban értékelhető teljesítményekkel, jó színvonalon megoldott festményekkel és grafikákkal állnak a látogatók elé.

H. Gy.

konferencia a T

A Tudományos Is
jesztő Társulat közgaz
nemzetközi választmá
délelőtt 10 órakor előa
ferenciát tart a Kossut
ban. *Világkereskedelmi tendenciák — nemzetközi kapcsolatok* címmel *dr. Baczoni* Jenő külkereskedelmi miniszterhelyettes tart előadást.

Budapesten tartják az Intervízió és az Eurovízió értekezletét

Szerdán Budapesten megkezdik az Intervízió és az Eurovízió műsorszakértőinek kétnapos közös értekezletét. A napirenden többek között a műsorcsere kérdései szerepelnek, megvitatják a híradócsere kiszélesítésének lehetőségeit, az olimpiai játékok közvetítésének előkészítését, az együttműködés kiszélesítésének lehetőségeit művészeti és tudomá-

kívánt eredményt é
cukorból sem lesz hiányunk.

Ami a zöldségféléket és a gyümölcsöt illeti, szintén érezhettük a szárazság hatását a piacokon. Zöldborsóból nem volt annyi mint tavaly, s máris »lefutott«, csak a konzervgyáraknak szállítanak ezentúl nagyobb mennyiségben. *Meggyből, cseresznyéből is jelentős a kiesés, kajszi sem terem sok, az almának viszont nem ártott a fagy, jól kötött és a kilátások kedvezőek.*

Érdeklődésünkre illetékesek elmondották, hogy *a lakosság élelmiszerellátásában nem lesznek zökkenők.* Hústermelésben is kedvezőbb helyzetben vagyunk, mint tavaly, *80 ezerrel nagyobb a marha- é 300 ezerrel a sertésállomá*

Kistorongi ref. egyház

ötvösmüvei

Mur. és Kot. Ért.

1911. 8. l.

1868

Csánzibán nincs!
Méret!
Munka

253

~~88~~
~~76~~
28
33

Kistorony templom

Kepe és alaprajza

(Szeben vm.)

Repr.

Buday Erdely

56, 57. l.

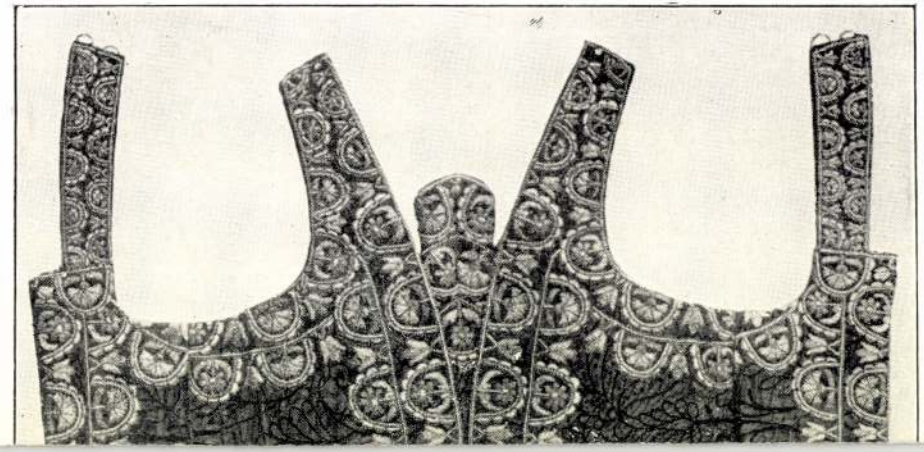

Kistoronyi ev.

templom

(Neinetül Neppendorf)

romankori

Nagyszebennel öszeforrott falu.

Kővári Erdéjs eml.

273. l.

Ismeretlen festő.
A XIX. századból.

718. Klapka György

(látható, kisé

Derékon alólig (balra fordul
ra támaszkodik, melynek markolatát fogja.
fekete, szeme szürke. Mellét kitüntetés
galléru és hajtókáju atillája zsinorzott,
tett köpenyege pedig piros bélésü.

Vászon, méretei 99.5: 79 cm
Az 1848/9-iki szabadságharc
Átvétetett az 1896: IV. 8-i

904: V. 4.

Kistoronyi románkori

templom

l.

Szabóárpép

311. 312. l.

képpel

Kistorony ág.
ev. templom
Szeben m.

d.

GerMRE
43. l.

63492-96

1259. Jan van Goyen:

Sz. Leidenben 1596 janu

A beszélgetés:

Az előtérben fákon innen, jával kosarra támaszkodik, és jobb ~~egy asszony,~~ a ki hátán és karján ~~zekkel olyképen áll, mintha neki s~~ döket két fiu hallgatja. Az egyik tán kosarat czipel. A másik zsebredugott kezekkel anyja mögött hárman közelednek kosarakkal. A h többen pihennek és látnak dolgai a mester jelzése. Az égb

Vászon, mérete

Vétetett 1896: 27-é

XI. Schwartztól 1700 frtért.

Elszámoltatott 1897: II.

Az elszámolást elfogadta 18 leirat. (123/97.)

C 546-9

Lez: „VGOYEN 1635."

904 V 2

clichée

63490-96

Kistorony műem-
lékei
(Szeben vm.)
l. ag. hitv. ev. templom
Arch. Ért.
1909. 198–207. l.
képekkel.

be a kormánnyal, hogy megállitsam azon az uton,
elyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
viselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
üzdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
dasági megélhetést veszélyezteti.
ma eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

us zászlaját a fővárosban!
rályért, Hazáért"

Kistsóri Lebeni Jenő

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

PTE 1931. II-21.

Kisnijorállás

(Szolnok vm)

Ref. templom.

217 l.

Zádor–Rados

Kisnyírállás

Pruzsinszky P.

A Kisnyírállási ev. ref.
főgymnasium
története.

Petrik 1886-1900

KISUJSZÁLLÁSI ISTVÁN

KISUJSZALLÁSI ISTVÁN szatmári festőművész kiállitása megnyilt a nagykárolyi városi muzeumban.

Utunk, XXXIV.évf. 32./1606./ sz. 1979 aug. 10. 8.old. /rövid hir./

Kisunyomi rk. templom

KISUNYOM (Vás)

R. k. templom: (Egyetlen homlokzati toronnyal.) Támpilléres gotikus szentély, különben barokk.

Genthon, 1941.

KISÚJSZÁLLÁSI István
?

Banner Erdély

ent Demeter-bazilika, a bizanci bi-
b szakrális központja; s köréje szö-
n legenda-szövevény. Nyugaton a Le-
neki folyamatos tiszteletet a kö-
an.

). június 4-én.

ének történetét három, egymástól
eritő irásmü őrizte meg. Szent Jero-
mit 38o táján állitott össze. A
nitott, az V. század derekán

Kis várda Sabolcs

várrom.

Gerecze 1898.

várrom alaprajza - 1:100

Ittehls 1914.

r. kat. templom alaprajza (bővítés) terv.

1.) alaprajz

ugyanarról másolat.

2) hanszés kerentmetnet.

3). 5 másolat.

32.

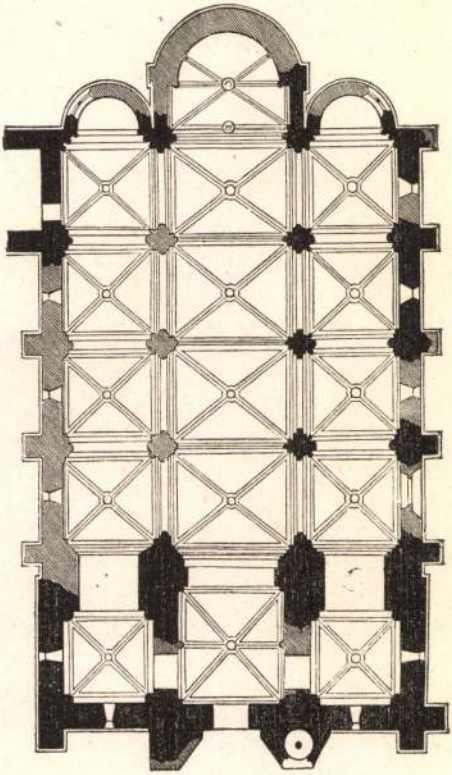

54.

Kisvárda vára

Keletkezésének
története

Kisvárdai gotikusteuphon

XV. 7.

Ipolyi Nyáry

7–8 l.

T V Á N Y

forintról, mely összeget a székes-

latok költségeire a Műemlékek Or-

Kisvárda vára

szöveg és kepe repr-

~~Jenő: Magyar kastélyok. Bp. 1939,~~
~~15 1.~~

Kubinyi Miklós
Bethlenfalvi gróf
Thurzó 39, 40. C.

Imre. 1598–
1621. M. Tört.
Elettrajzok
Bp. 1888.

zás révén a svéd és norvég birosági szervezetet is megismernette.

ung.

Chaoul röntgendiagnosztikai előadásait. Három dolgozata „A pleuraempyemák sebészeti kezelésének mai állása", „A gümős mellhártyaizzadmányok sebészeti kezelése" és „Tüdősebészet a Sauerbruch-klinikán" címen hazai szaklapokban fog megjelenni. Megtekintette a lipcsei szakintézeteket is.

Dr. Malán Mihály (1900, Zólyom, róm. kat.), bölcsészdoktor, Budapestről (prof. Méhely), a budapesti egyetemi Embertani Intézet adjunktusa, előadótanár a Testnevelési Főiskolán, ösztöndíjas mindkét félévben. A Kaiser Wilhelm Institut für Anthropologieban Fischer professzor irányítása mellett a tájékozódóképesség öröklésére vonatkozólag végzett vizsgálatokat egy- és kétpetéjű ikreken, mely vizsgálatok kísérleti részét befejezte. Modern antropológiai módszereket sajátított el. Genetikai kurzuson vett részt és tanulmányozta a Hochschule für Leibesübungen biológiai oktatását. Egyetemi szakelőadásokat hallgatott. Előadást tartott az intézeti praktikum keretében a gyengetehetség eugenikai kihatásáról, a berlini Studentenschaft körében a magyarországi fajokról és a magyar kolónia előtt a magyarság fajképének kialakulásáról. Résztvett a jénai örökléstani kongresszuson és a reckahni ásatásokon, megtekintette a münchebergi tenyésztéskutató intézetet, továbbá Lipcsét, Boroszlót és Weimárt.

Dr. Oláh László (1904, Kassa, róm. kat.), okleveles mezőgazda, bölcsészdoktor, a debreceni gazdasági akadémiáról, a m. kir. Vetőmag-

Kisvárdai vár

l.

Kandra Kabos

Adatok az egri egyházmegye történetéhez. I. f.
Eger. 1885. 275 l.
276 l.

MOB Kvt. 1973

Kisvárdai templom

u.o. 276 é.
Kv 4

beszéd-
a for-
ellájá-
a emlé-
sünket.
zentély-
lene al-
an elhe-
k helyé-
bormüvü
kivitel-
sára Mada-
nám, s az
az eset-
zettség nél-

ető ezek
gezhetők, s

Kisvárdai szt. László

temploma

Szabolcsvm.

gotikus

Velics 1894

90. l.

ugyanott
(1880 ~~[illegible]~~ április 29-én.

Delhaes I.

tan
l, ~~de~~ szembe néz, (ve és ábrázolja a művészt) tojásdad medaillon ban Szé-
zürke; haja, szemöldöke, szeme, bajusza és
iros, kabátjának hajtókája széles, köpe-

cm.
ol (465-901.)
~~[illegible]~~ (340-902-25).

Kisvárdai vk. templom
(Szabolcs vm.)
és Kisvárdai vár
Lux Géza dr =
A Nyírség középkori
építészeti emlékei -
MMÉE Közl -
1940. 243, 244. l
2 képpel és
alaprajzzal

5864

40.214. — K. M. E. Ny.

Kisvárdai Hensel

sobor

l.

Balogh Erdélyiren

I. 141/44. l.

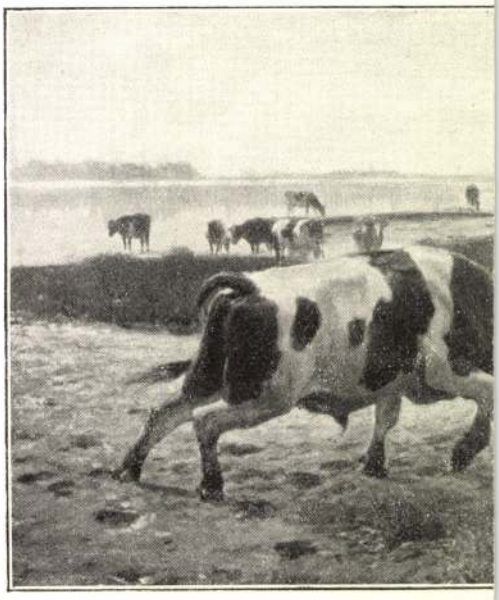

FRENZEL

KISVÁRDA, vár

CZAGÁNY Kálmán: Mi is van a Kisvárdai várral?

Hozzáról a műcenleki felugyelő. Kelet-Magyarország 1989,

152., 2. eml. Szabolcs-Szatmár megye irodalma. Bibliográfia

és repertórium 1989. április 1-jénig 30. = Szabolcs-

Szatmári Bemle 24., 1989., 3., 359.

gerendázatos, ballusztrádos erkélyei koronázot
kapuja. A homlokzat második szakasza hátraug
oszlopokkal megtámasztott ballusztrádos-kőlap
Az erkély feletti, egymással szemben lévő falsza
illetve fülkébe helyezett, posztamensre állítot
helyet. További díszítőkerámia-elemek a Múzeu
övpárkányt mázas terrakotta konzolok sora;
négyzetes mezőkbe illesztett rozettamotívum-
tojásléces terrakottadísz kíséri. A negyedik sz
ablaknyílásai körül (kísérő pilaszterek fejezet
ablakok ívháromszögeibe helyezett, az egyete
az ablakközökbe helyezett, zárópárkányig fel
lábazatok), továbbá a sarkok kettős pilaszter
építészeti tagozatokkal díszített mezők) talál
A háromrészes párkány geiszonját további k
függőlemez alá kinyúló konzolok sora és közé
síkjába simuló rozettadíszes kazetták - gazda

Kisvárdai vár

lásd

Borovszky Magy. orsz. vm

Szabolcs vm.

461. l.

A Műemlékek országos
bizottságának
Budapest

R Ajánlott
Rozsnyó
132

A/18

Kisvárdai vár

romjai. Repr.

Borovszky Magy.orsz. vm

Szabolcs vm.

416. l.

424. l.

Kisvárdai orth.

Zsidó hitközség

temploma

A XVIII. n. végén épült

Borovszky: Magyarisz. vm. Szábolcs

367 l.

Kisvárdai ref. templom

Képe regv. 358. l.

DOKUMENTÁCIÓS

Kisvárda

(Szabolcs vm.

1) Várkastély. (lásd u. itt részletes adatokat)

2) Rk. templom. 1670-ben leégett, csak a szentély maradt meg.

Borovszky Ma y orsz vm Szabolcs

132 —

közölve a vár régi képe-

KISVÁRDA (Szabolcs)

R. K. TEMPLOM, a hajó és az egyetlen homlokzati torony 1806-ból, szép copfstílű főkapuval. A szentély a nyolcszög három oldalával, zárul, csúcsíves ablakaiban mérművek nyomai. Bent a szentélyben gotikus konzolok szépen faragott XV. századi 6 fejjel (próféták?) [

[Báthory címer és 2 XVI. sz. konzol töredék a templom kőkeritésébe befalazva.

VÁRROM téglából, csúcsíves részletekkel és reneszánszstílű ablakok nyomaival. Hatalmas méretű.

Utazás, 1938.

SZ. FLORIÁN kőszobor, copfstílű.

Kisvárda

(Szabolcs m.)

Kisvárdai rk.

templom

Belsejének képe repr.

(cseh boltozat)

Borovszky Magyarsz. vm

Szabolcs vm
412. l.

23 Kisvárda (Szabolcs m.)

Várrom. Gotikus,
reneszánsz részletek
nyomaival.
Kulcslyukas lőrésekkel
Hatalmas téglaépít
mény.

DECEMBER

31 nap — 51. hét

18 Vasárnap	
19 Hétfő	
20 Kedd	
21 Szerda	
22 Csütörtök	
23 Péntek	
24 Szombat	

Nyirségi utam 1938

2) Ref. templom

Az eredeti barokk templom
1896-ban renaissance
stílusban teljesen átep[illegible]
Kívül belül teljesen erdek
telen

Zsidó templom

XIX. sz. Erdektelen

4. Luth. templom

neoromán, XIX. sz.
Erdektelen

5. Gör. Kath. templom

neogot. XIX sz.
Erdektelen

6. Szt. Florián szobor, copfstílű
kőszobor a tőtéren

23. Kisvárda (Szabolcsom)

Ajaktól 6 km
vasut van.

14.133.l.

Középkori várrom.

Megszállás.

kilometer mutató 9783

junius 24.

1. R.k. templom Abrahamen a Báthoryak mi tettek a XVI. sz. alapon

Gotikus templom, a mér
mivek maradványai az abla-
kok belső részen megvannak
Barokka átalakítva. A
zopf kapu 1806-ból
~~Egészen~~ A legutolbi években
nyra vakolva és alaposan rémo-
válva. A templom szentélyében
igen szép 6 db gotikus
ajánkó (profeta tegek?) Belülről
a templom barokká van alakítva
Egyébként igen igenstelen
berendezés

fordits

A templom Megszerzett 6 év előtt
elhopták és összetörték

A német mesterek közül kvalitásban csupán egy magaslik ki messze kortársai közül: Carl Gustav von Ambling, Miksa Emánuel bajor választó udvari festője (1651—1702). Ambling egyike a századvég legkiválóbb német grafikusainak. Párisban tanult s François Poilly iskolájának hatása alá került. Valósággal

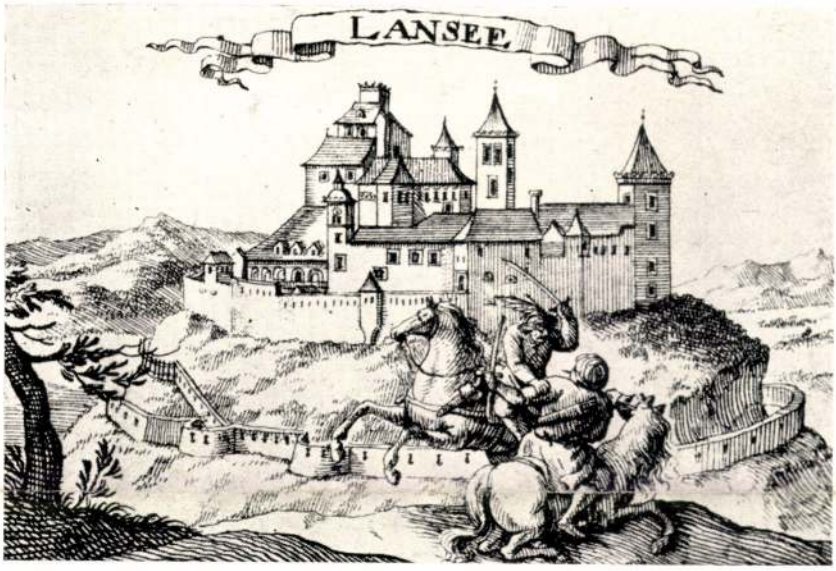

28. C. G. v. Ambling: Lovasharc Lándzsér vára alatt (Birckenstein, Bécs, 1686).
C. G. v. Ambling: Battaglia equestre sotto la fortezza di Lándzsér (Birckenstein, Vienna, 1686).

virtuóz a hideg tű kezelésében; mindig ízléses és fínom.[362] Mint arcképfestő is kiváló volt. Csataképeinek történeti hitele kétséges. Kremmer neki tulajdonítja, nem egészen alaptalanul, Buda és Pest Birken-féle metszetét s az Ungarisch-Türkische Chronick több csataképét.[363] Kétségtelenül ő rajzolta azonban, jelzésének tanúbizonysága szerint Birckenstein »Erzherzogliche Handgriffe des Zirckels« (Bécs, 1686) című, József trónörökös számára készült nevezetes geometria-könyvének illusztrációit.[364] Az összes magyar várak és városok képe felvonul a mértani rajzolatok alatt. Az apró méretű karcok előterében szebbnél-szebb életképek szerepelnek, köztük sok csatajelenet és párviadal. Ambling e metszetei, hű és

Mátyás († 1712), Esterházy Pál herceg várainak rajzolója Buda ostromát is metszi.[359] Sandrart töméntelen rajza közül a párkányi csatát említjük meg.[360] Wagner »Neu eröffnete ottomanische Pforten«-je, Abellinus »Theatrum Europaeum«-ja, a Hungarisch-

27. C. G. v. Ambling: Párharc Várda alatt (Birckenstein, Bécs, 1686).
C. G. v. Ambling: Duello sotto le mura di Várda (Birckenstein, Vienna, 1686).

Türkische Chronica, vagy ennek folytatása, a Curiose Continuation és a többi német mű is telve van vegyes hitelességű s műértékű csatametszetekkel.[361]

Mindezek a munkák rajzolóik tehetségéhez mérten, azonos szellemet képviselnek. Fő törekvésük a minél hevesebb akció, a kavargó lőporfüstben gomolygó alakokkal, a mozgalmas kompozícióval. Mint történeti források megbízhatatlanok.

Ambesata

KISVARSÁNY (Szabolcs)

Utazás, 1938.

REF. TEMPLOM, XIX. század eleje,

Kisvarsány

(Szabolcs m.)

KISVÁRDAI ISTVÁN (Stephan de Kyewarda) ágyúöntő. (Kisvárdán dolgozott.) 1562-ben a császári kormányzat utasítja Csetthy Ferencet, hogy két ágyú öntéséért (pro duarum machinarum fusione) fizessen meg neki és testvéreinek, akiknek neve nem szerepel; azonkívül az ágyúk elszállításáról kocsikat bocsásson rendelkezésre.

Jahrbuch der Kunsthistorischen Sammlungen des Allerhöchsten Kaiserhauses, V. Kötet, 4319. regesta.

(Genthon?)

Kisvárdai István

Kisvárdai Pap

Sámuel

szatmári könyvtoto

1758

l.

Csüsfe

368. l

(sobbur)

Ismeretlen festő.
A XIX. sz. adból.

777. Miklós czár.

Mellig láthatós kissé balra ~~néz~~ fordu
bajusza és barkója barna; szeme szü
ja kilátszik, ~~mellén rendszalagok k~~

Vászon, méretei 68: 54.5
Az 1848/9-iki szabadságha
Átvétetett az 1896: IV.

204:V.5.

MDK

Kisvári I.

Tatabánya

Ifjusági Képzőm. és Iparm. kiáll. N.Szal. 1950. jun. 15.1.

M.É.K.

Kisvári János

Budapest-Kelenföld, 16 tantermes iskola építésvezetője.
Építész: Fábián István

Magyar Építőművészet 1967/5. 26.1.

Kisvarsány
(Szabolcs vm.)
Ref. templom.
Épült. 1834

Borovszky: Magy. orsz. vm Szabolcs
37 l.

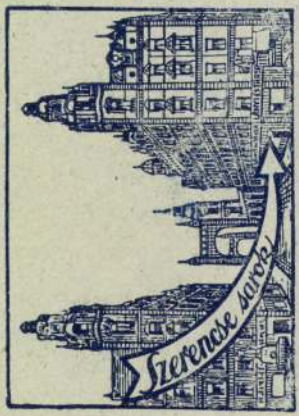
Szerencse sarok

47 Kisvarsány (Szabolcs)

Vasárosnamenyből 6 km

Ref. templom

Neokl. XIX

Nyirségi utam 1938

Kis Zombor

Torontál.

r. k. templom [illegible]

[illegible] 1904.

Rajok Csányi Károsnál

32.

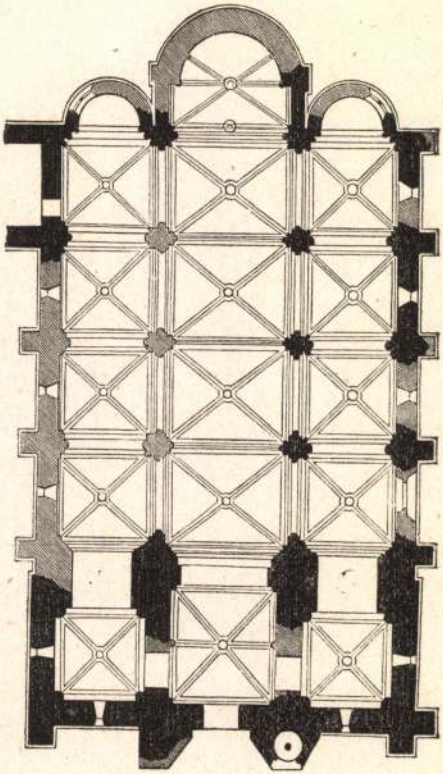

54.

Kiszombori falkéjek

l.

Balogh Erdelyiven

I. 45/52. l

FIRLE. Kertben.

Nikásy Lajos:

A KIS-ZOMBORI XIV. SZÁZADI FALFESTMÉNYEK HELYREÁLLÍTÁSÁRÓL

A Műemlékek Országos Bizottsága gondosan és tudományos szakszerűséggel őrködik történeti és művészeti emlékeink felett. Nincs olyan — csak valamennyire is jelentős — műemléke az országnak, mely topográfiai nyilvántartásában ne szerepelne, s melynek fennmaradása érdekében védőhatósági intézkedéseit meg ne tenné. A műemlékek száma azonban állandóan változik, mert napról-napra újabbak és újabbak kerülnek napfényre. Jelesen a falfestményekre vonatkozik ez, melyeknek ismeretlen mennyisége rejtőzik még egyházi és világi épületek falain, későbbi korok átfestései, vagy vakolásai alatt.

A falfestmények letakarása a legkülönbözőbb okokból jött létre. A protestantizmus térhódítása idején fedték le a legtöbb szent-ábrázolást oly katolikus templomokban, melyek immár az új vallás híveinek szolgáltak istentiszteleti helyiségül. Másrészt a barokk-kor mindent elsöprő lendülete, minden korábbit bíráló, átalakító és új ízlést hozó átütőereje vetette magát izzó buzgalommal az új alkotások létrehozására, s a maga eszményképére gyúrta át a régebbi művészi alkotásokat is. Belejavított a gótikus képekbe, hústömegeket akasztott a vézna, aszkéta testekre és gömbölyded hullámzást az eddig földöntúlian fegyelmezett ruharedőkre.

Ám az ily forradalmi erejű korszakváltozásoknál sokkal jelentéktelenebb okok is előidézték az átfestő- és eltakaró gyakorlatot. Ha oltárképeken, vagy freskókon az öregedés tünetei jelentkeztek és élvezhetetlen megjelenésükkel zavarták a hívek áhítatát, akkor, a mai értelemben vett helyreállítást nem ismerve, az első kínálkozó vándorpiktorral ragyogó új képet csináltattak azokból. Vagy — ha pl. gazdát cserélt egy-egy parókia és az új pásztor ízlésével ellenkezett a templom díszítése —, vagy — ha új védőszent tiszteletére keresztelték át a templomot —, mind megannyi ok volt arra, hogy történelmi értékű műtárgyakat tüntessenek el, freskókat esetleg egész új vakolatréteggel borítsanak, s arra hintsék buzgalmukból fakadó és Istent dicsőítő művészetük újabb virágait.

A világi festészeti emlékek átfestései is hasonló okokra vezethetők vissza. A protestantizmus puritánsága és a barokk-kor stílusa ezen a területen is rányomta bélyegét az emlékekre. Mikor új uraság költözött a kastélyokba, palotákba s a helyiségek rendezése módosult, akkor az új helyzetnek megfelelően változtatták a berendezéssel együtt a művészi diszítést is. Ha másként nem tudtak harmóniát teremteni, úgy bemeszelték a falfestményeket. Erre azután a váltakozó birtokosok kénye és ízlése szerint további ráfestések következtek úgy, hogy a századok folyamán tekintélyes védőpáncéllá vastagodott a sok egymásfeletti réteg. Egész kis történelmet olvashatunk le néha oly munkálatoknál, melyeknél a freskók kiszabadítása a feladatunk. Egy északmagyarországi kastély boltozatán például 14 egymásra rakódó réteget kellett eltávolítanunk, míg magához a festményhez férkőzhettünk, pedig csak barokk *al secco* falfestményekről volt szó. A rétegek közt a legkülönbözőbb szobafestői megoldások váltakoztak.

A mi szempontunkból csak hálásak lehetünk a régieknek azért, hogy aránylag ritkán verték le az eltüntetni kívánt freskós vakolatot és sűrűbben választották az egyszerű lefödést. Ezeknek a jól konzerváló meszelés- vagy vakolatrétegeknek — ingó képeknél pedig a vastagon felhordott olajfestékrétegeknek — köszönhetjük, hogy ma is viszonylag jó állapotban vannak meg ezek a műemlékek. Igaz, hogy ha átvakolásra került a sor, a falképek síkját kőműveskalapáccsal ékalakú lyukakkal bontották meg, hogy így az új felhordás jobban beköthessen, ezek a szabályos alakú hiányok azonban sokkal könnyebben pótolhatók a restauráláskor, mint a takarás híján gyakran bekövetkezett sérülések, kopások, málások nyomai. A lefödő réteg helyes eltávolításával tehát oly állapotban találjuk az emlékeket, amilyenben évszázadokkal ezelőtt voltak. Ez a szakszerű lefejtés azonban nem vihető mindig keresztül. Rendszerint kisebb vidéki templomnál fordul elő, hogy átépítés, vagy meszelés közben jönnek rá, hogy a falon freskó rejtőzik. Gyakran előfordul ilyen esetekben az, hogy helybeli templomfestők, olykor szobafestők a maguk avatatlan eszközeivel hajtják végre a kiszabadítást. Ily szakszerűtlen beavatkozás után természetesen már csak szerencse dolga, hogy mennyi és mily állapotú freskó marad a falon. Néha még — hogy valami kézzelfogható bizonyítékot is mellékelhessenek a hatóságokhoz küldendő jelentéshez — le is fényképezik a leletet. Hogy a színek jobban érvényesülhessenek, előbb bevonják a freskót egy-egy pillanatnyi ragyogást ígérő valamilyen szerrel, firnisszel, lenolajjal vagy tojás sárgájával. Ezekkel a jóhiszemű szakszerűtlen tényked ésekkel aztán nehéz feladat elé állítják a restaurátort.

*

Annak szemléltetésére, hogy az anyagok egymással való párosításának módozatai milyen fontosak a restaurálásnál és az anyagok ismerete és felismerése

Szépművészet 1941. 1. 27

Kiszombori rk. plébániatemplom falképei

mily döntően befolyásolhat megállapításokat, erre például kínálkozik a kiszombori XIV. századi freskólelet, melynek restaurálását a Műemlékek Országos Bizottsága megbízásából csak a minap fejezte be e sorok írója. A félkör alaprajzú falfelületen mintegy 15 m² freskókompozició van. Az első, ami itt szembeszökő, az, hogy a vakolat felülete nem sík, hanem paplanra emlékeztető, hepe-hupás. Nem egyedülálló eset ez a középkori falfestményeknél és a hevenyészett falazásmóddal magyarázható, melynek felületi rendellenességeit a vékonyan felkent vakolat nem tölti ki, hanem követi azt. Analógia erre a Kolozsvár melletti Magyarfenyes r. k. kis templomában ugyancsak újvakolat alól előkerült freskó. Itt a kvader-kövek méreteit mutatja a felület hullámzása, míg a kiszomborin a tégla formáit sejtteti. Nagy darabokon teljesen hiányzik a vakolat s már csak a téglák foghíjaskodnak. A vakolatot végigkopogtató ujjak nyomán itt is, ott is jelentkezik a jól ismert kongás, ami a vakolat és falazat közti kötés megszüntét, légtereket jelent. Azonban egy, a határozott kongás és a szabályos koppanás közti tompa hang is igen gyakran felhangzott. Rövidesen kitűnt, hogy ezeken a helyeken a téglák anyaga elvesztette kőszerűségét és helyükön már csak rozsdavörös agyagpor húzódott meg, ami az első érintésre könnyen szétmállik és lepereg.

A konzerválás azzal kezdődött, hogy vegyi kezeléssel új életre keltettük ezeket a téglákat s csak ezután haladtunk kifelé és kötöttük hozzá az elvált vakolatot s ehhez, az ugyancsak sokhelyütt feltáskásodott festékréteget. A nagymennyiségben beivódott piszok, mészfátyol s egyéb idegen anyag eltávolítása után a vakolat felületének folytonossági hiányait pótoljuk megbízható vakolatanyaggal és ezek az egészséges szigetek vannak hivatva arra is, hogy a régi vakolatrészek önsúlyát viseljék.

A restaurálás közben az ember és a műtárgy anyaga és szelleme közti kapcsolat mind jobban elmélyül. A közvetlen kapcsolat intuitív formája és az objektív tanulmányozás folytán minden később került, fiatalabb anyagot kirívóan idegennek érezzük. A falfestmény-anyaggal való közvetlen, részben intuitív, részben objektív kapcsolat folytán vált tudatossá és meggyőzővé, hogy az öt mezőre osztott képsorozat bal első mezejében lévő „Veronika kendője" c. kompozíció idegen az anyagegyüttesben. A megejtett vizsgálatok azután igazolták ezt a megérzést, amennyiben megállapítást nyert, hogy:

a mezőny szélein fínom átmenetekkel, teljesen új vakolatréteg emelkedik a régi fölé, s erre festették az új képet; hogy ennek a vakolatnak az anyaga más — sokkal rosszabb —, mint az első vakolaté; s hogy a festék anyaga és a festés technikája is elüt az eredeti freskóétól.

A figurális mögötti háttér színe különbözik a másutt látható palaszürke háttér színtől, a rajz lendületesebb, a színek fínoman bágyadtak, a plasztikát pedig bravuros lazurtechnikával éri el. Bármennyire igyekszik is a művész a sorozat más részeinek szelleméhez alkalmazkodni, érezhető a szándékolt régieskedés mögül kicsillanó fejlettebb tudás.

Ezzel az anyagból kiindult meghatározással lezárult egy már-már nekilendülő műtörténészi vita is. Stíluskritikai mérlegeléseknél ugyanis ez az egy ábrázolás tette mindig kétségessé az egész lelet XIV. századi kormeghatározását, holott most már tudjuk, hogy ez egy jóval későbbi ráfestés. Azt már nehéz lenne megállapítani, hogy miért kellett a régit lefedni ezzel az újabb képpel. Lehet, hogy valamely elemi behatásra pusztult el az alatta lévő, de talán csak egy újabb kegyúr, vagy plébános kívánta kedvelt témáját maga előtt látni. A képsorozat most több, mint asszimetriájával, — a középkori felfestményeknél megszokott mérvnél is nagyobb lazaságot mutat. Mindenesetre sokkal zártabb lenne az eredeti kompozíció szellemi és térbeli ritmusa, ha a Veronika kendője helyén a túloldali Próféta-ábrázolás pandanjaként, ugyancsak egy kifelé néző férfialakot találnánk.

Tudományos feldolgozást végző kutatók számára feljegyzésre méltónak tartom még a következőket:

Az a későbbi festő, aki a Veronika kendőjét festette, az egész kompozíciósorozatot alul lezáró, kocka-mustrás szőnyegszegélymintát az ő munkája alatti részen újrafestette. Színei ma elütnek az eredeti többitől. Nyilván sérült volt már az apostolt ábrázoló képmező alatt is ez a szegély, mert azt is teljesen azonos és egykorú megújítás borítja.

A freskót ma két részre bontó, az épület tengelyében elhelyezett ablak helyén ugyancsak folytatódott eredetileg a festmény. Ez néhány kisebb és gondosan megőrzött freskórészecskéből következtethető.

Az ablaktól balra, az első mezőny női alakja nobilis és kissé világias megjelenésével szembeszökően elüt a többi szent ábrázolásától. Födetlen, gondosan fésült hajával, merészen kimutatott vállaival, előkelő redőzetű vörös palástjával, különösen annak szürke bélésével, mely nyilván hermelin volt, olyan benyomást gyakorol, mintha szerzője királyi fenséget kívánt volna ábrázolni. Ha pedig elfogadjuk, hogy a jobbkézben felmutatott s még most is megfejtetlen atributum kenyér, vagy pénzeszacskó, akkor valószínűleg a jótékonykodásáról ismert Magyarországi Szent Erzsébet alakját ismerhetjük fel benne.

Nagy érdeklődésre tarthat számot az, a freskóval egykorú szöveg, amely a Próféta-ábrázolás térrészében a kezektől jobbra, fentről lefelé halad és a kezdő nagybetű után gótikus kisbetűkkel van festve. Lehet,

A befejező feloldást l. a komplett példányban —

A falképek reprodukciói Vajdaszentiványi Nikolits István munkái

KŐDÚC EGYIK OLDALA, MEZTELEN NŐ ALAKJÁVAL. II. SZÁZAD. ESKÜ-TÉRI FÖLDALATTI MÚZEUM.

Steinstütze, eine Seite mit der Figur einer nackten Frau. II. Jahrhundert. Unterirdisches Museum am Eskü-Platz. — Riquadro di pietra con nudo di donna dal sec. II. nel Museo Sotterraneo dell'Eskü-tér, Budapest.

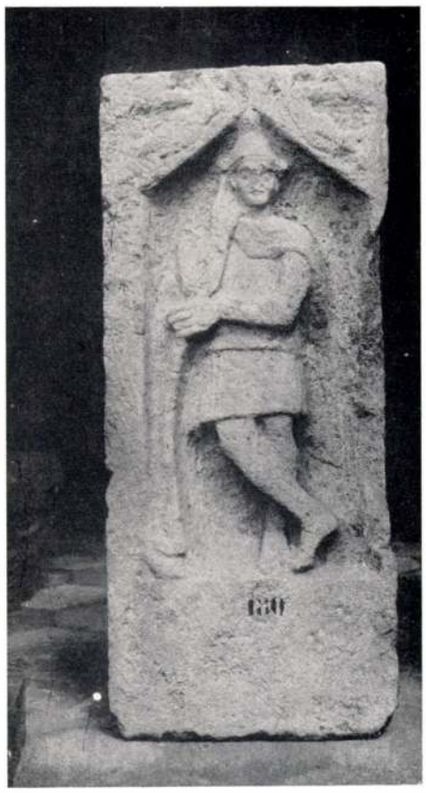

KŐDÚC MÁSIK OLDALA ATTIS ALAKJÁVAL. II. SZÁZAD. ESKÜ-TÉRI FÖLDALATTI MÚZEUM.

Andere Seite der Steinstütze mit der Gestalt der Attis. II. Jahrhundert. Unterirdische Museum am Eskü-Platz. — Riquardo di pietra con la figura di Attis dal sec. II. nel Museo Sotterraneo dell'Eskü-tér, Budapest.

AZ ESKÜ-TÉRI RÓMAI CASTELLUM EGYIK ÉSZAKI KÖZBENSŐ TORNYA.

Ein mittlerer Turm des Castellum Romanum am Eskü-Platz. — Una torre del Castello romano di Eskü-tér, Budapest.

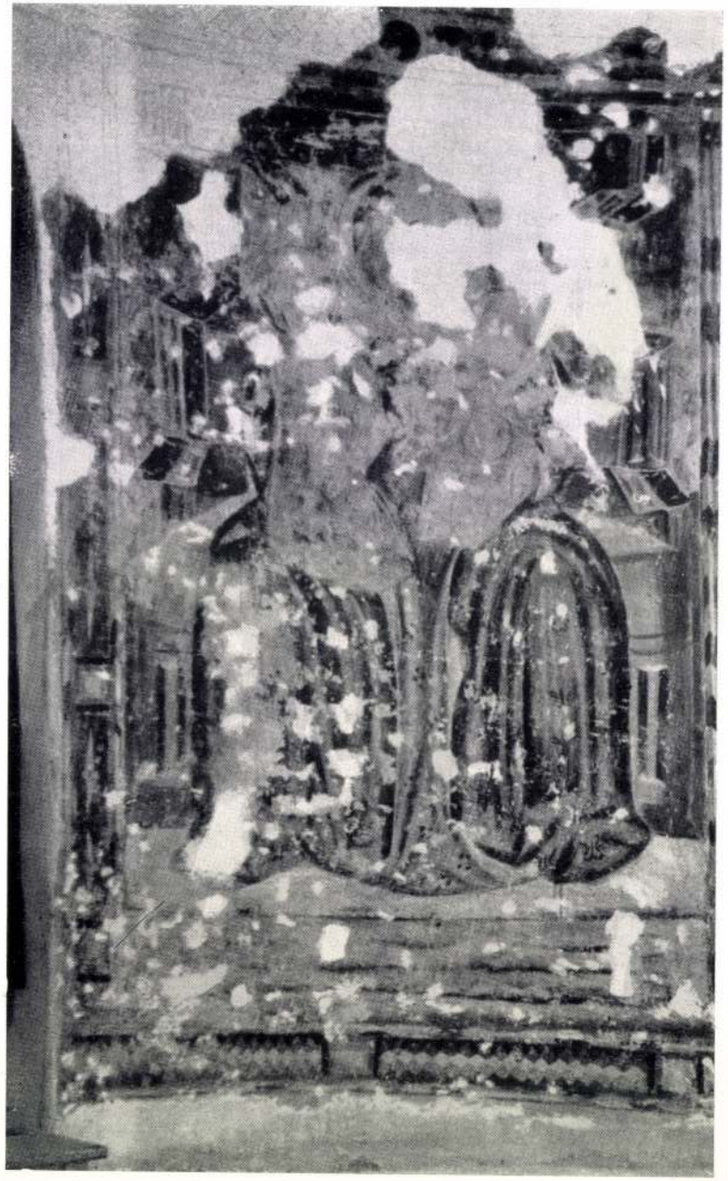

KIS-ZOMBOR: FALFESTMÉNY. XIV. SZ. — RESTAURÁLÁS ELŐTT ÉS UTÁN.

Kis-Zombor : Wandgemälde. XIV. Jahrhundert. Vor und nach der Restaurierung. — Kis-Zombor : Affresco dal sec. XIV. Prima e dopo il restauro.

LÓSPORT

Végetértek az idei galoppversenyek

A napfényes, derült időben sűrű tömegekben kereste fel a közönség tegnap délután a megyeri versenypályát, hogy az idei évben utoljára hódoljon a galoppsportnak. A zöld gyep hívei jóformán teljes számban megjelentek ezen az utolsó megyeri napon, mely után közel öt hónapig — a jövő évi *Rákosi-díj* napjáig — csak a tattersalli ügetőpályán hódolhatnak a telivérsport szenvedélyeinek.

A favoritok nem éppen a legjobban viselték magukat. *A bukmékereknél elsősorban jegyzett négylábúak közül egyetlen egy sem haladt át győztesként a célvonalon.* Egyedül a *Hadseregi sikverseny*-hendikepben győzött a 2:1 startolt *Baka* (gróf Széchenyi fhdgy.), igaz ugyan, hogy ugyanitt a harmadiknak beérkezett *Baktert* 1½-es kurzuson kínálgatták a derék könyvesek. Egyszóval teljes »fogadóöröm« ebben a futamban sem akadt. *A többi versenyszámban azután 10:81 (Muci), 10:241 (Lehet), 10:60 (Felhő II.), 10:124 (Művész), 10:103 (Őszirózsa II.) volt a nyerők totalizatőr osztaléka.*

MŰVÉSZ KÉTSZER INDULT, — EGYSZER NYERT

Tegnapi számunkban azt írtuk *Művész*ről, hogy véleményünk szerint igen jó eséllyel indul, — amennyiben nem marad állva a startnál. *Mravik* Pálné úrnő lova minden tekintetben igazolt bennünket. Mármint *állva is maradt a startnál és nyert is.*

Művész, Máté lovászfiúval a hátán, először a *Katonai úrlovas-lovak* hendikepjében indult a starthoz. Szokásához híven ez alkalommal is csendes nyugalommal viselkedett mindazideig, amíg a magasba nem ugrott a startszalag.

Abban a pillanatban, amikor az eddig ide-oda ugrabugráló társaság útnak indult, *Művész* és vele együtt a *Kovács* Róbert által lovagolt *Zimankó* minden különösebb ok nélkül megtorpantak és mire lovasaik nagynehezen útnak indították őket, a mezőny többi tagja már vagy ötven hosszal előttük volt. *Zimankót* lovasa végighajtotta az 1600 méteres távon (természetesen a győzelem minden reménye nélkül), *Művészt* ellenben feltartotta *Máté* és a szeszélyes állatot istállója *újból felnyergeltette a Welter hendikepre.*

Itt aztán sikerült: *Művész elugrott a startról és hat hosszal győzött.* Mellékesen jegyezzük meg, hogy *Művész első szereplésekor favorit volt, tulajdonosai istállófogadást mondtak be rá, másodszorra 6:1 startolt és 10 pengőre 124-et fizetett.*

A gátversenyben *Kozuch* tréner két lovat indított. *Addio Mare*-t (Horák) és *Sanbloc*-ot (Kovács L. II.). *Favorit Addio Mare lett, míg az igen jó esélyű Sanblocot a ring közönsége teljesen elhanyagolta.* A fogadók *jó nyomon* jártak, mert a két *Kozuch*-ló közül *Addio Mare* legalább harmadik lett, míg *Sanbloc kitűnő ugrómultjához méltatlanul, az utolsók között végzett.* Valahogy az az érzésünk, hogy *Sanbloc szemei előtt már a jövő esztendei Rákosi-díj lebeghetett.*

MŰVÉSZ—HAPPY BOY BEFUTÓ: 10 : 5083

Az 1850 méteres *Welter-hendikepben* tekintélyes összegű befutó-osztalék örvendeztette meg az outsider-játékosok szívét. A második startjára nyerő *Művész* mögé a *14:1-hez* startolt *Happy Boy* (nyergében az utolsó napokban feltűnt *Tárai* lovascsemetével) szaladt fel másodiknak. A váratlan befutó tikett-tulajdonosait *10 pengőre 5083 pengős kifizetéssel* jutalmazta a totalizatőr. Sokan ugyan nem voltak, akik eltalálták...

Az év utolsó versenyszámát, az *1100 m-es hendikepet*, sűrű félhomályban futották. A közönség — még a látcsővel felszereltek is — a mezőnynek a tribünök elé érkeztéig csak találgathatta, hogy ugyan melyik is van elöl. A huszonegy főnyi mezőnyből *Kertész* S. úrnő *Őszirózsa II.* (Stygár) nevű lova került ki győztesen, *Mire való* (Győry) és az elsősorban fogadott *Komika* (Bocskai) előtt.

AZ IFJÚSÁGI BIRKÓZÓCSAPATBAJNOKSÁGRA a leventék két csapatot, a Ganz-gyár, Törekvés, BVSC, UTE, MAV, Előre, Debrecen, Kecskemét és a védő bzolnok egy-egy csapatot nevezett.

—•—

BUDAPEST — ERDÉLY ÖKÖLVÍVÓ MÉRKŐZÉSÉN vasárnap Erdély csapatát Kolozsvár, Nagyvárad és Marosvásárhely kilenc ökölvívója képviseli.

SPORT

MEGKEZDTÉK A KIS SPORTCSARNOK BEFEDÉSÉT

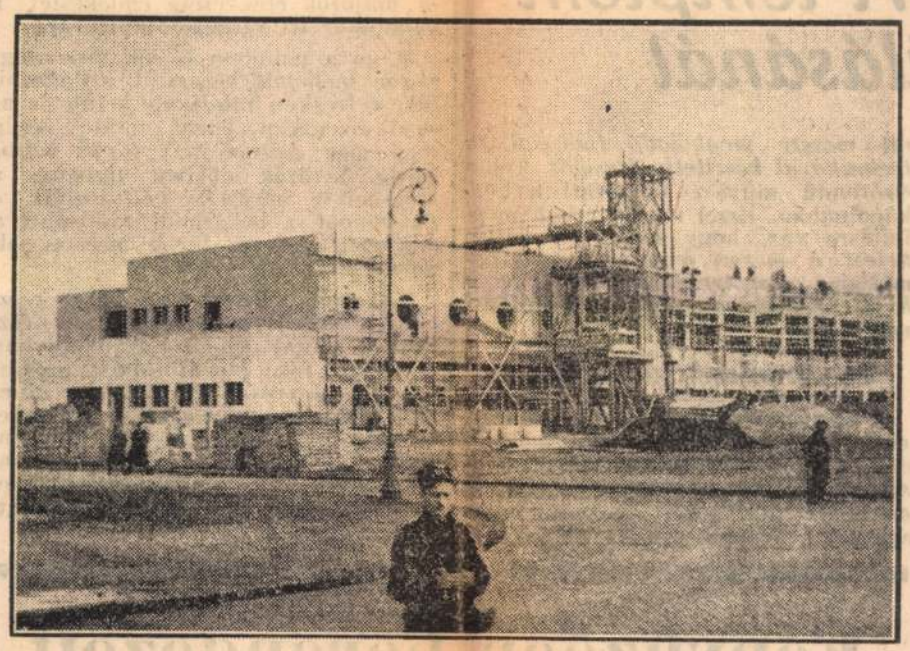

A kedvező időjárás valószínűleg lehetővé teszi, hogy a kis sportcsarnok építkezését arra az időre befejezzék, amikorra az ökölvívó Európabajnokságnak Budapesten való megrendezését tervezik. Megérkezett a kis sportcsarnok tetejének vasszerkezete és most kezdték el a betongerendázat elkészítését. Ha a fedéllel készen lesznek, akkor már a belső munkálatokra kerülhet a sor, mert a befedett csarnokban még a legkeményebb tél sem akadályozza a munkát.

A futballkapitány csak november 24-én állítja össze véglegesen az Olaszország ellen kiálló csapatot

Második tréningjén jól játszott és 9 gólt rúgott a válogatott keret

Ismételten *meg kell dicsérnünk* vitéz *Ginzery* Dénes futballkapitányt azért a *határozottságért*, amellyel az *Olaszország elleni előkészületeket intézi.* Helyeselni kell azt is, hogy a válogatott csapat tagjait valósággal *eltiltja saját klubjának kétkapus tréningjétől*, hogy semmi se keresztezze az ő terveit. Csak ilyen következetességgel lehet *megteremteni a válogatott csapat egységét.*

Abban a tekintetben azonban már *nem értünk vele egyet*, hogy ezeken a tréningeken *csakis egyféle elgondolást* igyekszik kipróbálni. A tegnapi második tréningen például *a válogatott csapat csakis a Ferencváros Pataki-rendszerét próbálta ki, Sárosi III-mal* mint középfedezettel, akit néha a hátrahúzódó dr. *Sárosi* segített ki. A válogatott keret csapata egyébként *Polgár és Kincses nélkül* játszott, Polgár furunkulusa miatt felmentést kapott, Kincses pedig elkésett. Így állt fel tehát a csapat:

Körmendi (később átment az ellenfélként szereplő ifjúsági válogatottakhoz) — *Pákozdi, Biró* — *Lázár, Sárosi III., Pósa* — *Pintér, dr. Sárosi, Sárvári, Bodola, Gyetvai.* Az ifjúságiaknál kapott helyet a csepeli *Szabadkai*, az újpesti *Balog* és a nagyváradi *Juhász* és *Kovács.*

Meg kell állapítani, hogy a mostani ifjúsági csapat a válogatottakkal megerősödve is csak eleinte volt komoly ellenfél, azután kifulladtak és a válogatott keret tetszés szerint lőtte góljait. Ezt mindenesetre figyelembe kell venni a bírálatnál, mert az olaszok ellen nem lehet ifjúságiak ellen mutatott forma alapján válogatni. Annyi bizonyos, hogy a tegnap látott csatársor — még Kincses nélkül is, akit Pintér jól helyettesített — remekül megérti egymást, mert valamennyi tagja támadó szellemű és hajlamos a magyar futballt jellemző összjátékra és ötletes helyezkedésre. Lőtt is a csapat a 2×35 perces játékidő alatt kilenc gólt, egyik szebb volt a másiknál. Dr. Sárosi ezúttal a gólok előkészítésében tüntette ki magát, míg a gólokat sorban Bodola, Sárvári, Gyetvai, Bodola, Sárosi III., Pintér, Gyetvai, Sárvári és ismét Gyetvai lőtték. Közben néhányszor kiszabadult az ifjúsági csatársorban a Szabadkai—Kovács kettős és két gólt lőttek.

Ha egyenként bíráljuk a teljesítményeket, akkor a következőket állapíthatjuk meg: *Körmendinek* voltak remek védései, de néhányszor hibázott is. *Pákozdi* messze van régi válogatott formájától, ha valamirevaló balszélsője lett volna, baj lehetett volna az oldalán. *Biró* játszotta azt, ami a magyar futballban a hátvéd kötelessége: a középcsatár fedezése. *Pósa* akkor volt jó, amikor előrement a csatársorig, különben csak hátragurította a labdát a kapusnak. Így *Sárosi III.*-ra és *Lázárra* ismét túlnagy feladat hárult, amit most az ifjúságiak ellen jól teljesíteni tudtak, kételkedünk azonban abban, hogy az olaszok ellen még ez a két zseniális fedezetünk is el tudja látni a védelem és csatársor egyidőben való támogatásának feladatát. Ehhez *egy harmadik fedezetre is szükség van.*

A csatársornak ezúttal *Bodola* volt a legjobb embere, aki *Sárvárival* együtt óriási ambícióval és jól küzdött, passzolt és lőtt. Sárvárinál csak egy aggály van, *kissé alacsony* az olaszokhoz képest, *szívesebben látnánk összekötőben, Sárosit pedig középen.* Ez a belső hármas bármilyen összetételben is jól megérti egymást. Kitűnő volt a két szélső. *Pintér* nem sokáig fog várni a válogatottságra. Remekül játszott a tartalékoknál *Balog* és jó volt *Szabadkai* és *Kovács* is, kár, hogy legalább egy féliőn keresztül nem kaptak helyet a legjobbak között.

A tréningmérkőzés után beszéltünk vitéz *Ginzery* futballkapitánnyal a csapatösszeállításról és a látottakról. Érdekesen nyilatkozott:

— A második tréning nagyon jó és hasznos volt. Kritikát a játékosokról nem mondok, csak annyit, hogy két játékos formája nem elégített ki, de hogy melyik kettő, azt nem mondom meg, mert remélem, hogy november 24-ig, amikor véglegesen összeállítom a csapatot, még ők is javítanak formájukon. Körmendinek voltak jó és rossz védései.

A Komjádi Kupa döntőjének csapatai

Ma este folytatódnak a Komjádi Kupa döntő mérkőzései. Az *UTE* fog játszani este 7 órai kezdettel a *BBTE*-vel. Vasárnap azután a *MAC—UTE* és a *BBTE—MUE* döntőmérkőzésekre kerül a sor. A döntőmérkőzéseken résztvevő csapatok a következők:

MAC: Jeney — Mészöly, Fábián — Eleméry — Ragó, Maklári, Szivós.

UTE: Demjén — Kahane, Zólyomi — Szittya — Vári, Szigeti II, Galambos.

BBTE: Budavári — Hámori II., Gergely — Végházy — Hámori I, Kuti, Bundi.

MUE: Adler — Komonczi, Fehér — Vörös — Hirka, Magyari, Tauber.

A mérkőzéseken a *MUSz nem szed belépődíjat*, hanem úszóhölgyek fognak az Erdélyért akcióra gyűjteni.

RÁDIÓ

Péntek, november 15.

BUDAPEST I.: 12.00 Harangszó. Himnusz. Időjárásjelentés. — 12.10 Melles Béla zenekara. — 12.40 Hírek. — 13.20 Időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. — 13.30 Cigányzene. — 14.30 Hírek. — 14.45 Műsorismertetés. — 15.00 Árfolyamhírek, piaci árak, élelmiszerárak. — 15.20 Tánczene. — 15.40 Mit főzzünk? — 16.15 Diákfélóra. — 16.45 Időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — 17.00 Hírek szlovák és ruszin nyelven. — 17.15 Szalónzene. — 17.40 Sportközlemények. — 17.50 A Hitler-Jugend ének- és zenekarának hangversenye. — 18.15 A nemzet ügyvédje. — 18.45 Gitárszámok. — 19.00 Hírek magyar, német és román nyelven. — 19.20 Vidám tarka est. — 20.40 Hírek, időjárásjelentés.

BUDAPEST II.: 17.30 Gyorsírótanfolyam. — 18.00 Hírek. — 18.10 Mindenből egy keveset. — 19.00 Kétzongorás hangverseny. — 19.30 Régi iparosok vetélkedése. — 20.00 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. — 20.20 Nagy Margit énekel. — 20.45 Külpolitikai nevelés a tengelyállamokban.

KASSA: 12.00 Budapest I. — 15.20 Hanglemezek. — 16.15 Budapest I.

— Megszületett József Ferenc királyi herceg és Anna hercegasszony hetedik gyermeke. Tegnap délután félötkor *Anna* királyi hercegasszony a *Burger*-klinikán egészséges fiúgyermeknek adott életet. A csecsemő a keresztségben a Géza nevet kapja, keresztszülői Taxis herceg és hercegasszony.

— Az erdélyi háziipar megszervezése. A Székelyföld lakossága a téli hónapokban készíti a sajáttermelésű kender, len és gyapjúból, valamint a vásárolt pamutból az egész család ruházatát, ezért különösen fontos szociális szempontból, hogy a nyersanyagellátás és a termelés megszakadást ne szenvedjen. Ennek a célnak az elérésére a *Magyar Háziipari Központ* vitéz *Keresztes-Fischer* Ferencné vezetése alatt nagyszabású szervezési munkába kezdett. A *Székely Háziipari Központ* és a *Székely Szőttes Szövetkezet* megalapítása után a napokban kezdte meg működését Kolozsvárott a háziipari központ kolozsvári kirendeltsége, amely minden erdélyi háziiparral kapcsolatos ügyben tájékoztatást nyujt. Egyébként a *Magyar Háziipari Központ* a kormány támogatásával Budapesten december közepén nagyszabású erdélyi népművészeti és háziipari bemutató kiállítást rendez.

x A mi szűcsünk a váciutcai Palugyai.

— A MOVE Budapesti Lövészegyesület december 5-én este ½7 órakor a MOVE székházában őfőméltósága vitéz nagybányai *Horthy* Miklós kormányzó úr tiszteletére bajtársi összejövetelt tart. Utána 1 pengős lövészvacsora, amelyre csak előzetesen lehet jelentkezni a csütörtöki napokon este.

— Főzőtanfolyamok az esküúti új villamoskonyhában. E hó 19-én és 20-án új főzőtanfolyam kezdődik külön a kezdők és külön a haladók részére Eskü-út 5. szám alatt. A tanfolyamokat az Elektromos Művek a Katolikus Háziasszonyok Szövetségével együttesen rendezi. 6—6 hétig tartanak. A résztvevők megtanulják a polgári konyha ételeinek elkészítését. Jelentkezni lehet az Elektromos Művek esküúti bemutató helyiségében.

— Codreanu-bélyegek Romániában. A román postaigazgatóság a légió alapítási jubileuma alkalmából rendezett ünnepségekre külön bélyeget adott ki, amelyet Zelea Codreanunak a képe díszít.

— Bajtársi találkozó. A volt 309. honvédgyalogezred tisztjei e hó 18-án 20 órakor a Carlton szálló egyik különtermében (Mária Valéria-utca 2.) tartják bajtársi összejövetelüket. *Lókay* Ferenc ezredes.

Hatszáz éves gyönyörű freskóra bukkantak a kiszombori templom restaurálásánál

Szeged, november 15
(A Pest tudósítójától)

Ritka leletre bukkantak a Szeged közelében fekvő egyik csanádi község: Kiszombor öreg plébániatemplomának restaurálása alkalmával. A munkálatok során *meg kellett nagyobbítani az egyik ablakot a szentély oltára mögötti falban.* Amikor megkezdődött a vakolat leverése, a felső rétegek óvatos eltávolítása után *színes vakolatrétegre akadtak.*

Kleitsch Mátyás, a templom emlékedett gondolkozású, műértő esperesplébánosa rögtön sejtette, hogy a *vakolatréteg alatt régi falfestmény lehet,* ezért a legnagyobb óvatosságot rendelte el a bontásnál és azonnal jelentést tett a leletről egyházi főhatóságának, valamint a Műemlékek Országos Bizottságának. A plébános jelentésére *Gerevich* Tibor szakértőbizottságot küldött a kiszombori templomba. A bizottság megállapította, hogy *a mai szentély ielyén egy, a XIII. században épült körkápolnát falaztak be* az elmult századok restaurálási munkálatai alkalmával. Tüzetesebb vizsgálat után azt is megállapították a bizottság tagjai, hogy a régi körkápolna falán levő festmény nem más, mint *egy egészen nagyméretű, öt részből álló,* a *trecentóban készült freskó,* amely egyedülálló művészettörténeti értéket képvisel.

Öt részből álló freskó-kompozició

Az értékes felfedezés után nyomban megindultak a körtemplom és a falán levő freskó helyreállítási munkálatai. A Műemlékek Országos Bizottsága *Nikássy* Lajost rendelte ki a munkálatok elvégzésére s a kitűnő restaurátor-művész nyomban hozzá is látott, hogy *rögzítse a hatszázéves falakat, megtisztítsa a századok alatt rárakodott rétegektől és épségben megőrizze az értékes freskót tartó vakolatot.*

Ez a legteljesebb mértékben sikerült is. Amikor szabaddá tették az előlazott fülkéket, *előtünt a freskókompozició öt része.* A kép teljes helyreállítását és megfestését éppen azokban a napokban végzi *Nikássy* Lajos. Célja, hogy *meghagyjon mindent a maga eredetiségében és megőrizze a trecento elemeit.* Az eddigi munkálatok során sikerült majdnem teljesen kibontani és tisztázni az első fülke *Veronika-képét.* A maga eredetiségében sikerült megmenteni a főalakot és sikerült megfejteni a rajz középső részét, amely *Krisztus arcának és Veronika kendőjének körvonalait mutatja.*

A második freskórész *glóriás szent nő alakját ábrázolja,* kilétét még nem sikerült megállapítani. A harmadik alak pirosruhás álló női szent képét mutatja, benne *valószínűleg Mária Magdolnát akarta ábrázolni a trecento művésze,* ezt igazolja a nőalak kezében lévő olajtartó edény is.

Jobbra, a kompozíció második felében két női alakot sikerült a vakolóréteg alól előhívni, míg a negyedik fülkében *valószínűleg Szent Anna áll,* ölében két kisdeddel: a kis Máriával és Jézussal. A sorozatot az ötödik kép zárja be: hatalmas férfi-szent, baljában íróvesszőt tart, jobbjával gótbetűs szövegre mutat. *Valószínűleg Máté evangelistát ábrázolja ez a kép.*

A freskó uralkodó színe az okker, amelyet bíborba hajló vörös és tompább vörösesbarna árnyalnak. *Szignálásnak nyoma sincs, a művész kilétét a műtörténetnek kell majd felfednie.* Annyit mindenesetre máris megállapítottak, hogy *a művész korát messze meghaladó tudással és technikával készítette freskóit.* Tehát elsőrendű művész dolgozott a körkápolnában. Ezzel kapcsolatban megfejtésre vár, hogy *miképpen kerülhetett a messzi magyar Alföld homokjára olasz trecento művész, vagy hogy nem magyar festő munkájáról van-e szó?*

Az Árpád-kori templom

A nagyszerű kiszombori lelet nemcsak művészettörténeti szempontból értékes, hanem *a magyar történelem szempontjából is rendkívül becses adatokat szolgáltat.* Hiszen teljes egészében megmaradt árpádkori emlékről van szó olyan vidéken, ahol nincs hasonlóra példa. A feltárt körtemplom bizonyítja, hogy a Tisza-Maros melléke az Árpádok korában jelentékeny kultúrvidék volt, ahol minden bizonnyal község község mellett vonult, de *a török időkben ezek legnagyobb része elpusztult.* Ma már csak egyes puszták és majorok elnevezése emlékeztet a valamikor itt virágzott kultúrára.

Maga a templom is sok viszontagságon mehetett keresztül, ezt igazolják a freskón talált gót-betűk és az egyik szentkép körül talált, eddig még meg nem fejtett *török írásos sorok.* A török időkben ugyanis a megszállók *mecsetté változtatták a templomot,* a bekarcolt írás miatt a nép még ma is »török mecset«-nek nevezi a templomot.

Biró Béla műtörténész tanár részletesen megvizsgálta a falakat és észleleteit becses értékű tanulmányban dolgozta fel. Megállapítása szerint *hasonló alaprajzú körkápolna nincs több Magyarországon,* ezért művészeti jelentősége még a szegedi Dómtéren álló csonkatoronyénál is jelentékenyebb, amelynek kiképzett baptistériumszerű szépsége elvitathatatlan.

Fényűzően berendezett lakásából járt fosztogatni az úri betörő

Istvánúti polgári házban, egyszoba hallos lakás: ez a betörő otthona. Aki csak krónikása a napi történéseknek és amikor kezébe kerül egy hír arról, hogy teszem: »a detektívek lesben álltak *Kont* István alkalmi kereskedősegéd lakásának környékén s amikor a főigazgató otthonának kifosztója hazaért, lefülelték« — feltétlenül mást képzel el betörőlaknak, mint ezt a komfortos, napfényes, szép otthont. Az ember, nem látva a helyszínt, maga elé képzel valami piszkosfalú, paprikáskrumpli illatú sötét házat, odulakást, amelyből a nyomor, a nagyzolási vágy, a színes álmok elérése iránti beteges rajongás hajszol egy megtévedt, bűnözésbe rögződött, kultúrában hiányos lelkű csibészt! S a paprikáskrumpli illat, a piszkos fal helyett egészen más, — mondjuk nevén :

megdöbbentő pompa fogadja.

Hall szép rézkarcokkal. Kényelmes, olajzöld bársony karosszékek, valódi békésszentandrási magyar perzsák... A szobától finomszövésű csipkefüggöny választja el a hallt, amelyben csodálkozásom pillanataiban éppen »helyszini szemle« van és ennek megfelelően szegény hall nem valami rendes. *Tiri* detektív úr, — akivel az utcán mosolyogva köszöntjük egymást így: — Jónapot, detektív úr!... Jónapot kívánok, szerkesztő úr!... Mi ujság?... Mi ujság?... — No, *Tiri* úr most zordon, szépérzékét veszítette és hátára fekteti a karosszékeket. Beleváj a plüss réseibe. Motoz bennük. Egy táskagramofont — a sarokban állt, fessen, hangra készen, esti tánc alá kinálkozóan — megráz, mint valami rossz nadrágot.

Kont Pistához, az álkulcsos ékszerrablóhoz fordul:

— Ide nem rejtettél semmit?

»Pista«, aki évek óta élt abból, hogy »alkalmi kereskedő« volt, vagyis alkalmankint álkulcsot fogott és lehetőleg temetésen járó hozzátartozók lakásaiban keresgélt, mint valami rokon, — most sunyin »vall«:

— Ott ne tessék keresni. A »fotöjben«, — így mondja, franciás finomsággal — a fotöjben, a hármasszekrényben, meg az éléstárban dugtam csak el.

— No nézzük.

Pólya Tibor egyik képe alatt is volt ékszer. A hármasszekrény csapóajtajának nyitásakor keletkező ujjnyi kis rés alatt is. A rés alatt

briliáns lopott holmik,

az üveg mögött pedig — irodalom. Igen. A betörő széplélek volt. Alkalmi kereskedések után felolvasott »háziasszonyának«, Sommerset *Maugham:* Örök szolgaságából, *Nyirő* József halinakötésű remek könyveiből, *Crouinból, Csermely:* Ami két Miatyánk közt van — művéből.

— Magam is irogattam! — kotyantotta ki szemérmesen.

— No csak ezt ne mondanád! — intik le őrzői. — Az író urak megsértődnek.

Pedig igaz. *Járt gimnáziumot, igazgató egy nagyvállalatnál az apja.* S ő, a »Pista«, aki a »jó családban kell egy rossznak lenni«. Ha Pesten volt, járt lokálokba, »császár« volt, bárhölgyeknek duruzsolt, élt, öltözött. Otthon meg olvasgatott, rádiózott — kilencszáz pengős »varázsszemű« rádió hallgat a sarokban, előtte goblein lábpárna, kényelmes karosszék. Ápolta a pálmákat.

családosdit játszó, jó fiú volt.

És a nő, aki reggeltől-estig dolgozott, betegeket ápolt, — megosztotta vele az életét.

— Hát itt éltél... és így... — néz rá Pistára »Tiri úr« — te... Az öltönyeidet is két nadrággal csináltatod? — tapint meg egy szép csíkos ruhát, mely akasztón pihen. — Jól ment neked... — Hányszor is törtél be?

— *Tizenháromszor...*

— Látod: a babonás szám...

Megyünk. A betörő otthonából, amely — ezt a Kont Pisták nem érzik — csillogó, színes kártyavár csak, semmi más.

Szabó József

Újabb városa lesz a közeljövőben Pestkörnyeknek

Az egyelőre még névtelen város Rákosszentmihály, Sashalom, Mátyásföld és Cinkota községekből alakul. A tervet a vármegye illetékes tényezői, a belügyminiszter, valamint a Közmunkák Tanácsa is szívesen fogadta s így semmi akadálya sincs ennek a tervnek a lehető legrövidebb időn belül való megvalósításához. *A négy község mintegy 30.000 lakossal alakulna várossá.* A várossá való átalakulás mind a négy község vezető főjegyzőjéből és a lakosság öt tagjából álló bizottságot delegált, akik közigazgatási szakemberek bevonásával elkészítik a megalakulandó új város költségvetési tervezetét.

Mint a *Pest* munkatársa értesül, az egyelőre névtelen város még ez évben megalakul.

EDWIGE FEUILLÈRE művészi francia filmje

MENEKÜLŐ ASSZONY

ELIT (L'EMIGRANTE) ELIT

HÁROM MAGYAR REMEKMŰ ÚJ KIADÁSBAN

*

MÓRICZ ZSIGMOND

BARBÁROK

A VÉGLEGES KIADÁS A RÉGEBBEN BARBÁROK ÉS KOMOR LÓ CÍMEN MEGJELENT KÖTETEK REMEKBEFARAGOTT ELBESZÉLÉSEIT TARTALMAZZA. KÖTVE 4.80 PENGŐ

*

KODOLÁNYI JÁNOS

BOLDOG MARGIT

A MAGYAR KÖZÉPKOR SZENT KIRÁLYLEÁNYÁNAK MEGINDÍTÓ ÉLETE. KÖTVE 6 PENGŐ

*

KODOLÁNYI JÁNOS

A VAS FIAI

A TATÁRJÁRÁS HATALMAS KÖRKÉPE KÉT KÖTETBEN. KÖTVE 12 PENGŐ

*

ATHENAEUM KIADÁS

Pengő

448 — Erdély régiségei. 14 fametszvénnyel és 1 kőrajzzal. Pest, 1852. fvászonkts. **12.—**

449 **Kozocsa Sándor.** Bevezetés a bibliográfiába. Bpest, 1939. fzve. 8°. **3.—**
A magyar bibliogr. irodalom első rendszeres összefoglalása, irodalmi repertoriummal és névmutatóval.

450 **Kraemer, Hans.** Weltall u. Menschheit. Geschichte d. Erforschung d. Natur u. d. Verwertung d. Naturkräfte im Dienste d. Völker. 5 Bde. Berlin, Lpzg., o. J. orig. Prachthalblederbde. Lex. 8°. Mit zahlr. Abbildgen i. Text, farb. u. schwarzen Bilderbeilagen usw. **36.—**

451 **Kraszna-Horka képtára.** Galerie zu Kraszna-Horka Váralya. 2 Bände. München, Hanfstaengel, o. J. 2 orig. Prachtlederbde mit Goldbordüre u. Supralibros in Golddruck Imp. Folio. — 2 Titelblätter, 2 Inhaltsverzeichnisse u. 136 Lichtdrucktafeln. **150.—**

A gróf Andrássy-család Kraszna-Horkai nagyhírű képtáráról szóló hatalmas méretű díszmunka 136 mesteri kivitelű képmással.

452 **Krasznay I.** A nyomdászat. Olvasókönyv a nyomdász-szakirányú iparostanonciskolák számára. 2 rész. Bpest, 1914. fzve. n. 8°. **2.50**

453 **Kraus, Karl.** Worte in Versen. Lpzg., (Druck d. Offizin W. Drugulin.) 1916. orig. Lwd. gr. 8°. **6.—**

454 **Krenner Miklós.** A nemzeti királyság eszméje. Martinuzzi. Megjegyzések a magyar nemzeti királyság történetéhez. I. rész. Arad, 1901. fzve. 8°. Több nem jelent meg. **8.—**

455 **Krickel, Ad. J.** Fussreise durch den grössten Teil d. österr. Staaten u. zwar durch Ungarn, Siebenbürgen, die Militärgrenze sammt e. Ausfluge in d. Walachei, Sirmien, Slawonien, Croatien, Krain, Friaul, das Küstenland, ganz Oberitalien u. Tirol, Salzburg u. Österreich ob. u. unter d. Enns. 3 Bde. Wien, 1830—31. különböző régi félbörktsek. n. 8°. **36.—**

I. kötet 72—100. oldalán Buda és Pest leírása.

456 **Krisztics S.** A békeszerződések revíziója. Bpest, 1927. fzve. n. 8°. **12.—**

457 **Kritikai Lapok.** Kiadja Bajza. 7 füzet. (I. füzet 2. kiadás.) Pest, 1833—36. ered. kktsek. 8°. **25.—**

Pengő

458 **Kritobulosz.** II. Mehmet élete. 2 kötet. (I. ered. török nyelven, II. francia fordítás.) Bpest, M. T. Akad., 1875. fzve. n. 8°. (Monum. Hung. Hist.) **50.—**

Forgalomba nem került ritka lenyomatok.

459 **Kriza János.** Vadrózsák. Székely népköltési gyüjtemény. I. (egyetlen) kötet. Kolozsvár, 1863. csinos egyk. vászonkts. n. 8°. Első kiadás. **20.—**

460 **Krudy Gyula.** Összegyüjtött munkái. 8 kötet. Bpest, Singer és Wolfner, 1914. ered. illusztrált vászonkötések. 8°. 1 arcképmelléklettel. **48.—**

461 **Külföldi Játékszín.** Kiadja a Magyar Tudós Társaság. VI., VIII.—XIV. kötet. Buda, 1834—38. 8°. drbja **3.—**

VI. **Voltaire.** Tancred. VIII. **Lessing.** Barnhelmi Minna. IX. **Schiller.** Turandot. X. **Iffland.** Végrendelet. XI. **Alfieri.** Orestes. XII. **Alfieri.** Sophonisba. XIII. **Schiller.** Messzinai hölgy. XIV. **Schröder.** A zászlótartó.

462 **Kuncz Aladár.** Fekete Kolostor. Feljegyzések a francia internáltságból. 2 kötet. Kolozsvár, Erdélyi Szépmíves Céh, 1931. fzve. Számos képpel és képmelléklettel. Első kiad. **15.—**

463 **(Kurz, Ant.)** Nachlese auf dem Felde der ungarischen und siebenbürgischen Geschichte. Heft I. Zur Gesch. d. Literatur in Ungarn u. Siebenbürgen während u. kurz vor u. nach d. Regierungs-Epoche d. Königs Mathias Corvinus. Kronstadt, 1840. br. gr. 8°. (VII. u. 60 Ss.) **4.—**

464 **Kuthy Lajos.** Hazai rejtelmek. Regeny. 2 kötet. Pest, 1846. szép bordázott sarkokkal (2 ered. borítéklap hozzákötve) n. 8°. Az első kiadás szép példánya. **36.—**

465 **La Fontaine.** Fables. Réimpression de l'édition de 1755. avec les figures d'Oudry. Précédée d'une notice par A. de Montaiglon. 4 tomes avec 246 planches gr. s. c. Paris, A Lévy, 1886-87. reliures orig.: d. parch. d. o. gr. in 4°. **280.—**

A legszebb Lafontaine kiadás díszes új lenyomatának szép példánya.

466 **Lakatos K.** Vadászhit. A magyar vadászbabonák és hiedelmek kultusza. 2. bőv. kiad. Szeged, 1910. rzve. n. 8°. **2.—**

467 **Lakatos S.** IV. Károly és a délszlávok. Bpest, 1920. fzve. n. 8°. **4.—**

Pengő

424 — Himfy szerelmei. 2 rész. (I. A kesergő szerelem. II. A boldog szerelem.) Budán a k. m. universitás betüivel, 1807. régi fbőrktsek. k. 8⁰. rézm. címképpel. **36.—**

A kesergő szerelem második, a boldog szerelem első kiadásának szép példánya bájos egykoru félbőrkötésekben. Cimlapokon pecsét.

425 — Regék a magyar elő-időkből. Buda, k. m. universitás, 1807. fbőr. 12⁰. 3 rézm. képpel. Első kiadás. Kissé olvasott péld. **18.—**

426 — Regék a magyar elő-időkből. Békéscsaba, Tevan, 1920. ered. egészbőrkts gazdag aranyozással. 8⁰. Kolozsvári Sándor 4 müvészi, szines fametszetével, szövegképeivel és könyvdíszeivel. **20.—**

Az 50 példányban, japán papíron megjelent kiadás 21. sz. példánya. — A legszebb magyar bibliofil kiadások egyike.

427 — Hazafiui szózat a magyar nemességhez. (Pest, Hartleben.) 1809. Csinos kkts. 8⁰. **15.—**

428 — Hunyadi János. Históriai dráma. Buda, k. m. universitás, 1816. csinos fbőrkts sarkokkal. 8⁰. Rézm. arcarcképpel. **10.—**

429 **Kiss I.** Természetes ábrázolás az 1526. év előtti magyar címerekben. Bpest, 1904. kis 8⁰. Számos képpel és 1 táblával. 86 old. (K. ny.) **4.—**

430 **Kiss Mária H.** Kiszombor története. (Falutanulmány.) Makó, 1940. fzve. n. 8⁰. Számos képpel. (Csanádvármegyei könyvtár 35.) **8.—**

431 **Klapka, Georg.** Der Nationalkrieg in Ungarn u. Siebenbürgen i. d. Jahren 1848 u. 1849. 2 Bde. Lpzg., 1851. csinos egyk. fbőr. n. 8⁰ 1 térképpel. **15.—**

432 **Klasszikus Regénytár.** Szerk. Ambrus Z. és Vojnovich G. 60 kötet. Budapest, 1904—1910. ered. kék vászonkötések 8⁰. — A teljes békebeli sorozat szép példánya. **180.—**

433 **Kletke, H.** Das Buch der Reisen. Bunte Bilder aus d. Natur u. d. Menschenleben z. Belehrung u. Unterhaltung f. d. reifere Jugend. Berlin, (1852). Lwd. d. Z. 8⁰. Mit 6 kolor. Steinrucktafeln v. Theod. Hosemann. Titel bestempelt. **20.—**

434 **Klio.** Históriai zsebkönyv. Kiadta Szilágyi Ferenc. 3 kötet. (3 esztendő) Kolosvár, 1834—36. régi vászonktsek. 8⁰. 2 térképmelléklettel. **12.—**

Pengő

435 **Kliutschewskij, W.** Geschichte Russlands. Hsg. v. Fr. Braun u. R. v. Walter. 4 Bde. Lpzg., Berlin, 1925—26. orig. Lwdbde. gr. 8⁰. **50.—**

436 **Knight W.** Az aesthetika története. Ford. H. Révhegyi Rózsi. A magyar aesthetika történetével kiegészítette Jánosi B. Kiadja a Kisfaludy Társ. Bpest, 1915. fzve. 8⁰. **6.—**

437 **Koch, K.** Die kaukasische Militärstrasse der Kuban und d. Halbinsel Taman. Lpzg., 1851. Hlwd. 8⁰. **5.—**

438 **Kolb, V. S. J.** Das Leben des hl. Ignatius von Loyola Stifters der Gesellschaft Jesu. Veröffentl. v. F. Hatheyer S. J. Mit 3 Bilderbeilagen. Freib. l. Br. 1931. orig. Lwd. 8⁰. (Jesuiten. Lebensbilder grosser Gottesstreiter.) **4.—**

439 **Kölcsey Ferenc** minden munkái. Szerk. Eötvös József, Szalay László és Szemere Pál. 6 kötet. Pest, Heckenast, 1840—48. fzve. (ered. borítéklapokkal) n. 8⁰. — Kölcsey arcképével. Ritka első összkiadás. **36.—**

440 **Komáromy Andor.** Magyarországi boszorkányperek oklevéltára. A M. T. Akadémia Tört. Bizottságának megbízásából. Bpest, M. T. Akad., 1910. fzve. n. 8⁰. **15.—**

441 **Koncz J.** Önkormányzat és közigazgatás. Bpest, 1937. fzve. n. 8⁰. Számos táblázattal. **7.50**

442 **König, Leo** S. J. Die päpstliche Kammer unter Clemens V. und Johann XXII. E. Beitr. z. Gesch. d. päpstl. Finanzwesens v. Avignon. Wien, 1894. br. gr. 8⁰. **5.—**

443 **Körömy Á.** Iparviszonyaink a céhek szabályozásától a mohácsi vészig. 1376—1526. Bpest, 1883. fzve. n. 8⁰. (73 old.) **3.60**

444 **Kossuth, Louis.** La question des nationalités. L'Europe, l'Autriche et la Hongrie. 2. édition augm. Bruxelles, 1859. fzve. 8⁰. **8.—**

445 — Hungary and its revolutions from the earliest period to the nineteenth century. With a memoir of Louis Kossuth. By E. O. S. London, 1854. ered. vászonkts. 8⁰. Kossuth arcképmellékletével. **12.—**

446 **Kőszeghi S.** Nemes családok Pestvármegyében. Bpest, 1899. kissé foltos ered. vászonkts. n. 8⁰. **12.—**

447 **Kővári László.** Erdély története 1848—49-ben. Pest, 1861. fvász. 8⁰. **6.—**

Ranschburg 155. n. könyv. tapjak

Kiszombori rk.
templom

Biró Béla:
Hatszárévés freskó
Kiszomborban.
Katolikus Szemle
1940. 1. sz.

Kiszombori rk. templom

A Kiszombori rom kath. templom XIII szaradi karégos fülkes szentegit, a lehetőségig abban az allapotba kell megtartani amiben a most folyó javító munkák után napvilágra kerult. Az ujra vakolás mint az a boltfelületeken történt, nem felel meg egem a M.O.B. Kivánalmainak. A még nem vakolt részeket csak vékonya szabad ujravakolni úgy hogy a téglafal egyenetlensége érvényesülhejen. Ezeket az ujonna vakolt részeket at kellene menelni. A me nelt felületeket szürkes barna tónusban kell tartani, de természetesen nem sötét árnyalatban, hanem világosan. A befestett bordakat és az öntöptöket

lek kellene tisztitani
Ha köböl vannak ezek
akkor marudjon meg a
köfelület. A köros
fülkékbe nyiló páros román
ablakokat az északkeleti
karélyos fülkébe elökerült
eredeti példányos alapján
kell megcsinalni. talppár-
kány nélkül. Eltávolitandó
a fűrészfogasdiszitéssel kiképzett
talppárkány a már restaurált
páros ablakok alól.
A sekrestye ajló melletti
kis fülkéket is ki kell bontani
jó lenne a sekrestye
ajtit is beszükiteni is
a XIII. sz-i szentés hangula-
tába illően átalakitani.

Lux Géza vélemenye
1939. máj.

Kiszombori Sk.

plébánia templom

árpádkori

Nemzeti lipág

1939 - május 7 -

a cikket lásd

Barth Ferenc

festő csomagjában.

-Esztergom 98-

Lapos pilaszterekkel tagolt
Zömök ~~torony~~ ~~kerevzhet~~ aljára a bejárat
mély szentély a 8/3. Barokk mos-
galmas kórus

1731-~~2~~57

1836, 56 és 81 (toronysisak) rest.

BOTTYÁN JÁNOS-UTCA 5 Ház, egyemeletes, 3-2-3 ablakkal, nagy kapuzata felül volutás díszszel, középen felette torony. A kapuzat szélső kerete egyúttal a középrizalit határa. Gugaras fakapu, ajtaján kagylódisz. Boltozott kapualj: Barokk, XVIII. század.

BOTTYÁN JÁNOS-UTCA 7 ház, földszintes, ötnyílásos, ablakok közt lizénák. Nem jelentékeny, empire.

BOTTYÁN JÁ...

Kiszombori TK
plébániatemplom

Biró Béla:
Hatszárévés freskó
Kiszombortan.
Katolikus Szemle
1940. 54. évf. 8-13
l.

2046. Firenzei mester:

Albizi Johanna.

Mellig, jobbra fordul és
és széles csipkével diszitett
lelóg. Körirata: JOHANNA ALBIZ

Viaszdombormü, kerek med
Vétetett 1901: X. 19-én

KISZELY MELINDA F - Magyarország 1994. X. 1

Mai babák a középkori piactéren

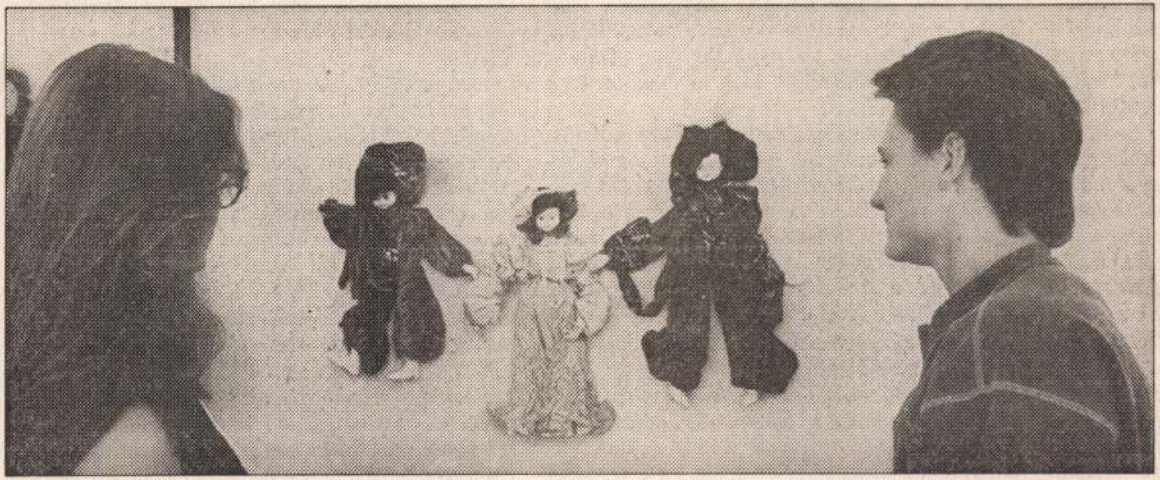

Kiszely Melinda babakiállítása látható szeptember 29-től Miskolcon a Rónai Művelődési Központ galériájában. Október 4-én, kedden az Ifjúsági és Szabadidő Ház galériájában is találkozhatnak az érdeklődők Kiszely Melinda alkotásaival. A Középkori piactér című kiállításon Pieter Brueghel festménye elevenedik meg különleges babák és terepasztal segítségével. A kiállításmegnyitó hétfőn délelőtt fél 11-kor lesz. *Fotó: Farkas Maya*

ának elnöke,
egenforgalmi
szakember

gyűlés a na-
alta Borsod-
én idegen-
programját,
rt az idegen-
désével kap-

ogy a megye
pes. Vitatha-
gnagyobb fo-
abad csodál-
egenforgalmi
oncepcióban
en ezért a tér-
em bővelke-
ő propagan-
cia skatulya-
megye ipar-
egenforgalmi
iszkélkedhe-
mészeti érté-
elhetjük he-
ntok között.

önálló idegen[illegible]gvaló-
sításhoz elfogadott p[illegible]zerint leg-
fontosabb a már említett – a mai napig hiányzó – háttér megteremtése, vagyis többek között a megfelelő közlekedési hálózat, az M3-as autópálya építésének szorgalmazása. Elengedhetetlenül fontos a fogadókészség fejlesztése – szállodák, panziók, éttermek, kommunális létesítmények színvonalas kiegészítése, hogy a teendők csak egy részét említsem.

De hozzá kell tennem, az emberi tényezők fontosságát sem lehet elégszer hangsúlyozni. Az ide érkező idegen kommunikációs gondokkal kínlódik, alapvető probléma a nyelvtudás hiánya, olykoronkor udvariatlan elutasításban részesül, nem igazán a „házigazdai" szíves fogadtatást tapasztalja. Szükséges, de nem elégséges feltétel tehát, csupán az infrastrukturális háttér megteremtése; gondolkodásunkban, szemléletünkben is változnunk kell, ha fogadó megye szeretnénk lenni.

Kedvezőtlenül befolyásolja a meglévő beutazó idegenforgalmunkat az esetenkénti tisztességtelen versenyhelyzet is.

Értem ezalatt, hogy sok esetben adnak ki szobákat számla nélkül, ezáltal lényegesen olcsóbban, mint a számlaköteles szállodák.

Vagy például számtalan rendezvény, esemény zajlik különféle kezdeményezésekben a megyé-

Kevésnek tartom a belföldi idegenforgalmat, illetve a helyi lakosság megyén belüli idegenforgalmi utazásait. Márpedig úgy gondolom, hogy ha mi nem látogatjuk saját turisztikai nevezetességeinket, nem tesszük élővé azt a területet, nem fogják felfedezni mások sem. Ennek okait természetesen nem csak az érdeklődés hiányára vezethetjük vissza.

És nem beszéltem még az utazási irodák szerepéről, ami független a fejlesztési koncepciótól. Egyszerűen gazdasági tény, hogy a kiutaztatás mellett kevésbé gyors és látványos eredményt hoz a beutaztatással való foglalkozás. Igen költséges az irodák számára az esetleges külföldi piac megnyerése, nemzetközi vásárokon való megjelenés, megfelelő kiadványokkal. Legtöbbjük – értem ez alatt a szabályosan működőket – pillanatnyilag a talpon maradás harcát vívja – megfelelő szabályozók hiányában – azokkal szemben, akik láthatatlan bevételeiktől gyarapodva nem elsősorban a beutazó idegenforgalomban kívánnak tevékenykedni.

A Megyei Idegenforgalmi Hivatal tett és tesz lépéseket arra, hogy a hajlandóságot mutató utazási irodáknak megteremtse a nemzetközi piaci megjelenést, de félő, hogy – a meglevő idegenforgalmi koncepció ellenére – sem lesz könnyű behoznunk a dunántúliak és a budapestiek hosszú évek alatt megszerzett előnyét.

Pelsöc 1942 aug 10

Méltóságos Szentivanyi úr

Alázatos tisztelettel értesitem
a Kiszombori Templom szentély légszigetelés
munhápát elválalom de egybe kérném
méltóztasson velem körölni hogy a
munkákhoz szükséges homok mész cserép
beszerzése nem ütkoriki nehérségekbe
bár oda az utarás elég költséges és
én a hó 2án vagy 17án mehetek mivel
az ürletem időszaka így engedi egybe
kérném milyen lehet a szentély mérete
és a falak megett nincsemeke sok akadály
és vane kovács a kosséghe és kőmüves
alazattal kérem méltóztasson értesiteni
erekről mivel úgy a vássara ugy nem
mennék fel hanem annét harajovetkor
intérném a Pesten való dolgasmat
amenjibe értesitést nem kapnék ugy
18án felmegyek a vásárra
valaszt várva maradok alazatos

tisztelettel
Zabani Gyula

Kiszombori vk.

templom

virtelemtése

1942

Kiszely Melinda

Észak-Magyarország 1994. X. 3

Babaház a kiállítóteremben

Miskolc (ÉM – M.L.) – Néhány nap eltolódással egyszerre két, hasonló jellegű kiállítás nyílik városunkban. Az alkotó egy és ugyanazon személy, akinek fantáziáját a tiszta anyagok igézik meg. Azokból készíti életteli „tárgyait", a babákat. „A babák beszédesek, csak meg kell hallani, mit üzennek. Mit üzennek olykor harsányan, olykor suttogva, máskor meg dermedt némasággal..." – írta Nagy Attila Kristóf Kiszely Melinda babáiról. Lehet, élettelenek ezek a bábuk, nincs bábjátékos kéz, amely megmozdíthatná őket, de erre most nincs is szükség. Saját, különálló történeteiket esztétikai megformáltságukkal mesélik el. Az pedig a nézők fantáziájára van bízva, hogy életet leheljenek beléjük, az anyagba. Kiszely Melindával kiállításainak megnyitója előtt beszélgettünk.

Kiszely Melinda babái a Rónai Művelődési Központ előcsarnokában láthatók, holnap délelőtt fél 11-kor pedig az Ifjúsági és Szabadidő Ház galériájában nyitják meg Középkori piactér című tárlatát *Fotó: Farkas Maya*

❑ *Mi késztette arra, hogy babákat készítsen?*

● Talán a gyerekek, a színház és az anyag szeretete..., a hozzájuk való vonzódásom volt az, ami együttesen, de külön-külön is közrejátszott ebben. Ott vannak persze az öreg mesterek, akiknek körében forgolódva mindig lehet valami újat tanulni, fogásokat ellesni. És eszembe jut édesapám, aki arra tanított, ha ránézek egy gépre, az legyen az első gondolatom, hogyan lehetne azt jobban megcsinálni. Így kezdtem el „babákba öltöztetni" mindazt, ami az évek során felgyülemlett bennem. Kifejezhető – velük és bennük – az öröm, a bánat, a játékosság, s úgy gondolom, bármely emberi tulajdonság.

❑ *Milyen anyagokat használ fel művei készítése közben?*

● Tulajdonképpen akármit, ami a kezembe kerül, bár ez ezen a kiállításon nem annyira szembetűnő. Mivel nem szeretem a tárgyakat rendeltetésüknek megfelelően használni, észreveszem, mire „nem alkalmas". De végül maga az anyag szüli meg a dolgokat. Amikor komollyá kezdett válni a babakészítés, akkor került előtérbe a kerámia és a színházi formázóanyag. Igaz, ez olykor túlságosan merevnek és hidegnek tűnik a többi matériához képest, de a szállításokkal együttjáró „megpróbáltatásokat" még ezek viselik el a leginkább. A fa és a kő most inkább csak kiegészítőként szerepel a kiállításon.

❑ *Van-e a babák közt olyan, amelyet különösképp szeret?*

● Mivel színházban dolgozom, leginkább a témájukban ehhez kapcsolódóak – én úgy mondom: „shakespeare-i" babák – azok, amelyek közelebb állnak hozzám. De ezzel egyenértékűek számomra a Hekaté, a boszorkány típust ábrázolók. Korábban fontosnak tartottam a szöveget, a mű aláírását (akár egy idézettel), hogy segítségére legyek a nézőnek. Mára azonban megváltozott az erre vonatkozó véleményem. Miért is kellene nekem mankót adnom a gondolatnak, hiszen a fantázia bármikor átlépheti az írott szó határait. Mennyivel érdekesebb például az, ha az én megformázott – aláírás nélküli – Lear királyomban egy gyerek a nagypapáját véli felfedezni!

❑ *Hétfőn, az Ifjúsági Házban nyíló kiállítása miben különbözik ettől, amit a Rónaiban láthatunk?*

● Azon a kiállításon egy olyan kort ábrázoló életkép jelenik meg, amelyet az idősebb Pieter Brueghel festményeiről ismerhetünk. A címe: Gyermekjátékok, és a „szereplő" babák közül száműzettek a felnőttek. Ott már fontossá válnak a jelenetekhez fűzött magyarázó szövegek, hiszen olyan játékok is felbukkannak az ábrázolt jelenetek között, amelyek a középkor óta nem változtak.

Állatorvosok – állás nélkül

A vállalkozók elsősorban a gyógyszerforgalmazásból élnek

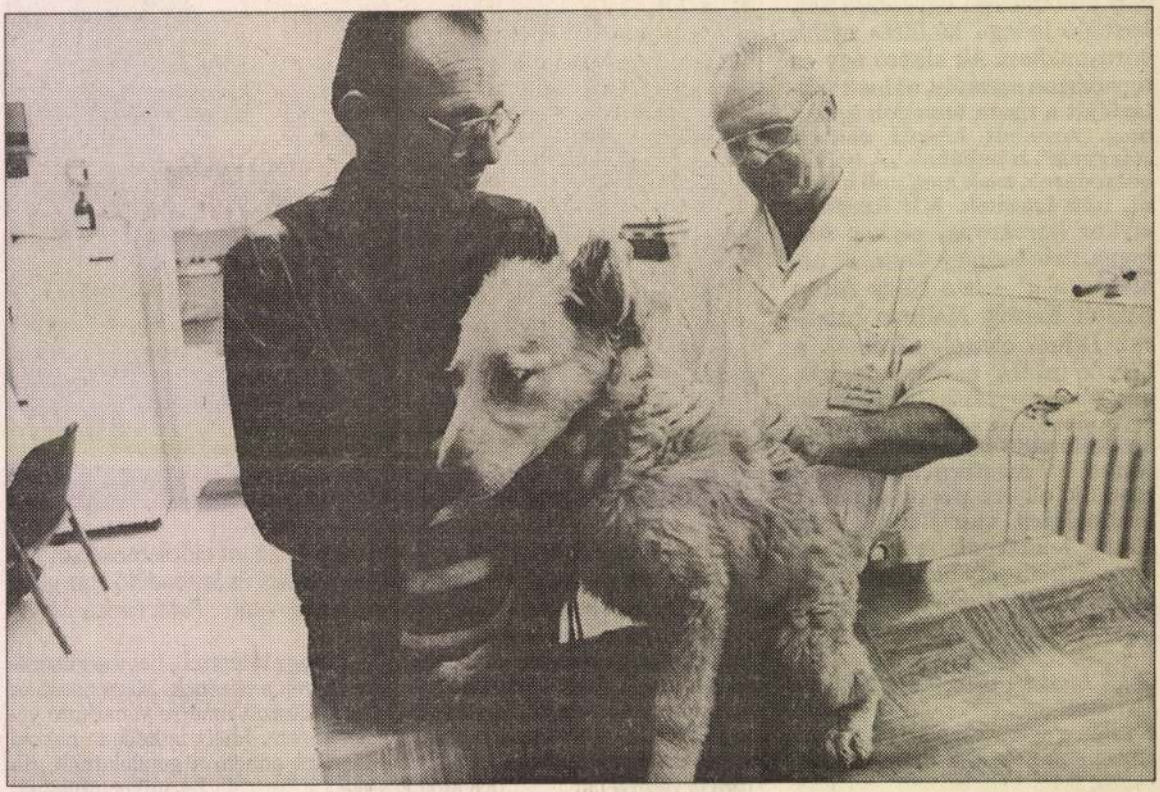

Változnak az idők, most inkább a nagyobb városokban akad munkája az állatorvosoknak *Fotó: Laczó József*

BALOGH ANDREA

Miskolc (ÉM) – Nem is olyan régen falusi körállatorvosnak lenni, igazán biztos egzisztenciának számított. Munka, jó fizetés, társadalmi megbecsülés. Szerencsésnek mondhatta magát az, akinek efféle „vidéki" álláslehetőség jutott, kivált ha rögtön a diplomaszerzés után. De annak sem igen volt oka panaszra, akinek valamely mezőgazdasági nagyüzem kínált munkalehetőséget. Állattartó állami gazdaság, termelőszövetkezet gyakorta foglalkoztatott főállású állatorvost.

❑ *Maradt még erre lehetőség?*

● Igen, például nálunk. Miután mi hatósági feladatokat látunk el, meglehetősen szép számban foglalkoztatunk állatorvosokat. Ugyanakkor az elmúlt évek létszámleépítési hulláma bennünket sem került el. Ezért csak a nyugdíjba vonulók helyére tudtunk felvenni, de nyilván azt sem teljes létszámban. Most összesen hatvannyolcan dolgozunk állatorvosként itt az állomáson. Mi lett a többiekkel, akik hajdan nagyüzemekben dolgoztak? Nos, nyolcan a helyi önkormányzattal vannak munkaügyi kapcsolatban, tizenketten pedig magánvállalkozók lettek.

macskák tulajdonosai betegség esetén rögtön szaladnak az állatorvoshoz. De azért ezt sem szabad túlértékelni. Hol vannak az itteni lehetőségek mondjuk a budapestiekhez képest? Példát is mondok. Mi, itt Miskolcon kiadtuk az állatkórházunkat vállalkozó orvosoknak. Nos, meggyőződésem, hogy az ott tevékenykedő, rendkívül tehetséges orvosgárda sem elsősorban a közvetlen gyógyító munkából él meg, hanem a gyógyszerforgalmazásból.

❑ *A gyógyszerforgalmazásból?*

● Igen! Szinte minden állatorvos rákényszerül, hogy foglalkozzon ezzel is. Persze szükség van rá, hiszen tulajdonképpen ennek köszönhető,

KISZOMBOR

Litván szálak Vásárhelyen

Nemrégiben Hódmezővásárhelyen is megalakult a Magyar–Litván Baráti Társaság.

A baráti szálak, kapcsolatok nem új keletűek. 1988 óta Török Sándor testnevelő tanárnak, a helyi vízilabda-csapat edzőjének meghívására rendszeresen szerepelt a nyári Nemzetközi Hungalu Vízilabda Tornán egy kaunasi együttes, amely azóta, sajnos, már megszűnt. Tavaly augusztusban egy negyvenfős küldöttség járt Vásárhely testvérvárosában, Kelmében. Még ebben az évben, októberben viszontlátogatásra érkeztek az alföldi mezővárosba a litvánok.

A társaság nemcsak Kelme városával és Litvániával, de az egész Baltikummal szeretne kulturális, sport és turisztikai kapcsolatot teremteni.

A negyven-ötven alapító tag az alapszabály elfogadása után megválaszotta a baráti társaság tisztségviselőit, elnök Farkas Ferenc tanár-képviselő, az önkormányzat kulturális bizottságának elnöke, titkár Albert Károlyné, a Tarjáni Általános Iskola igazgatóhelyettese lett. Az elnökség tagjai: Jankóné Mária Edit tanár, Sisák Zoltán tanár, Füzesi Péter közgazdász és Harmati Rita, a Bethlen Gábor Gimnázium negyedik osztályos tanulója.

Az éves programban szerepel többek között egy litván néptánccsoport, illetve a Vásárhelyi Őszi Napok időszakában egy delegáció fogadása. A vásárhelyiek közül a kosarasok és a városi fúvószenekar készül az idén egy hosszabb útra a Baltikumba.

– SZASZI –

Schamschula szerint Bős nem vízügyi kérdés

(Budapesti tudósítótól.)

Az elmúlt évek gigantomán szemléletéről beszélve Schamschula György közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter bejelentette tegnap a minisztériumában tartott tájékoztatón, hogy Bős nem vízügyi kérdés. Elsősorban a külpolitika ügye, másodsorban a környezetvédelemé. Az új vízügyes miniszter tárcáját ki akarja vonni ebből a problémagubancból. Nem hajlandó abba belemenni, hogy a vízügyre lehessen hárítani katasztrofális politikai döntések következményeit. A vízügynek vissza kell kapnia becsületét. Arról is beszélt Schamschula miniszter, hogy szét kell választani a vízügyet és a környezetvédelmet. Be kell fejezni az új vízügyi törvény előkészítését, hogy annak tervezete a törvényjavaslatot megalapozó és háttéranyagként szolgáló elgondolásokkal együtt, a kormány elé kerülhessen. A miniszter nem bízik abban, hogy a túlterhelt Parlament mandátumának lejárta előtt sort tudna keríteni erre a törvényre.

Folytatni kell a lakosság ivóvízellátásának és a szennyvízelhelyezésnek a megoldását. A mai 93-94 százalékos vízellátottságot 1995-re teljes körűvé kell tenni. Vízkárelhárítási feladatainak a tárca a jövőben is csak kis mértékben tud eleget tenni.

● *Alkotmánybíróság:*

Újból Sólyom az elnök

Az Alkotmánybíróság hétfőn újból dr. Sólyom Lászlót választotta elnöknek és dr. Herczegh Gézát pedig elnökhelyettesnek – közölte az MTI érdeklődésére dr. Holló András, a testület főtitkára, a szavazatszedő bizottság elnöke. A szavazásról és a szavazatok arányáról nem kívánt tájékoztatást adni, mert ezeket az Alkotmánybíróság a testület belső ügyének tekinti.

Mint ismeretes, az Alkotmánybíróság három éve dr. Sólyom László alkotmánybírót elnöknek és dr. Herczegh Gézát elnökhelyettesnek választotta meg. A megbízatásuk ez év júliusában lejár. Az Alkotmánybíróság belső döntése szerint a választást legalább 3 hónappal korábban kellett megtartani. A 10 alkotmánybíró március 22-én hétfőn előzetes vita és jelölés nélkül titkos szavazással választotta meg a bírák közül a következő három évre az Alkotmánybíróság új elnökét és elnökhelyettesét.

● *Jövedelempótló támogatás munkanélkülieknek*

Csak a mindennapi kenyérre elég

Az utóbbi évek egyre súlyosbodó gondjai között tartjuk számon a munkanélküliség további fokozódását. Sőt, köztudott, hogy mind többen vannak azok, akik már nem jogosultak a munkanélküli-járadékra sem. Részükre – bizonyos feltételek teljesülése esetén – azonban jövedelempótló támogatás adható, amelynek rendszerében ez év február 1-jétől változás állt be. Erről beszélgettünk a vásárhelyi polgármesteri hivatal népjóléti irodáján Bánvölgyi Mátyásné ügyintézővel.

● *A törvény mennyiben módosította a munkanélküliek jövedelempótló támogatására vonatkozó korábbi szabályokat?*

– Az eddig érvényben lévő előírás szerint – 1992 áprilisától – 4000 forint támogatás járt az egyéves munkanélküli-ellátásból kikerülő személyeknek. Ez az összeg most megemelkedett 5120 forintra, azaz a mindenkori öregségi nyugdíjminimum 80 százalékára. Az 1993. III. törvény életbe lépését követően viszont most már nem a munkaügyi központok, hanem az önkormányzatok feladata a támogatásra jogosultság megállapítása. Emellett az ezen juttatásokra fordított összeg 50 százalékát az önkormányzatoknak kell kigazdálkodniuk, és csupán a másik felét fedezik az erre elkülönített központi alapból.

● *Milyen feltételek mellett kaphatja meg valaki ezt a támogatást?*

– Az érintettnek részesülnie kellett előzőleg munkanélküli-ellátásban, amelyre vonatkozó megszüntető határozat birtokában lehet jelentkezni a kérelemmel a polgármesteri hivatalokban. Ezenkívül a családban az egy főre jutó jövedelem nem haladhatja meg ma az 5120 forintot. Természetesen ezen összeg változhat, mivel kiszámításának alapja ugyanaz, mint az előző esetben. Tudni kell viszont azt, hogy a jövedelemkimutatás elkészítésekor nem lehet megfeledkezni a családi pótlékról és a nyugdíjról sem. Továbbá a kérelmezőnek vállalnia kell még az együttműködést a helyi munkaügyi kirendeltséggel is.

● *Ez konkrétan mit jelent?*

– Egy nyilatkozatot kell aláírnia, hogy a végzettségénél egy fokkal alacsonyabb munkakört is elvállal, ha ilyet fel tud ajánlani számára a munkügyi központ.

● *Ha az előzőekben említett követelmények egyike sem hiányzik, akkor már adható az 5120 forint?*

– Csak abban az esetben, ha a munkanélkülinek nincs semmiféle jövedelme, de van állandó lakhelye. Amennyiben például valaki alkalmi munkával 3000 forintot keres, akkor nekünk ezt kell kiegészítenünk az előírt összegre, vagyis csupán 2120 forintot állapíthatunk meg neki. El kell mondani azonban, hogy az ilyen esetekben a támogatásnak van egy alsó határa, és ez 1000 forint. Ennél kevesebb pénzt a munkanélkülinek jövedelempótló támogatás címen nem lehet adni.

● *Az emberek életkörülményei nagyon eltérőek lehetnek. Indokolt esetben, méltányossági alapon, kaphat-e valaki ilyen támogatást akkor is, ha minimális összeggel túlhaladja a család egy főre jutó jövedelme az előírt határt?*

– Nem. Sajnos a törvény egyértelműen fogalmaz. A rászorultak csak másféle segélyek igénybevételével enyhíthetnek gondjaikon.

● *Az alkalmanként végzett tevékenységből befolyó pénz viszont nehezen követhető nyomon.*

– Valóban. Ez esetben a munkanélküli nyilatkozatára kell hagyatkoznunk, de természetesen végzünk környezettanulmányt, sőt később szúrópróbaszerű ellenőrzéseket is, hogy felülvizsgáljuk a jogosultság meglétét.

● *Fordulhat-e segítségért az a személy, aki a munkanélküli-járadékot egy esztendeig megkapta, majd állásba került, de később azt elvesztette?*

– Igen. Nekik mindaddig, amíg nem tud munkát ajánlani a munkaügyi kirendeltség, folyósítjuk – az említett feltételek teljesülése mellett – a pénzt.

● *A pályakezdők milyen eséllyel kereshetik fel önöket?*

– Nekik a hat hónapig tartó munkanélküli-segélyre jogosultság megszűnése után legalább egy esztendeig dolgozniuk kell ahhoz, hogy állásuk elvesztését követően megkaphassák a támogatást. Ellenkező esetben feleslegesen jönnek – csakúgy, mint a gyesen lévők, az elő- vagy rokkantnyugdíjasok, az ápolási díjra jogosultak, illetve a sorkatonai szolgálatot teljesítők –, mert a törvény nem teszi lehetővé támogatásukat.

N. RÁCZ JUDIT

Erdőtűz Ásotthalmon

A BM Tűzoltóság Országos Parancsnoksága felhívja a lakosság és a gazdálkodó szervezetek figyelmét, hogy a jelenlegi száraz, szeles időben csak körültekintően és a tűzvédelmi előírások gondos betartásával gyújtsanak tüzet a szabadban, hogy ne veszélyeztessék saját és szomszédaik értékeit. Az első tavaszi szombaton és varánapon ugyanis ötször annyi esetben kellett tüzet oltani, mint az előző hétvégeken. Kiürültek a tűzoltó laktanyák Borsod-Abaúj-Zemplén és Pest megyében, mert ezeken a helyeken több mint 100 alkalommal vonultak ki tűzhöz. A tavaszi melegben mindinkább benépesülnek az erdők és a nyaralótelepek, s ezzel megnövekedett a tűzkárveszély is. A mostani hétvégén Kisvaszar külterületén 35-40 hektáron pusztított a tűz vegyes telepítésű csemetésben, továbbá leégett fél hektár nádas. Tiszafüred-Kócsújfalu külterületén 30 hektárnyi nádas, Ásotthalmon 3 hektáron 15 éves fenyveserdő, a Zala megyei Gombosszegen pedig 15-20 éves fenyves gyulladt ki 50 hektáron. A tüzek nagy részét avarégetés okozta, mert a szél elhordta a szikrát, illetve a parazsat.

Makó és az Expo

Még február végén döntött arról Makó képviselőtestülete, hogy a város vegyen részt az 1996-os világkiállítás rendezvénysorozatában. A határozat szerint négy kiegészítő rendezvényre praktikus pályázatot benyújtani. Ezek: a makói gyógyvíz és gyógyiszap hasznosításáról rendezett szakmai konferencia és bemutató, a VI. Makói Hagymafesztivál, a II. Makói Nemzetközi Művészeti Fesztivál, valamint a helybéli születésű Pulitzer Józsefre emlékező sajtónapok rendezvényei.

A döntés alapján a polgármesteri hivatal előkészítő szakmai bizottságokat hívott életre, amelyek a következő néhány hétben teszik meg javaslataikat a rendezvények programjára illetve a pályázatok kialakítására nézve.

Különben a bizottságoknak a napokban tartott első megbeszélésén az is fölmerült: praktikus lenne megvizsgálni, hogy a szintén Makón született Galamb József, a Ford cég első főkonstruktőre emlékére szervezhető lenne-e széleskörű érdeklődésre számot tartó rendezvénysorozat?

(Folytatás az 1. oldalról.)

Földnyugalom, csajkával

mindjárt bejöttem Szentesre, azért vagyok most is itt.

Forrai Ferencné asztala előtt várakoznak néhányan, ide állok be hallgatózni egy kicsit. Nem a téesz embere ő, a földkiadó bizottságba két olyat is beválasztottak, akiknek nem volt közvetlen kapcsolata a szövetkezettel, a kettőből ő az egyik.

– Vannak nagyon egyszerű esetek is, de annyira bonyolultak is, ki se látszunk belőlük. Legtöbben a tanya melletti földet akarják vissza.

Kovács Mihályné is azt kéri, ami a tanya mellett volt. Már korábban enyhült annyit a szigorúság, ott adták ki a háztájit, ahol a tanya van, ők tehát a háztájit akarják törvényesen is sajátjuknak tudni megint, Nagyhegyen.

– Nagyhegyen, nagy sárban...?

– Van egy kis járda, el nem süllyedünk. Alkalmazkodunk, keveset járunk mi már. Az uram nem is nagyon tud járni, annyira gyötri a reuma. A központi iskolába innen jártunk be annak idejében, mert az én szüleim a közelebbit nem szerették.

Szűcs Lászlóné alsóréti, harminc aranykoronájuk van, de mindet ki akarják venni. Tizenhárman összetanakodtak, ha egy bokorban kapják ki a földjüket, gazdaszövetkezetet alakítanak.

– Gondolom, a legjobb földet nézték ki maguknak.

– Rosszul gondolja. Négy libaól van ott, akörül szeretnénk a földet is.

– És libát nevelnek minden?

– Dehogy! Azért oda kérjük, mert ott van a Kurca. Öntözni lehet, kertészetet akarunk, fóliával. Ott van a kövesút is, jó helyen lenne.

– Versenyezni akarnak a nagy szövetkezettel?

Régi reflexek indulnak be, mert tiltakozik: dehogy akarnak ők versenyezni. Szokniok kell, ha ők is fóliáznak meg a téesz is, akkor versenytársak lesznek a piacon. Úgy tervezik a gazdaközösséget, hogy maradnának a libázók is benne, meg a fóliázók is. Négy gyerek van Szűcséknél, ők kertészkedhetnének. A fiatalok oda

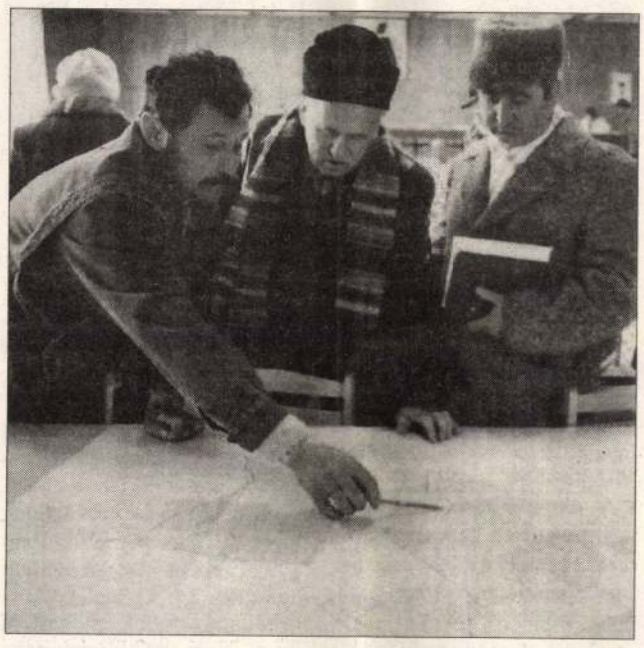

Fotó: Enyedi Zoltán

jutottak, vagy van munkájuk vagy nincsen, itt legalább lenne. Az idősebbek a jószágot gondoznák. Kicsi pénz van ugyan benne, de nekik az is jól jön. Tavaly a törzsliba még kifizetődő volt, talán idén is az marad.

– Mind a tizenhárman bízunk benne, hogy jobb lesz. Ha már bízni se tudnánk, nagy baj lenne. Akik bent maradnak a téeszben, azok se nagyon tudják, hogyan lesz ezután, mi legalább magunk akarjuk másként.

Dömsödi Imre szintén földkiadó, térkép előtt magyarázza, melyik tábla csövezett, melyik nem. A csövezettet meliorált-nak mondják hivatalosan, de az a kisebb földdel rendelkezőknek nagyon drága. Egy hektár drénezett 38 ezret is elkíván ráadásként, de van olyan is, ahol már csak 27 ezer. Először nem értem a különbséget, de megmagyarázzák. Ahol régebbi a cső, csökken az értéke, de így is tetemes. Azért is fáznak a kisföldűek a csövezettől, mert ott a józan ész is azt diktálja, mindenki ugyanazt termelje. Ha a téesz kukoricát vet – hiszen a nagyobb darab úgyis az övé marad –, azt vessen mindenki. Ha mást vetne, nem érné meg annyira se. Akkor pedig miért lenne érdemes kivinni a földet?

Régebben azt mondták volna rá, jól ki van ez csinálva, de most nem hallani ilyesmit. Csöndes szóval várakozik mindenki és fülel.

Soós István is ezt teszi. Hat holdja volt annak idején, ki akarja vinni mindet, lehetőleg a tanya mellett.

– A gyerekeknek?

– Három gyerek van, de még nem tudom, hajlandók lesznek-e földdel bajlódni.

– Ha nem?

– Az még a jövő. Bent mindenesetre nem hagyom, mert ha később kérném, nem ott adnák ki, ahol én szeretném. Az a legnagyobb baj, tudja, hogy ez a jó is akkor ér el bennünket, amikor már nem tudunk kezdeni vele semmit.

– Gép van hozzá?

– Nincsen.

Megüti a fülemet a szó, szegénykonyhát emlegetnek néhányan. Ha nem üt be a dolog, mehetnek kolduskosztra. Eszembe jut, a téeszszervezés idején is csajkarendszerrel fenyegették egymást az emberek. Úgy látszik, nagy bizonytalanságok idején mindig fölröppen a csajkarém.

HORVÁTH DEZSŐ

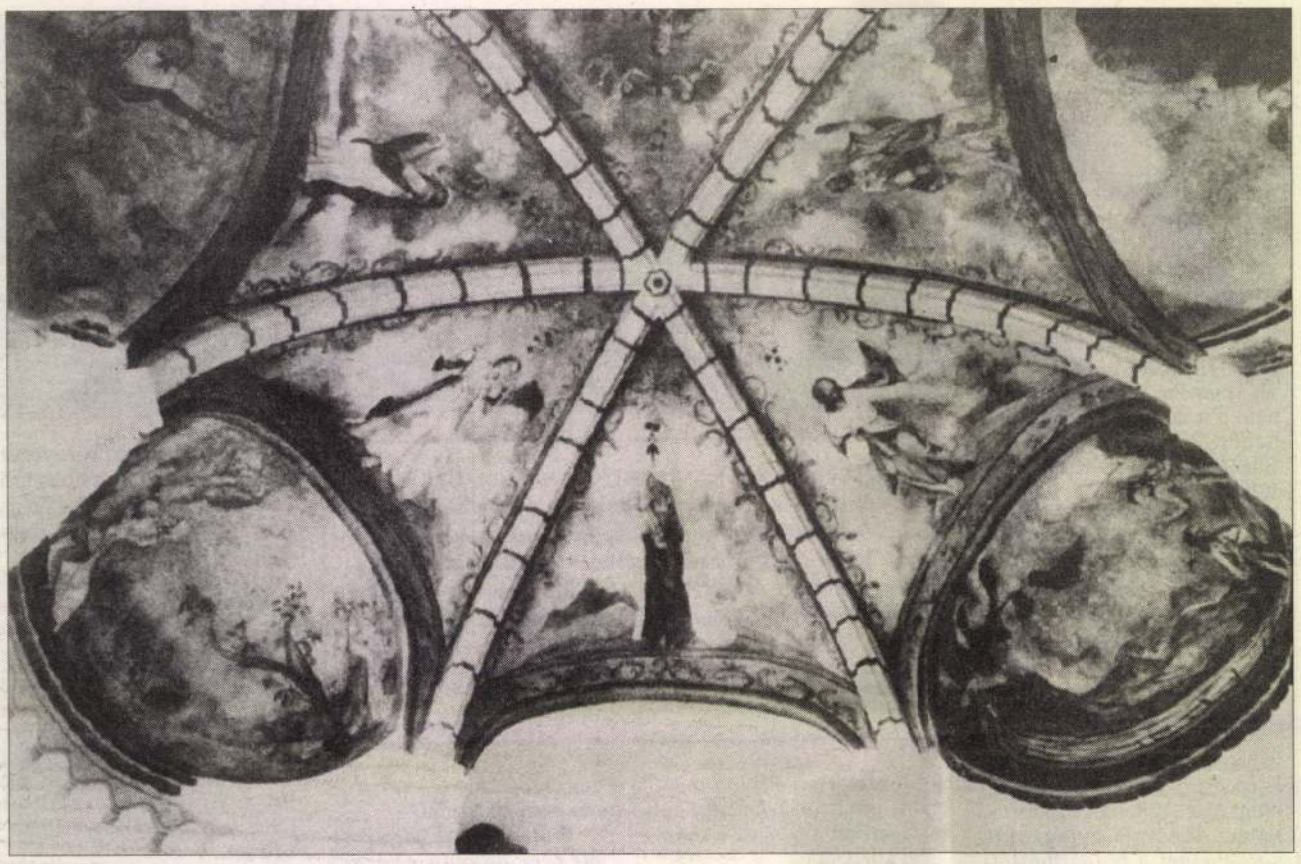

Műemlékvédelem

Kiszombori rotunda

Fotó: Enyedi Zoltán

A kiszombori Árpád-kori rotunda lassan európai hírűvé válik. Ennek bizonyságául a külföldi, főleg német turisták autóbuszai rendszeresen megállnak itt. Megcsodálják a XII. században épült kívül kör, belül hatkaréjos alakú, téglából épített műemléket. Mesterien restaurált falfestményei, freskói páratlanok a maguk nemében.

Nagy Tibor, Kiszombor polgármestere elpanaszolta, hogy évek óta eredménytelenül pályáznak a megyei önkormányzat alapítványához, a szükséges műemléki környezet kialakítására. Pedig Csongrád megyében ez az egyetlen műemléki szempontból védett főterű kistelepülés. Olyannyira, hogy a szakfelügyelőség még a II. világháborús emlékmű felállítását sem engedélyezte ide. A boltíves uradalmi magtárakat, a templomot már rendbe tették. Az elmúlt évben önerőből másfél millió forintot költöttek a főtéri park felújítására, örökzöldek telepítésére. Szükség lenne még: a turistabuszok fogadására parkolóhelyet építeni, a rotundához vezető járdát, térburkolást elkészíteni, valamint egy német nyelvű prospektust kiadni.

Két bekötőút is vezet a 43-as nemzetközi főútról a műemlék épület együttesekhez. Úgy tűnik, a kiszomboriak minden eddigi erőfeszítése kevés ahhoz, hogy a nyugati országokban talán jobban ismert körtemplomot tájékoztató KRESZ-táblákkal jelezzék a közúton. Ez lenne a legalapvetőbb információ, amelyet meg kellene adni az érdeklődők számára. Magunknak pedig némi kis esélyt az idegenforgalom felpezsdítésére.

OLASZ TIBOR

A vegás

Jenő épp hazatért a messzi távolból – ahonnan ilyen képeslapot küldött, hogy a messzi távolból írok. Amikor benyitott, akkor az édesanyja a köszönés után egy minutummal elmondta, hogy képzeld, az öcséd, a Feri, mialatt te távol voltál, vegás lett.

– Jézusom, kórházba kellett vinni, hol kapta el? – szörnyűlködött Jenő.

– Azt mondta, hogy nem eszik több húst, elege van a lakmározásból, ezentúl csak növényekkel pótolja a hiányzó fehérjét.

– Szóval olyan vegás lett a Feri. Hadd nézzem csak!

Jenő azonnal berohant a szobába, ahol vegás öccse kuporgott a fotelben.

– Heló. Hallom vegás lettél. Elég rosszul nézel ki, sápadt az arcod, a szemeid beestek, és mintha a füled is megnőtt volna egy kicsit. Az én zoknim van rajtad? – csodálkozott el Jenő.

– Nosztalgia – siklott ki Feri erőtlen száján a szó, hogy még maga a szó is nosztalgiának számított tőle.

– Oszt azt hallottad-e, hogy május 1-től nem utazhatnak a metrón a vegások? A Palatinuszra meg csak akkor mehetnek be, ha nyuszinak öltöznek, és a négyszer kétszáz méter úszás közben megesznek harminc szál répát? Azon felül pedig kötelező lesz Husikámnak szólítani a vegásokat?

– Na mennyé má! – szólalt meg Feri jégcsapretek hangján – ne piszkájjá engem, nem vagyok én a te orrod!

Jenőt csak nem hagyta az ősi húsevés mítosza.

– Aztán a kanapéról lerágnád-e a zöld plüss huzatot, meg lóherét ennél-e? Állítólag az igazi vegások minden nap kieszik a Népszabiból a Hazai tükröt, meg a Belpolt, a színes tévémagazinból meg kirágják a Bartók Rádió műsorát – így fedezik a cellulóz igényüket, ígényesen, hosszú í-vel fedezik. Sőt föltalálják a spanyol viaszt és azt is bekebelezik, de előbb kibelezik.

– Ezé gyütté haza, Jenő? Ilyen hírekkel? Egyed csak a húst, a sertést, oszt tele leszel te is idegméreggel. Mert amikor a sertést letaglózzák, úgy megijed, hogy a húsában felgyűlik az idegméreg. Ezt eszed, Jenőkém?

– Ha jól meg van az sütve, akkor az idegméreg is megsül, attól lesz jó ropogós, meg piros a sült. Ezt te nem tudtad?

– Te csak mindig a rákfenéjét keresed a dolgoknak, én maradok a növényeknél, az nem olyan rémisztő, mint a hús, például a te húsod is.

– Akkor egyél kaktuszt! Ráérek én a végén vegás lenni, akkor úgy is fűbe harapok.

– Hahaha, ezen nevetnem kell.

– Hát csak nevess, de el ne harapd a nyelved, az is hús!

– Te meg igyál vért, nekem jó lesz a rostos lé!

Aztán az ebéd következett. Jenő ráharapott egy csontra, és kitört az első két foga. Feri, a vegás, meg csak tömte magába a rántott karfiolt, de azért ő is nagy árat fizetett, mert olyan vajpuha volt a karfiol, hogy ő meg a villába harapott bele, és neki is kitört az első két foga. Ha ezentúl nevettek, le se tagadhatták, hogy testvérek.

PODMANICZKY SZILÁRD

Bartók-ciklus Párizsban

Folytatódik a párizsi Chatelet színház Bartók-ciklusa. A színház több mint húsz koncerten ismerteti meg ebben az idényben a párizsi közönséget a nagy magyar zeneszerző műveivel.

Vasárnap kitűnő előadásban, zsúfolt ház előtt Bartók Két zongorára és ütőhangszerekre írt szonátáját és a Mikrokozmosz több – a szerző által két zongorára átírt – darabját szólaltatta meg a nagynevű párizsi együttes, az Intercontemporaire több szólistája: Pierre-Laurent Aimard és Florent Boffard zongoraművész és Michel Cerutti, valamint Daniel Ciampolni ütőhangszeres művész. A művészek koncertjükön – Maryvonne Le Dizes hegedűművésznő közreműködésével – a kortárs magyar zeneszerző, Kurtág György néhány alkotását is előadták.

A Bartók-sorozat keretében a héten három hangversenyen adja elő a neves vonósnégyes, a Tokyo kvartett Bartók mind a hat vonósnégyesét. Április végén kerül bemutatásra a Chatelet színházban a Kékszakállú herceg vára, amelynek előadásán Judit szerepét Marton Éva, a világhírű magyar operaénekesnő alakítja.

Névrokonok

Szabó János szaladozik annyi, ha kutyát ütnek is, Szabó Jánost ér. Hetykén mondom, mert mondhatom. Engem is Szabó Jánosnak hívnak, mióta az eszemet tudom. A családomban hárman is fölkaptuk fejünket nevünk hallatára. A retyerutyán kívül is élnek még néhányan. Az elemiben ketten ugrottunk, ha Szabó Jánost szólították, katonáéknál öten bokáztunk.

Deresedő koromra húszig számolhatom a Szabó Jánosokat, akikkel ha közelébb taszigált egymáshoz olykor az élet, egy kézfogás erejéig vagy egy szemvillanásig észrevételeztük, tán kicsit örültünk, hogy Szabó Jánosok, dupla druszák vagyunk. Ami talán attól szép, hogy a kettős névrokonságon kívül az égvilágon semmit sem jelent. Nem kötelez semmire, nem hoz a konyhára semmit. Ám ennyi tapasztalat és Szabó Jánosok ismeretsége révén bátran mondhatom, hogy Szabó János is éppen haláláig él, akár sonkán, akár kalácson tengődik, akár az éhkoppot veri. Végül őket is maga mögé hajítja az élet, akár a más nevűeket. Hanem addig ez okon is játszik egyet-kettőt velük a sors.

Szokásom szerint jó késő estéken vetődöm haza kenyérkeresetemből, nyúlok a postaládámba, vagy van benne valami vagy a nagy semmi. Nemrégiben piros stráfos sürgető idézőt markolok ki, nézem a parancsát, hogy rögtön, de mindjárt, tegnap is későn lett volna, a nap bármely órájában, különben rendőri elővezetés terhe mellett jelentkezzem a megadott cím, emelet, ajtóján.

Vagyok annyira ijedős, amennyire bátor, de a vacsora sem esett jól. Neki sem ültem, míg ennek a gombolyagnak a végére nem járok. Megyek is sebtében, minden el nem követett bűneim súlya alatt, mert minél közelebb haladtam a megadott címhez, annál nehezebb lett a bűnlajstrom. Pirosban gyalogolhattam át a zebrán, fűre léptem a parkban. Vagy csak én szépítem magam, minden bűnös keresi a maga mentségét. S ahogy így viaskodom magamban, elfogy alattam a címre vezető út, nyitom a megszámozott ajtót, amely mögött bajuszos sarzsi ül íróasztala mellett, szinte rám várva, a köszönésem sem fogadja, látja kezemben a sürgető meghívót, keményen rámröcscsent.

– A méltóságos tolvaj úrnak külön kérvényt kell ezután benyújtani, hogy szívesekedjék tiszteletét tenni szerény hivatalunkban?!

Amikor szava áradmányában lélegzetvételnyi rést lelek, bűneim tudatában mondom:

– Kérem, itt valami tévedés lehet.

– Tévedés. Ismerjük a kifogásaikat. Jobbat nem tud a mentségére? Ön Szabó János.

– Igen.

– Anyja neve Varga Rozália.

– Igen.

– Hát akkor mit okoskodik?

– Nem egy tarka kutya van a világon!

– Maga énbennem új madarat lát, mindjárt röptetni akar, Szabó úr.

– Én önben se régi, se új madarat nem nézek, sosem jártam erre, nem tudom, ki az új, ki a régi. Csak azt tudom, hogy én nem az a Szabó vagyok, akinek azt a meghívót címezték.

Megegyeztünk, mehettem haza. Nem csókoltunk egymásnak kezet a történtekért, de annál különben egymás drága édesanyját sem emlegettük.

Hanem erre az estére hajnalodva, mintha éppen valahol kicsinálták volna, beállít hozzám a harmadik házbéli szomszédom, akit csak látásból ismerek, s annyit tudok róla, hogy lassú léptű ember, kilenc kóbor kutyát, külvárosban laktunkban, s annyi kidobott macskát fogadott hajlékába, én meg neve sem tudva őt, jó embernek.

A mondott időben ő kopogtat rám, pénz és utalvány szelvénye a kezében, teszi elém.

– A feleségem fölvette a postástól, de ez nem nekem jött. Én ettől a föladótól nem vártam, nem kaptam pénzt, ez csak maga lehet, kedves szomszéd.

– A pénz mindig jól jön. S erre meg az ismeretségre igyunk egyet!

– Innék én kettőt is, mert nem utálom, a vallásom sem tiltja, de olyan orvosszeren élek, hogy azzal nem fér össze.

– Hát ha már a köszönöm szépennél maradunk, üljön le, most tudjuk, ki s mi.

– Ez az – mondja Szabó János szomszédom. – Most már tudja, ki vagyok.

Amikor hellyel kínálom, leül, és becsületes iparos szemekkel néz rám, miféle szavam lehet hozzá. De hát mi lehetne? Az elcímzett levél megmondta, ki ő. És a szeme szó szerint adja értésemre, jó lenne néha helyet cserélni. De nem könyörög a tekintet. Inkább dacos, azt mondja: ebben, ha bűnös nem lenne, nem kellene bíró. A zárat, a lakatot sem találták volna föl. Azok a seregek, lakatosok, őrök, rendőrök, nyomozók miutánunk eszik a kenyerüket! Némely országokban a mi szakmánknak külön ipartestülete működik, és a mesterlevelük úgy kezdődik: Isten áldja a tisztes ipart.

Ilyen közelről sosem láttuk egymást. Szó, hangosan kimondott, nem forog közöttünk. Elkészültében kezet ád, s annak a reményének kifejezést, ezután az utcán, ha találkozunk, elfogadom a köszönését?

Ennyiben maradunk. Kikísérem. A kapum előtt kilenc kóbor kutya ülve várja s három kardfarkú macska. Tiszteletére fölállnak, s tolakodás nélkül, mint jó vezért a hívek, követik.

TÓTH BÉLA

KISZOMBOR

46

Nagylak a világ végén

A határhelyzetről a 3. oldalon

TVR - DÉL

4 oldalas mellékletünk

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Alapítva: 1944. október 23.

DÉLVILÁG

50. évf. 88. szám *1993. április 16., péntek* *Ára: 8,90 Ft*

Palotás késik, de...

Fotó: Schmidt Andrea

Hogy miért jött Palotás János Csongrád megyébe? Arról lapunk 3. oldalán olvashatnak.

● *Csurka, Zétényi, Zacsek a Magyar Út Kör vendégei*

Feltámasztani a magyarságot a magyarban

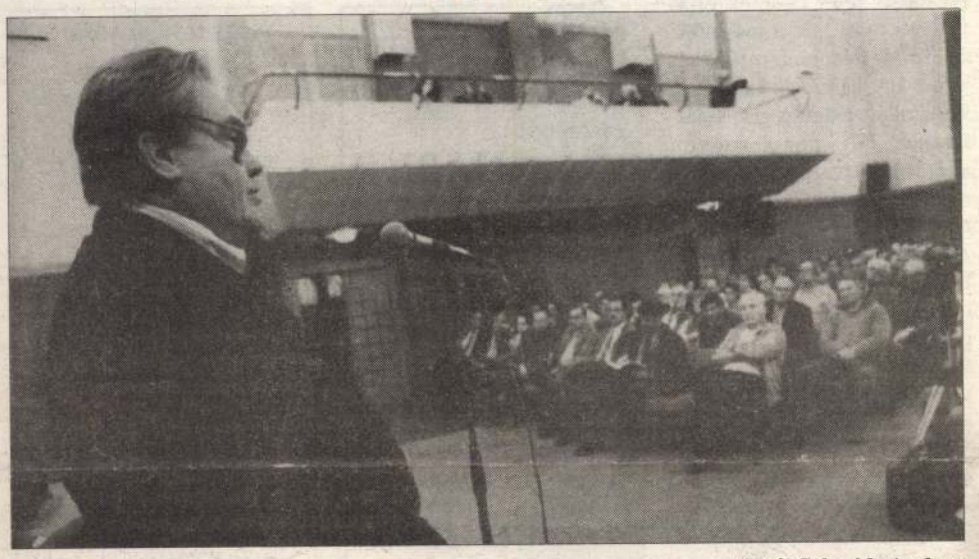

Fotó: Schmidt Andrea

A Deák gimnázium zsúfolásig megtelt nagytermében ünnepélyes külsőségek között vette kezdetét a Magyar Út Körök szegedi szervezetének gyűlése, melynek rangos meghívott vendégei voltak. Az előadók között szerepelt Csurka István, Zétényi Zsolt és Zacsek Gyula, országgyűlési képviselők, akik az MDF-frakció tagjai ugyan, de – mint azt későbbi előadásuk során kifejtették – más úton haladnak. Az ünnepélyességre visszatérve: a rendezvény kezdetén Gyimesi Kálmán elénekelte Kodály Zoltán Hazám, hazám című dalát. Ezt követően Pető Ferenc, aki Amerikából, pontosabban Texasból érkezett és az ottani Magyar Út szervezet képviselője, szólt az egybegyűltekhez, és hangsúlyozta a magyar nemzetben rejlő hatalmas alkotási vágy és képesség kihasználásának szükségességét.

Zétényi Zsolt elsősorban a közvéleményben is ismert igazságtételi törvény körüli megpróbáltatásokról beszélt. Rámutatott, hogy az Alkotmánybíróság megvétózta ugyan ennek a törvénynek az alkalmazását, de ő úgy érzi, hogy a két évvel ezelőtt tett javaslatának kudarca nem törte le sem őt, sem azokat, akik hasonlóan gondolkodnak. Elégtételt jelent viszont, hogy a német Budestag idén januárban hasonló törvényt fogadott el, mint amelyet ők annak idején benyújtottak.

Csurka István felszólalásában méltatta Zétényi filozofikus mélységű előadását, rámutatva arra, hogy ennek mekkora erkölcsi vonatkozása van. A Magyar Út létrehozásáról szólva kifejtette, hogy ők „másként akarják csinálni", mint ahogyan a kormány teszi a társadalom demokratizálását, gazdasági életének fellendítését. Úgy érzi, hogy a történelmi hátrány, amely Trianonnal keletkezett, lépésre készteti a nemzet szunnyadó akaratát, az elhamvadt lelkesedést. Külön kitért az Alkotmánybíróság, nézete szerint, demoralizáló szerepére, amely felülbírálja és visszautasítja a Parlament által elfogadott törvényeket. Ezen mindenképpen változtatni kell, és úgy érzi, fel kell támasztani a magyarság érzetét a magyar emberben. Ez tulajdonképpen a Magyar Út létrehozásának egyik alapvető indítéka is.

A gyűlésen felszólalt Zacsek Gyula országgyűlési képviselő is, aki gazdasági szakemberként bírálta a kormány gazdaságpolitikáját és hibás döntéseit, különös tekintettel a privatizációs folyamatok lassú és helytelen voltára.

K. F.

(Zétényi Zsolttal interjúnk a 3. oldalon)

● *Beszéljenek a tények!*

Megindult a vizsgálat a Rapcsák-ügyben

Vásárhelyen szerdán délután sajtótájékoztatót tartott az a háromtagú fegyelmi bizottság (Marzsinai Zoltán, Hézer Lászlóné és Várhegyi Sándor), amely dr. Rapcsák András polgármester ügyét hivatott kivizsgálni.

A bizottság tagjai elmondták: félretéve minden korábbi érzelmi, emberi inzultust, csak szigorúan a rendeletek, a törvények, a bizonyítékok és a tények alapján akarnak állástfoglalni az ügyben. A jegyzőtől vagy a jegyzői irodától fogják hivatalos úton kérni a szükséges írásos anyagot. A kivizsgálás határideje tizenöt nap, de ha ez alatt az idő alatt nem sikerül kideríteni az állítások valóságtartalmát, akkor – mivel a jogszabály lehetőséget ad rá – még tizenöt nap áll rendelkezésükre. Még nem döntötték el, hogy milyen sorrendben vizsgálják majd ki az állításokat. Munkatervet készítenek és felosztják a feladatokat. Azt viszont megjegyezték, hogy mindent közösen fognak megtárgyalni. Abban is megegyeztek a bizottság tagjai, hogy egymás nélkül sem nyilatkozatot, sem intézkedést nem tesznek. Az ügy lezárásáig további sajtótájékoztatót nem tartanak, a tagok ugyanis titoktartást fogadtak.

Munkájuk végeztével jelentést nyújtanak be a közgyűlésnek, amelyben állástfoglalnak milyen fegyelmi büntetést javasolnak (megrovás, pénzbüntetés, fizetés- és költségtérítés megvonás stb.). Minden az üggyel kapcsolatos dokumentumot szeretnének átnézni, és minden érintett személyt meghallgatni, legyen az hivatali dolgozó vagy külső szakember. Mivel rövid idő áll a rendelkezésükre, ezért külső szakértőket is szeretnének bevonni a munkába. Arról nem nyilatkozott a bizottság, hogy mi történik akkor, ha a kivizsgálás során kiderül, hogy az állítások nem igazak.

A bizottság megegyezett: ha észreveszik, hogy a polgármester irányítani, befolyásolni próbálja a vizsgálatot, akkor azonnal javasolják a közgyűlésnek felfüggesztését. Bíznak azonban benne, hogy dr. Rapcsák átérezte az ügy fontosságát, s ilyen nem fordul majd elő.

Legkésőbb május 13-án születik meg a bizottság állásfoglalása.

SZABÓ C. SZILÁRD

Szerb előrenyomulás Srebrenicánál

A Srebrenicát támadó szerb erők könnyűfegyverek lőtávolságán belül tartózkodnak a város körül – közölte csütörtökön Szarajevóban John MacMillan, az ENSZ Menekültügyi Főbiztosságának (UNHCR) szóvivője.

Mint mondotta, hétfőn a Srebrenicában jelenlévő kis létszámú kanadai békefenntartó egység katonáit is tűz alá vették, mikor azok a szerb tüzérségi támadásban megsebesült polgári személyek segítségére akartak sietni. A szóvivő a UNHCR srebrenicai képviselőjétől kapta értesüléseit. MacMillan igenlően válaszolt arra a kérdésre, hogy mindez azt jelenti-e, hogy a szerbek, bár parancsnokaik ígéretet tettek a korábban megkötött tűzszünet tiszteletben tartására és arra, hogy nem tesznek kísérletet a város elfoglalására, tovább nyomultak előre. A várost ostromló szerb erők már könnyűfegyverekkel is képesek tűz alá venni a körbezárt települést.

Mint ismeretes, szerdán bosnyák részről felhívták a figyelmet, hogy Srebrenica eleste a háború korlátlan folytatásával érne fel és a boszniai béketerv végét jelentené.

DEMKÓ FEDER BIO PROGRAM

Demko-termékek természetes anyagból

– ágyak
– ágybetétek
– matracok
– takarók
– paplanok
– párnák
– ágynemük
– lepedők

Természetes!
Közel a természethez!

Forgalmazza: BIO MARKET BT.
Szentes, Kossuth u. 8.
Nyitva: 7–18, szo.: 7–13.

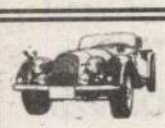

GNG DAFKE Autókereskedés

FORD, MERCEDES, VOLKSWAGEN, BMW,

HONDA személygépkocsik, és haszongépjárművek nagy választéka!

Lízing, részletfizetés, csere!
Mindenre találunk megoldást!
Szentes, Csongrádi u. (Shell-kút mellett)
Nyitva hétfőtől péntekig: 8–17-ig
szombaton: 8–12-ig. Tel.: 63/16-939

Fotó: Enyedi Zoltán

Aligha van még egy olyan település az Alföldön, amelyik főtere egészében igényt tarthatna a műemléki rangra. Úgy, mint Kiszombor, amelynek műemléki főterén ott áll a híres rotunda, a Rónay-kastély vagy éppen a gyönyörű magtár. Ám ahhoz, hogy ez az értékes műemlékegyüttes valódi rangjához méltóan alakulhasson, ahhoz komoly segítségre van szükség. *(Írásunk a 2. oldalon.)*

Kiszombor segítségre vár

A híres rotunda (Fotó: Enyedi Zoltán)

• Kiszomboron

Segítségre vár a műemléki főtér

Csongrád megyében az egyetlen olyan község, amelynek főtere védett műemléki környezetté van nyilvánítva, Kiszombor. A tér legértékesebb épülete, amely a település nevét híressé tette, a XII. században épült körtemplom, a Rotunda. Ezenkívül jól ismert – bár szomorú látványt nyújt – az 1897–99 között Rónay Jenő, Torontál megye főispánja által építtetett tornyos kastély. A ma már neves műemléki épületek mellett három nemesi kúria és ugyancsak három uradalmi magtárépület látványa fogadja még az odalátogatót. A település lakói azonban mégsem lehetnek igazán büszkék értékes és nem mindennapi főterükre. Elégedetlenségük okairól Nagy Tibor polgármester mesélt.

– Az elmúlt két és fél esztendő alatt a legfontosabb teendőim között tartottam számon, hogy valamilyen módon – Kiszombor javára – kihasználjam a község e szerencsés adottságát. Sajnos, be kell vallanom, nem sok sikerrel jártak a próbálkozások. Igaz, több pályázatot beadtunk, hogy a turisták számára kellemesebbé, vonzóbbá tehessük a főteret, de

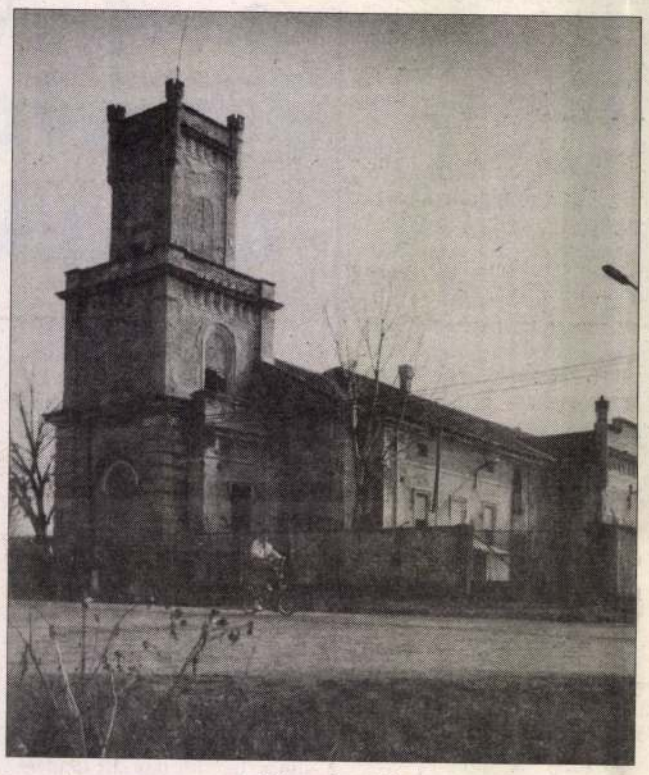

A Rónay-kastély

minden esetben elutasítottak minket. Saját erőből pedig nem tudunk megfelelő buszparkolót és a Rotundához jó utat építeni. De szükség lenne többnyelvű ismertetőre is, hiszen sok az ide érkező külföldi, főként a német ajkú vendég. Ám azt tapasztalom, hogy támogatás helyett inkább csak gátló előírásokat kapunk. Ezek közül említhetem, hogy a régi könyvtár épületén a bérlőnek – műemléki szempontok miatt – a tetőt megbontva, négy henger alakú pillért kell építenie, hogy a Rotunda formáját továbbvigye a téren. A másik vállalkozónak azt írták elő, hogy a cég nevét milyen betűformával írja ki, a szövetkezet által felújított magtárépület esetében pedig olyan kifogás érkezett, hogy a vízvetők két centiméterrel rövidebbek, mint az eredetiek voltak. Ugyanakkor a kastély rendbehozatalát nem követelik meg az Agora Rt.-től! Egyébként is nagy szívfájdalmunk az, ami ezzel az egykor csodálatos épülettel történt. Jelenleg éppen per útján próbálja a község visszaszerezni, a szerintünk jogtalanul elvett tornyos kastélyt. Nagy kár lenne ugyanis – amellett, hogy jelenlegi állapotában inkább csúfítja, mint szépíti a teret –, ha hagynánk végleg tönkremenni a múlt ezen örökségét. Az Agora, illetve jogelődje a Zöldért évtizedek óta nem költött az épületre, hogy legalább annak állagát megőrizzék. De nem csupán a külső vakolás hiánya kelt sokakban felháborodást, hanem az a rettenetes eljárás, amellyel tönkretették a kastély belsejét. Hatalmas vasbetonoszlopokkal, illetve vasbetonmennyezettel tagolták az épület belső felét és ezek eltávolítása most már a műemléki épület teljes pusztulásával járna. Így hasznosítására igen korlátozott lehetőségek kínálkoznak. Mi mégis nagyon szeretnénk tulajdonunknak mondani a kastélyt. Ha esetleg a per számunkra kedvezően zárulna, feltétlenül áldoznánk a felújítására, és ha bérbe adhatnánk, a bérleti díjból több pénz folyna be, mint amennyi a bármilyen jogcímen is kivethető helyi adókból! Ezért a község érdeke az, hogy mindent megtegyünk az értékes műemlék visszaszerzése érdekében, és tovább próbálkozzunk azzal is, hogy anyagi segítséget szerezzünk az idegenforgalmi szempontból jelentős főtér rendezéséhez. Bár az önkormányzat tavaly is másfél millió forintot fordított a tervek megvalósítására, és az idén szintén tartalékoltunk pénzt erre, de az kevesebb, mint amire feltétlenül szükség lenne.

N. RÁCZ JUDIT

• Közúti balesetek

Jó útitárs lenne a figyelem...

Bordatörés. Kistelek belterületén, az E75-ös főút Kossuth utcai szakaszán, K. L. J. 42 éves pusztaszeri lakos világítás nélkül közlekedett saját kerékpárján. Ittassága miatt megcsellent, s a mögötte érkező teherautó elütötte. Ez utóbbi vezetője, a szegedi illetőségű F. I. fékezett, ennek ellenére a figyelmetlen K. L. J. bordatörést szenvedett.

Algyői eset. A Vásárhelyi utcán S. Z. S.-né helyi lakos Wartburg személygépkocsival, balra kanyarodás közben ütközött egy őt előzni szándékozó segédmotor-kerékpárral, mely világítás nélkül, kb. 60–70 km/óra sebességgel közlekedett. A segédmotor-kerékpár vezetője, L. S. 17 éves tanuló orrcsonttörést szenvedett.

• Csongrád és környéke

A tévéper is sajtóper

Név szerint. A rendőrség eljárást indított Sz. J. Nyíl utcai lakos ellen, mivel a Tulipán presszó előtti tárolóból eltulajdonította a biztonsági zárral ellátott, M. F. A. Hosszú utcai lakos tulajdonát képező Patriot típusú versenykerékpárt. A 18 sebességes, zöld színű MB jármű ellenérte mintegy 17 ezer forint.

Csanyi eset. A baksi illetőségű Sz. J. P. ellen eljárást indítottak, mivel a csanyteleki Limbó presszó előtti területen szóváltásba keveredett K. J. tiszanánai illetőségű lakossal, azt gázpermettel lefújta, ütlegelte, s miközben az út menti árokba lökte, megrúgdosta. Vétségi eljárás keretében vizsgálják az ügyet.

Centrum. A csongrádi Centrum sörözö előtti kerékpártárolóban lezártan helyezte el a Csepel típusú, MC 210537. vázszámú, olajzöld színű férfi kerékpárját J. I. Apponyi utcai lakos. Ismeretlen tettes eltulajdonította a mintegy 12 ezer forint értékű járművet.

„Szovjet" szivattyú. A csongrádi Árpád utcában lakó F. Gy. csanyteleki, József Attila utcai lakásába tetőtérbontással hatolt be az az ismeretlen tettes, aki szovjet típusú szivattyút és beépített motort tulajdonított el. A tárgyak összértéke több mint 7000 forint.

Per lesz? Az Igazságügyminisztérium feljelentése alapján büntetőeljárást kezdeményeztek B. M. téeszelnök ellen. A mezőgazdasági szakember a Magyar Televízió Új Reflektor Magazin című műsorában, a nagy nyilvánosság előtt olyan kijelentést tett, hogy ügyében a Csongrád Megyei Bíróság a Legfelsőbb Bírósággal együtt törvénytelenül járt el. E kijelentés alkalmas az eljárók tekintélyének és becsületének csorbítására.

Caroflex Fékbetétgyár (Kisvárda) termékeinek forgalmazása kedvező árakon.

Fékbetétek, kuplung lamellák

Debrecen, Mikepércsi u. 7/D
T.: 06-52-41-355

Értesítjük kedves vásárlóinkat, hogy

megnyílt Csongrádon

a Rupesky Kft.

OPEL ALKATRÉSZÜZLETE,

ahol más nyugati típusok alapfelszerelése is beszerezhető,
a Castrol olajok széles választéka mellett.

OPEL RUPESKY

Cím: Csongrád, Erkel F. u. 3.
Nyitva: hétfőtől péntekig 8–16-ig.

ARANY-TOPÁZ KFT.
SZEGED, KÁRÁSZ U. 6.
SZEGED, KÁRÁSZ U. 12.
SZEGED, KÍGYÓ U. 2.
SZEGED, MARS TÉR 18.

CSAK 2 NAPIG!
ÁPRILIS 16., 17.
20%
ENGEDMÉNNYEL
ARANY-ÉKSZER-VÁSÁR
AZ ARANY-TOPÁZ KFT. ÖSSZES BOLTJÁBAN

Nagy tavaszi vásár, április 19–30-ig, a KERTÉSZ ÁRUHÁZBAN,
Szentes, Szarvasi út 1.

- kerti gépek,
- fűnyírók,,
- háti permezetők,
- telepíthetős permetezők,
- szivattyúk,
- kerti szerszámok

széles választékával várjuk a kiskerttulajdonosokat, termelőket.

Ezenkívül kaphatók

- tőzeg, cserepek, tápkockák palántaneveléshez,
- műtrágyák,
- növényvédő szerek,
- gázkészülékek,
- fiskara kések és ollók nagy választékban.

Nyitva tartás:
hétfőtől péntekig: 8–17,
szombat: 8–12
Tel.: 63/14-231/2.

TERMELŐK ÉS KERESKEDŐK KÖZÖS FÓRUMA

MIT VÁR EL ÖN A NAGYBANI ZÖLDSÉG-GYÜMÖLCS PIACTÓL ÉS KERESKEDELMI KÖZPONTTÓL?

1993. április 21-én, 18 órakor,
a Károlyi kollégiumban
(Szeged, Kossuth Lajos sgt. 72.)

TÉMAKÖRÖK:

– VITAINDÍTÓ: FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM-AGRÁRRENDTARTÁSI HIVATAL (Török Zoltán főtanácsos)
– az EXCOM AGROKER
– BÉKÉSCSABAI HŰTŐIPARI RT. (Pallér István agronómiai igazgató)
– KECSKEMÉTI KONZERVGYÁR RT. (Hraskó István osztályvezető)

A tanácskozáson részt vesz Szeged város önkormányzata részéről dr.Tűhegyi József alpolgármester

Minden érdeklődőt vár az EXCOM KFT.

(Tel.: 62/361-088)

Szeged belvárosában, jó környezetben induló társasházban 40, 60, 80 nm-es
lakások még leköthetők.
Érdeklődni: 14–17 óráig
Telefon:
62-312-063, 62-312-949

A Délalföldi Gázszolgáltató Vállalat egyetemi végzettségű és szakmai gyakorlattal rendelkező
KÖZGAZDÁSZOKAT KERES
- számviteli osztályvezető-helyettesi beosztásba
- pénzügyi csoportvezetői munkakörbe, valamint
- a munkaügyi osztályra.

Jelentkezni: 1993. április 30-ig lehet bemutatkozólevél és bizonyítványmásolatok elküldésével.
Levélcímünk: 6701 Szeged, Pf.: 6.
További felvilágosítást ad a számviteli osztály és a pénzügyi osztály vezetője, valamint az üzemgazdasági főosztály vezetője. **Tel.: 472-572**

VÁLLALKOZÓK, VÁLLALKOZÓ ORVOSOK!
Vállalkozásorientált társaságunk nem kizárólag üzleti haszonszerzés érdekében tagjainak több irányú szakképesítését hasznosítva az alábbi szolgáltatásait ajánlja fel:
❒ vállalkozásszervezés ❒ teljes körű vállalkozási szaktanácsadás, ❒ adótanácsadás ❒ pénztárkönyvvezetés és egyéb nyilvántartások vezetése ❒ tb-ügyintézés ❒ egyéb hivatali ügyintézés ❒ levelezés, postázás bonyolítása ❒ iratanyagok gépelése, egyéb ügyviteli szolgáltatás ❒ hatóság, hivatal előtti ügyintézés ❒ üzleti tárgyalások, szerződések előkészítése.
Dr. Csizió Bt. Szeged, Pusztaszeri u. 27. T.: 324-550.

Kiszely György MDK

sokáig Párizsban élt

szerepelt a kiállitáson.

---: Megnyilt a szarvasi festőművészek kiállitása .

Békés megyei Népujság. 1962. dec. 5.

Kiszely György

sokáig érzésben élt

asszonyát a kitűntetés.

Kiszelyi Éva, építész

DDH

A Zobáki ak na fürdőépületének egyik tervezője.

Rekr

–: Száz új fürdő a bányászoknak

6.l

Népszabadság. Bp. 1960. máj. 26. [Vidéki]

M. D. K.

K. KISZELY Éva épílész

Gyöngyösoroszi, ércelőkészítő terve-
zőmunkatársa

Tervező: Scultety

Magyar Építőművészet 1957 (VI.) 5/6. 17.

168-171. l.

Kiszely Éva

1800 személyes bányászfürdő

Miskolcon a Lyukóvölgyi Szénbányánál 1800 személyes bányászfürdő épül, amelynek tervezői az előző évek minden hasznos tapasztalatát továbbfejlesztve a legkorszerűbb módon oldották meg feladatukat.

Munkából jövet a bányászok a folyosó mentén kiképzett vályúban mossák meg csizmájukat. Közvetlen a munkából érkezve a bányász nedves, szénporos ruházatát az úgynevezett „fekete öltöző" szekrényében helyezi el (az lényegében szárítószekrény). Ruházatát a következő műszakig meleg levegő befúvásával teljesen kiszárítják. Utcai ruházatát ugyanebben a sorban levő „fehér szekrényben" tartja. A fürdő ilyen elrendezése teljesen folyamatos közlekedést, az épület alapterületének jó kihasználását, továbbá az épület korszerű szellőzését is biztosítja.

A nagy üvegablakokkal és nemes vakolattal készülő épület terveit Kiszely Éva és Tóth Lajos (IPARTERV) készítette.

Kiszely

Magyar Építőipar 1960 febr. 26.

ta, hogy megöli feleségét.

A férfi gyakran járt a vágóhídon és látta, hogy mielőtt a sertéseket megölik, előbb elektromos árammal elkábítják őket. Egy elektromos berendezést készített, s az egyik este, amikor az asszony rosszul érezte magát és lefeküdt, **a férj az elektromos berendezést alvó felesége halántékára erősítette,** majd bekapcsolta a 220 voltos áramkörbe. Az áram nem ölte meg az asszonyt — miután az ágyban feküdt

mos műszaki szakértő véleménye szerint az égési sérülés csak elektromos áram hatására történhetett, s kizárt dolog az, amit Kiss József híresztelt, hogy az asszony a vasalótól szenvedett égési sebeket. A vádlott a tárgyalás során tagadott.

A bíróság a bizonyítékok alapján gyilkosság kísérlete miatt 12 évi börtönre ítélte Kiss Józsefet, aki felmentésért fellebbezett.

A budapesti színházak és hangversenytermek műsora

Operaház: A varázsfuvola (7). — **Erkel Színház:** Bohémélet (4. bérlet, 6. előadás, (7). — **Nemzeti Színház:** Budai Nagy Antal (7). — **Katona József Színház:** Candida (Rátkay-bérlet, 5. előadás, 7). **Madách Színház:** Donna Diána (7). — **Madách Kamara Színház:** Lady Windermere legyezője (7). — **A Magyar Néphadsereg Színháza:** Pesti emberek (7). — **Petőfi Színház:** Égiháború (7). — **Jókai Színház:** Kígyómarás (7). — **József Attila Színház:** Felnőnek a gyerekek (7). — **Fővárosi Operettszínház:** Szép Heléna (7). — **Blaha Lujza Színház:** Római vasárnap (7). — **Bartók-terem:** A Budapesti Madrigálkórus hangversenye (8). — **Kamaraterem:** A Budapesti Fúvósötös hangversenye (Magyar Zeneművészet-bérlet, IX/V. sorozat, 8). — **Vidám Színpad:** Nemcsak úr-ügy (fél 8). — **Kis Színpad:** Aki jól fékszik (7). — **Budapest Varieté:** Humorban önkiszolgáljuk (7). — **Állami Bábszínház:** Fajankó kalandjai (de. 10). — **Jégszínház:** ... És megszületett a szerelem (7). — **Fővárosi Nagycirkusz:** Bennewels dán cirkusz (du. fél 4 és fél 8).

Kiszely Ervin

rajzoli Eperjes

1860 Eörül

l.

Berzeviczy Albert

Régi emlékek

1853 – 1870.

Bp. 1907. 162. l.

óbbra, négyszögletes alapon tojásdad
zerű sapka van, melyet toll díszít, srö-
szakált hord. Ingének csipkés gallérja
zon az aranygyapjú jelvényét viseli.

Romanorvm Imperator Semp.
niae Rex. etc."

Octobris"

der gratien Gods Rooms Keyser.
x Coninck van Hongarijen

c."

ij. Rooms Keyser Coninc van Vnga-
rás után vers van: „Voorsichtich, goe-
ef doen het Ryc verworven" befejezésel.

15.3:11.9 a réilapnak 19.5:12.5 c/m.
Coningen van Christenryck. Door N.D.C. Tot Arnhem
pag. 30.

pag. 30

K. Kiszely Éva épitész M.D.K.

/IPARTERV/

Szociális épület, Komló- Zobák

Tervezés: ö1960
Kivitel: 1963

repr.

Magyar Építőművészet 1964 / 5. 50- 51. 1.

Kiszely Éva, építész MDK

Egyik tervezője a Miskolc - Lyukó völgyi bányánfürdő épületének.

Repr.

– 1800 személyes bányánfürdő

Népszabadság Bp. 1960. febr. 26. 7. l

Kiszely Árpád

1898/99 – 1901/2

Ferkèpzomfoiskèvk
101.l.

sz.-ban. A finoman klöplizett alapon apró virágok vannak lazán szétszórva. Ezek tűvel vannak készítve, igen

Kiszely Árpád

vul. Bán-Horvátiban 1880
márc. 12. Gim. četts. Rk.
1898/99 I-II. I. č. vajztjel.
1899/900 I-II. 2. č. " -

Triens V. 255

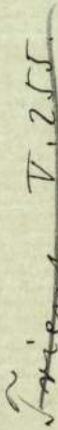

Táblakép: Rembrandt az ember

Kiszely Árpád

Pásztortűz, 1924. 10 évf. I. fele

245-252. l.

Kiszely

"A Nagybányai Művésztelep története" cimmel Szokolay Béla visszaemlékezésében ismerteti Hollósy Simon életét, 1886-ban megalapitott iskoláját, a művész karakterét, szuggesztiv egyéniségét.
Fenti cimü beszámoló során megnevezett tiz festő művészéletének meghatározott korszakában kapcsolódik Hollósy művészi utjához.
Egy-egy művész nevénél ez indokolja a Hollósy életpályára vonatkozó tájékoztatást.
Hollósy nagyapja Korbuly Karácson, szamosujvári örménykereskedő volt.
A negyvenes években édesapja Mármarosszigetre költözött és felvette a Hollósy nevet.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Kiszely

A fiatal Simont két testvérével együtt apja gondosan neveltetí. Az elemi után négy gimnáziumot végez, majd Budapestre kerül a Kereskedelmi Akadémiára. Közben Klimkovitstól rajzolni tanul, s vendéglátogatója a Mintarajz Iskolának, ahol Székely Bertalan hatása alatt áll. Utána Atyja hazaviszi és kereskedelmi tanoncnak adja. Később az erdészettel kisérletezik. Heteken át barangol a hegyekben és a természettel olyan meghitt barátságot köt, mely egész életére döntő fontosságu marad. Elhatározza, hogy festő lesz. Kerti fürdőházat müteremmé alakit s ott rajzolgat, másol és cigányokat fest.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Kiszely

Mármarosszigeten másfél évet tölt, amikor ap
ja Münchenbe küldi. 1878-1882. években
Gabl és Seitz tanitványa lesz. Festőegyéni-
sége igen gyorsan kialakul. Ezüst érmet nyer
s több kitüntetéssel is jutalmazzák. Seitz
megbizásából korrigál társainak.
1880-ban volt az első kiállitása a Műcsar-
nokban. Ettől kezdődően majd minden évben
szerepel kiállitásokon.
"Tengerihántás" c. képével közismertté vá-
lik. "Ez a közvetlen naturalisztikus, de tul
nyomóan rajzi szemléleten alakuló művészet
volt az, amelyből a magyar impresszionista
festés kicsirázott"-irja Szokolay.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz.
178-181. lap.

Kiszely

A magyar impresszionista festészet teljessé akkor vált, amikor egykori tanitványa, Thorma János Párisból való visszatérte után megismertette Hollósyval azokat a legfrissebb szinproblémákat, melyek "a Nyugat másik művészeti fókuszát foglalkoztatták." Itt Hollósy -a maga iskolájával- „magyar naturalista festés kertésze lett". Tanitványa volt szinte az egész magyar naturalista festőnemzedék. Ezután Nagybánya első megmozdulásait ismerteti a cikk: a várossal folytatott tárgyalásokat, a sajtóvisszhangot, a megalakulást és az elsőként megérkező művészeket.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Kiszely

Május 8.-án az elsők között érkezett meg a Művésztelepre Hollósy Simon, Réti István, Grünwald Béla, Rudnay Gyula, Kiszely és valamivel később Ferenczy Károly és Horthy Béla.
Az első évben harminchárom festő tagja volt a Művésztelepnek. Ettől kezdve, mig az iskola vezetője Hollósy volt, évről-évre nőtt a kolónia népessége. 1897-ben ötvenen, 1900-ban már hetvenketten voltak.
A kiállitások sikerének eredményeképpen a városi tanács 1898 márc. 26.-i közgyülésén határozatot hozott, hogy még azon a tavaszon megkezdi nyolc müteremház felépitését.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Kiszely

A nyolc müteremházat nyolc művész tiz-tiz esztendőre, évi nyolcvan forintért bérbevette: Hollósy Simon, Csók István, Ferenczy Károly, Horthy Béla, Réti István, Thorma János, Glatz Oszkár és Iványi Grünwald Béla. Ezután az évről-évre fejlődő Művésztelep munkáját, a művésznövendékek számára megszavazott juttatásokat, ujabb müteremházak épitését mondja el a cikk, majd ismét Hollósy további életét ismerteti: 1901-ben utolsó nyarát tölti Nagybányán. 1902-ben Fonyódon, utána Vajdahunyadon, később Técsőn, Máramarossziget en táborozott iskolájával.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Kiszely

1917-ben Hollósy beszünteti müncheni iskoláját és Técsőre vonul vissza.
A művészkolónia további sorsáról és más városokban alapitott művésztelepekről is beszámol cikkében Szokolay Béla.
Ezek után még az 1902-ben alapitott "Nagybányai Szabadiskola" küzdelmeit, majd átütő sikereit, harcait, a fiatalok és az "öregek" /idézőjel Szokolaytól/ ellentéteire vonatkozó időket, a régi nagybányai művészeknek személyenkénti kitüntetését és elismerését ismertetve fejezi be a művészkolónia történetét.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Kiszela R.

budapesti purkamüvek

Kel 1885

III. k. 2. f 271. l.

Kath. Hamv. sz.
Prot. Albin

CSÜTÖRT.

2

Kath. Simplic
Prot. Lujza

PÉNTEK

3

Kath. Kunigunda
Prot. Kornélia

SZOMBAT

4

Kath. Kázmér
Prot. Kázmér

☽ Első negyed 11 ó. 23 p.

Izr. S. Theruma

9. hét. 1933 Március hó. 31 nap.

Schaeler Ferenc és Kiszelák János
mübut. szt.
Tálaló és pohárszék. Képek. 11o.1.

MDK

Tervezte Sch.J. és készitette K.J.

Az IOKSz és az O.M. Ip.müv.Társ. lakásberend.kiáll.
Mayer Iparmüvészet. ~~XXXXX~~ 1929.

Kiszelbach Géza

festő Kassa

l.

Művészet (Kende)

1939. 30 sz

122. l.

112 x 140 cm.

88 x 111 cm.

45 x 73 cm.

213 x 257 cm.

50 x 70 cm.

KISZELL György asztalos

1798

GERGELYFFY András: Máriapócs. = Műemlékvédelem,
XXXV.évf.2.sz.1991 106.p

Kiszely György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-306, 188-307

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Képzőművészeti kiállítás Szarvason

1021

Mint már lapunkban közöltük, Szarvason kiállítást rendeztek a helyi képzőművészek alkotásaiból. Képünkön Kiszely György festőművész, képeiről nyilatkozik a kiállítás látogatóinak.

...tották be.
vonatkozik ez a csa
akik csak esetenként s
az üzletben. Elhanyago
a féléves alkalmassági
megújítását. Sajnos
hogy a magánkereskede
írástól eltérően nem
penyben, hanem „civil
gálják ki a vásárlókat.

Ezenkívül szó volt még az értekezleten a cégtáblák hiányosságáról, az üzletek piszkosságáról, az áruk helytelen raktározásáról. Az értekezlet végén az Állami Kereskedelmi Felügyelőség három magánkereskedőnek dicsérő oklevelet nyújtott át.

Varga Tibor

Tovább fejlesztik Füzes

(Tudósítónktól)

Füzesgyarmaton a községi könyvtárnak jelenleg 750 olvasója van. A könyvtári munka mellett nagy gondot fordítanak a községben a könyvterjesztésre is. A helyi földművesszövetkezet aktívái családról családra láto-

zott. A birodalmi titkosszolgálat központja válaszolt Upitznak az auschwitzi ügyben küldött feljegyzésére: az Andrej nevű orosz hadifoglyot kihallgatták, de semmit

Kiszely György
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307

BÉKÉSMEGYEI
NÉPÚJSÁG

1958 DEC 5.

„Szülőföldem szép határa" című képkiállítás Szarvason

(Tudósítónktól)

A szarvasi kultúrotthon KISZ-termében a helyi népfront-bizottság rendezésében már egy hete megnyílt Kiszely György képkiállítása.

Kiszely György 42 éves, Szarvason született, itt serdült emberré, a szülőföld szeretete itt alakította lelkét mind mélyebbé és fogékonyabbá a szép és nemes iránt. Két évvel ezelőtt Cs. Pataj Mihály festőművész képzőművészeti körébe került. Ettől az időtől kezdve vesz határozott irányt fejlődése.

Nem hivatásos festő, a szarvasi földművesszövetkezet dolgozója, aki szabadidejében oldódik fel a festegetés, rajzolgatás nemes szenvedélyében.

ban bocsátották megvitatás végett az egész nép elé. Ez a megvitatás csaknem fél évig tartott. Igen sok módosítást és kiegészítést javasoltak, s ezeket a Szovjetek VIII. Országos Rendkívüli Kongresszusának szerkesztő bizottsága hasznosította. A Szovjetunió alaptörvénye tehát a szovjet nép tevékeny részvételével jött létre.

A világtörténelem nem ismer még egy példát, amikor az állam alkotmánytervezetét ilyen széleskörű demokrácia jegyében, a tömegek alkotó aktivitása közepette vitatták volna meg. A Szovjetunió Alkotmánya — a kapitalista országok alkotmányától eltérően — nemcsak törvényhozó

Kiszeli Géza

Pesti Hírlap
1941. márc. 29

— **Átvágta a nyakát egy életunt festőművész.** Kiszeli Géza 55 éves festőművész pénteken délután az Aggteleky-utca 15. sz. alatti házban lévő lakásán *éles késsel vagy beretvával átvágta a nyakát.* A mentők a Rókus-kórházba vitték. *Állapota sulyos.*

Kiszely Árpád
rajztanár
Eger

l.

Rajzoktatás
1942. III. évf.
7. n. bonték
kétszer.

a tárcza

43.355-1922. szám.

III/a.

A Műemlékek Országos Bizottságának,

Budapest.

Folyó évi március hó 30-án 139/1922. sz. a. kelt felterjesztés tudomás és további eljárás végett m solatban kiadom.

Budapest, 1922. május hó 20.

A miniszter helyett:

államtitkár.

MDK

Kiszely György

Olvadás, repr.

Körös kanyar, repr.

Szarvasi festők kiállitása Szarvason. 1962. dec.

Kiszely Gyula (1911. márc. 12. Miskolc – 1997. júl. 18. Bp.): közgazdász, technikatörténész. – Felvidéki nemesi család sarja, apja a diósgyőri vasgyár tisztviselője volt. – A miskolci Deák Ferenc Felsőkereskedelmi Isk. elvégzését (1930) és katonai szolgálatát követően a diósgyőri MÁVAG gyárban termelési (1933-tól), majd a MÁVAG bp.-i Igazgatóságán kereskedelmi előadó (1934-től), csoportvezető. A Kereskedelmi Akad.-n tanf.-ot végzett, majd beiratkozott a József Nádor Műszaki és Gazdasági Egy. közgazdasági és kereskedelmi karára. Tanulmányait katonai szolgálata és hadifogsága miatt megszakítani kényszerült. Hazatérve a MÁVAG dolgozója, a diósgyőri vasgyár (később: Lenin Kohászati Művek, LKM) bp.-i kirendeltségének vezetője (1948–1972; nyugdíjazásáig). Munkaköréhez kapcsolódóan részt vett a vaskohászati kiáll.-ok rendezésében. A műemlékek ápolása mellett a vasgyártás történetét kutatta. Az 1950-es években Diósgyőrött múz.-i biz.-ot létesített, megszervezte az újmassai faszenes nagyolvasztó restaurálását (1952), és hajtómotorja volt a *Központi Kohászati Múz.* életre hívásának. Elérte, hogy a kohó- és gépipari miniszter engedélyezze a múz. megalapítását (1956). Technikatörténet-írással 1953-ban kezdett foglalkozni. Az Orsz. Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) segítségével Miskolcon megalakította a Kohászati Történeti Biz.-ot, amely Schleicher Aladár elnökletével, az LKM és a Kohó- és Gépipari Min. (KGM) támogatásával működött. Az MTA műszaki tud.-ok osztálya tudománytörténeti főbiz.-ának tagja (1957–1969), a műszaki múz.-ok tud.-os tanácsának (1967-től) és a Magyar Történelmi Társulat üzemtörténeti szakosztályának (1967–1983), a Művelődési Min. Műszaki Emlékeket Nyilvántartó és Gyűjtő Csoportjának tagja. Megszervezte a lebontásra ítélt bp.-i Ganz törzsgyári öntödében az *Öntödei Múz.*-ot (1964–1969), elkészítette a múz. tud.-os felépítését, és irányította a beruházási munkát. A Múz. első ig.-ja (1980-ig), egyben az Orsz. Műszaki Múz. (OMM) tud.-os főmunkatársa; közben ellátta a bányászati és kohászati múz.-ok felügyeletét. A Kohászati Történeti Biz. a régészetre is kiterjesztette tevékenységét; Felsőkelecsényben (1960) és Imolán (1961) kora középkori bucakemencéket ástak ki. Részt vett a *Magyarországi ipari műemlékek* c. kötet elkészítésében. Közleményei szaklapokban (pl. *Kohászati Lapok, Kohászati Történeti Bizottság Közleményei, Századok* stb.) jelentek meg. A *Kohászati Történeti Bizottság Közleményei*nek szerkesztője (1960–1973), a *Technikatörténeti Szemle* szerkesztőségi tagja (1962–1974). Az OMBKE Öntészettörténeti és múz.-i szakcsoportjának elnöke (1973–1988), tb. tagja (1987-től). – A kohászat kiváló dolgozója (1969), az OMBKE Zorkóczy Samu-emlékérme (1980), az OMBKE Péch Antal-emlékérme (1987), az OMBKE Sóltz Vilmos-emlékérme (1990), az MBKE Centenáriumi emlékérme.

F. m.: ***Változatok*** *a diósgyőri vaskohászat 190 éves történetéből* (Miskolc, 1960); *A diósgyőri szénbányászat kezdete* (Miskolc, 1965); *A magyarországi öntészet története képekben* (Bp., 1978); *Edvi Illés Aladár* (Bp., 1981); *Magyarország műszaki múzeumai.* Szerk., társszerző (Bp., 1982); *A Diósgyőri Magyar Állami Vas- és Acélgyár története* (Bp., 1997).

Irod.: Pilissy L. (Py): A Központi Kohászati Múzeum Öntődei Múzeumának ünnepélyes megnyitása (Bányászati Kohászati Lapok. Öntőde, 21., 1970, 28.); Remport Z.: K. Gy. élete és munkássága (in: 30 éves az Öntődei Múzeum 1969–1999 (Bp., 1999).

Lengyel Katalin

Kiszely Gyula

az MTA Építészetelméleti és Történeti Bizottsága Műszaki Tudománytörténeti Albizottság ának tagja.

Kubinszky Mihály: Az MTA Építészetelméleti és Történeti Bizottságának tevé kenysége x 1967-1969 években. Éptud. 1970 /II/, 3-4.sz. 445-448.1.

ISZEL István fot.

Nagyvárad

Múlt idők színészei vizitkártyákon.

Kincses Károly:
Fotó 1989.3.sz. 105.p.

13. 1979: vol. 14.
15. 1981: vol. 16.
17. 1983: vol. 18.
19. 1985: vol. 20.
21. no. 1-2. F. no.3.x
F. 1987; vnl. 22.
no. 2-3. F.

ás: ACTA BIOCHIMICA
HYSICA HUNGARICA.

1. 1952: tom. 3.
4. 1954: tom. 5.
6. 1957: tom. 7.
8. 1959: tom. 9.
0. 1961: tom. 11.
om. 12. 1962/[19]63:
63/[19]64: tom. 14.

Kiszel István

debreceni orgonakészítő

3 El

2 x Ezredevéskiáll

I B. 14.-l.

Hverödöst ösre.

galamb[illegible]. Jelzése alol balra: »Fr. C. Russ 1877.

Vászon, méretei 129·5 : 95·5 cm.

1883: V. 258. — 1884: V. 183. — 1885: V. 183. — 1886: V. 183. — 1887: V. 183. — 1888: V. 183. — 1889: V. 206. — 1890: V. 206. — 1891: V. 239. — 1892: V. 239. — 1893: V. 299. — 1894: V. 18. — 1895: V. 19. — 1896: V. 19. — 1897: V. 19. — 1898: V. 19.

~~Vétetett 1877/8-ban. — Magy. Képt. 360. — Ltsza 256.~~

— 1900: V. 19. — 1901: V. 19. — 1903: V. 19. — 1904: V. 19. — 1905: V. 19.

— Magy. Képtár 360. — Uj lelt. sz. 256. — 1905. átv. jegyz. 360. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 2004, és a leltárban 2959. — Vétetett 1877/8-ban 900 frton (1800 K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Mk 360
Ujl 256.

Vét. 1877/8 -

339

Kiszely István

debreceni orgonaépítő

47 változatu orgonát
készített a debreceni
Kistemplom részére
az 1870-es [illegible] évek-
elején

Zolt debr Kistempl

q. l.

Kiszel István

debrecen nületésü
orgonamüves
készitette a de-
brecen kis templom
ref
orgonáját az 1860
(?)-as években, azon-
ban előbb meghalt,
mintsem munkája cel-
lándáltatott volna.

Zelizy Dániel dr

Debrecen 4. kit.
város egyetemes-lei-
rása. Debrecen
1882. 322. l.

C. Mannich professzor mellett folytatott tudományos vizsgálatokat a synthatikus alkaloid-kémia köréhen. Főkép a hydrált isochinolin-

Kemény Péter (1914, Budapest, ág. ev.), ev. segédlelkész a pécsi egyetem soproni teológiai karáról (Jánossy professzor), tanulmányi évének feladata a szentségek teológiájának kutatása volt. Az anyag nagysága miatt az alapvető részek (exegetika és Luther részletes vizsgálata) után kizárólagosan az Úrvacsoratannal foglalkozott. Ezek során részletesebben az Ige, az Ige és szentség viszonya és a teológiai antropológia foglalkoztatták. Utóbbi tárgykörből egy dolgozatát a Zeitschrift für Systematische Theologie elfogadta. Könyvtári tanulmányai mellett az egyetemi előadásokon is résztvett, a második félévben mint rendes hallgató — és főképen rendszeres — teológiai előadásokat hallgatott és ezirányban Wobbermin professzor szemináriumában többször referált. Tanulmányi kirándulásai során januárban Halléban és Lipcsében tudományos megbeszéléseket folytatott, áprilisban pedig Brémában a Kommende Kirche konferenciáján vett részt. Tudományos munkássága mellett célul tűzte ki a német élet és annak egyházi vonatkozású megismerését, ezért résztvett a Politische Hochschule, valamint a Verwaltungsakademie előadásain. Egyházpolitikai és aktuális kérdéseket tárgyaló cikkeit (16) az Evangélikus Élet és a Protestáns Szemle hozta, szépirodalmi munkáit az Ifjú Évek és a Fiatalok

MDK.

Kiszely Jonál

Kiállitási hir

Magyar Nemzet 1967 aug.9.

Kiszely József

festő

Nagybányán tanult.

Jelenleg Buda-

pesten él

M.D.K.

KISZELY Josephus nuncupatus

Sátoraljaújhely

2 sodal

1952)

Művért. Kapossy János: Épitők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 136.l.

M. D. K

KISZELY József festő

Nagybányán a Hollósy-iskola nővendéke, az első kiállitáson 1 művével szerepel. (1897)

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 239., 305. l.

K. J. K.

KISZELY József festő

1898-ban Nagybányán tartózkodott

Réti Bp. 1954. 324. l.

M. D. K.

KISZELY József festő

1897-ben Nagybányán tartózkodott

Réti Bp. 1954. 324. l.

M. D. K.

KISZELY József festő

1896-ban Nagybányán tartózkodott

Réti Bp. 1954. 324. l.

Kiszely József

Nagybányai kiáll kat. 1912

75, 76, 77

Siinnegi Dapnay-Múzeum leírása

VI. 124 – 157.

MDK

Kiszely József,

1896-ban az iskolához tartozott,

ugyszintén 1897-98-ban is.

A Hellóey-iskola ideje. 1896-1901. 75, 77. l.

Kiszely Mária

illusztrációi a következő műben

Horváth Árpádné:

Violaszín alkony

Versek. Nagyvárad

1933. A Szigligeti

Társaság kiadása

Sep. 1901

3265

KISZELY KATALIN

emlitve ld. Bolnus Zoltán

Balog Jánosi Az üveg csillogása

UJ TÜKÖR 1982. XIX. évf. 23. sz. 24-25. o

ZŐDÉS
gyéb jogviszony létesitéséhez

szettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri

esorolás

Kiszely Katalin

Edénytervező művésszel a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás
1975. Műcsarnok, jún – júl.

Kiszely Katalin

Kerámikus, részt vesz a kiállításon

Jubileumi iparművészeti kiállítás
Budapest, 1875. jún-júl.

Kiszeli Katalin, iparművész

a Hilton-szálloda 6-ik emeletén levő, egyik ajtón középkori hangulatot árasztó, üvegbetét látható, melyek a középkori roman ajtókat és azoknak béléseit szimbolizálja.
(mulitve)

Művészeti Magazin.

1976. VII. 30. 21.15 D. TV.

Kiszely Katalin

Megbízták Kiszely Katalint, hogy a budapesti Hilton Szálló Trieba-cher bárja részére üvegbetétes tér-elválasztót készítsen.

----:Köztéri munkák:

Müvészet, 1977.május - 48.oldal.

Kiszely Katalin

A Hilton Szálloda legfelső két termét, belsőjét más célokra alakítják át és ezért bontják. A Trubadur-terem üvegajtaja, Kiszely Katalin terve alapján készült. /említve/.

Stúdió 81

1981. II. 3. Televízió 21.00 /Gné/.

Kisvely Katalin, üvegfestő iparművész

A Vigadó Galéria termeiben látható az üveg-
művészeti tárlat.
Szerepelnek a művész edényei. /említve/

Balog János: Az üveg csillogása.
Tükör, 1972. jún. 6. 24. old.

Kiszely Katalin

L. L.: Az üveg és ami mögötte van

Művészet, 1982. augusztus

Kiszely Nándor,
benedekfalvai

szil. Benedekfalu (Liptó m.) 1871. Evang. polg. isk.
1893/94 I. vendeglat
1893/94 II " —

Kauffmann Aurél, könyvtáros

V. 179

Kiszely Nándor

Nemzeti Szalon 1900. téli Kiáll.

Felvidéki udvar, olaj

100 ft.

Vallás- és Közokt. miniszter

köszönete a Rimaszombati

Takarékpénztárnak

X. 213

Kiszely Nándor

1901/2. téli kiáll.

Nemzeti Szalon

Falmiégen, olaff. 160 kor

Szalay Imre V. 62.

Kiszely Nándor

1905. karácsonyi

kiáll. Nemzeti Szalonban

Tájrészlet, olaff.

Téli kertrészlet, olaff.

FMKE III. 175.

Kiszely Nándor

1893/94

Ferkèpzomfoiskèvk

101.l.

KISZELY [illegible] *Nándor*, festő, * Benedekfalu (Liptó vm.) 1871. Budapesten tanult és működött. 1900—1905. tájképeket állított ki a Nemzeti Szalónban.

R. 3. I. 567 l

1866, 1867, 1869: V. 29. *Ismeretlen:* Gót templom belseje.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: V. 29. *Ismeretlen:* Gót templom belseje. — 1873: V. 29. *P. Neefs:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1876, 1878, 1879: XV. 599. *P. Neefs:* Gót templom belseje. — 1881: 496. *P. Neefs:* Templom. — 1888: XVII. 578. *P. Neefs II.:* Egy gotikus kápolna belseje. — 1896, 1897: XVII. 578. *P. Neefs II.:* Gotikus templom belseje. — 1897: XVII. 578. *P. Neefs II.:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1898: XVII. 578. *P. Neefs II.:* L'intérieur d'une église gothique. — 1901, 1904: XVII. 578. *P. Neefs II.:* Gotikus templom belseje.

83. KISZELY NÁNDOR: Felvidéki udvar (olajf.) Ára 100 frt.

Nemzeti Szalon
1900. téli kiáll

Pállya

.... Kiszelica Éva .....

1021

KISZELICA ÉVA RAJZA

Magyar Ifjúság
1974. júl. 26.

felnyitom arcom, meghovó életem,
s amint a vadban kemény hűség,
bolyong bennem szellem, értelem;
nem-hajózott tenger borong így életén
október lángoló, hamvas tetején.

ETŰD X

Világok csendjén szerettem én öt.
Énekeltem és eljött az élet.
Álmomban szemei nyáron újra fénylők.
Ó szeretnek-e engem még az élők.

Napjaimra égő öklök esnek.
S levert gyümölcsként hullnak a sebek.
Ó az álom irás közben lep meg.
Álmodom hogy valahol szeretnek.

Éjeimre szállnak otthoni levelek.
Mint arany eső áztat nagy öröm.
Ily zuhogó fényben arcáig elmegyek.
Ó sirva várom élők szerelmetek.

Világok zaján arany máglya égett.
Énekeltem és eljött az álom.
Emlékemben ajkai még szépek.
Ó szeretnek-e engem akik élnek.

Kiszelya László

Simon György: 18 emeletes lakóépület 117 lakással, Miskolc Szentpéterkapui lakótelepen. Építészek Nagy Zoltán, Rózsa Sándor, statikus Kiszelya László, Deák Béla. /képes ismertetés/

Magy. Épp. 1971. 11-12. sz. 622-625. l.

Kiszelitzki Ozrem

butortervező

1918.

Élmisk 1930. 85. l.

KISZER János dies

1726-28 Kecskemét

Juhász Vilmos: Kecskemét város építéstörténete
Kecskemét, 1998. 114.

Koronghi Lippich Elek 1, 60
Kós [Kosch] Károly 31, 128, 166, 167
Kosztolányi Gyula 103
Kozma Lajos 15, 42, 43, 57, 59, 77, 8
131
Körmendi Frim József 251
Lajta Béla 27, 28, 129, 171, 177, 22
Lamb, R. 35
Lándor Tivadar 201
Lázár Béla 32, 109, 175, 203, 207, 2
Lechner Jenő 29
Lechner Ödön 2, 3, 169, 195, 244, 24
Legrand, Louis 236
Lehel Ferenc 121, 158, 174
Lehmbruck, Wilhelm 253
Lesznai Anna 228
Levetus, A. S. 199, 204
Lévy Róbert 116
~~*Levetus, A. S.* 183, 204~~
Ligeti Miklós 52
Lyka Károly 174
M. 92
Málnai Béla 2, 53, 125, 126, 130, 20
Malonyay Dezső 27
Margitay Ernő 79
Márkus Géza 57
Maróti Géza 12, 74, 75
Máté Rezső 16
Matisse, Henri 222, 253
Medgyaszay István 92, 103
Mednyánszky László 160
Mende Valér 34
Messel, Alfred 123

M.D.K.

Kisip József, kőműves
(Maurerpolier)

1794-ben halt meg Pozsony-
ban, 64 éves korában.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között.

Művészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf.
1. sz. 26. old.

Kiszling Ádám

ötvös

1738, a nagyszebeni kül-
tő tanácsba válasz-
tották

Herbert

386-1

Kissling Leopold szobrász.
"Nemesebb mesterségek Akadémiának"
jutalmazottja. XVIII.század

XVIII.század.

Magy.Hirmondó.1799.XV.szak.IV.16.
487-488. l.

Edvi Illés Aladár festő (1870 -

Pásztortűz, 1929. 10 sz.

221. l.

Kőnüves Szajos: Kalotaszeg varázseréje a művészetre.

Kiszling Gyula

festi

1886.

Éimisk 1930. 85. l.

MDK

Kisling János antalos

Bpi dekorateur-specialista.

1909. Debreceni iparmüv. kiállítás előhéniterében dolgozik (3.l)

Plakettet nyer (11. lap)

A debreceni iparmüvénsti kiállítással D, 1909.

3

23.

24.

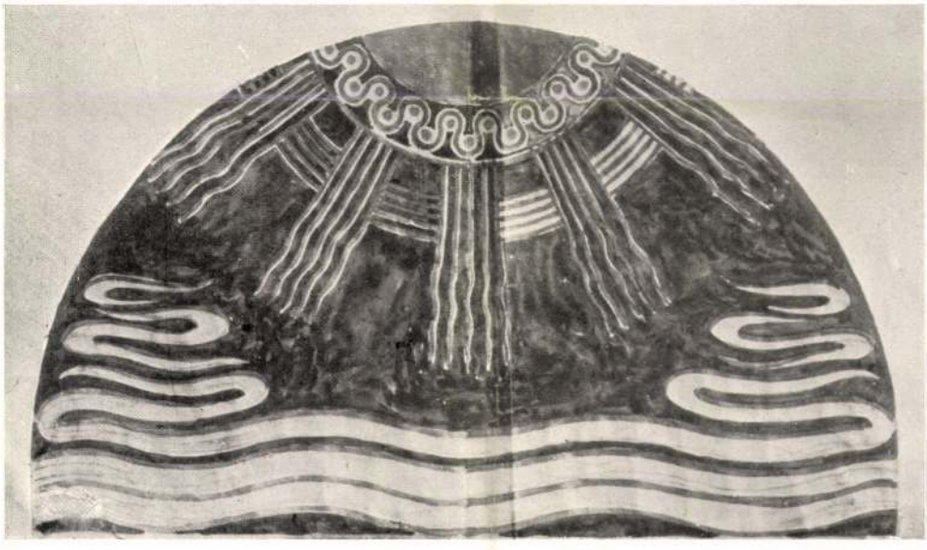

23—24. AZ IGAZSÁG ALLEGÓRIÁJA ÉS AZ OLDALFALAK BOLTOZATA. KÖLBER DEZSŐ RAJZAI A KOSSUTH MAUZOLEUM BELSŐ MOZAIK DISZÍTÉSEIHEZ.

FIGURE ALLÉGORIQUE DE LA JUSTICE ET VOÛTE DES NICHES LATÉRALES. COMPOSITIONS DE M. DÉSIRÉ KÖLBER. ÉTUDES POUR LA MOSAÏQUE À L'INTÉRIEUR, PAR M. DÉSIRÉ KÖLBER.

25.

26.

25—27 AZ OSZLOPOK FELETT ÁLLÓ
SZÁRNYAS ALAKOK
ÉS DISZÍTÉSI RÉSZLETEK.
KÖLBER DEZSŐ RAJZAI
A KOSSUTH-MAUZOLEUM BELSŐ
MOZAIK DISZÍTÉSEIHEZ.

ANGES SURMONTENT LES
COLONNES ET MOTIF DE DÉCORATION.
COMPOSITIONS DE M. DÉSIRÉ KÖLBER.
ÉTUDES POUR LA
MOSAÏQUE À L'INTÉRIEUR,
PAR M. DÉSIRÉ KÖLBER.

27.

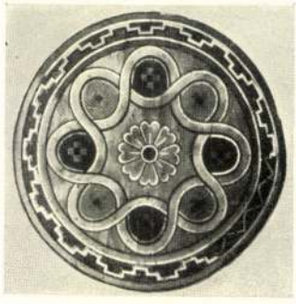

28.

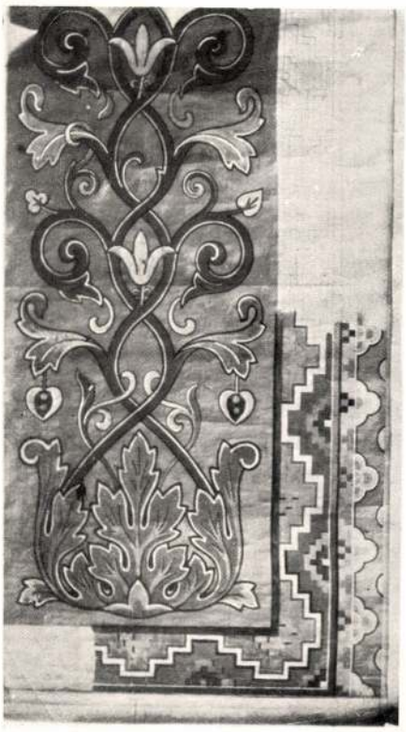

29.

30.

28—30. AZ OSZLOPOK FELETT ÁLLÓ SZÁRNYAS ALAKOK, ÉS DISZÍTÉSI RÉSZLETEK. KŐLBER DEZSŐ RAJZAI A KOSSUTH-MAUZOLEUM BELSŐ MOZAIK DISZÍTÉSEIHEZ.

DEUX ANGES SURMONTENT LES COLONNES ET MOTIF DE DÉCORATION COMPOSITIONS DE M. DÉSIRÉ KŐLBER. ÉTUDES POUR LA MOSAÏQUE À L'INTÉRIEUR, PAR M. DÉSIRÉ KŐLBER.

31.

31. RÉSZLET TANULMÁNY
A MOZAIKKIRAKÁSHOZ.
KÖLBER DEZSŐ RAJZA.
A KOSSUTH-MAUZOLEUM BELSŐ
MOZAIK DISZÍTÉSEIHEZ.

ÉTUDE POUR LA MOSAÏQUE
PAR M. DÉSIRÉ KÖLBER.
ÉTUDE POUR LA
MOSAÏQUE À L'INTÉRIEUR.

32.

32. A TÖRVÉNY ÉS A JOG
ALLEGÓRIÁJA.
KÖLBER DEZSŐ RAJZA
A KOSSUTH-MAUZOLEUM BELSŐ
MOZAIK DISZÍTÉSEIHEZ.

FIGURE ALLÉGORIQUE DU DROIT
ETUDE LA LOI PAR M. DÉSIRÉ KÖLBER.
ÉTUDE POUR LA
MOSAÏQUE À L'INTÉRIEUR,
PAR M. DÉSIRÉ KÖLBER.

33.

33. A DEBRECENI KERESKEDELMI CSARNOK KASZINÓJÁBÓL. TÁRSALGÓTEREM.

CASINO DE L'ASSOCIATION COMMERCIALE DE DEBRECEN PARLOIR.

TERVEZTE: GYÖRGYI DÉNES. KÉSZÍTETTÉK: KISZLING JÁNOS ASZTALOS ÉS PAUNCZ ÉS KOVÁCS KÁRPITOSOK.

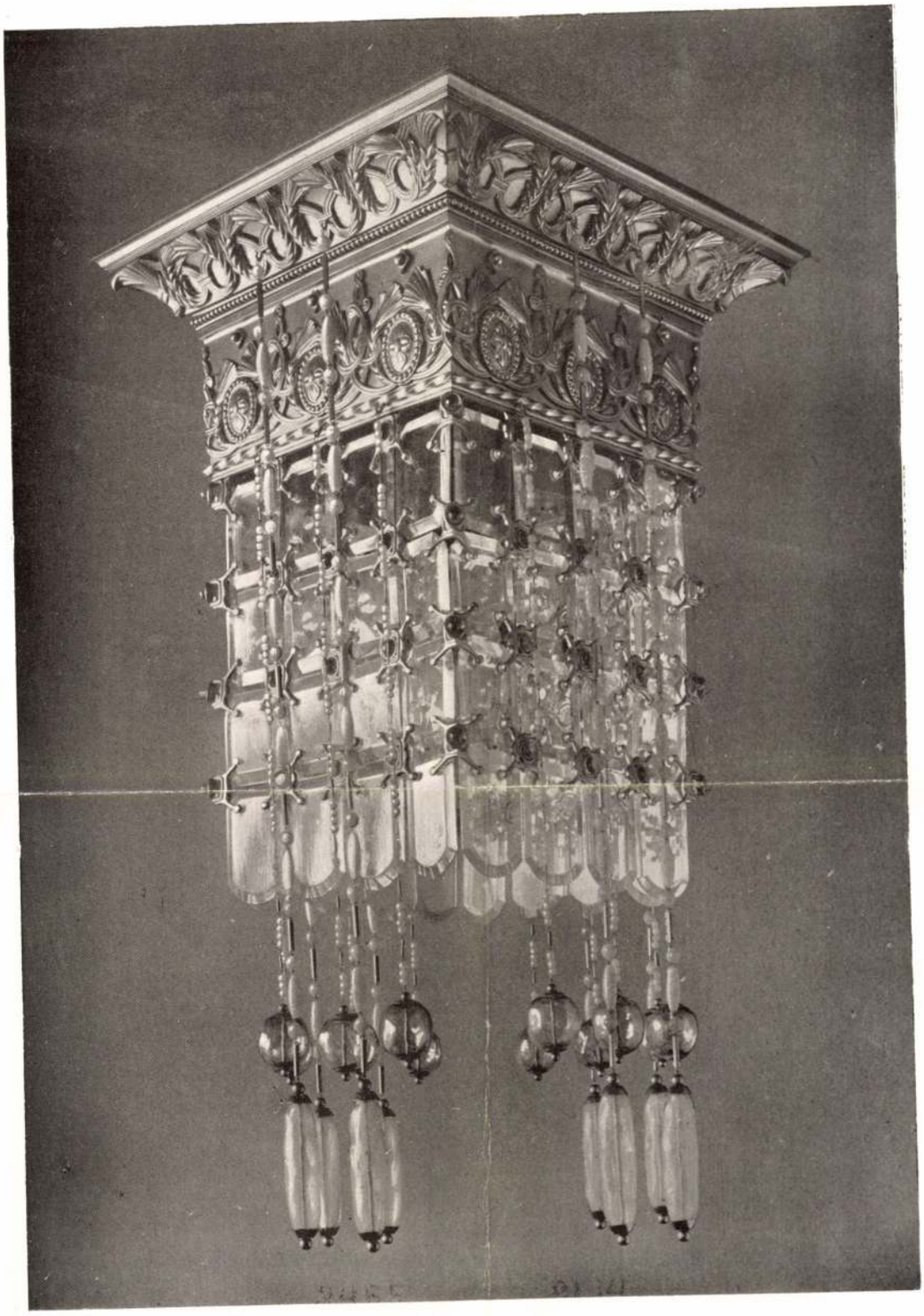

397.

397. BRONZCSILLÁR
KÉSZÍTETTE KISZLING RUDOLF ÉS FIA.

LUSTRE
EN BRONZE.

Magyar Iparművészet
1910. 359. l.

398. COREIN EUGEN : HÁLÓSZOBA.

398. CHAMBRE À COUCHER.

399. FELIX MASSONS ÉS NEJE : KŐEDÉNY-VÁZÁK.

399. VASES EN GRÈS.

MDK

Kiszling János asztalos

A Debreceni Kereskedelmi Csarnok Kaszinója. Társalgóterem. Készitették: Kiszling János asztalos, Pauncz és Kovács kárpitosok. Repr.

Magyar Iparművészet, 1910. 1.sz. 30.lap

MDK

Kiszling Rudolf és fia

Györgyi: A keleti vásár iparmüvészete.
Magy. Iparmüvészet, 1921. 35-38 l.

Kiszlingstein István

grafikus

1911 – 14.

Élmunk 1930. 85. l.

Kiszlingstein István

szül.

1919.

Címisk. 1930: 85. l.

Kiszlingstein Sándor

könyvkötő és papír-
kereskedő, kölcsönkönyvtár
1887 Körül Esztergomban

Körösy László dr.

Esztergom. Esztergom

1887. 433. l.
Hirdetések 17. l.

1885. orsz. kiáll. jó munkáért
kitüntetve, a legfinomabb
diszkötéseket is vállalta

332.

Kiszly István

festő

lásd

Kató Kiszly István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1974 JAN 12

Kiszner Sarolta

1021

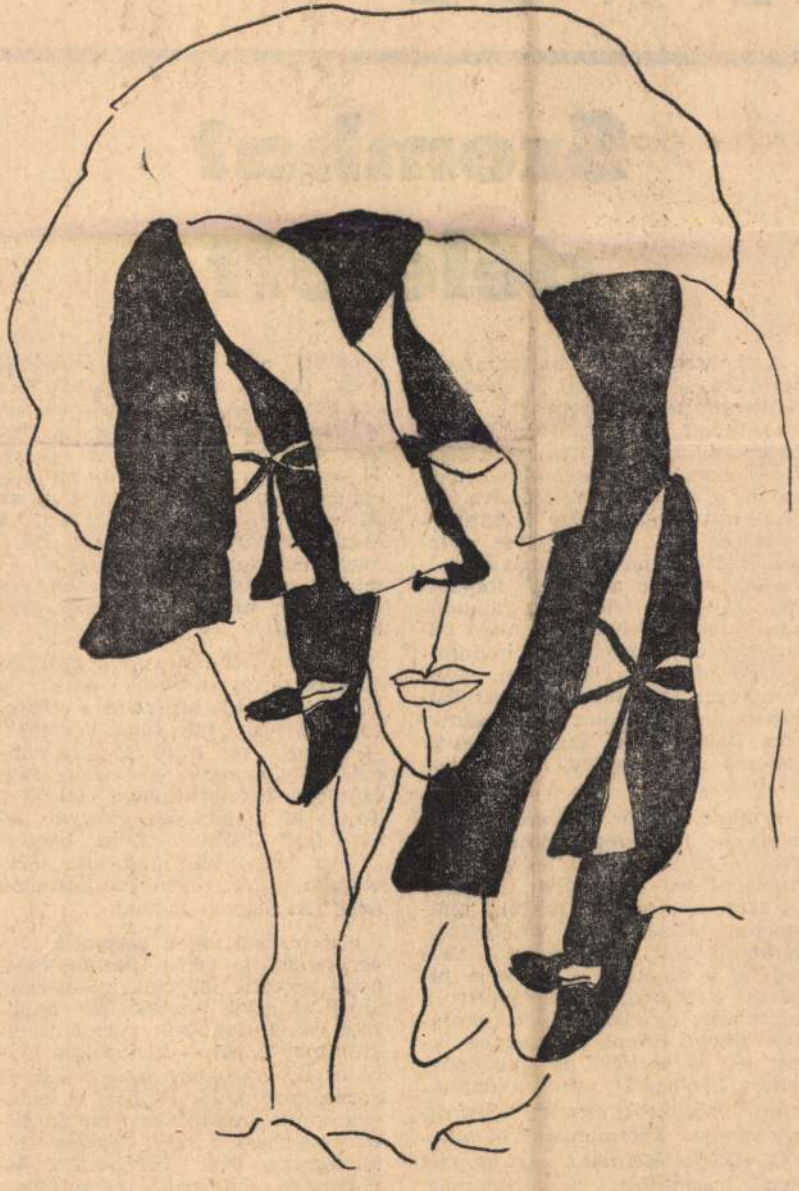

Kiszner Sarolta: Arcok

ÉLÁTÓL

Szombat délelőtt

A holttesteket német tankok hernyótalpa lapította a hóba a Batthyány tértől a Bem térig. Emberi testek maradványain taposva rohantunk a Király fürdőbe vizet merni a medencéből, hogy utóbb a pincében felforralva legyen mit innunk. Egy ilyen szörnyűséges és életveszélyes vízbeszerző rohanás alkalmával olvastam először a nevét. Repülőgép szállt el felettünk, valahonnan valakik lövöldöztek, majd papírlapok szállingóztak a hullafoltos Fő utcára. Felkaptam egyet. A magyar írók felhívása volt Budapest lakosságához. Az aláírók közt Balázs Béla, Lukács György ismerős neve mellett állt az övé is: Illés Béláé.

Amikor először találkoztam vele az Új Szó szerkesztőségében, a halk és szigorúan fegyelmezett Kassai Géza szobájában, amikor harsányan, pipafüst mögül, régimódian tréfás bókok kíséretében bemutatkozott, eszembe jutott az a röplap, a halottak is eszembe jutottak, a reménység, a félelem, a várakozás, a felszabadulás napjának bolond öröme is eszembe jutott — és csalódottan viszonoztam a kézfogását. A forradalmárokról, hősökről, szovjet egyenruhás magyar kommunistákról alkotott elképzeléseimhez egy cseppet sem hasonlított. Soványabbnak, asztétikusabbnak, zordabbnak kellett volna lennie.

Az ember idővel felnő, elveszti gyermetegül sematikus elképzeléseit a hősökről és pózokról, s ráébred: a forradalmárlét egyik gyomrát, a hivő, aki felfedezi, hogy óriása tulajdonképpen törpe, ő volt, aki nem értett az újságíráshoz, s akit X. vagy Y. elvtárs 1927-ben megtanított erre, 34-ben arra. Véletlenül mindig éppen *arra* tanította őt meg az az X. vagy Y. elvtárs, amit én, a kezdő újságíró *nem tudtam.* De ő maga nem okított. Dehogyis! Ő tanult valamit kezdő korában és máig sem tudja jobban egy gyakornoknál.

Szombat délelőtt volt a gratulációk és a nyomozások délelőttje is. „Csak most olvastam a cikkedet, amit nekünk írtál. Vemek!" — mondta, tán hitte is, noha minden kefelevonatot elolvasott már csütörtök délelőtt. „Hívd fel B-t. Találj ki valamilyen üvügyet és hívd fel." „Minek, Béla bácsi?" „Félek, hogy megbántottuk. Szevetném tudni, nem átvottunk-e neki? Ez nagyon fontos!"

Azt hiszem, ha a mesebeli tündér felkínálta volna Illés Bélának, hogy teljesíti három kívánságát, abból az egyik biztosan úgy hangzott volna: lehessek pártos, anélkül, hogy bárki — királyokon, hercegeken, grófokon, fasisztákon és burzsoákon kívül — pártosságomnak kárát látná. Vagy megfordítva: segíthessek úgy minden írótársamnak, írók hitvesének, özvegyének, árváinak, unokatestvéreinek, barátainak és műveinek, hogy közben és ezzel is a pártot szolgáljam, a párt akaratát teljesítsem, helyeslését nyerjem el.

Kiszner Sarolta

"Arcok" cimmel a lap hozza a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. jan. 12.
XVIII. évf. 2. sz. 3. lap.

MD/K

Kisztner Mihály, ötvös
/Kisztner Michael/ 1574.

1574 jun. 9.-én polgárjogot nyert.

Mihalik Sándor: Besztercebányai ötvösök a XV.-XIX. sz.-ban.
Muz.-Kvt. 1918. 41-53. old.

M.D.K.

Misetófalusi Kis Miklós
nyomdászművész

Az Amsterdami biblia készítője

Szíj Rezső: Kodály Zoltán és a magyar könyvművészet
Művészet, 1963. január — 20 lap.

Kiszweitter János

puskaműves

1566. áprilisában alkalmazták a gyulai várban 10 frt havi fizetéssel.

Scherer

I. 198. l.

vrod

Veress Endre:

Gyula város oklevél tára. (1313 – 1800)

Bp. 1938.

A Scherertől idézett helyen fenti veressnél nincs emlitve

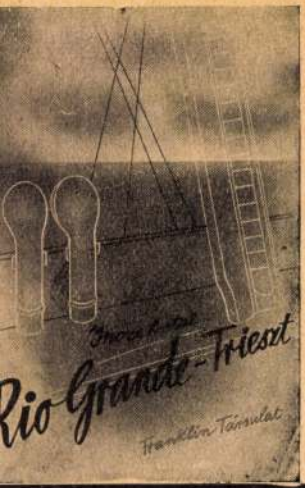

VITTORIO MUSSOLINI
Légi háború Abesszíniában

HERBERT RITTLINGER
Kajakosok — előre!

A. W. ROBERTS
Kaland az Óceánon

ALBERT SCHWEITZER
Orvos az őserdőben

TASNÁDI-KUBACSKA ANDRÁS
Báró Nopcsa Ferenc kalandos élete

Szerda
6
Cölesztin pk.

Csütörtök
7
Herm. József

Péntek
8
Fájdal. szűz

Szombat
9
Konrád

Kling György festőművészt

a Munkácsy díj I. fokozatával

tüntették ki

Pestmegyei Hírlap 1970 április 2
4. old.

Kling Sándor
nobrán

A kiállításon bemutatta az „Alföld" ennek munkáját.

Kovács Gyula: A 17.Vásárhelyi Tárlat.
Művészet, 1971. május - 37.oldal

Kligl Sándor
szobrász

„Oly korban éltem"
(repro)

17 belső címlapon
Művészet, 1971. május

Kistelegdi István

a Pézsek Klubban febr. 27.-én „Csak tiszta forrásból" címen nyílik a Pécsi Tervező Vállalat Ifjúsági Irodájában dolgozó fiatalok kiállítása, melyen munkájával részt vesz.

Képes Krónika.
1973. febr. 24. TV. 18.25/11/Kapé.

Kristeleszki István, építész

Kiállít a Jókai Klubban. (Bp.)

—: A Jelenkor krónikája 287-288.

JELENKOR, Pécs, 1974 március XVII/3.

Kistelegdi István

Nyári József, Oltai Péter, Csete Ildikó, D. Blazsek Gyöngyvér, Deák László, Jankovics Tibor, Orosz János festőművész és Csete György épitész, valamint a felsorolt épitészek munkája "A mindenség mutogatója" c. alkotás, mely Kondor Béla emlékére készült és a Fészek Klubban került bemutatásra.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. febr. 9.
XVIII. évf. 6. sz. 13. lap.

Kistelegdi István
építész

Méltatás

---: Anyanyelvünkön beszélünk-e építészetünkben?
Művészet, 1973. szeptember - 13. oldal

Kis Telegdy István

a Fészek Klub Székely Mihály-termében rendezett „Tér Kondor Béla tiszteletére" c. kiállítást egy alkotócsoport hozott létre, melynek a művész egyik tagja.

Láttuk, hallottuk.

1944. II. 10. 11.55 N. /11/

Kistelegdi István
épitész

A Fészek Klubban: „A mindenség mutogatója" hi alkotáson részt vett.

Papp Gábor: Kiállítások . .
Művészet, 1974. augusztus - 35 lap.

Kisterenyei Ervin restaurátor

Szegeden, a Közművelődési Palota mögött egy hónapja kezdte el Feszty Árpád körképének, a „Magyarok bejövetele" restaurálás aprólékos és hosszú ideig tartó munkáját néhány elszánt fiatal Kisterenyei Ervin friss en diplomázott restaurátor vezetésével.

Tandi Lajos: Körök és félkörök a Feszty-körkép körül.

Délmagyarország (Szeged), 1975. aug. 10.

Kisterenyei Ervin restaurátor.

1021

A szegedi vár foglya

A por elült, az óriás méretű vásznak felcsavarva nyugosznak az öreg vár boltívei alatt. A híres *Feszty-körkép* restaurálásának első szakasza befejeződött, szedelőzködik a stáb, hogy átmenetileg más munkákkal foglalkozzék. Nem könnyű feladatra vállalkozott *Kisterenyei Ervin*, amikor friss diplomával a zsebében, aláírta a Csongrád megyei Múzeumok Igazgatóságával kötött szerződést. A mintegy 1200 négyzetméternyi festmény a *Magyarok bejövetele*, jelentősen megsérült a második világháború alatt. Azóta pedig senki sem törődött vele, félreeső raktárakban, pincékben nyűtte az idő. Harminc esztendő múltán Szeged vállalta felújítását, s végső helye Pusztaszer, a Nemzeti Emlékpark lesz. Itt külön épületet kap a hatalmas vászon Feszty Árpád, Mednyánszky László, Vágó Pál, Spányi Béla, Pálya Celesztin és művésztársaik látványos, komoly művészi értékeket hordozó vállalkozása.

Jókai nyomán

Most, hogy a körkép restaurálása megkezdődött, nem érdektelen rövid visszapillantást vetni születésére. Feszty Árpádot párizsi élmény ösztönözte a munkára. Ott látta 1881-ben a hasonló megoldású *Malakoff-torony bevétele* című alkotást, amely a krimi háború egyik részletét örökítette meg. Francia földről hazatérve, ő először bibliai témára gondolt, s a vízözönt akarta megfesteni. Apósa, Jókai Mór adta végül az ötletet a magyar történelmi tablóra, a honfoglalás megörökítésére. Egy beléti társaságot is alakítottak, amely 141 ezer arany forintot adott össze a vállalkozás pénzelésére.

Feszty tragédiája, hogy a vállalt határidőre képtelen volt befejezni a festményt. Két esztendeig minden munkatársát maga fizette, s a körkép felállításával járó egyéb költségek szintén őt terhelték. Fizikailag kikészült, anyagilag tönkrement, mire 1894 pünkösdjén — a mostani Szépművészeti Múzeum helyén — közönség elé kerülhetett a Magyarok bejövetele. A beléti társaság tagjai viszont rövidesen nagy summákat vágtak zsebre, akkora volt az érdeklődés a pénzért megtekinthető festmény iránt. A körkép sikert aratott az 1899-es londoni világkiállításon is, majd hazakerülvén — egészen a második világháborúig — a Népligetben jutott fedélhez.

Megszállottak

Sokan ezzel a kifejezéssel jellemzik Kisterenyei Ervint és munkatársait, azokat a fiatal festőművészeket és restaurátorokat, akik most öt esztendőt áldoznak a műalkotás felújítására.

Van is ebben igazság. Hiszen a szegedi vár nem valami korszerű műterem, s fizetségük se sokkal több egy szakmunkásénál. Ráadásul nem ismernek kötött munkaidőt. Már a kora reggeli napsütés a kiteregetett avult vásznak fölött találja őket, s jócskán bealkonyul amikor félreteszik a viaszos edényeket, drótkeféket.

Hogy mire kellenek ezek *Fábián Dénes, Blaski Márta Faragó Ferenc* legtöbb tevékenysége abban merült ki heteken át, hogy tisztogatták, porszívózták a vásznakat, mert némely festmény részlet hátulját ujjnyi kos fedte. Tőlük *Hoffer András, Szikora Tamás, Nagy László* vették át a különböző festményrészleteket, hogy Morelli Gusztáv ránk maradt fametszete, s egyéb korabeli vázlatok, másolatok alapján felméréseket végezzenek, ellenőrizzék a hiányt. A munkákat irányító Kisterenyei Ervin némi örömmel állapította meg, hogy a 120 méter hosszú, 10 méter magas műalkotás figurális részének 80 százaléka viszonylag épségben átvészelte a viharos éveket. Jobbára az égboltot kell újrafesteniük a restaurálás során. Legnehezebb helyzetben ott lesznek, amikor szabályosan kimetszett, jószerint ellopott részletek újrafogalmazását végzik. Ilyen például egy Mednyánszky által festett tájképi elem, vagy Emese szekere, ami állítólag Csongrádon lappang.

Nem kisebb gond a már letisztított, feltérképezett fotózott részletek konzerválása, ami viaszgyanta-bevasalással történik, s *Asztalos István, Horn Zsuzsa*, valamint egy kisebb segédmunkás csapat reszortfeladata.

Nyolcmillió forint

Trogmayer Ottó főigazgató megállapítása szerint mintegy nyolcmillió forintba kerül a hatalmas körkép restaurálása, mire elhelyezhetik a pusztaszeri emlékparkban. Sokban előre viszi a vállalkozás sikerét Szeged üzemeinek támogatása, a nagyszabású művészeti feladat társadalmi segítése. Az olajbányászok forgókat készítettek a vászon csavarására. A falemezgyár dublírozó prést tervezett, lehetővé téve az újjászületett festményrészletek fölfeszítését duralumínium keretre. A kendergyáriak ugyanekkor azt a vásznat fonják, szövik, amire bonyolult műszaki eljárással átviszik az egész eredeti alkotást.

A Feszty-körkép restaurálása bizonyos szerkezeti változtatást is szükségessé tesz. A múlt század végén a brüsszeli *Momenn-cég* nyolcméteres csíkokban szállította Budapestre a megrendelt vásznat. Ezeket később összevarrták, s így alakult ki az egybeolvadó képfelület. Középről, fából ácsolt emelvényről lehetett szemlélni. S a Feszty, Mednyánszky, Vágó, Olgyai festette történelmi tablóhoz plasztikai elemek illeszkedtek, egészen a látogató lábáig, a centrikusan elhelyezett emelvényig hosszabbítva meg a látványt.

Az új, felfrissített változat 34 egyenlő részletből áll majd, amelyek 10 fokos szögben illeszkednek egymáshoz, középről egy kör képzetét keltve. S a festőileg vázolt részletek, események elől száműzik a terep mesterséges kialakítását, a korábban ott szerepelt tárgyakat.

Alaptalan vádak

A szegedi várban folyó restaurációs munka hírére sokan felfigyeltek. Foglalkoznak vele a sajtó is. Vannak meglehetősen szkeptikus vélemények, bírálatok. Egyesek szerint a Magyarok bejövetele ideológiailag hazug, esztétikailag tekintve pedig gicces.

Szerencsére Trogmayer Ottó főigazgató és a Csongrád megyei tanácsvezetés nem ült fel az alaptalan vádaknak. Történészeik a vázolt eseménysorozaton tényszerűen követték a honfoglalás epizódjait. Néprajzosaik megbizonyosodtak arról, hogy mintegy száz évvel ezelőtt Feszty nemhiába végzett ilyen irányú stúdiumokat. Figurái korhűen illeszkednek a Munkács környéki tájba, melyet szintén sokáig tanulmányozott. Ami pedig a mesterségbeli megoldást illeti, hadd idézzük a munkákat irányító, fiatal hatvani restaurátort, Kisterenyei Ervint:

— Munkatársaim fele diplomás festőművész, friss látású ifjú szakember. S szinte valamennyit meglepte az összkép átlagosan jó színvonala, páratlanülősége, több jelentős részlet flottul feldobott, nagy mesterségbeli tudást igénylő megoldása. A kiváló műkritikust, Czifka Pétert ugyanekkor a gyönyörű portrék ragadták meg. Akik tehát szakmai oldalról támadják a Feszty-körképet, nyilván nem látták, igaz, harminc évig erre nem is volt módjuk, vagy pedig gyermekkori emlékeikre támaszkodnak. Márpedig az idő torzít!

Hogyan tovább?

Erre a kérdésre ugyancsak választ kaptunk Szegeden, ahol igen nagy elismeréssel

Kisterenyei Ervin restaurátor, munka közben.
(Fotó: Szabó Sándor)

nyilatkoztak Kisterenyei Ervin és munkatársai tevékenységéről. Dicsérték az előkészítő, szervező időszakban tanúsított precizitásukat, a költségcsökkentésre kidolgozott terveiket, ötleteiket, a megoldás összetett koncepcióját, s nagy-nagy hivatásszeretetüket, amely valósággal a szegedi vár újkori foglyává tette a stáb tagjait.

Hogy mi vár rájuk az elkövetkező időkben? Az anyagiakon múlik. Januárban, amikor már újabb fedezete lesz a múzeumigazgatóságnak, mindenesetre folytatódik a körkép megóvására indított munka, az értékes festékfelület védelme. Ezt követi majd a hiányzó részletek újrafestése, a teljes kép technikai megszerkesztése. S mivel Pusztaszeren folyik a területrendezés, öt éven belül előreláthatólag fedél alá is kerülhet ez a hányatott sorsú műalkotás. Mely talán nem világraszóló remekmű, de kijelölt történelmi környezetében több lesz, mint vonzó idegenforgalmi látványosság. Nemzeti önismeretre nevel, ami mindenképpen hasznos tett.

Moldvay Győző

Népújság
1978. szeptember 26., péntek

1975 SEP 26
Népújság (Heves)
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-148, 340-726

az országgyűlés őszi ülé

legjobban eleget az államigazgatási feladatoknak, ha egyidejűleg erősítik népképviseleti, önkormányzati funkciójukat is. Ez fontos összetevője a szocialista demokráciának, melynek a továbbfejlesztése a kormányprogramban megjelölt időszak egyik legfontosabb társadalompolitikai követelménye.

Ma, a helsinki csúcstalálkozó után megállapíthatjuk, hogy a nemzetközi erőviszonyok kedvezően változtak a béke erői javára. Ez lehetőséget nyújt arra, hogy a tervezett ütemben, biztonságosabb körülmények között folytathassuk építőmunkánkat. A helsinki csúcstalálkozó létrejöttében és sikerében kiemelkedő szerepe volt az európai szocialista országoknak, elsősorban a Szovjetuniónak, akárcsak napjainkban abban a harcban, amely a helsinki alapelvek gyakorlati érvényesítéséért folyik.

Helsinki után a cél változatlan: az enyhülési folyamat továbbfejlesztése, az európai biztonság erősítése, az együttműködés kiterjesztése más területekre.

Mi a biztosítéka annak, hogy a helsinki elvek a gyakorlatban is mindinkább tért fognak hódítani? Mindenekelőtt az, hogy megfelelnek az európai népek legelemibb érdekeinek, békéjének és biztonságának. E realitással mindenkinek számolnia kell. Kifejezzük azt a reményünket, hogy az aláíró országok kormányai ennek szellemében folytatják tevékenységüket. A Szovjetunió és a szocialista testvérországok szoros egységben, a maguk részéről állhatatosan küzdenek az ott elfogadott okmányokban foglaltak megvalósításáért. A Magyar Népköztársaság mindent megtesz, hogy a helsinki megállapodás szellemében tovább erősödjön az európai országok békéje, együttműködése.

Tisztelt Országgyűlés!

A kormány munkaprogramja, amelyhez most a parlament jóváhagyását kéri, felelősen és reálisan irányozza elő a társadalom és a kormányzat teendőit. Ha azokat végrehajtjuk, ha tervszerűen és jól dolgozunk,

ha feladatainkat a valós[illegible]

mi célunk, hogy minden család mielőbb önálló lakáshoz jusson. Ugyanakkor

hosszabb távon fontosnak tartjuk az építendő lakások alapterületének növelését is,

de ma és a következő években erőfeszítéseink arra irányulnak, hogy csökkentsük a lakáshiányt, társadalmi rendünk a párt politikájának megfelelően biztosítsa a családok önálló otthonát.

A lakásépítés fejlesztésére vonatkozó párt- és kormányhatározatok legfontosabb feladatként a fővárosban és a vidéki városokban, valamint a fejlődő ipari településeken lakó munkáscsaládok, a nagycsaládosok, továbbá a fiatal házasok lakáshelyzetének megjavítását jelölik meg célként. A program végrehajtása során kezdetben valamivel elmaradtunk a célul kitűzött városi lakásépítésben. Azóta ez az arány évről évre javult és 1974-ben már megközelítette a kívánatos 60 százalékos arányt. A tervidőszak elején a községekben a vártnál gyorsabban, a városokban a számítottnál lassabban javult a lakáshelyzet.

1973-ban indult akció annak érdekében, hogy a három- és többgyermekes lakásigénylőket a tanácsok lehetőleg két éven belül lakáshoz juttassák.

Az eddigi tapasztalatok kedvezőek, tehát a tanácsok többségénél erre megvan a lehetőség és következetesen élnek is ezzel.

— A párt és a kormány határozatának megfelelően a munkáslakás-építési akció ugyancsak 1973 elején kezdődött. Az akció keretében az utóbbi két évben 6090 lakást adtak át. Az idei év elején további 3500 lakás építése volt folyamatban. E lakásépítési forma gyors kibontakozása arra utal, hogy a vállalatok felismerték az ebben rejlő lehetőségeket, s ehhez a megfelelő támogatást is megadják. Köszönet illeti mindazokat, akik aktív propagandával, a lehetőségek sokirányú feltárásával támogatják e munkát, bár az ed-

Ugyancsak 1973-ban indult akció annak érdekében, hogy a három- és többgyermekes lakásigénylőket a tanácsok lehetőleg két éven belül lakáshoz jutassák.

— A IV. ötéves terv során a lakásépítési költségek a tervezettnél nagyobb mértékben emelkedtek.

— A kormány a beruházások gyors és hatékony megvalósítása érdekében az elmúlt időszakban számos intézkedést hozott — mondotta. Korszerűsítettük beruházási szabályainkat, fokoztuk a beruházások előkészítéséért, lebonyolításáért és megvalósításáért való felelősséget, korlátoztuk a tervszerűtlen beruházási, különösen az építési kereteket. Szankciókkal és ösztönzőkkel erősítettük a tervcélok érvényesítését. Fokoztuk az érdekeltséget a legfontosabb objektumok mielőbbi megvalósításában.

Ezek mielőbbi üzembe helyezésétől döntő mértékben függ energia- és alapvető nyersanyagellátásunk, infrastruktúránk színvonala, nemzetközi fizetési mérlegünk alakulása, társadalmi termelésünk korszerűsítése. Ezért a nagyberuházások gyorsítására, mielőbbi befejezésére koncentráljuk erőforrásainkat.

— Közismert, hogy a beruházások megvalósítási idejének indokolatlan elhúzódása milyen nagy népgazdasági veszteséggel jár. A kapacitások késői belépése miatt jelentős a nemzeti jövedelem kiesése. A hosszú átfutási idő miatt a nemzeti jövedelem egy részét túlzott mértékben kötjük le. Emiatt csökken a gazdaság fejlesztésének rugalmassága, korlátozottabb az újabb fejlesztési döntések szabadsága.

— Az állami nagyberuházásokon az építőiparnak 1975-ben 8,5 milliárd Ft-ot kell beépítenie. A feladatok koncentráltan jelentkeznek, az egy beruházásra jutó építés nagysága átlagosan 20—25 százalékkal nő az előző évhez képest.

El kell érni, hogy a nagyberuházások — köztük kü[illegible]

[illegible] házások építési [illegible] összpontosítottuk. Növeltük az irányítás operativitását, erősítettük a munkahelyi ellenőrzést.

— Intézkedéseink hatása érvényesül a nagyberuházások építési feladatainak eddigi teljesítésében. Kedvezően alakul a befejezésre előirányzott beruházások megvalósítása, több beruházás fő létesítményeit már üzembe helyezték. A gyorsításra megjelölt beruházások első félévi időarányos teljesítése 48 százalék, lényegesen kedvezőbb az átlagnál. Az ez évi befejezésre előirányzott 15 beruházás termelésének megkezdése — egy kivételével — biztosított.

Az elért eredmények ellenére nyilvánvaló, hogy még nagyon sok a tennivaló annak érdekében, hogy népgazdasági jelentőségű beruházásaink megvalósítási folyamata maradéktalanul megfeleljen azoknak a követelményeknek, amelyeket gazdasági fejlődésünk, gazdaságpolitikánk egésze támaszt. A kormány eltökélt szándéka, hogy nem rendkívüli intézkedésekkel, hanem a népgazdasági terv megszabott keretei között teremti meg azokat a feltételeket, amelyek a beruházási folyamat egészének, ezen belül a nagyberuházások megvalósításának számottevő gyorsítását a jövőben biztosítják. Az állami intézkedéseken túlmenően olyan szemléletnek kell érvényesülnie, hogy a beruházásokban érintettek a társadalmi érdekeknek megfelelően végezzék munkájukat. Az építőiparban ezt a magatartást minden szervezettől elvárjuk — zárta beszédét Bondor József.

További hozzászólások után az országgyűlés csütörtöki munkanapja — amelyen felváltva töltötte be az elnöki tisztet Apró Antal, Péter János és Raffai Sarolta — véget ért. A képviselők ma délelőtt 10 órakor a kormány munkaprogramjának megvitatásával folytatják tanácskozásukat.

---

lament visszamenőleges hatállyal módosította a választási törvényt, kimondta, hogy köztisztviselők is részt vehetnek a kampányban. Jóváhagyták ezenkívül a jobboldali zavarkeltés miatt bevezetett szükségállapotot.

★

A jobboldali ellenzék, s néhány nyugati sajtóorgánum szabályos hisztériába kezdett, bizonyítván, hogy a tehetetlenség dühödt érzése könnyen eredményezi alapvető fogalmak feledését. Az ellenzék szabotázsakciói ugyanis a polgári demokrácia klasszikus játékszabályai szerint is törvénytelennek minősülnek; a választási törvény módosítását viszont a képviselők kétharmados többsége hagyta jóvá.

Az Indiából érkező hírek most a helyzet normalizálódásáról tanúskodnak. A szükségállapot nyomán — mint a londoni Times írta — „példátlan rend" uralkodik az országban. Korrupt hivatalnokokat, feketézőket tartóztattak le, s hosszú idő után először esett az élelmiszerek ára. A parlament egy sor pozitív tervet hagyott jóvá. Előirányozták az alapvető fontosságú cikkek árának csökkentését, a föld nélküli parasztok földhöz juttatását, a munkások körülményeinek javítását, jogaik bővítését. Indira Gandhi pártja a jelek szerint megerősödve került ki a válságból.

Halász György

Kisterenyei Erwin [festő :]

L. : Fenty Árpád

— : Restaurálják .... 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975 júl. 31.

Kisteremyei Ervin, grafikus

Rézkarc:

Repr

Kisteremyei Ervin: rézkarca Ktassy József
„Hegyi legelőn" c. verséhez

Hátsó-kulső-
-borító

KÖNYVTÁROS, Bp. 1971. január

XXI
1.

Yv

Kisterenyei Ervin, grafikus

Mehnet;

Repr.

Kisterenyei Ervin: ex libris
[Miklós Meggyesi]

628.

KÖNYVTÁROS, Bjv. 1971. okt. XXI/10.

Kisterenyei Ervin, grafikus

Rajz:
Kepi

Kisterenyei Ervin: ex libris
[Szigethy A.]

648.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1971. nov.: XXI/11.

Kisteremyei Erwin, grafikus

Metszet: Repr.

[tanó szóbhibával]

↓

Kisteremyei Erwin: ex libriae
[Canon Doyle]

433.

KÖNYVTÁROS, Br. 1971. júliny

XXI
7.

Kisterenyei Ervin, grafikus

Rajz: Repa

Kisterenyei Ervin: ex libris
[Dalos György] 563.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1971. nem. XXI/9.

1972 MAJ

Kisterenyei Ervin

1021

Kisterenyei Ervin: Bőregér

ban képvisel
tetnek bennünket, képzőművés
felülvizsgáljuk.

Modern törekvések a régi művészet elemzésében
egyidős a művészettörténet-tudománnyal, h
szerűen vizuális jeleket „dekódol" (ültet át r
mészetű. Közismert például, hogy a keresztt
bibliai — történetek ábrázolási konvencióinal
adott műalkotás tárgyát (öreg férfi kulccsal=
nak tekintett interpretációs iskolák végső sorc
elveit hasznosítják. A XII. századi Hugo de S
mas értelem szerint magyarázható"; „histor
rétegekben vizsgálható.[2] Könnyű belátni, hogy
mayr strukturanalízise mint támaszkodik a k
tást „szó szerinti", „allegorikus" és „misztikus
rás különösen indokolt, ha a középkori ábráz
gondolunk. Messzire vezetne annak az analóg
tartó figurákkal zsúfolt, szukcesszív elrendezé
a modern szemiotikai vizsgálatok kedvelt tárgyául szolgáló *képregények* közt megfigyelhető. Annyi bizonyos, hogy már Sedlmayr interpretációs elmélete is azon a ki nem mondott tételen alapul, hogy a kép analóg az írással, így a képértelmezés is hasonló a szövegértelmezéshez. Nem véletlen, hogy a strukturanalízis Heidegger hermeneutikáján át Dilthey struktúrafogalmáig és Schleiermacher bibliamagyarázatáig vezethető vissza. Még fontosabb azonban, hogy a sedlmayri struktúrafogalom már első megfogalmazásában is a Gestalttheoriéra épül (Gestaltetes Sehen, 1925), és hogy a strukturanalízis módszerének kidolgozása során a műalkotás mint „valódi egész", mint „Gestalt" feltárásában az ún. „anschaulicher Charakter" (szemléleti karakter) megragadása lesz a döntő mozzanat.[3] Ugyanis Sedlmayr elemző módszerének ez a pontja menthető át a modern műalkotások értelmezéséhez.

A „strukturalista" műelemzés másik nagy alakja, Erwin Panofsky — akinek nevét az ikonológiai módszer tette híressé — 1932-ben publikálja *A képzőművészeti alkotások leírásának és tartalmi értelmezésének problémájához* című írását.[4] (Összehasonlításul: Roman Ingarden sokban rokon kutatási eredményei az irodalmi mű rétegeiről

VALÓSÁG
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPELŐ
BUDAPEST, IX., ULLŐI ÚT 81
Telefon: 136-068, 337-748, 340-726

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1973 FEB 31

Kisterenyei Ervin
1021

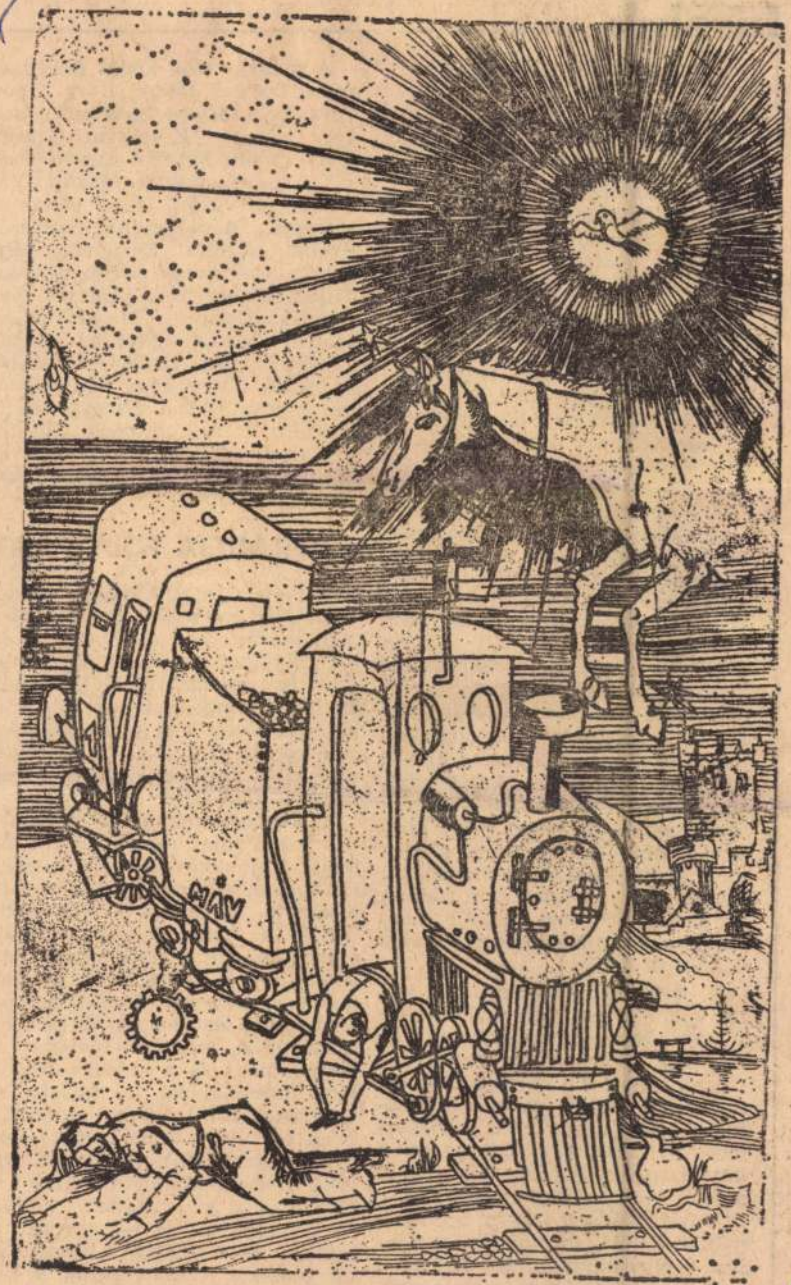

Kisterenyei Ervin: Álom

híreink

BUDAPEST 191

A *Források Budapes* címmel kiadott levéltári forrásgyűjtemény harmadik kötete 1919 augusztusától 1945. február 13-ig keltezett dokumentumokat tartalmaz. E dátumok fogják közre a *Horthy* korszak fővárosának történetét. A hétmilliós országban akkor lett igazán egészségtelen Budapest ipari és kulturális túlfejlettsége, s épült ki a magyar munkásság leghatékonyabb üldöző-központja. Az ellenforradalmi kor városházi levéltáranyagának nagy részét 1944—45-ben tudatosan megsemmisítették. A szerkesztők ezért a megelőzőnél jobban támaszkodtak a törvényhatósági bizottsági közgyűlések és a parlamenti ülések jegyzőkönyveire. A szokatlan források együttese a szintén újszerű időrendi szerkezet miatt különleges történelemkönyvvé áll össze. Nem éppen utolsó — bár 40—50 év múlva is nyugtalanító — szórakozás *intézkedéseikből* megismerni azoknak a korifeusoknak és a hozzájuk idomult kishivatalnokoknak a jellemvonásait, akik jóvátehetetlenül „reprezentálják" a két világháború közti székesfőváros hivatalos szellemét. A haladásellenes hangulatú szövegek között szigetként tűnnek fel az illegális vagy megtűrt szervezetek munkásságának írásos dokumentumai.

A kötet záródokumentumai közül való *Malinovszkij* és *Tolbuhin* marsall 1944 december végi ultimátuma, melyben fegyverletételre szólította föl a körülzárt német és magyar csapatokat. Az ultimátumot nem fogadták el. A visszatérő parlamentert, *Osztyapenko kapitányt* agyonlőtték. A város másfél hónapig volt hadszíntér.

A Párttörténeti Intézet archívumában a 4411. számon őrzött röpirat utolsó mondata így hangzik: „a békés lakosság megsemmisítéséért, a város lerombolásáért a a teljes felelősség a hitleri klikk főhéreire hárul".

pierre Emil, Németh László, Passuth László, Szabó Magda, Vas István és Várnai Zseni életrajza szerepel. A társadalomtudományokat Andics Erzsébet, Bibó István, Germanus Gyula, Kardos Tibor, Köpeczi Béla, Ligeti Lajos, Lukács György, Major Máté, Mátrai László, Molnár Antal, Németh Gyula, Ortutay Gyula és Szabolcsi Bence képviseli. Képzőművészeink közül Barcsay Jenő, Bernáth Aurél, Borsos Miklós, Kisfaludy-Stróbl Zsigmond és Molnár C. Pál életrajza olvasható a lexikonban.

ÚJ FRANCIA FOLYÓIRAT

Három író, *Philippe Dôme*, *Nagy Pál* és *Papp Tibor* együttes vállalkozásaként új francia nyelvű folyóirat született Párizsban, *d'atelier* címmel. Az íróközösség tagjai nyomdászok. A folyóirat kiadása — az írás, a szerkesztés, a nyomdai előállítás és a forgalmazás — teljes egészében a három író munkája.

A *d'atelier*-nek eddig két száma jelent meg. Az első szám elméleti fejtegetéseket tartalmaz: elsősorban az írott szöveg önállóságára hívja fel a figyelmet. Mivel a hagyományos formák elavultak, nem alkalmasak az új tartalmak kifejezésére, az irodalom eszközének, a nyelvnek az elemzésére és megújítására van szükség. A második *d'atelier* a könyvkiadás és a modern irodalom kapcsolatáról ad képet. A folyóirat első felében montázsriportot olvashatunk arról, hogyan előszobáztak a d'atelier írói több francia kiadónál. Ezek a tárgyalások sikertelenek voltak — törvényszerűen —, részint a kiadók fantasztikus bürokrata ügyvezetése, részint pedig a kiadók óvatossága miatt. A második rész elemzi és rendszerezi a tapasztalatokat.

KISTERENYEI ERVIN, grafikus, festő

Kisterenyei Ervin: Bőregér, című műve
fekete repr. 39.old

VALÓSÁG, a TIT, folyóirata, XV.évf. 1972. 5.szám,
Budapest

Kisterenyei Erwin

„Vázlat I." (rajz).

(repr.)

Hevesi Szemle, 1973/2.

1021

Kisterenyei Ervin

Hárman

Kisterenyei Ervin, Szabó Júlia, W. Jakubowski grafikái

Kisterenyei Ervin: Illusztráció

levél elegendő ahhoz, hogy néhány nagy birtokú úrnak a feje vétessék, de Nagy Miklósnak el kell vinni János Zsigmondhoz, hogy megtudjuk, mi van a másik oldalon.

– Ravasz ember kend, annyi szent!

– Ne emlegesse a szenteket főkapitány uram, azokat próbálom engesztelni.

– Mi baja van kendnek a szentekkel?

– Bevallom, pap voltam én ifjúságomban, de elcsábítottak a világ hiúságai s a hiúságok gyönyörű összessége: az asszony. Nekem most már minden vágyakozásom, hogy a leleszi konvent prepostja lehessek.

– Ahá – bökte fel a fejét Ruber – a leleszi prépostság, a tizenöt falujával. Értem már a kend szorgalmatosságát.

– Itt kerül össze az összeesküvés az én alázatos kérésemmel. Amiket itt látott és hallott, főkapitány uram, arról én levelet bátorkodtam írni őfelségének. De őfelsége nem ismeri az én szerény nevemet.

– Ha ezen a levélen néhány sorral beajánlaná őfelségének alázatos személyemet.

Ruber megint mérni kezdte a szoba padlatát. Ennek a gyehennára való szökött papnak levél van a kezében egy összeesküvésről. Ez kemény bizonyíték. Nem lehet ártalmára, ha támogatja. Tisztbéli kötelessége is támogatni.

Odalépett Kenderesihez, aki már az asztalra helyezte a levelet. Megnézte. Rá voltak írva a hátára az ajánló sorok: – A levél írójat Fölséged különös figyelmébe ajánlom.

Azt mondta:

– Ez a levél magában is elegendő, hogy a kend személyét megösmertesse őfelségével, de azért aláírom. S odaírta: Ruber János.

Háromszor hajolt földig Kenderesi:

– Hálámat érezni fogja főkapitány úr.

S ahogy jött, kisurrant a külső városban levő szállása felé.

Ruber János nem is sejtette, hogy ez az ember olyan fekete, mint a novembervégi éjszaka, amely lassan feloldotta imbolygó alakját. Mint a sötétséget a sötétség.

Miksa, Magyarország és Csehország királya, Ausztria császara félt. Félt eljönni a pusztuló országba és igyekezett kívülről megtudni, mi forr, vagy lappang belül. Ezekben az időkben sűrűn kért értesítést konstantinályolyi követétől, Wyss Alberttől.

Harrach Leonard titkos tanácsos állt éppen előtte 1569 februárjának egyik napján.

– Kedves Harrach, mit jelent Wyss úr nekünk a portáról?

– Mosolyogni való Felség! János Zsigmond küldötte, Gyulai Mihály, aki az erdélyi adót szállította a szultán udvarába, Mehmet pasának azt jelentette, annyira el vannak telve Magyarország urai a német ellen – ellenünk – való gyülölettel, hogy készek hozzá pártolni, csak adjon erre engedélyt a szultán.

– És Mehmet?

– Mehmet azt válaszolta, hogy intse az urát békére, s a magyar urakat utasítsa vissza, mert a szultán nem szegheti meg a velünk kötött békét.

Miksa mosolygott:

– Diplomáciánk jó lépése volt, hogy az elmúlt esztendőben nyolc évre békét kötöttünk a szultánnal.

– Ha a szultán hű marad szavához, 1576-ig nyugodtan lehetünk. De János Zsigmond mindenáron magyar király akar lenni. Egyesíteni akarja az országot a jogara alatt. Még Székesfehérvárt is odaígérte ezért a szultánnak.

– Mondja, kedves Harrach, valamiféle összeesküvésről nem hallott, ami a felvidéki urak közt készül?

– Szállongó hírek, minden alap nélkül.

– Hát akkor ez mi? – kiáltott elvörösödve hirtelen támadt dühében Miksa. – Mi ez a levél?

Felugrott és egy levelet rázott nagy indulattal a meglepett Harrach orra előtt.

– És ki ez a Kenderesi, aki többet tud, mint az udvari kamara és kancellária együttvéve? Maguk semmit sem tudnak. Én ezek miatt a szállongó hírek miatt halasztottam el a január hatodikára hirdetett pozsonyi országgyűlést. Nem akarok olyan országba menni, ahol az életemre törnek.

Harrach átvette a levelet. Kívül Ruber János ajánlása. Olvasta.

„Legszentebb Császári Felség. Az Isten tudja, aki a szívek és a vesék vizsgálója, hogy arra, amit előadok, Felséged iránti alattvalói hűségem indít, mert nemcsak papíron, hanem a szívem szerint kívánok az igaz nemesek névsorában szerepelni."

Harrach idegesen futotta át a sorokat, amelyekben a levél írója figyelmezteti a királyt veszélyekre, amelyek néhány elégedetlen magyar úr részéről fenyegetik. Ne kételkedjék Őfelsége az ő leleplezéseiben, hanem higyje el, amit ő nagy fáradság és utánjárás árán előad. A lázadók, ha az idő itt leszen, biztosan feltámadnak Őfelsége ellen, addig kell csírájában elfojtani az ügyet. Az összeesküvés egyik fejét, ki különben már halálos betegségben szenved, mielőtt meghalna, jó szavakkal kell verembe ejteni. Ily módon, elrettentés által az egész ügynek elejét lehet venni, mi, ha az ő javaslata figyelembe nem vétetik, később sokkal több bajba és költségbe fog kerülni. Ő, aki régóta azon a vidéken tartózkodik, legjobban ismeri az illetők gondolkodását és terveit. Végül arra kéri a királyt a közjó érdekében, hogy ez írását ne tegye idő előtt közzé. Datum. Cassoviae. 5. febr. 1569. Hűséges szolgája, Stephanus Kenderesi.

– Befejezte?

– Be, Felség.

– Azonnal jelentse a kassai főkapitány, ki ez a Kenderesi és miféle értesülései vannak. Dobót pedig szép szóval törbe kell csalni.

– Különös véletlen – felelte Harrach – hogy Dobó nemrégen a kezünkben volt.

– A kezünkben? Mikor? Miért?

– A pozsonyi várban. Közel húsz esztendős per volt ez, úgy hívják a magyaroknál, hogy nagyobb hatalmaskodás, amiben a Dobó testvéreket fej és jószágvesztésre ítélték, még 1551-ben. Többször volt ebben királyi kegyelem, de most hogy Perényi Gábor halála után Sárospatak a kincstárra szállott, az öreg Dobó pert indított a kincstár ellen, azon a címen, hogy az ő anyagi öröksége és azt évtizedekkel ezelőtt a Perényiek erőszakkal foglalták el. Valamelyik kancellár most kiásta a múltból az aktákat és a kancellária elrendelte az ítélet végrehajtását. Több, mint félmillió hold föld, meg két fej a pallos alatt. Dobót elfogták, de a felesége megszöktette.

Miksa hosszan dobolt az asztalon. Arany oroszlánfejek tartották az asztal lapját.

– Kár volt Dobót elfogni, de ha már elfogták, kár volt futni hagyni. De most már értem, miért mentette ki magát a januári gyűlésből. Betegségét jelentette okul.

Nem sok idő múltán Harrach jelentette a királynak:

– Felséged parancsára Ruber János kassai főkapitány jelentette, hogy a már említett Kenderesi István elfogott egy levelet, amelyben Balassa és Dobó, valamint Homonnay szolgálatukat jelentik János Zsigmondnak és ígérik, hogy Balassa zólyomi, Dobó lévai hadával elfoglalják Nyitrát, majd a füleki és szécsényi török csapatokkal együtt Pozsony ellen fordulnak és kiszorítják Felségedet Magyarországról.

– Dobó a törökkel? Szinte lehetetlen.

– Ruber látta a levelet?

– Látta.

– Ki ez a Kenderesi?

– Szlavoniai, kaproncai születésű. Ifjúságában pap volt, de valami Dersffy Farkasné Paksy Anna nevű vérmes hölgy elcsábította az Úr szolgálatából és a maga szolgálatába édesgette. Aztán, mikor ráunt, kegyelemben elbocsátotta. Most vissza akar térni a papi életre és a leleszi prépostságra törekszik. Szép javadalom. Tizenöt falu.

– Gondoskodjék róla, hogy Balassa, meg Dobó ott legyenek az őszi pozsonyi diétán!

Harrach meghajolt, s ment.

1972 MAJ 27

Kisterenyei Ervin

1021

Kisterenyei Ervin metszete

SZABAD NÉP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

híreink

KORTÁRSAINK

Kortársaink címmel tanulmánysorozat megjelentetését tervezi az Irodalomtörténeti Intézet — erről számolt be az Akadémiai Kiadó *Tudományos Magazinjának* ez évi első száma. A kiadványsorozat azokról a magyar írókról mutat be irodalomtörténeti kritikai pályaképet — tehát nem életrajzi ismertetést —, akik 1945 után játszottak szerepet irodalmunkban.

Negyven—ötven kötet megjelentetését tervezik. Még az idén napvilágot lát a Szabó Lőrincről, Váci Mihályról, Benjámin Lászlóról, Remenyik Zsigmondról, Pilinszky Jánosról, Szabó Pálról,

Kwai folyón után, *Pierre Boulle* ismét Indokínát választotta legújabb regénye színhelyéül. Az új mű címe: *A dzsungel füle.*

A vietnami háborúban a dzsungel fülének azokat az amerikai zsoldba szegődött besúgókat nevezik, akik a szabadságharcosok közé vegyülve egy ultramodern, számítógépekkel felszerelt kémközpontba továbbítják jelentéseiket, amelyek alapján a jenki hadvezetés beveti a bombázókat. A mechanizmus tökéletesnek, kivédhetetlennek látszik, mégis megakad valamiben: a dzsarai törzs tagjai ugyanis meg tudják különböztetni a dzsungelben megbúvó besúgókat. A törzs tagjai értesítik a szabadságharcosokat, akik azon a területen, ahol az el-

1971 NOV

Kisterenyei Ervin

1021

Kisterenyei Ervin ez librise

KÖNYVTÁROS
Budapest
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

szülei
gettek
és az
Az
lyeket
val ö
dezte
tott
maga
Ha
nem
tártól és [illegible]
szállítottam részére a könyvet.

Igyekeztem tehát mindent megtenni, ami tőlem tellett, *mégsem sikerült* a várt eredményt elérnem. Előfordult ugyan, hogy egy-egy évben 5—6 fővel emelkedett a parasztolvasók száma, de később elhalálozás vagy elköltözés miatt újra csökkenés következett be, mivel új olvasók nem jelentkeztek a távozók helyett. Ordacsehiben egyébként — ellentétben sok más faluval — nem csökken a lakosság. Igaz, hogy gyakori az elköltözés, de ezt kiegyenlíti a beköltözés. Az utóbbi 10 évben kb. 15 család (mintegy 60 személy) költözött a Nagyalföldről Ordacsehibe, többségük a mezőgazdaságban dolgozik. Nem lehet tehát a parasztolvasók csekély számát a lakosság csökkenésével magyarázni. A parasztolvasók számának alacsony szintjével ellentétben, a *munkások, tanulók és egyéb foglalkozásúak körében jó eredményeket*

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kisterenyei Ervin

KÖNYVTÁROS
Budapest

1971 OKT

1021

Kisterenyei Ervin ex librise

teszi ki, a szerzők
a kötet előadásmódján. A levéltári fondok és állagok végeérhetetlen adatsorát nem lehet bibliográfiai szemle formájában előadni. Ezért Kosáry azt a megoldást választotta, hogy bevezető tanulmányokat ír, s ezeket követi a tengernyi adat közlése. A bevezető tanulmányok ilyen témákról szólnak: a levéltárügy fejlődése Magyarországon, az Országos Levéltár alapítása, fejlődése, felépítése és fondjegyzéke, a területi levéltárak közös problémái, a hazai forráskiadás fejlődése és így tovább. Az értékelés sem

1021

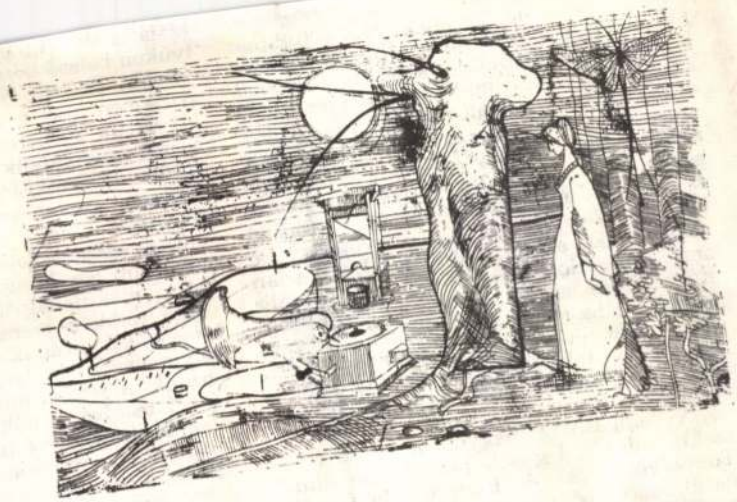

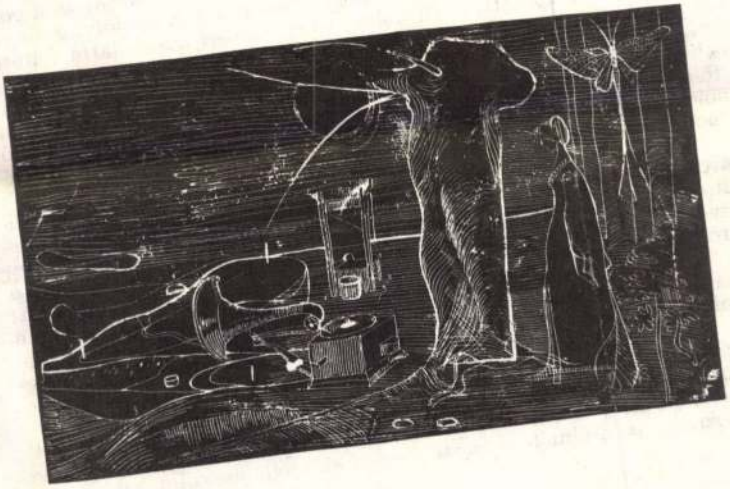

Kisterenyei Ervin
rajzai

Kisterenyei Ervin

tották Európa első *szexfilm fesztiválját:* három nap és három éjjel közel 100 filme mutattak be. A *Nedves Álmok Fesztivá* nevet viselő bemutató szervezője a *Suc* című holland erotikus folyóirat volt. Noh a fesztiválon a jelenlevők elég sok kábít szert fogyasztottak, a szervezők vigyázta nehogy általánossá váljék ez a bemutat során, mert nézetük szerint szex és kábít szer együtt már túlságosan nagy kihív lenne. A fesztiválon való részvételhez kellett lépni a SELF (Sexual Egalitar and Liberation Fraternity = Szexu Egyenlőségi és Felszabadítási Közöss tagjai sorába (10 holland forint), a hár napos belépőjegy pedig 30 forintba ke Két helyen folytak a vetítések: egy 2 300 férőhelyes moziban és egy nagy remben.

„A hallgatóság nagyon szép vol szebb, mint a legtöbb bemutatott f Többségük húsz és harminc év k fiatal, nagyjából ugyanannyi nő mint A légkör nem hippi, hanem m szexi, középosztálybeliként jelleme Hollandokon kívül főleg skandinávokb és amerikai hontalanokból tevődött össze a közönség; többségében maga is erotikus filmeket készít.

Maguk a filmek három kategóriába sorolhatók: 1. nyílt, hamisítatlan pornográfia; 2. „gondolati", művészeti elemet tartalmazó filmek; 3. kommersz szexfilmek, az 1. és 2. keverékei.

1. *Tiszta* (vagy inkább tisztátlan) *pornográfia.* Hihetetlen, milyen unalmasak lehetnek az ilyen filmek, ha tömegesen ömlesztik őket. Több órás szexbemutató után, amely nem tartalmaz sem szépséget, sem értelmet, de még erotikát sem, az ember gondolatai elkalandoznak, azon elmél-

táziáiknak. Az erőszakelemet a ... börtönőr ellen-fantáziái kép-

módú polgárság számára írott szex-regenyek megfilmesített változatai.

A legtöbb ilyen kategóriájú film amerikai, s anélkül, hogy ismét az USA-t akarnánk „leleplezni", meg kell állapítani, hogy a szexuális „mix" további tartozékai a pénz meg az erőszak. Egy jellemző cím: *Házasságtörés szórakozásból és profitért:* a kivitelezés kifogástalan, a hangnem szellemes, a szellemi atmoszféra lealjasító. Egyszóval: az embernek tetszenek e filmek, de szégyenkezik miattuk.

A fesztivál után két kérdés merül fel: vajon hamarosan világszerte *nyíltan bemutatják-e* majd az efféle szexfilmeket, és mi-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
VALÓSÁG
Budapest
1971 MÁR

Kisterenyei Ervin

"Álom" cimmel mutatja be a lap a müvész rajzát.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1973, febr. 3.
XVII. évf. 5. sz. 4. lap.

Kisterenyei Ervin

1974 MÁR

1021

KISTERENYEI ERVIN: Szabadság vagy halál (A Dózsa-sorozatból)

Egri suszter varrta meg a cipőmet
Egri gőzös viszi a szeretőmet
Egri gőzös vigyél el hát engem is
Ha elvitted a kedves szeretőm is."
(Legányi Ferenc Napló XIII.)

Igen közkedvelt népdal volt a múlt század végén, de ma is ismert a hóstyákon a következő népdal. Népszerűségét bizonyítja, hogy számtalan szöveg íródott dallamára, még az „Egri Híradó" is közöl néhányat belőle, a három kiragadott példa különböző időkből való.

„Egri Híradó" 1901. október 12.

„Ezernyolcszáznyolvanegybe születtem
Nem neveltek mégis felnevelkedtem,
Úgy nőttem fel mint a réten a csálé
Hál'Istennek nem vagyok a császáré."

Legányi Ferenc Napló XIII. kb. 1925.

„Hosszú szárú széna terem a réten
A babámmal nem beszéltem a héten
Még csak beszélni sem hagynak szegénnyel
Jaj Istenem nem birok a szivemmel.
Majd beszélek vasárnapon délután
Mikor sétál a víg egri főutcán."

Fischer Sándor 62 éves Rác-hóstya. 1971.

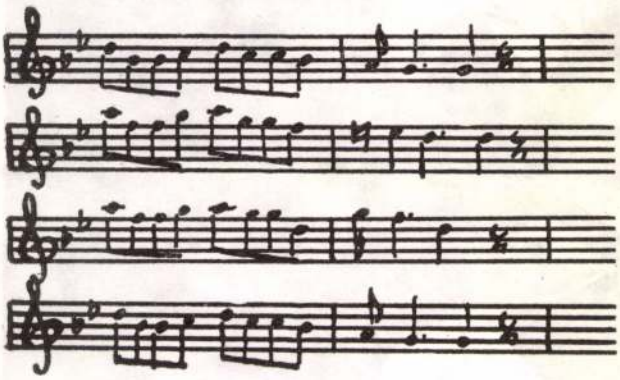

Búra, búra búbánatra születtem
Dajkám sem volt mégis felnevelkedtem
Mostoha volt még az édesanyám is
Kalapomnál elhervad a virág is.

(Fischer Sándor ismerte kevés eltéréssel az 1901-ből származó szöveget.)

A délutáni sétálás és nótázás, este az „ivókban" folytatódott, ahol a banda muzsikájára táncoltak a fiatalok. Ilyen táncos mulatságokat rendeztek a hóstyai fiatalság részére a „földmíves olvasókörök", például a cifrahóstyaiak a „Mária utcai Szálában", de voltak mulatságok az Érsekkertben és más ivókban is. A táncra kérés sajátos módjáról számolt be több adatközlő. A lányok és a legények egy-egy csoportban állva figyelték egymást. A legény a fejével intett a kiválasztott leány felé, mire az odament és elkezdtek táncolni. Előfordult, ha a lánynak nem tetszett a legény, úgy csinált, mintha nem vette volna észre a jelt, de az is, hogy egy csinos legény biccentésére több leány is felé indult. E módja a felkérésnek sok félreértésre adott alkalmat, mely nagyon gyakran véres verekedésekhez vezetett. Egyébként is az egri legény, vagy ahogyan itt hívták „kapás" vagy „cikra" legény virtuskodó, kötekedő hajlamú volt, melyet nagyon sokszor még fokozott a bor hatása. Nem múlhatott el táncmulatság, lakodalom véres verekedés nélkül. Ha megfigyeljük az „Egri Híradó" számait, tele van ezeknek a krónikájával. Néhány cikk címe az 1901-es esztendő júniusi számaiból: „Vér és tánc az Arany-szőlőben", „Véres lakodalom", „Szúrkáló legények" stb. 1911. november 13.: „Eger bűnkrónikájában legvérsebb nap a Vasárnap" ci
geli verekedésről, délutá
ról, majd így folytatja „.
ban bál volt a szokásos
kel."

Volt, amikor valóságo
napi verekedések. 1914. á
a cifra-hóstyai legények k
4 óra tájban ütött ki az
zött... A verekedés már
közben Mészáros János ha
A másik harc fél 7 tájban
sz. alatt levő Moskovics
menő nézője akadt."

Nem csoda, hogy iger
legények virtuskodásai. Ilye
emlékét idézi egy egri ball
Gárdonyi Géza Színház elő
gény késsel megölte Horváth Róza vőlegényét Deleit (vagy Döleit). A ma élő idősebbek többen emlékeznek az esetre, de részleteket tekintve nem azonos módon. Egyben azonban megegyeznek, miszerint a tragédia után nem sokkal már énekelték az eseményt az egri hóstyákon.

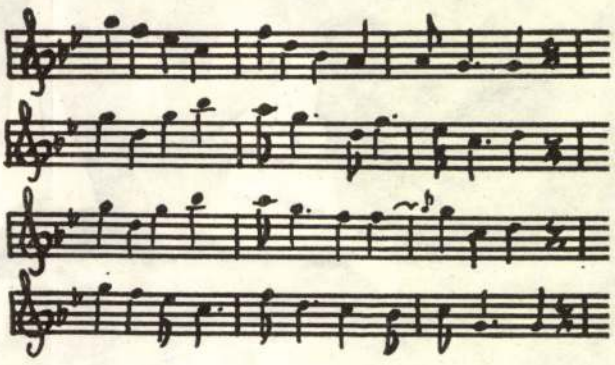

Gál István. „Nóta Pesta" 78 éves Rác-hóstya. 1971.

1. László Sándor mért mentél az ivóba
Jobb lett volna aludni az éjszaka
Jobb lett volna a nagykést otthon hagyni
Édesanyád szavára rá hallgatni.

2. „László Sándor nem fájt-e a Te szíved
Mikor ezt a szőke legényt megölted"
„Fájt bizony, de majd két felé hasadott
Mikor mondta, jaj Istenem meghalok."

3. László Sándort kísérik a tömlöcbe
A két keze lábához van lekötve
„Jaj Istenem hogy kell nékem szenvedni
Legénységem börtönben kell töltenem."

4. „Horváth Róza ha fel akarsz keresni
A hatvani temetőbe gyere ki
Ott nyugszom egy szomorú fűzfa alatt
Jöjj ki Rózám, ott sírasd ki magadat."

Még igen nagy mennyiségben és terjedelemben lehetne adatokat közölni a hóstyák múltjából, de nem törekedtem teljességre, célom csak az volt, hogy „ízelítőként" felvillantsak néhány mozzanatot abból az érdekes, színes világból, melyben nagyapáink éltek. Nem is gondolná az ember, hogy itt egy város peremén a népszokásoknak ilyen gazdag mikrovilága élt és virágzott. A ma már dinamikusan fejlődő város új nagy lakónegyedei lassan kiszorítják a hóstyák alacsony, kis ablakos házait, a régi idők emlékeinek a hagyományoknak hordozói, a hóstyai cikra legények és leányok közül egyre kevesebben élnek, nekünk éppen ezért szép és kedves kötelességünk a még létező emlékek felkutatása és megőrzése az utókor számára.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ULLÖI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Kisvári Gyula

a bicskei képzőművészeti szakkör kiállításán szereplők művei.

G. D.: Kiállítás Bicskén,
Fejérmegyei Hírlap, 1943. júl. 1.

KISVÁRI (Krebsz) András

Balatonalmádi üdülő Rajzinek
terve 1935

Postaép 76.

2006/19 - szeptemberi 28

Születésnapi bábkiállítás

Bábkiállítás nyílt a Klebelsberg Kuno Művészeti Központban a most 90. születésnapját ünneplő *Kissné Polyák Erzsébet* alkotásaiból. Az aranydiplomás művészpedagógust hidegkúti óvodások köszöntötték verssel, énekkel és virággal, hat és fél évtizedes pályafutásának jelentősebb állomásairól pedig tanítványa, *Perneki Jánosné* bábszakreferens emlékezett meg. Polyák Erzsébet maga is óvónőből lett bábos. Olyan bábos, aki kitalálja a történeteket, megtervezi és elkészíti a figurákat, eljátssza velük a mesét. „Mesedarabjai szívvel, lélekkel, gyönyörűséggel nevelnek" — fogalmazott az egykori tanítvány. A tárlatot *Horváth Csaba* polgármester nyitotta meg, és a kerületünket bemutató képeskönyvvel köszöntötte az örökifjú művészt.

A kiállítás **október 4-ig** naponta 10–18 óráig tekinthető meg a Klebelsberg Központban (1028 Templom utca 2–10., www.kulturkuria.hu).

Kissné Polyák Erzsébet

A TÖRÖK UTCAI KÖNYVTÁR használt könyvek, cédék videók és magnókazetták és 1000 darab **LP-lemez** vásárát rendezi a könyvtár előtt **október 6-án** 12–18 óráig és **október 7-én** 10–14 óráig. Az érdeklődők a bőséges választékból 40–300 forintos darabonkénti árért vásárolhatnak.

Október 7-én 10–14 óráig őszi terméskképek készítésével, mesével szórakoztatják az alkotni vágyó gyerekeket a gyermekkönyvtárban.

Az országos **„Összefogás a könyvtárakkal, összefogás az olvasókkal a sikeres társadalomért 2006"** programsorozat részeként a Török utcai könyvtár 4 alkalomból álló **weblapbemutatót** rendez **október 3-án, 5-én, 10-én** és **október 12-én** 16–17 óráig. Néhány olyan internetes oldallal szeretnék megismertetni a világhálón még nehezebben tájékozódó olvasóikat, amelyek segíthetik a napi ügyintézést, eligazítják az érdeklődőt az intézmények, jogszabályok között. (1023 Török u. 7–9.)

BILIMBO MONTESSORI MINIOVIJA szeptember 1-től zárt intézményként üzemel tovább, azaz kizárólag előzetes jelentkezéssel látogatható. Hétvégeken továbbra is lehetőség van a játszóházban születésnapi ünnepséget tartani.

Fél és egész napos vegyes óvodai csoportok indulnak 20 hónapos kortól, folyamatos csatlakozással, a gyerekek egyéni érzékenységének megfelelő beszoktatással.

Állandó miniovis foglalkozások: Sajtkukac mozgásfoglalkozás, Pliccs-Placcs festőfoglalkozás, gyurmacsoport. **Választható:** fél napos mesés, dalos miniovi hétköznapokon 8.30–12.30-ig. Egész napos mesés, dalos miniovi hétköznapokon 7.30–16.30-ig. További információ: 1016 Nyárs utca 3., tel.: 225-1419, www.bilimbo.com.

(Nagysármás, Magyarpalatka, Magyarpéterlaka, Szászcsávás, Bogártelke, Zilah, Sarmaság, Homoródabásfalva). A táncház programja: 19.30–21.30-ig tánctanítás, 21.30-tól mulatság. www.hagyomanyokhaza.hu. (1011 Corvin tér 8.)

■ **Kezdő felnőtt társastánctanfolyam** indul **OKTÓBER 3-án** 18.30-kor a Budai Táncklubban. 8 alkalom, 8 tánc. A tanfolyamot vezeti Dalotti Tibor. Díja: 6000 Ft. (1027 Kapás u. 55.)

■ **Indiai klasszikus tánc (Bharata Nátjam) tanfolyam** indul kezdőknek **OKTÓBER 2-től** hétfőként 17.30–19.00-ig, csütörtökönként 11.00–12.30-ig a Sivasakti Kalánanda Táncszínház próbatermében. A tanfolyamvezető Somi Panni. (Bem rakpart 45.)

MOZGÁS **Teniszoktatás.** Kezdő és haladó szintű oktatás hatéves kortól, felső korhatár nélkül, egyéni és csoportos foglalkozásokkal. Iskolásoknak hétköznap 15 órától. Felnőtteknek stílusjavítás, páros és egyéni taktikai edzések, felkészítés amatőr versenyekre, kímélő idősoktatás. Egy hónapos intenzív felkészítés, heti háromszor. Jelentkezés: (20) 340-9925 vagy (30) 250-9122, www.torokvesz.fw.hu

■ **Teniszoktatás Budán.** Kezdő és haladó szintű oktatás ötéves kortól, felső korhatár nélkül, egyéni és csoportos foglalkozásokkal. Jelentkezés Ördög Andrásnál: (20) 983-4098, (30) 579-2869, (70) 538-4509.

■ **Kosárlabda:** a Hidegkúti SC Kosárlabda Szakosztálya folyamatosan várja fiúk és lányok jelentkezését edzéseire! Érdeklődni Horváth Krisztián vezetőedzőnél a (06 70) 458-9720-as telefonszámon lehet. További információ: www.hscbasket.fw.hu

■ **Feldenkrais alternatív mozgásterápiás tanfolyam** kedden vagy szombaton 10.30–11.30-ig: „A módszer segítségével mozgásunk könnyed és szabad lesz. Egészségünket nemcsak fizikailag, de érzelmileg és spirituálisan is javítja!" Tel.: 394-3362, (20) 973-9489, feldenkrais@chello.hu

■ Hétfőnként 14.30-tól **karbantartó torna csontritkulásos betegeknek.** Tartja: Halmosi Ágnes gyógytornász. Felszerelés: kényelmes öltözet, szobacipő, papucs. (Micve klub, 1027 Frankel Leó út 49., tel.: 326-1445)

■ SIVANANDA JÓGA: Ingyenes **bemutató jógaóra OKTÓBER 8-án** azoknak, akik még sohasem jógáztak, de szeretnék kipróbálni 16.00–17.30-ig a jógaközpontban. **Kezdő jógatanfolyam** indul **OKTÓBER 3-án,** valamint **12-én** 18.30–20.30-ig a Superkids Oviban (Völgy u. 1–3.) **Felfrissítő jógaórák** hétfőn és pénteken 18.30–20.30-ig, kedden és csütörtökön 10.00–12.00-ig a jógaközpontban. (Sivananda Jógaközpont, 1026 Volkmann u. 10.), szerdánként 18.00–20.00-ig a Superkids Oviban. Információ és bejelentkezés: 397-5258, (06 30) 689-9284, joga@spirituart.hu, www.spirituart.hu

■ **Alakformáló, kondicionáló torna hölgyeknek:** kedd-csütörtök 8–9-ig, 19–20-ig és 20–21-ig. (Kájoni ház, tel.: 392-5464, 1025 Szilfa u. 4.)

■ Mozgástanfolyamok: **kreatív gyermektánc** (3–10 év), **játékos foci, képességfejlesztő mozgásóra** (3–7 év), **babagimnasztika** (1–3 év), **gerincgimnasztika** (felnőtt). Érdeklődni lehet Németh Erika táncpedagógusnál a (30) 565-1703-as mobilszámon, illetve a http://tancesmozgas.fw.hu honlapon. (Baár—Madas iskola, 1026 Lorántffy Zsuzsanna út 3.)

GYEREKEKNEK IBS: **SZEPTEMBER 30.,** 11.00: **Bonbon Matiné „Vitéz László"** — bábjáték, Kemény Henrik előadása. (Nyuszi bérl. 1. ea.). **OKTÓBER 7.,** 11.00: **Bonbon Matiné „Koncert"** — Kaláka együttes (Tigris bérl. 1. ea.). **14.,** 11.00: **Bonbon Matiné „Teli torokból"** — a Four Fathers énekegyüttes (Bagoly bérl. 1. ea.). **20.,** 09.30 és 11.00: **Bonbon Matiné „Énekelni jó"** — a Four Fathers énekegyüttes (Kandúr bérl. 1. ea., illetve Rőfi bérl. 1. ea). **21.,**11.00: **Bonbon Matiné „Bio-ritmus"** — Alma együttes (Maci bérl. 1. ea.). **27.,** 09.30 és 11.00: **Bonbon Matiné „Koncert"** — Kaláka együttes (Mókus bérl. 1. ea., illetve Teknőc bérl. 1. ea.). **28.,** 11.00: **Bonbon Matiné „Szüreti mulatság"** — Kolompos együttes (Süni bérl. 2. ea.).

■ **Kreatív gyermektánc:** Minden hétfőn 15.30–16.30-ig 5–7 éveseknek. Részvételi díj: 3600 Ft/4 alkalom. 16.30–17.00-ig 3–4 éveseknek. Részvételi díj: 3200 Ft/4 alkalom. Első óra **SZEPTEMBER 11-én.** Vezeti: Németh Erika táncpedagógus, (06 30) 565-1703. **Babagimnasztika:** Minden szerdán 11.00–11.30-ig 1–2 éveseknek, 11.30–12.00-ig 2–3 éveseknek. Részvételi díj: 2800 ft/4 alkalom. Első óra **SZEPTEMBER 13-án.** Vezeti: Németh Erika táncpedagógus, (06 30) 565-1703. (Klebelsberg központ)

■ **Aprók tánca:** Péntekenként a gyerekek 17.00-tól 19.00-ig kézműveskedhetnek, játszhatnak, táncolhatnak, énekelhetnek, mesét hallgathatnak, ismerkedhetnek az esztendő népszokásaival. (Hagyományok háza, 1011 Corvin tér 8.)

■ MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT: **OKTÓBERTŐL** indulnak az Alkotóház kézműves programjai: **kerámia, kosárfonás, tűzzománkészítő és selyemfestő műhely.** Érdeklődni: Pilinger Zsuzsa, (06 70) 335-6283, Marczibányi Téri Művelődési Központ)

GYAKORI PROGRAMHELYSZÍNEK

BARTÓK EMLÉKHÁZ
1025 Csalán út 29., tel.: 394-2100

BUDAI TÁNCKLUB
1027 Kapás u. 55., tel.: 201-7992

IBS SZÍNPAD
1021 Tárogató út 2–4., tel.: 391-2525, 391-2526

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
1022 Marczibányi tér 5/a, tel.: 212-2820

JÖVŐ HÁZA KÖZPONT (MILLENÁRIS PARK)
1024 Fény u. 20–22., tel.: 438-5312

KLEBELSBERG MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
1028 Templom u. 2–10., tel.: 392-0860

VÍZIVÁROSI GALÉRIA
1027 Kapás u. 55., tel.: 201-6925

KÁJONI JÁNOS FERENCES HÁZ
1025 Szilfa u. 4., tel.: 392-5464

SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR FIÓKJAI
1023 Török u. 7–9.
1021 Hűvösvölgyi út 85.
1028 Szabadság út 37.

A CSÍKI KAMARAZENEKAR hangversenye a Zeneakadémián. Michael Haydn halálának 200 éves évfordulója alkalmából öt rövid, egyházi művének újkori bemutatójával tiszteleg **október 8-án** vasárnap 16-kor a budapesti Zeneakadémián most először fellépő fiatalokból álló Csíki kamarazenekar. A nyíregyházi Cantemus kórussal közösen előadott műveket Ménesi Gergely vezényli. Mozart két népszerű műve mellett kortárs erdélyi zeneszerzők darabjainak magyarországi bemutatóit is élvezhetik az érdeklődők. Jegyek az ismert jegypénztárakban kaphatók, tel.: 455-9000. (1061 Liszt Ferenc tér 8)

KIÁLLÍTÁSOK **OKTÓBER 1-jéig: A Magyar Üvegművészeti Társaság tízéves jubileumi kiállítása.** Megtekinthető naponta 10.00–19.00-ig. (Klebelsberg Központ)

■ **OKTÓBER 10-ig: Nagybányai hagyományok a XX. századi festészetben.** (Fény Galéria, 1024 Moszkva tér 3., I. em.)

■ **OKTÓBER 14-ig: A Biblia világa.** XX. századi magyar művészek alkotásai az Ószövetség és az Újszövetség történeteiből és alakjairól. (Home Galéria, II., Csévi utca 7., tel.: 200-4303, www.homegaleria.hu)

■ Állandó kiállítások: **Ganz Ábrahám öntőmester életéről. Ajándékba kapott tüzes lovak. Vasalógyűjtemény.** Kerekesszékkel és babakocsival is bejárható, megtekinthető hétfő kivételével 9–17 óráig. (Öntődei Múzeum, 1027 Bem J. u. 20., tel.: 201-4370)

■ **SZEPTEMBER 20–2007. JÚNIUS 30-ig: „Play Art" — tendenciák napjaink képzőművészetében.** (Vízivárosi Galéria)

■ **OKTÓBER 4-ig: Kissné Polyák Erzsébet aranydiplomás művészpedagógus bábkiállítása** 90. születésnapja és 65 éves munkássága alkalmából. Megtekinthető naponta 10–18 óráig. (Klebelsberg Központ)

■ **OKTÓBER 4–15-ig: Schéner Mihály** Kossuth-díjas festőművész kiállítása. A tárlatot megnyitja Dávid Ibolya október 4-én 18 órakor. (Klebelsberg Központ)

SZÍNHÁZ **IBS: SZEPTEMBER 30.,** 19.00: Shakespeare: **Szentivánéji álom.** Rendezte: Földessy Margit. **OKTÓBER 5.,** 19.00: **Dumaszínház az IBS-ben!** (IBS Pub). **7.,** 19.00: Peter Schaffer: **Equus.** A Színjáték Drámastúdió (Szindra) előadása. **8.,** 19.00: Filmvilágsikerek színpadon: **Van, aki forrón szereti** (vígjáték). A Szindra vizsgaelőadása. **14.,** 19.00: Galt MacDermot—James Rado—Gerome Ragni: **Hair.** A Szindra előadása. Rendezte: Földessy Margit. Bemutató! **15.,** 19.00: Agatha Christie: **Egérfogó** (klasszikus krimi 2 részben). Rendezte: Földessy Margit. **19.,** 19.00: **Dumaszínház az IBS-ben!** (IBS Pub). **20.,** 19.00: **MS3 (Mester Sándor) klasszikus gitárestje. 21.,** 19.00: **És Rómeó és Júlia...** Shakespeare után szabadon. **22.,** 19.00: Örkény István: **Macskajáték.** Főszerepben: Pásztor Erzsi, Schubert Éva, Földi Teri, Huszár László. Rendezte: Varga Miklós. 18.30: **Švejk vagyok.** Zenés sörözgetés egy derék katonával és a közönséggel (IBS Pub). **28.,** 19.00: P. Portner: **Hajmeresztő** (bűnügyi társasjáték 2 részben). A Szindra vizsgaelőadása. **29.,** 19.00: Galt MacDermot—James Rado—Gerome Ragni: **Hair.** A Szindra előadása. Rendezte: Földessy Margit.

■ **Bácskai Júlia Pszichoszínháza: OKTÓBER 10.,** 22.00: **„Pepe és Balga jól átverik egymást."** Színészek: Scherer Péter és Galkó Balázs, közbehegedül Bóna János. (Új Színház, 1061 Paulay Ede utca 35., www.pszichoszinhaz.hu)

FILM **JÖVŐ HÁZA: SZEPTEMBER 30-án** és **OKTÓBER 1-jén: Filmmaraton Jancsó Miklós 85. születésnapja alkalmából.** A két nap folyamán a neves rendező 18 filmjét vetítik le egymás után. A vetítés **30-án** 10.00 órakor kezdődik. (Jövő Háza, Teátrum)

ELŐADÁSOK **OKTÓBER 2.,** 19.30: **Mindentudás Egyeteme — Szabó Miklós: Katonai repüléstechnika és hadtudomány.** Az előadásra a (06 30) 303-0310-es telefonszámon, illetve a www.mindentudas.hu oldalon lehet jelentkezni. (Jövő Háza, Teátrum)

ZENE BARTÓK-év a Bartók-házban. **SZEPTEMBER 29.,** 18.00: **Kocsis Zoltán Bartók-zongoraestje a zeneszerző zongoráján.** (Bartók Emlékház, 1025 Csalán út 29., www.bartokmuseum.hu)

■ **OKTÓBER 6.,** 19.30: **Raiffeisen Jazz Klub: Balázs Elemér Group.** (IBS)

TÁNC **Táncház és mulatság: SZEPTEMBERTŐL** minden páratlan pénteken a Hagyományok Házában. A rendszeres tánctanítás és mulatozás mellett az érdeklődők betekintést kapnak a jeles napok szokásvilágába, és találkozhatnak adatközlő zenészekkel is, akik az erdélyi cigányzenész-dinasztiákat bemutató előadássorozat vendégei.

MANSFELD — MAGASABB SZEMPONTBÓL. A forgatókönyvet is jegyző Szilágyi Andor legnagyobb érdeme, hogy kibányászta Mansfeld Péter történetét az elfeledett '56-os epizódok megsárgult irathalmazából. A korábban színműíróként is tevékenykedő rendező ráérzett a 18 évesen kivégzett pesti srác legendájában rejlő lehetőségekre: Mansfeld története nemcsak a megtorlás-bizniszben utazó hatalmi gépezet szemléltetésére szolgáltatott remek alkalmat, de egy egyedülálló kamaszsors bemutatására is.

A hatalom szemében Mansfeld legnagyobb bűnét nem a társaival elkövetett autólopás vagy a letartóztatásához vezető emberrablás jelentette (Mansfeldék egy őrségben álló rendőrt fegyvereztek le és raboltak el, de a férfit nemsokára sértetlenül elengedték), sokkal inkább az, hogy nem volt hajlandó visszavonni forradalmi nézeteit, sőt társai bűnét, és magára vállalta azokat. Márpedig egy ilyen ellenállót a hatalom, alig valamivel a forradalom leverése után, nem tűrhetett meg. E felháborító, ám közismert igazságtalanságok felelevenítésének mindazonáltal kár volt egy teljes játékfilmet szentelni: noha nem teljesen érdektelen a bírósági eljárás fordulópontjainak, valamint a kor egy-egy jellegzetes figurájának (bírók, pártfunkcionáriusok, kihallgató tisztek, behúzott nyakkal élő, megfélemlített civilek) a felvillantása, a legizgalmasabb azonban — s erről tudunk meg a legkevesebbet — mégiscsak az lett volna, amiről nem számolnak be a periratok és a szemtanúk. Ez pedig nem más, mint maga a címszereplő. A véraláfutásos, konok kamaszarc mögötti talányok megfejtése lett volna az igazi vállalás Szilágyi és alkotótársai részéről, ehhez képest azonban filmjük nem több egy múltidéző, korrekt és steril képeskönyvnél.

KÖVES

Rendező: Szilágyi Andor, szereplők: Fancsikai Péter, Maia Morgenstern, Nagy Ervin, Dimény Áron, Eperjes Károly, Pindroch Csaba, Seress Zoltán, Blaskó Péter.

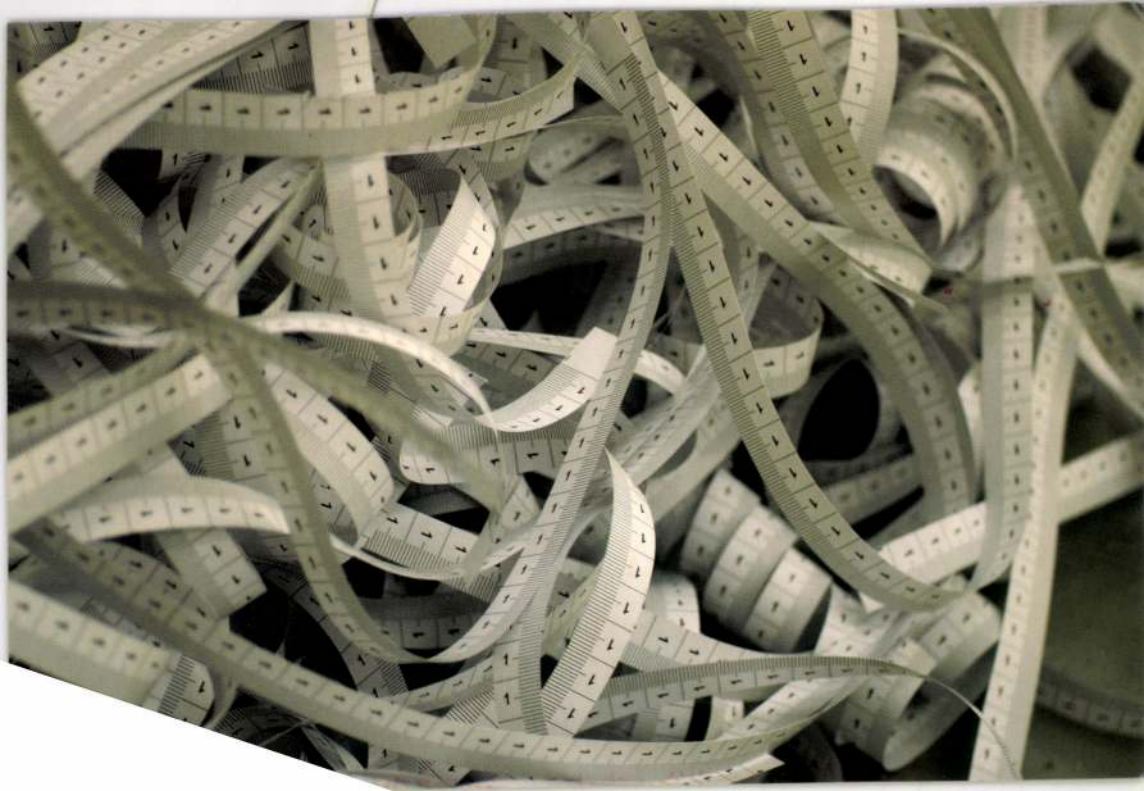

KissPál Szabolcs

Rendezői változat / Director's Cut

Megnyitó Opening:
2006. május 5., csütörtök 18-20 óra

Megtekinthető On view:
2006. május 6 – 27.
szerda – péntek 12 – 18 óra, szombat 12 – 15 óra
Wednesday – Friday 12am – 6pm, Saturday 12am – 3pm

MTA Mûvészettörténeti
Kutatóintézet
Bp. 1 Pf 2. 27
1250 Budapest

Külön köszönet: NKA MindPrint.hu Szent Gaál Pincészet Szekszárd
KissPál Szabolcs: *1 by One*, 2005, papír - offszet

DEÁK ERIKA GALÉRIA
1061 Budapest, Jókai tér 1. • tel./fax: (36-1)
www.deakgaleria.hu • e-mail:

A Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum meghívja Önt

Kis Varsó - Két darab

című kiállításának megnyitójára
2009. február 19-én, csütörtökön 18 órára
a Kiscelli Múzeum Templomterébe.

A kiállítás megtekinthető 2009. március 29-ig,
hétfő kivételével 10-16 óráig.

DÍJ HITELEZVE

BUDAPEST 1
2009 02 12
B

DÍJ HITELEZVE
BUDAPEST, Pf.: 4.
1250

Fővárosi Képtár / Kiscelli Múzeum Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli út 108.
Megközelíthető a Kolosy térről a 165-ös autóbusszal
(Kolostor utcai megálló)
Tel/fax: 388-7817
e-mail: fovarosikeptar@mail.btm.hu
http://www.btmfk.iif.hu

Fk.: dr. Bodó Sándor a BTM főigazgatója

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Hornyik Sándor
MTA Műv.T.Kutató Intézet
Budapest
Úri u. 6-8.
1014

KISS TERÉZIA

fővárosi szabó ervin könyvtár

12 GALÉRIA

KISS TERÉZIA kiállítása

BUDAPEST, X. PATAKY ISTVÁN TÉR 7-14

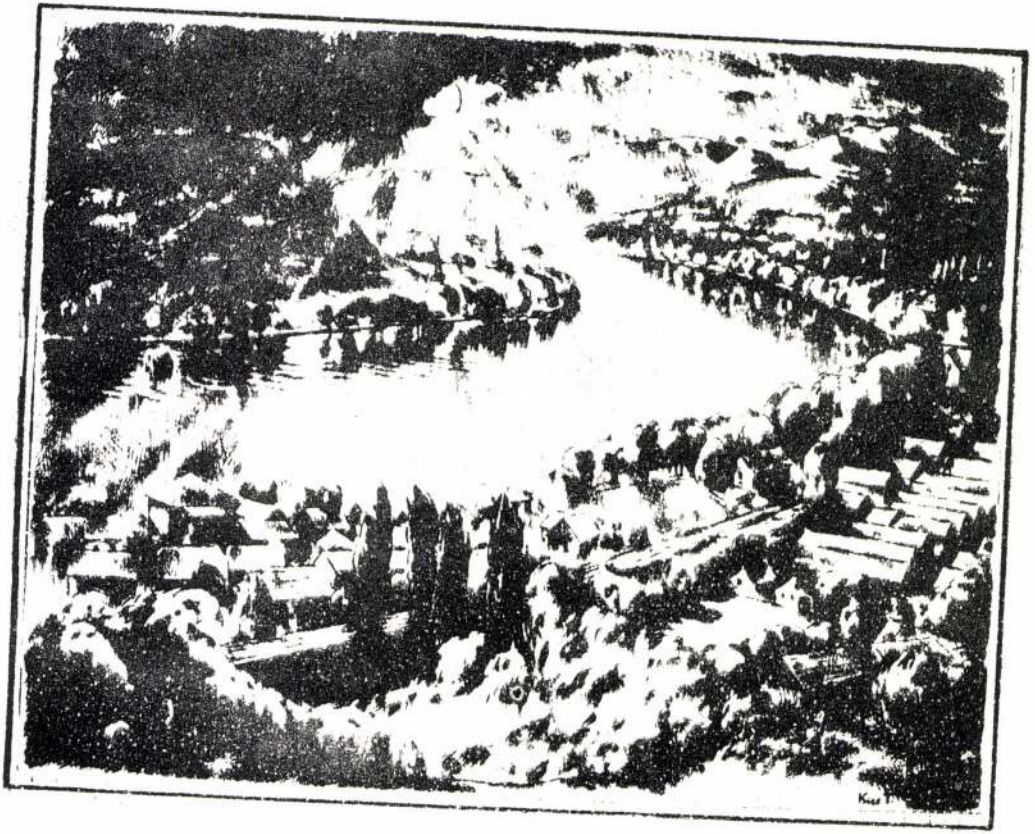

KISS TERÉZIA
kiállítása

BUDAPEST, X. PATAKY ISTVÁN TÉR 7-14

1978

FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR
1904
BUDAPEST

A kiállítást rendezte
és a katalógust tervezte:
M. Kiss József

Felelős kiadó a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatója
Készült a FSZEK sokszorosítójában
Terjedelem: 0,75 A/5 iv Táskaszám: 78/566 Példánysz.: 500

Kiss Terézia festő- és grafikusművész 1928. október 8-án született Vecsésen. Esztergomban végzett középiskolai tanulmányai után 1947-ben Budapestre a Derkovits Kollégiumba került. 1948-ban felvételt nyert a Képzőművészeti Főiskolára, ahol Pór Bertalannál, Kmetty Jánosnál, a legtöbbet Berény Róbertnél, szeretett mestere betegsége után pedig rövid ideig Domanovszky Endrénél tanult. 1953-ban végezte el a főiskolát. Egy évig a Kiadói Főigazgatóságon dolgozott, azóta kizárólag önálló művészi tevékenységet folytat.
1953-ban tagja lett a Képzőművészeti Alapnak, 1955-ben pedig a Munkácsy Mihály Rézkarcoló Mühelynek. 1961 tavaszától Szőnyi István özvegyének

meghivására férjével, Kórusz József festő- és grafikusmüvésszel együtt hat éven át, 1967. április 1-ig az elhunyt mester zebegényi mütermében dolgozott. Munkáival rendszeresen szerepelt az Egri Vizfestmény Biennálékon, a Keszthelyi Kisgrafikai Biennálékon, a Keszthelyi Balatoni Nyári Tárlatokon. 1972-ben részt vett a Helsingöri Nemzetközi Exlibris Kiállitáson. Első önálló kiállitását 1959-ben Budapesten, a Május 1. moziban rendezte, legutóbbit 1977-ben a Simontornyai Vármuzeumban. Közben 1976-ban, a Derkovits Terem Pinceklubjában tartott bemutatót a Mügyüjtők és Mübarátok Köre rendezésében.

Eddig olaj- és vizfestmények, továbbá rajzok mellett mintegy 200 önálló grafikai lapot készitett az egészen kis méretü könyvjegyektől az 50x65 centiméter nagyságu karcokig, a maratásos és vegyes technikáju alkotások mellett a rendkivül biztos vonalvezetést és karcolást igénylő hidegtü eljárásig.

Munkái számos hazai és külföldi köz-, illetve magángyüjteményben is megtalálhatók.

Kiss Terézia müvészete a természetelvüség alapján áll. Témáit, tárgyait a mindennapok valósága szolgáltatja. Ebből az anyagból indul ki, ennek legfinomabb vonal-, szin-, tónus-, forma- és tömegértékeit kisérli meg visszaadni. Némelykor szinte a tudós tárgyilagosságával közeliti meg a valóságot, rendszerint azonban megragadó hangu-

latteremtő erővel és mély liraisággal közvetiti megfigyeléseinek eredményeit.

Müvészi problémáit maga a természet szolgáltatja sokoldaluságával, ujabb és ujabb megjelenési formájával. Munkái éppen ezért változatosak, még ugyanazon a tárgykörön belül is, gondoljunk Duna-kanyari képeire, az Anya gyermekével cimü rézkarcsorozatra vagy csendéleteire. Az egyik kép nyugalmat árasztó, a másik felülete csupa remegés, a harmadik már szemkápráztató vibrálás. Az egyiken a térbeliség domborodik ki erősebben, a másikon a sik jelleg, a harmadikon a tárgyak szilárd megépitettsége, a negyediken az elomlás, puhaság, szétáradás. És van ahol a grafika fehér-fekete ellentétén belül más

erők csapnak össze, vagy éppen egészitik ki egymást.
Ezek kifejező erejét felhasználni, állandó élvezet tárgyává tenni a nehezen, a ritkán láthatót, a nem mindenki által észrevehetőt és visszaadhatót - a művész dolga. E hivatásának tudatában alkot Kiss Terézia alázattal és tisztelettel közelitve meg a természetet, kiapadhatatlan szorgalommal igyekezve annak kincsesbányájából számunkra minél több festői, rajzi, grafikai értéket kiaknázni.

Horváth Béla
müvészettörténész-iró

AJÁNLÓ BIBLIOGRÁFIA
AZ ÚJABB MŰVÉSZETI IRODALOMBÓL

ADY Endre: Az élet szobra. - - képzőművészeti írásai. (Szerk., bev. és jegyz. Varga József.) /Bp./ (1977, Corvina.) 120 l. 40 t.
/Művészet és elmélet./

AFANASZJEV, K. N.: Eszmék, tervek, épületek. Szovjet építészet 1917-1932. /Bp./ (1977, Corvina.) 86 l. 36 t.
/Művészet és elmélet./

ARADI Nóra: Munkásábrázolás a magyar képzőművészetben. (Bp.) 1976, Kossuth Kiadó. 238 l. illusztr.

BERGER, René: A festészet felfedezése. 2. kiad. (Bp.) 1977, Gondolat.
1. köt. (A látás művészete.) 399 l.
2. köt. (A megítélés művészete.) 369 l. illusztr.

GARAS Klára: A Szépművészeti Muzeum. (Bp. - Moszkva, 1976), Corvina-Izobraz. Iszszkusszstvo.) /12/ lev. 109 t.

GARAS Klára: A velencei settecento festészete. (2. jav. kiad.) (Bp. 1977), Corvina. 29 l. 48 t.
/Remekművek magyarországi gyűjteményekben./

GERŐ László: Régi orosz építészet. Bp. 1977, Műszaki Kiadó. 140, 143 l. illusztr. Har.

HAULISCH Lenke: A szentendrei festészet kialakulása, története és stílusa 1945-ig. Bp. 1977, Akad. Kiadó. 145 l. 40 t.

KATONA Imre: A habán kerámia Magyarországon. (2. jav. bőv. kiad.) Bp. (1976), Képzőműv. Alap. 227 l.

A képzőművészet iskolája. Bp. Képzőműv. Alap.
1. A festészet, grafika, szobrászat technikai eljárásai. (Sajtó alá rend. Solymár István.) (3. kiad. 1976), 276 l. illusztr.
2. A rajz, a festészet, a grafika és szobrászat újabb eszközei és eljárásai, a restaurálás, a térábrázolás, a fény- és színtan, a művészeti anatómia. (Szerk. és /bev./ Solymár István.) 1977./ 246 /10/ l. illusztr.
/Képzőművészeti zsebkönyvtár./

Kritikák és képek. Válogatás a magyar képzőművészet dokumentumaiból 1945-1975. (Összeáll. a M/agyar/ T/ud./ A/kad./ Művészettörténeti Kutató Csoport. Bp./ (1976, Corvina). 471 l. 50 t.
/Művészet és elmélet./

MIHÁLYFI Ernő: Művészek, barátaim. Válogatott képzőművészeti írások. (Bp. 1977, Corvina.) 306 l., 23 t.
/Művészet és elmélet./

MIKLÓS Pál: Vizuális kultúra. Elméleti és kritikai tanulmányok a képzőművészetek köréből. Bp. (1976), Magvető. 379 l. 12 t.
/Elvek és utak./

MORANT, Henry de: Az iparművészet története a kezdetektől napjainkig. (Bp. 1976), Corvina. 549 l. 24 t.

NAGY Endre: Modern művészet - szociális művészet. Adalékok a marxista esztétikai gondolkodás és kritika magyarországi kezdeteihez. Bp. (1977), Magvető. 332 l.
/Elvek és utak./

RÓZSA György: A Történelmi Képcsarnok legszebb festményei. (Bp.) 1977, M. Helikon - Corvina. 36 l. 27 t.
/A Magyar Nemzeti Múzeum kincsei./

SZÉKELY András: Irodalmi irányok - művészeti irányok. Bp. 1977, Tankönyvkiadó. 163 l.
/Műelemzések kiskönyvtára./

SZÉKELY András: Munkácsy. Bp. - Varsó - Berlin. (1977), Corvina - Arkady - Henschelverl. 13 l. 29 t.
/A művészet világa./

SZÉKELY András: Spanyol festészet. (2. jav. kiad.) (Bp. 1977), Corvina. 41 l. 29 t.

A Szépművészeti Múzeum legszebb rajzai. Szerk. Gerszi Teréz. (Bp.) Corvina.
(1. köt.) Gerszi Teréz: A németalföldi rajzművészet két évszázada. Válogatott mesterművek a Szépművészeti Múzeum XVI-XVII. századi anyagából. (1976.) 36 l. 64 t.

TOLNAY, Charles de: Minchelangelo. + Mű és világkép. /Utószó/: Beke László. (2. kiad.) (Bp. 1977), Corvina. 379 l. 68 t.

H. Drechsler Ágnes

a
GALÉRIA
eddigi kiállításai

1. SÁNTA LÁSZLÓ grafikus
   M. KISS JÓZSEF grafikus
2. DÁNIEL KORNÉL festő
3. ZEBEGÉNYI MŰHELY
   ARTNER MARGIT grafikus
   CSIPES ANTAL grafikus
   HALLER GÉZA grafikus
   KÜRTÖSI KLÁRA grafikus
   SZABÓ ANDRÁS grafikus
   SZÉL KÁROLY grafikus
4. MORVAY LÁSZLÓ grafikus
5. KONDOR LAJOS grafikus
   RÉBER LÁSZLÓ grafikus
   REICH KÁROLY grafikus
   SZÁNTÓ PIROSKA festő
   WÜRTZ ÁDÁM grafikus
6. NAGY MAGYAR FESTŐK
7. ÉSZT KISGRAFIKÁK
8. KISS TERÉZIA grafikus

   Előkészületben:
   PÁNCZÉL TIBOR FOTÓI

ZENEI, MŰSZAKI ÉS IDEGENNYELVŰ
KÖNYVÁLLOMÁNNYAL IS RENDELKEZŐ KÖNYVTÁRUNKBA
SZERETETTEL VÁRJUK!

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
A KÖNYVTÁR NYITVATARTÁSI IDEJÉBEN

Hétfő:	10-19-ig	Csütörtök:	10-19-ig
Kedd:	10-19-ig	Péntek:	10-19-ig
Szerda:	15-19-ig	Szombat:	13-18-ig
		Vasárnap:	9-13-ig

Kissolymosi Simo Ferenc, festő

Pásztortűz, 1928. 9 sz.

208. l.

Dr. Rosha Márton: A miniatúr.

Rossi

Pester Lloyd, 1867
XIV.évf. 238.sz., l.o.

Bulhák Mátyás szászvárosi arany- és ezüstmüves

Skissolymosi Szinó Ferenc festő XIX. sz

1801 - 1869

Pásztortűz, 1928. 9 sz.

208 l.

Dr. Rosha Márton: A miniatűr.

Kistolymosi Sinó

Ferenc

festő

d. Sinó Ferenc

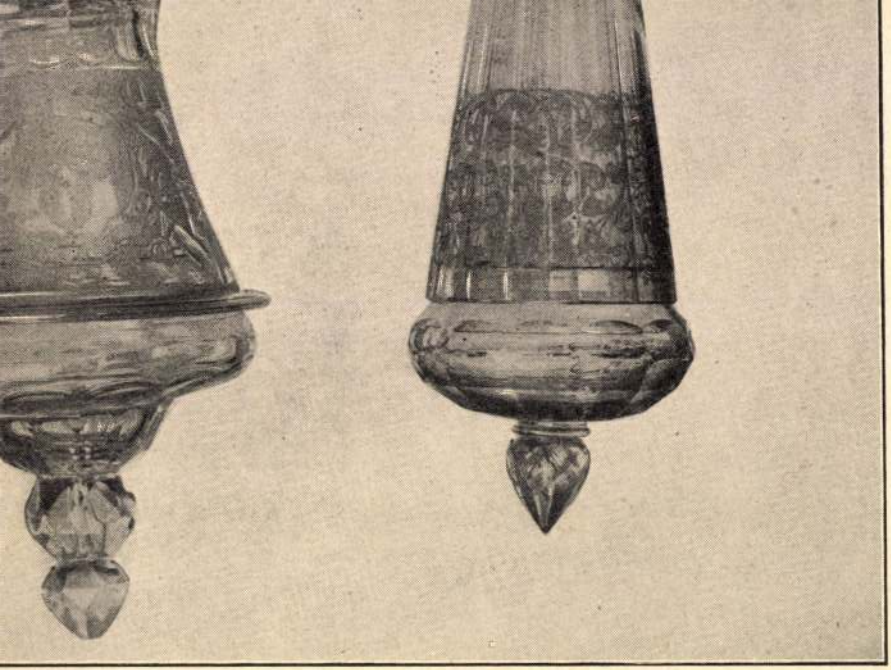

MDK

Kissolymosi Simo Zoltán

Önracmás, gipsz

Horthy jub.kiáll. Műcs. 1939. dec. 8. 1.

MDK

Kissolymosi Simo Zoltán, szobrász-festö

Gróf Takách-Tolvay	Pat.gipsz.
Dr.Szutrély István.	" "
Hegyoldal.	Pasztel.
Falu vége télen.	"
Erdei sétány.	"

Nagy Balogh János Egy. és a Tesz által rend.1937.
évi karács. Képzőmův. Kiáll.
Kat. Kispest.Városháza.

MDK

Kissolymosi Simo Zoltán, szobrász-festöm.

Csend.	Olf.
Erdö mélye.	"
Férfi arckép.	"

Nagy Balogh János Egy. és a Tesz XXXX által rend. 1937. évi karácsonyi Képzömüv. Kiáll. Kat.
Kispest. Városháza.

MNK

Kissolymosi Simo Zoltán, szobrász-festöm.

Hegyi beszéd.	Pasztel,vázlat.
Udvar.	Pasztel
Mezei ut.	"
Önarckép. I.	Olf.
Önarckép. II.	"

Nagy Balogh János Egy. és a Tesz által rend. 1937. évi karács. Képzömüv. Kiáll. Kat. Kispest,Városháza.

KISSOLYMOSI S.ZOLTÁN

gróf Takách-Tolvay József. Patinázott gipsz

Téli kiállitás képes tárgymutatója. Műcsarnok 1937.

KISZELY Melinda

MN 1996. január 8.

KISZELY MELINDA bábtervező munkáiból nyílik meg kiállítás január 9-én, kedden délután hat órakor Budapesten, a Pataky Galériában (X. kerület, Szent László tér 7–14.). A tárlat február 9-ig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta 10-től délután hat óráig.

Eötvös Loránd Tudományegyetem
TREFORT ÁGOSTON GYAKORLÓISKOLA
1088 Budapest, Trefort u. 8.

Az iskola az Eötvös Loránd
1995/96. tanévre a 6. osztályosok
jelentkezhetnek.

Ezekbe az osztályokba olyan tehets
akik az eddigi tanulmányaik alapján k
kívánó és az iskola hagyományaiból köv
tehetséges társak között a gyermek ser
amely egyértelműen elősegíti pályaválas
Ezt az egyetemi gyakorlóiskola tanárképz

A hatosztályos gimnázium első n
befejező két év az alapképzésen túl a

Kitaibel Pál és

gróf Waldstein-Wartenberg Ádám Ferenc

tovább

magyar flora műve:

Descriptiones et icones plantarum variorum Hungariae (1802-1812)

l. 280 szinezett réz táblával. Becsben jelent meg

Rapaics Raymund

A magyarság virágai. Bp. 1932. 341, 345. l.

Szinezi Magyar Irok

VI. K. 443 h.

A vallás- és közoktatásüg

9186/1915. szám.
eln.

Értesitem Cimedet, hog
telezettek felmentése körül követe
vek és módozatok, illetve határozm
évi junius hó 12-én 4779.eln. szám

A felmentésre való igé
mely időponttól kezdve az illető e
szolgáló alkalmazásban kell állani
lapittatott meg. Ennek következtéb
példányban kiállitandó felmentési
latba hozott egyén előljáró hatósá
gálati főnöksége/ által aláirással

Kitlinger Kálmán

K.

Pesti Hirlap 1939 jan. 18.

— **A kultuszminiszter az iparművészetért.** Az Országos Magyar Iparművészeti Társulat és a *Magyar Iparművészek Országos Egyesülete* által rendezett nagysikerű *Első Magyar Országos Iparművészeti Tárlat* nemrégen bezárult. Méltó befejezése a kiállításnak az az elismerés, amelyet gróf *Teleki Pál* kultuszminiszter nyujtott át a tárlat kiállitóinak. A miniszter, értékelve azt a lelkes munkát, azt a törekvést, amellyel a magyar iparművészek országos értékü kulturális munkájukat folytatják, tizenhárom iparművésztől vásárolt az állam részére. *Báthory Julia, Gorka Géza, Hiesz Géza, Kitlinger Kálmán, Kiss Béla, Kovács Margit, G. Lux Alice, Márkus Lili, Pannónia Csipkeüzem,* dr. *Ráthonyi Frigyes, Sinkó András, Tevan Margit* a kitüntetett iparművészek. A magyar kormányzat mindinkább elismeri a magyar iparművészek munkájának kiválóságát és ez az elismerés nemcsak a magyar művészeti kultura, hanem az ország gazdasági fejlődése szempontjából is nagyjelentőségü.

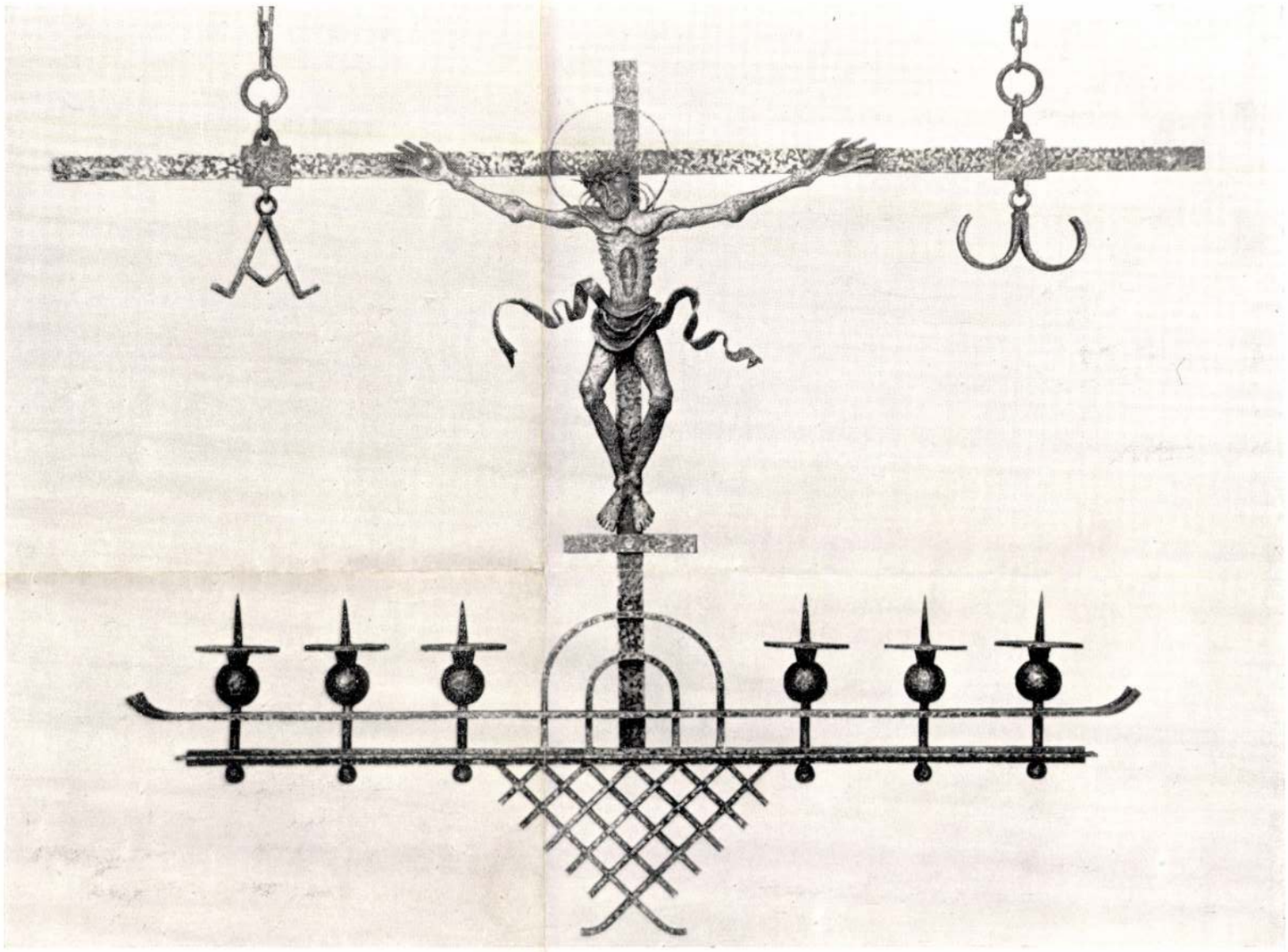

Függő vas-gyertya-lámpa. Készült Tóth Gyula tanár terve után a Budapest Székesfővárosi Községi Iparrajziskolában. — Eiserne Kerzen-Hängelampe. Verfertigt nach dem Entwurf des Professors Julius Tóth in der Municipal-Gewerbezeichenschule der Haupt- und Rezidenzstadt Budapest. — Iron hanging lamp for candles. Made upon design of Prof. Gyula Tóth in the Municipal Trade-Drawing School of the Capital and Residence of Budapest.

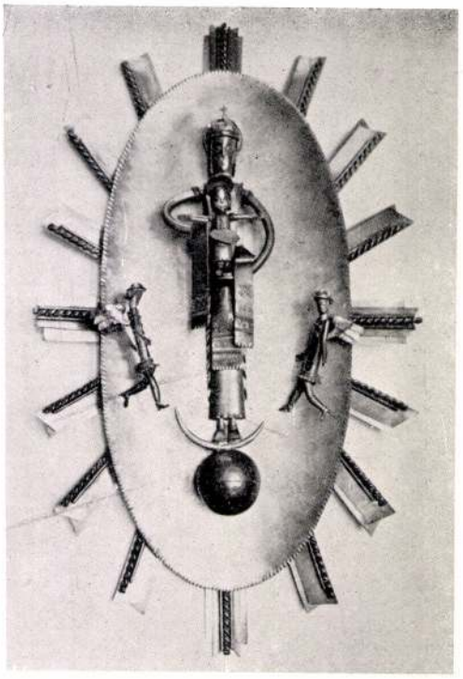

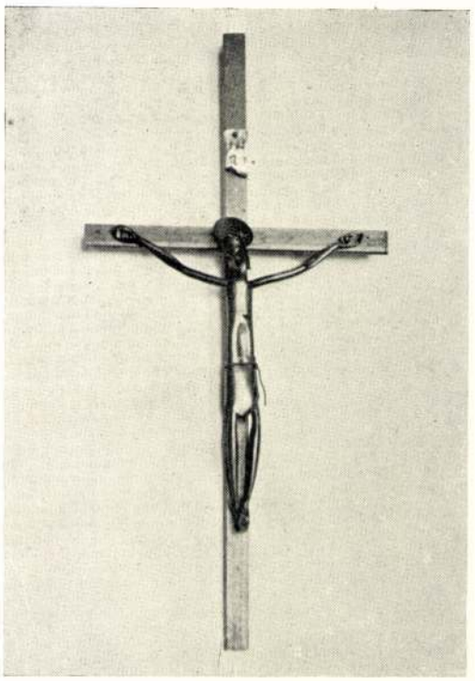

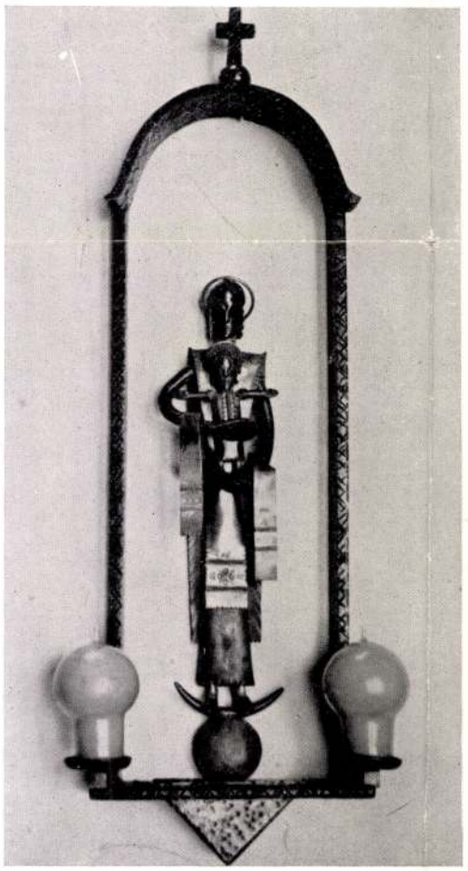

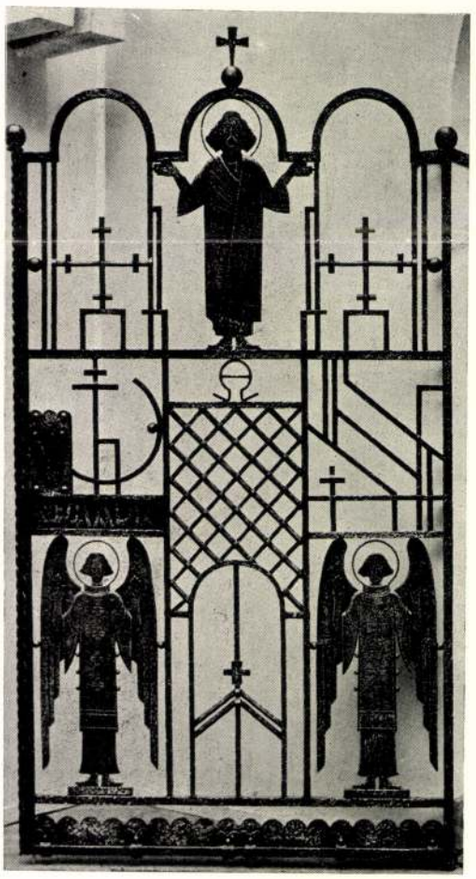

Fent balra : Falidísz, sárga és vörösrézből. Jobbra : Feszület rézből és vasból. Lent balra : Madonna rézből és vasból. Kitlinger Kálmán művei. Jobbra : Kápolnakapurács vasból. Tóth Gyula tanár terve után készült a Bp. Szfőv. Közs. Iparrajziskolában. — Oben links : Wandschmuck. Rechts : Kruzifix. Unten links : Madonna. Rechts : Gitter eines Kapellentores. — Above to the left : Wall-ornament. To the right : Crucifix. Below to the left : Madonna. To the right : Grate for a chapel door.

MAGYAR IPARMUVESZET 1938.

Kittlinger

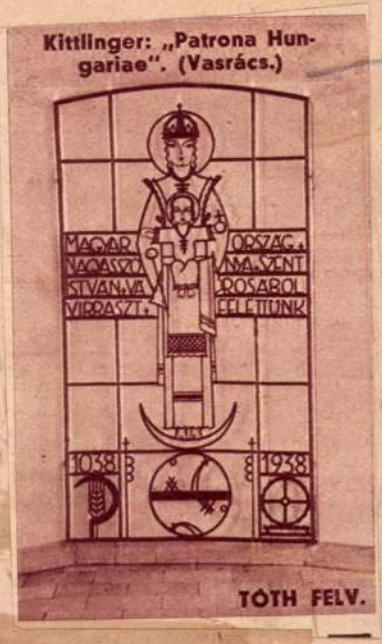

a szé-
kesfe-
hérvári
város-
házán

Vas. lys. az Ujmagyar-
ság képes mell.
1938. aug. 20

KITTLINGER *Kálmán*, szobrász, Kaposvár 1901 jún. 21. A bepesti iparművészeti iskolában képezte magát. Művei közül említésre méltó Györgyi Kálmán emlékplakettje.

E. G. I. 567 l

Pa, mercter [illegible] : 104 cm. — Mündler : XII. 24.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: X. 35. *P. Neefs:* Das Innere einer gothischen Kirche, worin man ein Kind zur Taufe bringt. — 1815: XI. 24. *P. Neefs:* Das Innere einer gothischen Kirche, worin stb. — 1835: III. 66. *P. Neefs:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1844: III. 67. *P. Neefs:* Inneres einer Kirche, worin man ein Kind zur Taufe trägt. — — 1865, 1866, 1867, 1869: XII. 24. *P. Neefs:* Templom belseje kereszteléssel.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XII. 24. *P. Neefs:* Templom belseje kereszteléssel. — 1873: XII. 24. *P. Neefs:* Inneres einer Kirche, worin man Kind zur Taufe trägt. — 1876, 1878, 1879: XI. 371. *P. Neefs:* Templom belseje keresztvízre tartott gyermekkel. — 1881: 509. *P. Neefs:* Templom. — 1888: XVII. 576. *P. Neefs I.:* Az antwerpeni székesegyház belseje. — 1896, 1897: XVII. 576. *P. Neefs I.:* Az antwerpeni székesegyház belseje. — 1897: XVII. 576. *P. Neefs I.:* Das Innere des Domes zu Antwerpen. — 1898: XVII. 576. *P. Neefs I.:* L'intérieur de la Cathédrale d'Anvers. — 1901, 1904: XVII. 576. *P. Neefs I.:* Az antwerpeni székesegyház belseje.

Kitt Ferdinand

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 168.

3675.

Thorwaldsen.

3675. ~~30.~~ *Jézus az irástudókkal* (Luk. 2. r. 46).

A dombormű azt ábrázolja, midőn Jézust szülei az irástudók közt harmadnap a jeruzsálemi templomban megtalálják ~~(Luk. 2. r.)~~. Középütt áll a beszélő gyermek Jézus, jobb kezét felemelte és baljával az irástudó térdén fekvő papirosra mutat. Balról ketten és jobbról hárman képeznek csoportot. Az előbbiek közül egy előre hajlott és keresztbe vetett lábakkal ülő társának a térdére állított könyvre támaszkodik, ~~átkarolja és ennek~~ fülébe ~~súgott~~ suttog; az utóbbiak közül pedig kettő a székre telepedett s egy botjára könyökölve figyel. Balról József közeledik Máriával, ki kezeit összetette. Fölül szemközt a tizparancsolatot tartalmazó két tábla köti le figyelmünket. Jelzése balra a széken: »*Roma Biaggio 1842*« s fölül »*No. 4.*«

Eredeti gypszminta, méretei 68 : 122 cm. — Reményi Ede [illegible] Ltsza régi 36 és új 18. — A lépcsőházban

Nyomukban marcona, óriástermetű harcosok dobognak. Fejükön fe-
nyves tollbokrétás ércsisak, testükön a térdig érő gyapju tunika fölött
egy apró láncszemek-
uk, balkarjukon bőr-
bjukban kivont kard,
anyelek végén, apró,
kitüntetéseivel.
a tábor felé rendekbe
onák fölszabadulva a
godtan várják a nap
új imperátort.
r a Duna felől, egy-
a gladiátorok fölvo-
lsők a vad gallusok.
Fejükön borostyán-
öntött bronz csillog

egek, liburok, dalma-
k az arénához, és a
al, kendő lengetéssel,

ért sorompók. A tö-
leteit. A gladiátorok

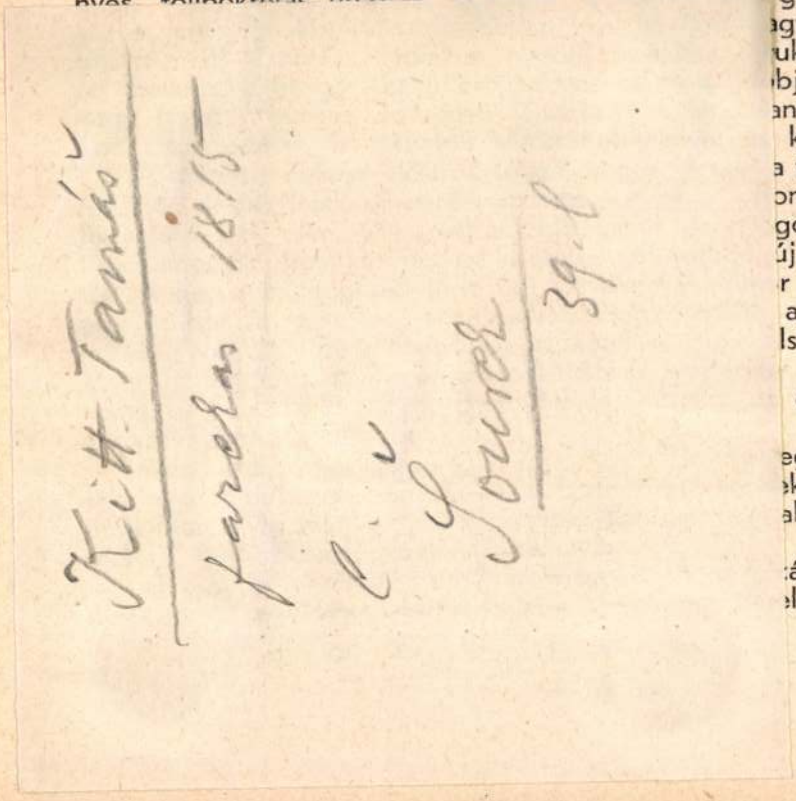

Az aquincumi cirkusz alaprajza.

rűalakban fogta körül s kivülről támpillérekkel volt megerősítve.

A nézőteret az arenától elválasztó kőfal 2 méter magas volt s így a nézők biztosítva voltak a porondra engedett vadállatok esetleges támadásaitól. A körfalnak úgy az északi, mint a déli ívébe 3—3 ajtónyílás volt vágva. Ezek közül 5 egy-egy kamrába vezetett, melyekben a viadalokra szánt vadállatokat tartották. Az északi falkaréj közepén levő ajtónak a nézőtér alatt alagútszerű kijárata volt, úgy hogy bizonyára ez volt a cirkuszoknál elengedhetetlen halálkapú, a Porta Libitinae, melyen keresztül hurcolták ki a küzdőtérről a küzdelemben elpusztult emberi és állati hullákat.

A cirkusz egy hajdani kőpadjára ülve, hallgassuk meg, hogy 1560. év előtt, II. Valentiniánus császárrá kiáltása alkalmával, a polgári lakosság részére rendezett ünnepségek keretében, miként folyt le a cirkuszi játék:

*

Pirkad.

Alig látni még a szürkületben, de a város felől már is sötét rajokban közeledik a nép, hogy jó helyet kapjon a cirkusz emeletein. Türelmesen álldogálnak a falak tövében, melyek körül a II. segédlegió kirendelt fegyveresei formálnak eleven láncot s mikor időnkint meg-megvillogtatják rövid, kétélü kardjaikat, mint egyre erősödő mennydörgés gördül a hegyek felé

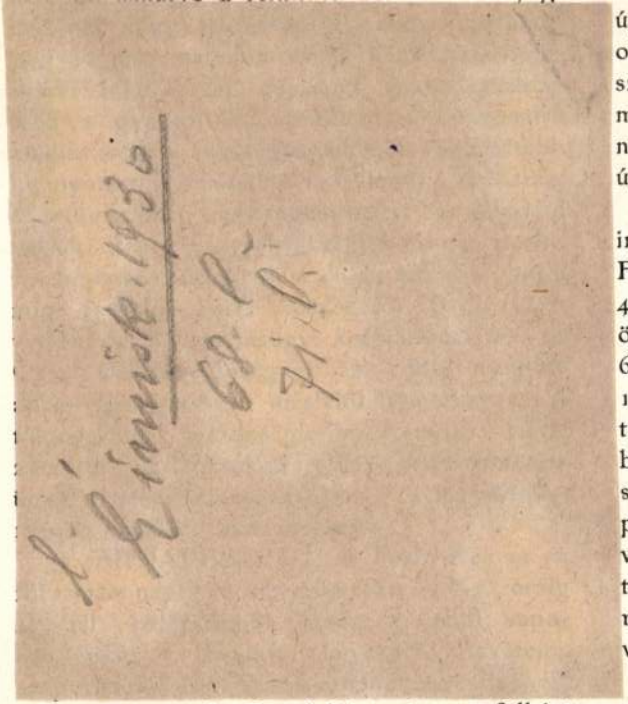

mely alkalommal a Petőfi-Társaság egy felkért

úgy, hogy a 65 személyre ber
olvasóterem tetemes kibővítésének
szemmel látható. Meg is van a remé
már 1914. szeptemberétől kezdve
názium kiköltözésével nyert egyik új t
új helyiséget rendezhetnek be.

Nagyobb adományokkal keresté
intézetet az 1913. év folyamán:
Ferencz tanár 5 mű 15 db., Matolcs
43 db, Trocsányi Béla főisk. orvos
özv. Kazinczy Béláné 96 mű, Csáth
609 mű, Heykál Ede nyug. koll.
14 művel. Vétellel és adományokkal
tár állománya, az apróbb nyomtatvár
beleértve, 156.742 darabra emelkede
szám, amely már magában is t
parancsol, még inkább pedig, ha fi
vesszük, hogy több évszázad rendsze
tésének eredményei, ma már egyenes
rezhetetlen és megbecsülhetetlen értél
vannak e számban felhalmozva.

A könyvtár jókarban tartása és
nemű szükséges felszerelési kelléke
ellátása úgy az egyházi főhatóság: a

rczius havában történt megnyitása
l adták át a nyilvánosságnak.
losan dr. *Pósta B.* látogatta meg a
t.

DAPEST. I. A Budapesti Könyv-
ilet *budai könyvtára* jún. 12-éig jelen-
küldött.

DAPEST. II. A budapesti ref. theol.
Ráday-Könyvtára az 1913. évben is
stván theol. akad. tanár vezetése
ott s a könyvtárnok mellé, segítő
en egy theologiai növendéket és egy
szolgát adtak. Mindezek honorálá-
unamelléki ref. egyházkerület és a
ref. theol. akadémia gondoskodott.
yvtári munka az 1913. év folyamán
az újabban bekerült könyvanyag fel-
ból, másfelől a könyvtárnyitási napo-
gató közönség kiszolgálásából állott.
yvtár gyarapodása az előző éveké-
st elég jelentékeny volt, amennyi-
útján beszereztek 74 müvet, 126
csere útján kapott a könyvtár
t. 261 kötetben a theol. tanári

Török és Rezik művei ritka, Brelfft, Szigethi műve és a Lyra panegyrica pedig igen ritka példányok.

A könyvtár a febr. 4-én történt megnyitástól kezdve, július és augusztus hónapok kivételével, hetenként kétszer: kedden és csütörtökön délután 3 órától 6 óráig állott a közönség rendelkezésére. A látogatók száma 399 volt s használatba került 399 mű 613 kötetben. Leghasználtabb szakcsoportok voltak: a régi magyar irodalom, a theologia, historia, hist. literaturae, jog- és államtudomány, philologia, szépirodalom és az encyclopaedia.

A könyvtár az év folyamán 800 K rendes, és 200 K rendkivüli, összesen 1000 K államsegélyben részesült. Az évi államsegélyt és az 1912. évi 341 K 11 fill. államsegély-maradékot az Orsz. Főfelügyelőségnek bemutatott s általa jóváhagyott tervezet szerint használták fel. Beszereztek ennek terhére 74 müvet, 126 kötetben, 129 darabban, 1211 K 12 fill. költséggel. Fel
nem használt államsegély-maradvány volt

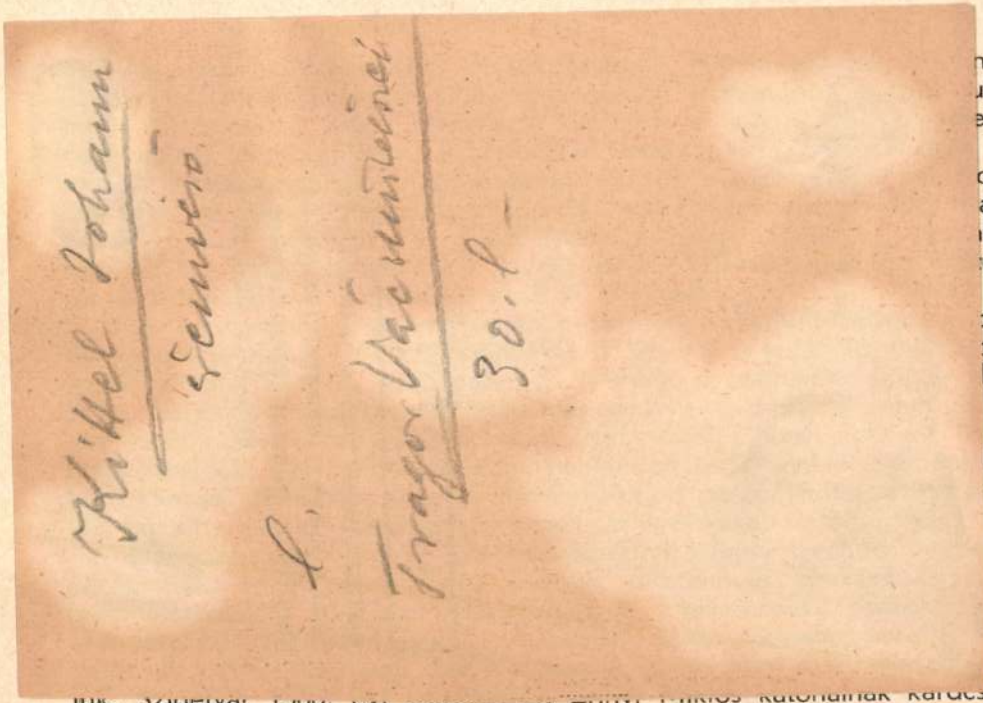

Kittel Johann

ceremonie

l.

Fragor Václavnicsnek

30. l –

A mázsaszámra fölhalmozott arany-ezüst ékszereket, szobrokat, edényeket összetörték s úgy szállították a bécsi és körmöczi pénzverőkbe. A nagy kincsgarmadából csak azok az értékek kerülték el a végpusztulás veszedelmét, melyeket egyes főúri családok, például a Batthyányak, Esterházyak, katonai követeléseik fejében kaptak. Ezek a műtárgyak a főúri családok vitrinjeiben, mint féltve őrzött drágaságok, megvannak ma is.

A XVII. század végén Sárvár a Draskovichok, majd pár évtized múlva a Habsburg-ház Este-ágának birtokába, attól pedig Mária Terézia főhercegnő révén, Lajos bajor király tulajdonába ment át.

A sárvári vár mai állapotában a XIX. század húszas évei óta áll. A várba magas nyárfák szegélyezte út vezet. Főkapuja fölött a Nádasdyak márványba faragott címere: a buzogányos kákatövek közt úszó koronás réce, emlékeztet a vár XV—XVI. századbeli birtokosaira.

Termei közül nehány ma is érintetlen eredetiségében nyujt tájékozást arról, milyen volt a XV—XVI. századbeli magyar főurak szobáinak berendezése. A hajdani lovagterem kupolaszerü menyezetét Nádasdy Ferenc országbiró által készíttetett remek stukkómüvek diszítik. A stukkó díszek által öt részre osztott mennyezet közeit nem annyira művészi értékü, mint inkább hadtörténeti jelentőségü festmények borítják.

Igy a belépő a szemközti szelvényekben az 1596. évi székesfehérvári s az 1602. évi budai ütközetet; a jobboldali szelvényben az 1597. évi tatai csatát; a baloldaliban az ugyanazon évi pápai ütközet ábrázolását látja. A belépési oldal az 1599

Kitzerow

l.

LykaMagyműI800-50

490-l.

6.

8.

Kitzerow

festő

l. Voit Pál

Régi magyar okmánok.
Pp. é. n. 280. l.

iverkint 5 (öt) Ft jár. A másolat
jog lapra terjed, tehát a másolási díj
összege:

a 4/négy/ teljes ívért .... 4. 5 = 20 Ft
" 3/három/ lapért .... 3·125 = 3·75 Ft

Summa) ———— 23·75 Ft

Midőn a kész másolatot kezeihez jut-
tatom, egyben a fenti összeg szíves

R. D. K.

KITTY Tamás farekosmester

Habán mester, Smalenic, 1810

Csányi 1954. 112. l. VII. t.

M. D. K.

KITTY Pál farekasmester

Habán mester, Bolcsaz

Csángi 1954. 112. l. VI. t.

M. D. K.

KITTI, J. fazekasmester

Ilabán mester, Szobotist, 1827.

Csányi. 1954. 111. l. VI. t - 112. l.

Kittinger

iparmüvész

Iparmüvészeti Társulat jubiláris kiállitása - Iparmüvészeti Muzeumban - templomi bronz,réz,vasmunkáival szerepel.

Pesti Hirlap
1935.XII.4.

Kittel J.

Erenvers

l. Tek Bptörök

37. tabla

A nagybánkányi sk

Méltóságos

Szegen

Mélyen meg
vel kell je
rényben ha
vonobélyi
folyó 19
vihan ism

Kittel és Vink

O.

Budavinaf. 1936

40 l.

/

eseti kimutatás

rom. kath. temp-

ási munkálatairól

Kittel és Vinck

ércmvesök

Emlékerém:

Előlap – Buda és Pest

látképe.

Hátlap nemet felirattal

1686.

Részletes leírás

Majláth tört. kiáll

430 l

ya szb. kir. város tanácsától.

tekintetű országos bizott-
nak

Budapest.

Városliget
Szépművészeti muzeum

érnöki kimutatást azon tisztel
éssel terjesztjük be, hogy az
nabbi költségeinek fedezésé
folyósítani kegyeskedjék.
n 1908 évi szeptember hó 26-án

Kittel Johann

l.

Budavuraf. 1936

44. l.

Tollbuer

henlohe. 2 cimtáblával.

8.--

mere. Bpest, Hornyánszky.
lyemkötésben. Sok képpel. 1o.--

1869.8r., fvkts
a műtörténeti szempont-

1.--

ácsnak tiszte által/,
zomoru játék. Versekben
.8r., fve 2.--

Corvin és törvénytelen vér.
lcstörténetéhez. Buda, 1847.

1.5o

ándorlása. A gyüjtemények
OSTA BÉLA. 15o képmellék-
Bpest, 1897. 4r., 2 kötet,

12.--

eti büszkeségről. Ford.:
r., fvkts 2.--

ıkrieg. Eine Auswahl aus
g. Mit Bildern alter
papirkts 2.5o

Kittel Johann

l.

Budavmraf 1936

41. l.

Kittel Johann

l.

Budavári af. 1936

46.l.

I.K.Johann Kittel, zobrász

4.Emlékérem/Karlováci békr emlékére/.Fama,babérkoszo rús fejjel.Harsonában:PAX.Körben:PANNONIIS RESTITVTIS CALA.FEBR NDCIC._Hátlap:I.K.Zászlón:HV_N_GA_RIA,PRESS BURG,NEVHEVSEL,CASSAU,EPER,TOKAY,ZATM,GRAN,PEST,WARAD TRANS/SIL.,ALBREG.,BUDA,VEISSENB,CANISA,HERM,ZYGE,SE GED,SCLAVONIA,POSEGA,SAVVS,F,DANVB.KORIRAT:PRAECLARIS LEO,POLDI VICTORIIS._Ezüst.47 mm. 156.old

Csongor Győző-F.Simon Ilona: Szegedi emékérmek és plakettek 153.old

A Móra Ferenc Múz.Evkönyve.1969-1.Szeged,1969
Szegedi Nyomda

Kittel Johann

1683–1748

Erenkiall Gat

1924. 124.

1. okr.

~~Bögre agyagból, őskori VII. 196.~~

Johann Kittel

ejecuv.

lind

VI. K.

Glbé bis l

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláirás és munkásszám.

Kittel János

Sámvéső XVII.

4

lásd

VI k.

Glbé 58 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi min'a

Kittel Johann

lásd

Cs-gén 124. l.

Kittel, Johann

boroszlói érseuvérő

1680–1750

ród

2

Tragérd

31. l.

Gohl Ödön. Budapest

emlékérmei 105. 4.

Bpest Régiségei

VII. 144. l.

RASSEGNA ITALO-UNGHERESE
Diretta da TIBERIO GEREVICH e LUIGI ZAMBRA
Direzione e amministrazione:
BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4
Telefono: 185-618

Johann Kittel, 1683-1748.

Esztergom visszafoglalásának emlékérme, 1683
Buda " " 1686
I. József király érme, 1687

Csányi K: Egyesi gyűjtők és művészek érem és plakett kiáll. és Iparműv. Muz.-ban. 1924.

124-125 l.

KITTEL, Johann

Huszár: Személyi címek · Bp. 1999. 81.

A kőszegi Kelcz-Adelffy ár

F. MENTÉNYI KLÁRA – LÁSZL

A volt árvaház nagyméretű, egyemeletes, két belső
talan épülettömbje a fallal körülvett kicsiny belváros
kedik el. Az egykori várárok felé néző, hangsúlyos tí
szú keleti homlokzat éppoly egyszerű architektúrát m
cai illetve belső udvari homlokzatok. A gazdagabban
kintve a többi, vakolatból készült osztó- illetve díszítőe
párkány, az ablakok sima szalagkeretei és a közöttük
tükrök alig-alig emelkednek ki a falsíkból, a függőleg
ányzik. Az épület belsejében végighúzódó udvari folyo
gaboltozattal fedett, tágas helyiségek. Az első ránézés
ti részletet az északkeleti sarok szabályos félköríves fo

A város történetével foglalkozó, összefoglaló jellegű
don – mindezidáig tényként kezelte azt a feltételezést
részben az 1531-ben épült Rókafok-bástyát (Hóhér-to
18. század végén befoglaltak az árvaház épületébe.[1] M
ros életében egykor oly jelentős szerepet játszó intéz
A kőszegi árvaház és tegyük hozzá: kutatói is abban
helyzetben vannak, hogy rendelkezésükre áll a kőszeg

KITTLER. Ferdinand epítesi vállalkozó (1839-1906)
epítesz

Kittler és Gratzl cég

tevékenysége

Szőnyi 1996 74, 75-76. és kk. + ill

Adwardus bíró 268

Klomp Katalin 126, 257
- Lőrinc 126, 257
- Simon 254
Kloosmarkt > Kolozsakna
Klopotiva (*Clapatiua*), Clopotiva
- ortodox templom 44, 95, 326
Klopotivai > Bakolc
Klosdorf > Bethlenszentmiklós
Klosdorf > Miklóstelke
Knechtil Péter 127, 240, 242
Knol György 248
- Péter erdélyi püspök 211, 522
Kocsárd > Oláhkocsárd
Kocsárd > Székelykocsárd
Kocsis Albert építész 256
Kodor, Codor; Belső-Szolnok vm 31
- Szt. László-templom 203, 327
Kodori György 327
- Gergely 272
Kokelburg > Küküllővár 110
Kolb István 350, 351
Kolbenheger Victor építész 361
Kolcvár > Malomvíz
Kolmás Kelemen plb (Segesvár) 437
Kolozs vm 56, 445, 511
Kolozs[akna], Kolozsakna, Cojocna
- ref. templom (Szt. Imre-templo
- Szt. Katalin-kápolna 167, 328

KITTLER és GRATZL pozsonyi építészek

Hadik – Pavilon 1993 No 8. 53.

MDK

Kittlinger Kálmán, ip.müv.

az Iparmüvészeti Orsz. Egyesületének ezüstérmét kapta.

Az Orsz. Iparmüv. Társ. kiállításáról.
Müvészet, 1938. III. évf. 22. sz. 162.l.

KITTLEINGER KÁLMÁN

AZ Iparművészek Országos Egyesületének érmét nyerte

Pesti Napló, 1938. nov.15.

MDK

Kittlinger Kálmán, ip.müv.

az Iparművészek Orsz. Egyes.-nek ezüstérmét nyerte

Az Iparmüv. Tárlaton.- Magy. Nemz. Müvészet. 1938.
4.sz. 81.l.

MDK

Kittlinger Kálmán, ip.müv.

az Iparművészek Országos Egyesületének ezüst
érmét nyerte.

Kik nyerték az iparművészeti díjakat. -Magyarság. 1938.
nov.15.

MDK

Kittlinger Kálmán

az Iparm.Orsz.Egyes. ezüstérmét kapta

Orsz. Magyar Iparm. Kiáll. Müvészet 1938.
III. évf. 22. sz. 161. l.

KITTLINGER KÁLMÁN

az Iaprművészek Országos Egyesületének ez üst érmét nyerte az első magyar iparművészeti tárlaton.

A REGGEL, 1938. nov. 14.

MDK

Kittlinger és Tálos

Müvészet 1938. III. évf. 22.sz. 159.l.

Kittel

Gemm.

laid

z

Grönh 93 l.

94. l

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191.....é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

K.D.K.

KITTA, Jan fazekasmester

Hlabón mester, Boleraz

XIX. sz. első fele

Csánczi 1954. 111.l. V.t.

Kitta János
keramikus 1780.
Bolerázon dolgo-
zott.

l.

Csányi 1954

37. l.

M. D. K.

KITTA János

Habán mester, 1780-ban Boleráz (Bé-
laházán) on dolgozott

Csángi 1954. 37. l.

Kitlinger Kálmán

ötvös

erőd

Mihalik Sándor dr

Az iparművészet Magyarországon - Magyar Iparművészet 1937.

224 l.

SIMOR JÁNOS – UTCA 2 l. Rákóczi-
tér 3.

Kitlinger Kálmán

vékötvös munka

Repr-

Nádailakásb

8, 70. tabla

Kitlinger Kálmán

mülakatos

Vasrais a város-
háza folyósóján

Repr.

Székesfehérvár

(Prospektus)

H. és. é. n.

TURÓCZI SÁNDOR KÖNYVTÁRA

HELYSZÁM: 1500 / 20.III.4.

SZAK: Szépirodalom.

SZERZŐ NEVE: Radó Antal

FORDITÓ NEVE:

KÖNYV CIME:

KÖTÉS NEME: ALAK:

KIADÓ: ÉV:

Kitlinger Kálmán

az 1940. évi milanói Triennalén ezüst érem

MAGYAR IPARMUVESZET

1940. 81. l.

Kittlinger Kálmán

ötvös

1926 - 29

Címük 1930. 85. l.

Kittlinger Kálmán

szobrász

stul. Kaposvár 1901 jun. 21

Iparmv. iskolában 1932

ben végzett.

György Kálmán emlék

plakettje

HuPrmagyarom 277 l.

bevetten

MDK

Kitlinger Kálmán, ip.müv.

sajátos jellegü bádok plasztikái említést érdemelnek.

Dr.Ruzicska Ilona,:"Müvészet az iparban". Iparm.Táre. Karácsonyi kiállitása.1941.dec. MagyarIparmüvész.12.s 133-36.l.

Kitlinger Kálmán

iparművésztől vásárlás

Az Est 1939. január 18.

Kittlinger Kálmán

Geboren zu Kaposvár am 21. Juni 1901, erhielt seine künstlerische Ausbildung an der Kunstgewerbeschule in Budapest, deren VI. Jahrgang im Jahre 1931/32 beendend.

György Kálmán emlékplakettje
tisztt nincs -

HuPomagyérem 277.l.

Viselet.

Férfi ruha.

A Városligetben sétáló
hát viselnek, jobbra pedig egy
fúval. Felirata:

DIVAT-KÉP

alól jobbra: Ny. Rohn és Grund
legalól balra: Közli: Hofmann
jobbra: Melléklet a ne
Augusztus-h

Kny., mér. 23.5 : 36.5

Kitlinger Kálmán

A legfiatalabb generáció a magyaros mód elérésére hajlítottlemeztechnikával keres önálló formákat. Egyik jelességük Kitlinger Kálmán.

Mihalik Sándor dr.

Az iparművészet magyar országon. V.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 224. l.

Kitlinger Kálmán

otvós

l.

4.1

MAGYAR IPARMŰVESZET

1940. 57. l.

Kislinger Kálmán

ötvös

l. u l

MAGYAR IPARMUVESZET

1940.39.l.

Kitlinger K.

MAGYAR IPARMŰVESZET

1937. 164. l

Kitlinger Kálmán

Ötvös.

l. " '

MAGYAR IPARMUVESZET

1937. 21. l.

Kitlinger Kálmán

kézötös munkái
a Népszövetség palo-
tájának magyar
termében.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1936. 203. l.

1 világkiállitás magyar háza. (Kny. Ma-
armüvészet) 4 o, 22 K, 30 L, Bp. 1911.
to : Eisenstadt. Ein Führer durch seine
hte und Kunst. o, K, L, Kismar-
31.
ndó országház Budapesten. 1896 évi junius
n. 8 o, 6 K, 34 L, Budapest, 1896.
ori budai országház. 16 o, 4 K, 14 L,
t, 1929.
jesi vértanuk emlékmüve. 8 o, 1 K, 51 L,
t, 1908.
ai hid elhelyezése. A Fővárosi Közmun-
ácsának állásfoglalása. 4 o, 17 K, 36 L.
t, 1934.
s Mesterségről való Vetélkedés. 16 o,
L, Hely nélkül, 1716.
alakitott Pécsi székesegyház 8 o, 19 K,
écs, 1891.

Kitlinger Kálmán

K.

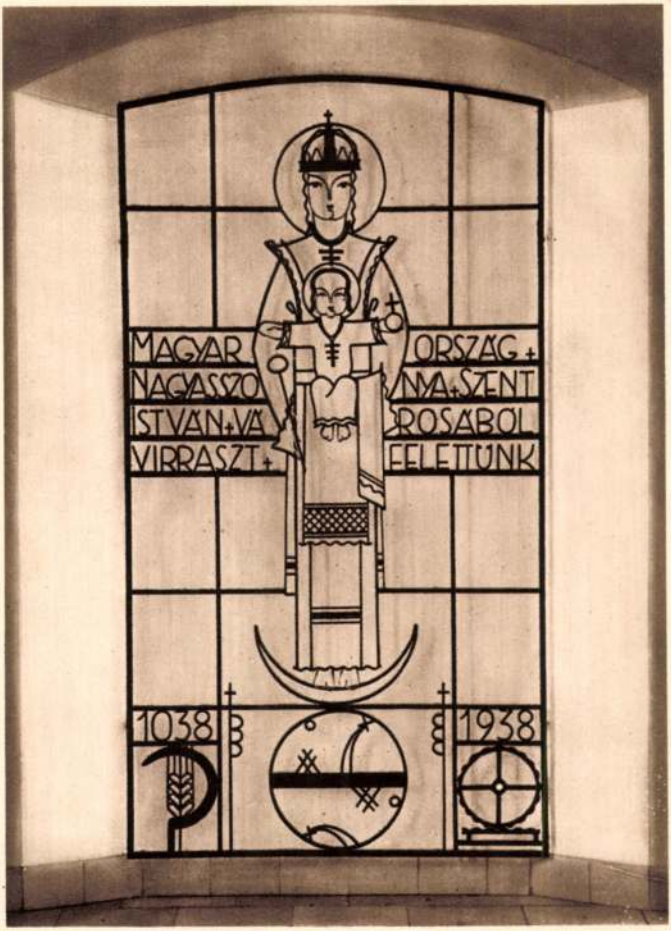

8. Kitlinger Kálmán kovácsoltvas munkája. Városháza.

Somogyi Antal:
Székesfehérvár. Művészet és város. Budapest, 1939. B

7. A Városháza díszterme. Kontuly Béla falfestménye

Kittinger Kálmán

Országos Magyar Iparművészeti Társulat idegenforgalmi emlék-tárgyak pályázatára beérkezett pályaművek elfogadták.—

Budapest
1929 II. 8.

Kittinger Kálmán

Országos Magyar Iparművészeti Társulat ideig-
forgalmi emlékérmek pályázatán benyújtott
pályaművét elfogadták. –

Művészet nyitány
1929 II. 8

Kittinger Kálmán

Országos Magyar Iparművészeti Társulat idegen-
forgalmi emléktárgyak pályázatára bezsenyt tőle
pályaműnek elfogadtál. —

Budapesti Hirlap
1929 II. 8.

Kittlinger Kálmán

Iparművész

Iparművészeti Társulat kiállítása - Iparművészeti Múzeumban - Ötvösmunkákkal szerepel

Magyarország
1929.VI..14.

Kittlinger Kálmán

Ötvösipars

lakik Rákoscsaba.

A hét vezér modern felfogásban.

Rézlemezekből

készült szobrok.

A székesfehérvári vitez nagyban??

Schmiedl Ferencad-hat róla bővebb információt

...OKOSAI ÉS FÖLDBÉRLŐI)

...gatlan birtokáról és bérletéről pontos adatokat ...mányos kapcsolatbahozatala, valamint a tulaj-

...a, hogy nemcsak a megoszlás, hanem az ország ...kérdésekről teljesen tiszta képet kapjunk.
..., a kereskedő, a gyáros, ügyvéd, a vállalkozó, ...vele, viszont helye van minden könyvtárban, ...z javára szolgálatot akar tenni és végül jól jár ...r, mert nemcsak ismeretei bővítésére kap új ...l, amelyen él és amelynek gazdasági viszonyait ...rnie.
...75,000 korona.
...Hivatal hivatalos folyóirata, a

...ZTIKAI SZEMLE

...a gyakorlati élet legérdekesebb adatait tárja

... közgazdaságának és népmozgalmi adatainak ...csaknem valamennyi foglalkozási ághoz tarto- ...a közgazdasági élet hőmérője, érdekes, egyben ...k, közhatóságok, ügyvédek, magánosok számára. ...félévre 62,500 korona.
...ra **a fenti címre; pénzküldemények** ...a: **Kókai Lajos céghez** (Budapest, IV., ...i számlaszám 506.) **küldendők be.**

Budapest. — 81,178.

Kitlinger Kalman

l -

Magj. Iparm

1938. 219 l.

O
H
Ju
S
F
B
L

O
S
S
S
K
F
B
L

Kitlinger Kálmán

l –

Magy. Iparm

1938. 247 l.

D I, H O L L A N D
N D K É P E K

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század
Udvarlás
Udvarlás
Vászon, olaj, egyenkint 46×36 cm. (44. szoba.)
A brünni Volavy-gyüjteményből.
Maszlaghy II., 370. és 371. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század
Zenélő gyermekek
Dudáló fiú
Fa, olaj, egyenkint 36×30 cm. (44. szoba.)
Maszlaghy II., 309. és 310. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század
Aranypénzeket mérő férfi
Vászon, olaj, 85×104 cm. (43. szoba.)
Az alábbinak párja.
Báró Baldácsy gyüjteményéből.
Maszlaghy II., 483. szám.

HOLLAND FESTŐ, XVIII. század
Nő ékszerekkel
Vászon, olaj, 78×98 cm. (43. szoba.)
A fentebbinek párja.
Báró Baldácsy gyüjteményéből.
Maszlaghy II., 484. szám.

NÉMETALFÖLDI FESTŐ, 1480 körül

Kitlinger Kálmán

lárd

Magy. Iparm

1938. 325. l

BIZÁNCI FESTŐ, XVIII. század

Házioltárka. Középkép: *Jelenetek remeték életéből,* balszárny: *Szent György,* jobb: *Szakállas szent*
Fa, tempera, 31×25, ill. 31×12·5 cm.
A kölni Ramboux- és az Ipolyi-gyüjteményből. Ramboux, 282. szám. — Ipolyi, Biharvármegye, 6. szám.

OLASZ

ALBANI, FRANCESCO (bolognai festő 1587—1660) KÖVETŐJE

Mitológiai tájkép Dianával
Nyolcszögletű, fa, olaj, 27×28 cm.
Gerevich PA, 240. és 262. l. (Albani köre.)

ALLEGRI, POMPONIO (pármai festő, 1521—1593)

Madonna a kis Jézussal és Ker. Szent Jánoskával
Fa, tempera és olaj, 32·5×23·5 cm.
Restaurálta Endrődi Sebestyén 1916.
Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 762. l. (Correggio.) — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 232. l. (Pomponio Allegri.) — Lepold—Lippay 55. l.

ANDREA DI BARTOLO (sienai festő, † 1428)

Szent Pál
Fa, tempera, 75×40 cm.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.135,II.r.l.ó

Kittlinger Kálmán
az Ötvösművészek Alkotóközösségének tagja.

Major István kikérdezése.
kikérdező:Kéry Bertalan

.Müv.Tört.Dok.

Major István

az ötvösművészek alkotóközösségének tagja.

szövarch.135

Kitonits János

festő

Perálltörtképes

405, 427, 472 l.

Kitt tanár

festő ~~XIX~~

XX. sz.

l.

Thirtelsödmanful

186 l.

~~[illegible] Paris II. 234.~~

MDK

Kitlinger Kálmán iparm.

Uj Magy. Otthon kiáll. Iparm. Társ. 194o.

36 l.

MDK

Kitlinger Kálmán, iparművész.
egyéni elgondolása fémkészítményei
kitűnnek.

Maria Valeria -u.-i termek. „Művészet az Iparban". Tar.
kiáll. - Uj Magyars. 1941 XII. 5.

MDK

Kitlinger Kálmán, ötvös ip.müv.

A kiáll.-t rendezte:GMIT és a Magy Ip.Müv.Orsz.Egyes.

"Magyarország" 1940 márc.16. 8.1.
Mária Valéria u. helys.:"Uj Magyar Otthon" kiáll.

MDK

Kitlinger Kálmán, ip.müv.

ezüstérmet nyert.

"39 dijat nyertek a magyar iparmüvészek" kiállításban".
"Nemzeti Ujság" 1940 jun.29. 13.1.

MDK

Kitlinger Kálmán

ötvösség, ékszerek

O. Iparm. és Háziipari kiáll. Magyar Iparművészet, 1929. 134 l.

Kitlinger Kálmán MDK

ötvösség, fémmunkák

Az Iparmüvészeti Társ. Karácsonyi Vására, kiáll.
Magyar Iparmüvészet 1937. 247.o.

MDK

Kitlinger Kálmán,ip.müv.

Feszület.
Madonna.

A lap külön részt szentel a magyar iparmüvészeknek, ezek közt szerepel K.K. is.

"Artifex " a Nemzetközi Kézmüvesipari Központ lapja. /olasz/.

Magyar Iparmüvészet. 1942 2.sz.

MDK

Kittlinger Kálmán,

kiváli nagy fesziletével.

? Iparmüvészeti kiállitás.?

Müvészet. 1938.III.évf. 22.sz. 159.l.

MDK

Kitlinger Kálmán iparművész

Kiállitója az állandó mintakiállitásnak,
ötvös- és fémtárgyal.

Magy.Iparművészet, 1939. 22o.lap

Kitlinger Kálmán, ötv.-ip.müv. MDK

ötvösművészi remekei ifj.Payer József rendezésében láthatók.

Az Iparm.Társulatnak az Iparm.Muzeumban rendezett 50 éves jub.kiállitásának résztvevői.

Magyar Iparművészet. 1935. 265.l.

MDK

Kitlinger Kálmán, ip.müv.-ötv.

az Egyházművészeti kápolna gyertyatartóinak és rácsaidszeinek mestere.

Az Ipamüvészeti Társulatnak az Ipam.Muzeumban rendezett 5o éves jub.kiállitásának résztvevöi.

Magyar Ipamüvészet.1935. 265.1.

Kitlinger Kálmán

Ötös

Az Országos Ipa rmüvészeti Társulat% által rendezett és 1937. nov. 21-én megnyilt kiállitáson müve.

Hajdu Béla:
Borus idők, - napsütések
Északmagyarország 1964. ja n. 29. 2.1.

MDK

Kitlinger Kálmán, ip.müv.

8. K.K. kovácsoltvas munkája. Városháza.
Ablakrács helyett Betük és modern Szüzanya
a kis Jézussal. 1038-1938. Kép.

Somogyi Antal: Székesfehérvár. Müvészet és város.
Bpest.1939.

MDK

Kitlinger Kálmán, ip.müv.-mülak.

Az Orsz. M.Iparm.Társ. és a Magy. Iparm. Orsz.Egyesülete által rendezett nagysikerü Első Magyar Orsz. Iparmüv.Tárlaton tizenhárom müvésztől vásárolt az állam részére gr.Teleki Pál kult.min.

A kultuszminiszter az iparmüvészetért.
Pesti Hirlap. 1939. jan.18.

Kitlinger Kálmán

fémtárgyakkal szerepel

Bútor és lakásművészeti kiállítás

Bp. 1956

MDK

Kitlinger Kálmán, ip.müv.

Falidisz, sárga és vörösrézből. Repr. 74.1.
Feszület rézből és vasból. Repr. 74.1.
Madonna rézből és vasból. Repr. 74.1.

Magyar Iparmüvészet. 1938. 74.1.

MDK

Kitlinger Kálmán

Radisics E.: A Népszövetség palotájának magyar terme. Magyar Iparmüvészet 1936. 193.l.

MDK

Kitlinger K.,ip.müv.

Az ezüst-,bronz- és fatárgyak közt az ő művei is szerepeltek a párizsi világkiállitás magyar pavillonjában, melynek tervezője:Györgyi Dénes, épitész.

Illusztráció.164.l.fent.

Magyar Iparművészet.1937./?/.Illusztrációk a párizsi világkiállitás magyar pavillonjáról. 157-164.l.

Kitlinger Kálmán

iparmüvész

Uj Magyar Otthon Kiállitás, 1940. katalogusa
36 lap

Kitlinger Kálmán

okl. ötvös iparmüvész

Uj Magyar Otthon Kiállitás, 1940. katalogusa
46 lap

MDK

Kitlinger Károly

Say Géza: Városaink művészeti kulturája.
Szépművészet, 1940. 38 l.

MDK

Kitlinger Kálmán

ötvösmunkával résztvett az alábbi kiállitáson

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

Kitlinger János

ötvös

1926-32.

Iparmisk Évk.

1930-34.45.l.

MDK

Kitling Kálmán, ötv.zom.

Iporm. Isk. Évk. 1934-36.

43.l.

Kitanovits József

ács

1731-től választott

polgár Pesten

Schmall

I. 149. l

8.

Budapest, 192 4. márcz. 7.

t-Iv**á**ny Gyula urnak,

Budapest

Horthy Miklós ut 63.

lismertük becses számláját

ó hó 8 -i értékkel a pénz-

Teljes tisztelettel

AZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Kitel Károly Zaúvs

ötvös mas.

Mestere ~~és~~ Schuller Zaúvs Kassan. 5 évre szegödik 1725. febr. 13.

Mihalik József Kassaváros ötvösségének története. Bpest. 1900. 325. l.

Pich Ferenc

szinkári festő.

Kitidi ref. templom

Igen szerény épület
távlati képe és alapraja.
A szószék 1803-ban készült
a szószékkorona felirata
szerint –
Textiliák, egyházi
edények
Aranyozott ezüst serleg
1612. ből –
Debreczeni László

1930. 94, ~~5~~ l. 95. l.
96. l. 97. l.

mondhatók. Épen ezért a Magyar Közgazdasági Társaság igazgató-választmánya régi óhajtásnak tesz eleget, midőn a nagy klasszikusok magyarul való kiadását újból megindítja. E célra felhasználja a *Matlekovits Sándor* emlékére gyűjtött alapot.

A Közgazdasági Klasszikusok Tárának nyomdában lévő első sorozata öt kötetből áll és a következő műveket tartalmazza:

I.—II. k. *Smith Ádám:* Vizsgálódás a nemzetek vagyonosságának természetéről és okairól. Fordította: Éber Ernő. A fordítást átnézte: Theiss Ede.

III. k. *Malthus Róbert:* A közgazdaságtan alapelvei. Fordította: Neubauer Gyula.

IV. k. *Ricardo Dávid:* A közgazdaság és adózás alaptörvényei. Fordította: Kislégi Nagy Dénes.

V. k. *List Frigyes:* A közgazdaságtan nemzeti rendszere. Fordította: Horn József.

Az előfizetés módozatairól és egyéb feltételekről legközelebbi számunkban adunk hírt.

Budapest, 1940. augusztus 1.

MAGYAR KÖZGAZDASÁGI TÁRSASÁG.

Mdk

Kitaibel Pál botanikus

1799-ben járt Keszthelyen és több izben küldött Festetics-nek különleges fa magvakat a dendrologiai kert számára (8 hold) mely a Georgikonlaz Tartozott.

Keszthely Műemlékei: 1962. 114.-115. l.

M.D.K.

KITA, Tomas farekasmester

Habán mester, 1815

Csányi 1954. 112.l. VII.t.

KISZELL György antalos

1798 - Máriapócs, főoltár

MÉrt 1995 177.

Kitzling. Spoz

epitom.

Kassan 1794.

środ

Ks 48.1.

Kitzling György

Királyi Eamaras épitom
1804-ben épitette a
kassai lutheranus templo-
mot byzanczi stil-
ben.

+ K + 83. l

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár

Nyugta

azaz: ..... Korona

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

Kitzling János György

építész

közreműködésével épült

a régi Kassai zsinagóga

1787–89-ben.

Benczúr Vilmos:

Kassai jótékonyság.

Kőszeg–Kassa 1924. 7. l.

2.95

39.07 x2

78.14

Kiczling György János

kamarai építésvezető

l.

Historia. 1932. V. 9. l.

10. l.

-1284

1282. Mandé Daguerre.
Sz. Cormeillesben 1789 nov
Paris mellett 1851 juli

Kossuth Lászlóné, sz. W

Derékig, balrafordultan
zépütt elválasztott és simára
Öltözete: fodros fökötő csokorr
csipkegallérral és hajtókás el
kendő.

Bronzkeretben, préselt
nyával 1898 szeptember 25-ről,
Vétetett 1910. julius 2
(1132-910).-- A vételt jóváhag
sz. leirat (1302-910).

Kitzling János Györaj

Kitzling János és Anna sírköve a templom + keleti oldalán e sírirattal:

Johann Georg Kitzling k. k. Architekt gest. 13. Febr. 1809. alt 45 Jahre.

Anna Kitzling gestorben d. 31. Maj 1819. alt 65 Jahre.

+ a Kassai szent Rozália templom

Wicktemetők 54. l.

hasítottak ki, mely karosovennyel van bekerítve s föl van szentelve".

Az eredeti szöveg:

„Caemeteria Catholicorum quatuor reperimus : duo quidem circa Ecclesiam Parochialem et S. Michaelis muro cincta, tertium in fine inferioris suburbii, sed jam repletum, etiam debite cinctum, quare nunc recentissime novum sat capax excisum, palisque cinctum, ac benedictum est".[1]

Az alsó külvárosi új sírkert a megtelt szent Mihály temetőn túl déli irányban a szent Háromság szobra mellett,[2] a mai katonai szertár helyén volt. E temetőről szóló első anyakönyvi bejegyzés szerint 1770. nov. 30-án temették el benne az első halottat, Pajtás János, József nevü fiát.

---

[1] Canonica Visitatio 1771. 7. l.

[2] »Extra civitatem ad Caemeterium est statua SS-ae Trinitatis«. Canonica Visitatio 1771. 8. l.

Kitzling György

építész.

l. Lták IV. 11. l.

Stahremberg Ernő Rüdiger gróf, tokaji

Kapitányarck. III. 34.

Kitzling Georg

1 Kapj. 18 l.

Tü szavasagyarból VI. 19

Kitzling Georg

1.

Kapp. 17.

Tolnamegyei lelet VI. 17.

Kitzling György

épitész Kassán a XIX. sz. elején.
Stavěl šlechtické paláce, ~~[illegible]~~ r. 1804 luteránům kopulovou stavbu v Mlýnské ulici v Košicích.

Toman 294. l.

Nagyságos

Dr Szentiványi Gyuláné
nőnőnek

Budapest

Lágymányosi u. 16.

KITZLING *György*, építész, a XVIII. sz. végén a m. kir. udvari kamaránál működött, hol egy ideig a másodépítész helyettese volt. 1781. K. vezette a budai katonai raktárak építését. Utóbb Kassán élt s 1804. építette az ottani luteránus templomot bizánci stílusban.

K. Gy. I. 567 l

tecturstuck. — 1876, 1878, 1879: XV. 598. *P. Neefs és Fr. Franck:* Építészeti kép. — 1881: 494. *P. Neefs:* Templom. — 1888: XVII. 575. *P. Neefs II.:* Gotikus templom belseje. — 1896, 1897: XVII. 575. *P. Neefs II.:* Gotikus templom belseje. — 1897: XVII. 575. *P. Neefs II.:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1898: XVII. 575. *P. Neefs II.:* L'intérieur d'une église gothique. — 1901, 1904: XVII. 575. *P. Neefs II.:* Gotikus templom belseje.

Kitzing ~~Brief~~

9/08 97

l. Kapj. 14 l.

Ungvármegyei árszabás, 1626-iki

VI. 207

— — 1666-iki VI. 207

Kitzling György

Kamarai építőm.

+ 189

l.

Kemkassamüeml

37. l.

39. l.

án.

Szentiványi Gyula 26.

Kitzling György

kamarai épitész

(1802-ben

Egerben járt s.

véleménjt adott a Eolle-

gium épület ♀ karbaho-

zatalának Eötts egészt

Udvardy László dr.

Az egyi érseki jogli-

ceum története.

(1740 – 1896)

Eger 1898, 131 l.

♀ (Foglár-tele)

Dókus Gyula, alispán VII.67, 68.

Kitzling György

Kamarai épitőmester
empire stilusban épi-
tette az ág. evangelikusok
kassai templomát 1804–
1816 ig

Wickkassaikatmüeml

94. P.

Kitzling György

épitesz

l.

Wick Kassatörs

399. l.

Kitzling György

Kamarai építőmester

l.

Wick Kassatort

165. l.

Kitzling György

épitomester

épitette a Kassai ev.

templomát a Kossuth

Lajos utcában -

ired

Móricz József dr.

Kassa sz. kir. város

turista kalauza.

Kassa 1939.

g. l.

MAGYAR BANK
ÉS KERESKEDELMI RT.
50
1890-1940
BUDAPEST

Kiczling György

Kamarai épitész

Kassa 1789

l. Archi. Ét

1912. 269. l.

Tartozik Magyar Rézhengermű

1931 ápr 30	Egyenlegért	3	6540 -

Farnai János,

1931. ápr 18	Árukert	2.	5900 -

Kittenger Kálmán

iparmüvész

Iparmüvészeti Társulat jubiláris kiállitása - Iparmüvészeti Muzeumban - dekorativ gyertyatartókkal és kovácsolt vasszentek tervezésével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.XII.5.

KITTLER, Franz, pozsonyi könnüvenegéd

F. K. Maurergesell, +49 éves korában, Pozsony 1822 május 24-én, vízivzonytan. (1822, I. kötet, 619 l.)

Pressburger Zeitung
(Gesellschaft)

KITTLER, Franz, pozsonyi pallér

F. K. Maurerpolier, 1 éves lánya meghalt. (1835, 944 l)

F. K. Maurerpollier, 4 éves fia meghalt. (1841, 323 l)

Preßburger Zeitung

(Genthon)

Kitzinger Franz

Manufaktur Zeichner

17 J. alt.

1846

Bécsi akadémia
Könyvtár

Kardbojt, 1848/49-ből II. 205.

mind a ketten Lőcse s Bártfa művészettörténeti érdekességeinek tanulmányozására rándultak ki. Kassai tanulmányainak eredményeit Henszlmann 1846-ban tette közzé rajzokkal ellátott művében, amelynek «Kassa városának ó-német stilü templomai» volt a cime. Ő hivta fel a figyelmet a székesegyház restaurálásának szükségességére is.

Egy sor klasszicista stilusu magánházon kivül ebben az időszakban épült Kassán 1805—1811-ben a ref. templom, 1820-ban pedig befejződtek a ferenciek templomának restaurálási munkái is. A Kassán gyakran megforduló főnemesség is szivesen kezdi ékesiteni a várost uj szállásokkal: e század elején épült az Andrássy-, Dessewffy-, Forgách-palota. A kassai mesterek azonkivül a vidéket is ellátták kisebb templomok, kuriák, lakóházak terveivel. Stilusuktól nem várhatunk nagy változatosságot, az a kor uralkodó klasszicista izlése volt.

Ily kastélyok épitése vagy átépitése rendesen nem volt nagyméretü, már azért sem, mert a Felvidék nemessége — akárcsak az erdélyi — készpénz dolgában gyengén állott. Mindazonáltal egész sor mestert foglalkoztathatott. Legalább néhány példára szeretnénk hivatkozni annak megvilágitására, hogy az efajta feladat sem ritkaság. A századnak elején épült a nádasdi Soós-kastély, a vendégi Vendéghy-kastély, az alsólánci Lánczy-kastély, a buzinkai Grach-kastély, nagyobb átépités folyik a század fordulóján Alsó-Korompán, ahol Haussmann nagyszombati épitőmester foglalatoskodik a Brunswik-kastély körül, az angol-kertet pedig Nebbien rendezi 1818-ban. A jolsvai Koháry-kastély épitését a század első évében fejezték be. 1812-ben átalakitották Alsó-Zsemberen a Zsembery-kastélyt és épitik Dereg-

ritották a citadella utolsó maradványait. 1805-ben a régi várta helyére Viczay városi orvos buzgólkodása révén fákkal beültetett sétatér kerül, Szabó püspök pedig eltávolittatja a kőfalat, amely elkeritette a székesegyházat s a hozzátartozó sirokat s ezzel uj alakot kapott a város főtere. Rendesebb külsőt kapott egy része az 1820-iki tüzvész után. Egy sor épitész munkálkodott ott s a környéken. Még az előző század utolsó évtizedében kap Kassán polgárjogot Franz Bottinger porosz épitész, 1805-ben Fogl István lép Kassa polgárai sorába. Kitzling György kamerális kerületi épitész tervezte és épitette az ev. luteránusok templomát és a jezsuiták templomának két tornyát. A pesti születésü Bellaágh József 1802-ben került Kassára, ott eleinte rajztanár, de 1818-ban letette az épitőmesteri vizsgát s azontul a város épitésze, akinek szava volt a székesegyház restaurálása dolgában is. Fischer József, kassai születésü, 1831-ben lett ott épitőmesterré, tőle való a jellegzetes Vitézház. Mint Bellaágh, ő is Kassán halt meg. Kassai születésü volt továbbá Gerster Károly, aki, miután Bécsben befejezte akadémiai tanulmányait, rövid ideig szülővárosában munkálkodott, de a 40-es években áttelepedett Pestre. Végül kassai születésü volt s ott is halt meg Lang József, élete legnagyobb részét azonban másutt, Prágában, Budán, Bécsben töltötte császári szolgálatban. Kassa épitészetével van bizonyos kapcsolata e kor egy lelkes és tudós régészének, Henszlmann Imrének is, az első irónak, aki szakismeretekkel felfegyverkezve tanulmányozta a kassai székesegyházat s belevitte a szakirodalomba. Egyebek között 1842-ben is járt Kassán, Frömberg Károly Frigyes pesti születésü épitész társaságában, aki segitett neki a sz. Mihály kápolna kimérésénél és felvételi rajzánál. Innen

Kitzvéger Antal

XVIII. 7

láid

Bedygyöri rajfisk

11. l.

Kitzing Ignác

l.

Zádor — Rador

185, 189, 190 - 191.

Kép.: 64. 27.

Kitzling György

épitész 1820

l.

Šourek 70. l.

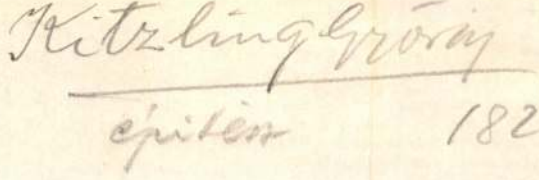

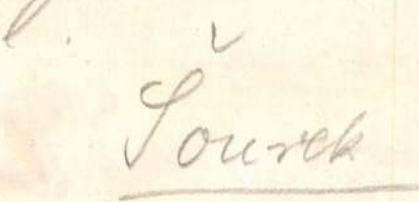

A vall. és közokt. m. kir. minis

a IX. ker. állampénztárhoz inté

Kitzling János György, Al Épitő mester

Kassán a kir. kamarához tartozó jószágokban kieszelte azt a gépet, amellyel malmok, kallók, stb. úgy hajthatók, mint viz vagy lovak által a XVIII. sz. végén. 169. old. 10. jegyz

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 163. old

Folia Archaeologica. XX. 1969. Népmüv. Propaganda Iroda Bpest

KITZLING, Georg, kamarai szgédépítész

G. K., Kammeral Architekts-Adjunkt, építi a kassai ev. templomot, 40,000 forintba fog kerülni. Alapkő 1804 május 8. Közli az alapkőbe helyezett feliratot. (1804, 706 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Kitzling György

épitész

l. -

Genthon - Szentiványi

Abany - Torna vár-
megye és Kassa
mincmlékei. Bp. én
9 l.

M.D.K.

Kitzling György, építőmester

("királyi kamarai építőmester")
bizánci stílű terve szerint épült
fel 1804-ben a kassai ev. lutheránus
templom.

Kemény Lajös: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1904. 38.köt. 83. old.

MDK

Kitzling György kassai épitőmester, céhmester: 1789.
Premontrei templom tornyát épitette,1804-ben pedig "evang. lutheránusok" empire-stilü egyházá

Kemény Lajos cikke. Magy. Mérnök és Épitész Egylet,Heti Ért. 1907. 14.sz. ápr. 14. 154 l.

Kitzling György, kir. kamarai ép.mester
Kassa

1804-ben byzanci stilben ev.luth.templomot emelt,
mig Jene Gottfrid a Mihály kápolna restaurátora, 1821.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Barok és rokkokó korszak. MMÉE Közl. 1904 évf. 28.kötet.3.füzet. 83.l.

KIRCHMAYER Károly emlék

Századok 2005. 151-153

:toztak a miniszter elé
ès kültagok kinevezésére
k a műemlékek fenntartására,
és költségvetésének
z szükséges segélyek
elyreállítást végző építész
álására, felmérésére, a
kiküldendő személy
ág kiadványainak
ályzat készült.[32] A bizottság
ábbiakban az addigi bizottsági
, újonnan létesített, szűkebb
nden probléma intézésére,
sabbá vált. A teljes ülést a
alig hívták össze, szerepe
gszűnt. 1933-ban történt még
tására. Ennek kidolgozója
ztatások célja, hogy az előadó
s létrehozzanak, a hivatal
em a teljes bizottság, sem a
jure nem érintette, de facto
rolna. A javaslat azonban

ező *energiájával tele harcos"*[35]

KITZLING György epilen

Kassa, ev. tpl. 1804-1806

- fennai rendnare

AH 1996 126-127.

a kért dok. használatban
van (tölcsen)
utolhat arra -> többes
ámyok beszerzése

ségi idő => kérés időpontja
kiszolgálás -"-

-> távoli raktárban van
-> nincs kellő példányszám

hosszú
ggal forduk elő a hozzá-
dő?

Kitzling János

Gyorgy

a budai kir. épité-
neti igazgatóság épitész-
mérnök segédet
1787-ben Kassára küld-
ték s ezentúl 1789-ig
állandóan körvenü-
ködött a Minhár épi-
tésénél -

Czobkassai Minház

147. l

BUDAPEST
V. 30-6
62

Kitzling György
épitésszegéd
1788

Emberlevélt Kőrl

350 l.

Az értekezlet egyhangua
vetkező elvi megállapodásra jutot
pola feltétlenül külső

MDK

Kitzling József adjunktus

Ember Győző: A magyarország épitészeti igazgatóság történetének vázlata /1788-1867/. Levéltári Közlemények 1942-45.XX-XXIII K. 347.o.

Kitzling György

kamarai építőmester

l.

Kőszeghy Elemér

Kassa mincsulékei

Bp. 1939. 22. l. 27. t.

hátul 7. l. Officina

…tekü országos Bizottságának

Budapest

…laszolólag tisztelettel jelen…
…k temploma rensválására
…zer koronával rendelkezik,
…Erch István tanár úrnak
…z úr részint szóbeli részint
…lhívása folytán hatszer
…k Ni. Rendelkezésre áll még
…na.
…2–3 hét alatt a templom festé…
…mennyiben a müemlékek bi…
…átvételekor a mostani vi…

~~Gratzlér~~ Kittler

pozsonyi építőmesterek

tervezték a pozsonyi munkáslakóházakat, melyeket 1902-ben Feigler Sándor ottani építőmester épített a Kárpát utcában

Ortvay Tivadar dr

Pozsony varos utcái és terei, Pozsony, 1905

230, 231. l.

Szabo Kiss

Gratzl és ~~Kittler~~

nincs épitészek

Téa terve szerint épült

: a pozsonyi ev. internátus 1900-1901-ben.

Ortvay Tivadar dr.

Pozsony város utcái és terei.

Pozsony 1905.

180.l

Kittler Nándor

pozsonyi építőmester

terverte a pozsony-óligeti kápolnát. Pénz hiányában 1905 ig nem épült fel.

Ortvay Tivadar dr

Pozsony város utcái és terei. Pozsony, 1905.
423. P.

M.D.K.

KITTY Márton fazekasmester

Habán mester, Boleraz, XIX. SK.

Csánji 1954. VI. t. 112. l.

KITZ MIHÁLY, bodnárlegény pecsétje

A tállyai bodnár céh 1802-ből származó pecsétnyomata Kitz szabadulólevelén 1830-ból, bár nem tökéletesen, de fennmaradt. Kerek 4.2 cm. Körirat: "P. TÁLYA V. BODNÁR CZEH PECSETYE 1802 +". Két oroszlán címerpajzsot tart ötágú koronával. Pajzsban hordó, fakorzó, bunkó és bárd. 214.old. 100.jegyz. 53.kép.

BODÓ SÁNDOR: Borsodi, abaúji és zemplémi céhpecsétek 189.old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE, IX. 1970
Miskolc, 1971

Kitzenberger Sebestyén

Nebrás

Gentmüeml

299. l.

K.D.K

KITZENBERGER Sebestyén kőfaragó

1757-től. Esztergom, belvárosi plebániatemplom, kőfaragás és homlokzatszobrok
(unggalszobrok)

Aggházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959 I. 224. l.
II. 82. l.

Kitzenberger Sebestyén

esztergomi mester faragta az esztergomi
ú.n. Öregtemplom (Pór Antal tér) kőmű-
vait.

Zolnay László – Lettrich Edit: Esztergom.
h.n., é.n. – 295 l., 162 t. (Panoráma.)
234. l.

Kitzenberger Sebestyén nobrán M.D.K.

esztergomi.

Az esztergomi plébánia tplom ormán valószínűleg K.S. angyalszobrai.

Genth. Müeml. 1959 I. 88

Kitzenberger (Kiczenperger) Sebestyen

nobrász és kőfaragó
XVIII. sz. közepe
Esztergom

lásd

Pálmkás László

Esztergom XVIII. századi
művészeti emlékei.
Bpest, 1937. 42. l.

NDK

Kitzenberger Sebestyén

18. századi szobrász

Galavics G.: Esztergom 18. sz.i műv.emlékei. 1967.

MDK

Kitzenberger/Kiczenperger/Sebestyén
esztergomi kőfaragó

Jagerrel közösen végezte. Munkásságáa igen tekintélyes a kifizetett összegeket tekintve. Valószinüleg szobrászati munkákat is végzett. Lehet,h. ahomlokzat nagyméretü angyalait ö faragta.

Pálinkás László: Esztergom XVIII. sz. müvészeti emlékei.Bp. 1937.
Belv. plébánia-templom.

X.

A VÁROSHÁZA ÉS ESZTERGOM VILÁGI BAROK ÉPÍTÉSZETE

Esztergom világi építészetének legnagyobbszabású és legművészibb alkotása a Városháza, Vak Bottyán vezérlő kuruc generális egykori palotája. Eredete még a XVII. század utolsó évtizedeire nyúlik vissza. Maga Bottyán, kinek a megyében kiterjedt birtokai voltak, 1688-ban már megemlékezik Esztergomban egy házáról.[1] Ez a ház azonban közelebbi megjelölés hiányában nem feltétlenül azonos a mostani Városháza elődjével. Bottyánnak ugyanis az 1700-as évek elején három háza van Esztergomban.[2] Minden bizonnyal a Városháza most is meglévő épületére vonatkozik azonban I. Lipótnak 1698-ban Bécsben kiadott rendelkezése, mely Bottyán esztergomi házát nemesi kuriává avatja.[3] Az épületnek alapformájában tehát már 1698-ban készen kellett állnia, sőt még előbb is, ha tekintetbe vesszük, hogy a vármegye 1696-ban Bottyán esztergomi házában tartott törvényszéki ülést,[4] mely esetben egy tágasabb, nagyobb épületre kell gondolnunk, amit a későbbi kuriában és Városházában vélünk megtalálni.

Bottyán nemesi kuriájának története egészen addig, míg 1728-ban a város birtokába kerül, a XVIII. század eleji közállapotoknak és vagyoni viszonyoknak hű képét adja. Már a

---

[1] »... mai nap első mise után esztergomi házamtul Zsámbékra mentem volna...« Bottyán Jánosnak Eszterházy János gróf, győri vicegenerálishoz 1688. márc. 14-én Esztergomból irt levelében. Archivum Rákóczianum. tom. IX. p. 11.

[2] »Berichte wegen den Konfiszierten Bottyanischen Verlassenschaft: als wegen 3 Häuser in der Königl. Freystadt Grann...« Mogár György 1709. okt. 25-én kelt levele a »Kameraladministration«-hoz br. Kuckländer által lefoglalt Bottyán-féle javadalmakról. Archivium Rákóczianum. tom. IX. p. 376. — Röviddel ezután ugyancsak ő jelenti a Kamarának »ein Breuhaus sambt zwey andere...« ibid. p. 737.

[3] Archivium Rákóczianum. tom. IX. pp. 39—42.

[4] Reiszig E.: Esztergom vármegye története. 363. l.

A Kálvária-csoportra vonatkozólag, egyéb támpont hiányában, pusztán hiteles alkotásaival való összetévesztés alapján, Hebenstreit szerzősége nem állhat fönn. Az esztergomi Kálvária ismeretlen mestere sokkal közelebb áll még a barok formakincshez és a barokos lelkivilághoz, semmint az öregségében már erősen modoros Hebenstreit. Hekler Antal[43] a Kálvária-csoport alkotójában egy oly vidéki kőfaragót sejt, ki a pesti józsefvárosi, már elpusztult Kálvária nyomán dolgozott, épúgy, mint a gödöllői Kálvária mestere. Bár a józsefvárosi Kálváriára visszavezetett belvárosi Kereszt-oltár mesterének elsőrendű alakjainál az esztergomi szobrok úgy faragásban, mint kifejezésben gyengébbek, még abban az esetben is nehezen illeszthetők bele valamely vidéki mester munkásságába, ha ez a kompoziciót esetleg készen is vette át. Esztergomban és környékén nincs még egy olyan alkotás, melyet ezzel a feltételezett mesterrel lehetne összefüggésbe hozni. Alighanem a pest-budai szobrászok között kell keresnünk azt a mestert, — esetleg a Kereszt-oltár mesterének közvetlen környezetében — aki az esztergomi Kálvária-csoport szobrait is faraghatta.[44]

---

[43] A magyarországi barokk szobrászat európai helyzete. 15. l.

[44] Mária és Magdolna alakjának beállítása és taglejtéseiknek azonossága alapján egy teljes pest-budai szobor-sorozat állitható föl, melynek tagjai a belvárosi Kereszt-oltár, a józsefvárosi Kálvária, a gödöllői és eszetrgomi Kálvária-csoportozatok, a pesti ferencesek, a Rókus-kápolna és a tabáni plébánia-templom előtt lévő Feszületek lábainál álló Magdolna alakok.

tőjük közül mint az attribució lehetősége, Carlo Adami jöhetne számításba, kinek esztergomi munkásságáról két izben is van levéltári adatunk. Hiteles munkája a budai városvédő Athéne (1785.), azonban nemcsak a tárgyválasztás és a szerkezeti különbségek, hanem a két alkotás között eltelt és éppen a stílusalakulást magában foglaló idő miatt sem szolgálhat biztos összevetési alapul.

Hebenstreit munkásságába sorolt szobrászi alkotások másik csoportjába tartoznak a szenttamási Kálvária alakjai.[39] A Kálvária-csoportot *(22. kép)* 1781-ben Görgey Márton a Szent Adalbert-székesegyház romjai között, ennek szentélypadlója fölé állíttatta.[40] A Bazilika-építkezésekhez szükséges talajegyengetések következtében a szobrokat a Várból 1822-ben elvitték és 1823-ban kerültek mostani helyükre.

Magának a Kálváriának egyes stációi különböző időkből származnak,[41] közülük legsikerültebbek a »Krisztus ostorozása« és a »Krisztust tövissel koronázzák« jelenetek, melyek még a XVIII. század végéről valók, bár jelentékenyebb művészi értéket ezek sem képviselnek.[42]

---

[39] **Lepold A.**: A szenttamási kálvária.

[40] **Mathes J.**: Arx Strigoniensis p. 62. — Görgey bőkezűségét hirdette a Széchényi-téren állott Mária Terézia szobor is. (**Korabinszky J. M.**: Topographisch-Historischer Lexikon. [1786]). Vörös márvány talpazaton állott a fehér márvány szobor, mely a királynét koronázási díszöltönyben ábrázolta. A talpazat feliratai: M. MARIA / THERESIA / OBIIT 29 NOVEMB 1780 / és / REGI APOSTOLICAE / MATRI REGNI / DEVOTI CIVES / EREXERVNT /. A kronosztikon az 1780-as évszámot tartalmazza. Sok hányódás után a szobor igen rossz állapotban lévő csonkja a Városi Muzeumba került (l. »Látogatás Mária Terézia esztergomi szobránál« c. cikket »Esztergom« 1931. 116. sz. okt. 21. és u. i. dec. 18. sz.-ban lévő értesítést). A szobor mestere ismeretlen és sem Hebenstreittel, sem Boldog Özséb és Körösi Márk esztergomi szobrainak mesterével a még kivehető stilusbeli különbségek miatt nem azonosítható. (l. **Lepold A.**: A szenttamási Kálvária c. cikkét) Görgeynek a székesegyház számára készíttetett ötvösműveire vonatkozólag l. **Lepold A.**: Esztergomi kanonokok emléke a Székesegyházban.

[41] **Einzinger F.**: A Szenttamás-hegy nevezetessége. 99–103. l. és **Lepold A.**: A szenttamási Kálvária.

[42] A Kálvária-csoport mögött lévő szerény kis kápolnát Benyovszky János püspök, esztergomi kanonok építtette 1823-ban az elesett keresztény hősök emlékére. Itt is temették el őt 1827-ben. Iványi János kanonok 1827-ben a kápolnát megujittatta. Utolsó restaurálása 1930-ban volt. (l. **Einzinger F.**: id. m. — **Lepold A.**: id. m. és »Esztergom« 1930 szept. 26. 142. sz.-ban megjelent értesítést.)

mintázása közötti eltérések is megcáfolják. Boldog Özséb és Körösi Márk szobrai zömökebbek, organikus felépítésük biztosabb, mint Hebenstreit már említett, okmányilag hiteles alkotásai. Épp ezért nem találjuk meg ezekben az alakokban azt a modoros, túlzott kontraposztot, mely Szent István és Szent László esztergomi szobrait is annyira jellemzi. Boldog Özséb és Körösi Márk szobrainak alkotója másrészt sokkal lágyabb, festőibb felfogású mester, ki Hebenstreit merev, nagy vonalakban, mély árnyékokkal, modorosan kidolgozott redőzete helyett, puhább és festőibb redőkezelést mutat. A miseing szegélyének és a szakálnak mély aláfúrásai is eltérnek Hebenstreit technikájától, aki a szakált vonalasan, rajzosan, vésővel mintázza meg. A fejtípusban is olyan eltérések vannak, melyek a közös mestert, az idősebb Hebenstreit József szerzőségét, kizárják. A fiatal Hebenstreit Józsefnek pedig egyetlen hiteles munkáját sem ismerjük, ami a stíluskritikai összevetés alapjául szolgálhatna. Ennek hiányában elhamarkodott megállapítás lenne, pusztán kombináció révén a szobrokat a fiatal Hebenstreit Józsefnek tulajdonítani, bár a szobrok lehiggadt, klasszikusabb jellege fiatalabb, haladottabb mesterre enged következtetni, mint a még erősen barok szellemben dolgozó idősebb Hebenstreit József. A két mester és műhelyéből kikerült alkotásoknak szélesebb ismerete és a levéltári adatok alapján azonosítható emlékek biztos meghatározása fogja csak lehetővé tenni Boldog Özséb és Körösi Márk esztergomi szobrai mögött rejtőző szobrászmester nevének és működésének ismeretét.[38] Ekkor határozhatjuk meg teljes biztonsággal azt is, hogy Hebenstreit esztergomi hiteles szobrai magának a mesternek személyes alkotásai-e vagy pedig műhelymunkák, melyekhez ő csak a nevét adta. Boldog Özséb és Kőrösi Márk esztergomi szobrainak mesterét azonban nem szükséges okvetlenül Pesten keresni. Leszámítva az Esztergomban ezidőtájt dolgozó kisebbtehetségű mestereket, mint Holtzer Tamás, Raitzinger Mátyás és Kitzenberger Sebestyén, még két szobrász, Carlo Carili és Carlo Adami munkásságáról van tudomásunk. Ket-

[38] Kőrösi Márk szobrát a benne megnyilvánuló klasszicizáló elemek alapján tulajdoníthatta Lepold Antal (Esztergomi kanonokok emléke a székesegyházban) a Bazilikában is dolgozó Meixner János szobrász munkájának. Ezt a véleményét később maga is módosította (A szenttamási kálvária) és Hebenstreit szerzősége mellett foglalt állást.

Hebenstreit József

pesti szobrász

Az esztergomi várbeli, a XIX. században lebontott, Mária Terézia templom homlokzatára ♀ ~~szobrot~~ életnagyságon felüli szobrat ~~készített, mely~~ jelenleg az esztergomi bazilikához vezető ut két oldalán van ~~[illegible]~~ felállítva. A többi hollétе ismeretlen. A két magyar király ~~szobrot~~ alakját

folytatás az 57 ik oldalon

♀ szerződésileg 9 szobrot

Veszkijárat
Büffet
VIII.
IX.
X.
VI.
XV.
XVI.
Műtárgyak hivatal

számba menő többszörös csavarodását a templom-homlokzaton magasra elhelyezett szobroknál művészi céltudatosságnak is vehetjük. Az alakokat magyaros ruhába öltözteti és a feszes nadrág, valamint a testhezálló zubbony megmintázásában nagy, síma felületeket ad. A nyaknál csattal összekapcsolt köpeny a széles mozdulatok következtében az alakok mögött nyugodt, nagy redőzetekben omlik alá. Szent István *(18. kép)* baljában hatalmas országalmát, erősen restaurált jobbkezében pedig jogart tart. (Megújítás következtében nyerték ormótlan alakjukat Szent István koronáján és az országalmán lévő keresztek.) Szent László *(19. kép)* kinyújtott jobbjában a test felé visszahajló bárdot tart, bal keze kardjának markolatán a köpeny redőzetében vész el. Mindkét szobor a Hebenstreitre jellemző fejtípust követi: kiugró pofacsontok, széles tömpe orr, az erősen ívelt szemöldökcsontok alatt mélyen ülő apró szemek, meredek magas homlok. A szakált és a korona alól előtüremkedő hajzatot igen jellemzően apró kis fürtökre bontja. A szobrokból hiányzik a belső tartalom, a mozdulatokat átfűtő és magyarázó érzés. Az esztergomi szobrok Hebenstreit működésének legmodorosabb alkotásai és ezt a hatást a túlzott kilengő testkezelés még fokozza.

A szobrok Hebenstreit belényesi apostolaihoz állanak közel úgy formailag, mint kvalitásbelileg.[30] Készítési időpontjuk is egybeesik (1770—72.) és Hebenstreit művészi fejlődésének visszahanyatló, öregedő fázisát képviselik.

Hebenstreit művészegyénisége és munkássága egyike a magyarországi barok szobrászat legérdekesebb és legsürgősebben felderítésre váró problémáinak. A mai művészettörténeti irodalom Hebenstreitet kivételes tehetségű művészegyéniségnek szereti feltüntetni. A neki tulajdonított nagyszámú műalkotás közül azonban éppen a legkiemelkedőbbeknél hiányoznak még ezideig a biztos levéltári adatok. Attribuciójuknál csak feltevésekre és stíluskritikai összevetésekre vagyunk utalva. Az okmányilag Hebenstreitnek tulajdonítható művek alapján, — mint a szécsényi ferences-templom Szent Alajos- és Szent Bonaventura-szobrai (1775.)[31] és a belényesi templom Szent

[30] **Biró J.:** A belényesi róm. kath. templom. 143. l.

[31] **Révhelyi-Réh E.** közlése alapján szerződésileg hiteles munka, l. **Hekler A.:** A magyar művészet története. 180. l.

Péter és Pál apostolok szobrai (1770—72.),[32] valamint az esztergomi Szent István és Szent László-szobrok — Hebenstreit művészegyénisége nem felel meg annak a nagy hírnévnek, mely nevét legújabban, felmerülése után[33] kísérte. Ezen alkotások, valamint azon körülmény alapján, hogy szobrai az országban szerteszórva találhatók,[34] inkább egy olyan művészegyéniségre kell gondolnunk, mint volt a XIX. század elején Pesten Dunaiszky. Nem kimagasló tehetségű, de nagy szorgalmú és sokat foglalkoztatott mester, kinek műhelye volt Pesten, ahonnét aztán az ország legkülönbözőbb részeire szállított templomi szobrokat. Életének utolsó éveiben fiával dolgozott együtt, kinek alkotásait apja, illetve műhelyének munkáitól szétválasztani még nem sikerült.

Hebenstreit nevét Esztergomban egyéb szobrászi alkotásokkal is kapcsolatba hozták, így elsősorban Boldog Özséb és Körösi Márk életnagyságon felüli szobrait *(20., 21. kép)* tulajdonították Hebenstreit munkájának.[35] A szobrokat Görgey Márton esztergomi kanonok állíttatta 1780. körül[36] a mostani Fürdőszálló helyén fakadó meleg forrás mellett álló és már elveszett Nepomuki Szent János-szobor két oldalára.[37]

Az alkotó szobrász neve nem maradt fenn s levéltári adattal sem tudjuk ezt az attribuciót igazolni. Nem lehetetlen ugyan, hogy Görgey kanonok Hebenstreitet korábbi esztergomi munkái alapján ismerte, de hogy a szobrokat vele faragtatta volna, azt nemcsak a szobrok között lévő kvalitásbeli különbségek, hanem a művészi formalátás és az egyes részletformák meg-

---

[32] repr.: **Biró J.**: id. m. 120—121. kép.

[33] **Réh E.**: A régi Buda és Pest építőmesterei. pp. 49—52.

[34] Gödöllő, Nagy-Tétény, Esztergom, Vác, Eger, Szécsény, Jászberény, Pest, Belényes, etc. — L. **Hekler A.**: Budapest als Kunststadt. S. 77—80. és **u. ő.**: A magyar művészet története. 180. l.

[35] **Lepold A.**: A szenttamási kálvária. — **Hekler A.**: A magyar művészet története. 180. l. — Hekler csak az egyik szobrot, Boldog Özsébet, »egy könyvettartó szent szobra az esztergomi székesegyház előtt«, ismeri és tulajdonitja Hebenstreitnek.

[36] Görgey 1777-ben lesz esztergomi kanonok. L. **Kollányi F.**: Esztergomi kanonokok. — Hebenstreit pedig 1783-ban hal meg.

[37] »...ad easdem calidas aquas est statua S. Joanni Nepomuceni munita cum statuis ad modicam distantiam sub Illmo ac Revmo Martino Görgey erectis B. Eusebii et Venerabilis Marci Chrisini quae expensis Venerabilis Capituli conservantur...« Can. Vis. Acquaticae Civitatis Strigoniensis, Anno 1824. Filialis S. Thomae et statuae. Primási Lvtár. fasc. LXI. lib. 362.

Kitzeró

Jestö Pesten

Lásd

Művészet 1911.

423. l.

Kitzerow

Stáb IV. 102

~~1503.~~
480

vylelt 480

~~[illegible]~~ dobogón áll, szárnyait
és a kezeiben lévő hangjegy ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ -
Fejét dicsfény övezi, szőke haja rövid, szemöldö-
barna. Szűkújjú narancsárga ruhaja dereka felett
hord, mely ~~[illegible]~~ piros szalaggal körött meg.
p háttere kék ~~[illegible]~~ Jelzése jobbról a szalag csokorján

·5:65·5 cm. — A Nemzeti Muzeumból
s hagy~~[illegible]~~ ománya) — Érkezett 1897. XII
~~muzeumból. 480.~~ a 3787 sz. átirattal. — A
~~str.)~~ 8. Tett jelentést Audomásul vette 1898.
~~A.~~ sz. leirat (85/98).

Frohner J. hn. 1891 marc. 28

428/97 : 8.

KITZINGER, Johann, pozsonyi kőművesszéd
J.K. Maurergesell, 4 éves kánya meghalt. (1823, I. kötet, 508 l)
J.K., Maurergesell, +60 éves korában, Pozsony, 1844
szept. 20. (1844, 695 l)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

Kitzinger

nagyváradi (?) otvös

Pecsétgyűrű

XIX. sz. elje

Debreceni Déri Muz.

szlajd

Jul

FIRENZE

Bardini-gyűjt: Elefántcsont nyerv.

Grancsay, Stephen V: An early sculptured saddle. Bulletin of the Metropolitan Museum of Arts, XXXII-1937, 93 l.

KITZINGER, Mathias, pozsonyi kőmü-
vesegéd

M.K., Maurergesell, 1 éves lánya meghalt. (1819,
449 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

KITZINGER, Michael, pozsonyi kőműves-segéd

M.K. Maurergesell, 25 éves felesége meghalt.
(1825, 402 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Kitzinger Frigges

Keramikus

1925.

Éimisk 1930. 85. l.

M.D.K.

KITZINGER Gizella festő

1913.-ban Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 330.l.

M.D.K.

KITZINGER Gizella festő

1914.-ben nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Méti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

Kitzinger Mihály

esztergomi kőfaragó

l.

Lepold-Homor-Esztergom

49. l.

2173. Thán Mór:

Férfi képe.

Mellig, kissé balra néz.
me, gyér bajusza és álla kör
gallérja lehajtott és ránczos
nyaklánczon érmet visel. Jel
Roma 1868.

Vászon, mér. 61.2 : 48.
Perlaky Kálmán hagyomány

MDK

Klammer Mariska

Peoniák, of.

Horthy jub.kiáll. Mücs. 1939. dec.

11. 1.

Klammer Mariska, festö

Tavasz. Olf.

MK.Seg.Biz.Müv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat.6.1.
Szépm.Muz.

MDK

Klammer Mariska, festö

Az óbudai templom belseje.

OMKT.-Mücsarnok. IV. Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
BP. 1937. ápr.-jun.2o. Kat. 15.1.

MDK

Klammer Mariska, festö

Régi, meghitt sarok.
Nyári virágok. 29.1.

Műtáro. Téli tárl. 1938. febr.-márc. Gyüjt. kiáll.
Dp. Hüvösvölgy. Kat. 18.1. és 29.1.

MDK

Klammer Mariska, festö

Interieur. Olf.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. MIKT-Műcs. Kat. 24.l.

MDK

Klammer Mariska, festő.

Virágok, of.

Műterem. – 32. csop. kiáll. – 1942 VII. 12. – Föl. – Kat.

MDK

Klammer Mariska festő.

Arcképtanulmány. of.

KMT. / 1913 tav. kiáll. — Kat. 62. l.

MDK

Klammer Mariska, festő.

Krágzó fák.

Vadvirágok.

Szent György Céh M. Am. és Gyűjt. Egyes. 15. aukc. – Kat. 323. l.

MDK

Klaumm Mariska, festő.

Interieur. of.

Neuv. Szalon. - A Független Szín. Társ. - IV. kiáll.

1931 XI. - Lat.

MDK

Klammer Mariska, festő.

173. Carlo. Of

A Szegedi Képzőmův. Egy. műkiáll. - Szeged. 1907. III.

Kat. 13. l.

MDK

Klammer Marioka, festő.

634. Nyári vendéglő. Of.
635. Felvégi-út.

Képrőm. Társ. 1909/10 évkönyvei Kat. 60-l.

MDK

Klmammer Mariska, festö.

Buzavirágok. Of.

Az Uj Szalon Szent István-i kiállitása. 1934. aug.
Katal.

Klammer Mariska MDK

Az angol kisasszonyok temploma, olf.

Műcsarnok 1932/33 téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Bejárat a kis kertbe, olf.

Mücsarnok 1932/33 téli kiállitás

M.D.K.

Klammer M.

Magyar parasztot ábrázoló képét bemutatja a lap "Mentőkéz" c. mellékletében.

Magyar Salon, Bp. 19ol. évf. febr. és márc. havi példányok közé kötött mellékletben.

Klammer Mariska

MDK

Régi sekrestye

Mücsarnok 1935 III.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Klammer Mariska

MDK

Kanász, vizf.

Tanulmány, vizf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

MDK

Klammer Mariska

Szószék az ujlaki Sarlós Boldogasszony-templomban

KMTárs. 1938. őszi tárlat, 29 l.

MDK

Klammer Mariska

Peoniák és jázmin

KmTárs. 1938. őszi tárlat. 29 l.

Klammer Mariska
festőművész

Téli Tárlat - Műcsarnokban - képével szerepel.

Az ujlaki templom belseje.

Pesti Hirlap
1934.I.17.

Klammer Mariska

Képekkel nézepel a Magyar Képzőművésmők Egyesülete 30éves jubiláris kiállításán a Nemzeti Szalonban

Nemzeti Újság 1938 VI.5

Klammer Mariska

Szerepel a Magyar Képzőművészek
Egyesülete 30 éves jubileumi
kiállításán a Nemzeti Szalonban

Az Est 1938 VI. 5

Klammer Mariska

Műteremkiállitása.

P.H.934.XII.14.

Klammer Maritza

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1927. IV. 2.

Klammer Mariska

szerepelt a dűcsarnok Őni tárlatán.

P. H. 1926. X. 24.

Klammer Mariska

festőművésznő

Magyar Képzőművészeti Egyesületének kiállításán - Békéscsabán a Munkás Otthonban - képével szerepel.

Nagyvarád
1935.V.29.

Klammer Mariska

szerepelt a Magyarság képzőművészeti ki-
állításán.

dr. 1933. XI. 5.

Klammer Mariska

szerepelt a nemzeti kiállításon.

PSC 1933. IV. 20.

Klammer Mariska

festőművész

Téli Kiállitás - Műcsarnokban - képével szerepel.

Gyönyörű virágokkal.

Az Est.
1938.XI.17.

Klammer Mariska MDK

Az ujlaki templom belseje, olf.

Szeptember végén, olf.

Mücsarnok 1934 téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Napraforgók, olf.

Mücsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállitás

M.D.K.

Klammer Mária

festő

A Művészeti Lexikon kéri az olvasókat, hogy közöljék a művész adatait.

— : —

Művészet, 1966. január – 48 lap.

Klammer Mariska MDK

Üvegházi sarok

Mücsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Klammer Mariska

Üvegházi sarok

MDK

Klammer Mariska, festö
Veresegyház.

604. Dürensteini részlet. Olf.

Bp.Mücs.-"A Magyar Müvészetért." Képzöm.Kiáll. 1942. jun.6.-22. Kat. 23. l.

M.D.K.

Klammer Mariska

578.Gyermek-akt.

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója
Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 32. l.

MDK

Klammer Mariska

Dürensteini templom udvar, of.

Ünnep előtt, of.

Óbudai templom intéreur, of.

Falu vége, of.

Magyar Képzőm.nők Egyesülete jub.kiáll.katalógusa
1938 jun.3-18.

MDK

Klammer Mariska

Részlet az ujlaki templomból.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 25.1.
Mücs.

Klauser Mathias

Részlet az újraki templomból.

Klammer Mariska

Petuniák

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. lo.l.
Mücs.

MDK

Klammer Mariska

Pergola-részlet, of.

Csendes sarok, of.

Téli Kiállitás. Mücs. 1935. nov.
33.1.

MDH

MDK

Klammer Mariska

Pergola, of.

Augusztus végén, of.

Téli Kiállitás. Műcs. 1935. nov.
32.1.

MDK

Klammer Mariska

Dürensteini templom udvar, of.

Ünnep előtt, of.

Óbudai templom intéreur, of.

Falu vége, of.

M. Képzőm. nők. Egy. jub. kiáll. 1938. jun.

14. l.

MDK

Klammer Mariska, festö

Pergola a Gellérthegy-utcában.

OMKT-Mücs. Tavaszi kiáll.és Gyüjt.kiáll. 1925 máj.-jun.
Kat.17.1.

MDK

Klammer Mariska

Részlet a fácánosból Eszterházán, of.

Angol-magyar kiáll. Műcs. 1926. máj.

36. l.

épületében (VII., Izabella tér 2)

HAJNALI TŰZ	—	7 h	szerd
HAJNALI TŰZ	Petőfi S. ifj. bérl. 3. előadás	1/2 3 h	13-á csütörtök
SZENTIVÁNÉJI ÁLOM	Shakespeare cikl. E/5. előadás	7 h	13-á csütörtök
ANTONIUS ÉS CLEOPATRA	—	7 h	14-é pénte
IRKUCKI TÖRTÉNET	—	7 h	15-é szomb
—	—	—	16-á vasárna
BÁNK BÁN	—	7 h	16-á vasárna
AZ EMBER TRAGÉDIÁJA	—	7 h	17-é hétf
IRKUCKI TÖRTÉNET	—	7 h	18-á kedd
HAJNALI TŰZ	—	7 h	19-é szerd
BÁNK BÁN	—	7 h	20-á csütört
VÍZKERESZT	—	7 h	21-é pénte
HAJNALI TŰZ	—	7 h	22-é szomb
BÁNK BÁN	—	7 h	23-á vasár
AZ EMBER TRAGÉDIÁJA		7 h	24-é

MDK

Klammer Mariska

A régi szalon

Üvegházban, of.

Kertrészlet

M.képzőm.nők 24.kiáll. N.Szal. 1933.

5.1.

MDK

Klammer Mariska

Fácánok

KMTárs kiáll. 1941. dec. Mücs. 19. l.

MDK.

Klammer Mariska

Régi szalon.

MTárs kiáll. 1941. dec. Műcs. 19. 1.

MDK

Klammer Marinska

Peoniák, of.

Arckép, "

N.Szal. 1913. tav. 15. 1.

MDK

Klammer Mariska

Interieur

Kert végén

M.Szal. kiáll. 1927. jun. 15. 1.

MDK

Klammer Mariska, festö

Üvegházi sarok.

Pp.Mücs.-[illegible] Nemz.Képzőmüv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.-és Közokt.Min./ 1933 ápr.19.-máj.25. Kép.tm. 27.1.

Klammer Mariska

Kalapdiszités, ofő

13. l.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr.

MDK

Klammer Mariska

Konyhakert a Semmeringen, of.

Az emlékkönyv, of.

Tavaszi virágok, of.

M. Képzőművésznők E. 9. kiáll. N. Szal. 1917. ápr. 12. 1.

MDK

Klammer Mariska

Őszi rózsák, of.

Nyári virágok, of.

Kertfeljáró a birói telepen, of.

Dürensteini utcarészlet, of.

M. Képzőművésznők E. 9. kiáll. N. Szal. 1917. ápr. 12. 1.

MDK

Klammer Mariska

Gyöngyösy Nándor: A mai magyar művészet.
Pest.1916. 21.l.

Klauner Mariska

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

8 otai Újság 1930. III. 15.

Klammer Mariska

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi Tárlatán.

M. 1930. III. 15.

Klammer Mariska

Műcsarnok téli tárlatán "Egyetemi templom" c. képe szerepelt.

PH. 929. XII. 24.

Klammer Mariska

Testőcsvése

Magyar Képzőművészek Egyesülete kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Interieurjével és kertrészleteivel.

Pesti Hirlap
1933.II.19.

Klammer Mariska

festőművész

Magyar képzőművészek Egyesülete kiállításán - Tavaszi Szalonban - képével szerepel.

Esti Kurir
1933.II.19.

Klammer Mariska

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

M. H. 1930. III. 15.

Klammer Mariska

szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH 1930. III. 19.

MDK

Klammer Mariska

Virágzó fák, olajfestm.

A Gyüjtő. Szt.György czéh 41. müv. aukc. 1920.jan.

8.l.

MDK

Klammer Mariska, festöm.

a szolnoki telepnek női vendégtagja.

dr.Lázár Béla : A törzstagok és a telep többi művésze. Szolnok a művészetben.d. Emlékkönyv/ifj.Gonda Béla szerk./ a 25 éves jub.alkalmából. 1927.szept. 49.l.

MDK

Klammer Mariska festőm.

Chroniqueur cikke. Képzőművészet, II.évf.6.sz.15.l.

Klammer Mariska MDK

A vendég

Műcsarnok 1936. okt.nov.
A nő a művészetben kiáll.

Klammer Mariska

MNK

Reggel

Műcsarnok 1936. okt.nov.
A nő a művészetben kiáll.

Klammer Mariska MDK

Ünnep előtt

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Klammer Mariska MDK

A vén füzfa

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Kertrészlet

Mücsarnok 1943.nov-dec.
Téli kiállitás

MDK

Klammer Mariska, festő

Pergola a Gellérthegy utcában, of.

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 17. l.

MDK

Klammer Mariska festő

Tav. kiáll. Mücs. 1925. máj. 35.1.

KLAMMER MARISKA

Kanász. Vizf.
Tanulmány. "

Magyar kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.
19.oldal

Klammer Mariska MDK

Kék biedermeyer, olf.

Műcsarnok 1926. Őszi kiállítás

Klammer Mariska

MDK

A régi óra,

Műcsarnok 1939. téli tárlat

Klammer Mariska MDK

Rózsaszüret

Mücsarnok 1939. téli tárlat

Klammer Mariska, MDK

Intérieur, 61f.
Virágzó almafa, olf.

Műcsarnok 1919-20. téli tárlat

Klammer Mariska MDK

Virágaim, olf.

Intérieur az Uri utcában, olf.

Műcsarnok 1919-20. téli tárlat

Klammer Mariska

Interieur, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska

MDK

Szoba belseje

- Mücsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

A régi secrétaire, olf.
A portrésarok, olf.
Üvegházban, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska

MDK

Uj hirek, olf.

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyiregyházi kiáll.

Klammer Mariska MDK

Gusswerki részlet, olf.

Nemzeti Szalon 19o9.
II. nyiregyházi kiáll.

MDK

Klammer Mariska, festöm.

Csendéletei ismert, jó értékek.

Borsos Miháy: ...magyar festők csendéletkiállitása.
Képzőmüvészet. 1932. 48. sz. 67.1.

Klammer Mariska MDK

Pergola a Gellérthegy utcában, olf.

Műcsarnok 1925. Tavaszi kiállitás

Klammer Mariska festőművész

Ünnep előtt

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok.

Klammer Mariska festőművész

A vendég

Reggel

"Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok.

KLAMMER MARISKA

Csendélet. Olajf.
Varró öregasszony. Olajf.

Képzőm.Társ.191o.tav.kiáll.kat. 34.oldal

KLAMMER MA RISKA

Régi városháza. Olajf.

Képzőm.Társ.1907/8.téli kiáll.kat. 48.oldal

Klammer Mariska

MDK

Máriabesnyői templom, olf.
Bacskói kápolna, olf.

Egyház és Művészet
Nemzeti Szalon 1919

Klammer Mariska festőművész. MDK.

Képzőművészeti Társulatnak tavaszi kiállitásán vett részt a Szépmüvészeti Muzeumban.

Művészet, 1918. 2. 1.

Klammer Mariska festőművésznő:

MDK.

/A Műcsarnok Tavaszi Tárlatán Vett részt:/

Ország-Világ, 1912. 528.l.

Klammer Mariska festőművész

Naprafogók

Magyar kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

MDK

Klammer Mariska, festöm.

Öreg kapu. Olf.
Floxok. "

Budai Vigadó.- Képzöm.kiáll. 1921. okt. Kat.le.l.

MDK

Klammer Mariska, festőm.

Virágos kert. Olf.

Budai Vigadó.- Képzőm. kiáll. 1921. okt. Kat. 7.1.

KLAMMER MARISKA

Vadvirágok. 48x54. Olajf.

Szent György Céh XVII. aukc. kat. 1914. márc.
66. oldal

KLAMMER MARISKA

205. Lilienfeldi templomrészlet. Oljaf.
211. Virágzó fák. Olajf.

Képzőm.Társ. 1912/13. téli kiáll.kat. 51.old.

Klammer Mariska, MDK

Nagymama karosszéke, olf.

Műcs rnok 192o-21. Téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Floxok, olf.

Mucsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Floxok, olf.

Mücsarnok 1918-19. Téli kiállitás.

MDK

Klammer Mariska

Magyar Képzőművésznők Egyesülete X. kiáll. 1918. ápr.

Klammer Mariska MDK

A vendég

Műcsarnok 1939
Derü a művészetben kiáll.

Klammer Mariska MDK

Szent Erzsébet zárda temploma

Műcsarnok 1936. máj. jun. Jub. kiáll.

Klammer Mariska

MDK

Audencia-terem a királyi palotában
Üvegházban

Mücsarnok 1936. máj. jun. Jub. kiáll.

MDK

Klammer Mariska, festőm.

Terem a kir. palotában. Olf.

Buda/á Vigadó.-Képzőm.kiáll. 1921.okt. Kat. 5.l.

MDK

Klammer Margit

Szt. Anna-templom, of.

Tordasi virágok, of.

Napraforgók, of.

Lengyel és Magyar képzőművészek Egyes.kiáll. katalógusa
1936.okt. 5.l.

MDK

Klammer Mariska, festöm.

Üvegházban. olf.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat.9.1.

Klammer Mariska MDK

Még nyilnak a kerti virágok, of.

Munkácsy Céh 8. repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc.

MDK

Klammer Mariska

Gonda B.: Szolnok a müvészetben. Bp.1927.

49.1.

M.D.K.

Klammer Mariska

A tavaszi nagy tárlaton, a Műcsarnokban kiállitott 443 kép és szobor között szerepel müve.

Képek, szobrok--festők szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni 26.- juli 2.
X. évf. 26. sz. 20. l.

Klammer Mariska, festöm. MDK

Még nyilnak a kerti virágok. Olf.

Nemz. Szal.- A Munkácsy Céh VIII.repr.kiáll.1935.
márc.30.-ápr.14. Kct.

MDK

Klammer Mariska

A levél, of.

Műcsarnok 1911/12 téli kiáll. 59.1.

MDK

Klammer Mariska

Napraforgók és lila virágok. Olajf.

Képzőm. Tars. 1912/13. téli kiall. 56.l.

Klammer Mariska, festöm. MDK

Tavasz. Of.

Nemz. Szal. 1919. okt. kiáll. Kat. 8.1.

Klammer Mariska

Szerepelt a Művésznők Téli Estélyén.

PH 1932. XII. 20.

Klammer Mariska

Szerepel a Független Művészek Társaságának Klubhelyiségében rendezett karácsonyi Képvásáron. (Erzsébet krt. 41.)

Nyílt: 1929. XII. 15.

Klámmer Mariska

Szerepel a Független Művének Társaságának Klubbhelyiségében rendezett Karácsonyi képvásárok.
(Erzsébet k.t. 41.)

P. H. 929. XII. 22.

Klammer Mariska

Alkotásával szerepelt a Független Művészek Társasága tárlatán.

P.H.930.X.5.

Klammer mária

Szerepel a Lengyel és nagyon

Képzőművésznők Egyesülete közös

kiállításán a Vigadóban

Pesti Napló 1936 X. 17

Klammer Maria Ze

Művével, szerepel a Műcsarnok
Téli Tárlatán.

P. K. 929. XII. 24.

Klammer Mariska

MDK

Régi meghitt sarok

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

MDK

Klammer Mariska MDK

Szószék az ujlaki Sarlós Boldogasszony-templomban

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

Kiadmányi darabszám MDK

Érdeklődés az ujfalui Szerda Boldogasszony-templomban

Miserend 1938 Óvári tartalt

Klammer Mariska MDK

Peoniák és jármin

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

Klammer: Marisba

Kiállít

P. H. 932. XII. 20.

Kérdő

Név: . . . . . .

Volt-e önálló kiállitása 1954-óta: . . .

. . . . . .

Milyen pályázatokon vett részt 1954 uta

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásokat kapott: . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

1954 után készült fontosabb müvei: . .

. . . . . .

Klammer Mariska

MDK

Nyári virágok

Miesarnok 1938 Téli tárlat

MDK

Klammer Mariska

Peoniák, of.

M. képzőművésznők egyesülete 29. kiáll. N.Szal.
1947. aug.

Klammer Mariska MDK

Tavasz

Műcsarnok 1938 Szent István kiállitás

Klammer Mariska

MDK

A budai ferencrendi templom belseje

Mücsarnok 1938 Szent István kiállitás

MDK

Klammer Mariska MDK

Ünnep előtt

Mücsarnok 1936 Nő a müvészetben c. kiáll.

Klammer Mariska MDK

A vendég

Műcsarnok 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

Klammer Mariska MDK

Reggel

Mücsarnok 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

Klammer Mariska

MDK

Az óbudai templom belseje

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

MDK

Klammer Mariska

Pergola, olf.

Augusztus végén, olf.

Műcsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

MDK

Klammer Mariska

Pergola-részlet, olf.

Csendes sarok, olf.

Műcsarnok 1935 téli és Székely Bertalan emlékkiáll.

Klammer Mariska MDK

Augusztus végén, olf.

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Audiencia-terem a királyi palotában, olf.

Műcsarnok 1932 tavaszi kiállítás

Klammer Mariska MDK

A Szent Rókus kápolna, olf.

Mücsarnok 1931/32 téli kiállitás

Klammer Marska

vül. Bpest 1873 Rk.
6 ont az angol kisanzyt-
nál, 2 parrapszkoln
1891/92 női osztály
1892/93 I " "
1894/95 I-II " "
1895/96 " "

Tál V. 171.

Klammer Mariska

Képe a

Szépmüv. Müzeumban.

Láncdísz bronzból római szobor-
díszről VI. 131.

Klammer Mariska

6 jul. Bpest 1873

1896/97 vendeglats

Muzeumok és Műk. O. Szövetsége

V. 231, 238.

Klammer Mariska

Müverjet 1918

89 l.

Komlóssy Ferenc, festő

IX. 122.

Klammer Mariska

festő

Hul. 1873. Budapest.

iród

Krück. II. 25. l.

Árpádkorabeli vitéz festett képével diszi-
tett Zsolnay-várák V. 42.

Klammer Mariska

Univerzeti lexikon
403. l.

Agyagedény, ódon VIII. 190.

Klammer Mariska

Gróf

Buca 37. l.
arork.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

ás

	Napok	Kamatszámok	
		Tartozik	Követel

Budapest Székesfővárosi I. kerüle

K

Takp.

	Tőke P	f	A kam
T.	5000	-	1928. okt. 31 —
Tk.	7090	14	
Tk.	2090	14	" nov. 9 —
T.	20.000	-	
T.	17.909	86	" " 23 —
T	4812	-	
T.	22.721	86	" " 29 —
T.	13680	-	
T.	36.401	86	1929. jan. 14 —

Klammer Mariska

gestö.

1906. Bpest. VI. Andrássy ut 17.

Klammer Mariska

festőnő

U. 9.

Klammer Mariska, festőnő; szül. 1873 szeptember 13-án Budapesten.

1909.

3895. Klammer Mariska.

Budapesten 1873 szeptember 13-án.

Virágok.

Asztalra helyezett edények közül az üveg virágtartóban öt teljesen kinyilt és két bimbó-pünkösdi rózsát szemlélhetünk, melyeknek levelei a zöld csikú és kék virágú füles csészébe hullottak. A bimbók teljesen bezárvák, a csészében levő levelek száma pedig öt. A háttér szürke. Jelzése alól balra: Klammer M.

Vászon, méretei 41.8:31.2 cm.

Vétetett a Magyar Képzőművészek Egyesületének kiállitásán az 1909:V. 14-iki 53947 sz. leirat alapján 100 K-án(944-909).-- Kifizettetett 1909:VII.28-án a 626 sz. nyugtára.-- Elszámoltatott 1909:VIII.26-án 1359 sz. alatt.

Vét 53947-909

3895. Klammer Mariska.

Sz. Budapesten 1873 szeptember 13-án.

Virágok.

Asztalra helyezett edényekben vannak. Közülök az üveg virágtartóban öt teljesen kinyilt és két bimbó pünkösdi rózsát szemlélhetünk, melyeknek levelei a zöld csíkú és kék virágú füles csészébe hullottak. A bimbók teljesen becsukvák. A csészében levő levelek száma pedig öt. A háttér szürke. Jelzése alól balra: »*Klammer M.*«.

Vászon, méretei 41·8 : 31·2 cm. — Lelt. sz. 3895. — Vétetett az 1909 május 14-iki 53947 sz. engedély értelmében 100 K-án (944–909). — Elszámoltatott 1909 augusztus 26-án (1359–909). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11526–910 szvsz. határozat (912–911).

III : 547

Arad

Vét. 1909

Klammer Mariska, festő

szül. 1873 IX. 13 Budapesten.
Arc- és interieur képeket fest.
A Magy. Képzőművészek Egye-
sületének egyik alapítója.

Klammer Mariska

Műcsarnok J Bpest

1902-3, téli kiáll. 604

1905-6 téli kiáll. 437, 439-441

1906. Tav. kiáll 246, 269. 484

Lo 3

~~1855. c.)~~

c) Az első déli harangozás.

Középütt, ~~az egyházi~~ két diszbe áll a piros biretumot viselő ős nak ~~azon~~ rendeletét olvassa, a nándorfehérvári diadal örömére hagyja ~~meg~~ meg a keresztény egyháznak. Balról és az előtér térben fellobogózott templom to mögött, kápolna van. A rendelet ministráns megkonditja az első az imát mondják, ~~a balról álló jolnak~~ Kömlök az az agg földmives és az ka ~~meg~~ meg kezeit teszi össze.

~~Szines~~ szénrajz, méretei 20
A budai Mátyás-templom fres
Az 1898: XI. 14-diki előter
81978 sz. leirat alapján vétete
tott 1899: XI. 22-én (18/99). A
2075 szvsz. fogadta el. (111/90
Jegyzékbe foglaltatott 1900
~~Sz. Naplo száma 681 a 909~~

904: V-7

1898

Klammer Mariska

Műsorok
1907. tav. kiáll. 357
1907-8. téli kiáll. 393, 547
1909. tav. kiáll. 31, 40
1909-10. téli kiáll. 634, 635
1910. tav. kiáll. 118, 120,
1910-11. téli kiáll. 436, 465
1911. tav. kiáll. 572
1911-12. pub. kiáll. 76, 175, 428
1912. tav. kiáll. 448, 509
1912-13. téli kiáll. 205, 211, 284, 489
1913. tav. kiáll. 363, 443, 453
1913-14. téli kiáll. 79, 80

1805. Hansch A.

~~[illegible]~~
Tájkép.

A berni Oberland elő
balra fordulóm ~~[illegible]~~ (a pa
hevederét és jobbjával fel
val (pedig) a kiálló köre lépe
val, nyakkendő, kivágott
sötét kunta szoknya és
tény-kecskét meg egy gi
látunk. Jobbra, a két g
ket, ~~[illegible]~~ a völgyben ~~egy~~ tö
foglalják el. A égbolt
859."

Vászon, méretei 51
Báró Wodianer A
A 1900. VI. 12. átv.

zenn-ból a 2122 sz. átvált
614.

Ψ ~~orzi~~ és kecskeit őrző

335/900

Klammer Mariska

Műcsarnok

1914. tav. kiáll. 77, 191, 575, 749
1915. tav. kiáll. 189, 200
1915-16. téli kiáll. 216, 219
1916. tav. kiáll. 198, 209, 301
1916-17. téli kiáll. 158, 213
1917. tav. kiáll. 347, 401
1917-18. téli kiáll. 223
1918. tav. kiáll. 23
1918-19. téli kiáll.
1919-20. téli kiáll. 247, 250, 256, 258.
1920-21. téli kiáll. 242, 252
1921. tav. kiáll. 139
1921. őszi kiáll. 461, 463
1922. jub. kiáll. 423
1922. őszi kiáll. 302
1923. tav. kiáll. 301, 622
1924. tav. kiáll. 431
1924. őszi kiáll. 344
1925. tav. kiáll. 209

Szobor fából a XV. századból

Turócszentmártonban

VI. 11.

Klammer Mariska

Műcsarnok

1926. angol-magy. kiáll. 509.

1926. őszi kiáll. 410

1926. téli kiáll. 407, 409

1927 tav. kiáll. 199, 207, 735, 739

1927. magyar tag. 160, 171

1927. őszi kiáll. 516.

1927/28. téli kiáll. 269

1928. tav. kiáll. 666, 674, 678.

Mészáros u. 12

1928/29. téli kiáll. 546

1929. tav. kiáll. 450, 474

Klammer Mariska MDK

A régi otthon

Mücsarnok 1937 Téli Kiállitás

Hammer Mariska MDK

A régi otthon

Május-június 1937 Tell Kállítás

Klammer Mariska MDK

Nyári virágok

Mücsarnok 1937 Téli Kiállitás

Klammer Mariska

MDK

Rózsaszüret

Műcsarnok 1939 Téli tárlat

Klammer Mariska MDK

Peoniák

Micsarnok 1939 dec.-1940 január

Klammer Mariska MDK

A vendég

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben

Khammer Mariska

MDK

A régi óra

Miccarnok 1939 Téli tárlat

Klammer Mariska

M DK

Szent Erzsébet-zárda temploma

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Klammer Mariska

Audencia-terem a királyi palotában

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Klammer Mariska

MDK

Részlet az ujlaki templomból

Mücsarnok 1940 Tavaszi tárlat

1000
31 a.
2800
140
4000

MDK

Klammer Mariska
művei:

Szent Erzsébet-zárda temploma.
Audencia-terem a kiralyi palotaban.
Üveghazban.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiall.
képes tárgymutatója.1936.maj-jun. 37.1.

MDK

Klammer Mariska festő

Képzőművészet, 1927, 4.sz. 1 l.

MDK

Klammer Mariska

Művészet 1916. 1. 11.1.

MDK

Klammer Mariska, festöm.

321. Biedermeier nö interieurben. Olf. 80x65. Jelzett.

Festmények, rajzok, metszetek,- 97.aukció.
Árv. Közl. 1941. márc. 2.rk.sz. - Kta. 29.l.

MDK

Klammer Mariska, festöm.

106. A Bocskai kastélyban, régi kápolna. Olf.

107. Napraforgós udvar. "

Az 1939-es Szalon katalogusa.
Nemz. Szal. 1939. jun.10.-25.-ig.

MDK

Klammer Mariska, festőm.

az élő magyar művészet képviselője, egy jó művével vesz részt a kiállításon.

Egyházművészeti kiállítások.
Mücs. -Szent Imre-kiállítás.
Képtömüvészet. 1930. 32.sz. 168.l.

MDK

Klammer Mariska

Parkbejárat. Olajf.

Műcsarnok, 1911/12. téli kiáll.

MDK

Klammer Mariska

Napraforgók és lila virágok.Olajf.

Képzőm.Társ.1912/13.téli kiáll. 56.l.

MDK

Klammer Mariska, festöm.

A Szent Rókus kápolna. Olf.

Műcs.-OMKT.1931-32.évi téli kiáll. dec.2c.-jan.17. 4
8.1.

MDK

Klammer Marika, festőm.

Itt a tavasz. Olf.

Magy. Képzőm.-műk Egyes. XXVIII.kiáll.- a Magy Divat-csarnokban. 1916.márc.30.-tól ápr.16.-ig. Kat.

MDK

Klammer Mariska

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 451-452.l.

MDK

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 541-542.1.

—MDK

Klammer Mariska, festö

Florok. /?/

Dürensteini templom udvar.

Nemz.Szal.1.-A Független Művészek Társ. -III.kiáll.
1930.okt. Kat.

MDK

Klammer Mariska, festö

Kanász. Vizf.

Tamulmány. "

Mücs.-Az 1934.évi Magyar Kiáll. 1934.szept.27.okt.28.
Kat.19.1.

MDK

Klammer Mariska, festö

Gyermek-akt.

Mücs.-OMKT."A gyermek a művészetben" kiáll. 1940.II.-III
Ka t. 32.l.

Klammer Mariska MDK

Két kiállitás
Esti Magyarország 1943. jun.7.

MDK

Klammer Mariska, festö

Napraforgók. Olf.

Mücs.-Az 1934.évi Magyar Kiállitás.1934.szept.27.-okt.28
Kat. 13.1.

MDK

Klammer Mariska, festö

Interieur. Olf.
Peoniák. "

Nemzeti Szalon. -Tavaszi tárlat. 1932.junius. Kat.

MDK

Klammer Mariska, festö

Rózsaszüret. Olf.
A müteremben. "

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1931.junius. Kat.

Klammer Mariska MDK

Kertrészlet, olf.
Fontaine Carpeaux Párisban, olf.
Mademoiselle Charlotte, olf.
Várakozás, olf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiállitás.

MDK

Klammer Mariska festő

KMTáre őszi tárl. 1938.nov. Műcs. 35 l.

MDK

Klammer Mariska, festö

Dürnsteini utca. Olajf.

Műcsarnok. IV. Képzőmüv. kiáll. "A Magyar Művészetért".
1943 máj. 16-30. Kat. 23.1.

MDK

Klammer Mariska

Kertrészlet, ~~off~~.

KMT 1910-11. téli kiáll. 52 r.

Klammer Mariska MDK

Képzőművészet, 1932. VI. 48. sz. 67. l.

Klammer Marika MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1910. Vándorkiállítás

MDK

Klammer Mariska

Rózsák, of.

Képzőm.Társ.1913.tav.kiáll.kat.
68.l.

MDK

Klammer Mariska

Csendélet, of.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat.
67.1.

Klammer Mariska MDK

Interieur, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Klammer Mariska

Csendélettel szerepelt a Műcsarnok őszi tarlatán.

Cikk: A Műcsarnokban.

Élet, 1921. nov. 20. XII. évf. 4. sz. 92. l.

Klammer Mariska MDK

A régi secrétaire, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

A portrésarok, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska

MDK

Üvegházban, olf.

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Klammer Mariska, festöm.

Barokk szalon. Repr.

KMT 1928. tav.kiáll. Kat.

MDK

Klammer Mariska

Régi sekrestye.

III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. 1955.
Márc. 24-Máj. 15. Műcsarnok. Kat. 15.1.

Klammer Mariska MDK

Peoniák, olf.

Miecsarnok 1911.12 Jubiláris kiállitás

Klammer Mariska MDK

Parkbejárat, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Klammer Mariska MDK

Kertrészlet, olf.

Műcsarnok 1910/11 téli kiállítás

Klammer Mariska MDK

Besenyői templom-interieur, olf.

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

A levél, olf.

Miccsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Klammer Mariska, festőm.

gyönyörü virágcsokkal szerepel.

Szomory Dezső: A Műcsarnokban Székely Bertalan és
Téli kiállitás.- Az Est. 1935.nov.17. 13.1.

MDK

Klammer Mariska, festőm.

Minden öt esztendőben rendezik meg nagy kiállítását.

Csendéleteit gondos technikával festette.

Bálóczy László: A M.Képzőm.-nők Egyes.-nek Kiáll.-a.
P.N.1943 jun.5.

Klammer Mariska MDK

Interieur a laufeni templomban, repr.

Mücsarnok 1909. tavaszi kiáll.

MDA

Klammer Mariska

"Egyetemi templom" c. festm.repr.
/A Műcsarnok téli tarlataról./

Képzőművészet,1930. 27.sz. 52.l.

MDK

Klammer Mariska

Szent Imre-szoba, o.f.

"A Magyar Művészetért" Képzőm.kiáll.kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 23.1.

Klammer Mariska.

Magyar Képzőművésznök Egyesületének alelnöke megalakuláskor 1909-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Klammer Mariska.

a "Magyar képzőművésznők egyesülete"-nek alelnöke.
Alakult 1908-ban.

Bende János.
a Képzőművészeti egyesületek története.kézirat.

Klammer Mariska MDK

Arcképtanulmány, olf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Rózsák, olf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Várakozás, olf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska

MDK

Virágok, olf.

Mücsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

Klammer Mariska festöm.

6e4. Részlet Klamm-ból. Olf.

KMTára. 1902/3. téli kiáll. Kat. 54.k.

MDK

Klemmer Mariska, festőm.

müve biztositja ennek a teremnek szinvonalát.

X.-XIII. terem.-Műcsarnok.
Képzőművészet. 1931. 37.sz. 44.l.

Klammer Mariska, festöm.

templomképe figyelmet érdemlö.

Chronique:
Műcsarnok.-Téli tárlat.
Képzőművészet. IV.évf. 2d. sz. 20.1.

Klammer Mariska MIMK

Hókirálynő, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállítás

MDK

Klammer Mariska

Reggel, of.

Mücsarnok 1909. tav. kiáll. kat. 29.l.

Klammer Mariska

MDK

A vendég, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Virágkötes, olf.

Mücsarnok 1916. tavaszi tárlat

Klammer Marlene

Virdefelles, oil.

Mikesarrock Ilse. Various tables

Klammer Mariska MDK

Hortensiák és vad klematis, olf.

Műcsarnok 1915-16 téli tárlat

Klammer Mariska MDK

Nyári virágok, olf.

Műcsarnok 1915-16 téli tárlat

Klammer Mariska

MDK

Kilátás a Jánoshegyre és birói telepre.

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

Klammer Mariska MDK

Szent Imre-szoba, olf.

Mücsarnok 1940 A magyar müvész tért c.kiáll.

Klammer Mariska MDK

Megemlékezés a hősről, olf.

Műcsarnok 1916. tavaszi tárlat

Klammer Mariska

MDK

Dürensteini városkapu, olf.

Zárdaudvar, olf.

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Nyitott konyha, olf.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Rose, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Peoniák és jázmin, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

Klammer Mariska MDK

Régi városháza, olf.

Műcsarnok 1907/8. téli kiáll.

Klammer Mariska MDK

Ut a szőlőben, olf.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

Klammer Mariska MDK

Rózsák és ibolya, olf.

Mücsarnok 1915. tavaszi tárlat

MDK

Klammer Mariska, festöm.

Csendélet. Olf.

OMKT-Vándorkiállítások. 1910 szept.8.- dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös
Kat. 79.1.

MDK

Klammer Mariska

Művével résztvett a kiállitason.

KmTárs. 1943. márc. - ápr. tav. kiáll.
Kiállító művészek névsora. 27.lap

MDK

Klammer Mariska

Reggel. olajf.

Képzőm. Társ. 1909. tav. kiáll. kat. 29. l.

MDK

Klammer Mariska, festöm.

Szobasarok.

Képzöm.Társ. tav.kiáll. 1929. Kat. 26.1.

MDK

Klammer Mariska, festöm.

Részlet Klammból. Olf.

Műcsarnok. 1962/3 téli kiáll. Kat. 54.l.

MDK

Klammer Mariska

Rózsák, Olajf.

Képzóm.Társ. 1912/13. téli kiall.kat. 7o.l.

MDK

Klammer Mariska

Képzőművészet 1929. 16. sz. 28.1.

MDK

Klammer Mariska

Arcképtanulmány, of.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 62.l.

MDK

Klammer Mariska, festőm.

509. Virágok. Olf.

KMT.1912. tavaszi kiáll. Kat. 68.1.

MDK

Klammer Mariska, festőm.

5e9. Virágok. Olf.

KMT 1912. tav.kiáll. Kat. 68.l.

Klimmer Mariska

MDK

Intérieur az Uri utcában, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Virágaim, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Virágzó almafa, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Interieur, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Floxok, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Nagymama karosszéke, olf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

MDK

Klammer Mariska

Tárlatok. Képzőművészet 1931. márc. 69.l.

MDK

Klammer Mariska

A N. Szalon tavaszi tárlata. Képzőművészet 1931. 42. sz. 164.l.

MDK

Klammer Mariska

A Képzőm.Társ. Tennállásának [illegible] nyolcvanéves jubileuma alkalmából kiállítást rend. a Múcsarnokban. Munkájával szerepelt a kiállitáson.

Lázáni Abonyi Ernő: A Képzőm.Társ.jub.kiáll.

Magyarság, 1941. márc.2. 13.1.

MDK

Klammer Mariska

Ősz, of.

KMTárs. 1907. tav. kiáll. kat. 40.l.

Klammer Mariska MDK

Floxok, olf.

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

Klammer Mariska MDK

Interieur, olf.

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

Klammer Mariska

Mária Terézia boudoirja a kir.palotában,

olf.

Mucsarnok 1922 őszi tárlat

Klammer Mariska MDK

Emlékek, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállítás

Klammer Mariska MDK

Szoba belseje, olf.

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

MDK

Klammer Mariska festőm.

a megvásárolt műtárgyak közül való:

"Nyári virágok" /Klimia Gyula/

Az 1915. és 1916. évi tagsági sorsjáték.
Művészet 1916. 46.1.

MDK

Klammer Mariska, festőm.

1891-92 -1896/97 és 1891 /92, 1894/95 - 1902/3 I., 1903/4 - 1905/6 a Deák Ebner -féle női festőiskola növendéke.

Ferképzőmfoiskévk. 101.1.

Klammer Mariska
Tavasz, olaj

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1918. 6 l.

272 9.

— orítka kurzív

lette konzolsorokkal diszitett timpa-
Krisztus mennybemenetelét ábrázolja.
Lajos 1900~~-ban~~. A padok és a karzat
.század elejéről. Orgonája a XIX.sz.

arangja közül a ~~legrégibb~~ csak egy régi: lombdiszes

e alatt Moravcsik
Török János gond-
vben öntötte Jung-

Középen

~~án 1948-ban.~~

nyozott ezüst, hatkaréjos talpa fel-

Klammer Mariska

festő

M.D.K.

Virágok.

Aradjegyz. V. terem, 9802.36 l

Klammer Mariska
Utcza-részlet, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1904. márc. 34 l.

Klammer Mariska

Patak partja, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállitása.
1904. márc. 34 l.

Klámmer Mariska

Domboldal, olaj

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiállítása.

1934. május. (30 l.

Belseje: A hajót és a sze
Berendezés: Oltár barokk,
kompozit fejezete felett
egy-egy kis angyalszobor.
szobra. Kép, Krisztus az
Utolsó Vacsora, XVIII. sz
Szószék kis rokoko kartus
Az ajtókon rokoko vasalás
Felszerelés: Kehely, talp
1798. 16 cm magas.
Irodalom: Borovszky loo l
evangélikus egyház történ
Károly: Evangélikus templ

Varanzsolt
réz,

Klammer Mariska

Mária Terézia boudoirja a kir. palotában,

olaj

Őszi Tárlat. Mücs. kiállitásn. 1922. nov.

22 l.

Klammer Mariska

Kilátás a budai várra és a Vármezőre, olaj
Tessék, olaj
Nyári virágok, olaj
Málcsi, olaj

Magy. képzőművésznők egyesülete VIII. kiáll. N.szal.
1916. márc. 15-16 l.

Klammer Mariska

Pergola a Gellérthegy-utcában, olaj

O.M.K.T. 1925. május. 17 1.

Klammer Mariska

Dürensteini templom udvar, olaj
Ünnep előtt, olaj
Óbudai templom intéreur, olaj
Falu vége, olaj

Magy. Képzőművésznők Egyesülete jub. kiáll.
N. Szal. 1938. jun. 10 1.

Klammer Mariska
Carlo, olaj

Szegedi Képzőműv. Egyesület kiáll. 1907. márc.
13 l.

Klammer Mariska
Floxok, olaj

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mics. 23 l.

Klammer Mariska
Tea, olaj

A Nemzeti Szalon első bajai kiállitása.1906. 5 l.

között rózsaszín-arany, arany-zöld, középen csomóval díszített keskeny szalag húzódik végig, amelyből a lap alsó szélére két hosszú levél nyúlik, két, karminpiros virágba végződő indakört képezve szakállas aranytallérokkal, míg a lap felső szélére két kisebb levél ágazódik.

11a lap (IIII): *N* iniciálé (73×67 mm) aranyalapon zöld s szürke levelekből képzett betű, amelyből három hosszú, csipkézett levél nyúlik az alsó s külső lapszélre és a szöveghasábok közé. Belsejében szürke, gótikus architekturával keretelt barna, vaspántos ajtó előtt karminpiros ruhás ifjú kulcsot illeszt a zárba. Mögötte még három ifjú, kezében kulccsal. A lap alsó szélén kis növényi díszítés.

12a lap (V): *H* iniciálé (23×29 mm), kívül arany, belül zöld alapon karminpiros egyszerűbb betű. Hasonló iniciálék még a következő lapokon: *13a (L)* (23×26 mm); *14a (E)* (24×25 mm); *15a (S)* (31×32 mm); *27b (D)* (39×40 mm); *28a (A)* (31×35 mm); *37a (A)* (23×22 mm); *40a (S)* (39×50 mm); *45a (C)* (47×46 mm); *52b (C)* (40×43 mm); *58a (S)* (48×45 mm); *63b (I)* (47×29 mm); *64b (N)* (48×50 mm); *85a (P)* (40×40 mm); *89a (N)* (39×42 mm); *92a (Q)* (40×41 mm); *94a (E)* kis levéldíszítéssel (48×46 mm); *97a (S)* (39×45 mm); *97b (P)* (47×50 mm); *98a (O)* (23×25 mm); *98b (I* levéldíszítéssel), (45×21 mm); *101a (I)* (52×27 mm); *111b (N)* (46×48 mm); *113b (S)* (47×45 mm); *116b (S)* (48×44 mm); *118a (S)* (32×35 mm); *119b (C)* (40×44 mm); *121b (N)*

Khammer Mariska

Fontaine Carpeaux, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállitása. XXX. vidéki kiáll.
19o7. 6 l.

téglával kirakott. Egykor
de 1640-ben festett famenny
Volt háromváltós régi orgon
ke, összekötve. Nep.Szt.Jáno
Szt.Márton aranyozott szobr
szobrai, csucsán pedig a Pa
Nep.Szt.János-oltár a hajób
oldalt Szt.Teréz, jobbra Sz
jával. A sekrestyében kő ke

Az 1788-as Canonica Vi
1. Az a templom középkori
tetni, hogy lényeges átépit
lomnak ekkor festett kazett
azt is tudták akkor még, ho
a hajó boltozva volt. 3. A
rendezése /Nep.Szt.János/ k
oltár-szószékkombináció, am
/ott is Nep.Szt.János-oltár

Klammer Mariska
A kis modell, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállitása. XXX. vidéki kiáll. 19o7. 7 l.

83

komír vitka

t 1775-től, többször átépitve.
ötti tornya négymeletes. Alsó két eme-
zárja le, melyben 1912-es évszám van.
bádogsisak. Jobboldalt kapu. Mindkét
sárives ablak helyezkedik el, a szent-
lom egyszerü kapuja. Enyhe ives szentélye
ik a hajóhoz.
rrel három részre osztott hajója sik
ttól másfél méter magasságban kezdőd-
között az aránylag keskeny fülkék. A
su, sarokpillérekre futó hevederivek-
nnyezettel. Orgonakarzata két pilléren
del, feljárata a hajóból van.
Krisztus az Olajfák hegyén. Schwindt
rról egy kis faangyalka szinezett szobra
g meg.

Klammer Mariska

Udvar Nógrádban, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállitása. XXX. vidéki kiáll. 1907. 8 l.

csos ablak.

Belseje: Egyhajós, kórus
hajó. Félkörives hevedere
tartja a kórust, amelyen
szentélykorlát. (000 Ft)

Berendezés: Főoltárkép: M
zitfejezetes falpillér kö
középen Mária monogramm.
egy térdelő angyal faszob
Szt. Pál dombormü. Felül
Jobboldali mellékoltárkép
Erzsébet, B.Salamon /?/,
oltár, kép: Nep.Szt.János
mindkettő XVIII. század.
de csak ornamentika. A sz
erősen megujitott.

Felszerelés: Balra sekres
zadi barokk, selyem és e

Klammer Mariska

Bástya-utca Szolnokon, olaj

A Nemzeti Szalon nyitrai kiállításra. XXX. vidéki kiáll. 1907. 9 l.

állottak. XIV.sz-i építmén

Irodalom: Pásztor József:H

Egyházmegyei Közl

Volt Almásy kastély. Földszir

és moreszk ablakokkal.Erős

Klammer Mariska
Audencia-terem a királyi palotában

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április
23 l.

Csillagász

Földrajztudós

Newton

A haldokló Lavater

Bűnbánó Magdolna

Judith

Kleopatra

Gea

Artemisia

Vulcanus

Diana

Faun és Ámor

Pásztorleány

Pásztorfiú

Gyerek kutyával és kecskével

Játszó gyerekek

Győzelem

Klammer Mariska

xxxxxxxxxxxxxxxx

Augusztus végén

Tavaszi Tárlat. Miscamok, 1932. április,

23 1.

meg, hol húzódik az országhatár a Dravaközben, a Muraközinél és Ny-on! Melyek a kifelé vezető vasútvonalak határállomásai!

Állapítsd meg a vasúti menetrend szerint, hány óra kell ahhoz, hogy Pécsről Sopronba utazzunk! Merre közelebb, és merre hamarabb? Merre olcsóbb? Szombathelyre hány vonalon utazhatunk Budapestről? Hogyan utaznál Balatonfüredről Körmendre? Melyik a nagyobb fáradság, az előbbi út, avagy Veszprémből Pécsre utazni?

sárga-kék levélmotívum, három ezüsttel árnyé
fekete virággal. (312. kép.)

A lap belső szélét növényi ornamentika dís
amelyet arannyal árnyékolt zöld, kék, sötétp
levelek képeznek egy nyitott sárga virággal.

Több lap hiányzik.

41a lap: *U* iniciálé (47×32 mm) sárgamir
piros alapon kék betű.

41b lap: *A* iniciálé (43×29 mm) ezüstvir
sárga alapon kék betű.

42a lap: *A* iniciálé (47×36 mm) sárgavirá
lila alapon vörös betű.

42b lap: *I* iniciálé (46×19 mm) sárgamin
piros alapon kék betű.

43a lap: *I* iniciálé (50×19 mm) sárgamin
zöld alapon kék betű.

43b lap: *U* inicialé (47×30 mm) elmosód
vörös betű.

46a lap: *C* iniciálé (46×31 mm) ezüstmint
lila alapon vörös betű.

47b lap: *S* iniciálé (51×30 mm) sárgamint
s ezüst virággal díszített piros alapon kék bet

48b lap: *U* iniciálé (44×31 mm) sárgamint
piros alapon kék betű.

49b lap: *S* iniciálé (46×29 mm) sárga alapc
sárgamintás vörös betű.

51b láp: „De sancto Ladislao rege Hungar
hymnus."

Radó Esztergom 4. sz. 99. l. Klny. 15—16. l. - Radó Index 145. sz. 31. l.

9. GRADUALE

Klammer Mariska
Interieur, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 14 l.

Klammer Mariska
Virágzó almafa, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 14 l.

Klammer Mariska
Virágaim, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 15 l.

Az esztergomi Keresztény Múzeum
Jelentőségét az is emeli, hogy nem egy, műtö
telen része a nagy fővárosi közgyűjteményeke
ben gazdagabb a Szépművészeti, gobelinekb
Múzeumnál.

Mint prímási képtárat Simor János ala
a nyilvánosságnak. Később alapítványként
gyarapodott. Simor győri püspök korábban k
tabb mértékben áldozhatott a művészet ir
irányt szabott. A régi mesterek mellett az a
Megrendeléseket tett kiváló hazai és külföldi
nazarénusok, Führich, Dobyachofsky, Dege
harmadik negyedének legjelesebb egyházi fe
volt e kor legbuzgóbb magyar vallásos fes
Ferencnek. Korántsem lehet

Klammer Mariska

Interieur az Uri-utcában, olaj

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-2o. 15 l.

a korban a művészettörténet és képíme egyébk

Simor gyűjtési tevékenységéből és művész
műbarát egyénisége bontakozik ki. A nagy magy
Bakócz Tamások és Eszterházy Imrék nyomdol

A magyar műveltség körül szerzett érden
gyűjteni, midőn a nevezetesebb magyar magán
tetics Sámuelé, Zichy Edmundé Bécsben volta

Simor gyűjteményeit végrendeletileg „k
főszékesegyházára hagyományozta. Érseki szé
Vaszary Kolostól távolabb állott a művészet ügy
inkább budavári palotájában, vagy balatonfüredi
hosszabb időszak alatt mindössze egy metszet
kiütött tűz kárt is tett benne, néhány középkor
dött, a legnagyobb veszteség azonban az volt, h
oltárának predellája. Csernoch János prímás,
újra felkarolta a múzeumot, 1916-ban megb
a Nemzeti Múzeum akkori őrét, aki Csernoch
nagytudású, buzgó és megértő segítőtársat talál
szerzett a múzeum fejlesztése körül. Cserno
a múzeumot, köztük több XV. századi magya
de újabb magyar festők, köztük Vaszary János
Hatvany Ferenc műveivel is. Ekkor került a kü
közi szakirodalomba. S ekkor gyarapodott az
ménnyel, az elsősorban magyar anyagból álló

MJK

Klammer Mariska, sz. Bp. 1873

Virágok, olaj

Arad város nyilv. képtárában elhelyezett festmények
és rajzok jegyzéke. 36 l.

Klammer Mária

-i: Két kiállitás. N.Szal. Pesti Napló, 1936. okt. 17. 11 l.

MDK

Klammer Mariska

Domb alatt, olaj

N.Szal. I. nagykanizsai kiáll. 1906.

2 l.

MDK

Klammer Mariska

Udvar Verőcén, olaj

N.Szal. I. nagykanizsai kiáll. 1906.

7 l.

MDK

Klammer Mariska

Üvegházi sarok

Nemz. Képzőmüv. kiáll. Mücs. 1933. ápr.

27 l.

MDX

Clemmer Martinka

Uvegházi cserek

Mena. Képzőmüv. Kiáll. Mücs. 1933. ápr.

27 1.

MDK

Klammer Mariska

Vadvirágok, olaj

Szt.György Céh XVII. auk. 1914. márc.

66 1.

MDK

Klammier Mariska

Leányfej, olaj

N.Szal. I.nagykanizsai kiáll. 1906.

6 l.

MDK

Klammer Mariska, festő.

Csendélet. Cf.-

OMKT – Vándorkiáll. 1910 szept. 8 - dec. 27. ig
Tm. - Hornyánszky V. könyv. 79. l.

KLAMMER MÁRIA

/ 1873- /

Aukción:
Maria Klammer: Die unerwartete Nachricht.
Öl auf Holz, 15x24 cm. Sign.

Wien, Dorotheum,
632. Kunstauktion, Mai 1981.
Katalogus 391.sz. 54.old.
Kép: Taf. 140.

Klammer Mariska

A Magyar Képzőművésznők kiállitása a Nemzeti Szalonban c. tárlatot ismerteti m.sign.-val /Margitay E./
Boérné Undi Mariska erős portréi, interiörjei, és a Biró Máté legendáját ábrázoló gyönyörü üvegablakaival szerepel. Vonal és szinérzéke, dekorativ tudása messze kiemeli társai közül.

Kallivoda Kata "Éjféli misé"-je csupa szinbeli finomság. Minden képe tudásról, erőről tanuskodik.

Kazacsay Gerőné két vászna méltó az elismerésre.

Klammer Mariska tájképei gyönyörködtetőek.

folytatását lásd a 2"-es sz. cédulán.

Élet, Bp. 1916. márc. 12. VIII. évf. 11. sz. 259. lap.

Klammer Mariska

Undi Imre: "A Képzőművésznők kiállitása" cimmel /u.i. sign.-val/ a Képzőművésznők Egyesülete által, a Nemzeti Szalonban rendezett tárlatát ismertetve értékeli a bemutatott müveket.
Schréder Etta: "Forradalom" c. olajfestményét kiemeli: "kompoziciója finom és erőteljes."

Klammer Mariska: "két "Dürensteini kép"-ének meleg szineit dicséri.

Bükkerti Mariska: "firssen kezelt csendéleteit" dicséri.
Ez a képzőművésznők tizenegyedik tárlata.

Élet, Bp. 1919. febr. 9. XI. évf. 6. sz. 139. lap.

Klammer Mariska

"Régi utca" c. festményén ódon, boltives kapu felől, karon ülő gyermekkel közeledik a fiatal anya, az ódivatu épületek között huzódó, macskaköves utcán.
Repr.

Élet, Bp. 1915. dec. 19. VII. évf. 51.sz. 1227. lap.

Klammer Mariska

"Három kiállitás.II" cimmel Margitay Ernő ismerteti a Magyar Képzőművésznők kiállitását, melyet a Nemzeti Szalonban rendeztek. Vörösné Deli Alice: "Egyedül" c. képét, Clauder Margit két vásznát, Klammer Mariska: Dürensteini részlet"-ét, Lámé Hilbert Irén: „Napsütés" c. festményét, Rainerné Istvánffy Gabriella: "Birkák" c. munkáját, Payer Gizella: "Várakozás" c. alkotását, Bruck Hermina: "Intereur"-jét, Augusztin Mariska rézkarcait Erdős Baiersdorf Erna pasztelljeit, Fábiánné Biczó Ilona rajzait és karcait, Pataki Kató karikaturáit a kritika igen figyelemre méltónak találja.

Élet, Bp. 1915. márc. 7. VII. évf. 10. sz. 235. lap.

Klammer Mariska

A Nemzeti Szalon összes helyiségeiben a Magyar Képzőművésznők munkái szerepelnek,- közli Margitay Ernő m. sign.-val. Közülük a legjobbak:

F. Boemm Ritta interieurjei, melyeket a Kiscelli kastélyban festett,

Undi Mariska tabáni részleteket megörökitő finom vizfestményei,

Klammer Mariska "Dürensteini utcarészlet"-e,

Czóbel Margit akvarelljei,

Bruck Hermina "Hajnal" c. vászna.

Élet, Bp. 1917. ápr. 29. IX. évf. 17. sz 420. lap.

Komáromi Kacz Endréné tizenkét akvarelljéről mondja a kritika: technikai készsége mellett is kissé klisészerű,

Raynerné Istvánffy Gabriella ugyanugy hat, mint Komáromi Kacz Endréné művei.

Rauscher Juliska képei valóságos oázist jelentenek.

Sidló Ferencné talentumos akvarelljeit kiemeli a kritika,

Somló Sári Vajda János szobrát szintén megdicséri a kritikus,

Tótváradi Korniss Elemérné csipkéi szépek.

Élet, Bp. 1916. márc. 12. VIII. évf. 11. sz. 259. lap.

Klammer Mariska

Festménye: "Arckép" cimmel jól berendezett lakás foteljében elegánsan öltözött nőt ábrázol .
Repr.

ÉLET, Bp. 1909. juni. 13. I. évf. 24. sz. 767. lap.

Klammer Mariska

"Reggeli után" c. kép megteritett asztal mellett olvasó fiatal nőt ábrázol. Klammer Mariska festménye.

"Családi kör" c. asztal melletti beszélgetést ábrázol. Balló Mariska festménye.

"Emlékek" c. kép zongora mellett levelet olvasó fiatal nőt ábrázol. Mérő István festménye.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1910. ápr. 17. II. évf. 16. sz. 510, 511, 515. lapokon.

Klammer Mariska

C —io /Carpaccio/„Müterem kiállitás" cimmel ismerteti Klammer Mariska és tanitványai kiállitását.
A tárlaton szereplő müvészek: Klammer Mariska, br. Wersebe Mária, Rónay Márta, Korányi Sarolta, Pünkösty Böske, Stetina Bella, Szüts Ilona, Déchy Istvánné, Rötzer Paulette, Gyarmathy Ildikó, Lipthay Angi, Storer Mici.

Klammer Mariska: "Repceföld", c. müve a tárlat legsikerültebb darabjai közé tartozik. Szépek a "Vadvirágok" és a "Hallstadti utcarészlet" c. képei, -mondja a kritika.

ÉLET, Bp. 1910. dec. 11. II. évf. 48. sz. 749. lap.

Klammer Mariska

Megrendezték a jubiláris téli tárlatot a Műcsarnokban. Az itt felsorolt festőművészek szerepelnek a kiállitáson:
Udvary Géza, Roskovics Ignác, Herrer Cézár, Rippl Rónai József, Feiks Jenő, László Fülöp, Bruck, Kosztolányi Kann Gyula, Klammer Mariska, Hilbert Irén, Szlányi Lajos, Révész Imre, Benczur Gyula, Csók István, Mendlik Oszkár, Ziegler Károly, Hári Gyula, Mikola András, Skuteczky Dömе, Wildner Glatz Mária, Dudits Andor.

Klammer Mariska: könnyed "Parkbejárat"-a kiemelkedik az átlagból, a kritika véleménye szerint.

ÉLET, Bp. 1911. dec.24. III. évf. 52. sz. 1610-1612. lap.

Klammer Marisa

"Müvésznők kiállitása" cimmel Margitay Ernő ismerteti a Képzőművésznők Egyesületének kiállitását a Nemzeti Szalonban.
Augusztin Mariska, Fesztyné Jókai Róza, Komáromi Kacz Endréné, Klammer Mariska, Payer Gizella, Rauscher Juliska, Schütz Julcsa, Büttner Helén, Gimzer Etelka, Braunecker Stina. V. Davida Mariska, Zámbori Lon Lona **szerepelnek** a fenti tárlaton.
Klammer Mariska: a kritika dicsérettel emliti meg a müvész tájképeit.

ÉLET, Bp. 1912. ápr. 14. IV. évf. 15. sz. 472. lap.

Klammer Mariska

"A Képzőművésznők kiállitásá"-ról a kritika két művész munkáját elismeréssel méltatja: Klammer Mariska: "A kis durcás" c. és Rákosiné Geönczy Ilona: "Arckép" c. művét. Négy művésznek csak a nevét emliti meg: Fesztyné Jókai Róza, Pártos Lili, Somló Sári és Turánné Hacker Mária.
Repr.-ók.
Somló Sári kétalakos szobrát a lap egy későbbi számában bemutatja./ juni. 15.-i 24. sz. 762. lapján./

ÉLET, Bp. 1913. juni. 8. V. évf. 23. sz. 734, 735, 745-746. lap.

Klammer Mariska

A Tavaszi tárlaton a Mücsarnokban a következő művészek mutatták be alkotásaikat:
Marton Ferenc, Stetka Gyula, Rottmann Mozart, ifj. Kampis János, Glatter Gyula, Pentelei molnár János, Berkes Antal, Nádler Róbert, Vastagh Géza, Zádor István, Baróthy Major Ernő, Jenő, Vidovszky Béla, Karlovszky Bertalan, Kléh János, Szmrecsányi Pajtás Ödön, Katona Nándor, Ferenczy Károly, Bosznay István, Benczur Gyula, Germány Elemér, Gulyás János,, Hende Vince, Leidenfrost Sándor, Körmendi-Frim Jenő, Kandó László, Szlányi Lajos, Gulácsy Lajos, Barta Ernő, Mednyánszky László, Zombory Lajos, Kimm Frigyes, Moldován Béla, Barkász Lajos, Vesztróczy Manó, Várady Gyula, Jakab Zoltán, Zsombolya-Burghardt Rezső, Páldy István, Dobrovic Péter, Bánsághy Vince, Klammer Mariska, Lechner Ödön, Kozma Lajos, Reményi József, Beszédes János László, Ligeti Miklós.
ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI évf. 15. sz. 469, 474-475. lap.

Klammer Mariska

Művészet 1910. 430. l.

Nov. 27-én nyilt meg Klammer Mariska és tanítványainak kiállítása a művésznő műtermében.

Klammer Mariska

mütterem kiállítása,
megnyílt 1906. dec. 9.

Műveszet 1907. 131. l.

Klammer Mariska

Reggeli utain c. Zéje
repr.
Vas. Ujs. 1910. 269. l.

Klammer Mariska

Falu vége c. festmé-
nyére 1919. januárjá-
ban megkapta a Magyar
Képzőművészek Egyesü-
letének 1000 koronás
díját.

Művészet 1918. 89. l.

Budapesti egyetem

X. 215.

Klammer Mariska

Révai XX 493. l.

Klammer Mariska

A vendéj c. képe

repr.

Művész-Éld 1932. sept.

KLAMMER *Mariska*, festő, * Budapest 1873. Tanulmányait itt, Münchenben és Párizsban végezte s interiőr- és arcképekkel szerepelt a Műcsarnokban (Peóniák, Faluvége). Egyik alapítója a Magyar Képzőművésznők Egyesületének. Virágok c. olajfestm. a Szépm. Múzeum tulajdona. 1919. Faluvége c. festményével a M. Képzőművésznők Egyesületének díját nverte.

Eo-Gy. I. 567 l

578.

I

273.

578. Pieter Neefs II.

Sz. Antwerpenben 1620-ban. † ugyanott 1675 után.

Gotikus templom belseje.

A főoltár előtt, melyen két gyertya ég és a melynek képe Krisztust a keresztfán, tövében a Madonnával, Mária Magdolnával és szent Jánossal, ábrázolja, pap misézik, kinek két gyermek ministrál. Az oltár lépcsőjénél öreg asszony térdel. Oldalt papok meg más hívők ájtatoskodnak térden és állva. A korlátnál két férfi meg egy nő hallgatja a misét. Az előtérben balról egy asszony előtt egy, két mankón járó koldus közeledik, kinek társa jobbról, a pillér mellett, a földön ül és kezét kinyujtva tartja.

Fa, méretei 28 : 22·5 cm. — Mündler: V. 29.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: VIII. 55. *Unbekannt:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1815: VIII. 72. *Unbekannt:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1835: III. 29. *Unbekannt:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1844: III. 28. *Unbekannt:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1865

Klammer Mariska

1 olajf

Nemzeti Szalon

Munkácsy Céh VIII. repr.
kiáll. kat. 1935. márc.
30 – ápr. 14 –

Klammer Mariska

festő

Műcs. kiáll, 1902 tól
Pipics 115. l.

Fricsi kastély a

Kastell von Friecs

Prázsmári tem

Kirchenburg von Pr

A gyulafehérvári székesegyház déli kapuján

Die beiden Timpanon)XI. u. XIII.

A gyulafehérvári és az eszterg

Ornamentsteile vom II. Südtor zu Gyulafehérvár

54. KLAMMER MARISKA: Háborus képek. — Marie Klammer: Bilder aus dem Kriege.
A Szent-György-Czéh XXIV. művészeti aukciójáról.

	Kikiáltási ár
188. ISMERETLEN FESTŐ: Szemere Bertalan arcképe, akvarell	100
189. – : Női arckép, miniatür, Biedermeier	300
190. — : Fiatal katonatiszt, miniatűr	300
191. — : Magyar paraszt	20
192—193. BÉCSI LÁTKÉP, két darab, Autotipia, későbbi nyomat, darabja	20
194. HAJÓ, kinai gouache ostyapapiron. XVIII. század	150
195. FRANCIA MŰVÉSZ: Rómaiak harca	500
196. TOSCANAI FESTŐ, XVI. század eleje: Mária Jézussal	1000

Lásd az illusztrációt a 181. lapon.

II. PORCELLÁN TÁRGYAK.

251. ÁMOR SZÁRNYAIT MEGNYESIK. Biscuit, Bécs 1813	500
252. FÁTYOLOS NŐ JÁTSZADOZÓ ANGYALOKKAL, Biscuit, Bécs 1813	600
253—254. CSÉSZE ALJJAL, mázalatti kék diszszel, Bécs XVIII. század, két darab, darabja	15

A Gyűjtő 1915. 177 l

PAOLO VERONESE: Szent-György vértanusága.
Sankt-Georgs Martyrtod. Lille. Museum.

	Kikiáltási ár
255. CSÉSZE ALJJAL, fehér, Bécs 1861	12
256. —, zöld és arany diszszel, Wien 1844	25
257. SALÁTÁSTÁL, Wien, rózsamintás, XVIII. század	25
258. BONBONNIÈRE, szines virágdiszszel, bécsi jellel	14
259. CSÉSZE ALJJAL, kék virágos, Schlaggenwald	20
260. —, arany diszszel, Schlaggenwald 1839	25
261. —, kék, fekete és arany diszszel, Schlaggenwald	20
262—264. TÁNYÉR, szines állattörténetekkel, Nymphenburg, három darab, darabja	15
265—266. TÁNYÉR, szines virágokkal. Elbogen, két darab, darabja	7
267—268. KÁVÉS- ÉS TEJESKANNA fedővel, árvácska mintával. Elbogen 1812. Darabja	15
269. CSÉSZE ALJJAL, Elbogen 1835	60
270. TEÁSKÉSZLET, kanna fedővel, cukortartó fedővel, két csésze aljjal, szines virágguirlandokkal. Biedermeier. Kloesterle. Együtt	80

Farkas Pál „Varsányi csatá"-ja a Magyar Színházban Alexy fényképe

Eszme Lajos (Vágó), versének felolvasására készül

Egy különös házasság

Irta Biró Lajos

Részlet a Magyar Színházban legközelebb színre kerülő „A rablólovag" című új színdarabból.

Anna (odamegy Ferenc grófhoz): Köszönöm. Ezt nagyon köszönöm.

Ferenc gróf (megfogja az állát): Hát sikerült magának egy kis örömet szereznem, Anna? Meg volt lepetve?

Anna: Igen.

Ferenc gróf: De nem mutatta. Az nagyon jó volt Anna. Az embernek nem szabad meglepetve lennie.

Anna: Ha meg volt velem elégedve, jó.

Ferenc gróf: Meg voltam elégedve. Általában meg vagyok magával elégedve. Nem is hinné Anna: én egyre jobban örülök magának. Nem is hinné.

Anna (mosolyogva bizonyítja): De! Én elhiszem.

Ferenc gróf: Tudja Anna, ne higyje azt, hogy én olyan öreg vagyok. Tudja, a mult héten lementem a tanyára a magtárba ... mindenkit elküldtem ...

Anna: Miért?

Ferenc gróf: Hogy megpróbáljam: föl tudok-e még emelni egy százkilos búzászsákot.

Anna: És?

Ferenc gróf (diadalmasan): Tudok. Mint amikor húszéves voltam és Drágffy Mukival együtt versenyeztünk a kocsisokkal: ki a legkülönb zsákemelő. — Tudok. És egy hónappal ezelőtt tizenkét órát ültem nyeregben és hatszor átugrottam az Ördög-árkot és a szabad szemmel lövöm a héjját és virradatig táncolnék a lakodalmunkon, ha ... és ... és ... (megfogja a kezét és magához húzza) Anna!

Anna (engedi a kezét, de az ölelésből diszkréten kibontakozik).

Ferenc gróf (más hangon): Anna, én csak egyet kérek: sohase tegyen nevetségessé.

Anna: De mit gondol ...

Ferenc gróf: Akármi történik is Anna — hiszen én remélem, és tudom, hogy maga ... maga *majd* szeret engem, — de akármi történik is, teljes őszinteséget akarok. Tökéletes nyíltságot. Az igazat, mindig az igazat. Megigéri ezt nekem, Anna?

Anna: De mikor ...

Ferenc gróf: Megigéri ezt Anna?

Anna: Megigérem.

Ferenc gróf: Akkor jó. (A zsebébe nyúl.) Itt van, Anna, az az okirat, amely az Anna-villa tulajdonjogát magára ruházza. (Átadja.) A telekkönyvi átiratás is. Az ajándékozás közjegyző előtt történt ... vigyáztam a formákra ... ez most már megtámadhatatlanul a magáé Anna. Én — ki tudja — holnap meghalhatok ... a menyasszonyom sorsa akkor se legyen bizonytalan.

Anna: Meghalni! Mindnyájunkat túl él. Száz évig fog élni.

Ferenc gróf: Tudja Anna, ha jól összeszámitom, így sem nagyon sok, ami hátra van.

A Műcsarnok jubiláris kiállításából
Klammer Mariska: A levél

szárnya nőtt, mint a denevérnek, és hirtelen elcikázott előlük a kanyargó sikátorok árnyékában.

Az amerikai esténkint a hoppon maradt Pantalone kolerikus bánatával bolyongott a városban. Olykor megállott egy-egy meredek nyergü hídon és elboruló szemmel bámult bele az éjszakába. Milyen más is volt a hellászi éjszaka! A párduc hátán ülő, királynői tekintetü, meztelen Ariadne vonásait viselte. A velencei éj azonban sötét bársonyba burkolja tagjait, a mámoros szeme pedig selyemálarc hasadékaiból tüzel. Csupa bújaság, hűtlenség és rejtelem. Egyszer az elsuhanó gondolából küldi feléd illatát, máskor a templomajtó homályából vihog utánad, megint máskor a keskeny sikátorból hallod arany cipősarkának kopogását.

Mialatt Pantalone álmatlanul rótta az utcákat, azalatt a hűtelen Colombina a Leon'd'oro nevü osteria asztalának támasztotta a két könyökét. Szembe vele ült Arlecchino, kurta matrózpipájával a fogai között.

Folytatjuk

Uj Idők 1912. XVIII. 17 77.

mint ugyanilyen vonatkozású külön alakokat ábrázolnak.[1]

A két oldalfal két-két négyzetes mezőre oszlik. Balról az első mezőben egy helyi vonatkozású Krisztus-képnek (il Volto Santo) legendáját festette meg a mester. A szent ereklyére csudás módon a tengerben bukkannak rá, ökröktől vont szekérre helyezik, s az ájtatos nép tömött sorai között, hosszú ünnepi körmenetben viszik a luccai székesegyházba. A képen szereplő számos alak olyan zavarosan van csoportosítva, hogy csak üggyelbajjal tudjuk a főeseményt kihámozni. Az alakok között Amicónak csaknem minden típusával találkozunk. A nyílt homlokú, telt orcájú, bársonyos vállú viruló fiatal asszonnyal, aki most nem Madonna, hanem kíváncsiskodó némber. A hatalmas homlokú, lengő szakállas, csontos szikár férfival, aki a szentek glóriájáról kénytelen ezúttal lemondani s egyszerű polgárrá vedleni. A lányos tekintetű, hamis mosolyú bájos ifjúval — Amicónak bátyjától származó e sajátos típusával — kinek fejéről vöröses szőke dús hajzat omlik alá, s kinek német nehéz volna meghatározni, ha nadrág nem feszülne kerek hajlású idomain. E típusok mellett látunk azonban a természettől ellesett, egyénekként ábrázolt alakokat is. A festmény jobb középterében alattomos nézésű, pufók fiatal szerzetes vonja magára figyelmünket. A bal előtérben összekuporodott vén asszony[2] válik ki a tömegből. A mester az egyénített alakokat hangsúlyozott realizmussal szereti megfesteni, s ilyenkor nem ritkán a karrikatura határát érinti.[3] A processzióban résztvevő szerzetesek torkuk szakadtából énekelnek, arcuk eltorzul, s az előttük haladó ministráns gyerek ijedt ábrázattal s szinte megrökönyödve tekint hátra. Az ilyen torzalakoknak és ideális szépségű típusoknak egymás mellett szerepeltetése valami bizarr benyomást eredményez, s ezt Malvasia, helytelen beállítással az Amico művészetének főjegyéül tünteti föl.[1] Az alakok bő ruhát viselnek, s ennek széles uszálya — a Lorenzo Costa példájára — sokszor a földet sepri. Az általán összefoglaló vonalakra törekvő rajz egyenetlen. Tisztaságában, nagy vonalaiban néhol a monumentális magaslatára emelkedik, mint a kép előterének bal szélén csöndesen előre lépő, félig háttal fordult fiatal nő alakján. Másutt bosszantóan hanyag, így a jobb előtér egyik puttóján és az ereklyét vivő szekér elé fogott két ökrön, melyek nem nagyobbak egy-egy középnagyságú újfundlandinál. Általában hadilábon áll a végtagok helyes rajzával.

A következő képen, szent Ágoston keresztelésén sincs a főesemény kellőkép hangsúlyozva. Az asszisztáló alakok között itt is bukkanunk arcképszerű hűséggel ábrázolt egyénekre.[2] Ideális öltözékek mellett korviseletet is látunk. Ezen a képen föltünnek a többi mezőknél gazdagabban alkalmazott dekorativ részletek. A keresztelő főpap brokát köpenyét, süvegét, pásztorbotját, egyes más alakok ruháit részint aranyozott stuccoval fölrakott domború, részint pompásan színezett és változatosan stilizált sík díszítések lepik el. A jelenet mögött, balra tornyokkal, romokkal szegett, jobbra folyótól átszelt, apró alakokkal benépesített völgy terül el; ennek katlanjában, a középen hármas nyílású diadalív emelkedik, a mester római emlékeinek egyike. A középtérben alkalmazott e diadalív, a portrait-szerű alakok és a gazdag ornamentális részletek azt a hitet keltik bennünk, hogy Amico, kóborlásai közben megfordult Sienában is, ahol haszonnal tanulmányozta a Pinturicchio falképeit, s ezek arra is bátoríthatták, hogy bátyja révén a ferraraiaktól kapott örökségét, a korviselet iránti előszeretetet kifejezésre juttassa. Pinturicchio talán belejátszott fante-típusának képzésébe is, amelynek közeli rokonaival találkozunk a sienai Libreria falain. Viszont csak a véletlennek tudjuk be a találkozást, hogy Amico épp oly kevéssé mestere az elrendezésnek, mint Pinturrichio.

E két kép fölötti félköríves falterületen a

[1] A falképeket a XIX. század közepetájt gondosan restaurálták.

[2] Mindkét alakkal a Valér és Tiborc lefejeztetését ábrázoló falképen is találkozunk.

[3] „(Amico) dipinse cose che muovanotal volta a riso, operando allora per dispetto o per vendetta" — írja Malvasia (op. cit., I: 115).

[1] loc. cit.

[2] Vasari szerint (op. cit., V: 180) számos luccai polgárnak arcképét örökítette meg e falképeken.

TANULMÁNY
KLAMMER MARISKA RAJZA

Művészet 1909

Klammer Mariska

XXI. aukcio
A Gyűjtő 1915. 63. l.

396. KLAMMER MARISKA: Frauen-Insel am Chiernsee. . 70
397. — : Májusi dal. 120

XXII. aukcio
u. o. 1915. 112. l. 140. l.

232. KLAMMER MARISKA: Májusi dal 120

POTLEK.

2207. KLAMMER MARISKA: Tavasz, olajfestmény 50
2208. — : Virágos ablak, olajfestmény 50

XXIV. aukcio
u. o. 1915. 172.

KLAMMER MARISKA:
50. — : Nymphenburgi részlet . . 80
51. — : Kert részlet 80
52. — : Virágos ut 60
53. — : Pipacsos rét 300
54. — : Háborus képek 400
Lásd az illusztrációt a 177. lapon.
55. — : Táncosnő. 150

Tahi Jótó kőrci

739

Klammer Mariska

XXV. aukció
A Gyűjtő 1915. 210. l.

KLAMMER MARISKA:

82. — :	Régi kastély, 64×79 . .	150
83. — :	Rózsák, 45×33	80
84. — :	Krizantemumok, 14×23 .	70

XXVI. aukció
A Gyűjtő 1916. 28. l.

Merengés 150.—
Nymphenburgi séta 150.—
Chiemsee-i vészlet 50.—

XXVII. aukció
u. o. 1916. 45. l.

Az öreg hegedű, 40.—

AASA

Esővár, ev.

50,274

Klammer Mariska

82	Interieur	olajf.	300.—
83	Peoniák	olajf.	300.—

Nemzeti Szalon
tav. kiáll. 1932 jun

KLAMMER MARISKA

61 Csendélet olajf. 450. –

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1932 febr-márc

1586. Madarász Viktor:

Zápolya Izabe

A tróni
bella, ki diadémá
nyakéket, gyöng
hát visel. Öcébe
a Sultán pártfogo
del, ki ~~a gyermek~~
szinü caputium
mandorlás
(mellvertet, karo
a tróni karfáját
aptalon fekvő Kön
Korona tünik ou
lik kilátás. Al

Olajfestés,
Vétetett 18
Ara 3000 f
~~Szeged sz.~~
L. a Szeged

F: a csecsemő János Zsigmondor

L megesküdvén egyfermind,
hogy e gyermek fog Magyarországon uralkodni.

Zapálosok öltönyében

339/96. 382/96
F (80/97) és az elszámolás el
fogadtatott 1897. III. 25-én a
13050 sz. leirattal (123/97)

123/97

319/96

Klammer Mariska

Thieme Becker

XX. 405. l.

(Lyka)

20
MAGYAR POSTA

Klammer Mariska

festő, Ujlaki rakpart 44.

Műcsarnok

1930. tav. kiáll. 3, 13.
1930. Az Imre kiáll. 245, 257, 259
1930/31. jub. kiáll 466, 487, 493

1934. téli kiáll. 524, 530.

148. Bernhard Strigel. Szül

~~meghalt~~ ugyanott

Térfi arcképe a Haller ~~von~~ Csala

Csaknem
fűzért s baljá

474

6

Fején barette
omló hosszú
Nyakán két
szemű. Alsó
betűk varrvá
prém. ~~A hátte~~
kilátást, hol h

Fára, m
A Nemz

Klammer Mariska

festo

Hul. Bpest.

Lásd

Boz Magyarlex

541. G.

Ismeretlen festő: Vár

Klammer Mariska

Elektr.

Hefelslex 752.1

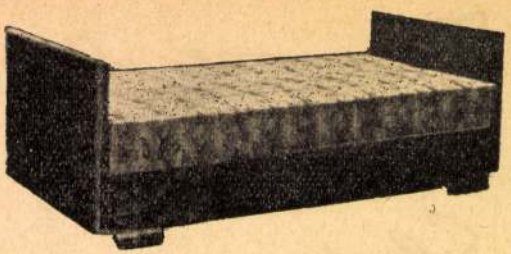

„Fidor" kanapé-ágy fekvő állapotban.

Olyan kényelmet nyujt, mint egy ágy, amelyben ruganyos ágybetét van.

SZABADALOM bej. 14561. sz. a.

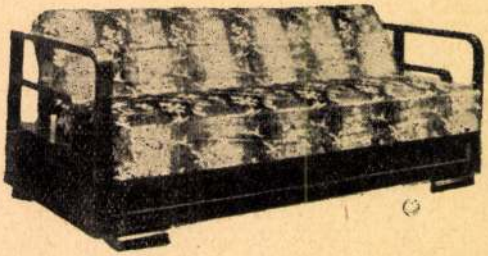

„Fidor" kanapé-ágy ágynemü-tartóval. Szabályozható támlával.

Az ágynemü könnyen berakható, mert az ülés kettéhajlik és igy félsulyt kell emelnünk. Higiénikus, féregmentes.

„Attila"-nyomda, Ujpest, Árpád-ut 18

Klammer Mariska

Interieur az egyetemi templomból

Szent Imre szobra a tabáni templomban

Nemzeti Szalon
Árpádh szentek kiáll. 1930 aug

Klammer Mariska

99. KLAMMER MARISKA: Tanulmányfej (olajf.) Ára 200 kor.

Nemzeti Szalon
1900. tav. kiáll.

Klammer Mariska

91. Hortensiák, olajf. — — — — — — 300.—

Nemzeti Szalon

1915. sept.

őszi kiáll.

Klammer Mariska

111 Nyári virágok olajf. 1500.—

Nemzeti Szalon

1918 május
tavaszkiáll

610.

nézve, tojásdad medaillon díszes ezüst
szemölvöke ősz, szeme kék, arcza s baju
nyakravalója felett az aranygyapjas ren-
mellét a szolgálati érdemkereszt, a Mária
Lipőt s a Vaskoronarend díszíti. Álló
paszomántos s jobb vállától bal csipője

ulnak.

miniature, üveg alatt, méretei 4.7 : 3.4 cm.
E. gyűjteményéből. 140/95.

140/95.

KLAMMER MARISKA

106. A Bocskai kastélyban, régi kápolna, olajf.

107. Napraforgós udvar, olajf.

Nemzeti Szalon

1939-es halon

Klammer Mariska

KMTais 1940. A gyermek

Gyermek-akt

Lándzsacsúcs vasból VI. 156.

Klammer Mariska
festőnő

Fővárosi Lapok 1896. jan. 18., 8. old.
(Művészetek. A Nemzeti Szalon kiállítása.)

Kalmár

Klammer Mariska

Interieur c. képe

repr.

Gyöngyösy 78. l.

tlen mester.
zázadból.

és arczélben van ábrázolva.
bérkoszorú képez díszt, ha-
t és nyakán kettős gyöngy-
hája kissé kivágott, vállra-

2 : 9 cm. — Lelt. sz. 379. —
emzeti Múzeum régiségtárától
85 április 14-én (97–885 rgst.

Klammer Mariska

Árverési Csarnok aukciókat.

37. sz. 1927 márc.

38 sz. 1927. máj.

904

Würthle Friedrich

Braubach és a Marxburg. (Braubach und die Marxburg.) ~~Aczelmetszet~~ Am. Emminger E. után.

K. 050.

143 m. 263 sz.

Klammer Mariska

l.

Bende 1916

144, 145. l.

szú haja, szemöldöke, lelógó bajusza
ne barna. Ingének gallérja lehaj-
bátja ~~nal~~ gallérja prém. Jelzése a
iza

3: 60·6 cm.

Vid. Muz.

Klammer Mariska

l.

Szent György Cél

42. anke. (1920)

179. 180. l.

Klammer Mariska

Képzőművésznők Egyes. tagja

KMTÁRS művesoptok
1931 feb-márc kiáll.
XIII. 17, 19.

1931. tav. tárl. 228, 229, 238
1931/32. téli tárl. 92.
1932. febr. — márc. kiáll. 178.
1932. tav. tárl. 377, 385
1932/33. téli tárl. 300, 302
1933. neuz. képzm. kiáll.
319

HÖPFUNGSTAGE
NDRUCK

Lager in allen Farben:
eschäft A. G. Budapest VIII.
efon: József 48-12.

Hergestellt in der Großbuchdruckerei
Richard Petersen, Hannover-Kicklingen

· Klammer Mariska

* **Müteremkiállitás.** *Klammer* Mariska, *Rainerné Istvánffy* Gábriella festőművésznők és *Nesnera* Ida szobrászművésznő karácsonyi müteremkiállitást rendeznek, I., Mészáros-utca 12., V. em. 2. szám alatt. A kiállitás december 6-án nyilik meg és 20-ig tart. Megtekinthető naponta délelőtt 11-től este 8-ig.

M.931.XII.5.

Flamser Patrick

B. 031.113.5.

Klammer Mariska.

A Nemzeti Szalon szezon záró kiállításán virágképei szerepelnek.
(emlitve.)

Pesti Hirlap, 1928. Jún. 21.

Klammer Mariska MDK

Petuniák

Mücsarnok 194o Tavaszi tárlat

MUK

Klammer Mariska.

„Varró asszony" c. képe szerepel a szolnoki művésztelep 25. éves fennállásának ünnepi kiállításán, a Műcsarnok téli tárlatán. (említve.)

Pesti Hirlap, 1927. dec. 18.

Klammer Mariska MDK

Kertrészlet

~~Vermányi~~

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

A vén füzfa

Mücsarnok 1943 Téli kiállitás

Klammer Mariska

festőművész

A Képzőművészeti Társulat műtárgysorsjáték húzásán
a Műcsarnokban kisorsolták képét.-
Erzsébet királyné terme.

Pesti Hirlap
1930.XII.24.

Klammer Mariska

Virágcsendéletet állitott ki a Munkácsy-céh kiáll.-án.

P.H.935.III.31.

Klammer Mariska

Kiállítás.

N.U.930.XII.17.

Klammer Mariska

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

NU 1931. I. 22.

Klammer Mariska

művészi interieur-képeket állított ki.

(- - ó): Független Művészek Társasága.
P. H. 931. VI. 15.

Klammer Mariska MDK

Gyermek-akt

Mücsarnok 1940 Gyermek a müveszetben c.kiall.

MDK

Klammer Mariska

Interieur az egyetemi templomból
Szt.Imre szobra a Tabani templomban

Arpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállitásának Katalogusa.Bpest.1930.Aug. Nemzeti Szalon.

Klammer Mariska MDK

Dürensteini részlet, olf.

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Klammer Mariska

Tavaszi Szalon - Nemzeti Szalonban - képével szerepelt
/ müteremrészlet /

Pesti Hirlap 1931,VI.21.

Klammer Mariska

Tavaszi Szalon kiállitás - Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Pesti Napló 1931, VI. 21.

Klammer Mariska

Tavaszi Szalon - Nemzeti Szalonban állitott ki régi, többször méltatott kvalitását mutató képet

Esti Kurir 1931, VI. 24.

MDK

Klammer Mariska

Veresegyházi templomrészlet

Műcsarnok 1942 Tavaszi kiállítás

Klammer Mariska MDK

Rácánok

Műcsarnok 1941 Téli kiállitás

Klammer Mariska
festőművész

Téli Tárlat - a Műcsarnokban - képével szerepel -
a " szent Rókus kápolna " .

Pesti Hirlap 1931.XII.19.

Klammer Mariska

Alkotása, a Műcsarnok tav. tárlatán.

M.932.IV.24.

Klammer Mariska

Klammer Mariska

MDK

Kápolna-részlet

Műcsarnok 1942-43 téli kiállitás

Klammer Mariska

Szerepelt a Miskolci Tavaszi Fesztiválon.

P H. 1931. IV. 25.

Klammer Mariska

MDK

Junius

Műcsarnok 1942-43 téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Klammer Margit

Műcsarnok 1941 Arcképkiállitás

Klammer Mariska

MDK

Régi szalon

Műcsarnok 1941 Téli kiállitás

Klammer Mariska

MDK

Harangozás előtt

Mücsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Nyári vendéglő

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállítás

MDK

Klammer Mariska, festőm.

Egyetemi templom. Repr.

A Műcsarnok téli tárlata.

Képzőművészet. 1930. IV.évf. 27.sz. 52.l.

MDK

Klammer Mariska, festőm.

31. Interieur a laufeni templomban. Repr.

Műcsarnok. 1909. tav.kiáll. Kat.

MDK

Klemmer Mariska, festőm.

Barokk szalon. Repr.

Műcsarnok. 1928. tav.k. Kat.

MDK

Klammer Mariska, festőm.

666. Üvegházban.

674. Vieux-lack szoba.

678. Barokk szalon.

MNT. 1928. tav.kiáll. Kat. 33.1.

MNK

Klammer Mariska

Kertrészlet.Olajf.

Képzőm.Társ. 1910/II. téli kiáll.kat. 52.1.

MDK

Klammer Mariska

Régi városháza. Olajf.

KMT 1907/8. téli kiáll. 48.l.

MDK

Klammer Mariska

Egyetemi templom, repr.

Képzőművészet 1930. 27. sz. 52.1.

Klammer Mariska MDK

Virágaim, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Klammer Mariska

Virágaim, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Intérieur az Uri utcában, olf.

Műcsarnok 1919-2e téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Virágzó almafa, olf.

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Intérieur, olf.

Műcsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Klammer Mariska

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlata.
Képzőművészet 1928. 12. sz. 187.l.

MDK

Klammer Mariska

Tavasz

Művész Kurir. 1938. 4. sz. 50.l.

MDK

Klammer Mariska

Várakozás. Olajf.

Műcsarnok, 1912. tav.kiáll. 63.l.

MDK

Klammer Mariska

Képzőművészet 1931. 41. sz. 142.l.

Klammer Mariska MDK

Floxok, olf.

Mücsarnok 1917 téli tárlat

Klammer Mariska

MDK

Őszi rózsák, olf.

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

Khammer Mariska MDK

Reggel, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

Klammer Mariska MDK

Merengés, olf.

Műcsarnok 1916-17 téli tárlat

Klammer Mariska MDK

Azaléa és nárcisz, olf.

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

Klammer Mariska, festöm.

jóképpel c van képviselve.

Müvészetének javát adta.

/gy./:A Mücsarnok téli tárlata.
Képzömüvészet. 1929. 16.sz. 25-28.1.

MDA

Klammer Mariska

Műveivel szerepelt a Nemzeti Szalon karacsonyi műtasaran.

Cikk: A Nemzeti Szalon karacsonya.

Uj Idők,1904-5.XI. 11.sz. 276.l.

KLAMMER MARISKA: EGYETEMI TEMPLOM

K TÉLI TÁRLATÁRÓL

Képzőművészet
1930. IV. évf. 27 sz. 52 l

EÖLVEDI GACHAL JÓZSEF: CIGÁNYFIÚ
A Műcsarnok Téli Tárlatáról

A szezon egyik érdekes eseménye *Hubay* Andor kiállítása a városháza nagytermében. Hubay Andort meleg kapcsolat fűzi Miskolchoz, (édesatyja Hubay Jenő nevét viseli a miskolci zeneiskola) s így elhatározta, hogy Róma, Milanó, Budapest, Stokholm, Nürnberg, Köln stb. és legujabban Varsóban rendezett kiállítása után Miskolcon is bemutatkozik szép gyüjteményével. Bár nem nagy kollekcióval érkezett, mégis képeinek qualitása s az azokból kiáradó meleg művészetszeretet egyszerre meghódították Miskolc műszerető közönségét, mely nemcsak azonnali vásárlásaival adta tanujelét rokonszenvének, hanem a

435 Romek Árpád. Udvar Lussinpiccolóban. Olajf. Eladó.
436 Klammer Mariska. Kertrészlet. Olajf. Eladó.
437 Fejér Sándor. Nyári alkonyat. Olajf. Eladó.
438 Fejér Sándor. Csendélet. Olajf. Eladó.
439 Vörös Ernő. Munkában. Olajf. Eladó.
440 dobai Székely Andor. Külvárosi utca. Tempera. Eladó.
441 Dobai Székely Andor. Délután. Olajf. Eladó.
442 Vastagh Géza. Sütkérező tyúkok. Olajf. Eladó.
*443 dobai Székely Andor. A kék kalap. Olajf. Eladó.
444 Vastagh Géza. Kotlóstyúk. Olajf. Eladó.
445 dobai Székely Andor. Lágymányosi halászcsárda. Olajf. Eladó.
446 Berkes Antal. A városligeti híd. Tempera. Eladó.
447 Berkes Antal. Az Iparcsarnok előtti park. Tempera.
448 Berkes Antal. Építkezés a Kartács-utcában. Budapesti részlet. Olajf. Eladó.
449 Aggházy Gyula. Öreg fűzfák. Olajf. Eladó
450 Aggházy Gyula. Lovránai gesztenye-erdő. Olajf. Eladó.
451 Aggházy Gyula. Göcsei bükkös. Olajf. Eladó.
452 Peske Géza. Apróságok. Olajf. Eladó.
*453 Nádler Róbert. Holt Dráva-ág. Olajf. Eladó.
454 Baditz Ottó. Pásztortűz. Olajf. Eladó.
*455 Góth Móric. Ködös őszi reggel. Olajf. Eladó.
456 Góth Móric. Napos őszi reggel. Olajf. Eladó.
457 Góth Móric. Erdei pad. Olajf. Eladó.
458 Góth Móric. Szövőszék. Olajf. Eladó.
459 Góth Móric. Interieur. Olajf. Eladó.
460 Bednár János. Interieur. Olajf. Eladó.
461 Bednár János. Öltözőben. Olajf. Eladó.

411 Jendrássik Jenő. Dorka kisasszony arcképe. Olajf. Magánt.
412 Jendrássik Jenő. R. T. úr arcképe. Olajf. Magánt.
413 Kölber Dezső. Női félakt. Olajf. Eladó.
414 Kölber Dezső. Pán és nimfa. Olajf. Eladó.
415 Kézdi-Kovács László. Az Ortler havasai. Olajf. Eladó.
416 Tolnay Ákos. Terefere. Olajf. Eladó.
417 Peske Géza. Falu vége. Olajf. Eladó.
418 Horthy Béla. Őszi szántás. Olajf. Eladó.
419 Mendlik Oszkár. Napkelte a Földközi tengeren. Olajf. Eladó.
420 Gergely Imre. Dinnyevásár Budapesten. Olajf. Eladó.
421 Szlányi Lajos. Búzakeresztek. Olajf. Eladó.
422 Olgyai Viktor. Az Olt völgye. Olajf. Eladó.
423 Szlányi Lajos. Ősz. Olajf. Eladó.
424 Horthy Béla. Hordáskor. Olajf. Eladó.
425 Boemm Ritta. Zivataros hangulat. Olajf. Eladó.
426 Tölgyessy Arthur. Virágos rét. Olajf. Eladó.
427 Kézdi-Kovács László. Balatonpart. Olajf. Eladó.
428 Kézdi-Kovács László. Vén almafák. Olajf. Eladó.

XIII. TEREM.

429 Keményffi Jenő. Pócsmegyer. Olajf. Eladó.
430 Keményffi Jenő. Arckép. Olajf. Flittner Rózsika úrhölgy tulajdona.
431 Keményffi Jenő. Kertben. Olajf. Eladó.
432 Pap Emil. Rákospalotai udvar. Olajf.
433 Keményffi Jenő. Veranda. Olajf. Eladó.
434 Keményffi Jenő. Cirkusz Leányfalun. Olajf. Eladó.

tovább

~~Horvath Gizza~~

Klammer Mariska

Lichtenbergné Popper Aranka

Ligeti Miklós

Liipola Yrjö

Mester Jenő

Oppel Magda

Rechnitz Elza

Soós Elemérné

Szüle Péterné Örmenyi Maria

Gouda B:

Szolnok a művészetben. Bp. 1927

49. l.

K

X

1943. VIII.

K. Lecsenz

Visegrád, pásalás.

43

zágos Bizottsága

ány { száma: 19
kelte: VI. 30 1943
beérkezése: VII. 5. 1943

tek száma:

elintézett szám:

száma:

száma:

Sk.

Klammer Mariska

MDK

Reggel, olf.

Műcsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Klamemer Mariska

MDK

Interieur a laufeni templomban, olf.

Mücsarnok 1909. tavaszi kiáll.

Klammer Mariska MDK

Csendélet, olf.

Varró öregasszony, olf.

Műcsarnok 191c. tavaszi kiállitás

MDK

Klammer Mariska

Ut a szőlőben, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 54.l.

Klammer Mariska MDK

Kertrészlet, olf.

Fontaine Carpeaux Párisban, olf.

M.Charlotte, olf.

Várakozás, olf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

MDK

Klammer Mariska

Ut a szőlőben, of.

Képzőm. Társ. 1907/8. téli kiáll. kat. 54.l.

Klammer Mariska MDK

Üvegházban, olf.

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Részlet Klammból, olf.

Műcsarnok 1902/3. téli kiáll.

KLAMMER MARISKA

Nyári virágok.
A régi otthon.

MDK

Klammer Mariska

Lila-terem a királyi palotában, of.

Rózsaszüret, of.

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok. 1921.nov. 22.1.

MDK

Klammer Mariska

Régi országut, of.

Képzőm. Társ. 1911. tav. kiáll. kat. 47.l.

MDK

Klammer Mariska

Képzőművészet 1931. 41. sz. 142.l.

MDK

Klammer Mariska

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 11.l.

MDK

Klemmer Mariska

Ünnep előtt

KMTárs. A nő a művészetben. 1936. 36.1.

Klammer Mariska MDK

Egyetemi templom, olf.

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Üvegházban

Műcsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Emlékezés, olf.

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállítás

Klammer Mariska MDK

Szobasarok, olf.

Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Részlet a budai Vén diófá-ból, olf.

Mücsarnok 1928/29 téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Vieux-lack szoba

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Barokk szalon

Miesarnok 1928 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Barokk szalon, repr.

Mücsarnok 1928 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Floxok, olf.

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Kék biedermeyer, olf.

Mücsarnok 1926 őszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Két interieur, olf.

Kék interieur, olf.

Műcsarnok 1926 téli kiállitás

Klammer Mariska MDK

Parasztgazda

Mücsarnok 1927 Táj- és életképkiállitás

Klammer Mariska MDK

Védekező leány

Mücsarnok 1927. Táj- és életképkiállitás

Klammer Mariska MDK

Részlet a fácánosból Esterházán

Mücsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Klammer Mariska MDK

Öreg asszony, szénrajz

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Klammer Mariska

Eugen herceg lovasszobra

Interieur, olf.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Varró öregasszony, olf.

Műcsarnok 1927/28 téli kiállitás

Klammer Mariska, festőm. MDK

Olajfestmények:

269. Varró öregasszony.

Szolnoki festők.
Képzőm.Társ. 1927-28 téli tárl. kat. 17.l.

Klammer Mariska

MDK

Pergola a Gellérthegy utcában

Műcsarnok 1925 tavaszi tárlat

MDK

Klammer Mariska

Képzőművészet 1931. 142.1.

Klammer Mariska MDK

Krisztinavárosi templom

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

MDK

Klammer Mariska

B.I.: A magyar képzőművésznők egyesületének kiáll. a N.Szalonban. Uj Magyarság 1943.jun.8. 13.l.

Hammer Mariska

MDK

Klammer Mariska

Dürnsteini részlet.

Műcsarnok, 1930/31. jub. kiáll. 27.lap

MDK

Klammer Mariska

Erzsébet királyné terme.
Régi szalón.

Műcsarnok, 1930/31. jub.kiáll. 28.lap

Klammer Mariska MDK

Dürnsteini utca, olf.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

MDK

Klammer Mariska

Csendélet. Olajf.

Az első magyar representativ csendélet kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Márc.

Klammer Mariska

M. 932. V. 12

* **Müteremkiállitás.** *Klammer* Mariska mütermében, I., Mészáros-utca 12. sz. (V. em. 2., lift.) 1932 május 8-tól május 19-ig bezárólag *tavaszi vásárt* rendeznek: *Borcsiszky* Zoltánné, *Bruck* Hermina, *Dietrich* Adolf, *Foersterné* Bolla Matild, *Görgeyné Udránszky* Anna, *Kacziány* Adrienne, *Klammer* Mariska, *Komáromi Kacz* Edréné, *B. Ludmann* Paula, *T. Mansfeld* Nóra, *Rainerné Istvánffy* Gabriella, *R. Reissmann* Gizella, *Wellmanné Horváth* Gizella, *Wellmann* Róbert festőművészek képeiből, *Nesnera* Ida szobrászmüvész szobraiból, *Dietrich* Adolfné iparmüvész, népmüvészeti munkáiból. *Belépődij nincs. Megtekinthető május 9-től május 19-ig, délelőtt 11-től este 8-ig.*

* **Királyfi és pásztorlány**

M. 932. V. 12.

Klammer Mariska

műtermében (I. Mészáros-u. 12 sz. V. em. 2.)

932. V. 8.- V. 19. bezárólag Tavaszi vásárt rendeznek: Borsitzky Zoltánné, Bruck Herminé és többen mások.

Műteremkiállítás,

M. 932. V. 12.

Klammer Mariska

Szépen sikerült müveket mutatott be Klammer Mariska,

Az épitészek müvei közül kiválik Lechner Ödön: "Jubileumi templom"-a, valamint

Kozma Lajos interiőrjei finom harmoniájukkal tünnek ki,

Barta Ernő "Hegedü" és „Fésülködő" nőt ábrázoló müvei igen kedvesek, ahogy "Cyrano" kritikájában méltatja a "Tavaszi tárlat"-on bemutatott müveket.
Fentí nevezett kiállitáson szereplő többi müvésznevet is felsorolja a lapban közölt beszámoló, ezeket lásd: Burghardt Rezső nevénél az alanti jelzet mellett:

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI. évf. 15. sz. 469, 474, 475. lap.

Klammer Mariska MDK

Derüs otthon, olf.
Vasárnapi zsákmány, olf.

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

MNK

Klammer Mariska MDK

Dürensteini templom, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Virágok a mü eremben, olf.

Floxok, olf.

Mücsarnok 1931 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Szent Imre és Szent Gellért szobra a krisztinavárosi templomban.

Szószék az egyetemi templomban

Műcsarnok 1930 Szent Imre emlékkiállítás

Klammer Mariska MDK

A máriabesnyői templom

Mücsarnok 193o Szent Imre emlékkiállitás

Klammer Mariska MDK

Csendes otthon, olf.

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Élés tanrában, olf.

Mücsarnok 1930 tavaszi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Erzsébet királyné terme,olf.

Régi szalón, olf.

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Klammer Mariska MDK

Dürnsteini részlet, olf.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Klammer Mariska

l.

Négvári Szolnok

58. l.

it

the captain

weapon sword

pests

Klammer Mariska

Jestö

Vereseghár

Fő ut 98.

MKSz 1947

Klammer Mariska

Perällag III

1457. l.

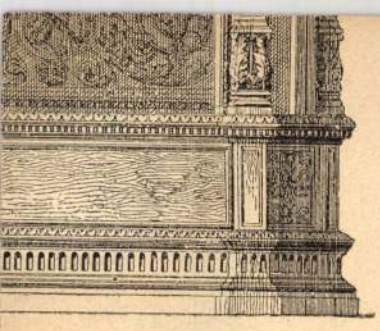

faragott domború díszítménynyel. Normandiai a XVI. század elején.

kell
csak
min-
neg-
eltá-
órva
oly
gya-
sen
ény

tetében beillik a könyv keretébe, az anyag szempontjából azonban annak határait átlépi, a mennyiben az ó kor népei butoraikat bronzból készítették, ma napság pedig a butor fogalma azonos a fa feldolgozásával.

A második fejezetben a közép korral kezdődik a mi fogalmainknak megfelelő fa butor története. Szerző e fejezetben és a harmadikban is elsőséget ad saját hazájának, s a franczia butor történetét a XII. és XIII., majd a XIV. és

Klammer Mariska

tovább

Rainerné István-

Hy Gabriella

mütterem kiállítása

U. 3560

Pesti Hirlap

1930. dec. 20.

(Mütterem kiállításol)

13. Wick Béla : A Jezsuita-rend történ

14. Dr. Lechner Jenő : Budapest városr

15. Supka Magdolna : A magyar urihimzé

16. Biró Ágnes : A XIX. század magyar

17. Gerevich-Genthon : A Magyar történ

18. Csabai István : M.S. mester müvész

19. Gnirs A.: Alte u. neue Kirchenglo

20. Paul M. Baumgarten : Giovanni Batt

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

21. Nagy Lajos : Az óbudai ókeresztény

22. Vasari opere. IX. kötet, diszn

23. Thieme-Bäcker XXXII. köt. Minta s

24. Opere del genio Italiano all'Ester

Budapest, 1938.

Klammer Mariska

Katol.Szemle.1930.II.1011-18.l.

Klammer Mariska műtermi ki-
állítása. 1906. XII. 9.

Műcsarnok.
VI. évf., 1907.
131.

Klammer Mariska festő

Pesti Hirlap. 1919. febr. 9. 6

Megjutalmazott festőnnevésznők

Klauzer Mariska festő

Pesti Hirlap. 1926. febr. 26. 9

Magyar festőnők Bécsben

Klammer Mariska festő

Pesti Hirlap. 1924. máj. 11. 15

k. k. l. k. Magyar Kiszámítás kiállítás

Gestészet (1900 – 1919) — Önálló Tabláké

Klammer Mariska

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. f. 504–505. l.

Tovarni Tárlat a Nemzeti Szalonban.

Klammer Mariska / 1873 –

festő

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. f. 504 – 505 l.

Tavossi tárlat a Neuvreti Salonban.

XIII. TEREM.

PAÁL LÁSZLÓ TÁRSASÁG.

Elbirálta saját biráló bizottsága. Rendezték: VESZTRÓCZY MANÓ és BELÁNYI VIKTOR.

Olajfestmények, vízfestmények, pasztelek. Eladók. A magántulajdonnak jelzett művek nem eladók.

682. CSIZIK GYULA: A Mátyás király úton. Vízfestmény.
683. SZIGETI JENŐ: Városháza. Pasztel.
684. CSIZIK GYULA: A szomszéd udvara. Vízfestmény.
685. VESZTRÓCZY MANÓ: Gyümölcsösben.
686. RÓZSAFY DEZSŐ: A Holdvilág-utca éjjel.
687. BELÁNYI VIKTOR: Csendélet. Magántulajdon.
688. LAKATOS ARTHUR: Dr. Siklóssy József arcképe. Magántulajdon.
689. JEGES ERNŐ: Szentendrei táj.
690. LAKATOS ARTHUR: Pécs látképe.
691. SZIGETI JENŐ: Varrónő. Pasztel.
692. LAKATOS ARTHUR: A víztorony körül.
693. BELÁNYI VIKTOR: Sziszi. Magántulajdon.
694. VESZTRÓCZY MANÓ: Tájkép.
695 BELÁNYI VIKTOR: Női arckép. Magántulajdon.
696. SZIGETI JENŐ: Deák-tér. Pasztel.
697. VESZTRÓCZY MANÓ: Tamássy Béla ny. altábornagy arcképe. Magántulajdon.
698. BIRÓ JÓZSEF: A Vierwaldstadti tó télen.
699. JEGES ERNŐ: Szentendrei táj.
700 BIRÓ JÓZSEF: Stanserhorn.
701. JEGES ERNŐ: Szentendrei táj.
702. BIRÓ JÓZSEF: Erdőrészlet.
703. RÓZSAFY DEZSŐ: Biedermeier csendélet.
704. CSIZIK GYULA: Ősszel. Vízfestmény.
705. BARTA ERNŐ: Magyar Golgotha Vízfestmény.
706. RÓZSAFY DEZSŐ: A Fehérsas-téren éjjel.

Klammer Mariska

660. MUZSLAI KAMPIS MARGIT: Lombok alatt.
661. BARTONIEK ANNA: Önarckép. Magántulajdon.
662. MARSOVSZKYNÉ SZIRMAI ILI: Alvó nő.
663. SZULY ANGELA: Falusi kisleány.
664. SASSNÉ FARKAS BÖSKE: Zugliget.
665. SCHÜTZ JULIA: A festőnő.
666. KLAMMER MARISKA: Üvegházban.
667. ZILZER HAJNALKA: Szilén és faun. Fayence.
668. VÖRÖSNÉ DELY ALICE: A gróf Semsey-kastély bejárata.
669. SCHÜTZ JULIA: Hóolvadás.
670. BRUCK HERMINA: Peóniák.
671. PATAKI KATALIN: Paulikovics Babó arcképe. Magántulajdon.
672. BRUCK HERMINA: Őszi táj.
673. THOMAE ALADÁRNÉ: Janka néni. Pasztel. Magántulajdon.
674. KLAMMER MARISKA: Vieux-lack szoba.
675. BALOGH MARGIT: Sárgaruhás nő. Pasztel. Magántulajdon.
676. R. REISZMANN GIZELLA: Rózsák. Vízfestmény.
677. BAY GABY: Vihar után.
678. KLAMMER MARISKA: Barokk szalon.
679. STARK TERÉZ: Arckép. Magántulajdon.
680. CZ. UDVARDY FLÓRA: Tabáni ucca.
681. ENGEL BAIERSDORF ERNA: A harcos fájdalma. Gipsz.

KMT. 1928. Tav. Eröl

KLAMMER MARISKA: BAROKK SZALON

SZLÁNYI LAJOS: HEGYEK ALJÁN

Klammer Mariska

4

31. Klammer Mariska: Interieur a laufeni templomban.

Műcsarnok 1909. tav. kiáll.

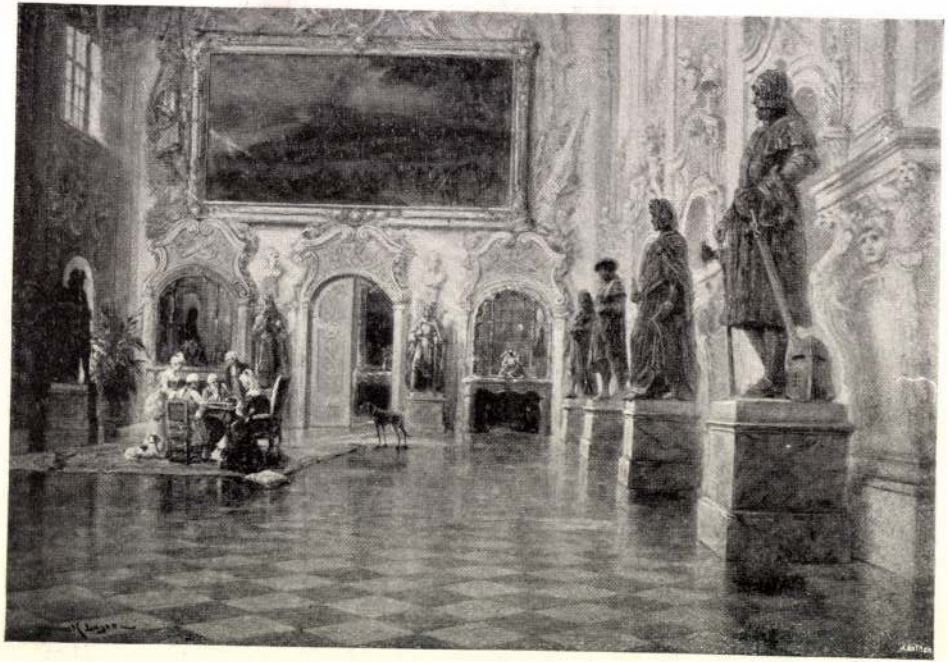

38. Bruck Lajos: Szórakozás a kastélyban.

Klammer Mariska

1891/92 - 1896/97 és 1891/92,
1894/95 - 1902/3 I., 1903/4 - 1905/6
a Deák Ébner féle női festőisk.
növendéke

K.

Ferkèpzomfoiskèvk

101. l.

MDK

Klammer Mariska,
festöm.

Kiállitott Bécsben ,Münchenben ,Londonban. Itthon a Nemz. Szal.-ban és a Műcsarnokban. Az állam 1909-ben vásárolta meg a "Peoniák" c.olajf.-t a Szépm. Muzeum számára. Résztvett a Magy.Képzöm.-ök Egyesületének mrgalakitásában 1908-ban és azóta alelnöke annak.

Önarckép. Repr.

/Önéletrajzi beszámolók./
P.N. 1912. dec.25. /9-lo jelzés/. 41,42.1.

MDK

Klammer Mariska, festöm.

A női festöiskolában Deák -Ébner volt mestere.
Külföldön elöször Münchenben folytatta tanulmányait
Anton Azbénál, Dachauban Hans v.Hayek tanitotta.
Párisban Lucien Simon és J.Emil Blanche voltak mesterei.

/ Önéletrajzi beszámolók./
P.N. 1912. dec. 25. /9-10 jelzés/ 41.42.1.

Klammer Mariska, festöm. MDK

Bp. -en az Angolkisasszonyok zárdájában nevelkedett. Édesapja nevelte belé a müvészetek iránti határtalan szeretetet. Piciny kora óta rajzolt. A zárdában külön rajzórákat vett a nagyon öreg Stehlehner rajztanártól. Később Petrányi Géza lett rajztanárja. Rövid ideig Karlovszkynál és a korán elhunyt Tóth Lászlónál dolgozott.

/ Önéletrajzi beszámolók./
P.N. 1912. dec. 25. /9-le jelzés/ 41.42.1.

Klompanek Antal

mézeskalácsos mester Egerben 1778–86-
ban.

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II. köt.
Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

3/01

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Klampfleuthner Mátyás

pallér

XVIII. sz.

l. Müller Flórián kápolna

29. l.

Klampfleitner
Mátyás

Körmöcz.
1757. Buda
Müller 178. l.

Hontoglaláskon tárgyak VII. 150.

Klampferer Godefried

a villa rustica beosztását, melyet védelmi rendeltetésű kőfal vesz körül. Négyszögalakot ölt többnyire ez a major vagy tanya, éles sarkokkal, ellentétben a castellum tompított, legömbölyített sarkaival.

A lakóház, a villa urbana, szintén nagy eltéréseket mutat a provinczián. Itt általában az etrusc ház tipusa volt az uralkodó, mely befelé épült és az atrium körül vannak helyiségei elhelyezve. Világítását felülről kapja. Utczáról teljesen zárt, minden diszítést nélkülöz, a küszöböt kivéve. Részletesen, ábrákkal, alaprajzokkal illusztrálva ismerteti a római lakóház beosztását. A bejáró ajtó előtt tornácz van, a vestibulum, melynek mérete a tablinum méretéhez alkalmazkodik, annak 2/3-da vagy 1/5-de. A kapu vagy ajtó nem az épület falán függ, hanem a küszöbkövekbe csapokkal van beillesztve; zárásra a tolózárt alkalmazzák.

A ház, mint említettük, elül teljesen zárt, a vestibulum csak a félreállásra való.

Az atrium a lakóház legfontosabb része, közepét felül a compluvium, alul az impluvium foglalja el, medencze, melynek két lefolyása van: az első a cisternába, a másik az

Klampferer Märk

farekas

1731-tól választott
polgár Pesten

Schmall

I. 149. l.

fejlődésére gondol. Ez minden beszédné
elsőrangú állását a nemzetnevelés nagy n

A világirodalomban már is köztu
ismerésével lépést kell tartani *a könyvtári*
vezet nagy reformjának is. A nemzet egé
nemzetnevelés új és nehéz föladatok e
könyvtári igazgatási szervezet a nagy ne
az elavult könyvtári igazgatási szerveze
hanem hozzá kell fognunk a nagy kezde
is felelhessen annak a nagy föladatnak, m
munkájában vár. Ne tekintse a közfelfogá
tán díjtalan vagy igen csekély díjra ér
táros individualizáló, olvasónevelő munka
egész embert, nagy tudást és elsőrang
városi könyvtárak is vannak, melyek ve
Hol vagyunk attól is, hogy nagy tudomá
mányos kérdésre vonatkozó szakirodalo
rendelkezésre bocsáthatnák, vagy épen
tudományos folyóiratok anyagának szaksz
a nyilvános könyvtár és iskola közötti k
állunk az olvasónevelés és irányítás mu
nemzetnevelő föladatának teljesítése elől

MDK

Klampfleüthner Mátyás kőmives

részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold: Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I. Kik épitették ujjá Budát az 1686. évi romokból? Művért 1957. VI. évf. 4. sz. 299. l.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 149 I.

Név: Klampfleuthner Matthies

Foglalkozás: Römüves (Maurer)

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1736. I. 27

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

MDK

Klampfleuthner Mátyás, pallér

vezeti a Hamon Kr. altal irányitott uj templom épiteset melyre Hamon 1744-ben megbizast kapott. Nöpauer átfogalmazásban ma i s letezik. A torny , a boboltozás , a homlokzat már Nöpauer szerint kolyt,mert Hamon 1749-ben meghalt.

MüllerFlóriánKápolna, a/el. 4o.dolg. 1936. Müvtört. és Kerrég.Int.

M.D.K.

Klanc János, ötvösmester

Veszprémi mester. 1751-56 között szerepel a neve. "Német ötvös"-ként is szerepel a forrásokban.

Somogyi Árpád: Adatok a veszprémi ötvösség történetéhez. 294.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 2. Veszprém 1964

JOSEPHUS KLANCZ, ötvös

3.PAJZS.-A szépen formált,gazdag diszü és kifogástalan ezüstmü ötvösére utaló I K betük Josephus Klancz ötvös mestert rejthetik.Vele 1768-69-ben találkozunk.Házzal rendelkező palánki mester.E pajzs készitésekor már még felsőhetően Szegeden dolgozott.Müködéséről jelen müvén kivül nem tudunk.A Város Gazdaszéki irataiban ötvössel nem találkozunk,őket a Tanács nem foglalkoztatta. 20.old 3.sz.kép. Fekete repr.

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974

JOSEPHUS KLANCZ, ötvös

3.PAJZS.-A szépen formált, gazdag diszü és kifogástalan ezüstmi ötvösére utaló I K betük Josephus Klancz ötvös mestert rejthetik. Vele 1768-69-ben találkozunk. Háza van Pálmb[illegible]. A pajzs készitésekor, 1774-ben feltehetően még Szegeden dolgozott. Működéséről jelen müvön kivül nem tu[illegible]. -20.old. 3.sz.kép. 23.old

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mestreemberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974

JOSEPHUS KLANCZ, ötvös

A Táblázatban szerepel:

Josephus Klancz, ötvösmester, származása ismeretlen, Palánkban lakott, egy háza volt. 1768-és 1771 közt tudunk róla. 36.old.után

T. KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX. századi fémtárgyak és mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve, 1972/73. I.
Szeged, 1974

Klanda

XXVII. aukcio.
A Gyűjtő. 1916. 45. l.
Erzsébet királyné
sétalovaglás közben
1859. 400.—

Kisnémedi, kúria

87

Képe 89

Artpool Művészetkutató Központ, Budapest VI. Liszt Ferenc tér 10. I. em. 1.
tel.: 268 01 14 • fax: 121 08 33 • postacím: 1277 Budapest 23, Pf. 52

Cz elgyötört test és a megtépett ruha

Két Kultúrtörténeti adaléK a performansz gyöKereihez

Szeretettel meghívjuk «A performansz» c. sorozatunk következő előadására:

1995. május 3, szerda 16 óra

előadó: Klaniczay Gábor

A performansz arra törekedett, hogy átjárhatóvá legyenek, sőt szűnjenek meg a kultúra különböző területeit elválasztó határok, legyen párosítható akár a legképtelenebb ellentmondás is. Nemcsak a művészet és az élet, a színjáték és a véres testi valóság, a „magas" és a „populáris" műfaj, a mélyértelmű szimbólum és a divat keveredhetett benne, hanem a vallási szertartás és az obszcenitás, a világmegváltó morál és a cinikus nihilizmus is.

Segíthet e művészeti műfaj megértésében, ha felidézünk a távolabbi és a közelebbi történelemből hasonlóan komplex és paradox vallási és kulturális megnyilvánulásokat. Én két példát szeretnék bemutatni: Az egyik a közszemlére tett elgyötört test látványa a középkori kultúrában. Az önkéntes szegénység eretnek és koldulórendi képviselői révén a 13-15. században számos olyan vallási megnyilvánulás született, mely a prédikáció, az élőkép, a misztériumjáték, a bírósági fenyítés és a tömeges bűnbánó önostorozás határmezsgyéjén a mai nézőpontból a performansz ősének tekinthető. Másik példám közelebbi. Az elmúlt félévszázadban kialakult ifjúsági szubkultúrákat idézem fel, Teddy Boys-tól a punkokig, a hippiktől a transzvesztitákig, a diákvezérektől az underground vallási kultuszokig. E szubkultúrák viszonya a viselethez, a testhez, a heroikus tilalomszegéshez ugyancsak segítheti a performansz megértését (mely utóbbi műfaj képviselői ugyane miliőben, hasonló érzékenységre támaszkodva léptek fel).

Klaniczay Gábor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
19/3 ... - 3

Világosság

Klaniczay Gábor
1021

Klaniczay Gábor rajza

aki vállalja a múltját."[2]

A négy személyiség viszonyulása — sematikus megközelítéssel — két típusú. Gibarian, Snaut és Sartorius más-más feldolgozási-interpretációs útja más-más magatartáshoz, megoldáshoz vezet. A más-más feldolgozási és interpretációs út azonban egy körben van: a régi motiválóktól való menekülés, a rajtuk úrrá levés körében. Kelvin ezzel szemben nem menekülni, nem úrrá lenni akar, hanem felülbírálni önmagát, tettét helytelennek elismerve újjáalkotni szerelmét. Nem túllépni rajta, hanem visszamenni érte.

Kérdés, hogy a két út közül melyik a deviáns?

„*Deviáns viselkedés*nek nevezzük az olyan viselkedést, amely eltér a normáktól." „. . .*normá*nak minden olyan kifejezett előírást vagy hallgatólagos elvárást, amely megmondja az egyén számára: hogyan viselkedjék adott helyzetben."[3]

A norma hallgatólagos elvárású fajtájának egyike az is, amely a mi esetünkben tanulmányozható. Festinger a következőképpen fogalmazza meg ezt a normát: „Valahányszor egy embernek olyan információja vagy élménye van, amely magában véve arra késztetné, hogy ne hajtson végre valamilyen cselekvést, ez az információ vagy vélemény disszonáns azzal a ténnyel, hogy a cselekvést végrehajtotta. Ha ez a disszonancia fennáll, az illető vagy cselekvésének megváltoztatásával, vagy meggyőződéseinek és véleményeinek

jelentkezése, megeleven
nak felszínre. A felszín
szonyt teremt az alakok
lás és a cselekvésről alk
konszonancia azonban t
szonyulás módosítására
Sartorius), hanem az
sodródásra: alkohollal
(Sartorius) sarkall.

Kelvin — társai figyelmez
vállalja a próbálkozást: a nélküle nem létező Hareyjel. Ismét és ismét megpróbálja értékéhez-érzelmeihez méltóan fogadni a lányt, kényszerítve magát a régi cselekvés, viselkedés megváltoztatására. (A film igazi különössége ez: ismét és ismét lehetőséget ad a Solarison levőknek az újrakezdésre. Az újrakezdést pedig csak Kelvin vállalja.) Kelvin tökéletesnek mondható ellentéte Sartorius. Sartorius láthatóan nem kívánja másként élni az életét az általa projekcionált alakkal.

[1] „Tarkovszkijt elsősorban a kapcsolatok kérdése izgatja. Solaris voltaképp módot kínált a kapcsolatok felvételére, csupán meg kellett volna érteni, hogy Hareyben manifesztálódik ez a lehetőség. Csakhogy akkor szembe kellett volna nézni önmagukkal, s erre csupán Kris (Kelvin) vállalkozott."
Urban, A., Az emberi kozmoszban, *(Iszkussztvo Kino*, 1973, május*)* — magyarul: *Filmkultúra*, 1973, *9*, 4, 88.
[2] Lázár I., Solaris, *Filmvilág*, 1974, *17*, 3, 14.
[3] Andorka R., — Buda B., — Cseh-Szombathy L., (szerk.), *A deviáns viselkedés szociológiája*, Gondolat, 1974, 11.
[4] Festinger, L. *A kognitiv disszonancia elmélete*, in Hunyadi Gy., (szerk.), *Szociálpszichológia*, Gondolat, 1973, 76.

MÜVÉSZETI IRÓ TAGFELVÉTEL 1991. junius 18.

Bárdosi József Szentendre	35 éves	ETKF rajz-népmüvelés tagozat ELTE Bölcsészkar 87. óta dolg. a váci Tragor Ignác Muzeumban	szakdolgozat: Magyar naiv müvészet évente 4-5 kiállitást rendez, kortárs müvészettel és müvészet elméleti problémákkal foglalkozik	
Galavics Géza Budapest		MTA Müvészettörténeti Kutatóintézetének munkatársa	kiállitásmegnyitók, televiziós müsorok, müvészettörténeti összefoglalás, napilapcikkek kiállitáskritikák	
Klaniczay Julia Budapest	37 éves	ELTE-tanári diploma 77..óta az Akadémiai Kiadó idegennyelvü szerkesztőségén dolgozik	Dévényi István javasolja felvételét	
Simon Magdolna Kecskemét		ELTE müvészettört. szak 1980. 82. óta dolg. Kecskeméten	82. 83. Cifrapalota felujitása és Képtárrá alakitása, itt az állandó kiállitást Bánszky Pállal rendezte. 83. óta vezeti az intézményt	Benes József dr. Bánszky Pál javaslata
dr. Szilágyi András Budapest	43 éves	ELTE Bölcsész Kar müvészettörténet és francia szak 72. óta az Iparmüv. Muzeum müvészettörténész muzeológusa 87. óta tudományos főmunkatárs	középkori magyar ötvösmüvészet 76. 78. Nagytétényi Kastélymuz. "Reneszánsz és barokk kisplasztikák", 84. Az időmérés története, 85. Müvészet és mesterség 89. Barokk és rokokó publikációk a felsorolás szerint	Rózsa Gy. javasolja
Timár Katalin Budapest	29 éves	ELTE Bölcsész Kar, angol-müvészettörténet szak jelenleg angol nyelvtanitással foglalkozik	86. óta dolgozik Galántai György ARTPOOL Archivumában előadás-sorozatok FMK képzőmüv. szekciójának volt vezetője 1990. óta titkárként tagja a Media Research csoportnak. irásairól a felsorolás szerint	

KLANICZAY Lilia

Az Országos Műemlékvédelmi Hivatal és az Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ tisztelettel meghívja Önt a

RÓMA EGYKOR ÉS MA

című kiállítás megnyitójára,
1998. augusztus 10-én, du. ½ 4 órára.

A kiállítást megnyitja:

Géczy Csaba
igazgató

Bevezetőt mond:

Klaniczay Péter
építész

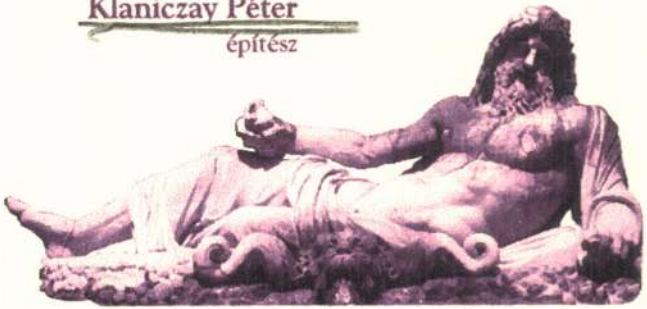

Cím: Budapest, I.ker.
Táncsics Mihály utca 1.
OMvH Pincegaléria
A kiállítás megtekinthető:
1998. augusztus 30-ig,
naponta 10-18 óra között

KLANICZAY Péter épitész

Ybl Miklós épitész 1814-1891 : A Hild-Ybl Alapitvány kiállitása a BTM-ben 1991/1992 [katalógus] Bp. : Hild-Ybl Alapitvány, 1991

70.p.

1986/87-régi Képviselőház kombokrati felújítását tervezi

KLANICZAY Péter építész

Klaniczay Péter: Verona - Castelvecchio
: Szóta a befreállított várban és az új
nuneumbéliben. = Opevön, Ifjúsági
mellellet, III évf. 1. 1984 20-22 p.

Klao Sándor

Nem mindennapi kiállítás nyílt meg Kolozsváron: hadirokkant magyar festőművész rendezte, aki — *lábbal festi a képeit. Klao* Sándor a festő neve. 1914-ben a *budapesti* Képzőművészeti Főiskola növendéke volt, a háboru kitörésekor nyomban bevonult és *Tolmeinnél gránáttüzben légnyomás érte, amelytől egész életére idegbénulást kapott.* A művész azonban roppant energiával *megtanult lábbal festeni* s képeiből kiállitást rendezett Észak- és Dél-Amerikában.

Kelet-Reggel

1940 máj. 20

Klao Sándor

festő

lábbal fest, minthogy
kezei az első világhá-
borban megbénultak.
„Az abszolut művészi
értékű festmények az
emberi akaratérő és a
művészi szenialitás
bámulatos csodái."
Koll. kiállitása Szol-
nokon

Jász Hirlap 1942.
jul. 4. (Érdekes
kép kiállitás Szolnokon.)

Tafel 86.

Klao Sándor festő

Esti Kurir, 1944. március 22.

Lábbal festett képek

A nagyváradi Ujságíró Otthon vörös termében igen eredeti kiállítást rendezett *Klao* Sándor festőművész, aki *a világháborúban mindkét kezére megbénulvn, rendkivüli akaraterővel megtanult lábbal festeni. Klao* Sándor a közelmultban külföldön már rendezett kiállításokat, amikről a szaksajtó a legnagyobb elismerés hangján emlékezett meg. *A nagyváradi kiállítás a közönség általános érdeklődése mellett vasárnap nyilt meg.*

Bpest

Mücurlébek Orsz. Bizottsága

Höpes Endre u. 10.

Kitzling

Cécsi nobran

l.

Kazinczy lev

XII. k 454. l.
508. l.

Kitzling

l.

LykaMagyműI800-50

388.l.

6.

8.

Kitzling

Stab Fr. 11.

~~1504~~

481

Wylels 451

(tan ül és jobb
~~[illegible]~~ balra fordul). ~~Jobb~~ kezével a kerek
masztja meg, ~~[illegible]~~ Sisak ~~[illegible]~~ kék, piros és fehér
szemöldöke és kis bajusza barna, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ derekát (fedig tila szinü lepel fedi, mely-
lötérben, baléról, a függöny által takart pajzson innen, si-
bélésü tojásdad alakú pajzs köti le figyelmün-

56: 127 cm. — A Nemzeti Muzeum-
(ugy~~[illegible]~~ománya.) — Érkezett 1897 XII. 2. ás
~~[illegible] 481~~. 37878. átirattal. — A átvétel
A: 9. tett jelentést tudomásul vette 1898.
sz. leirat (85/98.).

+

Frohner D. hs 1891 máj 28

428/97:9

Georg Kitzling
Kamarai másodépítés helyettese

Kaposy János, A magyar kir. udvari kamara épi té-
szei M. Tevérin és Π. József korában.
Szabadok 1923-24.
585-603 l.

Kitzweger József

Győri festő

l. Győri kiáll. 1942

Kitzwéger Imre

68. Anyám, rajz
69. Kucsmás lány, rajz

A Lyoni Képzőművészeti és Iparművészeti Társulat 1943. évi téli kiállításának katalógusa.

erkesztő Ur !

ilékelt meghivónkon jelzett kiállitá-
ját:

ón szombaton d.e.10-15 óráig

lenne ebben az időben, ugy a kiállitás
itogatási órák alatt is rendelkezésére

én.

Kiváló tisztelettel:

Kitzwéger József.

festőműrész.

A győri Textil kiállításon műreinel szerepel.

Győr-Sopronmegyei Hírlap, Győr, 1952 dec. 3.

MDK

Kivács Gina

Herczeg G.: Vaszary János és az - Ume kiállitás a Hagen-szövetségben. /Bécsi levelek/. Ujság 1928. jan. 15. 6.l.

MDK

Kivácsné Király Ilus népm.

3. M. ipm. és népmüv. kiáll. 1955. Ipm. Muz.

MDK

Kivátsch József

Művészet, XIII. év. 1914.

47-63. Beszkid: Egy elfeledett képirónk. Illusztr.: 53.

Axx Andreaz Kizel,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1675-től: "Jasem sa vmeil rortiwem meste Krujziuj Andreaz Kizel Tislarskj". 103.old

Batári Ferenc: Asztalosleginyek Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz.Evkönyve

Kizel,Andreas,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke:"Kizel,Andreas,Krujziuj,1679 v.80.".
116.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Arrabona,9 - Antus János Múz.Győr,1967
A Győri Múz.Évkönyve

Peter Kiʒler,asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1681-től: "Peter Kiʒler tischler gesell Von freisingen auʒ beyren". 104.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVIX.században Adatok Győr város Asztalosszüves égének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Kantus János Máz.Győr,1967.-A Győri Máz.Évkönyve

Kizler, Peter, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke: "Kizler, Peter, Freysingen, Bajoro, 1683".
119.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9 - Kantus János Múz. Győr, 1967
A Győri Múz. Évkönyve

Kiys-Balas Balázs fargómolnár M.D.K.

Az 1552-es ostrom után az Eger patakon álló malom uj épitésére szerződtetik

Détshy Mihály: Munkások és mesterek az egri vár épit kezésein 1493 és 1596 között

Az Egri Muzeum Evkönyve 1964. I. Eger- 1964. 193.l.

P. Klaarhamer

Gergely Mariann: A téralakítás elmélete és gyakorlata a De Stijl in portban.

9. Huszár Vilmos – P. Klaarhamer: Tér-szín-kompozíció a Bruynzeel fiúhálószobához, Arendshoeve, Voorburg, 1918-19; Haags Gemeentemuseum, Hága. A fotó a budapesti Huszár kiállításon készült. (1985) [repr.]

Művészettörténeti Értesítő, 1985. XXXIV. évf. 3-4 szám, 125-old.

Klaber Gyula

MAGYAR MÜVESZET
1928. 563

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Klaber Lyula

festő

írod

Csatkai Endre dr:

Néhány régebbi neves festőnkről.

Új Soproni Újság

1942. máj. 23.

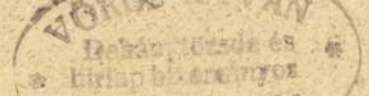
Nyárádszereda

Kláber Gyula

1927-ben a Soproni Képzőművészeti Kör fennállásának 30. évfordulójára megrendezett kiállitáson néhány műve szerepelt.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 24.l.

MDK

Kláber Gyula, festö

szül. 1872-ben Sopronban, jelenleg/1928/ Bécsben él. Az országos nevü festök közé lendült.

Dr. Csatkai Endre: A soproni piktura történetének vázlata. Magyar Müvészet. 1928. 7.sz. 562-4. l.

Klaber Gyula

festő
magyar ember
1899 (?) -ben költözött
Bécsbe, azóta ott él -
Élete legutolsó szakában
Mednyánszky László az
ő műtermében dolgozott,
s ugyanabban a házban
lakott. Mednyánszky teme-
tésérőt fenti gondoskodott †

Nádas Sándor: Med-
nyánszky, a legnagyobb ma-
gyar festő egy nyomorult
hónapos szobában halt meg
Bécsben. Pesti Futár
1919. maj. 9 -

† Pálmait M. utolsó
ördögének mondja, aki
kifosztotta Mednyánszkyt.

1904 augusztus 25. 435

A Műemlékek orsz. Bizottságának: értesittetik a Zsembery István felsőtridi földbirtokosnak a rom hányi romok felkutatása tárgyában adott válasz felől. (594/1904.)

Klaber Gyula

festő

1919-ben Bécsben az ő házában halt meg Mednyánszky László. Az alábbi cikk fentinek Mednyánszkyval való baráti viszonyáról szól.

Andai László:

Hogyan halt meg szegényen, elhagyatva a bécsi matrácsirban Mednyánszky László, a világhírű magyar festő. Pesti Hirlap 1942 okt. 24.

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
2061		MK	**Michaël Krizmanics,** e. 1715—1753, MC(?) 1753. Őt bízza meg a komáromi céh a bélyegzés felügyeletével. — *Er wird von der Komorner Zunft mit der Aufsicht der Punzierung betraut.)*
	Nr. 2058		Filigránmívű ládika, egy ametiszttel. — *Filigrankästchen m. einem Amethist.* M—*H* 8,5 Iparművészeti Múzeum — *Kunstgewerbemuseum, Bp.*

3021

240

— Ki akarok menni, — kiáltott az öregre — add ide a kabátomat!

S pár percz mulva künn volt az úton. A házmester a szoba küszöbéről nézett gazdája után, ki úgy ment, mint egy hadvezér vagy parancsnok, ki hatalmát elveszitette és azon van, hogy azt visszahóditsa.

Késő este tért Cyprianus haza, pedig kora délután hagyta el lakását.

Midőn a szobába lépett, megállott s körültekintett, mintha hallgatózna valamire. Milyen csend volt körös-körül! Hát volt mégis a világon egy ilyen csendes, néma hely? Azon a világon, mely hirtelen eszét vesztette? Mely tombolni s orditani kezdett?

Amonnan az éjjeli szellő édes, bódító illatot hozott feléje; kertjének fái és virágai küldötték el neki lehelletöket. Hát volt még virágillat a világon? Azon a világon, melyen hirtelenül a vér szagát, máglyafüstöt s a börtön dohos levegőjét lehetett érezni.

Antiochiában volt s Antiochia nem volt többé a régi. Minden megváltozott benne, borzasztóan megváltozott.

Az utczákon vidám, fecsegő emberek helyett csak komor, fenyegető, tanácskozó csoportokat lehetett látni. Sehol több henyélés, semmittevésben olvadó élvezés, hanem mindenütt sürgés-forgás és szenvedélyesen kapkodó törekvés.

Minden arczban új, idegen vonás, minden szemben kisérteties tűz, minden kézben az a görcsös vágy, hogy ökölbe szoruljon s hogy valamit megragadjon: botot, fegyvert, szóval olyan eszközt, a melylyel üthetne, sebeket verhetne, ölhetne, gyilkolhatna és megsemmisithetné a világot felforgató rémet.

S minde változást mi okozta? Ez az új szellem honnan jött? A császár akaratától és rendeletétől, mely pergamentre irva a fórumon épült tanácsház falára, a templomok oszlopán s a város összes szembetünő helyeire ki volt függesztve s a melyben a keresztényeknek háború, pusztulás és halál volt izenve.

A keresztények minden könyvei és iratai kiszolgáltassanak és megsemmisittessenek, templomaik és gyülekezőhelyeik földig leromboltassanak; ők maguk pedig mindaddig, mig új hitökről le nem mondottak s ezt esküvel fogadták, jogtalanok, becstelenek, méltóságra képtelenek, állásra és rangra méltatlanok, a polgárság köréből és polgári jogokból kizárva legyenek. Jöjjenek a császár szobrához, ismerjék el uruknak s áldozzanak neki mint istenöknek. S ha nem jönnek el saját akaratukból, akkor erőszakkal kell őket elhozni; s ha nem mondanak le önakaratukból a kereszténységről, akkor új hitök megtagadása a kínpadon erőszakoltassék ki lelkükből. Különbség meg senkivel se tétessék, kivételt nem képezhet senki, sem pártfogás, sem védelem pedig nem menthet meg senkit; előkelőn vagy póron, aprajén, nagyján nemi különbség nélkül öntsön végig a kín tüzes hullám. Mindenki jusson bele a vesztőhely tisztitó kemenczéjébe. A ki megtisztult, megtért s engedelmeskedik és észhez tért, — ám jól van — azt vegyék megint fel az emberek és polgárok sorába. De a ki ellenszegül és daczol, annak kemény nyakára a bakó még keményebb ökle, annak fejére a halál vár! De mindnyájukat próbára kell tenni. Mert féreg: féreg; és keresztény: keresztény! S ne legyenek ezután több keresztények. Össze kell őket törni, szét kell tiporni a vakondokat, a patkányokat, a rágcsálókat; fel kell kutatni fészkeiket s azokat fenékig feldúlni, összerombolni, hogy új ivadék ne verhessen gyökeret, ne nőhessen nagyra benne s ne mászhasson fel a világ emelkedő fáján.

Igy határozta volt el az, ki a világ fájának őrzésére volt hivatva; ezt parancsolta volt Diokletián, a császár. A zivatar, mely akkor Antiochiának szent ligetében szeméből villámlott, kitört s a halálitélet, melyet akkor lelke mélyébe rejtett, felszinre hozván, a népeknek szemei elé akasztotta a végett, hogy mindenki elolvashassa; s a ki nem tudott olvasni, az magyaráztassa meg magának a többi által.

És ők elolvasták és megmagyaráztatták maguknak; a rendelet előtt rakásban állott a nép mind sűrűbb és sűrűbb csoportokba verődve össze. Először szótlanul állottak ott, mintha borzasztó dolgoknak előérzete szállotta volna meg őket, de később sugdosódni kezdtek, azután beszélgettek, mig végre valamennyi féktelen orditásba törve ki, kiáltotta:

— A császárnak igaza van s ők rá-

— A rendeletet letépte. Két hét óta, a mint már mondtam, szinte naponta ismétlődik a dolog; de ilyen szemtelen, mint ez a legény, a ki világos nappal, az emberek szemeláttára szakitja le, még nem volt egy sem.

Cyprianus mindjobban figyelt.

tétetik, hogy »átkozott babonájukkal szakitsanak és áldozzanak a császár képe előtt«.

Cyprianus elhagyta helyét. Az öreg tekintetét elkerülte, talán szégyelte magát előtte. A világtörténelem egy lépéssel előbbrehaladt s ő haragjában és bánatában mit

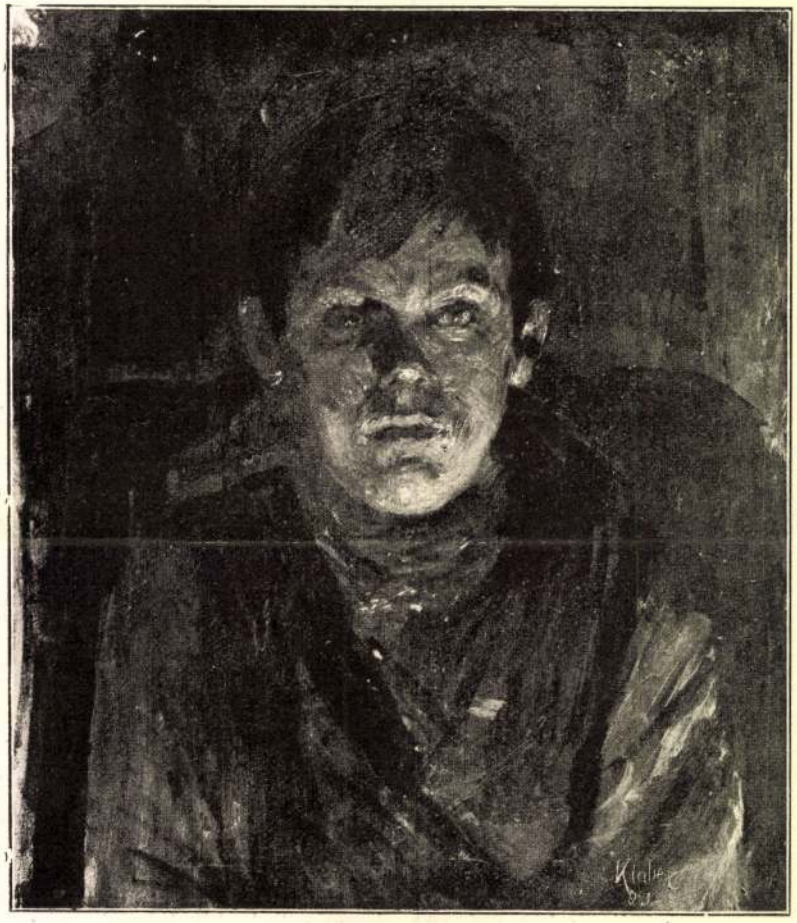

TANULMÁNY. *Klaber Gyula vázlata.*

— Milyen rendeletet?

Az öreg szolga tágra nyitott szemekkel állott ura előtt.

— Azt a rendeletet, melyet két hét előtt bocsátottak ki.

Az öreg meg akarta urától kérdezni, hogy erről még mit sem tud? De a kérdést magába fojtotta, mert illetlenség lett volna tőle.

— Azt a rendeletet, — folytatta aztán — a melyben a kereszténynek kötelességévé

sem vett arról észre. Mi lett belőle. Eddig ő volt az első, a ki minden eseményről tudott, a ki a dolgok menetét előre kiszámitotta és látta s most az eseményeknek ajtajáig kell jutniok, azon döngetve, hogy őt felébreszszék.

Cyprianus megrázkódott, mintha egy varázstól akarna megszabadulni, hiszen varázs alatt is állott. Karjait akaratlanul kiterjesztette.

Kláber Gyula

festő

Az 1872-ben született soproni Kláber Gyula is a festészetből akart megélni, Itt helyben Steiner Rezsőnél tanult, majd Pesten Lotz Károlynál és végül ő is Münchenben kötött ki. A nagybányaiakhoz csatlakozott, majd hazajött. A Képzőművészeti Kör alakulásában résztvett, de már az első tárgyalások folyamán valamiért ki is lépett. A legelső kiállításon egy arcképpel és egy kismartoni parkvázlattal szerepelt. Pesten és Bécsben is kiállitott, Házaló c. Képit az állam vette meg, Kláber később Bécsbe költözött

(1942 máj. 23

UJ SOPRONVÁRMEGYE

és ott nagy műterme volt; kevesebbet festett, mint inkább képeket javított. Régi barátaival fenntartotta a jó viszonyt, így főleg

Mednyánszky László barával. Az ott is halt meg nála. A világháborúban a főhadiszálláson csatajeleneteket festett és azokat képeslapokon is sokszorosították. Képeiből több van a kismartoni Wolf-múzeumban; Sopronban nem ismerek tőle semmiféle munkát. Brandl sokkal jelentékenyebb volt nála és ezt talán maga is érezte, amikor restaurálásra tért teljesen át. Egy-egy igazi jeles darabot nagy áhitattal mutogatott látogatóinak és viszont igen kedélyes dolgokat tudott elmondani a hamisítóknak részéről leleplezett csalafintaságairól.

Csatkai Endre dr:

Néhány régebbi neves festőnkről -

Uj Sopronvármegye

1942. máj. 23.

Kláber Gyula

festő

vül. 1872 Sopron

Steiner Rezső és

Lotz Károly tanítvá-

nya, azután Mün-

chen és Nagybánya

Házaló c. képe az

Aradi Muzeumban

Az 1897 és kiállításon

Arckép és Kismartoni

parkrészlet c. Egyéb

állította ki.

Csatkózl

Klábem Gyula
Sopron 1872.

Steinernél, Lotznál, majd Münchenben tanul, majd
Hollosy Simonnal Nagybányára megy,
Arcképet és minden mást festett.
Házaló c.képe az aradi kulturházban.
Később Bécsben telepszik le és inkább
restaurálással foglalkozik.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
1962 Sopron 32.1.

MDK

Klaber Gyula, festö ki Mednyánszky Lászlót

felkarolta, s ki élete utolsó szakában K.Gy. mütermében dolgozott. K.Gy. magyar ember 1899-ben költözött Bécsbe, azóra ott él. Mednyánszky u.abban a házban lakott. egy nyomorult hónapos szobában. Temetéséröl K.Gy. gondoskodott. A legnagyobb magyar festö igy elt. Pálmait M. utolsó ördögének mondja, aki kitesztette M.-

Nádas Sándor: Mednyánszky .... egy nyomorult hónapos szobában halt meg Bécsben...
Pesti Futár. 1919.máj. 9.

KLABER *Gyula*, festő. • Sopron 1872 nov. 1. Bécsben, Budapesten, Münchenben és Nagybányán tanult, azután néhány évig a magyar fővárosban élt, hol 1898—1901. többször szerepelt a tárlatokon. Azután Münchenben A. Hausernél tanulta a restaurálást s végül 1908. Bécsben telepedett le. Naturalista arc-, genre- és tájképeket fest. A házaló c. olajfestménye a Szépművészeti Múzeum tulajdonában volt.

Ny. G. I. 567 c

575.

575. Pieter Neefs II.

Sz. Antwerpenben 1620-ban. † ugyanott 1675 után.

Gotikus templom belseje.

A szemközt lévő oltárnál, melynek képe a napkeleti bölcseket ábrázolja, pap misézik. Előtte két gyászba öltözött hölgy, egy ifjú és három férfi ájtatoskodik állva és térdelve. Idább, a sírfedélnél, egy úr ül, míg az előtérben öt férfi áll egy csoportban, kiknek egyike apródjával jelent meg. Mellettök egy asszony és egy ifjú imádkozik. Balról egy másik oltár van, Krisztus levételét a keresztről ábrázoló képpel. Itt egy asszony térdel és három férfi áll. Fölül az orgonát látjuk. Az alakokat Frans Franken II. (sz. 1581. † 1642.) festette.

I

271

Fa, méretei 28 : 22 cm. — Mündler: VII. 31.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: VIII. 56. *Unbekannter Meister:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1815: VIII. 73. *Unbekannter Meister:* Das Innere einer gothischen Kirche. — 1835: III. 43. *Unbekannt:* Eine gothische Kirche. — 1844: III. 41. *Unbekannt:* Architecturstück. — 1865, 1866, 1867, 1869: VII. 31. *Ismeretlen:* Épületek.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: VII. 31. *Ismeretlen:* Épületek. — 1873: VII. 31. *P. Neefs és Fr. Franck:* Archi-

M. D. K.

KLABER Gyula festő

1888-ban Nagybányán tartózkodott

Réti Bpr. 1954. 324. l.

M. D. K.

KLABER Gyula festő

Női arckép

Női arckép

Réti István: A nagybányai művésztelep. Bp. 1954. 306., 311. l.

MDK

Kláber Gyula

A házaló, olaj

Arad város nyilv. képtárában elhelyezett festmények és rajzok jegyzéke. 23 l.

Kláber Gyula

Kismartoni Ghettórészlet

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

12 l.

M.D.K.

Klàber Gyula
festö

A hàraló.

Aradjegys. III-terem 55 sz. 23 l

Kláber Gyula, sz. 1872

Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

6 l.

Kláber Gyula

Perállag III

1457. l.

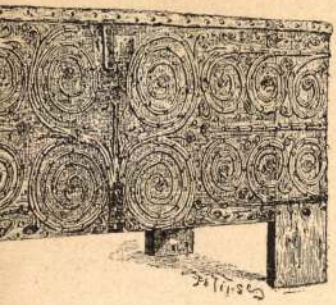

íszitett láda a XIII. századból.

is, úgy hogy bátran kiállják a versenyt a legjobb e nemű munkákkal. A világos nyelv, a rövid, szabatos kifejezések, a tisztult ízlés, a franciák sok százados gyakorlatának ezen becses vívmányai, e téren, s kivált e téren igen előnyösen érvényesülnek. S ha azt mondjuk, hogy Champeaux két kötetében, mely

Kláber Gyula

Az 1897-ben alakult Soproni Képzőművészeti Kör azévi első kiállitásán részt vett.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. 18.l

Kláber Gyula

Sopronból Bécsbe ment.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
1962 Sopron 20.

Klaber Gyula Jestos,
(Sopron).

K. V. 582/1894.
(e. IV. 12.)

Festészet.
„Női arckép" c. kép.
(Klaber Gyulá-tól).

K. T. 587/1897.
(é. IV. 12.)

M.D.K.

Klaber

Lázár Béla: "Téli tárlat" c. beszámolójában bírálja a müvész képeit "élettelen"-eknek tartja.

Magyar Salon, Bp. 19o1. febr. hó
982-994. lap

Kläber Gyula

festő

l

Emlékkönyv Sopr 1897

5-l. 25. l.

157
1914

A nagybörzsönyi rk. plébán

Főtisztelendő Főegyházmegyei

A nagybörzsönyi műemlék t. i. tetejét az őszi erős szelek igen megrontottáck lékek bizottságának gondozása alatt áll, ajá ről, mely e műemléket most fenyegeti és i napig választ nem kaptam onnan.

Kegyeskednék a Főtisztelendő Főhat ságnál, mert a templomocska így nem gálódik a templom belseje is most ma

Maradtam

R. KATH.

MDK

Klaber Gyula, festöm.

Tanulmány. Olf.

KMTárs. 1899-1900. Téli Kiáll. Kat. 28.1.

MDK

Kláber Gyula, festöm.

A házaló. Olf.

KMTárs. 1899-1900. téli kiáll. 25.1.

MDK

Klaber Gyula, festőm.

Női arckép. Olf.

Mücs. -OMKT. Tavaszi kiállitás. 1900. Kat. 30.l.

MDK

Klaber Gyula festő

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll. 59.l.

Klaber Gyula festő.

Mücsarnok 1898.21.sz.195-198 l.

Kláber Gyula MDK

festő

Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története

MDK

Kláber Gyula

Lyka : Téli tárl. 1900/-1. 42. l. kép

Kláber Gyula MDK

A házaló, olf.

Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Klaber Gyula MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Klaber Gyula MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Kláber Gyula,

1898-ban az iskolához tartozott,

A Hollósy-iskola ideje. /1896-1901./ 77.1.

MDK

Kláber Gyula

Női arckép, of.

Nagybányai festőisk. kiáll. 1898. 8. l.

MDK

Klaber Gyula

Női arckép, of.

Nagybányai festőisk. kiáll. 1898. 7 l.

Klaber Gyula MDK

Tanulmány, olf.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Klaber Gyula

MDK

Arckép, olf.

Műcsarnok 1900/1 téli kiállitás

MDK

Kláber Gyula festő

A Soproni Képzőművészeti Kör kiáll. 1927.

Klaber Lyula

Thieme_Becker

XX. 402. l.

(Lyka)

Klaber Gyula

pesti

wod

Szok Nagyb

g. l.

HELYSÉG

BUDAPEST.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Dunb

KOR

XV.

ŐRZÉSI HELYISÉG

MÉRET

51 x 4

TULAJDONOS

dr. Delmár Emil.

TÁRGY

Madonna a gyermek Jézussal és

LEIRÁS (ANYAG, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Színes terracottadomb.

FÉNYKÉP, RAJZ

Kláber Gyula
festő

l

Kállai Ernő:
Medvegánszky László.
Bp. 1943. 67. l.

V. Ferdinand megkoronáztatása

A koronázási m

E lap a *

rinczet ~~[illegible]~~

jobbra fordultan a

lóval. A ló szer

duczbőr (szinezv

úgy, mint az

gyaltól tartva

Aquare

Kláber Gyula

festő

Nül. Sopron 1872

Ujv MZsL.

488. l.

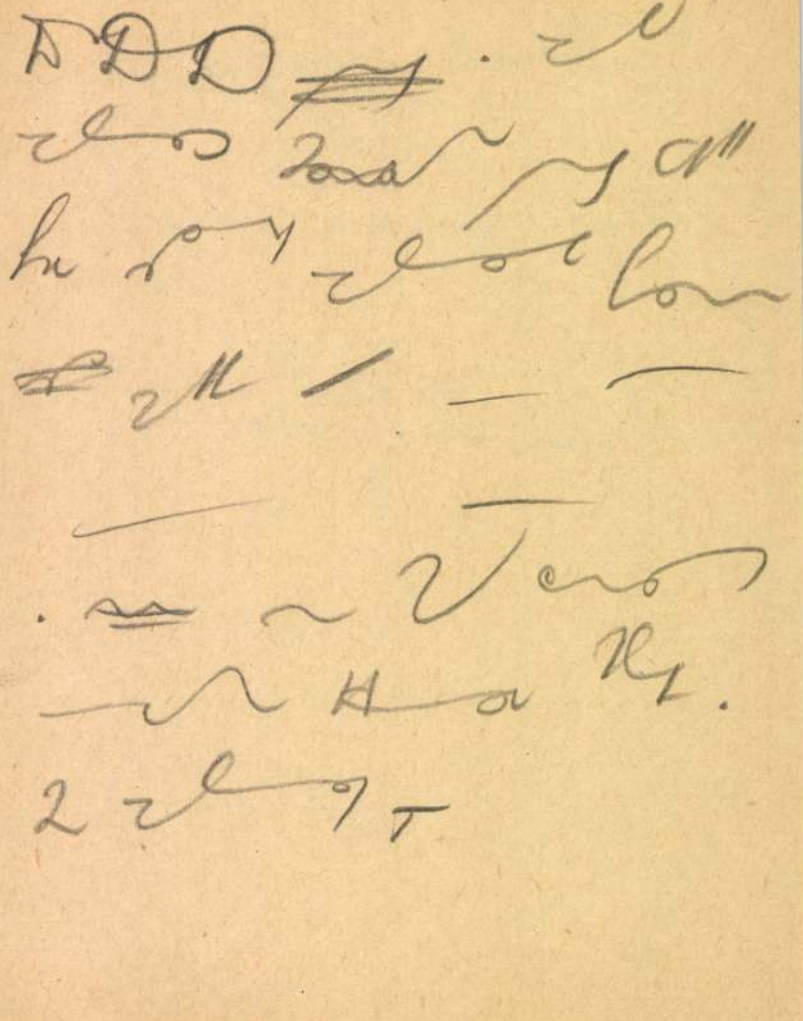

Klaber Gyula

alakrajz

1891.

Címnök 1930. 85. l.

Klaber Gyula

Gazsi Mariska szinesz-
nő arcképe, tollrajz
Művészet (Szabó-féle)
1900. 833-4. h.

VASÁRNAP **3** Kat. L. Teréz Prot. Helga	N. k. 6 ó. 1 p. N. ny. 17 ó. 36 p.	
HÉTFŐ **4** Kat. A. Ferenc Prot. Ferenc	N. k. 6 ó. 3 p. N. ny. 17 ó. 34 p.	
KEDD **5** Kat. Placid vt. Prot. Aurél	N. k. 6 ó. 3 p. N. ny. 17 ó. 33 p.	Izr. 30. Ros Khodes
SZERDA **6** Kat. Brunó hv. Prot. Brunó	N. k. 6 ó. 5 p. N. ny. 17 ó. 31 p.	Izr. 1. Markh. R. Kh.
CSÜTÖRT. **7** Kat. Rózsafűzér Prot. Amália	N. k. 6 ó. 6 p. N. ny. 17 ó. 29 p.	
PÉNTEK **8** Kat. Magy. Na. Prot. Etelka	N. k. 6 ó. 8 p. N. ny. 17 ó. 27 p.	
SZOMBAT **9** Kat. Dénes pk. Prot. Dénes	N. k. 6 ó. 10 p. N. ny. 17 ó. 25 p.	Izr. 4. S. Noakh.

Klaber Gyula festő

1900-ban lakott VI. Izabella u. 65.

A képz. társ. 1900/i téli tárlatán:

Arckép. olejf. (573 sz)

Kiáll. Cat.

1763. Kláber Gyula.
Sz. Sopronban 1872-ben.

A házaló.

Az egész alakban és jobbra haladva ábrázolt,

~~Az előtérben egy~~ vén házaló ~~halad jobbra~~ botjára támaszkodik és görnyedten czipeli a vállára vetett batyut, a melynek végét bal kezével fogja. Fején fekete nemez kalap van, mely kékes szint játszik; haja, bajusza és hosszú szakálla ősz; kabátja és pantallója szürke; czipője vágott orrú. A háttért házak foglalják el s jobbról az utczában egy asszony alakja bontakozik ki. A sarokház ablakjánal faágakat látunk. Jelzése alól jobbra: Kláber Gyula
(99.4

Vászon, méretei 111.5:80 cm.
Vétetett 1900: I. 20-án a 4924 sz. leirattal 800 kor.
Elszámoltatott 1900: IX. 3-án (29/900. 457/900).
Az elszámolást elfogadták 1900: XII. 17-én a 14683 sz. ~~leirat~~ alatt (689/900).

Az 1901: XI. 16-iki felterjesztésre (607/901) az 1902: I. 10-én kelt 92507 ex 901 sz. leirattal (33/902) kiadatott az aradi Kölcse-egyesület muzeumának ~~[illegible]~~. (134/902).

Vid. Mur.

Klaber Gyula

1891/92 – 1892/93

Ferkèpzomfoiskèvk

101.l.

működött.

MARQUETERIE (francia), bútorok és fából készült egyéb tárgyak (dobozok, könyvtáblák stb.) felületének teknőcből, elefántcsontból, különböző fémekből és színes fanemekből készült

Kláber Gyula

Művészet 1911. 138

Magyar Művészet

1928. 563

erleg

száros ucca 10

Kláber Gula

1763. lett sz. Háraló

c. Eepe a Szepsi-

Mur. laid

Peregrny ~~[illegible]~~

Eat.

is -

A Eep Aradon

maradt.

Lelet, pécsi VI. 131

Klaber Gyula

l.

Nagybányai fertőt Operti-
kiáll. Egyt. 7. l.
1898 8 l.

Roska Márton dr. VI. 153.

Kláber Gyula

Miscsanok festő Bpest

1899-1900 téli kiáll -

1900. Tav. kiáll -

1900-1. téli kiáll -

Fibula crüstböl, honfoplaláskori

VI.132.

Kláber Gula

festő szül 1872. Sop-
ron (?) Sopronban
Steiner Rezsőtől tanult

A Soproni Képzőmi-
vészeti kör kiálli-
tása 1927

808

Ranftl Johann Máthias

Vizsakölykök. Rk. II. état.

K. 1.

115 m. 148 sz.

Klaber Gyula

Mül Soponban 1872. Izr.
3 reat.
1891/92 vendeglát
1892/93 I. fest. ontáz
1892/93 II " "

Transz h. n. V. 17.

Kláber Gyula

Nagybányai kiállítás 1912

77

Tisztiör 1848/49-iki VI. 137

M. D. K.

KLABRY József asztalos

Zircen.

1778-1779. Bakonyoszlop, r. k. templom, é-
pitkezés asztalosmunkái 129,60 forintért

Aggházy: Berokk szobrászat... Bp. 1954 I. 224. e
II. 15. e

Klaczig Mihály

1923-tól a kerámika műveretője

Érmisk 1930. 78. l.

Klaczig Mihály

Iparm. Isk. Évk.

l.

1930-34. 44. l

KLACZIG MIHÁLY

kerámikai szakosztályunk érdemes művezetője 1936 május hó 5-én pár napi betegség után váratlanul húnyt el.

Ungváron született 1875 szept. 22-én s hajlamait követve a kerámikai ipar valamennyi ágazatában képezte ki magát. Tudása utat nyitott az ország jelentősebb kerámikai intézményeibe; majd a kereskedelemügyi kormány figyelmét is magára vonta s 1902-ben meghívást kapott kerámikai vándortanfolyamok megszervezésére és vezetésére. Mint állami kerámikai vándortanító, a huszti gyakorlóműhely felállítása után bejárta csaknem egész Nagy-Magyarországot, majd a felső építő

Iparművészeti Iskola
Évkönyve
1934–36. Bp. 1936.
11. l.

ipariskolával kapcsolatos budapesti központi agyagipari mintaműhelynek lett vezetője (1906). E működését a világháború kitörése akasztotta meg, amikor is az északi harctérre vonult s 1918 szept. közepéig ott teljesített szolgálatot. A háború után ismét az állami kerámikai laboratóriumban dolgozott a mintaműhely megszüntetéséig. Így került 1921 decemberében az Iparművészeti Iskolához mint a kerámikai szakosztály mellett létesített tanműhely művezetője.

A Megboldogult hosszú állami szolgálata alatt megbízhatóságának és szaktudásának kitűnő bizonyságát szolgáltatta; mint ember és jóbarát valamennyiünk szeretetét és becsülését érdemelte ki. Elmúlását őszinte részvéttel gyászoljuk.

*

anyagban is kiviteleztessenek — szakavatott művezetők felügyelete mellett — a növendékek által. E műhelymunkák azonban mindenkor kizárólag az oktatás szolgálatában állottak és semmi tekintetben sem érintették a végzett iparművészek avagy a külső műipari üzemek termelését.

*

Ösztöndíjak; tanulmányi kirándulások.

Az iskolai nevelés elmélyítéséhez s általában az ifjú iparművész nemzedék látókörének kiszélesítéséhez és anyagi helyzetének istápolásához jelentős mértékben járultak hozzá az évenként rendszeresített állami külföldi ösztöndíjak, illetve a római és bécsi magyar

MDK

Iparmüvészeti Isk.személyzete 1934-35-1935-36.

+ Klaczig Mihály keramika mühely

Iparmüv.Isk.Évk. 1934-36. Bp. 1936.

MDK

Kladács Alajos.

"Önarckép"

szerepelt a kiállitáson. *)

---: Megnyilt a IV. Pest megyei képzőművészeti kiállitás.

PESTMEGYEI HIRLAP. 1958. dec. 23.

*) a szentendrei Ferenczy Károly Muzeumban.

Kladács Alajos

festő Kecskemét

Szabad Művészet

1952. VII. 18.

Kladács Alajos

1929/30 – 1930/31 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

101. l.

769

Kladács Alajos

A Nagykörösön rendezett II. Dél-Pest megyei képzőművészeti kiállításon alkotásai szerepelnek.

Pest m. Hírlap, 1942. máj. 13.

KLADÁCS ALAJOS

FESTŐMŰVÉSZ. EGYIK VEZETŐ TANÁRA A NAGYKŐRÖSI KÉPZŐMŰVÉSZ KÖRNEK.

DR. BALANYI BÉLA: KÉPZŐMŰVÉSZ KÖRÜNK 20 ÉVES.

PEST MEGYEI HÍRLAP, 1970. ~~OKT.~~ NOV. 1.

VENCELAUS KLADEG, takacsmester

1722-ben Pécs város tanacsa ujabb összeirast és felmérést készittetett./Grundtbuch Gemainer Stadt Fünfkirchen./-Ot kéziratos kötet,754 tétellel.-Hazzal biró metsrek a Belvárosban:
A telek szama: 330.-A tulajdonos neve: Vencelaus Kladeg
Foglalkozása: takacsmester. 131.old

FETTER ANTAL: PECS 1722-ben 125.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1975.

Kladek Antal

festő

l.

Márk Barónélete

7. l.

struirten Monumentes einsetzen lassen. I
hische Aufnahmen gemacht und ausserdem
standteile in genauen Zeichnungen festg
hielten wir uns an den Typ des toskanisc
Hilfe der ursprünglichen Werkstücke erg
bestand aus von zwei reichprofilierten
deren eine /frontale/ Langseite und ver
Reliefdarstellungen in weisen Marmor au
trug cm.,des ganzen Sockels,die
Die Fortsetzung nach Oben bildeten zur
von denen die drei an der Vorderseite z
kariatyden artig gebildet waren. Und zwa
dern : mit Eckblättern verzierten Säulen
förmige Basis,eine Konsole,ein darauf s
(Abschluss,wieder ein Stück Säulenschaft
Säulen konnte nur eine zur Not rekonstr

1) Kladek Antal

festő

1794-ben született Elemér hőrsegben.

Apja gazdag kovácsmester, fiát tanít-

tatta. Szatalon Milánóba küld-

Ásvay Árpád: Román-nagy ot művészeti

hagy. 917.

Kovacs 1970. VI. 917.

2) Klaudek Antal

festő

Le fiát, hogy képezze magát. 1826-
-ban fiát vissza Magyarországra és Pes-
ten telepedett le. A célba metszett
Árvay Árpád: Román – magyar...
Vorrath 1970. VI. 917.

3) Kladek Antal

festő

portréhat rajzolt ismert társadalmi személyiségekről, színészekről, énekesnőkről. A Honmüvészet hasáb-

Árvay Árpád: Román-magyar...

Korunk 1970. VI. 917.

4) Kladek Antal

testő

jain: Kántornéról és Dévyné szép-

pataki Rózáról. Kazinczy-portré-

ja.

Ávvay Ávpád: Román-mogyor...

Kornak 1970. VI. 917.

5) Kladek Antal

festő

Készített elefántcsontra ~~...~~ festett miniatűröket is, szentképeket, templomi falképeket.

Árvay Árpád: Román-nagyon...
Korunk 1970. VI. 917.

6) Kladek Antal

fasb"

1848-ban tanítványaiul fogadja a Nicolae és Ghita Grigorescu testvérpárt. Közös munkájuk a Zamfira Árvay Árpád: Román – magyar.... Kovacs 1970. VI. 917.

7) Kladek Antal

festő

kolostor freskói és képei. A szentek alakját Kladek festette. Ghita grigorescu évekig dolgozott az i-

Ávvay Árpád: Román-magyar...

Kovnak, 1970. VI. 917.

f) Kladek Antal

festő

vámpítása alatt. Később tanító-

mestere volt Elliescunak Kla-

dek hívta fel a figyelmét Szath-

Árvay Árpád: Román-magyar...

Kornak, 1970. VI. 917.

9) Kladek Antal

festő

mány Papp Károly figyelmét Romá-

niára.

Ábrahy Árpád: Román-magyar...

Kornak, 1970. VI. 917.

Kladek Janos ifj

épitőmester

Kassa, Szepesi

ut 15.

A MOB többszöri

foglalkoztatta.

Zsebnaptár 1940

A vall.és közokt.m.kir.min
kelt és a IX.ker.állampénz

A Müemlékek Or
kiadására hatezer/:6.000:
állampénztárt, hogy ez ö
nökének hivatalos nyugtáj
mellett fizesse ki és tár
kiadáskép számolja el.

A hiv. másolat

Kládok Pál

grőngyösi szürszabó

d

Grőffyszür

169. l.

kétszer

M.D.K.

Klag József, festő

1863-ban felesége hal meg Pozsonyban 69 éves korában.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőmüvészek és iparmüvészek 1750-1850 között
Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1963. XII.évf.
1. sz. 22. old.

M.D.K.

KLAG, Joseph, Jertő Pozsonyban

J. K. Mahler, 69 éves felesége 1803-ban meghalt (1804, 771)

Preßburger Zeitung
(Senthan)

Klaics J.

rijvidéki festő

1847. festette a bácsi

sk. pléb. templom

szent József oltárá-

nak képét.

Balogh György

A bácsi plébánia

szárevés emlékre

Magyar Sion

1867. V. évf. 107. l

Bon

Fut. 450. ~~onan négyszárötven.~~
~~forintról, mely összeget~~
~~diagnosztikai~~ felvettem
1947 III. 18

Gatrán

Klain Bertalan

örás

Kassa 1736.

lásd okv.

Arch. Ert.

1916. 234. l.

235. l.

SZOMBATHELY

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

MDK

Klamár és Fülöp építész

magánépitési eng.

Épitő Ipar-Épitő Müvészet, 1922. okt. 15. 152 l.

MDK

Klamár István

plakát

OMIKE-isk.graf.kiáll.

Mult és Jövő. 1931, ~~xxxx~~ 41o. 1. ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxx~~
kiállitása.

MDK

Klamarik Bruna, festőm.

1894/95, 1895/96 a Deák Ebner -féle női festőiskola növendéke.

Ferképzőmfoiskévk. lol.l.

Klamarik Bruna

A "Képeinkhez" c. rovat beszámol a Huszár-Madarász festőiskola működéséről és felsorolja tagjait. Csoportképen bemutatja -a modell után dolgozó- művészasszonyokat.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. márc. 29.
XXV. évf. 13. sz. 198,208. lap

K.

Klamarik Bruna

1894/95 II., 1895/96 a Deák Ébner féle női festőiskola növendéke

Ferkèpzomfoiskèvk

101. l.

KLAICS *János*, festő, * Újvidék 1815. 1841. a bécsi képzőm. akadémián tanult, azután Délmagyarországon főleg egyházi képeket festett. Ezek közül említésre méltó Szt. Józsefet ábrázoló oltárkép (1847) a bácsi rk. plébánia templomban.

E. Gy. I. 567 l

576

576. Pieter Neefs I.

Sz. Antwerpenben 1577 után. † ugyanott 1656—1661 közt.

Az antwerpeni székesegyház belseje.

A goticus templomban, hol az oltárok némelyike előtt a gyertyák égnek, a háttérben a papok és a hívők közül többen térdelve végzik ájtatosságukat. Az előtérben balról újszülöttet hoznak keresztelni. Elől két fiú megy égő fáklyával. Ez után két előkelő hölgy kiséretében viszik a gyermeket és ezeknek egyikétől a kis fiú alamizsnát kér. Odább gyászoló özvegyet, két gyermeket és sekrestyébe menő karinges papot veszünk észre. Középütt egy agár, három férfi és egy karonfogva közeledő pár köti le figyelmünket. Jobbról a hívek térdenállva fogadják a szentséggel érkező lelkészt, ki előtt többen haladnak égő fáklyával. A pilléreken sírtáblák vannak feliratokkal, a melyek közül némelyek így betűzhetők ki: »MIMORE VAN PET RVS VAN HOOREN STERFT IN T'IAER ONS HEERE . . .«, »D. O. M. S. DADRIANVS DE HENNON NOBILI . . . . GENERE ORI VNDVS H. S. E AV M OPVS . . . .«, »S. MARIA CHRISTOI SALVATORI DIVAE VIRGINI MATRIS APOSTOLORVM REGNE ANTVERPIENSIVM PATRONI M. D. C. XX.« Alól jobbra a mester aláírását olvassuk.

I
272.

P. NEFS.
1.6.3.7

Klaits Johann

26 évés, szül. Neusatz

1841
26
1815
1841

Bècsi akadèmia
Ujhàzy

Kehely, XVII. századbeli, a Komlóskeresztesi ág. h. ev. egyházból II. 180.

Klaics J.

1847 ben Kovacsich Jozsef bacs. lakos a sz. Jozsef mellékoltast emeltette a bacs. rk. plébánia temp-lomban, melynek képe Klaics J. ujvidék festésztől van-

---

Balogh György. A bacs. rk. plébánia Nár. évesemlike Esztergom. 1867. Ibl. Kü-lön lenyomat a Megyar Sion-ból)

Klaits János

festő
unit. Újvidékről, 1842-ben
26 éves

Klaits János, unit., festő, Újvidékről, 26 éves korában, 1842—43 Kupelwieser tanítványa volt.

lásd
Fleischer Béla 58. l.

Temesvár.

E lapon a vár térrajzát s
helyezésével és parancsnokaik
térben balra a szikla oldalán,

Abris
der Bela
der Ves
Temes
samt dero
Wie solche 1716
Kayserl Ma
übergang

Rm., mér. a vk.

Klajnik György

nyiregyházi szur-
szabó

XIX sz.

Györffy szur

138. C

Klamarik Bruná

1894/95 – 1896/97

Ferkèpzomfoiskèvk

101. l.

770

Klamarik Bruna

wul. Bestercebanja 1872

1896/97 II é. rajstjel

~~Dunabogdány h. sz. II. 102~~

556

1907. november 3.

A magyarországi Kárpát-egyesület elnökségének: az idei segély felhasználása csak kivételesen vétetik tudomásul, a beszerzett tárgyakról és kiadásokról részletes jegyzék és számadás, valamint az eljárás magyarázata kéretik (744/1907.)

Klamarik Bruna

Stul. Beszterczebanya 1872
Evang. polg isk.
1894/95 -II. / női osztály
félév
1895/96 " "

Kazimira lengyel Kis. hercegnő arcképe.

V. 3.

MDK

Klámer, David

"mensarius Posoniensis"

1584. márc.27. Az országgyülés alkalmából az udvari hivatalok elhelyezésével kapcsolatos helyreállitások költségeiben (Pozsony) a nevek között szerepel.
325.o. 523. adat.

Kapossy János: Művészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. III.
(Közzéteszi Bánrévi György)
Műv. Ért. 1956. V. évf. 4. sz. 318-330.o.

Josephus Klamfert (Klámfert)

habán nev

1665-1680 között

Román János: A Habánok Sárospatakon
Sárospatak, 1959.

	Tartozik	Követel	X	Egyenleg

tér Sz.: 8.

	Tartozik	Követel	X	Egyenleg

Klamer Ferenc

Otvös Temesvár

Könnyvtár

354. c.

2104	Nr. 2092	**FK** **Franciscus Klamer**, e. 1815—1828. Evőkanál. — *Eßlöffel.* — Ca 1810. Zálogház — *Versatzamt, Arad.*
2105	Nr. 2094	**FK** Ugyanaz a mester. — *Derselbe Meister.* *a)* Örökmécses. — *Ewige Lampe.* Kegytemplom — *Wallfahrtskirche, Mariaradna.*
	Nr. 2094—2096	*b—c)* Evőeszközök. — *Tafelsilber.* *b)* Gyöngyösi Pethő Eugenia, Bp.; *c)* Pollitzer L. Szeged.

Tá

19

ó

Bizottságának

sárnap, az újonnan restaurált

nepélyére.

i királyi vártemplomban d.e. 10.

kezdődik. Az egyházi szertartás

amtitkár, a M.O.B. elnökhelyettes

leplezi az emléktáblát.

A Műemlékek Országos Bizottsága

1496. SOTARTÓ. Csiszolt üveg, ezüst talapzaton. XIX. sz. eleje . . . . . 12.—

1497. KÉZITÁSKA. Pipere felszereléssel, az üvegeken ezüst kupak. Vászonvédővel. (2 darab hiányzik.) . . . . . 60.—

1498. GYÜMÖLCSKÉS ÉS VILLA. 12—12 darab. Ezüst, domború díszítéssel. 696 gr. Tokban. Bachruch . . . . . 70.—

1499. SARKANTYÚ. Ezüst. Egy pár. Temesvár. Klamer F., 1820 kör. . . . . 14.—

1500. EVŐESZKÖZ. Ezüst, tizenkétszemélyes. 148 darab. 7123 gr késnyelekkel együtt. Üvegezett mahagóni szekrényben, hozzá asztal. (Hiányos.) . 700.—

1501. ÜVEGEDÉNY SODRONYBETÉTTEL. Csiszolt üveg, ezüst szerelékkel . . . . . 40.—

1561. 1554. 1560. 1559. 1555.

Klammer, Karolus, asztalos legény

Győrben ix 1674-1699 között megfordult asztalos legények jegyzéke: "Klammer Karolus, Tilger, Tirol, 1674.". 116.old. 1 .jegyz.

Batári Ferenc: Asztalos legények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93.old

Arrabona, 9 - Xantus János Múz. Győr, 1967
A Győri Múz. Évkönyve

Karolus Klammer, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből,1674-ből: "Karolus Klammer aus tirollen Tilger Tischler /!/ Geselle". 101.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Antus János Múz.Győr,1967.-A Győri Múz. Evkönyve

Klammer Margit

Klammer Mariska

NYOMTATVÁNY

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE BUDAPEST 9.5 NOV. 25

Méltóságos
Nagyságos

Kurtapataki Kovách Pál ~~úrnőnek~~
úrnak

és családja

nobrász és festőművész

Budapest

XI Horthy Miklós körtér 3

VII em

Tipográfiai Műintézet
V., Báthory - utca 18.

Meghívó.

KLAMMER MARISKA FESTŐMŰVÉSZNŐ KÉPEIBŐL
KLAMMER MARGIT IPARMŰVÉSZETI MUNKÁIBÓL

Karácsonyi kiállítást

rendeznek, melynek megtekintésére szívesen látják.

CÍM: III. ÚJLAKI-RAKPART 44. III/3. (LIFT)

A kiállítás megtekinthető december hó 1-től, december hó 22-ig, délelőtt 11-től 2-ig, délután 5-től 8 óráig.

Belépő-díj nincs!

VILLAMOS KÖZLEKEDÉS: 5-ös, 7-es, 9-es és 51-es, vagy 72-es jelzésű kocsikkal. A Szépvölgy-utcai megállónál kell leszállni, innét jobbra az első utcán, Sajka-utcán át a Dunapartig menni, ahol A SAROKHÁZ AZ ÚJLAKI-RAKPART 44. SZ.

Klammer Mária

Italozó parasztot ábrázoló festményét bemutatja a lap"Jó ital" cimmel.
Repr.

Otthon, Bp. 19o1. márc. hó
63. lap

Klammer Mariska

Sós Elemérné, Kazacsay Gerőné, Kalivoda Kata, Bruck Hermina, Büttner Helén festőművészek munkáit mutatták be a Nemzeti Szalon kiállitásán, melyet a Magyar Képzőművésznők Egyesülete rendezett.
Müvésznők cimmel, Tövis kritikája szerint: a felsoroltak egyikénél sem tapasztalható fejlődés. Kész, kiforrott művésznek tartja valamennyiüket, akik sem jobbat, sem rosszabbat alkotni nem igen fognak. "Legfeljebb arról lehet szó: milyen előnyösen van képviselve egyik-másik ezen a tárlaton"- fejezi be végül a kritika.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 25.XX. évf.
17. sz. 290-291. lap.

MDK

Klammer Mariska, festö

Floxok. Olf.

Tavaszi tárlat. 1933 ápr.-máj. OMKT-Műcs. Kat. 43.1.

MDK

Klammer Mária, 1873-

Templomrészlet, festm.

Virágcsendélet, "

" " "

Ernst Muz. 21. aukc. 1.

MDK

Klammer Mariska

Máriabesnyői templom, of.

Magy.Müvészetért kiáll. r.Mücs. 1940.febr.

8. 1.

IV. ARANY, EZÜST, ÉKSZERTÁRGYAK,

		Kikiáltási ár pengőben
29015.	GYŰRŰ. Arany kaméával	12.—
29016.	GYŰRŰ. Ezüst, porcellánra festett szentképpel	8.—
31808.	GYŰRŰ. Platina, brilliánsokkal	400.—
34701.	GYŰRŰ. Platina, brilliánsokkal	320.—
39580.	DÍSZKANÁL. Ezüst, domború és alakos díszszel. 60 gr	7.—
39581.	KANÁL. Ezüst, vésett dísszel. XVIII. sz. . .	14.—
40397.	KANÁL. Ezüst, erőteljes kagylódísszel. XVIII. sz. eleje	9.—
40398.	KANÁL. Ezüst, XVII. sz. Nyelén névbetűk és 1690. évszám	9.—
40472.	KEKSZTARTÓ. Üveg, felforrasztott fogókkal. Ezüstfedővel	17.—
40479.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Fehérrel átvont üveg, kiköszörült díszítéssel, ezüst talapzaton. A talapzat csekély hibával. 1850 kör.	22.—
40902.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Szemcsés üvegtál, ezüst talapzaton. 1850 kör.	14.—
40920.	CUKORTARTÓ-ÁLLVÁNY. Szemcsés üveg, festett dísszel, ezüst talapzaton. (Hibás.) . .	20.—
40927.	KÉTRÉSZES GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Ezüst, üvegedénnyel, kiköszörült dísszel. XIX. sz. közepe	38.—
40932.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Tejüveg, kiköszörült és festett dísszel, ezüst állványon. 1850. körül .	22.—
40990.	BURNÓTSZELENCE. Ezüst, fedelén zománcozott dísz. Bécs, 1832.	25.—
41023.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Kék üveg, ezüst állványon. 1850. körül	20.—
41036.	GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Tejüveg, festett dísszel, ezüst talppal. 1860. körül	14.—
41039.	SÓTARTÓ. Ezüst, kékkel átvont üvegcsészékkel. 1850. körül	22.—
41509.	ORSÓS ZSEBÓRA. Ezüst XVIII. sz. vége. Tokjában bevésett név: Johann Köpfer . .	16.—

		Kikiáltási ár pengőben
44255.	VAJTARTÓ, BILLENŐ FEDÉLLEL. Ezüst, 815 gr	75.—
44258.	HALASKÉSZLET. Ezüst, 540 gr (6 kés és 6 villa.)	20.—
44268.	SÓ- ÉS TOJÁSTARTÓ. Ezüst. Bécs, 1802.	20.—
44321.	TOJÁS- ÉS SÓTARTÓ. Ezüst. Bécs, 1802.	20.—
44325.	GYÖNGYSOR	48.—
44326.	GYÖNGYSOR	48.—
44370.	HAL ADAGOLÓ LAPÁT ÉS VILLA. Ezüst. 212 gr	16.—
44371.	KAROS GYERTYATARTÓ. Négy ággal. Ezüst. Egy pár. 3935 gr	310.—
44478.	KÉTRÉSZES GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Delfin fogóval. Ezüst, 462 gr	42.—
44887.	EVŐESZKÖZ, EGYSZEMÉLYES. Ezüst, kő nyelekkel. Bécs, 1816. (3 drb.) Eredeti tokban	20.—
44888.	SZELENCE FEDŐVEL. Teknőc, ezüst berakással és foglalattal. XVIII. sz.	20.—
48546.	SARKANTYÚ. Ezüst. Egy pár. Temesvár. Klamer F., 1820 körül	11.—
48743.	NŐI KARÓRA. Arany. Sigma	30.—
52830.	ZSEBÓRA. Arany, ismétlő- és stopper szerkezettel. (Hibás.)	130.—
54125.	BURNÓTSZELENCE. Ezüst, domború és vésett díszítéssel, aranyozva. Róma, XIX. század. Tokban	28.—
54127.	BURNÓTSZELENCE. Ezüst, vésett díszítéssel. XIX. század közepe	9.—
54128.	BURNÓTSZELENCE. Ezüst, vésett díszítéssel. XIX. század első fele	11.—
54130.	CIGARETTASZELENCE. Ezüst, vésett díszítéssel. 1840 körül	14.—
54131.	SZELENCE. Ezüst, vésett díszítéssel. XIX. század első fele	20.—
54132.	BURNÓTSZELENCE. Ezüst, vésett díszítéssel. XIX. század első fele	11.—
54134.	SZELENCE. Tulaezüst. Orosz, XIX. század első fele	16.—
54135.	SZELENCE. Ezüst, vésett díszítéssel. 1840 kör.	19.—
54137.	SZELENCNE. Ezüst, alja síma, fedele vésett-díszű gyöngyházalap. XVIII. század	55.—
54138.	BURNÓTSZELENCE. Ezüst, domború és vésett díszítéssel. XIX. század közepe	11.—
54139.	BURNÓTSZELENCE. Ezüst, vésett és domború díszítéssel. Bécs, 1847.	22.—
54141.	BURNÓTSZELENCE. Ezüst. XIX. század	22.—

Árverési Közlöny 1938. 3. rk. 2.

Klamer (Klama) Ferenc

ötvös

1815, 1828 Temesvár

Kapmagyarország 38 l.

ıolva, melynek előterében csillogó víz
t hó lepett el, míg a park-és út-menti
le. A háttér~~ben~~ ködös ~~látszik~~. Az égbolt
G. Daubner.

elt. sz. 4466. -- Értéke 400 K. --
1912 márczius 9-én (621-913). --
(1381-913). -- ~~Átvétetett 1913~~
elentetett 1914 márczius 30-án

62